

**Regeringens proposition till riksdagen med förslag till
ändring av lagstiftningen om el- och naturgasmarknaden**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition förslås att det ska stiftas en elmarknadslag, en lag om ändring av naturgasmarknadslagen, en lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden samt en lag om Energimarknadsverket. Den gällande elmarknadslagen och lagen om Energimarknadsverket ska på motsvarande sätt upphävas. I propositionen ingår dessutom förslag till ändring av fyra ytterligare lagar.

Det huvudsakliga syftet med propositionen är att sätta i kraft de ändringar som Europeiska unionens tredje inre marknadspaket för energi kräver i den nationella lagstiftningen om el- och naturgasmarknaden. Det andra viktiga syftet med propositionen är att öka den nuvarande eldistributionssäkerheten och höja servicenivån vid omfattande störningar i synnerhet i tätorter på landsbygden och i glesbygden så att de motsvarar de ökade krav som distributionsnätens kunder och samhällsfunktionerna ställer. Ett ytterligare syfte är att uppdatera den svårtolkade och delvis föråldrade lagstiftningen om elmarknaden och tillsynen över el- och naturgasmarknaden.

I elmarknadslagen ska föreskrivas om åtskiljande av ägandet i fråga om stamnätsinnehavare. Iakttagandet av bestämmelserna om åtskiljande av ägandet i fråga om stamnätsinnehavare tillses inom förfarandet för säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende. Det föreslås att till elmarknadslagen ska fogas en definition av stamnät samt en bestämmelse om den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde. Dessutom föreslås mera exakta bestämmelser om utvecklandet av stamnätet och om transparens vid utarbetandet av stamnätsinnehavarnas investeringsplaner.

Genom propositionen främjas tillträdet till el- och naturgasnäten. Det föreslås att elmarknadslagens definition av anslutningsledning ska utvidgas till att omfatta gemensamma anslutningsledningar för flera kraft-

verk. Genom förslaget underlättas företagens och företagarnas möjligheter att konkurransutsätta elanskaffningen i fastigheter, där fastighetsinnehavaren har begränsat elförsäljningen till endast den aktör som fastighetsinnehavaren anvisat. Till naturgasmarknadslagen ska fogas bestämmelser om tillträdet till nät för gas från förnybara energikällor.

I propositionen föreslås bestämmelser om förbättrande av elnätens leveranssäkerhet och om effektivisering av elnätsinnehavarnas beredskap. Distributionsnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över sex timmar för kunder inom detaljplaneområden eller annanstans avbrott på över 36 timmar. När det gäller skärgården kunde man ha en leveranssäkerhet som grundar sig på de lokala förhållandena. Distributionsnätsinnehavaren ska uppfylla kraven stegvis inom loppet av 15 år. Också driftsäkerheten för stamnätet och högspänningsdistributionsnäten ska preciseras. För elnätsinnehavarna föreskrivs en allmän beredskapsskyldighet för störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden. För distributionsnätsinnehavare fastställs dessutom en skyldighet att ge kunderna information om hur länge störningen i eldistributionen beräknas pågå och när eldistributionen beräknas vara normaliserad. Det föreslås att standardersättningarna till kunderna för elavbrott ska höjas.

Dessutom föreslås preciseringar till rättigheterna för de konsumenter som använder el och naturgas. Det ska bli lättare att byta elförsäljare genom att man slopar distributionsnätsinnehavarens rätt att ta ut avgift för extra mätaravläsning. Distributionsnätsinnehavarna samt detaljförsäljarna av el och naturgas förutsätts ge tilläggsinformation till sina kunder i samband med att avtal ingås

samt i fakturor och varningar om avbrott. I propositionen föreslås också ändringar i energifaktureringen. Ett fel i faktureringen ska anses som ett fel i tjänsten. Förhandsbetalningarna ska i tillräcklig hög grad åter spegla den kalkylerade sannolika förbrukningen. Konsumenterna ska erbjudas alternativa betalningssätt för betalningen av elräkningar. När avtalsförhållandet upphör ska konsumenten få slutfakturan inom sex veckor. Det föreslås att till naturgasmarknadslagen ska fogas en bestämmelse om naturgasförbrukarens rätt att få tillgång till sina förbrukningsuppgifter.

Det föreslås vidare att till naturgasmarknadslagen ska fogas bestämmelser om skyldigheterna för innehavare av naturgaslager och anläggningar för kondenserad naturgas och om tillträde till dessa anläggningars stödtjänster samt om tillsynen över verksamhetsutövarna. För att säkerställa överföringsnätinnehavarens oberoende ska det göras en sär-

skild bedömning av leveranssäkerheten, om överföringsnätinnehavaren börjar kontrolleras av personer från tredjeländer. Iakttagandet av bestämmelsen tillses inom förfarandet för säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende.

Energimarknadsverkets uppgifter, befogenheter och oberoende harmoniseras i överensstämmelse med kraven i unionens lagstiftning. Dessutom införs i lagstiftningen bestämmelser om påföljdsavgift för brott mot el- och naturgasmarknadslagstiftningen. I de föreslagna lagarna utfärdas bestämmelser om bevarande av uppgifter gällande el- och gasförsäljarnas energileveransavtal och affärstransaktioner som ansluter till energiderivat samt behörighet att utöva tillsynssamarbete med tillsynsmyndigheter.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING	3
ALLMÄN MOTIVERING	7
1 INLEDNING	7
2 NULÄGE	8
2.1 Lagstiftning och praxis	8
2.1.1 Elmarknadslagen	8
2.1.2 Elnätstillstånd	8
2.1.3 Detaljförsäljning av el och elanvändarens ställning	10
2.1.4 Naturgasmarknadslagen	13
2.1.5 Tillsyn över el- och naturgasmarknaden	17
2.2 Lagstiftningen i Europeiska unionen	18
2.2.1 Direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG	18
2.2.2 EG-domstolens dom C-439/06	26
2.2.3 Direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG	27
2.2.4 Förordningen om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003	29
2.2.5 Förordningen om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005	29
2.2.6 Direktivet om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar	30
2.2.7 Direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG	30
2.3 Lösningar i några andra länder	31
2.3.1 Den nationella energitillsynsmyndigheten	31
2.3.2 Definitionen av stamnätet för el i Sverige	32
2.3.3 Regleringen av elleveranssäkerheten i Sverige	32
2.4 Bedömning av nuläget	33
2.4.1 Allmän bedömning av behovet att utveckla energimarknadslagstiftningen. 33	
2.4.2 Tillsyn över el- och naturgasmarknaden	33
2.4.3 Överföringsnät	37
2.4.4 Ordande av tillträde till nätet	40
2.4.5 Elnätens leveranssäkerhet	41
2.4.6 Detaljmarknaden	42
2.4.7 Åtskillnad av distributionsnätsinnehavare	43
2.4.8 Bevarande av och öppenheten i el- och naturgasleverantörers uppgifter ...	44
2.4.9 Elproduktion	44

2.4.10	Lagringsanläggningar för naturgas och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas	44
2.4.11	Tidigare led i naturgasrörssystemet	45
2.4.12	Undantag som gäller enskilda naturgasmarknader	45
3	MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	45
3.1	Målsättning	45
3.2	Genomförandalternativ	46
3.2.1	Tillsyn över el- och naturgasmarknaden	46
3.2.2	Åtskillnad av stamnätsinnehavare	46
3.2.3	Definition av stamnät	48
3.2.4	Elnätens leveranssäkerhet	49
3.2.5	Åtskillnad av distributionsnätsinnehavare	50
3.2.6	Förfarandena för tillträde till lagringsanläggningar för naturgas och lagring av gas i rörledning	51
3.2.7	Tidigare led i naturgasrörssystem	51
3.2.8	Undantag som gäller enskilda naturgasmarknader	51
3.3	De viktigaste förslagen	51
3.3.1	Tillsyn över el- och naturgasmarknaden	51
3.3.2	Förslag som gäller stamnätet	53
3.3.3	Ordande av tillträde till nätet	55
3.3.4	Elnätens leveranssäkerhet	56
3.3.5	Detaljmarknaden	57
3.3.6	Åtskillnad av innehavare av distributionsnät för el	57
3.3.7	Bevarande av och öppenheten i el- och naturgasleverantörers uppgifter	57
3.3.8	Lagringsanläggningar för naturgas och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas	57
3.3.9	Undantag som gäller enskilda naturgasmarknader	58
4	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	58
4.1	Ekonomiska konsekvenser	58
4.1.1	Konsekvenser för el- och naturgasföretagen	58
4.1.2	Konsekvenser för företag i deras egenskap av el- och naturgasförbrukare	60
4.1.3	Konsekvenser för hushållen	61
4.2	Konsekvenser för myndigheterna	62
4.2.1	Konsekvenser för statsfinanserna	62
4.2.2	Konsekvenser för organisation och personal	63
4.3	Miljökonsekvenser	63
4.4	Samhälleliga konsekvenser	63
4.4.1	Förbättring av elleveranssäkerheten	63
4.4.2	Övriga samhälleliga konsekvenser	64
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	65
6	SAMBAND MED ANDRA PROPOSITIONER	65
	DETALJMOTIVERING	67
1	LAGFÖRSLAG	67
1.1	Elmarknadslagen	67
	I avdelningen. Allmänna bestämmelser	67
	1 kap. Mål, tillämpningsområde och definitioner	67
	II avdelningen. Elnät	70

2 kap. Tillståndsplikt för elnätverksamhet	70
3 kap. Byggande av elnät	74
4 kap. Nätinnehavarens allmänna skyldigheter och prissättningen av nättjänster	77
5 kap. Bestämmelser som gäller stamnätet och stamnätsinnehavare	85
6 kap. Bestämmelser som gäller distributionsnät och distributionsnätsinnehavare	100
III avdelningen. Elproduktion och elleverans	109
7 kap. Elproduktion	109
8 kap. Bevarande av elleverantörens avtalsuppgifter	111
9 kap. Detaljförsäljning av el	112
10 kap. Försäljning av el via ett internt nät i en fastighet.	115
IV avdelningen. Skyldigheter som gäller aktörer på elmarknaden	116
11 kap. Skyldigheter som gäller elsystemet för aktörer på elmarknaden	116
12 kap. Särredovisning av verksamheter	119
V avdelningen. Elavtal	122
13 kap. Bestämmelser om elavtal	122
VI avdelningen. Tillsyn och påföljder	143
14 kap. Styrning och tillsyn	143
15 kap. Påföljder	143
VII avdelningen. Särskilda bestämmelser	144
16 kap. Särskilda bestämmelser	144
17 kap. Ikraftträdande	147
1.2 Naturgasmarknadslagen	149
1 kap. Allmänna bestämmelser	149
2 kap. Allmänna förpliktelser för nätinnehavare och innehavare av lagringsanläggning och behandlingsanläggning för kondenserad naturgas samt prissättningen av tjänster	149
2 a kap. Överföringsnätsinnehavares oberoende och säkerställande av det	152
3 kap. Systemförpliktelser och utredning av naturgashandeln	154
4 kap. Naturgasleverans och naturgasförbrukarens ställning	155
5 kap. Åtskiljande av verksamheter	157
6 kap. Tillstånd och anmälningar	157
7 kap. Ledning och tillsyn	158
8 kap. Skadestånd och straff	158
9 kap. Särskilda bestämmelser	158
1.3 Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden	160
1 kap. Allmänna bestämmelser	160
2 kap. Energimarknadsverkets uppgifter	161
3 kap. Energimarknadsverkets behörighet i tillsynsärenden	162
4 kap. Påföljder	168
5 kap. Energimarknadsverkets övervakning av koncessioner	171
6 kap. Samarbete mellan myndigheter	172
7 kap. Procedurer	172
8 kap. Ändringssökande	174
9 kap. Ikraftträdande	175

1.4	Lagen om Energimarknadsverket	176
1.5	Konkurrenslagen	178
1.6	Lagen om Finansinspektionen	178
1.7	Lagen om rättegång i marknadsdomstolen	178
	1 kap. Allmänna bestämmelser	178
1.8	Marknadsdomstolslagen	178
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	179
2.1	Elmarknadslagen	179
2.2	Naturgasmarknadslagen	180
2.3	Lagen om Energimarknadsverket	180
3	IKRAFTTRÄDANDE	180
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	181
4.1	Näringsfrihet	181
4.2	Skydd av egendom	182
4.3	Granskningsbefogenheter	183
4.4	Administrativa påföljder	184
4.5	Myndigheternas rätt till ändringssökande	185
4.6	Grundlagens 124 §	185
4.7	Delegering av lagstiftningsbehörigheten	186
4.8	Bedömning av lagstiftningsordningen	186
	LAGFÖRSLAG	187
	Elmarknadslag	187
	om ändring av naturgasmarknadslagen	222
	om tillsyn över el- och naturgasmarknaden	233
	om Energimarknadsverket	248
	om ändring av 39 § i konkurrenslagen	251
	om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen	252
	om ändring av 1 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen	253
	om ändring av 1 och 5 § i marknadsdomstolslagen	254
	BILAGA	255
	PARALLELLTEXTER	255
	om ändring av naturgasmarknadslagen	255
	om ändring av 39 § i konkurrenslagen	283
	om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen	284
	om ändring av 1 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen	285
	om ändring av 1 och 5 § i marknadsdomstolslagen	286

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Den nya gemenskapslagstiftning som ingår i Europeiska gemenskapens tredje inre marknadspaket för energi antogs den 13 juli 2009. I det tredje inre marknadspaketet för energi ingår Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, nedan elmarknadsdirektivet, Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan naturgasmarknadsdirektivet, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, nedan förordningen om en byrå för samarbete, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, nedan elhandelsförordningen, samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan naturgasnätetsförordningen. Elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet skulle införlivas med nationell lagstiftning senast den 3 mars 2011. Också elhandelsförordningen innehåller bestämmelser som kräver kompletterande nationell lagstiftning senast den 3 mars 2011.

Syftet med det tredje inre marknadspaketet för energi är att skapa en inre marknad för handeln med el och naturgas. I februari 2011 godkände Europeiska rådet slutsatser med målet att få till stånd en inre marknad för el och naturgas senast år 2014. För att förverkliga målet innefattar det tredje inre marknadspaketet nya omfattande åtgärder för utvecklande av en fungerande inre marknad för el och naturgas. Den mest vittgående ändringen innebär att utarbetandet av regler för grossistmarknaden för el och naturgas överförs till organ på unionens nivå. Centrala re-

former som kräver ändringar i den finländska lagstiftningen är harmoniseringen av de nationella energitillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter för att säkerställa att reglerna för den inre marknaden genomförs på ett effektivt sätt, en effektiv åtskillnad av ägandet av ett elöverföringsnät från elproduktion och elförsäljning samt en förbättring av konsumentskyddet på detaljmarknaden.

I december 2011 drabbades stora områden i sydvästra och södra Finland av vinterstormarna Tapani och Hannu. De skador som träd som fälldes av stormarna orsakade på eldistributionsnätens luftledningarna ledde till omfattande och i vissa fall långvariga elavbrott i glesbygden och i tätorter på landsbygden. Stormarna förorsakade elavbrott för sammanlagt 570 000 elanvändare, dvs. cirka 17 procent av alla elanvändare som var anslutna till medel- och lågspänningsnät. Som mest var 300 000 elanvändare samtidigt utan el, dvs. cirka 9 procent av alla elanvändare. De längsta elavbrott som rapporterats varade 15 dygn. Många samhällsfunktioner, såsom mobiltelefon- och kommunikationsnäten, drabbades av störningar på grund av elavbrotten. Stormar eller tunga snöbelastningar som orsakat störningar eller andra omfattande störningar i eldistributionsnäten under 2000-talet har förekommit åtminstone åren 2001, 2004, 2005, 2010 och 2011.

I januari 2012 gav näringsministern arbets- och näringsministeriets energiavdelning i uppdrag att utarbeta ett förslag till åtgärder för att minska skaderisken i samband med elavbrott och förbättra kvaliteten hos elnätstjänsterna för medborgarna och företagen.

Ett viktigt syfte med regeringspropositionen är att genomföra de ändringar som det tredje inre marknadspaketet för energi kräver i vår nationella lagstiftning om el- och naturgasmarknaden. Ett annat viktigt syfte med propositionen är att öka den nuvarande eldistributionssäkerheten och höja servicenivån vid störningar i synnerhet i glesbygden och tätorter på landsbygden så att de motsvarar de ökade krav som distributionsnätens kunder och samhällsfunktionerna kräver. Ett

tredje viktigt syfte med propositionen är att förtydliga och uppdatera lagstiftningen om elmarknaden och tillsynen över el- och naturgasmarknaden eftersom den är splittrad, svår att tillämpa och delvis föråldrad.

Centrala nationella bestämmelser om el- och naturgasmarknaden har utfärdats genom elmarknadslagen (386/1995) och naturgasmarknadslagen (508/2000). Dessutom har kompletterande bestämmelser utfärdats genom förordningar av statsrådet och ministeriet samt Energimarknadsverkets föreskrifter. Den reglering av el- och naturgasmarknaden som krävdes i Europeiska gemenskapens andra inre marknadspaket för energi som antogs år 2003 har tagits in i vår nationella lagstiftning.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

2.1.1 Elmarknadslagen

Elmarknadslagens syften

Avsikten med elmarknadslagen (386/1995) är att säkerställa förutsättningarna för en effektiv elmarknad så att tillgången på el till ett skäligt pris och med tillräckligt god kvalitet kan tryggas. De främsta metoderna för att uppnå detta är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid produktionen och försäljningen av el samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom elnätsverksamheten. Genom elmarknadslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den sattes kraven i det andra elmarknadsdirektivet (2003/54/EG) i kraft i Finland.

Genom elmarknadslagen har man skapat förutsättningar för konkurrensen inom produktion, utrikeshandel och försäljning av el samt infört regler för elnätsverksamheten. Elnäten är s.k. naturliga monopol, eftersom det i allmänhet inte är ekonomiskt möjligt att bygga parallella konkurrerande nät. Elmarknadslagen förutsätter att elnäten bildar en marknadsplats som på lika och skäliga villkor betjänar parterna inom elhandeln, både säljare och köpare. Avsikten har varit att göra

tillträdet till nätet så enkelt som möjligt för alla som behöver elnätstjänster.

2.1.2 Elnätstillstånd

Elnätsverksamhet är tillståndspliktig verksamhet. Med hjälp av tillståndsplikten övervakar man att skyldigheterna enligt elmarknadslagen fullgörs. Som motvikt till skyldigheterna har elnätsinnehavarna getts rättigheter i fråga om utövandet av elnätsverksamheten i syfte att trygga nätinnehavarnas verksamhetsbetingelser.

För distributionsnätets del har det geografiska ansvarsområdet som skyldigheterna och rättigheterna gäller fastställts i elnätstillståndet. För stamnätsinnehavare och innehavare av regionala nät fastställs däremot inget geografiskt ansvarsområde. För dem gäller rättigheterna och skyldigheterna ett vagare definierat verksamhetsområde.

Syftet med förfarandet med elnätstillstånd och ansvarsområden i anslutning till förfarandet med tillstånd för nätbyggande är att trygga ändamålsenliga investeringar inom nätbyggandet samt elsystemets och elnätens driftsäkerhet.

Allmänna skyldigheter i anslutning till nätverksamheten

Elnätsinnehavaren ska driva, upprätthålla och utveckla sitt nät i enlighet med behoven på elmarknaden. Nätinnehavaren ska med andra ord för sin del se till att elsystemet fungerar och är säkert samt tillgodose kundernas sedvanliga och skäliga behov av nätstjänster. Nätinnehavaren ska förstärka och bygga ut sitt nät med beaktande av den ökning av överföringsbehoven som kan skönjas.

Nätinnehavaren ska dessutom mot en skälig ersättning till sitt nät ansluta alla som behöver nättjänster inom nätinnehavarens verksamhetsområde. Denna skyldighet gäller förutsatt att det finns kapacitet i nätet och att anslutningen inte äventyrar nätets driftsäkerhet. Den som ansluts ska uppfylla de tekniska krav som nätinnehavaren ställer och som nätets funktionsduglighet förutsätter. Men nätinnehavarens skyldighet att utveckla sitt elnät

i enlighet med kundernas behov betyder å andra sidan att kapacitetsbristen inom en rimlig tid måste uppvägas genom att nätet byggs ut.

Ett av elmarknadslagens viktigaste syften är att alla som önskar överföra el ska ges tillträde till elöverföringsnäten, dvs. att nätinnehavarna ska ha överföringsskyldighet. I elmarknadslagen har tillträde till nätet ordnats genom ett så kallat reglerat tillträde. Alla kunder i elnätet har rätt till tillträde till nätet på lika villkor som på förhand bekräftats av elmarknadsmyndigheten.

Elnätet är ett naturligt monopol och ska i denna ställning betjäna kunderna på lika villkor. Elnäten bör bilda en neutral marknadsplats, där de som köper och säljer el kan mötas. Nätinnehavaren ska inte delta i elhandeln som köpare eller säljare utom i specialfall.

Elnätsinnehavaren ska mot ersättning erbjuda alla intresserade överföringstjänster. Vid prissättningen av tjänsterna ska principerna i elmarknadslagen iakttas.

Nätinnehavaren kan av grundad anledning vägra att överföra el. Kapaciteten i nätet kan vara otillräcklig, varvid nätinnehavaren ska ge en tillförlitlig utredning över detta. Begränsad kapacitet kan dock inte i regel utgöra ett bestående hinder. Nätinnehavaren ska utveckla sitt nät i enlighet med kundernas skäliga behov och sträva efter att inom rimlig tid tillgodose dessa behov.

När flera än en försäljare säljer el i samma elnät, kan den el dessa försäljare levererar åtskiljas endast genom mätningar som utförs hos elanvändaren. Därför ska elanvändaren ha saklig mätutrustning som uppfyller systemkraven. Mätningen av elleveranserna är en nättjänst som det föreskrivits att nätinnehavarna ska ordna. Närmare bestämmelser om mätning av elleveranser har utfärdats genom statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (66/2009).

Prissättning av nättjänster

Prissättningen av elnätstjänsterna ska vara skälig. Med detta avses i första hand att priserna ska motsvara kostnaderna för nätverksamheten och att avkastningen från affärsverksamheten ska hållas på en skälig nivå. Den skäliga avkastningen ska återspegla den

nivå av ekonomisk risk som verksamhetsidkandet medför med avseende på det kapital som elnätsägaren investerat i nätverksamheten. Marknaden pressar inte nätinnehavaren att hålla låga priser och inte heller sporrar den till en effektivare verksamhet. Kostnadsineffektivitet kan kompenseras med högre priser. I kravet på skälig prissättning ingår därför ett element som införts genom regleringen för att sporra till ekonomiskt effektiv verksamhet. På grund av kravet på kostnadsmotsvarighet vid prissättningen av nättjänsterna fastställs prisnivån för varje nätinnehavares tjänster utgående från elnätets egen kostnadsnivå.

Prissättningen av elnätstjänsterna får heller inte vara diskriminerande. Detta förutsätter att nättjänster säljs till alla på lika, sakliga grunder. Samma tjänst ska kosta lika mycket oberoende av vem som är kund. De tariffer som nätinnehavaren publicerar ska vara bindande för honom och det får inte avvika från dem utom av motiverat skäl.

Elmarknadsmyndigheten fastställer principer för prissättningen av nättjänster för varje elnätsinnehavare för en tillsynsperiod på fyra år innan de tas i bruk.

Elnätssystemet i Finland består av ett flertal nät som innehas av olika ägare. I elmarknadslagen ses elnäten som ett system som nätinnehavarna i samarbete ställer till kundernas förfogande i form av olika systemtjänster. Genom att betala avgifterna ska kunden få rätt att utgående från sin anslutningspunkt använda elnätet i hela landet. Elmarknadslagen har som mål att kunden ska kunna idka handel med i princip alla som är anslutna till elnätet i Finland. Sedan slutet av 1990-talet har grossistmarknaden för el blivit integrerad först i de nordiska länderna och småningom även annanstans inom Europeiska unionen.

Utvidgandet av elhandeln så att den inte längre bedrivs inom ett enda nät har förutsatt att marknadsparternas geografiska avstånd inte inverkar som en prissfaktor vid prissättningen av nättjänsterna. Priset fastställs på basis av vilka tjänster och vilken kvalitet på tjänsterna i systemet kunden behöver och i vilket nätled och nät kundens anslutningspunkt är belägen. Varje nätinnehavare ska sörja för att det egna prissystemet är kompa-

tibelt med systemen i de andra näten som det bildar en helhet med. I elmarknadslagen kallas denna prissättningsgrund punktpriissättning.

Systemansvar

Den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar svarar för att vårt lands elsystem är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert samt för det så kallade riksomfattande balansansvaret. Systemansvaret omfattar driftsövervakningen av nätet och behärskande av störningar, upprätthållandet av balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen under varje förbrukningstimme, riksomfattande utredning av elhandeln och utvecklande av elsystemet. I syfte att fullgöra systemansvaret har den systemansvariga stamnätsinnehavaren rätt att ställa behövliga villkor i fråga om användningen av de kraftverk samt andra nät och stora förbrukningsobjekt som ska anslutas till nätet.

Elmarknadsmyndigheten fastställer villkoren för tjänster som omfattas av systemansvaret innan de tas i bruk.

Byggande av elnät

Elmarknadslagen innehåller bestämmelser om ett system för tillstånd att bygga högspänningsledningar. Tillståndssystemet gäller minst 110 kilovolts elledningar, det vill säga elledningar i stam- och regionnätet, men inte transformator- och kopplingsstationer. Tillståndet beviljas av elmarknadsmyndigheten. För utlandsförbindelser beviljas tillstånd emellertid av arbets- och näringsministeriet.

Genom systemet med tillstånd för byggande av elledningar styrs byggandet av högspänningsledningar i synnerhet ur elförsörjningens och energipolitikens perspektiv. Genom tillståndssystemet begränsas eventuella överlappande och obehövliga ledningsprojekt samt byggandet av sammanlänkningsprojekt som är oändamålsenliga med tanke på elmarknadens utveckling. Genom tillståndssystemet garanteras det också att prissättningsgrunderna enligt elmarknadslagen iakttas. Tillståndssystemet underlättar dessutom en samordning av elförsörjningsbehoven och miljösynpunk-

terna. Elledningens rutt fastställs emellertid inte i tillståndet att bygga ledningen.

2.1.3 Detaljförsäljning av el och elanvändarens ställning

I elmarknadslagen inriktas den reglering som påverkar förhållandena på marknaden främst på nätverksamheten, medan elproduktionen och försäljningen av el till användarna till stor del är beroende av marknadsstyrningen. Inom elförsäljningen har ingen försäljare ensamrätt i ett visst elnät eller inom ett visst område. Genom elmarknadslagen säkerställs emellertid en miniminivå med vilken hushållens och andra små elanvändares ställning som köpare av både elenergi och nättjänster tryggas.

Alla elanvändare som är anslutna till elnätet i Finland har möjlighet att konkurransutsetta sina elköp. Också en konsument som köper sin el genom en fastighets interna nät har rätt att övergå till att köpa sin el via elnätet. För att trygga konsumenternas och små elanvändares tillgång på el har man dessutom föreskrivit om leveransskyldighet. Med leveransskyldighet avses skyldighet att leverera el till konsumenter och andra små elanvändare i ett visst distributionsnät på offentliga villkor som ingår allmänt och till ett skäligt pris. Leveransskyldigheten gäller detaljförsäljare av el som har betydande marknadsinflytande inom distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde.

En leveransskyldig detaljförsäljare ska för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten ha offentliga detaljförsäljningsvillkor och -priser, enligt vilka kunderna i fråga får köpa el av detaljförsäljaren, samt ange grunderna för hur dessa fastställs. Prissättningen av el som säljs enligt leveransskyldighetstaxor ska dessutom vara skälig.

Varje elanvändares område har dessutom med stöd av elnätstillståndet en ansvarig distributionsnätsinnehavare som mot ersättning ska ansluta varje elanvändare till distributionsnätet och överföra el från vilken som helst elförsäljare till förbrukaren.

Elfakturorna ska innehålla en specifikation där det framgår hur priset för elen och nättjänsten har bildats.

Elmarknadslagen innehåller bestämmelser om minimikrav i fråga om elavtal. I de bestämmelserna föreskrivs det om distributionsnätinnehavarens, detaljförsäljarens och kundens rättigheter och skyldigheter när det gäller anslutningsavtal, elnätavtal och avtal om detaljförsäljning av el. Det är inte tillåtet att avvika från bestämmelserna till nackdel för konsumenten.

Detaljförsäljaren och den nätinnehavare som tillhandahåller nättjänsterna är för det mesta olika aktörer ur elanvändarens synvinkel, av vilka elanvändaren köper el och nättjänster genom separata avtal. Anslutnings- och elnätavtal är av långvarig karaktär. Elförsäljningsavtalen förnyas däremot i samband med att elen konkurrensutsätts. En elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten har emellertid möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som också omfattar de nättjänster som elöverföringen förutsätter.

I bestämmelserna om elavtal regleras bl.a. hur avtalen ingås och avslutas, ändringar av avtalsvillkoren, olika slags dröjsmål och följderna av dem, fel i elleveransen och följderna av dem samt avbrott i elleveransen.

Leveransen av el till en elanvändare kan avbrytas om elanvändaren underlåter att betala. Bestämmelser om betalningspåminnelser och tidsfrister ingår i elmarknadslagen. Följderna av avbrott i leveransen kan dock vara orimliga om eltillförseln under den kalla årstiden stängs av i en bostad som värms upp med el. Därför föreskrivs det att elleveransen till en sådan bostad inte får avbrytas mellan början av oktober och slutet av april förrän fyra månader gått efter att den förfallodag som försumrades inföll.

Åtskiljande av elaffärsverksamheterna

I företagen inom elbranschen kan många olika former av affärsverksamhet vara integrerade, såsom elproduktion, elnätsverksamhet och parti- och minutförsäljning av el. I företagen kan det ofta också finnas t.ex. fjärrvärmeverksamhet, bränsleförsäljning, teknisk konstruktion, apparaturförsäljning eller installation. En del av dessa verksamhetsformer har monopolställning eller dominerande ställning på marknaden, medan andra

konkurrerar på marknaden. En del elföretag är dessutom kommunala elverk och verkar som en del av kommunens organisation. En sund och fungerande konkurrens på elmarknaden kräver att de konkurrerande elaffärsverksamheterna är företagsekonomiskt lönsamma och att de inte stöds genom monopolfunktioner (korssubventionering). Av ovan nämnda skäl krävs transparens i elföretagens verksamhet. På motsvarande sätt krävs det att elnät som har monopol tillhandahåller en neutral och jämlik service när det gäller ordnande av tillträde till nätet.

Genom elmarknadslagens bestämmelser om åtskiljande av elaffärsverksamheter eftersträvas opartiskhet och transparenta verksamhetsformer inom elnätsverksamheten.

De företag som är verksamma på elmarknaden ska särredovisa elnätsverksamhet och övriga affärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och övriga affärsverksamheter. Dessutom bör ett kommunalt verk som idkar elaffärsverksamhet åtskiljas från kommunen. Med åtskiljande avses att resultaträkning och balansräkning ska upprättas separat per räkenskapsperiod för de affärsverksamheter som ska skiljas åt. Resultat- och balansräkningen ska kunna härledas ur företagets bokföring och i tillämpliga delar göras upp enligt bestämmelserna i bokföringslagen (1336/1997). Särredovisning gäller alla företag i elbranschen som utövar åtminstone två elaffärsverksamheter eller åtminstone en annan affärsverksamhet utöver elaffärsverksamheten.

Utöver bestämmelser om särredovisning innehåller elmarknadslagen också bestämmelser om juridiskt åtskild elnätsverksamhet. En nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet ska i fråga om sin juridiska form, sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av företagets eller företagsgruppens elproduktions- och elförsäljningsverksamheter. Detta innebär ett krav på separata juridiska personer. En nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet får inte idka försäljning eller inköp av el förutom i vissa noggrant definierade situationer. Juridiskt åtskild elnätsverksamhet idkas alltid av stamnätinnehavaren samt av andra nätinnehavare hos vilka den årliga elmängd som överförs inom deras 400 volts elnät varaktigt

överskrider 200 gigawattimmar per kalenderår. Närmare 90 procent av den el som överförs i distributionsnät i Finland överförs till kunderna av distributionsnätsinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet. För distributionsnätsinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet och har minst 50 000 kunder föreskrivs dessutom operativa krav på åtskiljande.

Elleveranssäkerhet

Ett mål med elmarknadslagen är att säkerställa förutsättningarna för en effektiv elmarknad så att tillgången på el till ett skäligt pris och till tillräckligt god kvalitet kan tryggas. I lagen regleras elens kvalitet dels genom nätinnehavarens allmänna skyldigheter, dels genom regleringen av avtalsförhållandet mellan nätinnehavaren och hans kund. I regleringen genom nätinnehavarens allmänna skyldigheter ingår bestämmelser om skyldigheten att utveckla nätet och om prissättningen av nättjänster. I den reglering av elens kvalitet som sker genom avtalsförhållandet mellan nätinnehavaren och hans kund ingår bestämmelser om fel i elleveransen och långvariga avbrott i leveransen.

Med stöd av skyldigheten att utveckla nätet ska nätinnehavaren underhålla, driva och utveckla sitt elnät samt förbindelser till andra nät enligt kundernas rimliga behov och för sin del trygga kundernas tillgång på el av tillräckligt god kvalitet. Nätinnehavarens allmänna skyldighet att underhålla, driva och utveckla sitt elnät i enlighet med behoven på elmarknaden innebär bl.a. att nätinnehavaren ska hålla nätets driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå. Dessutom ska kunderna garanteras tillgång på el av tillräckligt god kvalitet. Elkvaliteten och elavbrottens frekvens och längd beror i huvudsak på elnätets struktur och skick. Nätinnehavaren ska se till att elnätet är i tillräckligt gott skick också i glesbygdsområdena. Nätinnehavarens skyldighet att utveckla sitt nät begränsas dock till vad som kan anses rimligt.

Elnätets leveranssäkerhet kan också påverkas genom den reglering som riktas till prissättningen av eltjänsterna. Enligt den tillämpningspraxis som följts i fråga om 14 § i

elmarknadslagen, som gäller prissättningen av nättjänster, får nätinnehavarens inkomster täcka skäliga kostnader för bl.a. upprätthållande, drift och byggande av nät. En nätinnehavares prisnivå får vara högre än normalt på grund av stora investeringsprojekt eller en bättre nivå på tjänsterna. Vid sidan om en skälig prissättningsnivå är elleveranssäkerheten ett centralt mål inom nättillsynen.

Enligt 27 c § i elmarknadslagen är en elleverans är felaktig, om elkvaliteten eller elleveranssättet inte motsvarar det som kan anses ha avtalats. Om inte något annat har avtalats, är en elleverans felaktig, om elen till sin kvalitet inte motsvarar de standarder som ska följas i Finland eller om elleveransen kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet. Elanvändaren har rätt till prisavdrag eller skadestånd på grund av felet.

I den standard som i dag ska följas i Finland tillåts ett variationsintervall på mellan några tiotal och flera hundra avbrott per år när det gäller korta avbrott under normala driftsförhållanden. I fråga om långa störningsavbrott har det konstaterats att det inte är möjligt att fastställa typiska värden för det årliga antalet eller varaktigheten på grund av de stora skillnaderna i olika länders systemstrukturer samt tredje parters och väderförhållandenas oförutsedda inverkan. Som riktigande värden har man föreslagit att antalet långa avbrott under normala förhållanden får uppgå till under 10 eller t.o.m. till 50 per år beroende på området. De standardenliga värdena tillämpas i både lågspännings- och mellanspänningsnät.

Om inte något annat har avtalats mellan kunden och distributionsnätsinnehavaren, är elleveransen dessutom felaktig, om den kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet. Enligt regeringens proposition 162/1998 rd är fullständig kvalitet och leveranssäkerhet inte ett ekonomiskt förnuftigt mål i fråga om el. Därför måste elanvändarna anpassa sig till rimliga kvalitetsstörningar och avbrott i leveransen. Det har inte ansetts att det går att bestämma en entydig timgräns för avbrott som ska tolkas som fel i elleve-

ransen eftersom också andra faktorer än avbrottets längd inverkar på definitionen av felet. I motiveringen till bestämmelsen har några situationer som beror på olika förhållanden beskrivits, där det vid ofta återkommande korta avbrott eller enskilda mera långvariga avbrott inte är fråga om ett sådant fel som avses i 27 c §.

År 2003 kompletterades elmarknadslagen med ett standardersättningsförfarande som togs in i 27 f §, enligt vilket den ersättning som ska betalas till distributionsnätsinnehavarens kund vid avbrott i eldistributionen beror på avbrottets längd och elanvändarens årliga nättjänstavgift. Av den årliga avgiften för nättjänsten utgör standardersättningen 1) 10 procent när avbrottet har varat 12–24 timmar, 2) 25 procent när avbrottet har varat 24–72 timmar, 3) 50 procent när avbrottet har varat 72–120 timmar samt 4) 100 procent när avbrottet har varat minst 120 timmar. Standardersättningens maximibelopp till följd av ett avbrott i nättjänsten är dock 700 euro per elanvändare. Bestämmelsen om standardersättning baserar sig på principen om kontrollansvar på så sätt att nätinnehavaren förutsätts beakta de eldistributionsförhållanden som råder i Finland och räkna med att distributionsnätsinnehavaren i dessa förhållanden kan fullgöra sina åtaganden om högst 12 timmars avbrott för sin kund. En elanvändare har rätt till en standardersättning på basis av ett sammanhängande avbrott i nättjänsten, om distributionsnätsinnehavaren inte visar att avbrottet i nättjänsten beror på ett hinder som står utanför hans påverkningsmöjligheter och som han skäligen inte kan förutsättas beakta i sin verksamhet och vars följder han inte har kunnat undvika eller övervinna trots att han har iakttagit all omsorgsfullhet.

2.1.4 Naturgasmarknadslagen

Naturgasmarknadslagens syften

Genom naturgasmarknadslagen (508/2000) och bestämmelser som utfärdats med stöd av den genomfördes kraven i det andra naturgasmarknadsdirektivet (2003/55/EG) i Finland. Genom naturgasmarknadslagen förbe-

reds naturgasbranschen för den integrerade europeiska naturgasmarknaden, fastän Finland ännu saknar en förbindelse med gasnätet i unionens övriga medlemsstater. Ett annat mål med lagen är att förbättra gasmarknadens funktion så långt detta är möjligt i en situation där vårt lands gasanskaffning är beroende av en enda gasleverantör.

Anskaffningen av naturgas i vårt land är i dagens läge beroende av en enda naturgasrörsförbindelse och en enda naturgasleverantör. I Finland är endast en partiförsäljare av gas, Gasum Oy, verksam och detta bolag skaffar gasen från Ryssland. Vårt naturgasnät har inte heller någon direkt rörförbindelse med något sammankopplat naturgasnät i en medlemsstat i unionen. I artikel 26.1 i det andra naturgasmarknadsdirektivet (2003/55/EG) ges de medlemsstater som uppfyller ovan nämnda villkor rätt att tillfälligt skjuta upp genomförandet av direktivet bl.a. i fråga om kunder som uppfyller villkoren.

När naturgasmarknadslagen trädde i kraft år 2000 började en övergångsperiod som fortgår till dess det finska naturgasnätet har en förbindelse med ett sammankopplat naturgasnät i en medlemsstat i Europeiska unionen eller till dess landet har en andra gasanskaffningskälla som uppfyller kraven i direktivet. En sådan gasanskaffningskälla kan t.ex. vara en stor importterminal för kondenserad naturgas och de naturgasleveranser som hänförs till den.

Anpassningen av naturgasbranschen till den europeiska marknaden har inletts genom att handel med naturgas möjliggjorts mellan partiköpare som uppfyller vissa förutsättningar. Naturgasnätsinnehavarna har ålagts skyldighet att sälja gasöverföringstjänster till partiköpare som uppfyller förutsättningarna. Sådana köpare är de gasförbrukare och gasåterförsäljare som förbrukar eller säljer minst 5 miljoner kubikmeter gas per år och som dessutom omfattas av ett system för fjärravläsning av gasmätningen. Den rätt att skaffa sig överföringstjänster hos nätinnehavarna som getts dessa kunder gör det möjligt att köpa naturgas av en annan anbudsgivare än den partiförsäljare som har monopolställning. I övergångsskedet är en sådan andra anbudsgivare en naturgasförbrukare eller ett distri-

butionsbolag som återförsäljer gas som parten har köpt av partiförsäljaren. Både försäljaren och köparen ska vara kunder som är berättigade att skaffa sig överföringstjänster och som uppfyller kraven.

Avsikten är att den bestämmelse i naturgasmarknadslagen som gäller överföringsskyldighet ska utvidgas till att gälla alla nätinnehavare från den tidpunkt då Finland får en rörförbindelse med ett sammankopplat gasnät i en medlemsstat i unionen eller får en andra källa för gasanskaffning. I denna situation upphör möjligheten att göra undantag från den bestämmelse i direktivet som gäller öppnandet av näten och även Finland måste öppna sitt gasnät i den omfattning som direktivet förutsätter. Om öppnandet av naturgasnätet sedan övergångsperioden har gått ut bestäms genom en ändring av lagen.

Allmänna skyldigheter i anslutning till nätverksamheten

Enligt naturgasmarknadslagen är nätinnehavaren, dvs. den som idkar nätverksamhet för vilken tillstånd behövs och innehavaren av upplagrings- och behandlingsanläggningar för naturgas, skyldig att driva, upprätthålla och utveckla sitt naturgasnät och sin naturgasanläggning i enlighet med naturgasmarknadens behov. Innehavare av nät och anläggningar ska för sin del trygga att systemet fungerar och är säkert samt uppfylla kundernas sedvanliga, skäliga och ekonomiskt motiverbara behov av nättjänster i det naturgasnät där nätinnehavaren utövar naturgasnätverksamhet. Nät- och anläggningsinnehavaren ska förstärka sitt nät och sina anläggningar med beaktande av de behov med anknytning till överföring och anläggningar som kan skönjas. Nätinnehavarens skyldighet att utveckla sitt nät i enlighet med kundernas behov innebär att brister i kapaciteten inom en skälig tid ska avlägsnas genom att nätet förstärks.

Nätinnehavaren ska mot skälig ersättning till sitt nät ansluta alla som behöver nättjänster inom området. Denna skyldighet gäller förutsatt att det finns kapacitet i nätet och att anslutningen inte äventyrar nätets driftsäkerhet. Den som ansluts ska uppfylla de tekniska

krav som nätinnehavaren ställer och som nätets funktionsduglighet förutsätter.

Ett av de viktigaste målen med naturgasmarknadslagen är att naturgasnäten under vissa förutsättningar ska öppnas för dem som behöver naturgasöverföring, dvs. att det ska föreskrivas om överföringsskyldighet. Nätinnehavaren ska tillhandahålla de kunder som uppfyller kraven överföringstjänster mot ersättning. Vid prissättningen av tjänsterna ska principerna i naturgasmarknadslagen iakttas. För att vara berättigade till anskaffning av överföringstjänster ska detaljförsäljare och slutförbrukare via sina distributionsnät sälja eller på sina driftsställen förbruka minst 5 miljoner kubikmeter naturgas per år samt höra till ett system för fjärravläsning av naturgasmätningen.

Nätinnehavaren kan vägra tillhandahålla en tjänst som anknyter till överföringen av naturgas endast på de grunder som anförs i naturgasmarknadslagen. Om nätinnehavaren vägrar tillhandahålla en överföringstjänst till följd av bristande kapacitet, ska nätinnehavaren ge en tillförlitlig utredning av detta. Kapacitetsbegränsningen kan dock inte vara ett bestående hinder, eftersom nätinnehavaren har skyldighet att utveckla sitt nät i enlighet med kundernas skäliga behov och inom en skälig tid försöka uppfylla dem.

Den nätinnehavare som svarar för överföringen av naturgas har kunnat eller kan bli tvungen att vid långvariga anskaffningsavtal för naturgas förbinda sig till ett fast take-or-pay-åtagande. Om take-or-pay-åtagandet medför allvarliga ekonomiska eller finansiella svårigheter för nätinnehavaren, kan denne enligt direktivet beviljas ett tillfälligt tillstånd att vägra tillhandahålla överföringstjänster i sådana fall som särskilt har definierats i detalj. När undantag övervägs beaktas bl.a. nätinnehavarens möjligheter att förutse marknadssituationen, åtagandenas betydelse vid förändringar i marknadssituationen samt nätinnehavarens faktiska möjligheter och försök att undvika skadliga verkningar.

Systemförpliktelser

En nätinnehavare som har getts systemansvar sörjer för att naturgasnätverket fungerar på adekvat sätt samt för de förbindelser till

utlandet som behövs. En nätinnehavare som har systemansvar får inte i sin verksamhet gynna sina ägarparter eller företag som ägs av dessa. Dessutom bör systemansvaret ordnas så att marknadsparterna kan lita på att naturgassystemet fungerar också i exceptionella situationer. En nätinnehavare som har getts systemansvar bör sörja för utredningen av naturgashandeln på riksnivå.

Naturgas importeras till Finland endast från en anskaffningskälla. Om det förekommer störningar i gastillförseln från denna källa, dvs. Ryssland, har varken gasimportören eller någon annan aktör på naturgassektorn möjligheter att skaffa ersättande gas. Eftersom inga störningsreserver finns att tillgå som inom elsektorn, kan den systemansvarige inte garantera gastillgången på samma sätt som eltillgången inom elsektorn.

För situationer där det förekommer störningar i tillgången på importerade bränslen finns beredskap genom säkerhetsupplagring. Säkerhetsupplagen omfattar statens säkerhetsupplag och bränsleimportörernas och bränsleförbrukarnas obligatoriska upplag (lagen om obligatorisk upplagring av importerade bränslen 1070/1994). Statens säkerhetsupplag är avsedda för undantagsförhållanden och tröskeln för att använda dem är hög. I beredskapslagen definieras kriterierna för undantagsförhållanden. I undantagsförhållanden kan statsrådet ges fullmakt att övervaka och ransonera importen och exporten av varor samt produktionen och distributionen av dessa.

Skyldighet till obligatorisk upplagring av naturgas har naturgasimportörer och naturgasverk, vilka ska ha obligatoriska upplag som motsvarar gasförbrukningen under tre månader. Eftersom inga gasupplag finns i Finland, är dessa upplag avsedda för ersättande bränsle och i dem finns tung eller lätt brännolja. Industrin och småförbrukarna av naturgas har inte i lag fastställd upplagringskyldighet. I fråga om gasbehovet för gasförbrukare som förbrukar under 15 miljoner kubikmeter gas per år har naturgasimportören upplagringsskyldighet.

För de gasförbrukare som av tekniska skäl inte kan ersätta gasen med andra bränslen och som med Gasum har ingått ett avtal om leverans av ersättande gas har Gasum bered-

skap att i en situation där det förekommer störningar i naturgastillgången leverera blandgas som har producerats med ett luftpropanaggregat. Denna ska via naturgasnätet levereras till förbrukarna. Gasum har dessutom några leveransavtal, i enlighet med vilka Gasum kan avbryta gasleveranserna i en situation där det förekommer störningar i gastillgången.

Försörjningsberedskapscentralen kan på ansökan ge tillstånd till att ett obligatoriskt upplag får användas, om produktionen eller den kommersiella verksamheten hos innehavaren av det obligatoriska upplaget till följd av en störning i naturgastillgången riskerar att avbrytas eller i väsentlig grad minska.

I exceptionella förhållanden kan gasdistributionen ransoneras på åtgärd av myndigheterna. När naturgasimporten avbryts helt blir man tvungen att använda ersättande bränslen.

I en situation där det förekommer störningar i tillgången ska den systemansvarige tillsammans med övriga parter på naturgasmarknaden styra gasleveranserna så att skadorna av störningen i leveransen blir så små som möjligt.

Genomförd naturgashandel bör utredas i efterskott på så sätt att man vet vilken försäljares och vilken kunds naturgas som har matats in i naturgasnätet och tagits ur naturgasnätet under varje balansavräkningsperiod. Utredningen av naturgashandeln är en serviceverksamhet som kan jämföras med nätverksamheten. De bestämmelser som gäller jämlikhet och icke-diskriminering i nätverksamheten gäller också utredningen av handeln.

Naturgasförsäljning och naturgasförbrukarens ställning

I naturgasmarknadslagen gäller den reglering som inverkar på marknadsförhållandena särskilt nätverksamheten. Försäljare som har dominerande ställning på marknaden i förhållande till sina kunder har ålagts skyldighet att leverera naturgas till skäligt pris till naturgasförbrukarna. Naturgasförsäljaren ska för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten ha offentliga försäljningsvillkor och försäljningspriser samt ange grunderna för hur dessa fastställs. Villkoren och priserna får inte vara förenade med oskäliga villkor

eller begränsningar eller begränsa konkurrensen inom naturgashandeln. Undantag från dessa priser och villkor får inte göras av annat än ett motiverat skäl, som t.ex. kan vara att kunden kräver en exceptionell nivå på tjänsterna.

Priset på naturgasöverföringstjänsten och priset på själva naturgasen ska åtskiljas i faktureringen.

Enligt naturgasmarknadslagen har konsumenten dessutom rätt att ingå ett s.k. helhetsleveransavtal med försäljaren. I lagen definieras också de situationer där leveransen av naturgas till en konsument kan avbrytas. Leveransen av naturgas till en konsument kan avbrytas på grund av försummelse av betalningen. Följderna av ett avbrott kan emellertid vara oskäligen, om naturgasleveransen avbryts under den kalla tiden av året i en bostad vars uppvärmning är beroende av naturgas. Till följd av detta föreskrivs det att naturgasleveransen till en sådan bostad inte får avbrytas under tiden från början av oktober till slutet av april innan fyra månader har förflutit från förfallodagen för den försummade betalningen.

Åtskiljande av verksamheter

I de företag som utövar naturgasaffärsverksamhet finns ofta olika affärsverksamheter integrerade, såsom t.ex. naturgasimport, nätverksamhet samt parti- och minutförsäljning av naturgas. Företagen kan dessutom utöva t.ex. försäljning och distribution av el, fjärrvärmeverksamhet, teknisk planering, försäljning och installering av anordningar. En del av dessa verksamheter har monopol eller dominerande ställning på marknaden och en del är verksamma på den konkurrensutsatta marknaden.

Nätverksamheten är till sin art ett naturligt monopol. Flera av företagens övriga affärsverksamheter, såsom elförsäljning, teknisk planering samt försäljning och installering av anordningar, utövas på en konkurrensutsatt marknad.

Ett mål med naturgasmarknadslagen är att påbörja utvecklingen mot en konkurrensutsatt naturgasmarknad. Detta förutsätter att de verksamheter som konkurrensutsätts inte stöds med monopolverksamheterna (kors-

subventionering) och att de ersättningar som uppbärs för monopolverksamheterna är skäliga. För att detta mål ska kunna uppnås krävs transparens i företagens verksamhet. Enligt naturgasmarknadslagen ska nätaffärsverksamheter och upplagringsverksamhet särredovisas från försäljningen av naturgas och övriga affärsverksamheter.

Av de verksamhetsformer som ska skiljas åt ska egna affärsverksamheter bildas, för vilka en resultat- och balansräkning ska göras upp för varje räkenskapsperiod. I fråga om detta ska bestämmelserna i bokföringslagen (1336/1997) i tillämpliga delar följas.

De uppgifter som gäller systemansvar bör dessutom skiljas åt till en egen enhet i verksamheten hos ett företag som utövar överföringsnätverksamhet.

Naturgasnätstillstånd

Naturgasnätverksamhetens karaktär av monopol samt naturgasnätets centrala ställning i naturgassystemet medför ett behov att övervaka och reglera naturgasnätverksamheten. I naturgasmarknadslagen föreskrivs det att naturgasnätverksamheten är tillståndspliktig verksamhet. Innehavare av naturgasnät ska ansöka om ett naturgasnätstillstånd för sin verksamhet. Genom tillståndssystemet eftersträvas i första hand främjande av en välfungerande marknad. Dessutom försöker man genom nättillståndsförfarandet trygga ändamålsenliga investeringar i nätbyggandet och systemets driftsäkerhet.

Skyldigheterna och rättigheterna för nätinnehavare gäller området för det naturgasnät där verksamhetsutövaren faktiskt utövar sin nätverksamhet. I motsats till vad som är fallet med elnätstillstånd i fråga om eldistributionsnät fastställs inte något geografiskt ansvarsområde för verksamhetsutövaren i naturgasnätstillståndet i fråga om distributionsnät för naturgas. Det är inte ändamålsenligt att fastställa något geografiskt ansvarsområde, eftersom gasdistributionen tills vidare är outvecklad och mycket begränsad. För närvarande finns det distributionsnät för naturgas endast på några orter och nätet täcker i allmänhet endast en liten del av kommunens område.

All naturgasnätverksamhet är tillståndspliktig, med undantag av den interna nätverksamheten i en fastighet eller en fastighetsgrupp. Naturgasmarknadsmyndigheten kan i ett enskilt fall befria nätinnehavaren från tillståndsplikt antingen för en viss tid eller tills vidare, om nätinnehavarens naturgasnät endast är av ringa betydelse med tanke på naturgasöverföringen. Däremot krävs inget tillstånd för försäljning av naturgas.

Projekttillstånd

I naturgasmarknadslagen föreskrivs det om ett system med projekttillstånd som ska tillämpas på byggandet av rör för naturgasöverföring som överskrider landets gräns. Projekttillståndet beviljas av arbets- och näringsministeriet. Med hjälp av projekttillståndet för utlandsförbindelser kan myndigheten påverka hur den finländska gasanskaffningen utvecklas i samband med att beslut fattas om en ny importförbindelse.

En förutsättning för att projekttillstånd ska beviljas är att byggandet av ett rör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på naturgasmarknaden. När tillstånd övervägs beaktas säkerhetsaspekten med avseende på energiförsörjningen och behovet att säkerställa att ett ändamålsenligt gassystem upprätthålls och att gasanskaffningen utvecklas. I regel beviljas tillstånd om ovan nämnda principer inte äventyras.

2.1.5 Tillsyn över el- och naturgasmarknaden

Energimarknadsverket övervakar att elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av dem iakttas. Verket övervakar också att elhandelsförordningen iakttas. Byggandet av elledningar och rör för naturgasöverföring som överskrider landets gräns samt naturgasimporten och naturgasexporten övervakas dock av arbets- och näringsministeriet.

Energimarknadsverket är ett fristående, självständigt ämbetsverk. Det har egen budget och kan självständigt organisera sina uppgifter. I egenskap av tillsynsmyndighet fattar Energimarknadsverket självständigt

sina beslut. Den som beslutet gäller kan söka ändring i Energimarknadsverkets beslut hos oberoende domstolar. Ändring i verkets beslut söks antingen hos marknadsdomstolen (marknadstillsynsären) eller hos den regionala förvaltningsdomstolen (tillståndsären) när högsta förvaltningsdomstolen är högsta besvärinstans.

Energimarknadsverkets behörighet som el- och naturgasmarknadsmyndighet innefattar både behörighet som utövas på förhand och sådan som utövas i efterhand. I centrala nättillsynsären utövas Energimarknadsverkets behörighet på förhand. Energimarknadsverket ska för alla elnät- och naturgasnätinnehavare samt för den systemansvarige stamnätinnehavaren och innehavaren av ett överföringsnät för naturgas genom bolagsspecifika beslut fastställa villkor för de viktigaste tjänsterna och metoder för prissättning av tjänsterna innan de införs. Villkor och metoder som ska fastställas på förhand är 1) metoder för fastställande av avkastningen på nätinnehavarens nätverksamhet och av de avgifter som ska tas ut för överföringstjänster, 2) nätinnehavarens villkor för överföringstjänsten, 3) nätinnehavarens villkor för anslutningstjänst och metoder för fastställande av avgifter för anslutning samt 4) villkoren för de tjänster som omfattas av systemansvar och metoderna för fastställande av avgifter för tjänsterna. Beslutet om fastställande ska basera sig på de materiellrättsliga grunder som anges i naturgasmarknadslagen och elhandelsförordningen.

Beslut om fastställande av prissättningen av överföringstjänster meddelas för en tillsynsperiod på fyra år, under vilken nätprijsättningen som helhet ska vara skälig. Undantag till detta kan förekomma under enskilda år. Efter att tillsynsperioden gått ut meddelar Energimarknadsverket ett beslut i vilket det utvärderar om prissättningen stämt överens med bestämmelserna. Vid utgången av tillsynsperioden ska nätinnehavaren på grundval av Energimarknadsverkets beslut återbära ett eventuellt intäktsöverskott till kunderna i form av sänkta priser på överföringstjänsterna. Om överskottet är betydande ska nätinnehavaren betala ränta på det belopp som återbärs för hela den tillsynsperiod under vilken intäktsöverskott uppkommit. Om

avkastningen på nätverksamheten understiger en godtagbar intäktsnivå, kan nätinnehavaren under följande tillsynsperiod samla in det belopp som motsvarar underskottet i form av högre avgifter för överföringstjänsterna.

I andra tillsynsärenden utövas Energimarknadsverkets befogenheter i efterhand och från fall till fall. Den som bryter mot lagen eller med stöd av den utfärdade bestämmelser ska av Energimarknadsverket förpliktas till att rätta sitt fel eller sin försummelse. Styrning av sådana parter verksamhet som omfattas av tillsyn sker då i enskilda fall och via avgöranden som meddelas i efterhand. Verket kan i sitt tillsynsbeslut vid behov också föreskriva uttryckliga korrigerande åtgärder och bestämma om återbäring av sådana avgifter till kunder som i strid med bestämmelserna tagits ut till för höga belopp och i fråga om vilka tillsynen inte grundar sig på tillsynsperioden.

Energimarknadsverket är dessutom tillståndsmyndighet i tillståndsärenden som avses i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen.

Konsumentombudsmannen övervakar att bestämmelserna om avtalsvillkor mellan el- och naturgasföretagen och konsumenterna iakttas. Tvister som gäller tillämpningen av avtalsvillkoren behandlas av konsumenttvistenämnden eller tingsrätten.

Utgående från konkurrenslagen (948/2011) övervakar konkurrensverket bland annat missbruk av dominerande ställning på marknaden inom el- och naturgassektorn.

2.2 Lagstiftningen i Europeiska unionen

2.2.1 Direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG

Mål

Målet med det tredje elmarknadsdirektivet är att fastställa gemensamma regler för produktion, överföring, distribution och leverans av el, samt bestämmelser om konsumentskydd, i syfte att förbättra och integrera konkurrensutsatta elmarknader i gemenskapen. Direktivet innehåller regler för elsektorns organisation och funktion, öppet tillträde till

marknaden, kriterier och förfaranden som ska tillämpas för anbud, för beviljande av tillstånd och för driften av system. Det fastställer även krav på samhällsomfattande tjänster och elkonsumenters rättigheter och klargör konkurrenskraven.

De centrala nya bestämmelser i direktivet som kräver genomförandeåtgärder i Finland är åtskilljande av ägande i fråga om överföringsnätverksamhet från produktion och leverans av el, harmonisering av de nationella energitillsynsmyndigheternas uppgifter och befogenheter samt förbättring av konsumentskyddet på detaljmarknaden. Dessutom innehåller direktivet ett flertal preciseringar till det redan genomförda andra elmarknadsdirektivet, vilka kräver genomförandeåtgärder också i Finland.

Nedan beskrivs de viktigaste ändringarna i det tredje elmarknadsdirektivet.

Åtskilt ägande i fråga om överföringsnät

Målet med elmarknadsdirektivet när det gäller åtskillnad av ägande i fråga om överföringsverksamheten är att företag som producerar eller levererar el inte ska använda bestämmande inflytande över överföringsnät eller rösta i överföringsnätens organ eller utse ledamöter till överföringsnätets innehavares organ. I elmarknadsdirektivet ges medlemsstaterna tre huvudsakliga alternativa modeller för att genomföra åtskillnad av överföringsnät: effektiv åtskillnad (TSO-modellen), oberoende systemansvarig (ISO-modellen) och oberoende överföringsnätetsinnehavare (ITO-modellen).

Den centrala principen i fråga om bestämmelserna om åtskillnad är att ju mindre oberoende den lösning för åtskillnad som överföringsnätetsinnehavaren tillämpar ger, desto mer skärps regleringen med avseende på överföringsnätetsinnehavaren. En effektivt åtskild överföringsnätetsinnehavare omfattas av reglering på basnivå och myndighetstillsyn. Överföringsnätetsinnehavare som följer ISO-modellen samt deras ägare omfattas av tilläggsbestämmelser och tillsyn. Överföringsnätetsinnehavare som följer ITO-modellen samt deras ägare blir föremål för de strängaste tilläggsbestämmelserna och den strängaste tillsynen.

Genomförandet av bestämmelserna om åtskillnad övervakas genom en ny procedur för säkerställande som gäller alla överföringsnät.

I artikel 9 föreskrivs det om effektiv åtskillnad (TSO) av överföringsnät (överföringssystem) och överföringsnätsinnehavare (systemansvariga för överföringssystem). Enligt artikel 9.1 ska medlemsstaterna se till att a) varje företag som äger ett överföringssystem ska agera som överföringsnätsinnehavare, b) samma person(er) inte får i) direkt eller indirekt utöva kontroll över ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot en överföringsnätsinnehavare eller ett överföringssystem, eller ii) direkt eller indirekt utöva kontroll över en överföringsnätsinnehavare eller över ett överföringssystem och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, c) samma person(er) inte får, för en överföringsnätsinnehavare eller för ett överföringssystem, utse ledamöter till styrelsen, förvaltningsrådet eller organ som juridiskt företräder företaget, och direkt eller indirekt utöva kontroll över eller någon rättighet gentemot ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet, samt d) samma person inte får vara ledamot i styrelsen, förvaltningsrådet eller organ som juridiskt företräder företaget för både ett företag som bedriver produktions- eller leveransverksamhet och för en överföringsnätsinnehavare eller ett överföringssystem. De rättigheter som avses i artikel 9.1 är a) rätten att rösta, b) befogenheten att utse ledamöter till styrelsen, förvaltningsrådet eller organ som juridiskt företräder företaget, och c) rätten att inneha ägaransvariet.

Begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rätten att rösta samt utnämningssrätten gäller inte en medlemsstat eller ett annat offentligt organ som har utsett två separata offentliga organ som å ena sidan ansvarar för överföringsnätsinnehavarens angelägenheter och å andra sidan elproduktions- eller elförsäljningsföretagets angelägenheter. Begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rätten att rösta samt utnämningssrätten tillämpas inte på sådana slutförbrukare som är del-

ägare i överföringsnätsinnehavaren och som bedriver verksamhet inom produktion och/eller försäljning av el, antingen direkt eller genom ett företag som de utövar kontroll över, antingen enskilt eller gemensamt med någon annan, förutsatt att slutförbrukarna och det kontrollerade företaget är nettoförbrukare av el och förutsatt att det ekonomiska värdet av den el som de säljer till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet.

I artikel 13 föreskrivs det om oberoende systemansvariga (ISO). Utnämning av en oberoende systemansvarig är en alternativ metod till utnämning av en ägarmässig åtskild överföringsnätsinnehavare. En oberoende systemansvarig idkar överföringsverksamhet i ett överföringsnät som han har hyrt av överföringsnätets ägare.

Enligt artikel 13.1 får medlemsstaterna, om överföringsnätet tillhör ett vertikalt integrerat företag då direktivet träder i kraft, bevilja undantag från artikel 9 förutsatt att kommissionen godkänner utnämningen.

Enligt artikel 13.2 får medlemsstaten godkänna och utse en oberoende systemansvarig om a) den sökande har visat att den uppfyller kraven på oberoende i artikel 9.1 b, c och d, b) den sökande har visat att den förfogar över nödvändiga ekonomiska, tekniska, fysiska och mänskliga resurser för att utföra en överföringsnätsinnehavares uppgifter, c) den sökande förbinder sig att genomföra en tioårig nätutvecklingsplan som övervakas av energitillsynsmyndigheten, d) överföringsnätets ägare har uppvisat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt punkt 5 och e) den sökande har visat förmåga att fullgöra sina skyldigheter enligt elhandelsförordningen.

Enligt punkt 4 ska varje oberoende systemansvarig ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde, inbegripet inkasseringen av avgifter för tillträde, kapacitetsavgifter och betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan överföringsnätsinnehavare samt att driva, underhålla och utveckla överföringssystemet och att säkerställa att systemet på lång sikt kan uppfylla rimliga krav genom investeringsplanering. Vid utvecklingen av överföringssystemet ska den oberoende systemansvarige ansvara för planering, uppförande och idriftsättning av den

nya infrastrukturen. Överföringssystemets ägare ska inte ansvara för att bevilja och förvalta tredje parts tillträde eller för investeringsplanering.

I punkt 5 föreskrivs det om överföringsnåtsägarens skyldigheter om en oberoende systemansvarig har utsetts. I sådana fall ska ägaren a) tillhandahålla den oberoende systemansvarige det samarbete och stöd som krävs för att denne ska kunna utföra sina uppgifter, i synnerhet all relevant information, b) finansiera de investeringar som den oberoende systemansvarige har beslutat om och som godkänts av energitillsynsmyndigheten, eller medge att finansieringen görs av någon berörd part, c) stå för skadeståndsansvar i anslutning till nättillgångarna, med undantag av den del av ansvaret som avser den oberoende systemansvariges uppgifter samt d) ge garantier för att underlätta finansieringen av utbyggnad av nätet.

I artikel 14 föreskrivs det om åtskiljande av överföringsnåtsägare i en situation där en oberoende systemansvarig har utsetts. Överföringsnåtsägare som ingår i ett integrerat företag ska vara oberoende av annan verksamhet som inte rör överföringsnätet åtminstone när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande.

I kapitel V föreskrivs det om oberoende överföringsnåtsinnehavare (oberoende systemansvarig för överföring). Om ett överföringsnät hör till ett vertikalt integrerat företag när direktivet träder i kraft, kan medlemsstaten i stället för en effektivt åtskild överföringsnåtsinnehavare utse en oberoende överföringsnåtsinnehavare (ITO). Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren (ITO) ansvarar för överföringsnåtsinnehavarens uppgifter och utövar självständigt den beslutanderätt som överföringsnåtsinnehavare har. Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren (ITO) äger överföringsnätet och kan direkt eller indirekt ägas av ett företag som utövar elproduktion eller elförsäljning. Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren omfattas av tilläggskrav gällande nätinnehavarens oberoende jämfört med andra åtskillnadsalternativ för överföringsnät.

Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren ska ha egen personal och får inte använda personal som är anställd hos det integrerade

företaget. Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren får tillhandahålla tjänster för det integrerade företaget endast på icke-diskriminerande villkor. Energitillsynsmyndigheten ska godkänna dessa villkor. Det integrerade företaget ställa de medel till förfogande som den oberoende överföringsnåtsinnehavaren behöver för investeringar. Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren ska ha ett eget separat varumärke. De dotterbolag till det integrerade företaget som utövar elproduktion eller elförsäljning får inte direkt eller indirekt äga aktier i den oberoende överföringsnåtsinnehavaren och den får inte i sin tur äga aktier i sådana här dotterbolag eller ta emot dividendinkomster av dem. Det integrerade företaget får inte direkt eller indirekt bestämma över den dagliga verksamheten i nätet, förvaltningen av nätet eller beredningen av en plan för utveckling av nätet. Det integrerade företaget får inte kräva att överföringsnåtsinnehavaren skaffar dess godkännande i ärenden som hänför sig till skötseln av överföringsnåtsinnehavarens uppgifter. Kommersiella och ekonomiska avtal mellan överföringsnåtsinnehavarens och det integrerade företaget ska godkännas av energitillsynsmyndigheten.

Den oberoende överföringsnåtsinnehavaren ska ha ett tillsynsorgan som ser till att värdet på ägarens ägande tryggas hos överföringsnåtsinnehavaren. Tillsynsorganet beslutar om frågor som kan ha betydande inverkan på värdet av ägarens tillgångar, om godkännandet av finansieringsplaner, om den oberoende överföringsnåtsinnehavarens skuldsättningsnivå och om vinstutdelningarnas belopp. Tillsynsorganet får inte besluta om dagliga funktioner eller beredningen av en investeringsplan. I tillsynsorganet ska det finnas representanter för det integrerade företaget och utomstående delägare samt eventuella personalrepresentanter. Av ledamöterna i organet ska en minoritet uppfylla särskilda krav på oberoende. Energitillsynsmyndigheten kan motsätta sig utnämmandet av ledamöter till tillsynsorganet samt förtida avbrytande av alla ledamöters mandattid.

I fråga om den oberoende överföringsnåtsinnehavarens personals och styrelses oberoende i förhållande till det integrerade företaget har det ställts tilläggskrav. Energitill-

synsmyndigheten kan göra invändningar mot utnämmandet av dessa personer, villkoren i deras tjänstgöringsförhållande samt förtida avbrytande av deras mandattid.

Den oberoende överföringsnätssinnehavaren ska utarbeta ett program som främjar garanterandet av oberoendet. Den som övervakar programmet har skyldighet att informera energitillsynsmyndigheten bl.a. om beslut som fördröjer investeringar.

Den oberoende överföringsnätssinnehavaren ska utarbeta en tioårig plan för utvecklande av nätet, vilken ska godkännas av energitillsynsmyndigheten. Om den oberoende överföringsnätssinnehavaren inte genomför nödvändiga investeringar, ska energitillsynsmyndigheten 1) förpliktiga överföringsnätssinnehavaren att göra investeringarna, 2) ordna en anbudstävling för investeringarna eller 3) förpliktiga överföringsnätssinnehavaren att höja aktiekapitalet och ta med utomstående aktörer i aktieteckningen.

Energitillsynsmyndigheten har dessutom rätt att överlåta överföringsnätssinnehavarens uppgifter på en oberoende systemansvarig (ISO) om den oberoende överföringsnätssinnehavaren upprepade gånger inte har uppfyllt sina skyldigheter enligt elmarknadsdirektivet.

Utseende och certifiering av överföringsnätssinnehavare

I artiklarna 10 och 11 föreskrivs det om utseende och certifiering av överföringsnätssinnehavare samt om de förfaranden genom vilka det säkerställs att bestämmelserna om åtskilt ägande i fråga om överföringsnätssinnehavare följs.

De nationella energitillsynsmyndigheterna ska övervaka att överföringsnätssinnehavarna kontinuerligt uppfyller kraven på åtskilt ägande i fråga om överföringsnätssinnehavare. De ska inleda ett certifieringsförfarande för att säkerställa att kraven uppfylls efter en anmälan från en överföringsnätssinnehavare, på eget initiativ eller på kommissionens begäran. Energitillsynsmyndigheten ska fatta ett preliminärt beslut om certifiering av överföringsnätssinnehavaren inom fyra månader från överföringsnätssinnehavarens anmälan eller kommissionens begäran. Efter detta ska

energitillsynsmyndigheten begära ett yttrande från kommissionen om det preliminära beslutet. Efter att ha fått kommissionens yttrande beslutar energitillsynsmyndigheten om certifieringen av överföringsnätssinnehavaren. När energitillsynsmyndigheten fattar sitt beslut ska det ta största hänsyn till kommissionens yttrande.

I artikel 11 föreskrivs det om certifiering av överföringsnätssinnehavare när det gäller ägande som härstammar från tredjeländer. Bestämmelserna i artikeln tillämpas på certifiering av en överföringsnätssinnehavare i fall där överföringsnätets ägare eller överföringsnätssinnehavaren kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer. Vid förfarandet för certifiering av en överföringsnätssinnehavare i ett sådant fall säkerställs förutom det att bestämmelserna om åtskilt ägande uppfylls också att det ägande som härstammar från tredjeländer inte äventyrar energileveranssäkerheten i medlemsstaten och unionen. Medlemsstaten kan även ge en annan myndighet än den nationella energitillsynsmyndigheten i uppdrag att göra den bedömning av leveranssäkerheten som avses i artikeln.

Överföringsnätssinnehavarens uppgifter

I artikel 12 föreskrivs det om överföringsnätssinnehavarnas harmoniserade uppgifter. Enligt artikeln ska överföringsnätssinnehavaren bl.a. inkassera betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan överföringsnätssinnehavare. Då överföringsnätssinnehavarna fullgör sina uppgifter enligt artikel 12 ska de främst underlätta marknadsintegrationen.

Konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter

I artikel 16 föreskrivs det om konfidentialiteten hos kommersiellt känsliga uppgifter som innehas av en överföringsnätssinnehavare. Artikeln gäller också en oberoende överföringsnätssinnehavares ägare. Kommersiellt känsliga uppgifter får inte röjas för övriga delar av företaget som utövar annan verksamhet. Överföringsnätets ägare och övriga delar av företaget ska inte ha gemensamma

funktioner med undantag för rent administrativa funktioner eller IT-funktioner.

Distributionsnätens kommunikation och användning av varumärken

I artikel 26 föreskrivs det om åtskillnad av distributionsnätsinnehavare. Artikel 35 innehåller en bestämmelse enligt vilken vertikalt integrerade distributionsnätsinnehavare i synnerhet inte i samband med kommunikation och varumärkesprofilering får ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

Slutna distributionssystem

I artikel 28 föreskrivs det om slutna distributionssystem. Medlemsstaterna får föreskriva att de nationella energitillsynsmyndigheterna eller andra behöriga myndigheter klassificerar som ett slutet distributionsnät ett system som distribuerar el inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till hushållskunder, såvida driften eller produktionsprocessen hos nätanvändarna är integrerad av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl, eller nätet distribuerar el huvudsakligen till nätets ägare eller innehavare eller till företag med anknytning till ägaren eller innehavaren.

Medlemsstaterna får föreskriva att de nationella energitillsynsmyndigheterna undantar innehavaren av ett slutet distributionssystem från skyldigheten i direktivet att anskaffa energi för att täcka energiförluster och reservkapacitet inom sitt system i enlighet med transparenta, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden samt skyldigheten i direktivet att tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, är godkända innan de träder i kraft i enlighet med artikel 37. Vid beviljandet av undantag ska de gällande tarifferna, eller de metoder som använts för att beräkna dem, på begäran av en användare av det slutna distributionssystemet, ses över och godkännas i enlighet med artikel 37.

Undantag ska även kunna beviljas för tillfällig användning för ett litet antal hushåll

som har anställning hos eller liknande koppling till ägaren till distributionsnätet och som befinner sig inom det område som får el levererad genom ett slutet distributionsnät.

Nationella energitillsynsmyndigheter

Kapitel IX i direktivet handlar om de nationella energitillsynsmyndigheterna. Artikel 35 innehåller bestämmelser om de nationella energitillsynsmyndigheternas utnämning och oberoende. Enligt punkt 1 ska varje medlemsstat utse en nationell energitillsynsmyndighet. I punkt 4 föreskrivs det om energitillsynsmyndighetens oberoende. För att bevara energitillsynsmyndighetens oberoende ställning ska medlemsstaterna enligt punkt 5 se till a) att energitillsynsmyndigheten kan fatta självständiga beslut oberoende av något politiskt organ och har särskilda årliga budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande och tillräckliga personella och ekonomiska resurser för att kunna utföra sina uppgifter, och b) att ledamöterna av energitillsynsmyndighetens styrelse eller, om sådan inte finns, energitillsynsmyndighetens högsta ledning utses för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas en gång.

I artikel 36 föreskrivs det om de allmänna målen för energitillsynsmyndighetens verksamhet, vilka är att a) i nära samarbete med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, andra medlemsstaters energitillsynsmyndigheter och kommissionen främja en konkurrenskraftig, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för el i gemenskapen och ett verkligt öppnande av marknaden för samtliga kunder och elhandlare i gemenskapen, och se till att det råder lämpliga villkor för att elnäten ska kunna fungera effektivt och tillförlitligt med beaktande av de långsiktiga målen, b) utveckla konkurrenskraftiga och väl fungerande regionala marknader inom gemenskapen för att de mål som avses i led a ska kunna uppnås, c) undanröja restriktioner för elhandeln mellan medlemsstater, utveckla den kapacitet för gränsöverskridande överföring som rimligen krävs för att tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader som kan underlätta för elflödet inom hela gemenskapen.

pen, d) bidra till att det så kostnadseffektivt som möjligt utvecklas säkra, pålitliga, effektiva och icke-diskriminerande system som är konsumentinriktade, samt främja systemens tillräcklighet och, i linje med de allmänna energipolitiska målsättningarna, främja energieffektivitet och integrering i både överförings- och distributionsnäten av stor- och småskalig produktion av el från förnybara energikällor och distribuerad produktion, e) underlätta tillträde till elnätet för ny produktionskapacitet, i synnerhet genom att undanröja hinder som skulle kunna förhindra tillträdet för nya marknadsaktörer och för el producerad från förnybara energikällor, f) säkerställa att nätinnehavare och nätanvändare får lämpliga incitament, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten och främja marknadsintegreringen, g) säkerställa att kunderna drar nytta av att den inhemska marknaden fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och bidra till att säkerställa konsumentskyddet, samt h) bidra till uppnåendet av en hög standard på samhällsomfattande och allmännyttiga tjänster på elförsörjningsområdet, bidra till skydd för utsatta kunder, samt bidra till att de processer för utbyte av uppgifter som behövs då kunder byter elhandlare är kompatibla.

I artikel 37 föreskrivs det om energitillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter. Enligt artikeln ska energitillsynsmyndigheterna a) fastställa eller godkänna, enligt transparenta kriterier, överförings- eller distributionstariffer eller metoder för beräkning av dem, b) säkerställa att innehavare och, i förekommande fall, ägare av överförings- och distributionssystem, liksom elföretag, fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv samt övrig relevant gemenskapslagstiftning, inbegripet i fråga om gränsöverskridande aspekter, c) samarbeta om gränsöverskridande frågor med energitillsynsmyndigheten eller energitillsynsmyndigheterna i de andra berörda medlemsstaterna och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, d) följa och genomföra de rättsligt bindande och relevanta beslut som fattats av byrån och kommissionen, e) lämna in en årlig rapport om sin verksamhet och om hur dess skyldigheter har fullgjorts till de berörda myndigheterna i medlemsstaterna, byrån och kommis-

sionen, f) förhindra korssubventionering inom verksamhetsgrenarna överföring, distribution och leverans, g) övervaka de investeringsplaner som överföringsnätinnehavarna utarbetar och i sin årsrapport presentera en bedömning av i vilken mån dessa investeringsplaner är förenliga med den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen, h) övervaka efterlevnaden av reglerna för nätens säkerhet och tillförlitlighet, se över hur reglerna efterlevts tidigare och fastställa eller godkänna normer och krav på tjänsternas och leveransernas kvalitet eller bidra till detta tillsammans med andra behöriga myndigheter, i) övervaka graden av transparens, också i grossistpriser, och säkerställa att elföretagen fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens, j) övervaka graden och effektiviteten av marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och konsumentnivå, även när det gäller elbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskottsbetalning, andel kunder som byter elhandlare, andel kunder som får sina leveranser avstängda, avgifterna för och utförandet av underhållstjänster och hushållskundernas klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, och tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall, k) övervaka förekomsten av begränsande avtalsvillkor, däribland exklusivitetsklausuler, som kan hindra större icke-hushållskunder från att teckna avtal med mer än en elhandlare samtidigt eller begränsa deras möjligheter att göra detta och, om så är lämpligt, underrätta de nationella konkurrensmyndigheterna om sådana avtalsvillkor, l) respektera avtalsfriheten, både för avtal som kan avbrytas och för långtidsavtal, förutsatt att dessa stämmer överens med gemenskapslagstiftningen och gemenskapens politik, m) övervaka den tid som överförings- och distributionsföretagen behöver för att genomföra sammanlänknings- och reparationer, n) tillsammans med andra relevanta myndigheter bidra till att konsumentskyddsåtgärderna, inklusive åtgärderna i bilaga I, är effektiva och genomförs, o) minst en gång per år publicera rekommendationer om leveransavgifternas överensstämmelse med artikel 3 och vid behov översända dessa rekom-

mendationer till konkurrensmyndigheterna, p) säkerställa tillgången till kundernas förbrukningsuppgifter, tillhandahållandet för alternativ användning av ett lättbegripligt harmoniserat format på nationell nivå för förbrukningsuppgifter och omedelbar tillgång för alla kunder till sådana uppgifter enligt led h i bilaga I, q) övervaka genomförandet av regler om uppgifter och skyldigheter för innehavare av överföringssystem och distributionssystem, elhandlare och kunder samt andra marknadsaktörer, r) övervaka investeringarna i produktionskapacitet med avseende på försörjningstryggheten, s) övervaka tekniskt samarbete mellan gemenskapen och tredjeländers innehavare av överföringssystemet, t) övervaka genomförandet av skyddsåtgärder enligt artikel 42, u) bidra till inbördes överensstämmelse av processer för utbyte av uppgifter om de viktigaste marknadsprocesserna på regional nivå.

I artikel 37.3 föreskrivs det om ytterligare skyldigheter som energitillsynsmyndigheten har, när en oberoende systemansvarig har utsetts enligt artikel 13. I sådana fall ska energitillsynsmyndigheten a) övervaka att överföringssystemets ägare och den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter enligt den här artikeln samt besluta om sanktioner då skyldigheterna inte fullgörs i enlighet med punkt 4 d, b) övervaka förbindelser och kommunikation mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare för att säkerställa att den oberoende systemansvarige fullgör sina skyldigheter, och särskilt godkänna avtal samt agera som tvistlösande myndighet mellan den oberoende systemansvarige och överföringssystemets ägare vid klagomål som lämnats av någondera parten, c) för den första tioåriga nätutvecklingsplanen godkänna den investeringsplanering och den fleråriga nätutvecklingsplan som presenteras årligen av den oberoende systemansvarige, d) se till att tariffer för tillträde till nät som tas ut av oberoende systemansvariga inkluderar en ersättning till nätägaren eller nätägarna som ger en adekvat ersättning för användning av nåttillgångarna samt för eventuella nyinvesteringar däri, förutsatt att de gjorts på ett ekonomiskt och effektivt sätt, e) ha befogenhet att utföra inspektioner, även oanmälda sådana, i lokaler som tillhör över-

föringssystemets ägare och de oberoende systemansvariga, och f) övervaka användningen av kapacitetsavgifter som tas ut av den oberoende systemansvarige.

Enligt artikel 37.4 ska medlemsstaterna säkerställa att energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra de skyldigheter som anges i punkterna 1, 3 och 6 på ett effektivt sätt. För detta ändamål ska energitillsynsmyndigheten åtminstone få befogenheter att a) fatta bindande beslut om elföretag, b) göra undersökningar av elmarknadernas funktion och att besluta om och införa nödvändiga och proportionerliga åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt; vid behov ska energitillsynsmyndigheten också ha befogenhet att samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och energitillsynsmyndigheterna för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen, c) begära den information från elföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, bland annat skäl till vägran att ge tredje part tillträde och uppgifter om åtgärder som krävs för att stärka nätet, d) besluta om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för elföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt detta direktiv eller enligt relevanta och rättsligt bindande beslut som fattats av energitillsynsmyndigheterna eller byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, eller att föreslå en behörig domstol att besluta om sådana sanktioner; detta ska inbegripa befogenhet att besluta om eller att föreslå att det beslutas om sanktioner på upp till 10 procent av överföringsnätinnehavarens årliga omsättning eller på upp till 10 procent av det vertikalt integrerade företags årliga omsättning för överföringsnätinnehavaren eller det vertikalt integrerade företaget, alltefter omständigheterna, för att de inte uppfyllt sina skyldigheter enligt detta direktiv, och e) göra erforderliga undersökningar och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning enligt punkterna 11 och 12.

Enligt artikel 37.6 ska energitillsynsmyndigheterna ansvara för att tillräckligt lång tid i förväg innan dessa träder i kraft, fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkoren för a) anslut-

ning och tillträde till nationella nät, inklusive överförings- och distributionstariffer eller deras beräkningsmetoder; dessa tariffer eller metoder ska utformas så att nödvändiga investeringar i näten kan göras på ett sätt som gör det möjligt att säkra nätens funktion, b) tillhandahållande av balanstjänster, vilka ska utföras så ekonomiskt som möjligt och ge nätanvändarna goda incitament för nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag; balanstjänsterna ska tillhandahållas rättvist och utan diskriminering och bygga på objektiva kriterier, och c) tillträde till gränsöverskridande infrastruktur, inbegripet förfaranden för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning.

Enligt artikel 37.8 ska energitillsynsmyndigheterna när det gäller fastställande eller godkännande av tariffer eller metoder och av balanstjänsterna säkerställa att innehavarna av överförings- och distributionssystemen både på kort och lång sikt ges lämpliga incitament att öka effektiviteten, främja integrationen av marknaden och säkra leveranser samt stödja forskningsverksamheten på området.

Enligt artikel 37.10 ska energitillsynsmyndigheterna ha befogenhet att vid behov begära att innehavarna av överförings- och distributionssystemen ändrar villkoren, inbegripet de tariffer som avses i denna artikel, för att säkerställa att de är proportionerliga och tillämpliga på ett icke-diskriminerande sätt.

I artikel 37.11 föreskrivs det om de klagomål mot innehavare av överföringsnät eller distributionsnät som inges till energitillsynsmyndigheterna och om behandlingstiden för klagomålen.

I punkt 12 bestäms det om klagomål mot beslut av energitillsynsmyndigheten.

Enligt punkt 13 ska medlemsstaterna inrätta lämpliga och effektiva mekanismer för reglering, kontroll och transparens för att förhindra missbruk av en dominerande ställning, särskilt om det är till konsumenternas nackdel, och underprissättning.

Enligt artikel 37.14 ska medlemsstaterna se till att lämpliga åtgärder, inbegripet administrativa åtgärder eller straffrättsliga förfaranden i enlighet med nationell lagstiftning, vidtas mot ansvariga fysiska eller juridiska personer när de bestämmelser om konfidentiali-

tet som föreskrivs i detta direktiv inte har följts.

Enligt punkt 15 ska klagomål enligt punkterna 11 och 12 inte påverka rätten att överklaga enligt gemenskapsrätten och/eller den nationella lagstiftningen. Enligt punkt 16 ska energitillsynsmyndighetens beslut vara motiverade.

Enligt artikel 37.17 ska medlemsstaterna se till att det finns lämpliga mekanismer på nationell nivå som ger den part som berörs av ett beslut fattat av en energitillsynsmyndighet rätt att överklaga till ett organ som är oberoende av de berörda parterna och av någon regering.

Regelverk för gränsöverskridande frågor

Artikel 38 innehåller bestämmelser om regleringen av gränsöverskridande elöverföring. Enligt punkt 1 ska energitillsynsmyndigheterna nära samarbeta med varandra och bistå varandra och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter med sådan information som krävs för att de ska kunna fullgöra sina uppgifter enligt direktivet. Informationen ska behandlas konfidentiellt. Enligt punkt 2 ska energitillsynsmyndigheterna åtminstone regionalt främja skapandet av arrangemang för att möjliggöra en optimal näthantering, utveckla gemensamma elbörser och fördela gränsöverskridande kapacitet för att möjliggöra en adekvat nivå på sammanlänkningskapaciteten inom regionen så att en effektiv konkurrens kan utvecklas.

Enligt artikel 38.4 ska de åtgärder som avses i punkt 2 vid behov vidtas i nära samråd med andra berörda nationella myndigheter utan att detta påverkar deras specifika befogenheter.

Enligt punkt 5 får kommissionen anta riktlinjer om i vilken utsträckning energitillsynsmyndigheterna är skyldiga att samarbeta med varandra och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Överensstämmelse med riktlinjerna

I artikel 39 föreskrivs det om de nationella energitillsynsmyndigheternas skyldighet att följa kommissionens riktlinjer. Enligt artikeln får varje energitillsynsmyndighet och

kommissionen begära ett yttrande från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter angående huruvida ett beslut som fattats av en energitillsynsmyndighet överensstämmer med kommissionens riktlinjer. Om den energitillsynsmyndighet som har fattat beslutet inte följer byråns yttrande inom fyra månader från dagen för mottagandet av yttrandet ska byrån informera kommissionen härom. Om kommissionen finner att det beslut som fattats av en energitillsynsmyndighet ger anledning till allvarliga tvivel beträffande dess förenlighet med riktlinjerna, får kommissionen vidta åtgärder för att ändra den nationella energitillsynsmyndighetens beslut. Energitillsynsmyndigheten ska följa kommissionens beslut att ändra eller återkalla energitillsynsmyndighetens beslut inom två månader.

Kommissionen får anta riktlinjer för det förfarande som ska följas vid tillämpningen av artikeln.

Bevarande av information

I artikel 40 föreskrivs det om bevarande av information för myndigheter. Enligt punkt 1 ska medlemsstaterna kräva att elhandlare under minst fem år håller relevanta uppgifter om samtliga transaktioner gällande elleveransavtal och elderivat med grossister och överföringsnätsinnehavare tillgängliga för den nationella energitillsynsmyndigheten, den nationella konkurrensmyndigheten och kommissionen. I punkt 2 föreskrivs det vad uppgifterna ska innehålla. Kommissionen får anta riktlinjer för att säkerställa en enhetlig tillämpning av artikeln.

Regionalt samarbete

I artikel 6 föreskrivs det om medlemsstaternas skyldighet att samarbeta i syfte att integrera sina inhemska marknader på regional nivå.

Bilaga 1 om konsumentskydd

I bilaga 1 har nya bestämmelser tagits in jämfört med det andra elmarknadsdirektivet. Till dessa ändringar hör: h) Tillgång till sina förbrukningsuppgifter och möjlighet att ge

nom uttryckligt avtal och utan kostnad ge registrerade leveransföretag tillgång till sina mätaruppgifter. Den part som ansvarar för hanteringen av uppgifterna ska vara skyldig att lämna ut dessa uppgifter till företaget. Medlemsstaterna ska fastställa uppgifternas format och ett förfarande för elhandlare och konsumenter för att få tillgång till uppgifterna. Inga ytterligare kostnader får åläggas konsumenten för denna tjänst; i) Klar och tydlig information om den faktiska elförbrukningen och faktiska elkostnader tillräckligt ofta, så att de kan reglera sin egen elförbrukning. Informationen ska lämnas inom en rimlig tidsfrist som beaktar kapaciteten hos kundens mätutrustning och elprodukten i fråga. Vederbörlig hänsyn ska tas till sådana åtgärders kostnadseffektivitet. Inga ytterligare kostnader får åläggas konsumenten för denna tjänst; samt j) Slutavräkning efter varje byte av elhandlare senast sex veckor efter det att bytet skett.

2.2.2

EG-domstolens dom C-439/06

År 2008 meddelade Europeiska gemenskapernas domstol sin dom i målet C-439/06, där domstolen tolkade det andra elmarknadsdirektivets bestämmelser om villkor för tillträde till nätet för tredje part. I detta s.k. Citiworks-fallet ville elförsäljaren leverera el till en kund som fanns inom ett flygfältsområde. Enligt Förbundsrepubliken Tysklands lagstiftning hade små privata distributionsnät emellertid möjlighet att ansöka om undantag från skyldigheten att ordna tillträde till nätet. På området fanns ett privat distributionsnät som ägdes och opererades av flygplatsen, för vilket ett sådant undantagslov hade beviljats.

Enligt Europeiska gemenskapernas domstols avgörande hör alla nät, oberoende av storlek och kundtyper, genom vilka el överförs till kunder och som inte är högspänningsnät samt nät med extra hög spänning till tillämpningsområdet för artikel 20.1 i direktivet och är därmed sådana eldistributionsnät som avses i direktivet. Enligt EG-domstolen ska försäljaren i Citiworks-målet alltså ha rätt att leverera el till en kund i flygplatsnätet.

Artikel 20.1 i direktivet ska enligt EG-domstolen tolkas så att den är ett hinder för den nationella lagstiftning genom vilken vis-

sa innehavare av energileveransnät befrias från skyldigheten att bevilja tredje parter fritt tillträde till de nämnda näten på den grunden att dessa nät är belägna på ett enhetligt företagsområde och det via dessa nät i huvudsak överförs energi inom företaget och till företag som är bundna till det.

2.2.3 Direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG

Allmänt

Syftet med det tredje naturgasmarknadsdirektivet är att fastställa gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas. Direktivet innehåller regler om naturgassektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden och de kriterier och förfaranden som ska tillämpas vid beviljande av tillstånd för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas samt drift av system. De bestämmelser om naturgas som ingår i direktivet ska även gälla biogas och gas från biomassa om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in dessa gaser i och transportera dem genom naturgasnätet.

Gasmarknadsdirektivet innehåller i stora drag samma bestämmelser som elmarknadsdirektivet. När det gäller de allmänna bestämmelserna i de båda direktiven hänvisas det till beskrivningen ovan av innehållet i elmarknadsdirektivet. Utöver dessa bestämmelser innehåller naturgasmarknadsdirektivet bestämmelser som gäller endast naturgasmarknaden. Nedan beskrivs dessa bestämmelser.

Lagring av naturgas och behandling av kondenserad naturgas

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om lagring av naturgas och behandling av kondenserad naturgas (LNG).

I artikel 12 föreskrivs det om utseende av innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

I artikel 13 föreskrivs det om de uppgifter som åligger innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kon-

denserad naturgas. Den som är innehavare av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas a) ska på affärsmässiga villkor och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas för att säkra en öppen marknad, samt säkerställa tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheten att tillhandahålla tjänster, b) får inte diskriminera nätanvändare eller kategorier av nätanvändare, c) ska förse övriga innehavare av överföringsnät, lagringsanläggning eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet, och d) ska förse nätanvändarna med den information de behöver för effektivt tillträde till nätet.

I artikel 15 föreskrivs det om åtskillnad av innehavare av en lagringsanläggning. En innehavare av en lagringsanläggning som ingår i ett vertikalt integrerat företag ska vara oberoende av verksamhet som inte rör överföring, distribution och lagring, åtminstone när det gäller juridisk form, organisation och beslutsfattande. Kravet förutsätter att en separat juridisk person bildas för att utöva lagringsaffärsverksamhet. I artikel 15.2 föreskrivs det dessutom om minimikriterier när det gäller säkerställande av oberoende, genom vilka en juridiskt åtskild lagringsanläggningsinnehavares funktionella oberoende preciseras i förhållande till det vertikalt integrerade företagets övriga verksamhet. Artikeln ska endast gälla lagringsanläggningar som är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändiga för ett effektivt tillträde till systemet för leverans till kunderna i enlighet med artikel 33.

I artikel 16 föreskrivs det om den skyldighet till konfidentiell behandling av uppgifter som innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas har. Bestämmelserna motsvarar överföringsnätinnehavarnas skyldighet till konfidentiell behandling av uppgifter.

Artikel 32 innehåller bestämmelser om tillträde för tredje parter till tjänster som till-

handahålls av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

I artikel 33 föreskrivs det om tillträde till lagringsanläggningar och om lagring av gas i rörledning. Enligt artikeln får medlemsstaterna välja antingen ett förfarande som baserar sig på förhandling eller ett reglerat tillträde i syfte att organisera tillträdet till lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till dem. Förfarandena ska tillämpas i enlighet med objektiva, transparenta och icke-diskriminerande kriterier. Energitillsynsmyndigheterna eller medlemsstaterna ska fastställa och publicera kriterier enligt vilka det kan fastställas vilka regler för tillträde som ska tillämpas för lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning. Vid förhandlat tillträdesförfarande ska medlemsstaterna, eller deras energitillsynsmyndigheter i fall medlemsstaterna föreskrivit detta, vidta nödvändiga åtgärder för att naturgasföretag och berättigade kunder ska kunna förhandla om tillträde till lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning, om detta är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet samt för organiseringen av tillträdet till andra stödtjänster. Parterna ska vara skyldiga att i god anda förhandla om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster. De viktigaste kommersiella villkoren för utnyttjandet av lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster ska årligen publiceras. Vid reglerat tillträde ska energitillsynsmyndigheterna, om medlemsstaterna föreskrivit detta, eller medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att ge naturgasföretag och berättigade kunder rätt till tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster på grundval av offentliggjorda tariff-fer och/eller andra villkor och skyldigheter, när tillträde till lagring och lagring av gas i rörledning är tekniskt och/eller ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla ett effektivt tillträde till systemet, samt för organiseringen av tillträdet till andra stödtjänster.

Tillträde till tidigare led i rörledningsnätet

I artikel 34 föreskrivs det om tillträde till tidigare led i rörledningsnätet.

Energitillsynsmyndighetens skyldigheter och befogenheter

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser som motsvarar elmarknadsdirektivets bestämmelser om de nationella energitillsynsmyndigheternas allmänna mål, uppgifter och befogenheter. Utöver dem innehåller artikel 41 bestämmelser om de nationella energitillsynsmyndigheternas skyldigheter och befogenheter vid tillsynen över lagringsanläggning och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

Enligt artikel 41.6 ska energitillsynsmyndigheterna ansvara för att före ikraftträdandet fastställa eller godkänna åtminstone metoder för att beräkna eller fastställa villkor och tariff-fer för tillträde till tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

Enligt artikel 41.10 ska energitillsynsmyndigheterna ha befogenhet att begära att innehavarna av lagringsanläggning och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas ändrar de villkor som avses i artikeln för att säkerställa att de är proportionerliga och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt. Om reglerna för tillträde till lagring fastställs enligt ett förfarande som baserar sig på förhandling ska denna uppgift inte omfatta granskning av tariff-fer.

I punkterna 11 och 12 i artikeln finns bl.a. bestämmelser om den nationella energitillsynsmyndighetens behandling av klagomål mot en innehavare av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas.

Undantag som gäller framväxande och enskilda marknader

I artikel 49 föreskrivs det om undantag som gäller framväxande och enskilda marknader. Enligt punkt 1 får medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör av naturgas göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38. En leverantör med en marknadsandel på mer än 75 procent ska betraktas som en huvudleverantör. Ett sådant undantag ska upphöra automatiskt när någon av de

omständigheter som anges i detta stycke inte längre föreligger. Varje sådant undantag ska anmälas till kommissionen. Enligt artikel 49.1 andra stycket ska artiklarna 4, 9, 37 och/eller 38 inte gälla Estland, Lettland och/eller Finland fram till dess att någon av dessa medlemsstater direkt ansluts till någon annan medlemsstat, med undantag för Estland, Lettland, Litauen och Finland, sammanlänkade system. Detta stycke påverkar inte tillämpningen av undantag enligt det första stycket i denna punkt. Ett undantag som gäller enskilda marknader omfattar bestämmelserna om tillståndsförfarande, åtskillnad av överföringsnät, öppnande av marknaderna och ömsesidighet samt direktledningar.

2.2.4 Förordningen om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003

Syftet med elhandelsförordningen är a) att fastställa rättvisa regler för gränsöverskridande elhandel, och därmed stärka konkurrensen på den inre marknaden för el, med beaktande av de nationella och regionala marknadernas särdrag; detta kommer att innebära att det inrättas en kompensationsmekanism för gränsöverskridande flöden av el och att det införs harmoniserade principer för avgifter för gränsöverskridande överföring och tilldelning av tillgänglig kapacitet för sammanlänkningar mellan de nationella överföringsnäten, samt b) att underlätta genomförandet av en väl fungerande och transparent grossistmarknad med hög nivå av elförsörjningstrygghet. Förordningen innehåller mekanismer för att harmonisera reglerna för gränsöverskridande elhandel.

Enligt artikel 18 får kommissionen anta riktlinjer i syfte att definiera detaljerade regler för elhandel på den inre marknaden för el samt för driften av överföringsnät. Bestämmelserna i riktlinjerna förpliktigar direkt elföretagen i fråga.

I artikel 19 föreskrivs det att energitillsynsmyndigheterna när de genomför sina åligganden ska säkerställa att elhandelsförordningen och de riktlinjer som antagits med stöd av den följs.

Enligt artikel 21 har medlemsstaterna trots förordningen rätt att behålla eller införa mera ingående bestämmelser än förordningsbestämmelserna.

Enligt artikel 22 ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna i förordningen och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att bestämmelserna följs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

2.2.5 Förordningen om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005

Syftet med naturgasnätetsförordningen är a) att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till överföringssystem för gas, med hänsyn till de nationella och regionala marknadernas särdrag, för att säkerställa att den inre gasmarknaden fungerar väl, b) att fastställa icke-diskriminerande regler när det gäller villkoren för tillträde till anläggningar för flytande naturgas och lagringsanläggningar, med hänsyn till de nationella och regionala marknadernas särdrag, och c) att underlätta uppkomsten av en välfungerande och transparent grossistmarknad med en hög grad av försörjningstrygghet för gas och tillhandahålla mekanismer för harmonisering av reglerna för nättillträde för gränsöverskridande handel med gas. Målen inbegriper fastställande av harmoniserade principer för tariffer eller för de metoder som används för att beräkna dem, för tillträde till nät, men inte till lagringsanläggningar, inrättande av tjänster för tredje-partstillträde och harmoniserade principer för kapacitetstilldelning och hantering av överbelastning, beslut om krav på transparens, balansregler och avgifter för obalans samt underlättande av handeln med kapacitet.

I artikel 24 föreskrivs det att energitillsynsmyndigheterna när de genomför sina åligganden ska säkerställa att naturgasnätetsförordningen och de riktlinjer som antagits med stöd av den följs.

Enligt artikel 26 har medlemsstaterna trots förordningen rätt att behålla eller införa mera

ingående bestämmelser än förordningsbestämmelserna.

Enligt artikel 27 ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner vid överträdelse av bestämmelserna i förordningen och vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att bestämmelserna följs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.

I artikel 30 bestäms det om undantag i fråga om förordningens tillämpningsområde. Enligt artikeln ska förordningen inte vara tillämplig på naturgasöverföringsnät som är belägna i medlemsstaterna under giltighetstiden för de undantag som beviljats i enlighet med artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet. Därför tillämpas naturgasnätförordningen inte i Finland på överföringsnät för naturgas under giltighetstiden för undantag enligt artikel 49 i direktivet.

2.2.6 Direktivet om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar

Direktiv 2005/89/EG om åtgärder för att trygga elförsörjning och infrastrukturinvesteringar, dvs. elförsörjningsdirektivet, trädde i kraft i februari 2006. Syftet med bestämmelserna i direktivet är att trygga elförsörjningen för att se till att den inre marknaden för el fungerar väl samt att garantera en tillräcklig nivå av produktionskapacitet, en tillräcklig balans mellan utbud och efterfrågan samt en lämplig nivå av överföringsförmåga mellan medlemsstaterna så att den inre marknaden utvecklas. Genom direktivet skapas en ram inom vilken medlemsstaterna ska ta fram klara, fasta och icke-diskriminerande strategier för trygg elförsörjning som är förenliga med en konkurrensutsatt inre elmarknads krav. Finland har redan tidigare genomfört detta direktiv.

Enligt artikel 4 ska medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna se till att överföringsnätssinnehavarna fastställer minimidriftsregler och minimiskyldigheter för nätsäkerheten. Medlemsstaterna får kräva att överföringsnätssinnehavarna ser till att dessa regler och skyldigheter underställs de behöriga myndigheterna för godkännande.

Medlemsstaterna ska se till att innehavarna av överföringsnät och, i förekommande fall, distributionsnät följer minimidriftsreglerna och uppfyller minimiskyldigheterna för nätsäkerheten. Dessutom ska medlemsstaterna kräva att överföringsnätssinnehavarna upprätthåller en tillfredsställande nivå på nätdriftsäkerheten.

Medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna ska se till att överföringsnätssinnehavarna och, i tillämpliga fall, distributionsnätssinnehavarna fastställer och uppfyller mål för leveranskvalitet och nätsäkerhetsprestanda. Dessa mål ska godkännas av medlemsstaterna eller de behöriga myndigheterna och deras genomförande ska övervakas av dem. Målen ska vara objektiva, öppna och icke-diskriminerande och ska publiceras.

I artikel 6 ställs krav på säkerställande av nätinvesteringar. Medlemsstaterna ska fastställa ett regelverk som ger investeringssignaler till innehavarna av både överförings- och distributionsnäten att utveckla sina nät för att möta en förutsebar efterfrågan från marknaden och underlättar underhåll och vid behov förnyelse av näten.

2.2.7 Direktivet om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG

I direktiv 2009/28/EG, dvs. RES-direktivet, skapas gemensamma ramar för främjandet av förnybar energi. I direktivet ställs bindande nationella mål för den förnybara energins andel av den slutliga energianvändningen och transportdrivmedel. Direktivet innehåller också nya bestämmelser om tillgång till el- och naturgasnätet för förnybar energi samt bestämmelser om hållbarhetskriterier för biodrivmedel och flytande biobränslen.

I artikel 16 föreskrivs det bl.a. om åtkomst för el och gas från förnybara energikällor till el- och naturgasnäten. I artikeln betonas en prioritering av förnybara energikällor i synnerhet inom elproduktionen. I artikeln föreskrivs det också om publicerande av anslutningsvillkor och att anslutningsavgifterna ska vara transparenta och icke-diskriminerande.

När det gäller gas från förnybara energikällor förutsätts emellertid ingen överföringsskyldighet.

2.3 Lösningar i några andra länder

2.3.1 Den nationella energitillsynsmyndigheten

Sverige

Sveriges nationella energitillsynsmyndighet Energimarknadsinspektionen blev en självständig myndighet år 2008 efter att tidigare ha varit en del av en mera omfattande energimyndighet (Statens Energimyndighet). Syftet med åtskillnaden var att klarlägga rollerna som energitillsynsmyndigheten och som den myndighet som ska verka för att främja energibranschen.

Chefen för myndigheten, generaldirektören, utnämns av Sveriges regering. Regeringen har beslutat att myndigheten ska ha en intern ledningsgrupp som bl.a. fungerar som generaldirektörens rådgivare. Generaldirektören är ordförande för ledningsgruppen och informerar den om frågor som inverkar på Energimarknadsinspektionens verksamhet.

Generaldirektören utnämns i allmänhet för en period på sex år, varefter perioden kan förnyas två gånger med tre år per gång. Det finns inga bestämmelser om tjänsterotation för den som sköter uppdraget som generaldirektör, utan tjänstgöringsförhållandet upphör då tidsperioden går ut.

Energimarknadsinspektionens verksamhet styrs av regeringens anvisningar. Riktlinjer för den normala verksamheten ges i de årliga anvisningarna om ekonomiska resurser. Myndigheten gör årligen upp en rapport om sin verksamhet som den lämnar till regeringen.

Energimarknadsinspektionens verksamhet finansieras i huvudsak ur statsbudgeten. Innehavarna av el- och naturgasnäten tar hos alla kunder ut en liten avgift för statsbudgeten. Beloppet bestäms i en regeringsproposition.

Ändring i Energimarknadsinspektionens beslut söks hos förvaltningsdomstolen. I vissa beslut som gäller beviljande av tillstånd får ändring sökas hos regeringen.

Italien

Den nationella energitillsynsmyndigheten i Italien är L'Autorità per l'energia elettrica e il gas (AEEG). Dess råd utnämns av statsrådet på förslag av den minister som ansvarar för ärendet. Regeringens utnämning ska godkännas av två behöriga utskott i parlamentet. För godkännandet behövs en kvalificerad majoritet på tre fjärdedelar, vilket innebär att också oppositionens godkännande behövs för att utnämningen av rådet ska godkännas.

Medlemmarna i rådet utnämns för tjänsten för sju år och kan inte utnämnas en gång till.

Energitillsynsmyndigheten beslutar själv om sin organisation, ekonomi och förvaltning. För finansieringen av verksamheten tas en avgift ut hos energiföretagen, som är högst 1 promille av föregående års inkomster. För närvarande är avgiften 0,3 promille. Presidenza del Consiglio dei Ministri, som är ett organ som bistår premiärministern och regeringen, ska varje år godkänna avgiften.

Regeringens årliga beslut om statsfinanserna innehåller också frågor som hänför sig till energipolitiken. Perspektivet är de nationella intressena i energipolitiken. Dessa energipolitiska riktlinjer kan även gälla energitillsynsmyndigheten.

Ändring i energitillsynsmyndighetens beslut får sökas hos förvaltningsdomstolen i den region där energitillsynsmyndigheten verkar. Andra besvärinstans är högsta förvaltningsdomstolen.

Österrike

Österrikes nationella energitillsynsmyndighet för el- och naturgasmarknaden är bolaget E-Control Ltd. Chef för energitillsynsmyndigheten är en verkställande direktör som utnämns av den minister som ansvarar för ekonomiska frågor. Mandatperioden är fem år och kan förnyas. För den person som sköter uppdraget som chef för energitillsynsmyndigheten har ingen tjänsterotation ordnats.

Energitillsynsmyndigheten har en oberoende tillsynskommission med tre medlemmar. En av medlemmarna är domare och de två andra ska ha teknisk och/eller ekonomisk kompetens. Medverkandet i kommissionen är inte ett heltidsarbete, utan kommissionen

sammanträder vanligen med två veckors mellanrum. Kommissionens behörighet gäller överförings- och distributionstariffer, villkor för nätinnehavarna och lösning av tvister. Kommissionens medlemmar utnämns av förbundsstatens regering. Mandatperioden är fem år och kan förnyas.

Energitillsynsmyndighetens verksamhet finansieras genom avgifter som tas ut hos de tre överföringsnätsinnehavarna i elbranschen. Avgiften godkänns som en del av överföringsnätsinnehavarnas kostnader, vilket innebär att det i sista hand är slutförbrukarna som finansierar verksamheten genom överföringsnätsinnehavarnas tariffer. Energitillsynsmyndighetens budget, som också innehåller tillsynskommissionens kostnader, godkänns av E-Control-bolagets styrelse. De ministrar som ansvarar för ekonomiska frågor och statsfinanserna utnämner styrelsemedlemmarna.

En minister får inte styra energitillsynsmyndighetens verksamhet. Bestämmelserna medger dock anvisningar av allmän karaktär. En minister kan ge chefen för energitillsynsmyndigheten föreskrifter, men de måste vara skriftliga, motiverade och offentligt gjorda. Denna möjlighet har aldrig utnyttjats. Enligt energitillsynsmyndighetens bedömning bör möjligheten att utfärda föreskrifter slopas, eftersom kravet på den nationella energitillsynsmyndighetens oberoende annars inte uppfylls.

Ändring i energitillsynsmyndighetens beslut får sökas hos tillsynskommissionen. I kommissionens beslut får ändring sökas hos förvaltningsdomstolen och grundlagsdomstolen.

2.3.2 Definitionen av stamnätet för el i Sverige

Sveriges elsystem påminner till många delar om Finlands system. I Sverige består stamnätet av 220 och 400 kilovolts ledningar samt utlandsförbindelser till Finland, Norge och Danmark. Enligt Sveriges ellag (1997:857) avses med stamledning en ledning med en spänning om 220 kilovolt eller mer. Med regionledning avses en ledning som omfattas av en nätkoncession för linje och där spänningen understiger 220 kilovolt.

Innehavare av regionnät innehar i dag emellertid vissa ledningar på stamledningsnivå. I fråga om dessa ledningar tillämpas en regionnätstariff. En nätinnehavare som har nätkoncession har skyldighet att bygga ut nätet. Om en ledning anses vara en stamledning, hör byggandet av ledningen till stamnätsinnehavaren.

2.3.3 Regleringen av elleveranssäkerheten i Sverige

År 2001 beräknade man att det i Sverige fanns 57 000 kilometer oisolerade friledning- ar som gick genom skog. Arbetet med att ersätta de väderutsatta ledningarna med kablar, som till en början utfördes som en frivillig åtgärd från nätinnehavarnas sida, påskyndades på grund av de förödande stormar som härjade i Sverige i mitten av 2000-talet. Till Sveriges ellag fogades 2005 ett leveranskrav för eldistributionen, enligt vilket nätinnehavaren ska se till att avbrott i överföringen av el till en kund efter ingången av 2011 inte överstiger 24 timmar. Kravet har fått till stånd betydande investeringar i kabligen av elnätet i Sverige. De friledningar på sammanlagt 57 000 kilometer som ansågs känsliga för störningar har i dag i praktiken helt bytts ut mot kablar. Av hela Sveriges mellanspänningsnät har nästan hälften och av lågspänningsnätet två tredjedelar kablat. Av lågspänningsnätet är endast tre procent numera oisolerade friledningar. Resten av lågspänningsnätet består av jordkablar och isolerade luftledningar.

Efter de förödande stormarna 2005 införde man i Sverige ett lagstadgat system med standardsättning som gäller avbrott i nät-tjänsten. Distributionsnätsinnehavaren är skyldig att betala sin kund en standardsättning för elavbrott som varar minst 12 timmar. Standardsättningen är högre vid längre avbrott. Beloppet per avbrott kan som högst uppgå till beloppet av kundens elnät-avgift för tre år.

Kunden har inte rätt till standardsättning om eldistributionen avbryts av underhålls- eller säkerhetsskäl och avbrottet inte varar längre än åtgärden kräver. Standardsättning betalas inte heller om orsaken till elavbrottet är att det uppstått ett fel i ett 220 volts nät el-

ler ett nät med ännu högre spänning. Förfarandet med standardsättning tillämpas inte om det uppstått ett fel i nätinnehavarens nät och nätsinnehavaren inte rimligen kan förutsättas ha kunnat förutspå eller undvika orsaken till felet.

Rätten till standardsättning gäller också andra kunder än konsumenter. Vid avbrott på minst 12 men högst 24 timmar är standardsättningen 12,5 procent av kundens årliga nätavgift. För varje påbörjad period på 24 timmar som överskrider ett dygn stiger ersättningen med en summa som motsvarar 25 procent av elnätsavgiften. Standardsättningen vid avbrott på 48—72 timmar är sålunda 37,5 procent av den årliga elnätsavgiften, medan avbrott på 72—96 timmar är 62,5 procent osv. Den maximala ersättningen på 300 procent betalas vid avbrott som varar över 12 dygn. Dessutom finns det ett minimibelopp för ersättningen, vilket räknas utgående från den grundprisnivå som definieras i lagstiftningen om socialförsäkringar.

Elavbrottet anses ha upphört vid den tidpunkt från och med vilken eldistributionen har fungerat utan avbrott i två timmar. Om eldistributionen avbryts på nytt efter dessa två timmar är det fråga om ett nytt elavbrott.

2.4 Bedömning av nuläget

2.4.1 Allmän bedömning av behovet att utveckla energimarknadslagstiftningen.

Finland har på lämpligt sätt genomfört kraven i elmarknadsdirektivet, naturgasmarknadsdirektivet och elhandelsförordningen, vilka ingick i det andra inre marknadspaketet för energi, som antogs 2003. De nya elmarknads- respektive naturgasmarknadsdirektiven och den nya elhandelsförordningen, vilka ingår i det tredje inre marknadspaketet för energi, som antogs 2009, omfattar en betydande mängd nya bestämmelser, som förutsätter att vår nationella lagstiftning kompletteras.

Elmarknadslagen som trädde i kraft 1995 har under den tid den varit i kraft kompletterats genom sammanlagt 12 ändringar. Terminologin och strukturen i lagen avviker från unionens lagstiftning, eftersom lagen ur-

sprungligen stiftades redan innan det första elmarknadsdirektivet hade antagits. Lagens struktur och terminologi har redan nu blivit svårfattlig på grund av detta. Detta försvårar tillämpningen av lagen. Att foga de nya bestämmelser som det tredje inre marknadspaketet för energi förutsätter till elmarknadslagen och delvis också till naturgasmarknadslagstiftning blev ännu mer svårfattlig och besvärlig att tillämpa. Därför är det nödvändigt att helt revidera både elmarknadslagen och bestämmelserna om tillsyn över energimarknaden.

2.4.2 Tillsyn över el- och naturgasmarknaden

Krav på en nationell energitillsynsmyndighet

Enligt elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet ska varje medlemsstat utse en nationell energitillsynsmyndighet på nationell nivå. Detta ska inte påverka utnämningen av andra energitillsynsmyndigheter på regional nivå i medlemsstaterna, förutsatt att det finns en företrädare på hög nivå för representation och kontakt på unionsnivå i verksamheten vid byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter.

Kravet på en nationell energitillsynsmyndighet utgör inget hinder för Åland att med stöd av självstyrelsen utfärda egen lagstiftning om regleringen av elmarknaden och inrätta en egen energitillsynsmyndighet.

Juridiskt åtskild energitillsynsmyndighet

Elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att den nationella energitillsynsmyndigheten, när den utför de myndighetsuppgifter som den tilldelas i enlighet med direktiven och tillhörande lagstiftning, är juridiskt åtskild från alla andra offentliga och privata organ.

Energimarknadsverket är ett fristående, självständigt ämbetsverk. Det har en egen budget och det kan självständigt organisera sina uppgifter och sin organisation. Enligt statsrådets förordning om Energimarknadsverket (621/2000) kärar och svarar Energi-

marknadsverket på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter samt vid inrättningar och sammanslutningar statens rätt och fördel i de ärenden som gäller Energimarknadsverket.

Bestämmelserna om Energimarknadsverket uppfyller kraven i direktiven på en juridiskt åtskild nationell energitillsynsmyndighet.

Energitillsynsmyndighetens funktionella oberoende

Enligt elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet ska medlemsstaterna garantera den nationella energitillsynsmyndighetens oberoende och säkerställa att den utövar sina befogenheter på ett opartiskt och transparent sätt. Medlemsstaterna ska i synnerhet se till att den nationella energitillsynsmyndigheten kan fatta beslut oberoende av något politiskt organ. Den nationella energitillsynsmyndighetens personal och de personer som svarar för dess ledning ska agera oberoende av marknadsintressen och inte söka eller ta emot direkta anvisningar från någon regering eller annat offentligt eller privat organ när de utför sina tillsynsuppgifter.

I fråga om Energimarknadsverket administrativa ställning föreskrivs det att arbets- och näringsministeriet ansvarar för styrningen och övervakningen av Energimarknadsverket. Övervakningen och styrningen genomförs genom resultatstyrning. Resultatstyrningen är en avtalsbaserad styrmodell, där ministerierna årligen med myndigheterna inom sitt förvaltningsområde ingår resultatavtal om deras mål, prioriteringar inom verksamheten och resurser. Myndigheten ska i verksamhetsberättelsen, som ingår i myndighetens bokslut, rapportera om huruvida de överenskomna resultatmålen har uppnåtts. Vid resultatstyrningsförfarandet ingriper man inte i enskilda beslut eller i tillämpningen av lagstiftningen.

Minimikravet i direktiven kan anses vara att den nationella lagstiftningen ska vara så uppbyggd att den hindrar att den nationella energitillsynsmyndigheten i enskilda avgöranden är skyldig att söka eller ta emot direkta anvisningar från statsrådet, andra myndigheter eller motsvarande organ. Direktivens

bestämmelser kan också anses hindra att det för Energimarknadsverket tillsätts en direktion bestående av intressentgrupper.

Varken ministeriet eller någon annan på privat eller offentlig nivå har befogenhet att ingripa i enskilda ärenden som Energimarknadsverket behandlat eller i de beslut som det fattat. Ändring i Energimarknadsverkets beslut får sökas hos oberoende domstolar. Ändring i Energimarknadsverkets beslut får sökas när det gäller marknadsstillsynsärenden hos marknadsdomstolen och när det gäller tillståndsärenden hos den regionala förvaltningsdomstolen när högsta förvaltningsdomstolen är högsta besvärinstans.

Bestämmelserna om Energimarknadsverket uppfyller kraven i direktiven vad gäller den nationella energitillsynsmyndighetens oberoende.

Finansiering av energitillsynsmyndighetens verksamhet

I elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet förutsätts att den nationella energitillsynsmyndigheten har särskilda årliga budgetanslag med självständigt ansvar för den anslagna budgetens genomförande. Den nationella energitillsynsmyndigheten ska ha tillräckliga personella och ekonomiska resurser. Medlemsstaterna ska se till att det finns tillräckliga resurser i syfte att bevara en oberoende ställning.

Det budgetförfarande som iaktas i Finland samt tillämpningen av det i fråga om Energimarknadsverket kan anses uppfylla kraven på den nationella energitillsynsmyndighetens ekonomiska oberoende. Beslut om de resurser som behövs för att den nationella energitillsynsmyndigheten ska kunna utföra sina uppgifter fattas i samband med det årliga ram- och budgetförfarandet.

Oberoendet hos energitillsynsmyndighetens ledning och personal i förhållande till el- och naturgasföretag

Enligt elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet ska den nationella energitillsynsmyndighetens personal och de personer som svarar för dess ledning agera oberoende av marknadsintressen. Enligt kommis-

sionens tolkningsanvisning ska medlemsstaterna ta fram stadgar enligt vilka hela personalen och de personer som ansvarar för den nationella energitillsynsmyndighetens ledning inte får bedriva någon verksamhet i ett el- eller naturgasföretag eller ha en ställning i eller skyldighet gentemot det och inte inneha andelar eller ha andra intressen i det. Bestämmelserna i direktiven hindrar dock inte involverade personer från att vara med i pensionsfonder eller motsvarande investeringssystem, vilka tillsammans med andra kan vara aktieägare i el- eller naturgasföretag.

De allmänna bestämmelserna i statstjänstemannalagen (750/1994) och i förvaltningslagen (434/2003) räcker i regel för att hindra att tjänstemännen vid Energimarknadsverket har sådana uppgifter eller förtroendeuppdrag i ett företag i el- eller naturgasbranschen eller i företagens intresseorganisationer som äventyrar oberoendet, eller att de behandlar ärenden som de själva eller deras närstående kan gynnas av eller som på något annat sätt äventyrar deras opartiskhet.

I statstjänstemannalagen ingår vissa bestämmelser som gäller ledande tjänstemän om att de ska redogöra för sina bindningar. En person som föreslås bli utnämnd till en tjänst som chef för ett ämbetsverk som är direkt underställt ett ministerium ska före utnämningen lämna en redogörelse för sin näringsverksamhet, sitt ägande i företag och annan förmögenhet samt för sina uppgifter utanför tjänsten, sina bisysslor och sina andra bindningar som kan vara av betydelse vid bedömningen av hans eller hennes förutsättningar att sköta de uppgifter som hör till den tjänst som ska besättas. Dessutom ska han eller hon utan dröjsmål anmäla ändringar och bristfälligheter i dessa uppgifter samt även annars lämna motsvarande redogörelse när det behöriga ministeriet begär en sådan. Avsikten med skyldigheten att lämna en redogörelse före utnämningen är att den som anmält sig till en tjänst redan innan han eller hon slutgiltigt förbinder sig att ta emot tjänsten vet vilka bindningar som är av betydelse för tjänsten och vad han eller hon eventuellt måste avstå från för att han eller hon ska kunna bli utnämnd. En bindning som kommer fram under den tid tjänsteförhållandet varar och som äventyrar tjänstemannens

opartiskhet kan vara en sådan grund för uppsägning som nämns i 26 § i statstjänstemannalagen. Uppsägningen av tjänstemannen baserar sig då på att förtroendet för hans eller hennes opartiskhet i skötseln av tjänsteåligandena har äventyrats eller gått förlorad.

I de gällande bestämmelserna har det inte föreskrivits om några begränsningar för Energimarknadsverkets övriga personal när det gäller innehav av aktier eller motsvarande värdepapper i företag i el- och naturgasbranschen. Införandet av systemet begränsas dock av de principer som gäller tjänstemäns uppsägningsskydd. För att innehållet i statstjänstemannalagen ska överensstämma med konsekvenserna av anmälningsskyldigheten har det ansetts ändamålsenligt att anmälningsskyldigheten för den som föreslås bli utnämnd och den som utnämnts till en tjänst begränsas till de tjänstemän i ledande ställning som avses i 26 § i statstjänstemannalagen. Av denna anledning är det inte motiverat att systemet ska gälla hela personalen vid Energimarknadsverket, utan den chef för ämbetsverket som fattar de beslut som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten. För att genomförandet av elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet ska säkerställas är det dock skäl att genom en separat, allmän bestämmelse precisera också Energimarknadsverkets övriga personals oberoende av dem som är föremål för övervakningen.

Krav som gäller den nationella energitillsynsmyndighetens högsta ledning

I elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet förutsätts för att den nationella energitillsynsmyndighetens oberoende ställning ska bevaras att ledamöterna av energitillsynsmyndighetens styrelse eller, om sådan inte finns, energitillsynsmyndighetens högsta ledning utses för en bestämd period på mellan fem och sju år, som ska kunna förnyas högst en gång. I direktiven konstateras att medlemsstaterna ska se till att det finns ett lämpligt roterande system för styrelsen eller högsta ledningen. Styrelsens ledamöter eller medlemmar av högsta ledningen kan avsättas endast om de inte längre uppfyller villkoren i elmarknadsdirektivet eller naturgasmark-

nadsdirektivet eller har gjort sig skyldiga till fel enligt nationell lag. Med högsta ledning avses enligt kommissionens tolkningsanvisning personer som har befogenhet att fatta bindande beslut inom den nationella energitillsynsmyndigheten.

De allmänna tjänstemannarättsliga bestämmelser som tillämpas på Energimarknadsverkets tjänstemän är tillräckliga för att uppfylla direktivens minimikrav på en oberoende ledningen. Det enda som kan ifrågasättas är bestämmelsen i 22 § i statstjänstemannalagen enligt vilken en tjänsteman kan ställas till statsrådets disposition. Till denna del är det behövligt att föreskriva om undantag för Energimarknadsverkets överdirektör, för att direktivets krav ska uppfyllas.

För att kravet på att ledningen utses för en bestämd tid ska uppfyllas har tjänsten som Energimarknadsverkets chef ändrats till viss-tidstjänst. Till denna del bör det föreskrivas att en person kan utnämnas till tjänsten för en period på minst fem men högst sju år, som ska kunna förnyas högst en gång.

Energitillsynsmyndighetens verksamhetsmål

I artikel 36 i elmarknadsdirektivet och i artikel 40 i naturgasmarknadsdirektivet anges de allmänna harmoniserade mål för den nationella energitillsynsmyndigheten som denna ska bidra till genom att vidta alla rimliga åtgärder inom ramen för sina skyldigheter och befogenheter när den utför myndighetsuppgifter. Avsikten med de allmänna målen är att styra de nationella energitillsynsmyndigheternas verksamhet enligt en allmän målnivå samt göra det möjligt för dem att i sitt arbete beakta den unionspolitik som faller utanför deras egentliga uppgifter. Målen ska vid behov nås i samarbete med andra relevanta myndigheter, inklusive konkurrensmyndigheter.

I målbestämmelserna i elmarknadslagen och i naturgasmarknadslagen samt 1 § i lagen om Energimarknadsverket (507/2000) anges allmänna mål för verksamheten vid Energimarknadsverket i dess egenskap av nationell energitillsynsmyndighet för el- och naturgasmarknaden. Bestämmelserna omfattar dock endast en del av de allmänna mål som

fastställts för den nationella energitillsynsmyndigheten i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet. Bestämmelserna måste till denna del kompletteras.

Energitillsynsmyndighetens uppgifter

Närmare bestämmelser om den nationella energitillsynsmyndighetens harmoniserade uppgifter finns i artikel 37 i elmarknadsdirektivet och artikel 41 i naturgasmarknadsdirektivet. Den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter indelas i två kategorier, som kan karakteriseras som huvudsakliga uppgifter och övervakningsuppgifter. De huvudsakliga uppgifterna omfattar egentliga regleringsuppgifter, i fråga om vilka den nationella energitillsynsmyndigheten alltid ska ges behörighet. Övervakningsuppgifterna omfattar olika övervakningsuppgifter i anslutning till el- och naturgasmarknaden, vilka medlemsstaterna också kan överföra på någon annan myndighet.

Utöver de ovannämnda uppgifterna beror den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter delvis på vilket åtskillnadsalternativ för överföringsnät medlemsstaten stannar för. Bestämmelser om den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter finns dessutom spridda i andra artiklar i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet.

Det sätt på vilket den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter regleras i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet avviker betydligt från den lagstiftningspraxis som iakttas i Finland. Till denna del har det utarbetats mycket detaljerade bestämmelser i direktivet, medan bestämmelserna om den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter i vår nationella lagstiftning har utarbetats i form av allmänna befogenheter som hänför sig till tillsynen över efterlevnaden av lagstiftningen och främjande av energimarknaden. Eftersom de förteckningar över uppgifter som ingår i direktiven är avsedda att vara uttömmande, bör vår lagstiftning ändras så att den är mer detaljerad.

Den nationella energitillsynsmyndighetens huvudsakliga uppgifter ingår redan nu till största delen i Energimarknadsverkets uppgifter och verket har i själva verket till denna

del också skött dessa uppgifter. Till denna del innebär direktiven inte några stora förändringar vad gäller Energimarknadsverkets nuvarande uppgifter. Bestämmelserna förutsätter dock att den uttryckliga tillsynsuppgiften att övervaka import och export av el och naturgas inte längre ska höra till ministeriet.

Harmoniseringen av den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter innebär däremot för övervakningsuppgifternas del nya förpliktelser och uppgifter, som enligt den gällande lagstiftningen inte hör till Energimarknadsverket eller som verket de facto inte har skött även om de nuvarande befogenheterna hade möjliggjort det. Övervakningsuppgifterna omfattar också uppgifter som för närvarande hör till Konkurrens- och konsumentverkets och Statistikcentralens behörighet. Den största principiella förändringen i förhållande till Energimarknadsverkets nuvarande uppgifter är att övervakningsuppgifterna utvidgas från nätverksamhet och detaljmarknaden till att omfatta också elproduktionen och grossistmarknaden.

Energitillsynsmyndighetens befogenheter

Medlemsstaterna ska säkerställa att den nationella energitillsynsmyndigheten får befogenheter att kunna utföra de skyldigheter som anges i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet på ett effektivt och snabbt sätt. Till denna del ska den nationella energitillsynsmyndigheten ha befogenhet att a) fatta beslut om elföretag, b) göra undersökningar av el- och gasmarknadernas funktion och att besluta om och införa nödvändiga och proportionella åtgärder för att främja effektiv konkurrens och säkerställa att marknaden fungerar korrekt, c) begära den information från el- och naturgasföretagen som är relevant för utförandet av dess uppgifter, d) besluta om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner för el- och naturgasföretag som inte fullgör sina skyldigheter enligt direktiven eller den nationella energitillsynsmyndighetens skyldigheter eller skyldigheter enligt beslut av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, eller att föreslå en behörig domstol att besluta om sådana sanktioner. Detta ska inbegripa befo-

genhet att besluta om eller att föreslå att det beslutas om sanktioner på upp till 10 procent av verksamhetsutövarens årliga omsättning, om verksamhetsutövaren inte har fullgjort sina skyldigheter, samt e) göra erforderliga undersökningar och relevanta befogenheter vad gäller instruktioner för tvistlösning. Dessutom ska den nationella energitillsynsmyndigheten vid behov ha befogenhet att samarbeta med den nationella konkurrensmyndigheten och energitillsynsmyndigheten för finansmarknaden eller kommissionen när undersökningen gäller konkurrenslagstiftningen.

Energimarknadsverket kan i praktiken redan med stöd av nuvarande lagstiftning anses ha de befogenheter som förutsätts i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet, med undantag av rätten att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess till de andra myndigheter som förutsätts enligt direktivet i samband med undersökningar samt övervakning av innehavare av en lagringsanläggning för naturgas eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas samt befogenheter i anslutning till system med påföljdsavgift. Energimarknadsverkets egen rätt att få uppgifter av verksamhetsutövarna förutsätter också behörighet att utreda ärendena i fråga.

I vår el- och naturgasmarknadslagstiftning finns det inte några bestämmelser om system med påföljdsavgift.

2.4.3 Överföringsnät

Definition av stamnät för el

På svenska kallas elöverföringsnätet för stamnät. I elmarknadslagen finns för närvarande inte någon definition av stamnät. Stamnätet och andra högspänningsnät dvs. regionnät regleras på ett enhetligt sätt, med undantag av systemansvar och åtskillnad av stamnätsinnehavare. På basis av elmarknadsdirektivet är det ändå inte ändamålsenligt att klassificera regionnät som sådana överföringsnät som avses i direktivet, eftersom innehavarna av regionnät då kommer att omfattas av bestämmelserna om åtskilt ägandet i fråga om överföringsnätsinnehavare. Därför

har det uppstått ett behov av en definition av nät, där regionnäten tydligt hålls åtskilda från stamnätet.

Praxis har visat att gränssnittet mellan stamnät och regionnät inte alltid är helt entydigt. Avsaknaden av en definition har lett till stora skillnader i synsätt vad gäller utvecklandet av stam- och regionnäten samt den prissättning som ska tillämpas i stam- och regionnäten. Till följd av systemet med punktprissättning deltar alla elanvändare och elproducenter i betalningen av kostnaderna för byggande, underhåll och drift av stamnätet. De kunder som är anslutna till regionnätet står för sin del för kostnaderna för regionnätets innehavarens motsvarande verksamhet. För regionnätets kunder är detta en tilläggs-kostnad som tillkommer utöver stamnätsavgifterna.

I elmarknadslagen anges inte några geografiska ansvarsområden för innehavare av stam- och regionnät. Skyldigheten att utveckla nätet gäller nätinnehavarens faktiska verksamhetsområde, vilket i synnerhet när det är fråga om att utvidga nätet inte är något entydigt. Detta har lett till problem i de fall där avsikten varit att utvidga högspänningsnätet, men ingendera, vare sig stamnätets innehavare eller den regionnätets innehavare som är verksam på området, har ansett det som sin skyldighet att bygga ut nätet i fråga. Även i elmarknadsdirektivet förutsätts det att ett ansvarsområde fastställs för stamnätets innehavare.

Definition av överföringsnät för naturgas

Naturgasmarknadslagens definition av överföringsnät avviker från definitionen i naturgasmarknadsdirektivet. Det är behovligt att harmonisera definitionen med direktivets definition.

Åtskillnad av ägandet i fråga om innehavare av stamnät för el

Bestämmelser om uppgifter som hör till innehavare av stamnät för el finns i artikel 12 i elmarknadsdirektivet. Dessa uppgifter sköts i Finland av den systemansvariga stamnätets innehavare Fingerid Oy. Dessutom sköter

Ålands stamnätsbolag Kraftnät Åland Ab delvis uppgifter enligt artikel 12 i landskapet. Stamnätet på fastlandet sträcker sig inte till landskapet Åland.

Den systemansvariga stamnätets innehavare Fingerid Oy:s verksamhet omfattas av elmarknadsdirektivets bestämmelser om åtskilt ägande i fråga om överföringsnätets innehavare. I elmarknadslagen förutsätts att stamnätets innehavare i enlighet med det andra elmarknadsdirektivet är juridiskt åtskild. Vår lagstiftning bör därför kompletteras med de bestämmelser om åtskilt ägande i fråga om stamnätets innehavare som ingår i det tredje elmarknadsdirektivet.

Åtskillnad av innehavare av överföringsnät för naturgas

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller motsvarande bestämmelser om åtskilt ägande i fråga om överföringsnätets innehavare som elmarknadsdirektivet. Om en medlemsstats naturgasnät inte är anslutet till det sammanlänkade naturgasnätet i andra medlemsstater, får medlemsstaten med stöd av artikel 49.1 i naturgasmarknadsdirektivet dock göra undantag från bestämmelserna i artikel 9 om åtskilt ägande i fråga om innehavare av överföringsnät för naturgas.

I naturgasmarknadslagen har man utnyttjat möjligheten att göra undantag från bestämmelserna om kravet på åtskillnad i rättsligt avseende enligt det andra naturgasmarknadsdirektivet från 2003. Endast särredovisning har krävts av överföringsnätets innehavare. Finland har fortfarande i samband med genomförandet av det tredje naturgasmarknadsdirektivet möjlighet att utnyttja det undantag som gäller åtskilt ägande i fråga om överföringsnätets innehavare.

Överföringsnätets innehavarens uppgifter

I artikel 12 i elmarknadsdirektivet finns bestämmelser om överföringsnätets innehavarnas harmoniserade uppgifter, som varje överföringsnätets innehavare förutsätts sköta. Enligt artikel 15 i direktivet kan det föreskrivas som överföringsnätets innehavarens uppgift att be-

stämman om inmatningsordningen. Denna uppgift omfattar åtgärder för att hålla balansen i elsystemet.

I artikel 13 i naturgasmarknadsdirektivet bestäms om uppgifterna för innehavarna av överföringsnät för naturgas. I samband med den bestäms också om de uppgifter som åligger de systemansvariga för lagringsanläggning och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

I Finland har uppgifterna för innehavare av stamnät för el och innehavare av överföringsnät för naturgas delats upp i två delar i lagstiftningen. För det första berörs de av de allmänna skyldigheterna för nätinnehavare: skyldigheten att utveckla nätet, anslutnings-skyldigheten och överföringsskyldigheten. Dessutom har de genom ett särskilt åläggande som gäller systemansvar tilldelats uppgifter i form av systemförpliktelser som hänför sig till upprätthållande och utvecklande av och erbjudande av tjänster i fråga om elsystemet och naturgasöverföringssystemet.

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren för elsystemet svarar enligt bestämmelserna för eller sköter i själva verket redan sådana uppgifter som åläggs överföringsnätsinnehavare i elmarknadsdirektivet. Stamnätsinnehavaren får i dag de flaskhalsintäkter som hänför sig till Finlands prisområde dvs. de kapacitetsavgifter som nämns i artikel 12 via den nordiska elbörsen. Stamnätsinnehavaren har i praktiken skött inkasseringen av betalningar inom ramen för kompensationsmekanismen mellan överföringsnätsinnehavare med stöd av unionens lagstiftning. Dessutom har stamnätsinnehavaren i praktiken skapat förutsättningar för att tillhandahålla tjänster som styrs av efterfrågan som en del av det riksomfattande balansansvaret. Ansvar för dessa uppgifter definieras dock inte i den nationella lagstiftningen.

Uppgifterna för innehavaren av överföringsnät för naturgas kan anses ingå i naturgasmarknadslagen. Lagstiftningen bör kompletteras i fråga om de uppgifter som åläggs innehavare av en lagringsanläggning för naturgas eller av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas.

Utveckling av överföringsnät

Elhandelsförordningen innehåller ett gemenskapsomfattande utvecklingsförfarande, enligt vilket stamnätsinnehavarnas organisation "Entso för el" vartannat år ska anta en icke-bindande gemenskapsomfattande tioårig nätutvecklingsplan, inklusive en europeisk försörjningsprognos. Den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanen ska bygga på nationella investeringsplaner, med beaktande av regionala investeringsplaner och i tillämpliga fall unionsaspekter av nätplanering. I de gemenskapsomfattande nätutvecklingsplanerna ska investeringsluckor identifieras, särskilt med avseende på gränsöverskridande kapacitet.

I elhandelsförordningen finns också bestämmelser om regler för hantering av överbelastning i stamnätet. Medlemsstaten har därför i praktiken inte någon möjlighet att reglera det förfaringssätt för hantering av överbelastning som ska tillämpas på dess territorium. Exempelvis Sverige har på kommissionens begäran på grund av interna flaskhalsar i elnätet varit tvunget att ändra på förfaringssättet för hantering av överbelastning, så att landet har indelats i flera olika anmälningssområden för elhandel.

Något system för övervakning som motsvarar investeringsplanerna finns inte i den gällande elmarknadslagen. Utgångspunkten för regleringen är att nätinnehavarna ska fatta självständiga investeringsbeslut. Enligt lagstiftningen ska överföringsnätsinnehavarna och också andra nätinnehavare utveckla sitt nät samt förbindelser till andra nät enligt kundernas rimliga behov (nätutvecklings-skyldighet). Nätinnehavarnas investeringar sporras med ekonomiska incitament inom ramen för nätövervakningen.

Det att stamnätsinnehavarnas nätplanering allt mer sker utifrån ett europeiskt perspektiv och förfaringssätten för hantering av överbelastning huvudsakligen stärks utifrån den inre marknadens perspektiv, har lyft fram behovet av att fästa mer uppmärksamhet vid att stamnätet också ska utvecklas utifrån ett nationellt perspektiv, för att det ska råda en ändamålsenlig balans mellan de båda perspektiven när det gäller stamnätets utveckling. Detta förutsätter att stamnätet utvecklas och att be-

stämmelserna om transparens vid utarbetandet av stamnätssinnehavarens investeringsplaner kompletteras.

När det gäller överföringsnät för naturgas är situationen en annan jämfört med de bestämmelser som gäller elöverföringsnät. Naturgasnätsförordningen tillämpas inte för närvarande i Finland, eftersom Finlands naturgasnät inte är anslutet till det sammanlänkade naturgasnätet i andra medlemsstater. Motsvarande rättsliga krav på ökad reglering av investeringsplaner ställs inte på naturgasöverföringsnätet i unionslagstiftningen.

Sekretess när det gäller innehavare av och ågare till överföringsnät

Bestämmelserna om sekretess i gällande elmarknadsdirektiv och naturgasmarknadsdirektiv preciseras i de nya direktiven.

Elmarknadslagen kan till denna del anses uppfylla kraven i elmarknadsdirektivet. Motsvarande bestämmelser i naturgasmarknadslagen bör dock kompletteras för att kraven i direktivet ska vara uppfyllda.

2.4.4 Ordnanande av tillträde till nätet

Anslutningsledning till elnät

Definitionen av anslutningsledning i elmarknadslagen har visat sig vara problematisk när flera kraftverk såsom vindkraftsparker ansluts med samma anslutningsledning. Enligt nuvarande lagstiftning är byggande av en gemensam anslutningsledning för flera kraftverk elnätssamhet som förutsätter tillstånd. Detta är inte ändamålsenligt om det gemensamma ledningsavsnittet till sin natur tydligt är en anslutningsledning för flera kraftverk. Även om ett objekt som omfattar kraftverk, såsom en vindkraftspark till havs, är beläget utanför riksgränsen, kan det vara motiverat att ansluta det till elnätet i Finland. Enligt elmarknadslagen kan en elledning som överskrider riksgränsen inte vara en anslutningsledning. Det är inte ändamålsenligt att en anslutningsledning ska höra till stamnätet enbart för att den överskrider riksgränsen. Definitionen av anslutningsledning behöver preciseras också av den anledningen att det

under inga omständigheter är motiverat att betrakta en ledning som förenar två elnätssinnehavares nät med varandra som en anslutningsledning.

Tillträde till nät i el- och naturgasnäten i fastigheter

Enligt EG-domstolens dom i Citiworks-fallet C-439/06 ska det ordnas att en tredje part får tillträde också till nät i fastigheter och industrier.

En elanvändare ska enligt 25 d § i elmarknadslagen ha möjlighet att ingå elnätssavtal och elförsäljningsavtal enligt vilka distributionen sker via distributionsnätssinnehavarens distributionsnät. Bestämmelsen motsvarar den tolkning som fastslogs i Citiworks-domen om ordnande av tillträde till nätet. Bestämmelsen tillämpas så att den är förpliktande endast för konsumenter som avses i konsumentskyddslagen. Innehavare av nät i fastigheter kan genom avtal begränsa möjligheten för andra elanvändare i fastigheten att få tillträde till nätet. Därför är det behövligt att komplettera elmarknadslagen med en bestämmelse som också ger andra än konsumenter rätt att få tillträde till nät i fastigheter.

Elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet innehåller nya bestämmelser som ger medlemsstaterna möjlighet att i slutna distributionsnät göra undantag från vissa föreskrivna krav som gäller distributionsnät. I direktiven ges som exempel på objekt som kan ha ett slutet distributionssystem tågstationer, flygplatser, sjukhus, stora campingplatser och kemiska industrianläggningar.

Enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen kan Energimarknadsverket i enskilda fall tillåta el- eller naturgasnätssamhet utan elnätstillstånd. Ett villkor är att nätinnehavarens nät är av ringa betydelse med tanke på el- eller naturgasöverföringen. Befrielsen har ansetts omfatta de skyldigheter som gäller nätinnehavare enligt elmarknadslagen i vid bemärkelse och i praktiken har inga kontrollåtgärder riktats mot dem som fått befrielse. Nätinnehavare som utövar intern nätverksamhet i en fastighet har så gott som helt ansetts stå utanför lagens tillämpningsområde.

Elmarknadslagens bestämmelser om nät i fastigheter motsvarar inte den tolkning som gjordes i Citiworks-domen i fråga om tillträde till nät, och inte heller de krav som anges i det nya elmarknadsdirektivet. Undantagsbestämmelsen i artikel 49.1 i naturgasmarknadsdirektivet ger däremot Finland möjlighet att göra undantag från kravet i artikel 37, som gäller öppnande av marknaderna. Därför kan tolkningen i fråga om Citiworks-domen inte anses förutsätta att naturgasmarknadslagen ändras till motsvarande delar.

Integrering i naturgasnätet av produktion av gas från förnybara energikällor

Enligt artikel 16 i RES-direktivet ska medlemsstaterna kräva att innehavare av överförings- och distributionsnät publicerar avgifterna för integrering av produktion av gas från förnybara energikällor. Bestämmelsen förutsätter komplettering av naturgasmarknadslagen.

2.4.5 Elnätens leveranssäkerhet

Leveranssäkerheten i elnäten regleras i elmarknadslagen dels genom skyldighet att utveckla nätet, dels genom bestämmelserna om avtalsvillkor som gäller eldistribution.

Enligt bestämmelserna i 9 § om nätutvecklingsskyldigheten ska nätinnehavaren underhålla, driva och utveckla sitt elnät samt förbindelser till andra nät enligt kunders rimliga behov och för sin del trygga kunders tillgång på el av tillräckligt god kvalitet. I bestämmelsen anges inte några gränsvärden för vad som är el av tillräckligt god kvalitet och inte hur många och långa avbrott i eldistributionen som kan tillåtas på basis av bestämmelsen om utvecklingsskyldigheten. När det gäller innehållet i utvecklingsskyldigheten finns det några beslut som gäller enskilda fall. Energimarknadsverket har till exempel med stöd av bestämmelsen ställt krav på träsäkerhet för regionnäten.

I bestämmelserna om elavtal i 6 a kap. i elmarknadslagen föreskrivs om fel i elleveransen och följderna av dem. Dessutom före-

skrivs det om standardsättning till följd av avbrott i nättjänsten.

Med stöd av bestämmelserna om elavtalen kan man dock inte dra några slutsatser om ett hur långt avbrott som kan godtas eller tillåtas, och avsikten har inte varit att särskilt tillämpa dessa bestämmelser som grund för planeringen av nivån på leveranssäkerheten i elnätet. Avsikten med bestämmelserna har i första hand varit att skydda elanvändarnas och konsumenternas ställning i händelse av avbrott.

Leveranssäkerheten omfattas av den tillsyn över att prissättningen av nätaffärsverksamheten är skälig som Energimarknadsverket riktar mot elnätsinnehavare. Energimarknadsverket övervakar att prissättningen av elnätsverksamheten är skälig och övervakningen baserar sig på tillsynsperioder. Sedan 2008 har avbrotten i elleveransen ingått i form av ekonomiska incitament och kvalitetsincitament i de metoder som tillämpas vid tillsynen över att prissättningen av elnätsverksamheten är skälig. Vid beräkningen av kvalitetsincitamentet jämförs nätinnehavarens årliga faktiska kalkylmässiga avbrottskostnader med jämförelsenivån för nätinnehavarspecifika avbrottskostnader. Den faktiska avbrottsnivån har påverkat den årliga beräkningen av nätinnehavarens faktiska justerade resultat och därigenom nätinnehavarens tillåtna skäliga avkastning. Incitamentets effekt på nätinnehavarnas ekonomiska resultat har utökats från 2012.

Avsikten med kvalitetsincitamentet är att elnätsinnehavarna genom det ekonomiska incitamentet aktivare ska börja utveckla elkvaliteten. Kvalitetsincitamentet har dock inte hindrat och med hjälp av det kan man inte hindra att det uppstår långa avbrott på grund av tillfälliga stormar eller andra händelser.

Vid ingången av 2012 tog de kalkylmässiga kostnaderna för skador som orsakats av avbrott med också i effektiviseringsincitamentet. Syftet här är att incitamentet som ska bidra till kostnadseffektivitet i elnätsverksamheten inte ska leda till att kostnaderna för underhåll skärs ner utan att det ska få nätinnehavarna uttryckligen att satsa förutom på investeringar i elnät också på underhåll av elnätet och på beredskapen.

I internationell jämförelse kan elens leveranssäkerhet inte anses ligga på en dålig nivå i Finland. Enligt en utvärdering som en arbetsgrupp vid handels- och industriministeriet lade fram 2006 hade avbrotten i distributionsnäten inte förkortats under elmarknadslagens giltighetstid under åren 1995—2005, trots den nätutvecklingsskyldighet som anges i elmarknadslagen. På basis av de uppgifter om avbrott och betalda standardsättningar som Energimarknadsverket årligen samlat in av nätinnehavarna har avbrotten i eldistributionen under de senaste tio åren inte förkortats i någon väsentlig grad. Dessutom har de standardsättningar som betalats till följd av stormarna åren 2010 och 2011 varit mångdubbelt högre jämfört med normalår. På basis av statistikuppgifter kan man konstatera att distributionsnätens leveranssäkerhet knappast alls har förbättrats till följd av den nuvarande lagstiftningen. Trots olika slags bestämmelser om leveranssäkerhet i den nuvarande lagstiftningen och de metoder som tagits i bruk i samband med tillämpningen av lagstiftningen, har stormarna åren 2010 och 2011 visat att det fortfarande kan förekomma allvarliga brister i leveranssäkerheten, när stormarna är tillräckligt hårda och omfattande.

I Finland är problemen i fråga om leveranssäkerheten för el särskilt förknippade med glesbygdens luftledningsnät, som är utsatt för strömbavbrott på grund av stormar och snöbelastning. I Finland finns det fortfarande mer än 100 000 kilometer luftledningar för mellanspanning och 190 000 kilometer luftledningar för lågspanning där ingen kabling utförts.

I praktiken har så gott som alla nätinnehavare en beredskapsplan för situationer som beror på stormar, snöbelastning och andra avbrott. Den finns ingen lagstiftning om utarbetandet av beredskapsplaner, och inte heller någon övervakning av innehållet i dem. Till följd av detta har beredskapsplanernas i fråga om omfattning, kvalitet och agerandet i praktiken varierat från en nätinnehavare till en annan. Beredskapen för stormar och snöbelastning skulle kunna främjas av en enhetlig beredskapsskyldighet med vissa minimikrav som skulle gälla alla nätinnehavare.

2.4.6

Detaljmarknaden

Bestämmelser om skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och om konsumentskyddet finns i artiklarna 3 i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet och i bilagorna till dem. Bestämmelserna har till stora delar samma innehåll som förut och de har genomförts i vår nationella lagstiftning. Den allmänna bedömningen är att bestämmelserna om konsumentskyddet på energimarknaden är korrekta. Genom bestämmelserna i det tredje paketet kompletterades dock bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och konsumentskyddet till vissa delar, vilket ska beaktas i vår lagstiftning.

Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster samt samhällsomfattande tjänster

Kraven i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet har i fråga om samhällsomfattande tjänster ändrats så att det i elmarknadsdirektivet krävs att de samhällsomfattande tjänsterna till skillnad från tidigare bestämmelser också ska vara icke-diskriminerande. En detaljförsäljare av el och naturgas ska ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de fastställs för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller begränsningar eller sådana villkor eller begränsningar som begränsar konkurrensen. Förbudet mot oskälig prissättning inbegriper bland annat krav på kundgruppsspecifik kostnadsmotsvarighet. Således kan man anse att den nuvarande elmarknadslagens bestämmelser uppfyller direktivets krav. Naturgasmarknadslagstiftningen behöver dock kompletteras med bestämmelser om kundens rätt att få tillgång till uppgifter om sin egen förbrukning av naturgas.

Val och byte av el- och naturgasleverantör

I elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet krävs att om en kund under iakttagande av de avtalsenliga villkoren öns-

kar byta leverantör, ska den eller de berörda nätinnehavarna genomföra detta byte inom tre veckor. Kraven förutsätter komplettering av elmarknadslagstiftningen.

Utsatta kunder

Finlands lagstiftning kan anses uppfylla elmarknadsdirektivets och naturgasmarknadsdirektivets krav på skydd för utsatta kunder.

Mekanismer för tvistlösning

Konsumentrådgivningen och konsumenttvistenämnden uppfyller elmarknadsdirektivets och naturgasmarknadsdirektivets krav på gemensamma kontaktpunkter som står till konsumenternas förfogande samt tvistlösning utanför domstol. Till den delen behöver lagstiftningen inte ändras. I Finlands lagstiftning ingår dock inte någon sådan bestämmelse som finns i artikel 3.9 i elmarknadsdirektivet, där det krävs att elbolagen i samband med fakturor och i reklam ska informera sina kunder om deras rättigheter och möjligheter till tvistlösning.

Främjande av energieffektivitet

I artikel 3.11 i elmarknadsdirektivet och i artikel 3.8 i naturgasmarknadsdirektivet finns en ny bestämmelse om främjande av energieffektiviteten. Bestämmelsen innehåller en instruktion av politisk art till medlemsstaterna att främja energieffektivitet. Medlemsstaterna kan genomföra bestämmelsen till exempel genom att utarbeta lagstiftning om främjande av energieffektivitet eller riktlinjer för främjande av energieffektivitet.

Finland har satt upp energieffektivitetsmål och utarbetat energieffektivitetsplaner samt lagstiftat om t.ex. energitjänster och system för smarta mätare och intelligenta nät. Genomförandet av de punkter i artikel 3 som gäller främjande av energieffektivitet anses inte förutsätta några egentliga nya åtgärder för främjande av energieffektivitet utöver de som finns i dag.

Kontrollista för energianvändare

I artikel 3.16 i elmarknadsdirektivet och i artikel 3.12 i naturgasmarknadsdirektivet ingår nya bestämmelser om en kontrollista för energianvändare.

Energimarknadsverket har tillsammans med Finsk Energiindustri rf, Suomen Kaasuyhdistys ry och Konsumentverket utarbetat kontrollistor för el och naturgas utgående från kommissionens mall. Dessa kontrollistor har offentliggjorts på verkets webbplats. Detta uppfyller kraven i direktiven.

Detaljmarknaden

I artikel 41 i elmarknadsdirektivet och i artikel 45 i naturgasmarknadsdirektivet ingår nya bestämmelser för att underlätta utvecklingen av detaljmarknader. Finlands lagstiftning kan anses uppfylla kraven i artikel 41 i elmarknadsdirektivet. Kraven i artikel 45 i naturgasmarknadsdirektivet kan anses vara uppfyllda med undantag av tillgången på mätuppgifter.

Konsumentskyddsuppgifter

I bilaga 1 till elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet förtecknas ett antal konsumentskyddsåtgärder, av vilka en del är nya och en del redan fanns i de direktiv som ingick i det andra inre marknadspaketet för energi. De nya bestämmelserna förutsätter ändring av fastställandet av uppgifter som ska ges i avtal, preciseringen av förhandsbetalningssystem, avgifter som tas ut för mätaravläsning, tillgången på förbrukningsuppgifter för naturgas och av tidsplanen för när slutfakturan ska skickas.

2.4.7 Åtskillnad av distributionsnätinnehavare

Ett nytt krav i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet är det tilläggskrav på åtskillnad av distributionsnätinnehavares varumärken som ska komplettera åtskillnaden av distributionsnätinnehavare. Enligt artikel 26 i direktiven får vertikalt integrerade distributionsnätinnehavare i synnerhet inte i samband med kommunikation och varumär-

kesprofilering ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har.

Elmarknadslagen innehåller inte några bestämmelser om åtskillnad av vertikalt integrerade distributionsnätinnehavares kommunikation och varumärken. Till denna del behöver den nuvarande lagstiftningen kompletteras.

När det gäller naturgasmarknadslagen är kravet på åtskillnad i fråga om kommunikation och varumärken inte relevant, eftersom inte en enda distributionsnätinnehavare överskrider det gränsvärde på 100 000 kunder som förutsätts i naturgasmarknadsdirektivet och det i naturgasmarknadslagen inte annars heller ställs krav på juridisk åtskillnad.

2.4.8 Bevarande av och öppenheten i el- och naturgasleverantörers uppgifter

Syftet med de direktiv som gäller den inre marknaden för el och naturgas är att öka transparensen på energimarknaden och förtroendet för verksamheten på marknaden. Den nationella energitillsynsmyndigheten ska i sin tur övervaka transparensen och effektiviteten på marknaden samt i vilken grad det förekommer konkurrens och snedvridning av konkurrensen. El- och naturgasleverantörer föreskrivs skyldighet att bevara uppgifter om affärstransaktioner samt skyldighet att lämna ut uppgifter till energitillsynsmyndigheten.

I artikel 40 i elmarknadsdirektivet och i artikel 44 i naturgasmarknadsdirektivet finns bestämmelser om bevarande av energileverantörers information. Energileverantörer ska under minst fem år bevara relevanta uppgifter om transaktioner avseende el- och gasleveransavtal och el- och gasderivat med grossister och överföringsnätinnehavare. Bestämmelserna om bevarande av information är nya, och vår gällande lagstiftning uppfyller inte kraven i dem till alla delar.

Skyldigheten att bevara uppgifter om affärstransaktioner avseende den fysiska handeln med el och naturgas och derivathandeln är inte i sig någon ny skyldighet för el- och naturgasförsäljarna. Dokumenteringen och

bevarandet av uppgifter om handeln förutsätter således inte några nya betydande skyldigheter för de aktörer som omfattas av skyldigheten att dokumentera och bevara uppgifter. Det krav på att bevara information som anges i direktivet kan dock inte säkerställas enbart med stöd av dessa system.

Bestämmelserna om befogenheterna för Finansinspektionen som är tillsynsmyndighet för Energimarknadsverket, Konkurrens- och konsumentverket och den finansiella sektorn kan bedömas uppfylla kravet på dessa myndigheters rätt att få information, till den del att de uppgifter som ska bevaras finns tillgängliga för myndigheterna i fråga, för fullgörandet av deras uppgifter. När det gäller rätten att lämna uppgifter mellan myndigheter uppfylls dock inte elmarknadsdirektivets och naturgasmarknadsdirektivets minimikrav i vår gällande lagstiftning.

2.4.9 Elproduktion

I artikel 7 i elmarknadsdirektivet föreskrivs om ett tillståndsförfarande som gäller ny produktionskapacitet. Dessa bestämmelser har kompletterats jämfört med det andra elmarknadsdirektivet. Ändringarna i artikel 7 i direktivet kräver ändringar av vår lagstiftning.

2.4.10 Lagringsanläggningar för naturgas och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om skyldigheterna för innehavare av lagringsanläggningar för naturgas och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas samt om tillträde till de tjänster som dessa anläggningar tillhandahåller.

Finland har tillsvidare inte några lagringsanläggningar för naturgas eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. I direktivet krävs dock att bestämmelserna införlivas i den nationella lagstiftningen. Bestämmelserna behövs dock också med tanke på investeringar i sådana anläggningar i framtiden.

2.4.11 Tidigare led i naturgasrörssystemet

I naturgasmarknadslagen finns inte några bestämmelser om tidigare led i rörssystem. Med stöd av EU-domstolens rättspraxis kan det anses att Finland inte behöver vidta några genomförandeåtgärder i fråga om bestämmelserna om tidigare led i rörssystemet, eftersom de geologiska förhållandena i Finland är sådana att det inte finns några förutsättningar för naturgasförekomster.

2.4.12 Undantag som gäller enskilda naturgasmarknader

Den möjlighet till undantag i fråga om marknader som avses i artikel 49.1 i naturgasmarknadsdirektivet baserar sig på att det på en sådan marknad endast finns en huvudleverantör av naturgas. Då kan det inte uppstå någon konkurrens om naturgasleveranserna mellan försäljare. För närvarande kommer all naturgas som levereras till Finland via rörförbindelser från Ryssland. På ryska sidan finns endast en naturgasexportör. Därför har Finland som enskild marknad möjlighet att göra undantag när det gäller öppnandet av naturgasmarknaden och tillämpningen av bestämmelserna om åtskillnad av överföringsnätinnehavare. Denna möjlighet att göra undantag har i det tredje naturgasmarknadsdirektivet utvidgats till att gälla också en eventuell gemensam naturgasmarknad mellan Finland och de baltiska länderna, därifrån det inte finns någon förbindelse till naturgasnätet i andra medlemsstater. Undantaget i fråga om enskilda marknader innebär också att naturgasnätsförordningen som gäller tillträde till naturgasnäten inte tillämpas i Finland under den tid undantaget gäller.

Eftersom marknadsvillkoren inte har förändrats på Finlands naturgasmarknad, kan Finland om det så vill fortsätta tillämpa det undantag i naturgasmarknadsdirektivet som gäller öppnandet av marknaden och åtskillnaden av överföringsnät. På marknaden för kondenserad naturgas har det dock under de senaste åren skett en stor förändring i utbudet av naturgas. Till följd av förändringarna har kondenserad naturgas blivit ett konkurrens-

kraftigt alternativ till rysk rörgas. Denna förändring har gjort att upphävandet av det undantag som gäller enskilda marknader är ett möjligt alternativ också i Finland. Villkoren för att upphäva undantaget kan uppfyllas t.ex. om en tillräckligt stor behandlingsanläggning för kondenserad naturgas tas i bruk. Beredskapen för upphävande av undantaget förutsätter att det i naturgasmarknadslagen tas in bestämmelser som bättre än tidigare främjar förutsättningarna för alternativa leveranskällor för naturgas.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

Ett viktigt syfte med regeringspropositionen är att sätta i kraft de ändringar som Europeiska unionens tredje inre marknadspaket för energi kräver i vår nationella lagstiftning om el- och naturgasmarknaden. Finland har på lämpligt sätt genomfört kraven i elmarknadsdirektivet, naturgasmarknadsdirektivet och elhandelförordningen, vilka ingick i det andra inre marknadspaketet för energi, som antogs 2003. De nya elmarknads- respektive naturgasmarknadsdirektiven samt elhandelsförordningen, naturgasnätsförordningen och förordningen om en byrå för samarbete ingår i det tredje inre marknadspaketet för energi, som antogs 2009, och de omfattar en betydande mängd nya bestämmelser, vilket kräver att vår nationella lagstiftning kompletteras.

Ett annat viktigt syfte med propositionen är att öka den nuvarande eldistributionssäkerheten och höja servicenivån vid omfattande störningar i synnerhet i glesbygden och tätorter på landsbygden så att de motsvarar de ökade krav som distributionsnätens kunder och samhällsfunktionerna ställer. Trots bestämmelserna om leveranssäkerhet i den nuvarande lagstiftningen och de metoder som tagits i bruk i samband med tillämpningen av lagstiftningen, har stormarna åren 2010 och 2011 visat att det fortfarande kan förekomma allvarliga brister i leveranssäkerheten, när

stormarna är tillräckligt hårda och omfattande.

Ett tredje viktigt syfte med propositionen är att förtydliga och uppdatera vår lagstiftning om elmarknaden och tillsynen över el- och naturgasmarknaden, vilken är splittrad, svår att tillämpa och delvis föråldrad. Elmarknadslagen som trädde i kraft 1995 har under den tid den varit i kraft kompletterats genom ett flertal ändringar. Terminologin och strukturen i lagen avviker från unionens lagstiftning, eftersom lagen ursprungligen stiftades redan innan det första elmarknadsdirektivet hade antagits. Lagens struktur och terminologi är redan som de är svårfattliga på grund av detta. Detta försvårar tillämpningen av lagen. Att foga de nya bestämmelser som det tredje inre marknadspaketet för energi kräver till de nuvarande bestämmelserna skulle leda till att vår energimarknadslagstiftning blev ännu mer svårfattlig och besvärlig att tillämpa. Därför är det nödvändigt att helt revidera både elmarknadslagen och bestämmelserna om tillsyn över energimarknaden.

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt. Orsaken till att lagarna ska sättas i kraft skyndsamt är kommissionens beslut av den 21 november 2012 att väcka talan mot Finland vid EU-domstolen, på grund av att Finland inte helt och hållet har införlivat elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet i sin nationella lagstiftning.

3.2 Genomförandalternativ

3.2.1 Tillsyn över el- och naturgasmarknaden

I det tredje inre marknadspaketet för energi krävs att medlemsstaterna ska definiera den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter och befogenheter samt oberoende på ett harmoniserat sätt. Medlemsstaten har dock i många avseenden möjlighet att besluta om det föreskrivs om en fråga i lagen eller om det överläts till den nationella energitillsynsmyndigheten att fatta beslut om frågan. Befogenheten för de övervakningsuppgifter som hör till den nationella energitillsynsmyndigheten kan också ges till en annan nationell myndighet. Uppgiften att fatta beslut

som gäller påförande av påföljdsavgift kan ges till den nationella energitillsynsmyndigheten eller på förslag av den nationella energitillsynsmyndigheten till den behöriga domstolen.

3.2.2 Åtskillnad av stamnätsinnehavare

I elmarknadsdirektivet ges medlemsstaterna tre huvudsakliga alternativa modeller för att genomföra åtskillnad av överföringsnät: effektiv åtskillnad (TSO-modell), oberoende systemansvarig (ISO-modell) och oberoende överföringsnätsinnehavare (ITO-modell). Effektiv åtskillnad (TSO-modell) förutsätter att elproducenter eller elleverantörer inte utövar ett bestämmande inflytande över ett stamnät eller har rätt att rösta i dess organ eller utser ledamöter till nätsinnehavarens organ. Ägandet av stamnät är i sig möjligt för dem, och ägaren har också rätt att få dividendinkomster från stamnätet. Om en oberoende systemansvarig (ISO-modell) utses krävs det däremot att driften av stamnätet överförs på en separat operatör, som i praktiken ansvarar för all stamnätsverksamhet, inklusive investeringsbeslut. Stamnätets ägare bibehåller ägandet av nätet och finansieringen av investeringar, men de kan inte delta i beslutsfattandet om driften av och investeringar i nätet. När en oberoende överföringsnätsinnehavare (ITO-modell) utses kvarstår ägandet av stamnätet fortfarande hos den stamnätsinnehavare som elproducenterna och elleverantörerna helt eller delvis äger, men deras rätt att utöva beslutanderätt i fråga om nätet har begränsats till sådant som endast inverkar på värdet på ägandet. Elproducenterna och elleverantörerna får inte delta i det praktiska beslutsfattandet om stamnätet och i fråga om viktiga beslut såsom investeringsplaner ska den nationella energitillsynsmyndigheten godkännande inhämtas.

Det finns vissa undantag från begränsningarna av ägandet av stamnät. Begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rätten att rösta samt utnämningsrätten gäller inte medlemsstaten eller ett annat offentligt organ, om denna har utsett två separata offentliga organ som å ena sidan ansvarar för stamnätsinnehavarens angelägenheter och å andra sidan

elproduktions- eller elförsäljningsföretagets angelägenheter. I statens fall kan t.ex. två olika ministerier uppfylla detta krav. Begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rätten att rösta samt utnämningsrätten tillämpas inte på sådana slutförbrukare som är delägare i stamnätsinnehavaren och som bedriver elproduktion eller elleverans, förutsatt att de är nettoförbrukare av el och att det ekonomiska värdet av den el som de säljer till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet.

Alla alternativ för åtskillnad är i princip tillgängliga för medlemsstaterna, om kraven uppfylls. En stamnätsinnehavare som en gång blivit ägarmässigt åtskild kan dock inte senare genom lagstiftning åläggas att ändra sin företagsstruktur i enlighet med de alternativ där åtskillnaden är mindre.

Den centrala principen i fråga om bestämmelserna om åtskillnad är att ju mindre oberoende den modell för åtskillnad som stamnätsinnehavaren tillämpar ger, desto mer skärps regleringen med avseende på stamnätsinnehavaren. En effektivt åtskild stamnätsinnehavare omfattas av reglering på basnivå och myndighetstillsyn. Stamnätsinnehavare som följer ISO-modellen samt deras ägare omfattas av tilläggsbestämmelser och tillsyn. Stamnätsinnehavare som följer ITO-modellen samt deras ägare blir föremål för de strängaste tilläggsbestämmelserna och den strängaste tillsynen.

Effektiv åtskillnad kan med tanke på stamnätsinnehavarens verksamhet anses ge möjlighet till den effektivaste verksamhetsmodellen. En stamnätsinnehavare som följer denna modell omfattas inte av några tilläggsbestämmelser, och då har stamnätsinnehavaren störst handlingsfrihet att planera sin affärsverksamhet och sina investeringar. Genom modellen garanteras stamnätet också det största oberoendet av elproduktions- och elleveransintressen. Genomförandet av modellen kräver inte att det görs några betydande undantag från vår nationella bolagslagstiftning, om stamnätsinnehavarens ägare uppfyller de krav som ställs på ägare. Trots att förfarandet för säkerställande av oberoendet ännu inte är slutfört, kan man på basis av nuvarande uppgifter bedöma att stamnätsinnehavaren Fingrid Oyj med sin nuvarande ägar-

struktur godkänns som en effektivt åtskild stamnätsinnehavare. I denna situation skulle det också med hänsyn till de grundläggande rättigheterna i grundlagen vara minst problematiskt att välja alternativet med effektiv åtskillnad.

När det gäller åtskillnad av överföringsnätsinnehavare i enlighet med ISO-modellen har det utifrån vissa utländska erfarenheter bedömts att verksamhetsmodellen för två separata bolag kan ha bidragit till att det uppstått omfattande elavbrott. Att välja ISO-modellen skulle därför kunna innebära att de funktionella riskerna i anslutning till leveranssäkerheten i stamnätet växer. Modellen garanterar inte heller ett lika stort oberoende av elproduktions- och elleveransintressen som effektiv åtskillnad. ISO-modellen skulle kräva att den nationella energitillsynsmyndigheten styrde planeringen av stamnätsinnehavarens investeringar i form av nätutvecklingsplaner. På grund av beslutsprocessen, som begränsar ägarnas rättigheter, skulle valet av ISO-modellen kräva särskilda bolagsrättsliga bestämmelser. Om modellen valdes skulle det också krävas bedömning av om de grundläggande rättigheterna i grundlagen tillgodoses, eftersom ägaren av stamnätet då är skyldig att godta finansiering av sådana investeringar i stamnätet som andra parter beslutat om, eller låta andra genomföra dessa investeringar i stamnätet.

Elproducenternas och elleverantörernas ägande i fråga om stamnätsinnehavare kan fortsätta, om ITO-modellen väljs som alternativ för åtskillnad av stamnätsinnehavare. De kan delta i det beslutsfattande som rör stamnätsinnehavaren närmast inom tillsynsorganet, som ser till att värdet på deras ägande tryggas i bolaget. Bolaget skulle omfattas av tung reglering. Därför antas ITO-modellen leda till att stamnätsinnehavarens funktionella effektivitet sjunker betydligt jämfört med situationen i dag. ITO-modellen skulle kräva att energitillsynsmyndigheten styrde planeringen av stamnätsinnehavarens investeringar i form av nätutvecklingsplaner. På grund av beslutsprocessen, som begränsar ägarnas rättigheter, skulle valet av ITO-modellen kräva särskilda bolagsrättsliga bestämmelser. Därför skulle införandet av ITO-modellen kräva

bedömning av om de grundläggande rättigheterna i grundlagen tillgodoses.

3.2.3 Definition av stamnät

I elmarknadslagen finns inte några bestämmelser om vilka ledningar som hör till stamnätet. Stamnätet och andra högspänningsnät dvs. regionnät regleras på ett enhetligt sätt, med undantag av systemansvar och åtskillnad av stamnätsinnehavare. Nätinnehavarna har ca 15 500 kilometer 110 kilovolts elnät. Av detta hör 7 500 kilometer dvs. mindre än hälften till stamnätet. Rena regionnätsbolag finns det 12 stycken av och de förfogar över sammanlagt 1 700 kilometer 110 kilovolts nät. Dessutom har 55 distributionsnätsinnehavare sammanlagt 6 300 kilometer 110 kilovolts nät.

På basis av elmarknadsdirektivet är det ändå inte ändamålsenligt att klassificera regionnät som sådana överföringsnät som avses i direktivet, eftersom innehavarna av regionnät då kommer att omfattas av bestämmelserna om åtskilt ägande i fråga om överföringsnätsinnehavare. Regionnätsinnehavarna sköter inte heller de uppgifter som det föreskrivits att stamnätsinnehavaren ska ansvara för. Därför har det uppstått ett behov av en definition av nät, där regionnäten tydligt åtskiljs från stamnätet.

Trots att det i elmarknadslagen inte finns någon bestämmelse där det definieras vilka ledningar som hör till stamnätet, har begreppen stamnät och regionnät definierats separat i detaljmotiveringen till 3 § i lagen (RP 138/1994 rd). I motiveringen används för ett nät med högre spänning än distributionsnätet, dvs. för ett nät vars spänning är minst 110 kilovolt, termerna stamnät och regionnät. I motiveringen slås det fast att det till stamnätet hör nät för 400 och 220 kilovolt samt de viktigaste 110 kilovolts ledningarna och transformator- och kopplingsstationerna. För övriga 110 kilovolts ledningar och stationer används benämningen regionnät. Denna definition grundade sig till stora delar på de tidigare nätägarna IVO Voimansiirto Oy:s och Teollisuuden Voimansiirto Oy:s definition av stamnät. I själva lagtexten har regionnätsbegreppet dock utelämnats. Således har stamnätsbolagen till stora delar fått ansvara för

definitionen av stamnät när det gällt 110 kilovolts nät.

Enligt den konsultutredning som Energimarknadsverket beställde 2010 består Finlands stamnät för närvarande av ett 400 och 200 kilovolts maskat nät och ett 110 kilovolts nät som stöder det samt kraftledningar som överskrider riksgränsen och som står till elmarknadens förfogande. På områden där behovet av överföringskapacitet inte för närvarande motiverar användning av 400 och 220 kilovolt har stamnätet byggts för 110 kilovolt. Till stamnätet hör inte 400 och 220 kilovolts enskilda kraftverksledningar med inmatning till stamnätet, och inte heller de flesta enskilda 110 kilovolts kraftledningarna. Den grundläggande regeln för anslutning av kraftproduktion och objekt med stor förbrukning till stamnätet har varit att enskilda kraftledningar som tjänar en enda aktör inte hör till stamnätet. Det av stamnätsinnehavarna definierade stamnätet motsvarar således inte definitionen av de ledningar som hör till stamnätet enligt motiveringen till 3 § i elmarknadslagen, eftersom stamnätsinnehavarna också krävt att 400 och 220 kilovolts ledningar ska ha möjlighet till masknätsdrift för att de ska räknas till stamnätet. Enligt den konsultutredning som Energimarknadsverket beställde varierar dessutom praxisen när det gäller avgränsningen av stamnät och regionnät i olika delar av Finland. I rapporten konstateras att man i dagsläget kan identifiera 110 kilovolts förbindelser av samma slag, av vilka en del hör till stamnätet och en del till regionnätet.

Praxis har visat att gränssnittet mellan stamnät och regionnät inte alltid är helt entydigt. Avsaknaden av en definition har lett till skillnader i synsätt vad gäller utvecklandet av stam- och regionnäten samt den prissättning som ska tillämpas i stam- och regionnäten. Till följd av systemet med punktprissättning deltar alla elanvändare och elproducenter i betalningen av kostnaderna för byggande, underhåll och drift av stamnätet. De kunder som är anslutna till regionnätet står för sin del för kostnaderna för regionnätsinnehavarens motsvarande verksamhet. För regionnätets kunder är detta en tilläggskostnad som tillkommer utöver stamnätsavgifterna.

Den nuvarande nätstrukturen i Finland gör att det är svårt att definiera och avgränsa stamnätet på ett entydigt sätt på lagstiftningsnivå. Nätstrukturen, som utformats i takt med den historiska utvecklingen, kan inte struktureras till en helhet utifrån enhetliga kriterier utan att ett antal 110 kilovolts förbindelser fogas till eller utesluts från det nuvarande stamnätet. Dessutom behöver det tas ställning till om de kraftigaste enskilda ledningarna med en spänning på 400 och 220 kilovolt ska höra till stamnätet eller inte. För att andra än sådana ledningar som ägs av stamnätsinnehavaren ska kunna ingå i stamnätet krävs det ändring av ledningarnas ägande- och/eller förvaltningsstruktur eller att ledningens ägare omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelserna om åtskilt ägande i fråga om stamnätsinnehavare.

3.2.4 Elnätens leveranssäkerhet

I internationell jämförelse kan elens leveranssäkerhet inte anses ligga på en dålig nivå i Finland. Enligt en utvärdering som en arbetsgrupp vid handels- och industriministeriet lade fram 2006 hade avbrotten i distributionsnäten inte förkortats under elmarknadslagens giltighetstid under åren 1995–2005, trots den nätutvecklingsskyldighet som anges i elmarknadslagen. På basis av de uppgifter om avbrott och betalda standardsättningar som Energimarknadsverket årligen samlat in av nätinnehavarna har avbrotten i eldistributionen under de senaste tio åren inte förkortats i någon väsentlig grad. Till följd av stormar åren 2010 och 2011 har dessutom avbrottstiderna varit flera gånger längre och de betalda standardsättningarna flera gånger högre jämfört med normalår. På basis av statistikuppgifter kan man konstatera att distributionsnätens leveranssäkerhet knappast alls har förbättrats till följd av den nuvarande lagstiftningen. Trots bestämmelserna om leveranssäkerhet och de metoder som tagits i bruk i samband med tillämpningen av lagstiftningen, har stormarna åren 2010 och 2011 visat att det fortfarande kan förekomma allvarliga brister i leveranssäkerheten, när stormarna är tillräckligt hårda och omfattande.

Nivån på leveranssäkerheten kan inte höjas till en samhälleligt acceptabel nivå om det inte för distributionsnätens leveranssäkerhet fastställs gränsvärden, som i framtiden används som planeringskriterier för distributionsnätet. Målvärden för leveranssäkerheten ger planeringen och driften av distributionsnäten ett klart mål att agera utifrån i syfte att förbättra leveranssäkerheten. I så fall kan nätinnehavarens verksamhet inte längre enbart utgå från att optimera affärsverksamheten som helhet, av vilken leveranssäkerheten endast utgör en del.

Det finns olika strategier och alternativ för att fastställa målvärden för leveranssäkerheten i eldistributionen.

Regleringen av elnätens leveranssäkerhet grundar sig i elmarknadslagen på målet att nätinnehavaren ska erbjuda sina kunder leveranssäkerhet som åtminstone hålls på en enhetlig miniminivå. Nätinnehavarens allmänna skyldighet att underhålla, driva och utveckla sitt elnät i enlighet med behoven på elmarknaden innebär bl.a. att nätinnehavaren ska hålla nätets driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå. Enligt regleringen om avtalsvillkor, är en elleverans felaktig, om elen till sin kvalitet inte motsvarar de standarder som ska följas i Finland eller om elleveransen kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet. På fastställandet av en miniminivå på leveranssäkerheten i distributionsnäten inverkar således också distributionsförhållandena.

Till Sveriges ellag fogades 2005 leveranskrav för eldistributionen, enligt vilket nätinnehavaren ska se till att avbrotten i överföringen av el till en kund efter ingången av 2011 inte överskrider 24 timmar.

En arbetsgrupp tillsatt av handels- och industriministeriet föreslog år 2006 att det fastställs målnivåer i syfte att förbättra distributionsnätens leveranssäkerhet. Enligt arbetsgruppens förslag borde verksamhetsmålen inbegripa kraven i fråga om de avbrottstider som enskilda kunder märkt av och elkvaliteten samt bestämma den målnivå för leveranssäkerheten som ska tillämpas vid omfattande störningar. Arbetsgruppen föreslog dock inte några konkreta mål, utan ansåg att målen bor-

de fastställas på basis av en separat kostnads-
nyttanalys.

Finsk Energiindustri rf gav sommaren 2010
sina medlemmar en rekommendation om en
målnivå för elleveranssäkerheten år 2030.
Målnivån enligt rekommendationen omfattar
den totala avbrottstiden och är i stadskärnan
högst en timme per år, i tätorter högst tre
timmar per år och på landsbygden högst sex
timmar per år. Den rekommenderade målni-
vån är avsedd för avbrott på grund av fel un-
der normala förhållanden. Avvikelse från
det får förekomma en gång på tre år t.ex. i
särskilt svåra enskilda fall eller i samband
med omfattande störningar.

Arbets- och näringsministeriets energiav-
delning utarbetade i mars 2012 på uppdrag
av näringsministern ett förslag till åtgärder
för att förbättra eldistributionssäkerheten.
Enligt förslaget ska distributionsnätet plane-
ras, byggas och upprätthållas så att sådana fel
i distributionsnätet som uppkommit till följd
av storm eller snöbelastning inte orsakar av-
brott i eldistributionen på över sex timmar
för kunder inom detaljplaneområden eller
annanstans avbrott i eldistributionen på över
24 eller 36 timmar. Distributionsnätsinnehav-
aren ska uppfylla kraven inom sitt ansvars-
område inom 15 år från det att lagen har trätt
i kraft. Enligt en konsekvensbedömning som
arbets- och näringsministeriet låtit göra är det
totala riksomfattande investeringsbehovet när
det gäller utveckling av distributionsnäten ca
5 100 miljoner euro för att målet på högst 24
timmars avbrottstid ska uppnås och 3 500
miljoner euro för att målet på högst 36 tim-
mars avbrottstid ska uppnås. För slutförbru-
karen har den genomsnittliga priseffekten av
de investeringar i distributionsnäten som må-
let på högst 24 timmars avbrottstid kräver
uppskattats till ca 1,7 cent per kilowattimme.
När det gäller målet på högst 36 timmars av-
brottstid har den genomsnittliga priseffekten
uppskattats till ca 1,2 cent per kilowattimme.

Ett alternativ till att ange en målnivå för el-
distributionssäkerheten kunde vara att an-
vända en sådan andel jordkablar i nätet som
beskriver den nivå för distributionsnätets sä-
kerhet som eftersträvas.

När leveranssäkerheten fastställs är det vik-
tigt att försöka hitta ett så optimalt förhållan-
de som möjligt mellan å ena sidan en rimlig

nivå på den leveranssäkerhet som nätanvän-
darna förväntar sig och å andra sidan de
kostnader de måste betala för att den nivån
ska uppnås. Dessa frågor kan man ta itu med
på många olika sätt. I den ovan beskrivna
lösningen har Finsk Energiindustri rf tacklat
frågan utifrån avbrott på grund av fel under
normala förhållanden i distributionsnätet. I
Sveriges ellag samt i de förslag som handels-
och industriministeriets arbetsgrupp och ar-
bets- och näringsministeriet energiavdelning
lade fram har det ansetts motiverat att fast-
ställa en målnivå också med tanke på extre-
ma situationer. I Sveriges ellag har det fast-
ställts en allmän målnivå som gäller alla dis-
tributionsnätsinnehavare. Arbets- och när-
ingsministeriets energiavdelning samt Finsk
Energiindustri rf har ansett det motiverat med
olika målnivåer för olika distributionsförhål-
landen. Handels- och industriministeriets ar-
betsgrupp har föreslagit att det fastställs mål-
nivåer för tre olika delområden när det gäller
leveranssäkerhet.

3.2.5 Åtskillnad av distributions- nätsinnehavare

Bestämmelserna om åtskillnad av distribu-
tionsnätsinnehavare i elmarknadsdirektivet
och naturgasmarknadsdirektivet ger med-
lemsstaterna rätt att göra undantag från dessa
bestämmelser i fråga om integrerade företag
som har färre än 100 000 till distributionsnä-
tet anslutna kunder.

Möjligheten att göra undantag när det gäll-
er åtskillnad av distributionsnät har tilläm-
pats endast delvis i elmarknadslagen. Syftet
med bestämmelserna om åtskillnad av distri-
butionsnätsinnehavare har varit att skapa så
jämlika konkurrensvillkor som möjligt för
detaljförsäljningen av el. I enlighet med den
linje som valts överförs närmare 90 procent
av den el som överförs i distributionsnät i
Finland till kunderna av distributionsnätsin-
nehavare som utövar juridiskt åtskild elnäts-
verksamhet. En nätinnehavare som bedriver
juridiskt åtskild elnätsverksamhet ska vara en
juridisk person som är åtskild från företagets
elproduktions- och elförsäljningsverksamhe-
ter. Juridiskt åtskild elnätsverksamhet be-
drivs av distributionsnätsinnehavare hos vil-
ka den årliga elmängd som överförs inom de-

ras 400 volts elnät varaktigt överskrider 200 gigawattimmar per kalenderår. Hos de elföretag som placerar sig vid nedre gränsen för att omfattas av skyldigheten avseende juridisk åtskillnad är antalet kunder minst ca 18 000. För distributionsnätssinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätssverksamhet och har minst 50 000 respektive minst 100 000 kunder föreskrivs dessutom operativa krav på åtskiljande. Det tilläggskrav i det tredje elmarknadsdirektivet på att använda skilt varumärke i fråga om distributionsnätssinnehavaren kan ställas antingen på alla distributionsnätssinnehavare som bedriver juridiskt åtskild elnätssverksamhet eller så kan det begränsas att gälla distributionsnätssinnehavare som överskrider någon annan gräns för antal kunder som direktivet ger möjlighet till.

I naturgasmarknadslagen har möjligheten att göra undantag när det gäller åtskillnad av distributionsnät tillämpats. I Finland finns sammanlagt endast ca 34 000 naturgasanvändare. Innehavarna av distributionsnät för naturgas är små och naturgasanskaffningen kan konkurrensutsättas endast i begränsad utsträckning. När marknadsvillkoren är sådana har det inte ansetts att kraven på åtskillnad gynnar kunderna, utan kraven skulle medföra en tilläggskostnad för dem.

3.2.6 Förfarandena för tillträde till lagringsanläggningar för naturgas och lagring av gas i rörledning

I artikel 33 i naturgasmarknadsdirektivet föreskrivs om tillträde till lagringsanläggningar och om lagring av gas i rörledning. Enligt artikeln får medlemsstaterna välja antingen ett reglerat eller ett förhandlat förfarande i syfte att organisera tillträde till lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till dem.

3.2.7 Tidigare led i naturgasrörsystem

Naturgasmarknadsdirektivet innehåller bestämmelser om tillträde till tidigare led i rörsystemet. När det gäller bestämmelserna om tidigare led i rörsystem kan det med stöd av EU-domstolens rättspraxis anses att Finland

inte behöver vidta några genomförandeåtgärder, eftersom de geologiska förhållandena i Finland är sådana att det inte finns några förutsättningar för naturgasförekomster.

3.2.8 Undantag som gäller enskilda naturgasmarknader

I artikel 49 i naturgasmarknadsdirektivet föreskrivs om undantag som gäller enskilda marknader. Medlemsstater som inte är direkt anslutna till det sammanlänkade systemet i någon annan medlemsstat och som endast har en extern huvudleverantör av naturgas, får göra undantag från artiklarna 4, 9, 37 och 38 i direktivet. Undantaget som gäller enskilda marknader omfattar bestämmelserna om tillståndsförfarande, åtskillnad av överföringsnät, öppnande av marknaderna och ömsesidighet samt direktledningar. I naturgasmarknadslagen har möjligheten att göra undantag när det gäller enskilda marknader tillämpats.

Möjlighet till undantag i fråga om enskilda marknader baserar sig på att det på en sådan marknad endast finns en huvudleverantör av naturgas. Då kan det inte uppstå någon konkurrens om naturgasleveranserna mellan försäljare. Eftersom marknadsvillkoren inte har förändrats på Finlands naturgasmarknad, kan Finland om det så vill fortsätta att tillämpa det undantag enligt naturgasmarknadsdirektivet som gäller öppnande av marknaden och åtskillnad av överföringsnät tills en tillräckligt stor alternativ anskaffningskälla för naturgas finns.

3.3 De viktigaste förslagen

3.3.1 Tillsyn över el- och naturgasmarknaden

Genom propositionen genomförs den harmonisering av de nationella energitillsynsmyndigheternas uppgifter, befogenheter och oberoende som förutsätts i elmarknadsdirektivet, naturgasmarknadsdirektivet, elhandelsförordningen, naturgasnätsförordningen och i förordningen om en byrå för samarbete. Samtidigt utvecklas tillsynssystemet genom att de brister som upptäckts i de nuvarande bestämmelserna preciseras. Syftet med re-

formen är att förbättra el- och naturgasmarknadens funktion samt trygga utbudet av för-
månliga nättjänster av god kvalitet i Finland.
Avsikten är att tillsynsförfarandet till sin ka-
raktär bibehålls så att myndigheterna ingriper
i el- och naturgasföretagens verksamhet en-
dast då det är nödvändigt, och så att sättet att
ingripa står i proportion till vilken betydelse
varje enskilt fall har. I myndighetstillsynen
strävar man efter att ta till vara erfarenheter-
na av tillämpningen av de nuvarande be-
stämmelserna. Avsikten är att hålla kostna-
derna för tillsynen låga i jämförelse med
andra medlemsstater.

Det föreslås att bestämmelser om uppgif-
terna och befogenheterna för Energimark-
nadsverket, som är den nationella energitill-
synsmyndigheten för el- och naturgasbran-
schen, utfärdas i den nya lagen om tillsyn
över el- och naturgasmarknaden. Lagen före-
slås innehålla bestämmelser om den nationel-
la energitillsynsmyndighetens harmoniserade
uppgifter och befogenheter samt tillsynsupp-
gifter som hänför sig enbart till den nationel-
la el- och naturgasmarknadslagstiftningen.
Lagen ska också innehålla bestämmelser om
systemet med påföljdsavgift. De materiell-
rättsliga bestämmelserna i anslutning till el-
och naturgasföretagens verksamhet föreslås
däremot ingå i den nya elmarknadslagen
samt i naturgasmarknadslagen, som komplet-
teras.

Grunderna för Energimarknadsverkets
uppgifter och befogenheter bibehålls till den
del de gäller behörighet som utövas på för-
hand och sådan som utövas i efterhand. Vis-
sa av Energimarknadsverkets nuvarande be-
fogenheter preciseras och förtydligas dock i
syfte att rätta till de brister som upptäckts vid
tillämpningen av de nuvarande bestämmel-
serna. Varaktigheten hos de beslut om fast-
ställande som meddelas på förhand och som
utgör grunden för nättillsynen stärks genom
att de grunder på vilka ett beslut om faststäl-
lande som meddelats för viss tid kan ändras
blir mer exakt avgränsade. Inom nättillsynen
införs samtidiga tillsynsperioder för el- och
naturgasnätsinnehavare. Detta underlättar
användningen av enhetliga tillsynsmetoder.

Det föreslås att de kontrolluppgifter som
hör till den nationella energitillsynsmyndig-
hetens harmoniserade uppgifter ska skötas av

Energimarknadsverket. En del av dessa upp-
gifter hör nära samman med Konkurrens- och
konsumentverkets, Statistikcentralens och
Försörjningsberedskapscentralens uppgifter.
Avsikten med förslaget är inte att överföra
dessa myndigheters uppgifter på Energi-
marknadsverket. Kontrollansvaret skulle
dock ge Energimarknadsverket en bättre hel-
hetsbild av energimarknadens funktion, och
på det sättet främjas skötseln av tillsynsupp-
gifterna, som hör till dess huvudsakliga upp-
gifter. Det föreslås att Energimarknadsverket
kan genomföra kontrollen i samarbete med
andra myndigheter.

Det föreslås att de befogenheter som natur-
gasmarknadsdirektivet förutsätter att Ener-
gimarknadsverket får för att kunna övervaka
behandlingsanläggningar för kondenserad
naturgas samt lagringsanläggning för natur-
gas tas in i lagen.

Vidare föreslås det att det i lagen tas in be-
stämmelser som gör det möjligt för Energi-
marknadsverket att bedriva samarbete kring
el- och naturgasmarknaden samt marknaden
för el- och naturgasderivat med Konkurrens-
och konsumentverket, Finansinspektionen,
byrån för samarbete mellan energitillsyns-
myndigheter, andra EES-staters nationella
energitillsynsmyndigheter och kommissionen.

Elmarknadsdirektivet och naturgasmark-
nadsdirektivet förutsätter att det föreskrivs
om ett påföljdsalternativ, såsom påföljdsav-
gift, med tanke på överträdelse av unionens
lagstiftning. Propositionen innehåller därför
en ny bestämmelse om påföljdsavgift, som i
fråga om förfarandena grundar sig på mot-
svarande bestämmelser i konkurrenslagen
(948/2011). Enligt propositionen påförs på-
följdsavgiften av marknadsdomstolen på
framställning av Energimarknadsverket. Det-
ta förfarande kan anses trygga verksamhets-
utövarnas rättsskydd bättre jämfört med en
situation där Energimarknadsverket, som un-
dersökt ärendet, också bestämmer om påfö-
randet av påföljdsavgiften.

Det föreslås att den kategori av överträdel-
ser för vilka påföljdsavgift kan dömas ut ska
vara mer omfattande än vad elmarknadsdi-
rektivet och naturgasmarknadsdirektivet för-
utsätter. Direktiven kräver att påföljd före-
skrivs endast för vertikalt integrerade före-

tags överträdelser. I förslaget har det dock ansetts mer rättvist att behandla alla nätt innehavare på samma sätt oberoende av deras företagsstruktur. Dessutom föreslås det att påföljdsavgiften också ska kunna påföras med anledning av störande beteende i anslutning till försäljares och producenters systemförpliktelser, leveransskyldighet samt prismanipulering som kamouflerats som underhåll av kraftverk.

I propositionen föreslås det att det utfärdas en ny lag om Energimarknadsverket. Lagen föreslås innehålla bestämmelser som syftar till att säkerställa Energimarknadsverkets oberoende och som baserar sig på de harmoniserade kraven i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet. I lagen ska sammanställas en förteckning över lagstiftning i vilken Energimarknadsverket föreskrivits uppgifter. Dessutom föreslås det bestämmelser om att Energimarknadsverket ska bidra till att främja målen för den nationella energipolitiken.

3.3.2 Förslag som gäller stamnätet

Åtskilt ägande i fråga om stamnät innehavare

Genom propositionen genomförs elmarknadsdirektivets krav på åtskilt ägande i fråga om stamnät innehavare. Det föreslås att kravet på åtskilt ägande genomförs genom effektiv åtskillnad (TSO-modellen) i enlighet med artikel 9 i direktivet. Det föreslås att tilläggsalternativ som i någon mån mildrar kraven på effektiv åtskillnad och om vilka det föreskrivs i artiklarna 44.2 och 9.9 i direktivet ska ingå i förslaget.

Effektiv åtskillnad kan med tanke på stamnät innehavarens verksamhet anses möjliggöra den effektivaste verksamhetsmodellen. En stamnät innehavare som följer denna modell omfattas inte av några tilläggsbestämmelser, så med detta alternativ har stamnät innehavaren störst handlingsfrihet att planera sin affärsverksamhet och sina investeringar. Genom modellen garanteras stamnätet också det största oberoendet av elproduktions- och elleveransintressen. Genomförandet av modellen kräver inte att det görs några betydande undantag från övrig bolagslagstiftning, om

stamnät innehavarens ägare uppfyller de krav som ställs på ägare. Trots att förfarandet för säkerställande av oberoendet ännu inte är slutfört, kan man på basis av nuvarande uppgifter bedöma att stamnät innehavaren Fingrid Oyj med sin nuvarande ägarstruktur godkänns som en effektivt åtskild stamnät innehavare. I denna situation skulle det också med hänsyn till de grundläggande rättigheterna i grundlagen vara minst problematiskt att välja alternativet med effektiv åtskillnad.

Iaktagandet av bestämmelserna om åtskilt ägande i fråga om stamnät innehavare tillses inom förfarandet för säkerställande av stamnät innehavarens oberoende. Beslut om säkerställande av oberoende fattas av Energimarknadsverket efter att det mottagit kommissionens yttrande i ärendet. Till säkerställandet av stamnät innehavarens oberoende hänförs sig en särskild bedömning av leveranssäkerheten, om stamnätets ägare eller innehavare kontrolleras av personer från tredjeländer. Bedömningen av leveranssäkerheten ska ges av arbets- och näringsministeriet i dess egenskap av ansvarigt ministerium för energipolitik. Stamnät innehavaren eller parterna får inte vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller en åtgärd som omfattas av förfarandet för säkerställande av oberoendet, innan stamnät innehavarens oberoende har säkerställts. På framställning av Energimarknadsverket kan marknadsdomstolen bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställande av stamnät innehavarens oberoende har vägrats för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga.

Definition av stamnät

I elmarknadsdirektivet krävs utnämning av överföringsnät innehavare. Genomförandet av direktivet förutsätter att stamnätet definieras på ett sätt som klart skiljer det från andra elnät. Definitionen behövs eftersom direktivet innehåller nya krav som har stor inverkan på stamnät verksamheten, såsom effektiv åtskillnad av överföringsnät.

Det föreslås att det i elmarknadslagen ska ingå en definition av stamnät. Avsikten i propositionen är att definitionen ska avgränsa

de nuvarande regionnäten så att de faller utanför definitionen av stamnät. Detta gör att dessa nätinnehavare inte omfattas av tillämpningsområdet för kraven på åtskilt ägande i fråga om stamnätsinnehavare. Dessa nätinnehavare ska inte heller sköta de uppgifter som föreskrivits för stamnätsinnehavare i direktivet. Till följd av definitionen av nätet kommer det att finnas en stamnätsinnehavare på fastlandet, nämligen Fingrid Oyj.

Till stamnätet hör enligt propositionen ett riksomfattande enhetligt elöverföringsnät som består av elledningar för en nominell spänning på minst 110 kilovolt samt sammanlänkningsledningar för en nominell spänning på minst 110 kilovolt som är i en stamnätsinnehavares besittning. Till stamnätet hör inte högspänningsdistributionsnät, med vilka avses lokala eller regionala elnät eller elledningar vars nominella spänning är 110 kilovolt och vilka inte är anslutningsledningar och inte går över riksgränsen. Det föreslås att stamnätsinnehavaren ska definiera de ledningar som hör till stamnätet med fyra års mellanrum. På dessa ledningar ska prissättningen av stamnätsöverföring tillämpas. Energimarknadsverket föreslås ha rätt att kräva att stamnätsinnehavarens ändra definitionen, om den strider mot lagen.

Nätstrukturen, som utformats i takt med den historiska utvecklingen, kan inte organiseras till en helhet utifrån enhetliga kriterier utan att ett antal 110 kilovolts förbindelser fogas till eller utesluts från det nuvarande stamnätet. Dessutom behöver det tas ställning till om de kraftigaste enskilda radiella ledningarna med en spänning på 400 och 220 kilovolt ska höra till stamnätet eller inte. För att andra än sådana ledningar som ägs av stamnätsinnehavaren ska kunna ingå i stamnätet krävs det ändring av ledningarnas ägande- och/eller förvaltningsstruktur eller att ledningens ägare omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelserna om åtskilt ägande i fråga om stamnätsinnehavare. I propositionen föreslås en definition av stamnät som motsvarar motiveringen till den gällande elmarknadslagen och som av de alternativ som framförts minst reducerar det nät som för närvarande betraktas som stamnät. Definitionen omfattar med undantag av anslutningsledningar alla de kraftigaste över

110 kilovolts förbindelseledningarna, även om de inte ingår i en slinga.

Den föreslagna definitionen av stamnät främjar en jämlik och icke-diskriminerande tillgång till stamnätsservice i hela landet. Samtidigt ökar transparensen i nätplaneringen och ansvaret för utvecklandet av nätet förtydligas.

Avsikten i propositionen är att definitionen av stamnätet utifrån de genomförbara alternativen ska vara så omfattande som möjligt, varvid stamnätet når en så stort kundrets som möjligt. Propositionen ligger då också närmast de ursprungliga målen för elmarknadsreformen 1995. Det bedöms att propositionen också säkrare än de andra alternativ som framförts motsvarar elmarknadsdirektivets mångtydiga definitioner av nät.

Den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde

Det föreslås att det i elmarknadslagen tas in en bestämmelse som förutsätts i direktivet och som gäller den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde, inom vilket den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska se till att dess utvecklingsskyldighet fullgörs. Till den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde hänför sig inte någon sådan ensamrätt att bygga nät som hänför sig till distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde. Till den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde hör hela Finlands territorium med undantag av landskapet Åland, som med stöd av självstyrelsen tillämpar egen ellagstiftning. Sammanlänkningsledningar till andra stamnät hör till stamnätsinnehavarens ansvarsområde. Definitionen motsvarar den systemansvariga stamnätsinnehavarens nuvarande faktiska verksamhetsområde.

Utvecklandet av stamnätet

Det att stamnätsinnehavarnas nätplanering allt mer sker utifrån ett europeiskt perspektiv och förfaringssätten för hantering av överbelastning huvudsakligen stärks utifrån den inre marknadens perspektiv, har lyft fram behovet av att fästa uppmärksamhet vid att stamnätet

också ska utvecklas utifrån ett nationellt perspektiv, för att det ska råda en ändamålsenlig balans mellan de båda perspektiven när det gäller stamnätets utveckling. I propositionen föreslås därför mera exakta bestämmelser om utvecklandet av stamnätet och en bestämmelse om transparens vid utarbetandet av stamnätsinnehavarens investeringsplaner. Enligt bestämmelsen om kvalitetskraven i fråga om stamnätets funktion ska stamnätet planeras, byggas och upprätthållas så att nätet har tillräcklig överföringskapacitet för att trygga förutsättningarna för att den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde ska bevaras som ett enhetligt budområde för elhandeln. Som ett mål för planeringen av stamnätet sätts således ett enhetligt börspris på el för hela det finländska fastlandet samt att försäljarna på detaljmarknaden har möjlighet att leverera el till alla nät på fastlandet.

3.3.3 Ordnande av tillträde till nätet

Anslutningsledning till elnät

Det föreslås att elmarknadslagens definition av anslutningsledning ska utvidgas till att omfatta flera kraftverks sammankopplade anslutningsledningar. Enligt propositionen förenar anslutningsledningen alltid ett enskilt eldriftsställe eller ett enskilt kraftverk eller flera kraftverk med nätinnehavarens elnät. Ett enskilt driftsställe kan förutom elförbrukning också ha elproduktion. Genom propositionen underlättas anslutningen till nätet av abonnenter som omfattar flera kraftverk, såsom en vindkraftspark, och deras anslutningskostnader sjunker.

Tillträde till nätet i elnäten i fastigheter

Förslaget underlättar möjligheterna för de företag och företagare som är elanvändare att konkurrensutsätta elanskaffningen i sådana elnät i fastigheter där fastighetsinnehavaren genom avtal eller på annat sätt har begränsat elförsäljningen till endast den aktör som fastighetsinnehavaren anvisat. En elanvändare ska enligt förslaget ha möjlighet att ingå el-

nätsavtal och elförsäljningsavtal enligt vilka elleveransen sker via distributionsnätsinnehavarens distributionsnät. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar den av EU-domstolen fastställda tolkningen av hur tillträdet till nätet ska ordnas. Enligt den gällande elmarknadslagen förpliktar nämnda rätt fastighetsinnehavaren endast om kunden är konsument. Enligt förslaget ska även företagen och företagarna omfattas av denna rätt i framtiden.

I propositionen föreslås också att elmarknadsdirektivets bestämmelser om slutna distributionssystem tas in i den nya elmarknadslagen. På slutna distributionssystem föreslås det att de i direktivet tillåtna undantagen från vissa föreskrivna krav som gäller distributionsnätsinnehavare tillämpas. Bestämmelserna om slutna distributionssystem ger möjlighet till en reglering som är lättare än den allmänna nätregleringen i en del av industri- och tjänstesektorns egna distributionsnät.

Tillträde till nätet för gas från förnybara energikällor

Till naturgasmarknadslagen fogas genom förslaget bestämmelser om tillträdet till nät för gas från förnybara energikällor. Förslaget skapar förutsättningar för producenter av gas från förnybara energikällor att ansluta sig till nätet samt för överföring av den gas de producerat till gasförbrukarna.

Enligt bestämmelsen om anslutningsskyldigheten ska nätinnehavaren på begäran och mot skälig ersättning till sitt nät ansluta sådana produktionsanläggningar för gas från förnybara energikällor som uppfyller de tekniska kraven. Anslutningsskyldigheten gäller inom nätinnehavarens faktiska verksamhetsområde. Dessutom föreslås bestämmelser om en överföringsskyldighet för nätinnehavaren i fråga om gas från förnybara energikällor. Överföringsskyldigheten förutsätter att gasmätningen omfattas av ett system för fjärravläsning. På gas från förnybara energikällor ska således tillämpas ett normalt förfarande för reglerat tillträde till nätet utan motsvarande begränsningar som tillämpas på överföring av naturgas under giltighetstiden för det undantag som gäller enskilda marknader.

3.3.4 Elnätens leveranssäkerhet

I propositionen föreslås en omfattande ny helhet av bestämmelser med vilken syftet är att förbättra leveranssäkerheten i elnäten och särskilt i distributionsnäten samt att effektivisera elnätsinnehavarnas beredskap. I syfte att förhindra att kunderna drabbas av olägenheter på grund av elavbrott föreslås det att nivån på leveranssäkerheten i eldistributionen höjs väsentligt från nuvarande nivå. För att målet ska nås föreslås det att det för distributionsnätsinnehavarna fastställs mål som grundar sig på lag, i syfte att förbättra elleveranssäkerheten. De föreslagna målen i fråga om leveranssäkerheten skapar en grund för distributionsnätinnehavarna när det gäller planeringen och dimensioneringen av nätet. Det föreslås att det ställs separata krav på leveranssäkerheten i tätorter, glesbygden och skärgården. Också de krav som gäller driftsäkerheten för stamnätet och högspänningsdistributionsnäten ska preciseras.

Enligt förslaget ska distributionsnätet planeras, byggas och upprätthållas så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över sex timmar för kunder inom detaljplaneområden eller annanstans avbrott på över 36 timmar. När det gäller skärgården kunde man ha en leveranssäkerhet som grundar sig på de lokala förhållandena. Distributionsnätsinnehavaren ska uppfylla kraven inom sitt ansvarsområde inom 15 år från det att lagen har trätt i kraft. Kraven ska genomföras stegvis så att kraven uppfylls senast 2020 hos minst 50 procent och senast 2040 hos minst 75 procent av distributionsnätsinnehavarnas kunder. I fråga om stamnätet och högspänningsdistributionsnätet skrivs den praxis med krav på trädsäkerhet för ledningsgator som iakttagits i Finland in i lagen.

Genom det föreslagna förfarandet förbättras leveranssäkerheten i eldistributionen väsentligt både i tätorterna och i glesbygden. Kravet på att avbrotten i eldistributionen inte får överskrida sex timmar inom detaljplaneområden omfattar sammanlagt ca 75 procent av Finlands befolkning. För tätorter och glesbygder samt skärgården föreslås det olika mål för leveranssäkerheten, eftersom en en-

hetlig kravnivå för eldistributionen antingen innebär en alltför låg dimensioneringsnivå i tätorterna, där största delen av elanvändarna och elförbrukningen finns, eller en ohållbart hög kostnadsnivå med tanke på distributionsnätets kunder på landsbygden och samhällsekonomin.

De tekniska lösningarna som krävs för att nå upp till den föreslagna nivån på leveranssäkerheten är sådant som nätinnehavarna fattar beslut om. På så sätt kan nätinnehavarna använda de mest kostnadseffektiva tekniska lösningarna för att dimensioneringskriteriet ska uppfyllas. Den föreslagna tidsplanen inom vilken säkerhetsnivån ska uppnås är 15 år, vilket beaktar de nuvarande nätkomponenternas återstående livslängd. Med särskilda åtgärder har man försökt främja jordkablar och deras kostnadseffektivitet.

Distributionsnätsinnehavarna förutsätts utarbeta en utvecklingsplan för distributionsnät, vars genomförande ska leda till att den nivå på leveranssäkerheten som fastställts uppnås i varje distributionsnät. I utvecklingsplanen ska man utifrån kundernas rimliga behov fästa uppmärksamhet vid tryggheten av eltillgången på elförbrukningsplatser med funktioner och tjänster som är viktiga med avseende på tryggheten av samhällets ledning eller säkerhet, befolkningens uppehålle eller näringslivets funktionsduglighet.

För elnätsinnehavarna föreslås en allmän beredskapsskyldighet för störningar under normala förhållanden och undantagsförhållanden. Beredskapsskyldigheten ska omfatta skyldighet att säkerställa att tillräcklig kundinformation ges vid störningar under normala förhållanden och vid undantagsförhållanden, skyldighet att ordna en fungerande teleförbindelse till räddningsmyndigheterna inom sitt verksamhetsområde samt andra nätinnehavare, teleföretag och andra infrastrukturförvaltare under alla förhållanden samt skyldighet att på förhand utarbeta planer för anlitande av reparatörer, deras beredskap samt de ansvariga personerna vid störningar. Dessa frågor ska nätinnehavaren ta upp i sin beredskapsplan. I beredskapsplanen ska också läggas fram hur och i vilken ordning elen ska fås tillbaka vid störningar.

I propositionen föreslås bestämmelser om en skyldighet för distributionsnätsinnehavare

att ge sina kunder information om hur länge störningen i eldistributionen beräknas pågå och när eldistributionen beräknas vara normaliserad. Informationen kan t.ex. ges med hjälp av sms-tjänst.

I propositionen föreslås en höjning av de standardsättningar som betalas till kunderna på grund av elavbrott. Den övre gränsen för standardsättningens belopp höjs och två nya steg med höjd standardsättningen läggs till i systemet med standardsättningar.

3.3.5 Detaljmarknaden

Dessutom föreslås flera preciseringar till rättigheterna för de konsumenterna som använder el och naturgas.

Det ska bli lättare att byta elförsäljare genom att man slopar distributionsnätsinnehavarens rätt att ta ut avgift för extra mätaravläsning.

Distributionsnätsinnehavarna samt detaljförsäljarna av el och naturgas förutsätts ge tilläggsinformation till sina kunder i samband med att avtal ingås samt i fakturor och varningar om avbrott. Det föreslås att tilläggsinformation ges om elavtalens giltighetstid och om sätten att lösa meningsskiljaktigheter som gäller avtal.

I propositionen föreslås också ändringar i energifaktureringen. Ett fel i faktureringen ska anses som ett fel i tjänsten. Förhandsbetalningarna ska i tillräcklig hög grad återspegla den kalkylerade sannolika förbrukningen. Konsumenterna ska erbjudas alternativa betalningssätt för betalningen av elräkningar. När avtalsförhållandet upphör ska konsumenten få slutfakturan inom sex veckor.

Det föreslås att till naturgasmarknadslagen ska fogas en bestämmelse om naturgasförbrukarens rätt att få tillgång till sina förbrukningsuppgifter.

3.3.6 Åtskillnad av innehavare av distributionsnät för el

Den nya elmarknadslagen föreslås innehålla en bestämmelse enligt vilken vertikalt integrerade distributionsnätsinnehavare inte i samband med kommunikation och varumärkesprofilering, får ge upphov till förvirring i

fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har. Förslaget ska gälla alla juridiskt åtskilda distributionsnätsinnehavare.

3.3.7 Bevarande av och öppenheten i el- och naturgasleverantörers uppgifter

Den nya elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen föreslås innehålla bestämmelser om bevarande av uppgifter som gäller el- och naturgasförsäljares energileveransavtal och affärstransaktioner som ansluter sig till energiderivat. Syftet med förslaget är att säkerställa att el- och naturgasförsäljarna med tanke på eventuell myndighetstillsyn bevarar åtminstone de minimiuppgifter som krävs enligt direktivet.

3.3.8 Lagringsanläggningar för naturgas och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas

Det föreslås vidare att till naturgasmarknadslagen fogas bestämmelser om skyldigheterna för innehavare av lagringsanläggningar för naturgas och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och om tillträde till dessa anläggningars tjänster. Ett syfte med propositionen är att genomföra de minimikrav som naturgasmarknadsdirektivet ställer på regleringen av dessa anläggningar.

I propositionen föreslås att tillträde till lagringsanläggningar och lagring av gas i rörledningar samt stödtjänster i anslutning till dem ska grunda sig på ett förhandlat tillträdesförfarande. I Finland kommer tillträde till lagringsanläggningar antagligen att tillämpas endast i ytterst få enstaka fall, varvid det är naturligare och i praktiken fungerar bättre att låta parterna förhandla om villkoren och prissättningen i fråga om tillträdet.

Tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas ska basera sig på ett förfarande för tillträde som motsvarar det tillträde till nätet som baserar sig på reglerade offentliga villkor. När det gäller fastställandet av och tillsynen över villkoren för tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas föreslås dock en enklare modell än den reglering som gäller villkoren för el- och naturgasnäten. Tillsynen baserar sig

inte såsom i nättillsynen på tillsynsperioder och inte på de beräkningsgrunder för tariffer som fastställts för tillsynsperioderna. Där-
emot föreslås det att Energimarknadsverket för innehavaren av en anläggning fastställer tariffer för tillträde för högst två år i sänder. Ett enklare tillsynsförfarande är möjligt, eftersom anläggningens verksamhet inte förutsätter en sådan motsvarande kontinuerlig utveckling som det förutsätts i fråga om näten.

3.3.9 Undantag som gäller enskilda naturgasmarknader

Enligt naturgasmarknadsdirektivet har Finland som enskild marknad möjlighet att göra undantag när det gäller öppnandet av naturgasmarknaden och tillämpningen av bestämmelserna om åtskillnad av överföringsnät. Eftersom marknadsvillkoren inte har förändrats på Finlands naturgasmarknad, har propositionen utarbetats så att Finland fortsätter att tillämpa möjligheten att göra undantag när det gäller öppnande av marknaden och åtskillnad av överföringsnät tills en tillräckligt stor alternativ anskaffningskälla för naturgas finns. Avsikten med de föreslagna ändringarna av naturgasmarknadslagen är att förbättra förutsättningarna för alternativa anskaffningskällor för naturgas.

Till naturgasmarknadslagen föreslås med tanke på en framtida upphävning av undantaget att det fogas en bedömning av leveranssäkerheten som hänför sig till bestämmelserna om åtskilt ägande i fråga om överföringsnätinnehavare. Till övriga delar föreslås det att undantaget i fråga om åtskillnad av överföringsnät fortsätter att tillämpas. För att säkerställa överföringsnätinnehavarens oberoende ska det göras en särskild bedömning av leveranssäkerheten, om ägaren av överföringsnätet eller överföringsnätinnehavaren börjar kontrolleras av personer från tredjeländer. Bedömningen av leveranssäkerheten ska ges av arbets- och näringsministeriet i dess egenskap av ansvarigt ministerium för energipolitik. Överföringsnätinnehavaren eller parterna får inte vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller en åtgärd som omfattas av förfarandet för säkerställande av oberoendet, innan överföringsnätinnehavarens oberoende har säkerställts.

På framställning av Energimarknadsverket kan marknadsdomstolen bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende har vägrats för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Ekonomiska konsekvenser

4.1.1 Konsekvenser för el- och naturgasföretagen

Förbättring av elleveranssäkerheten

Begränsningen av den maximala tillåtna avbrottstiden i distributionsnätet till sex timmar inom detaljplaneområden och till 36 timmar utanför detaljplaneområden kommer för största delen av distributionsnätinnehavarna att förändra elnätets nuvarande struktur betydligt. Denna förändring medför kostnader för nätinnehavarna och därigenom också för de kunder som använder elnätet. Endast de, främst distributionsnätinnehavare som är verksamma inom stadsregionen, vars elnät redan nu består av en tillräckligt stor andel jordkabel behöver inte göra stora ändringar i sitt nuvarande nät. Förslaget medför inte heller några stora kostnader för dem.

För distributionsnätinnehavarnas är andelen kabel viktad med nätets längd för närvarande i mellanspänningsnätet ca 12 procent och i lågspänningsnätet ca 38 procent. Andelen kabel i elnäten varierar mycket mellan olika distributionsnätinnehavare. Till exempel varierar andelen kabel i mellanspänningsnätet från några procent till nästan 100 procent mellan olika distributionsnät.

Målet att den maximala avbrottstiden ska vara 36 timmar utanför detaljplaneområden förutsätter att andelen kabel i distributionsnätet är 40—75 procent i mellanspänningsnätet och 40—90 procent i lågspänningsnätet, beroende på förhållandena i ansvarsområdet. En hur stor andel kabel som är tillräcklig varierar mycket, eftersom distributionsnätinnehavarna i Finland är verksamma i olika förhållanden. Hos en del distributionsnätin-

nehavare går elledningarna till största delen genom skog som luftledningar, varvid de är utsatta för stormar och snöbelastning. Hos andra distributionsnätssinnehavare är andelen elnät som går genom skog betydligt mindre. En del av distributionsnätssinnehavarna har redan tidigare kablifierat en större andel av sitt elnät än andra. Dessutom varierar antalet elanvändare som anslutit sig till elnätet samt mängden elenergi som förbrukas per nätlängd mycket mellan olika distributionsnätssinnehavare. Leveranssäkerheten kan dock också förbättras med andra metoder än genom kabling av elnätet. Till exempel kan det vara fråga om att bygga ledningar längs vägar, öka brytarna i terrängen, automatiken och de fjärrstyrda fränkskiljarna, bygga reservförbindelser och använda reservkraft. Det kan förväntas att när nätinnehavarna väljer olika tillvägagångssätt att förbättra leveranssäkerheten så finns kabling dock alltid med bland de åtgärder som väljs.

I ett mellanspänningsnät där andelen kabel är ca 50 procent omfattas 70–80 procent av elanvändarna av ett vädersäkert mellanspänningsnät. I så fall kan avbrotten för resten av elanvändarna begränsas till under 36 timmar även på andra sätt än genom kabling.

Enligt en konsekvensbedömning som arbets- och näringsministeriet låtit göra är det totala riksomfattande investeringsbehovet när det gäller utveckling av distributionsnäten ca 3 500 miljoner euro för att målet på högst 36 timmars avbrottstid ska uppnås. Av detta utgör investeringsbehovet i fråga om mellanspänningsnätet ca 2 700 miljoner euro och investeringsbehovet i fråga om lågspänningsnätet ca 800 miljoner euro. Beräkningen grundar sig på att leveranssäkerheten förbättras uttryckligen genom kabling av ledningsförbindelser. Investeringsbehovet kommer att realiseras inom en tidsram på 15 år i takt med att nätinnehavarna utvecklar sina elnät.

De föreslagna kraven på leveranssäkerhet bedöms inte ha några betydande ekonomiska verkningar för elproducenterna och elförsäljarna. Förbättringen av leveranssäkerheten i distributionsnäten har inte någon stor betydelse för elproducenterna, eftersom dessa oftast ansluter sig till högspänningselnät.

Elnätets nätdefinitioner och utveckling av elnätet

Den föreslagna definitionen av stamnät främjar en jämlik och icke-diskriminerande tillgång till stamnätsservice i hela landet. Stamnätets omfattning ska kontrolleras med några års mellanrum och beslut om ändringar som gäller omfattningen av det fattas från fall till fall. Således kan det ske ändringar i aktörernas nätavgifter, om något nätavsnitt ändras från högspänningsdistributionsnät till stamnät eller tvärtom. Eftersom de eventuella ägararrangemang i fråga om elnätet som ändringarna av stamnätets omfattning medför genomförs genom frivilligt köp, bedöms ändringen inte ha några nämnvärda konsekvenser för parternas verksamhetsförutsättningar. Däremot kan ändringarna leda till betydande kostnadseffekter för olika parter.

Till följd av den föreslagna definitionen av stamnätet bedöms det att ca 14 ledningar, med en sammanlagd längd på 320 kilometer, som nu ingår i det 110 kilovolts nät som för närvarande betraktas som stamnät, kommer att räknas till högspänningsdistributionsnätet. På motsvarande sätt bedöms det att två nya 110 kilovolts ledningar, med en sammanlagd längd på 165 kilometer, kommer att omfattas av definitionen av stamnät. Om över 110 kilovolts radiella delar av elnätet inte längre betraktas som stamnät, kommer förutom de ovannämnda ledningarna också tre 220 kilovolts ledningar, med en sammanlagd längd på ca 245 kilometer, att övergå från att räknas till det nät som för närvarande betraktas som stamnät till att räknas till högspänningsdistributionsnätet.

Förutom de ändringar som sker i statusen hos befintliga delar av elnätet kan stamnätets omfattning komma att ändras också till följd av ändringar i elförbrukningen och elproduktionen. Som exempel på detta har en ny 400 kilovolts radiell ledning till Helsingfors som omfattas av den föreslagna definitionen av stamnät nämnts. Ledningsprojektet i fråga skulle enligt de bedömningar som parterna lagt fram kosta 70–155 miljoner euro. Med en amorteringstid på 30 år och en ränta på 5 procent beräknas detta öka stamnätssinnehavarens kostnader med ett belopp som motsvarar 2,4–5,3 procent av de årliga stam-

nätsintäkterna. För motsvarande ledningar som eventuellt dras någon annanstans finns det inte några beräkningar.

Vilka ekonomiska konsekvenser som definitionerna av nät har för elbolagen klarnar i detalj först på basis av de genomförda projekten.

Ändringen av definitionen av anslutningsledning förbättrar särskilt vindkraftsparkernas förutsättningar att ansluta sig till nätet samt sänker vindkraftsparkernas anslutningskostnader.

Skyldighet att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och konsumentskyddet

Kraven på tilläggsinformation i el- och naturgasfakturorna orsakar merkostnader för el- och naturgasföretagen. Som engångskostnader är de dock inte betydande. Om alla ändringar görs i varje faktura som skickas till konsumenten kan däremot fakturornas sidantal öka. Finsk Energiindustri rf har beräknat att de ändringar som gäller tilläggsinformationen i fakturorna kommer att öka elföretagens faktureringskostnader med sammanlagt ca 430 000 euro om året. Beräkningen baserar sig på en förfrågan som gjordes år 2005 och som gällde elföretagens faktureringsfrekvens och på antagandet att 15 procent av de kunder som är konsumenter konkurransutsätter sin leverans av elenergi. Den elektroniska faktureringen kommer att minska kostnaderna, men hos de kunder som är konsumenter är elektronisk fakturering fortfarande ovanligt. Utöver dessa kostnader får företagen merkostnader av de ändringsarbeten som måste göras i datasystemen, vilka beror på de faktureringsalternativ som erbjuds kunderna. Även naturgasföretagen får merkostnader på grund av den tilläggsinformation som det krävs att ska finnas i konsumenternas fakturor.

Administrativa konsekvenser för el- och naturgasföretagen

För el- och naturgasföretagen antas den ökade regleringen och administrativa bördan medföra något mer kostnader. Till exempel publicerandet av stamnätsinnehavarens investeringsplan, anmälan om investeringar samt

säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende innebär något mera arbete och därigenom kostnader för branschen. Ändringarna grundar sig på den ökade regleringen på unionsnivå. I synnerhet distributionsföretagen inom naturgasbranschen upplever redan nu att regleringens kostnadseffekter för branschen är stora. Allmänt taget kommer dock merkostnaderna till följd av ändringarna att vara små jämfört med nuläget.

4.1.2 Konsekvenser för företag i deras egenskap av el- och naturgasförbrukare

Förbättring av elleveranssäkerheten

Förbättringen av elleveranssäkerheten bedöms inte inverka i väsentlig grad på den energiintensiva industrins och andra stora elanvändares energikostnader, eftersom dessa oftast ansluter sig till högspänningsnät. Däremot inverkar förslagen väsentligt på små och medelstora företag som anslutit sig till distributionsnäten.

Den genomsnittliga priseffekten av de investeringar i distributionsnäten som krävs för att höja nivån på elleveranssäkerheten beräknas vara ca 1,2 cent per kilowattimme, om kostnaderna överförs direkt på priset för elöverföring. Den uppskattade höjningen av överföringspriset är ett genomsnittligt belopp och det faktiska beloppet av höjningen kommer att variera och ligga både under och över det genomsnittliga beloppet beroende på nätinnehavaren och de nuvarande tekniska lösningarna i elnätet.

Höjningen av kostnadsnivån sker inte med en gång utan fördelar sig över en lång period. De föreslagna kostnaderna utgör merkostnader under en period av 15 år jämfört med en situation där den kabling som behövs för att förbättra leveranssäkerheten inte utförs och luftledningsnätet förnyas med 45 års mellanrum.

Förbättringen av leveranssäkerheten medför inte enbart kostnader för elanvändaren utan elanvändaren gynnas också av att leveranssäkerheten förbättras. I praktiken kommer största delen av elanvändarna i framtiden inte att drabbas av några som helst avbrott i

eldistributionen eller endast av korta avbrott. Dessutom kommer också så gott som alla andra elanvändares avbrott att ligga mycket under gränsvärdet på 36 timmar. Endast en liten grupp elanvändare kommer i framtiden att ha avbrott som varar närmare 36 timmar, även om det är fråga om en mycket svår storm.

För industri- och serviceföretagen medför elavbrotten omedelbara kostnadsmässiga olägenheter. I allmänhet blir olägenheterna större ju längre avbrottet varar. När leveranssäkerheten förbättras är man tvungen att höja överföringspriserna, men i gengäld får elanvändaren bättre leveranssäkerhet för el och det kalkylerade värdet för den skada som avbrotten orsakar och företagens egna kostnader för beredskapen minskar. I avsnittet om samhällsliga konsekvenser i motiveringen behandlas de olägenheter som avbrotten för med sig ur hela samhällets perspektiv.

Konsekvenserna av de andra förslagen

Genomförandet av elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet har inte några betydande konsekvenser för de företag som använder el och naturgas. För energianvändarna och särskilt enskilda företag kan förslaget dock ha ekonomiska och funktionella konsekvenser i synnerhet när det gäller definitionen av stamnät, efterfrågefleksibiliteten och slutna distributionsnät.

Med tanke på de kunder som använder el kan definitionen av stamnätet och ändringen av den inverka på kostnaderna för elöverföring, om nätets status förändras i förhållande till nuläget. Kostnadseffekterna kan beroende på hurdan förändring det är fråga om antingen minska eller höja de kostnader som överföringsavgifterna medför.

En eventuell ökning av tjänster med anknytning till efterfrågefleksibilitet förbättrar möjligheterna för företag som har laster med förmåga till flexibilitet att sänka sina energikostnader, vilket minskar de totala kostnaderna för elsystemet.

Införandet av bestämmelserna om slutna distributionssystem i elmarknadslagen skapar ytterligare förutsättningar för att bestämmelserna och skyldigheterna i fråga om industri-

näten ska förbli så lindriga som möjligt, vilket minskar företagens administrativa arbete och därigenom kostnaderna.

4.1.3 Konsekvenser för hushållen

Förbättring av elleveranssäkerheten

Den genomsnittliga priseffekten av de investeringar i distributionsnäten som krävs för att höja nivån på elleveranssäkerheten beräknas vara ca 1,2 cent per kilowattimme, om kostnaderna överförs direkt på elpriset. Detta innebär en ca 16—22 procents höjning av priset på elöverföring, beroende på förbrukningens omfattning. Hur stor elanvändarens totala elräkning är beror förutom på elöverföringen också på mängden elenergi som anskaffats samt på skatter och skattelikhande avgifter. De investeringar som behöver göras för att förbättra leveranssäkerheten beräknas leda till att det totala pris som elanvändaren betalar höjs med 8—10 procent. De uppskattade höjningarna av priset på överföring av el och det totala priset för elanvändningen är genomsnittliga belopp och det faktiska beloppet av höjningen kommer att variera och ligga både under och över det genomsnittliga beloppet, beroende på nättinnehavaren och de nuvarande strukturella lösningarna i elnätet.

När kostnaderna för alla investeringar som behövs för att utveckla nätet har beaktats i priset för överföring av el uppgår prishöjningarna i praktiken för dem som har eluppvärmning och förbrukar 18 000 kilowattimmar per år till 180—220 euro om året och för dem som bor i höghus och förbrukar 5 000 kilowattimmar per år till 60—70 euro om året. Dessa är uppskattningar av hur mycket priserna i genomsnitt kan komma att pressas upp. Eftersom behoven av att utveckla nätet varierar mycket mellan olika nättinnehavare kan prishöjningarna hos en del nättinnehavare vara större och hos andra mindre än vad som uppskattats.

Höjningen av kostnadsnivån sker inte med en gång utan fördelar sig över en lång period. De föreslagna kostnaderna utgör merkostnader under en period av 15 år jämfört med en situation där den kabling som behövs för att förbättra leveranssäkerheten inte utförs och

luftledningsnätet förnyas med 45 års mellanrum.

Förbättringen av leveranssäkerheten medför inte enbart kostnader för elanvändarna utan elanvändarna gynnas också av att leveranssäkerheten förbättras. I praktiken kommer största delen av elanvändarna i framtiden inte att drabbas av några som helst avbrott i eldistributionen eller endast av korta avbrott. Dessutom kommer också så gott som alla andra elanvändares avbrott att ligga mycket under gränsvärdet på 36 timmar. Endast en liten grupp elanvändare kommer i framtiden att ha avbrott som varar närmare 36 timmar, även om det är fråga om en mycket svår storm.

Också för konsumenternas del kan värdet på de olägenheter som avbrotten ger upphov till uppskattas. I allmänhet blir olägenheterna större ju längre avbrottet varar. När leveranssäkerheten förbättras är man tvungen att höja överföringspriserna, men i gengäld får elanvändaren bättre leveranssäkerhet för el och det kalkylerade värdet för de olägenheter som avbrotten orsakar minskar. I avsnittet om samhällseliga konsekvenser i motiveringen behandlas de olägenheter som avbrotten för med sig ur hela samhällets perspektiv.

Konsekvenserna av de andra förslagen

För hushållen är konsekvenserna av genomförandet av elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet till många delar indirekta och små.

De nya bestämmelserna om skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster samt konsumentskyddet leder till små förbättringar och preciseringar av konsumenternas rättsliga ställning. En del av bestämmelserna inverkar på ett konkret sätt, såsom slopandet av extra mätaravläsningsavgift, vilket hör samman med avgiftsfritt byte av försäljare, medan andra bestämmelser t.ex. hänför sig till utvidgningen av elanvändarnas rätt att få information.

Konsumenterna möjlighet att betala sin elräkning i jämnstora poster förbättrar i synnerhet möjligheterna för dem som har eluppvärmning att vara mer förutseende när det gäller den egna ekonomin, eftersom de om de så vill kan fördela de höga kostnaderna under

vintermånaderna jämnt över hela året. Till denna del bedöms reformen dessutom minska kostnaderna för utkomststöd.

4.2 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.1 Konsekvenser för statsfinanserna

Ekonomiska konsekvenser för Energimarknadsverket

För närvarande är utgifterna för Energimarknadsverkets tillsyn över el- och naturgasmarknaden sammanlagt ca 2,5 miljoner euro per år. Genomförandet av det tredje inre marknadspaketet för energi ökar verkets personal- och resekostnader. Resekostnaderna ökar särskilt på grund av det ökande samarbetet på EU-nivå och deltagandet i det. Dessutom bedöms kostnaderna för verkets informationssystem öka till följd av de nya kontrolluppgifterna.

System med påföljdsavgift

På grund av den omfattande förhandstillsynen inom energibranschen antas antalet fall där påföljdsavgift påförs förbli litet, högst några per år. I de flesta fall kommer de följande besluten antagligen att överklagas. Svårigheten med att förutse storleken av de eventuella påföljdsavgifterna och antalet fall gör att det är omöjligt att göra någon tillförlitlig bedömning av de totala inkomster som flyter in till staten genom systemet med påföljdsavgift.

Behandlingen av fallen innebär också för tillsynsmyndigheterna en kostnadsrisk som hänför sig till rättegångskostnaderna. Eftersom beloppet av rättegångskostnaderna i fall där påföljdsavgift påförs kan bli betydande, måste det genom ändamålsenliga budgeteringsförfaranden säkerställas att risken för de rättegångskostnader som Energimarknadsverket eventuellt blir tvunget att betala inte styr verkets tillsynsverksamhet. Eftersom antalet fall antas förbli litet, bedöms konsekvenserna av de nya bestämmelserna för statens inkomster och utgifter vara små.

4.2.2 Konsekvenser för organisation och personal

Konsekvenser för tillsynsmyndigheternas personalresurser

Genomförandet av det tredje inre marknadspaketet för energi ökar Energimarknadsverkets personalbehov. För dessa uppgifter har Energimarknadsverket redan fått två nya tjänster och något ytterligare behov av ökning finns inte till denna del.

Viktiga metoder för att säkerställa att nivån på leveranssäkerheten för el höjs är den utvecklingsplan för elnätet och den beredskapsplan inom ramen för nätinnehavarens beredskapsskyldighet som elnätsinnehavaren ska utarbeta. Tillsynen över utarbetandet av planerna och över planernas innehåll har för utvecklingsplanens del getts i uppdrag till Energimarknadsverket och för beredskapsplanens del till Försörjningsberedskapscentralen. Behovet av ytterligare personal uppskattas vid Energimarknadsverket uppgå till tre årsverken. Avsikten är att den ytterligare personal som behövs ska finansieras inom den nuvarande utgiftsramen för arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Vid Försörjningsberedskapscentralen kräver reformen däremot inte ytterligare personal.

Konsekvenser för domstolsväsendets personalresurser

Systemet med påföljdsavgift bedöms inte kräva några nya resurser inom domstolsväsendet. Om det i framtiden av någon anledning kommer många fall till behandling vid marknadsdomstolen, bör marknadsdomstolens resursbehov bedömas på nytt.

Konsekvenser för konsumentmyndigheternas personalresurser

Ändringarna i faktureringen bedöms i någon mån öka kontakterna med konsumentrådgivningen och konsumenttvistenämnden, vilket dock inte bedöms ge upphov till några nya resursbehov.

4.3 Miljökonsekvenser

Valet och planeringen av åtgärderna för att förbättra leveranssäkerheten för el hör till nätinnehavarnas uppgifter. Nätinnehavarna har därmed möjlighet att välja de mest kostnadseffektiva och just för deras ansvarsområde och deras elnät de mest lämpliga metoderna för att förbättra leveranssäkerheten.

Man har dock bedömt att en ökning av andelen jordkablar i elnätet och placeringen av jordkablar och luftledningar längs landsvägarna är sådana åtgärder som så gott som alla nätinnehavare kommer att genomföra. Med tanke på miljön är det bra att bygga elledningar som jordkablar, eftersom luftledningarna har en negativ inverkan på landskapet och eftersom placeringen av ledningarna längs vägarna gör skogarna mer sammanhängande i och med att de trädlösa korridorer som ledningsgatorna bildar försvinner från skogarna. Detta ökar småningom skogarnas förmåga att fungera som en sänka för växthusgaser. Om elledningarna dras längs vägar, är de ingrepp som måste göras i den omgivande naturen inte så stora som när t.ex. luftledningarna dras genom en skog.

Förutom att antalet ledningsgator för luftledningar minskar, medför förslaget inte några andra betydande miljökonsekvenser.

4.4 Samhälleliga konsekvenser

4.4.1 Förbättring av elleveranssäkerheten

Stormar eller tunga snöbelastningar som orsakat störstörningar eller andra omfattande störningar i eldistributionsnäten i Finland under 2000-talet har förekommit åtminstone åren 2001, 2004, 2005, 2010 och 2011. Stormarna Tapani och Hannu i december 2011 förorsakade elavbrott för sammanlagt 570 000 elanvändare, dvs. cirka 17 procent av alla elanvändare som var anslutna till mellan- och lågspänningsnät. På ca 371 000 eldriftsställen varade elavbrottet i över 12 timmar i sträck. Över 11 procent av eldriftsställena i hela Finland drabbades av mer än 12 timmars sammanhängande elavbrott.

De föreslagna tidsgränserna i fråga om leveranssäkerheten kommer att höja nivån på leveranssäkerheten betydligt. Detta har också ekonomiska konsekvenser för elanvändarna. Korta avbrott medför inte nödvändigtvis några klara mätbara kostnader för hushållen, utan ställer främst till med andra problem i vardagen, medan långa avbrott också medför klara mätbara kostnader t.ex. i form av förskämd mat och andra skador. För företagen inom industri- och servicesektorn kan redan ett kort avbrott i elleveransen medföra kostnadsmissiga olägenheter.

Energimarknadsverket har statistikfört värdet på de olägenheter som avbrotten orsakar elanvändarna sedan år 2005. I detta värde beaktas de planerade och oplanerade avbrott som olika typer av elanvändare drabbas av. År 2011 orsakade avbrotten, närmast på grund av stormarna Hannu och Tapani, skador för 462 miljoner euro i Finland. Under normala år, när det inte förekommit några svåra stormar, har avbrotten under statistikföringsperioden orsakat skador för 90–140 miljoner euro per år. Värdet på de skador på grund av avbrott som Energimarknadsverket statistikfört har under de sju år som statistikförts uppgått till sammanlagt ca 1 300 miljoner euro, dvs. i genomsnitt 190 miljoner euro per år. Genom de mål som satts upp för leveranssäkerheten kommer de skador som avbrotten orsakar att minska avsevärt.

Enligt Energimarknadsverket har beloppet av de standardsättningar som distributionsnätinnehavarna betalat på grund av avbrott under de senaste sju åren uppgått till sammanlagt ca 65 miljoner euro, dvs. i genomsnitt 9,3 miljoner euro per år. Genom de mål som satts upp för leveranssäkerheten kommer också beloppet av standardsättningarna att minska avsevärt.

Enligt de uppgifter som Finsk Energiindustri rf har samlat in från sina medlemmar uppgick reparationskostnaderna för skador i elnätet till sammanlagt 22 miljoner euro på grund av stormarna år 2010 och till sammanlagt 31 miljoner euro på grund av stormarna år 2011.

På basis av de ovannämnda genomsnittliga alternativa kostnaderna per år kan det uppskattas att värdet av olägenheterna och kostnaderna på grund av avbrott i eldistributionen

för elanvändarna skulle uppgå till ca 3 000 miljoner euro under den övergångsperiod på 15 år som reserverats för att höja leveranssäkerheten, om nivån på leveranssäkerheten i eldistributionen hölls på nuvarande nivå.

Främjandet av elleveranssäkerheten leder också till att tillgängligheten till de tjänster som kanaliseras via datakommunikationsnätet förbättras vid stormar. I fråga om en allt större del av tjänsterna har man övergått eller håller på att övergå till tjänster som delvis är tillgänglig via internet. De datakommunikationsförbindelser som tillhandahålls konsumenterna är åtminstone delvis trådlösa förbindelser, vars funktioner är beroende av verksamheten vid basstationer för datakommunikation och således av elförsörjningen till basstationerna. En förbättrad elleveranssäkerhet leder förutom till att datakommunikationer fungerar bättre under alla tider av dygnet och under alla förhållanden också till att de nödsamtal som rings via mobiltelefon kommer fram säkrare än tidigare.

Byggandet av ett eldistributionsnät som klarar stormar och snöbelastning minskar också behovet av räddningsåtgärder som vidtas för elnätets skull och till denna del blir det mera räddningsresurser kvar för andra ändamål.

4.4.2 Övriga samhällseliga konsekvenser

Förslagen har inga konsekvenser för principen att människor eller grupper av människor ska bemötas lika oberoende av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

De förslag som gäller elleveranssäkerheten har dock regionala konsekvenser beroende på ett hårdant distributionsnäts område elanvändaren befinner sig inom. Eldriftsställena inom detaljplaneområden kommer också i framtiden att få el med mindre störningar än människorna och företagen på glesbygden. För driftsställen inom detaljplaneområden sätts det som mål för planeringen att elavbrotten får vara i högst 6 timmar under extrema förhållanden, medan avbrotten på glesbygden också i framtiden får vara i 36

timmar under motsvarande förhållanden. Orsaken till de varierande målen för planeringen av elleveranssäkerheten är de stora investeringar som krävs för att förbättra leveranssäkerheten. Kabling och övrig förbättring av nätet är avsevärt dyrare på glesbygden än i tätorter. Förslagen innebär att de totala kostnaderna för samhället minimeras och den förbättrade leveranssäkerheten som kan åstadkommas genom tilläggskostnaderna maximeras. Efter reformen kommer leveranssäkerheten dock att förbättras avsevärt också utanför detaljplaneområdena.

De förslag som gäller förbättringen av elleveranssäkerheten medför stora investeringsbehov när det gäller byggande av elnät och grundliga förbättringar av det. Förslaget ökar således sysselsättningen för nätinnehavarna, företag som planerar nät, leverantörer av utrustning, installations- och schaktentreprenörer och skogsvårdsföretag.

5 Beredningen av propositionen

Arbets- och näringsministeriet tillsatte den 4 november 2009 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta ett förslag till lagstiftning för genomförande av Europeiska gemenskapens tredje inre marknadspaketet för energi. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande den 17 september 2010. Utlåtande om betänkandet begärdes av 33 remissinstanser och 32 remissinstanser lämnade in ett utlåtande.

Den 3 januari 2012 gav näringsministern arbets- och näringsministeriets energiavdelning i uppdrag att utarbeta ett förslag till åtgärder för att minska skaderisken i samband med elavbrott och förbättra kvaliteten hos elnätstjänsterna för medborgarna och företagen. Ministeriets energiavdelning överlämnade en promemoria med åtgärdsförslag den 16 mars 2012. Utlåtande om promemorian begärdes av 34 remissinstanser och 41 remissinstanser lämnade in ett utlåtande.

Arbets- och näringsministeriet beställde den 4 maj 2012 av Villmanstrands tekniska universitet en utredning, som omfattade en bedömning av konsekvenserna av de åtgärdsförslag som ministeriets energiavdelning offentliggjort den 16 mars 2012. Villmanstrands tekniska universitet överlämnade sin utredning till ministeriet den 28 juni 2012.

Utlåtande om promemorian begärdes av fem remissinstanser och fem remissinstanser lämnade in ett utlåtande.

Ministeriet har gjort en sammanställning av de utlåtande som kom in genom begäran om utlåtande. De synpunkter som framförts i utlåtandena har i den mån det varit möjligt beaktats i regeringens proposition.

Arbets- och näringsministeriet begärde av Energimarknadsverket, Suomen Kaasuyhdistys ry, Finlands näringsliv rf, Finsk Energiindustri rf och Gasum Oy den 28 december 2012 utlåtande om det utkast till förslag om ändring av naturgasmarknadslagen som beretts som tjänsteuppdrag vid ministeriets energiavdelning. Energimarknadsverket önskade i en allmän kommentar i sitt utlåtande att paragraferna om skyldigheterna för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas och lagringsanläggningar preciseras. I utlåtandena framfördes också korrigeringar av teknisk natur, vilka har beaktats i lagförslaget i den mån det varit möjligt. I de övriga utlåtandena togs ingen ställning till lagutkastets innehåll och inga ändringsförslag framfördes.

6 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition (RP 4/2013 rd) med förslag till lag om ändring av lagen om Finansinspektionen och till vissa lagar som har samband med den är under behandling vid riksdagen. I propositionen föreslås ändring av 71 § 1 mom. i lagen om Finansinspektionen i fråga om Finansinspektionens rätt att lämna ut information till Energimarknadsverket, för att det ska kunna fullgöra de uppgifter som avses i kommissionens förordning (EU) nr 1031/2010, som gäller auktionering av utsläppsätter för växthusgaser, och utöva tillsyn över derivatmarknaden för utsläppsätter. Också i denna regeringsproposition föreslås en ändring av 71 § 1 mom. i lagen om Finansinspektionen. Ändringsförslagen i de båda propositionerna bör vid behov harmoniseras med varandra under riksdagens behandling av propositionerna.

Regeringens proposition (RP 13/2013 rd) med förslag till lag om biodrivmedel och flytande biobränslen samt till vissa lagar som

har samband med den är under behandling vid riksdagen. I propositionen föreslås en lag om biodrivmedel och flytande biobränslen, och tillsynen över efterlevnaden av lagen föreslås höra till Energimarknadsverkets uppgifter. I denna regeringsproposition ingår ett förslag till lag om Energimarknadsverket, i vars 1 § ingår bestämmelser om verkets upp-

gifter. I den paragrafen är det också behövligt att nämna de uppgifter som Energimarknadsverket ska sköta enligt lagen om biodrivmedel och flytande biobränslen. Det nämnda lagförslaget bör vid behov kompletteras till denna del.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag**1.1 Elmarknadslagen**

I avdelningen. **Allmänna bestämmelser**

1 kap. Mål, tillämpningsområde och definitioner

1 §. Målsättning. I paragrafen föreslås bestämmelser om lagens målsättning. De som tillämpar lagen ska beakta målen när de tillämpar och tolkar den.

Syftet med elmarknadslagen är att säkerställa förutsättningarna för att den nationella och regionala elmarknaden och Europeiska unionens inre elmarknad ska fungera effektivt och säkert samt miljömässigt hållbart. Måluppfyllelsen visar sig i sista hand som konsekvenser för slutförbrukarna av el. Måluppfyllelsen bör följaktligen bedömas ur slutförbrukarnas synvinkel. Som målsättning anges därför strävan att garantera slutförbrukarna en god elleveranssäkerhet, konkurrenskraftiga elpriser och skäliga principer för tjänsterna. Med säkerhet på elmarknaden avses eltillförsel- och elleveranssäkerhet samt teknisk säkerhet.

Som de främsta metoderna för att uppnå målen anges att det gäller att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid produktion och leverans av el samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom elnätsverksamheten. På elmarknaden ska produktion och leverans av el basera sig på ekonomisk konkurrens. Ekonomisk konkurrens och strävan att undvika onödig reglering är viktiga metoder när det gäller att uppnå ekonomisk effektivitet för elsystemet och garantera konkurrenskraftiga elpriser för slutförbrukarna. Elnätsverksamheten utgör emellertid i praktiken antingen ett koncessionsbaserat monopol eller ett i den ekonomiska teorin avsett naturligt monopol, eftersom det endast i specialfall är ekonomiskt lönsamt att bygga parallella elnät. På

motsvarande sätt gäller att det också för säkerställande av elmarknadens funktion samt tryggnad av elleveranssäkerheten och tillgången på nättjänster i avlägsna områden förutsätts att en del av elnäten får koncessionsbaserad regional ensamrätt för att skyldigheter som gäller allmännyttiga tjänster ska kunna fullgöras.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om elföretagens uppgift att sörja för vissa tjänster. Elföretagen ska sörja för de tjänster som sammanhänger med kundernas och elnätsanvändarnas elanskaffning samt främja en effektiv och sparsam användning av elektricitet i såväl sin egen som kundernas och elnätsanvändarnas verksamhet. Av bestämmelsen framgår att ett av målen med lagen är att utveckla elföretagens verksamhet så att företagen i allt högre grad blir energiservicebolag.

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafen fastställs elmarknadslagens tillämpningsområde. Lagen ska tillämpas på elmarknaden, som omfattar produktion, import, export och leverans av el samt elöverföring och eldistribution. Tillämpningsområdet ska dock inte omfatta försvarsförvaltningens elnätsverksamhet och elproduktion. På försvarsförvaltningen ska inte heller tillämpas vad som i 12 kap. bestäms om åtskiljande av verksamheter. Bestämmelserna i II avdelningen samt 7 och 12 kap. ska följaktligen inte tillämpas på försvarsförvaltningen. Lagen ska dock tillämpas på försvarsförvaltningens leverans av el på sina fastigheter.

I samband med lagstiftningskontrollen över landskapslagen om el (Ellag för landskapet Åland, ÅFS 1982:38) har landskapet Ålands behörighet i el- och energifrågor härletts ur 13 § 1 mom. 9 punkten i den tidigare självstyrelselagen för Åland (670/1951), som motsvarade det som i gällande lydelse i 18 § 22 punkten i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) föreskrivs om näringsverksamhet (RP 73/1990 rd). Av den delade behörighet mellan riket och landskapet som anges i självstyrelselagen följer att elmarknadslagen

inte ska tillämpas i landskapet Åland till den del landskapet har lagstiftningsbehörighet i elmarknadsrelaterade frågor.

Enligt 2 mom. ska lagens bestämmelser om nätinnehavare tillämpas på näringsidkare som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet och i sin besittning har ett elnät, om inte Energimarknadsverket har fattat ett beslut om att befria nätinnehavaren från tillståndsplikten. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak innehållet i den tidigare lagen. Bestämmelserna om nätinnehavare omfattar näringsidkare som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet i stamnätet, högspänningsdistributionsnät, distributionsnät eller slutna distributionsnät. Lagen ska dessutom tillämpas på näringsidkare som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet utan att ha ansökt om i 4 § avsett tillstånd eller i 12 § avsedd befrielse från tillståndsplikt för sin verksamhet. Bestämmelserna om nätinnehavare ska inte tillämpas på elnätsverksamhet där man med ett elnät sköter en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna elleverans. Tillståndspliktig elnätsverksamhet definieras i 3 §. Med elnätsverksamhet avses enligt elmarknadslagen att mot vederlag ställa elnät till förfogande för dem som behöver elöverföring eller eldistribution och andra elnätstjänster.

I 3 mom. anges huvudprincipen för tillämpningsområdet för de bestämmelser i elmarknadslagen som gäller detaljförsäljare av el. Enligt momentet ska lagens bestämmelser om detaljförsäljare tillämpas på elleverantörer som säljer el direkt till slutförbrukarna via en distributionsnätinnehavares distributionsnät. På basis av avgränsningen av tillämpningsområdet kommer detaljförsäljning av el i fastighetsnät i regel att falla utanför tillämpningsområdet för lagens bestämmelser om detaljförsäljning. För att lagen ska kunna tillämpas på försäljning av el i fastighetsnät måste det föreskrivas särskilt om detta i bestämmelserna i fråga. I 13 kap. föreslås en bestämmelse om tillämpningsområdet som kompletterar 3 mom., nämligen att bestämmelserna i 13 kap. om detaljförsäljare ska tillämpas också på en elförsäljare som säljer el till elanvändarna via ett internt distributionsnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp. Till dessa delar motsvarar de

föreslagna bestämmelserna innehållet i den tidigare lagen.

3 §. Definitioner. I paragrafen definieras termer som förekommer i lagen. Terminologin definieras så att den i så hög grad som möjligt harmonierar med definitionerna i elmarknadsdirektivet. Definitionerna i elmarknadslagen bör alltså tillämpas i överensstämmelse med definitionerna i elmarknadsdirektivet. I syfte att harmonisera terminologin i lagen med definitionerna i elmarknadsdirektivet föreslås det att vissa helt nya centrala termer tas in i lagen. Dessutom kommer innebörden för vissa termer att ändras från det sätt på vilket de tidigare har uppfattats i Finland. Trots harmoniseringen av terminologin föreslås det emellertid att vissa termer som är vedertagna i lagstiftningen i Finland men avviker från definitionerna i de finsk- eller svenskspråkiga versionerna av elmarknadsdirektivet kvarstår i lagen.

Med elnät avses en för elöverföring eller eldistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra elanläggningar och elutrustningar, system och program för användning av elnätet och produktion av elnätstjänster. Ett elnät ska anses omfatta de nätkomponenter som anslutits till det och som faktiskt används för elöverföring eller eldistribution. Ett elnät anses inte omfatta exempelvis sådana separata nätkomponenter i en nätinnehavares lagringsanläggning som är avsedda som reservdelar. Med distributionsnät avses ett elnät vars nominella spänning är lägre än 110 kilovolt. Högspänningsdistributionsnät föreslås som ett nytt begrepp i lagen. Begrepps innehållet motsvarar den i Finland vedertagna termen regionnät. Med högspänningsdistributionsnät avses lokala eller regionala elnät eller elledningar vars nominella spänning är 110 kilovolt och vilka inte är anslutningsledningar och inte går över riksgränsen. Stamnät definieras särskilt i 31 §. Med sammanlänkning avses en elledning som förenar två stamnätinnehavares nät med varandra samt den utrustning som hör till elledningen.

Det föreslås att definitionen av anslutningsledning utvidgas till att omfatta även anslutna anslutningsledningar för flera kraftverk. En anslutningsledning är en elledning genom

vilken näten för en fastighet eller en motsvarande fastighetsgrupp eller för ett eller flera kraftverk ansluts till elnätsinnehavarens elnät. Det viktigaste kännetecknet för anslutningsledningar är att de dragits för en enda abonnent eller för ett eller flera kraftverk. En anslutningsledning ska alltid ansluta ett visst eldriftsställe eller ett visst eller flera kraftverk till nätinnehavarens elnät. På ett sådant driftsställe som avses här kan det förutom elförbrukning också finnas elproduktion. Det kan finnas flera elanvändare per anslutning. Som exempel kan nämnas hög- eller radhus där det finns flera lägenheter eller en industrifastighet där flera företag har verksamhet. En ledning som förenar två nätinnehavarens nät är inte en anslutningsledning, eftersom ledningen omfattas av nätinnehavarens allmänna skyldigheter såsom överföringsskyldighet och anslutningsskyldighet. Spänningen i anslutningsledningen ska inte påverka ledningens karaktär. I fortsättningen ska anslutningsledningar också få överskrida riksgränsen. Trots dessa ändringar kommer de allmänna skyldigheter som gäller för nätinnehavare inte att tillämpas på anslutningsledningar. På anslutningsledningar för en spänning på minst 110 kilovolt tillämpas dock det förfarande med projekttillstånd för byggande av högspänningsledningar som föreskrivs i 3 kap. i lagen. Den ändrade definitionen av anslutningsledning innebär t.ex. att flera separata vindkraftverk eller vindparker kan anslutas till ett elnät genom en gemensam anslutningsledning. Enligt förslaget avses med anslutningsledning en elledning som dragits för ett eldriftsställe eller ett eller flera kraftverk och med vilken abonnenten eller abonnenterna ansluts till elnätet.

Med elnätsverksamhet avses att mot vederlag ställa elnät till förfogande för dem som behöver elöverföring eller eldistribution och andra elnätstjänster. Elnätsverksamheten bör uppfattas som en samlad affärsverksamhet som för tryggandet av måluppfyllelsen i fråga om nätregleringen är tillståndspliktig verksamhet. I 6 punkten redogörs dessutom för vilka åtgärder utförda av elnätsinnehavaren som ingår i elnätsverksamheten, nämligen nätinnehavarens planering, byggande, underhåll och drift av elnät, anslutande av nätanvändarnas elanläggningar till elnätet,

elmätning, kundservice och andra åtgärder som hänför sig till elöverföring eller eldistribution och som är nödvändiga för elöverföring eller eldistribution som sker i nätinnehavarens elnät samt övriga med dessa jämförbara nättjänster. Dessa åtgärder utgör tillsammans affärsverksamhet som går under benämningen tillståndspliktig elnätsverksamhet. Var för sig är åtgärderna inte tillståndspliktig näringsverksamhet.

Genom denna proposition ändras elmarknadsterminologin så att den motsvarar terminologin i elmarknadsdirektivet. Med elöverföring avses i fortsättningen endast transport av el i stamnätet mellan parterna i elhandel. Enligt gällande lag är även transport av el i region- och distributionsnät mellan parterna i elhandel elöverföring. Enligt denna proposition ska transport av el i distributionsnät och högspänningsdistributionsnät mellan parterna i elhandel kallas eldistribution. Den ändrade terminologin gör det lättare att förstå skillnaderna med avseende på regleringen i fråga om överförings- och distributionsnät. Med anledning av terminologin i elmarknadsdirektivet föreslås det att man övergår till att använda termen elleverans i stället för elförsäljning. Med elleverans avses försäljning av el för förbrukning eller återförsäljning. Till denna del innebär termändringen också att termens betydelse ändras väsentligt, eftersom elleverans enligt gällande lag avser övergripande leverans som omfattar både detaljförsäljning av elenergi och eldistribution.

Det föreslås också att definitionerna som rör elföretagens kunder harmoniseras. Definitionerna som rör kunderna är viktiga eftersom de specificerar hur elföretagens skyldigheter hänför sig till olika kundgrupper. Som nya definitioner föreslås definitioner av kund, grossist, slutförbrukare och nätanvändare. I stället för termen hushållskund som används i elmarknadsdirektivet föreslås det att man även i fortsättningen använder den i Finland vedertagna termen konsument. Med konsument avses en konsument enligt 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978). Med tanke på elmarknaden är konsumenten en fysisk person som skaffar el huvudsakligen för andra ändamål än för sin näringsverksamhet. Exempelvis för gårdsbruksenheter och andra företag i anslutning till hemmet och för yr-

kesutövare skaffas el via samma mätning för både företagsekonomin och hushållet. Elnätsverksamhetens ställning som konsument beror då bl.a. på vilket användningsändamål som ger upphov till merparten av kostnaderna för anskaffning av el. Eftersom endast fysiska personer kan vara konsumenter är t.ex. inte ett bostadsaktiebolag en konsument.

Med balansavräkning avses ett förfarande inom landets elproduktions- och elöverföringssystem genom vilket de parter som sköter balansavräkningsuppgifter i efterskott utreder elhandeln per balansavräkningsperiod. Balansavräkningen resulterar i information om elbalans för parterna på elmarknaden, dvs. information om respektive parts produktion och övriga anskaffning samt elförbrukning och leverans till andra parter, samt information om balansavvikelse för respektive part. Balansavräkningsperiodens längd kommer sannolikt att harmoniseras inom Europeiska unionen. Balansavräkningsperiodens längd kommer därför inte längre att anges i elmarknadslagen, utan det kommer att föreskrivas särskilt om detta antingen genom förordning av kommissionen eller genom förordning av statsrådet. Enligt övergångsbestämmelserna i elmarknadslagen ska dock den tidigare balansavräkningsperioden på en timme tillämpas tills det utfärdas nya bestämmelser om detta. Balansavräkningen kommer att inrymma åtgärder såsom mätning av produktionen, förbrukningen och överföringen av el samt databehandling och rapportering av dessa uppgifter till de parter på elmarknaden som behöver dem. Balansavräkningen är följaktligen en uppgift som sammanhänger med upprätthållandet av marknadsplatsen för el, och till följd av sin art ingår den i regel i nätinnehavarens uppgifter och i elnätsverksamheten.

Med balanskraft avses i elmarknadslagen sådan el som balanskraftsenheten, som i praktiken har hand om det riksomfattande balansansvaret, använder för att skapa jämvikt mellan en elmarknadsparts elanskaffning och elleverans så att dessa är lika stora. I denna proposition har termen balanskraft en snäv innebörd. Termen används också i en vidare betydelse varvid den omfattar även den el för vilken i denna proposition används termen öppen leverans.

II avdelningen. Elnät

2 kap. Tillståndsplikt för elnätsverksamhet

4 §. Tillståndsplikt för elnätsverksamhet. Enligt paragrafen ska elnätsverksamheten vara tillståndspliktig verksamhet, vilket är nödvändigt för att måluppfyllelsen i fråga om regleringen av elnätsverksamheten ska tryggas. Elnäten utgör redan utifrån sin karaktär så kallade naturliga monopol, eftersom det inte är ekonomiskt lönsamt att bygga flera nät för samma kunder. Enligt elmarknadsdirektivet förutsätts det att det utses systemansvariga. Beviljande av elnätstillstånd motsvarar utseende av systemansvariga enligt elmarknadsdirektivet.

Enligt den föreslagna paragrafen ska elnätsverksamhet få utövas i elnät i Finland endast med Energimarknadsverkets elnätstillstånd. Elnätstillståndet ska inte få överföras på någon annan. Om exempelvis nätverksamheten för en innehavare av elnätstillstånd bolagiseras, ska det nya bolaget ansöka om tillstånd för sin elnätsverksamhet. Detta är nödvändigt för att den som beviljar tillstånd ska kunna kontrollera att även det nya nätbolaget uppfyller villkoren för beviljande av tillstånd.

De uppgifter och skyldigheter som enligt elmarknadslagen gäller för olika typer av elnätsinnehavare skiljer sig från varandra. Skillnaderna inverkar också på elnätsinnehavarnas elnätstillstånd och tillståndskraven för nätinnehavarna. I 5 och 6 § föreslås bestämmelser om gemensamma tillståndsförfaranden och krav för alla nätinnehavare. I 7 och 8 § föreslås bestämmelser om tilläggskrav för stamnätsinnehavare och tilläggskrav för systemansvariga stamnätsinnehavare. I 9 och 10 § föreslås bestämmelser om särdrag som gäller elnätstillstånd för distributionsnätsinnehavare och tilläggskrav för distributionsnätsinnehavare. I 11 § föreslås bestämmelser om elnätstillstånd för slutna distributionsnät.

5 §. Beviljande av elnätstillstånd. Energimarknadsverket ska bevilja sökanden elnätstillstånd, om sökanden uppfyller de tekniska, ekonomiska och organisatoriska krav som ställs på den elnätsverksamhet som ansökan gäller. Kraven för olika typer av elnätsverksamhet specificeras i 6—11 §.

Elnätstillstånd ska beviljas tills vidare eller av särskilda skäl för en viss tid.

Energimarknadsverket ska kunna förena elnätstillståndet med villkor som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för beviljandet av tillståndet. Under elnätstillståndets giltighetstid ska Energimarknadsverket kunna ändra tillståndet eller tillståndsvillkoren under de förutsättningar som anges i lagen. Elnätstillståndet eller tillståndsvillkoren ska kunna ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars om ändringen grundar sig på en ändring i lagstiftningen eller ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat eller då det är nödvändigt på grund av väsentliga förändringar i verksamhetsförutsättningarna.

Energimarknadsverket ska på det sätt som förutsätts i elmarknadsdirektivet underrätta kommissionen om att elnätstillstånd beviljats en stamnätsinnehavare. Dessutom ska det publiceras i Europeiska unionens officiella tidning att en stamnätsinnehavare har beviljats elnätstillstånd.

6 §. Allmänna krav för den som söker elnätstillstånd. I paragrafen föreslås bestämmelser om allmänna krav för den som söker elnätstillstånd. Kraven ska gälla för alla som söker elnätstillstånd med undantag för dem som söker elnätstillstånd som gäller slutna distributionsnät. Tillståndsvillkoren preciseras jämfört med gällande lag, men i huvudsak kvarstår de oförändrade i förhållande till de nuvarande bestämmelserna och avgörandepraxis som gäller dem. Nätinnehavaren ska uppfylla tillståndskraven under hela sin verksamhetstid.

Den som söker elnätstillstånd ska vara en sammanslutning eller en inrättning. Med inrättning avses i detta sammanhang ett kommunalt eller ett statligt affärsverk. I lagen angående rättighet att idka näring (122/1919) föreskrivs det om utövande av näringsverksamhet och om etableringsrätt. Den som söker elnätstillstånd ska också uppfylla kraven enligt 1 § i den lagen. Övriga allmänna krav som rör sökandens organisation är kravet att sökandens organisation ska motsvara omfattningen och arten av elnätsverksamheten och kravet att sökanden ska ha tillräckligt med personal som motsvarar omfattningen och arten av nätverksamheten. De organisatoriska

kraven på sökanden ska följaktligen ställas i proportion till arten och omfattningen av den nätverksamhet för vilken elnätstillstånd söks. Sökanden ska också kunna svara för säkerheten i elnätet i enlighet med bestämmelserna och föreskrifterna om elsäkerhet. Den som söker tillstånd ska därför ha en anställd som har behörighet att leda drifts- och underhållsarbeten på elanläggningar samt, då sökanden utför planerings-, byggnads- och reparationsarbeten på elanläggningar, en anställd som har behörighet att leda dessa arbeten.

Sökanden ska även ha ekonomiska förutsättningar för en lönsam elnätsverksamhet. Dessutom ska sökanden ha, på det sätt som förutsätts i elmarknadsdirektivet, beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utveckling av elnät samt rätt att ingå anslutningsavtal och elnätsavtal med nätanvändare.

Den som söker elnätstillstånd ska i sin ansökan lämna en utredning över att dess verksamhetsfunktioner har särredovisats på det sätt som föreskrivs i 12 kap. i lagen. Skyldigheten ska gälla för de nätinnehavare som utöver elnätsverksamhet bedriver övriga verksamheter och de nätinnehavare som bedriver både stamnätsverksamhet och distributionsnätverksamhet.

7 §. Tilläggskrav för stamnätsinnehavare. I paragrafen uppställs tilläggskrav för stamnätsinnehavare. De föreslagna tilläggskraven baserar sig på kraven enligt elmarknadsdirektivet.

Som första förutsättning för att en stamnätsinnehavare ska få elnätstillstånd föreslås att sökanden ska äga ett elnät inom stamnätet i Finland. Kravet avviker från övriga elnät eftersom det för övriga elnät gäller att nätinnehavaren kan bedriva nätverksamhet också i ett hyrt elnät. När det gäller stamnätsinnehavare baserar sig kravet på stamnätsägande på att av de olika modellerna för åtskillnad enligt elmarknadsdirektivet går Finland in för faktisk åtskillnad enligt artikel 9. Kravet på elnätsägande begränsas uteslutande till stamnätet. Om stamnätsinnehavaren har elnätsverksamhet även i ett annat elnät omfattas inte det nätet av kravet på ägarskap.

För att få elnätstillstånd för stamnätsinnehavare ska det dessutom krävas att stamnätsinnehavaren uppfyller de krav i 5 kap. i lagen

som gäller stamnätsinnehavarens oberoende och att sökandens oberoende har säkerställts i enlighet med förfarandet enligt artikel 3 i elhandelsförordningen. Med säkerställande av oberoendet avses i elmarknadslagen certifiering av den systemansvarige för överförings-systemet enligt elmarknadsdirektivet och elhandelsförordningen.

8 §. Elnätstillstånd för en systemansvarig stamnätsinnehavare. I paragrafen föreslås bestämmelser om elnätstillstånd och särskilda organisatoriska krav för en systemansvarig stamnätsinnehavare.

Elsystemet är en till sin tekniska karaktär integrerad helhet där balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen ständigt måste bevaras för att elsystemet ska fungera. Därför är elföretagen tekniskt beroende av varandra i sin verksamhet. På den öppna elmarknaden som baserar sig på ekonomisk konkurrens och där det för elhandelsparterna har ordnats tillträde till en annan aktörs elnät är det nödvändigt att organisera marknadsplatser där el som behövs för olika ändamål kan säljas och köpas. Verksamheten på den öppna elmarknaden förutsätter att elsystemets gemensamma funktioner organiseras och att ansvarsförhållanden i anslutning till dem ordnas samt att stamnätsinnehavarna i olika länder och regioner samarbetar. Skötseln av elsystemet och elmarknadens gemensamma funktioner ska höra till uppgifterna för systemansvariga stamnätsinnehavare. Dessa uppgifter utgör ett naturligt monopol och kan inte delas upp mellan flera aktörer utan att elsystemets eller elmarknadens funktion äventyras. I 8 § föreslås därför en bestämmelse enligt vilken Energimarknadsverket i elnätstillståndet ska uppge en stamnätsinnehavare som systemansvarig stamnätsinnehavare. I föreläggandet om systemansvarig stamnätsinnehavare ingår det ansvarsområde som anges i 44 §, nämligen att den systemansvariga stamnätsinnehavaren ansvarar för de uppgifter som omfattas av systemansvaret samt andra uppgifter som ankommer på stamnätsinnehavaren. Övriga materiellt rättsliga bestämmelser om systemansvar och den systemansvariga stamnätsinnehavarens uppgifter föreslås i 45–48 §.

I 2 mom. förelås bestämmelser om tilläggskrav som den som ansöker om el-

nätstillstånd för systemansvarig stamnätsinnehavare ska uppfylla utöver kraven i 6 och 7 §. För säkerställande av rättvisa konkurrensförutsättningar och öppenhet uppställs kraven i fråga om balanskraftsenhetens verksamhet och den riksomfattande balansavräkningen. För det första ska sökanden ordna balanskraftsenhetens funktioner som en uppgift för en separat verksamhetsenhet eller ett dotterbolag som sökanden helt och hållet äger. För det andra ska sökanden ordna de funktioner som hänför sig till skötseln av den riksomfattande balansavräkningen som en uppgift för balanskraftsenheten eller som en uppgift för ett intressebolag som sökanden äger tillsammans med stamnätsinnehavare från andra EES-stater. Vid tillämpning av bestämmelsen kan med en stamnätsinnehavare från en annan EES-stat jämföras även en självständig systemansvarig från en annan EES-stat. Förslaget innebär att det skapas förutsättningar för att utveckla de funktioner som hänför sig till den riksomfattande balansavräkningen så att de i fortsättningen kan skötas också genom ett samföretag som grundats av flera stamnätsinnehavare. Detta skapar förutsättningar för att ta fram t.ex. en gemensam balansavräkning för den nordiska elmarknaden. För att uppgifter som hänför sig till den riksomfattande balansavräkningen ska kunna överföras på stamnätsinnehavarnas samföretag krävs det dock tillstånd av Energimarknadsverket. När Energimarknadsverket beviljar tillstånd ska det bedöma om samföretaget klarar av att på det sätt som förutsätts i den nationella lagstiftningen och unionslagstiftningen sköta de uppgifter och fullgöra de skyldigheter som hänför sig till den riksomfattande balansavräkningen. Inom ansvarsområdet för den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska uppgifterna i anslutning till den riksomfattande balansavräkningen även i situationer av detta slag alltför omfattas av den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvar, och fullgörandet av dem ska övervakas av Energimarknadsverket oavsett i vilket land samföretaget är beläget.

I 3 mom. anges vilka villkor som ska kunna ställas i elnätstillståndet för systemansvariga stamnätsinnehavare. Avsikten är att Energimarknadsverket även i fortsättningen ska kunna ställa detaljerade villkor i el-

nätstillståndet för systemansvariga stamnätsinnehavare när det gäller den systemansvariges uppgifter och skötseln av dem, den systemansvariges skyldigheter och skötseln av dem samt den systemansvariges rättigheter och utövandet av dem. Genom villkoren kan man t.ex. säkerställa att den systemansvariga stamnätsinnehavaren ansvarar för de uppgifter som anges för stamnätsinnehavare i artikel 12 i elmarknadsdirektivet.

9 §. Elnätstillstånd för distributionsnätsinnehavare. I paragrafen föreslås bestämmelser om särdragen hos elnätstillståndet för distributionsnätsinnehavare.

Varje distributionsnätsinnehavare ska få ett entydigt geografiskt ansvarsområde gällande det egentliga distributionsnätet. Nätinnehavarens rättigheter, skyldigheter och ansvar i anslutning till ansvarsområdet anges på ett annat ställe i lagen. Ansvarsområdena överlappar inte varandra. Tillsammans täcker de hela landet bortsett från landskapet Åland. Det geografiska ansvarsområdet omfattar inte högspänningsdistributionsnät. Skyldigheterna i anslutning till högspänningsdistributionsnät ska gälla inom verksamhetsområdet för innehavare av högspänningsdistributionsnät, dvs. inom det område där verksamheten för en innehavare av ett högspänningsdistributionsnät är motiverad i första hand utifrån tekniska och ekonomiska kriterier.

Distributionsnätsinnehavarna ska kunna komma överens om ändringar av ansvarsområdet exempelvis till följd av en elnätsaffär eller fusion. Abonnenterna i området och Energimarknadsverket ska underrättas om ändringen. Dessutom ska Energimarknadsverket kunna ändra ansvarsområdena på eget initiativ eller på ansökan av en distributionsnätsinnehavare, om det finns vägande skäl till detta exempelvis på grund av förändrade omständigheter. Den distributionsnätsinnehavare vars ansvarsområde överförs till en annan tillståndshavare ska vara ansvarig för området tills överföringen på behörigt sätt har anmälts till Energimarknadsverket och abonnenterna i området.

10 §. Tilläggskrav för distributionsnätsinnehavare. I paragrafen anges tilläggskrav för en sådan sökande av elnätstillstånd för distributionsnätsinnehavare i vars 400 volts elnät det under de tre senaste utgångna kalender-

åren årligen har överförts en elmängd på minst 200 gigawattimmar och som är verksam som en del av ett företag som bedriver elproduktion eller elförsäljning eller av en företagsgrupp där samma part har bestämmande inflytande och som bedriver elproduktion eller elförsäljning. En sådan sökande av elnätstillstånd för distributionsnätsinnehavare ska också påvisa att de krav som i 60 och 61 § ställs på juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet är uppfyllda.

11 §. Elnätstillstånd för slutna distributionsnät. I paragrafen föreslås bestämmelser om en ny typ av elnätstillstånd, nämligen elnätstillstånd för slutna distributionsnät. Avsikten är att luckra upp den reglering som gäller lokala distributionsnät och högspänningsdistributionsnät som i huvudsak är i industriellt bruk. Behandling som ett slutet distributionsnät kan erhållas för ett sådant distributionsnät eller högspänningsdistributionsnät som uppfyller definitionen av ett slutet distributionsnät och vars elnätsverksamhet, utifrån 4 § 2 mom. uppfyller rekvisitet för tillståndspliktig elnätsverksamhet men vars användningsändamål och användarkrets i själva verket inte har de särdrag som är typiska för egentlig elnätsverksamhet. Innehavare av slutna distributionsnät ska ha ett lindrigare tillståndsförfarande och lindrigare skyldigheter i fråga om elnätsverksamheten. Den som ansöker om elnätstillstånd för slutna distributionsnät ska inte behöva uppfylla de allmänna tekniska, ekonomiska och organisatoriska kraven enligt 6 §. De bestämmelser som gäller nätinnehavare ska tillämpas på slutna distributionsnät och deras innehavare bortsett från de bestämmelser där det uttryckligen har angetts att slutna distributionsnät och innehavare av sådana faller utanför tillämpningsområdet.

Elnätstillstånd för slutna distributionsnät ska på ansökan kunna beviljas en sökande som utövar elnätsverksamhet i ett distributionsnät eller högspänningsdistributionsnät inom en geografiskt avgränsad industriell eller kommersiell plats eller plats där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till konsumenter, om driften eller produktionsprocessen hos nätanvändarna av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl bildar en gemensam helhet, eller nätet distri-

buerar el huvudsakligen till nätets ägare eller innehavare eller till företag med anknytning till ägaren eller innehavaren. Elnätstillstånd för slutna distributionsnät ska emellertid inte få beviljas om el levereras till konsumenter inom sökandens elnät, om inte det är fråga om elleverans till ett litet antal konsumenter som har sådana förbindelser med sökanden som baserar sig på ett arbetsförhållande eller motsvarande förbindelser.

12 §. Befrielse från elnätstillstånd för vissa sammanlänkningsnät. Enligt den föreslagna paragrafen ska vissa sammanlänkningsnät befrias från elnätstillstånd. För övriga elnät föreslås det att bestämmelsen om befrielse från tillståndsplikten ska slopas eftersom det är svårt att utifrån elmarknadsdirektivet motivera det förfarande för befrielse som ingår i den gällande elmarknadslagen. Paragrafen om befrielse från tillståndsplikten innebär ett undantag från de centrala principerna för regleringen av elnät enligt vilka syftet är att trygga elmarknadsparternas tillträde till nät och skäliga principer för tjänsterna. Sammanlänkningsnäten intar en central position med tanke på en fungerande elmarknad. Syftet med regeringens proposition är i första hand att ställa sammanlänkningsnäten till förfogande för marknaden. Därför bör bestämmelsen om undantag tillämpas med eftertänksamhet.

Enligt förslaget ska Energimarknadsverket i särskilda fall för en viss tid kunna tillåta att elnätverksamhet utövas utan elnätstillstånd, om nätinnehavaren har beviljats undantag enligt artikel 17 i elhandelsförordningen. Befrielse ska kunna beviljas för högst den tid som undantaget enligt artikel 17 i elhandelsförordningen gäller. Befrielsen ska inte kunna överföras på någon annan utan i samband med överlåtelse av nätverksamheten ska mottagaren på nytt ansöka om befrielse från tillståndsplikten eller om elnätstillstånd för sin verksamhet. Detta gör det möjligt att ompröva förutsättningarna för befrielse.

Elmarknadslagens bestämmelser om nätinnehavare ska inte tillämpas på en nätinnehavare som fått befrielse. Energimarknadsverket ska dock i sitt beslut om befrielse från tillståndsplikten kunna ställa villkor som gäller tillgången till nätet via sammanlänkningen i fråga samt driftsäkerheten. Villkoren för tillgången till nätet ska kunna hänföra sig

till fördelningen av överföringskapaciteten, fördelningen av inkomster från överbelastning samt de avgifter som tas ut hos sammanlänkningens användare.

3 kap. Byggande av elnät

13 §. Byggande av distributionsnät. När det gäller distributionsnät ska en innehavare av ett elnätstillstånd på samma sätt som för närvarande ha ensamrätt att bygga distributionsnät på sitt ansvarsområde. Ensamrätten ska däremot inte gälla högspänningsdistributionsnät vars byggande kommer att regleras genom projekttillståndsförfarandet enligt 14 §. Distributionsnätsinnehavarnas nätbyggnadsmonopol har sin grund i ambitionen att trygga den avståndsoberoende prissättningen och tillgången på eldistributionstjänster i glesbygdsområdena inom varje distributionsnätsinnehavares ansvarsområde. Andra ska få bygga distributionsnät på området bara i de fall som nämns i paragrafen. Exempelvis en elanvändare ska kunna låta en elentreprenör bygga en egen anslutningsledning för elanvändaren genom vilken ett eldriftsställe ansluts till distributionsnätet. En nätdel som någon annan än distributionsnätsinnehavaren låtit bygga förblir i byggherrens besittning och denne ansvarar också för användningen och underhållet av sin nätdel, om inte något annat avtalas med distributionsnätsinnehavaren.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag i fråga om distributionsnätsinnehavarens nätbyggnadsmonopol. Enligt 1 punkten, som gäller eldriftsställen, ska distributionsnätsinnehavarens nätbyggnadsmonopol inte gälla en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsställe ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet. Det föreslås att den gällande lydelsen kompletteras med ett omnämnande av byggande av en reservmatningsförbindelse. Det viktigaste kännetecknet på anslutningsledningar är att de dragits bara för en enda abonnent. Om det finns flera eldriftsställen som abonnenter, är det fråga om byggande av ett elnät som avses i lagen och som inte omfattas av regleringen av anslutningsledningar. På motsvarande sätt gäller att övriga abonnenter inte ska få bygga en egen an-

slutningsledning till en anslutningsledning som avses i elmarknadslagen, eftersom opereringen i anslutningsledningen då blir tillståndspliktig elnätsverksamhet.

I 2 punkten föreslås en bestämmelse som gäller byggande när det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse för kraftverk. Enligt punkten ska distributionsnätsinnehavarens nätbyggnadsmonopol inte gälla en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk ansluts till distributionsnätsinnehavarens eller någon annan nätinnehavares elnät på ansvarsområdet. Byggrätten i fråga om anslutningsledningar för kraftverk är alltså mera vidsträckt än motsvarande rätt i fråga om eldriftsställen. Flera kraftverk ska kunna bygga en gemensam anslutningsledning utan att verksamheten blir tillståndspliktig elnätsverksamhet. En anslutningsledning ska få byggas också till en annan nätinnehavares nät på eller utanför ansvarsområdet. För att förbättra verksamhetsbetingelserna i eldistributionsnäten när det gäller elproduktion baserad på förnybara energikällor och decentraliserad elproduktion är det ändamålsenligt med mera omfattande möjligheter att bygga anslutningsledningar än vad som gäller för eldriftsställen. Till denna del syftar förslaget till att främja de energipolitiska målen att öka användningen av förnybara energikällor och att höja självförsörjningsgraden när det gäller elanskaffning. Den samlade nyttan som förfarandet medför för elsystemet beräknas vara större än nackdelarna med ett optimalt byggande av distributionsnät.

Enligt 3 punkten ska distributionsnätsinnehavarens nätbyggnadsmonopol inte hindra byggandet av ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp. Enligt 4 punkten ska nätinnehavaren också kunna ge andra sitt samtycke till att bygga distributionsnät på nätinnehavarens område. Till denna del motsvarar bestämmelserna ordalydelsen i gällande lag.

14 §. Projekttillstånd för byggande av högspänningsledning. I 14—16 § föreslås bestämmelser om ett förfarande med projekttillstånd för byggande av högspänningsledningar. Bestämmelserna ersätter det förfarande med tillstånd att bygga högspänningsledningar som ingår i gällande lag. Re-

gleringen kvarstår dock i huvudsak i likadan form som för det tidigare förfarandet. Syftet med projekttillståndsförfarandet är att bedöma betydelsen av framför allt högspänningsledningsprojekt med tanke på elsystemet och elöverföringsbehoven. Elledningens rutt ska inte fastställas i projekttillståndet, utan rutten fastställs separat i samband med att nyttjanderätt med avseende på ledningsrutten förvärvas. I de flesta fall förvärvas nyttjanderätt som gäller högspänningsledningars ledningsrutt genom inlösningsförfarande enligt lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977). Det föreslås dock att behandlingen av projekttillstånd alltså ska vara förenad med miljökonsekvensbedömning som står i proportion till projektets natur. Avsikten är att underlätta samordningen av elsystemets behov och miljöaspekter redan i början av ledningsprojektet.

Projekttillståndsförfarandet ska omfatta alla elledningar för en nominell spänning på minst 110 kilovolt. Förfarandet ska gälla ledningar, sammanlänknings- och anslutningsledningar som hör till stamnätet eller till ett högspänningsdistributionsnät. Byggande av transformator- och kopplingsstationer ska däremot inte omfattas av projekttillståndsförfarandet. Projekttillstånd ska inte heller behövas för byggande av en intern elledning i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp.

Projekttillstånd ska beviljas av Energi-marknadsverket, med undantag av utlandsförbindelser som byggs för import eller export av el. Utlandsförbindelserna har en särställning när det gäller elöverföring och därför ska tillståndet för deras vidkommande beviljas av ministeriet. De förbinder landets elsystem med motsvarande system i grannländerna och via dem också med andra länders system. Utvecklingen på marknaden och i regleringen av den befinner sig i olika faser i de olika länderna. Dessutom förekommer det skillnader i elsystemens säkerhet. Tillståndsförfarandet gör det möjligt att säkerställa att sammankopplingen av elsystemen är kontrollerad ur Finlands synvinkel och inte äventyrar effektiviteten eller leveranssäkerheten hos landets elsystem.

När projekttillstånd söks är elledningens rutt i allmänhet ännu inte känd i detalj. I detta

skede kan det också finnas flera tänkbara rut-alternativ. Eftersom ledningens rutt inte ska fastställas i projekttillståndet behövs det inte innan projekttillståndet har beviljats någon områdesreservering eller kommunens samtycke enligt 17 § för ledningsrutten. Av tillståndsbeslutet ska det dock framgå på vilket sätt bedömningen enligt lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/1994) har beaktats.

15 §. Ansökan om projekttillstånd. Ansökan om projekttillstånd ska innehålla de uppgifter och utredningar som anges närmare genom förordning av statsrådet. Ansökan ska innehålla uppgifter om t.ex. den som låter bygga elledningen, de viktigaste tekniska uppgifterna om ledningen, tidsplanen för byggnadsarbetet, kostnadskalkylen för ledningen, utredningar om hur nödvändig ledningen är, miljökonsekvenserna och hur väl ledningen lämpar sig med tanke på markanvändningen på området, utlåtanden av nätinnehavare som påverkas av projektet samt eventuella andra uppgifter som är nödvändiga för tillståndsbehandlingen. När det gäller en elledning som överskrider landets gräns ska sökanden framföra sin syn på ändamålsenligheten hos elledningen med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på elmarknaden. Till en ansökan om tillstånd för ett projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska det fogas en miljökonsekvensbeskrivning enligt den lagen. Det så kallade MKB-förfarande som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska alltid tillämpas på mer än 15 kilometer långa kraftledningar ovan markytan för minst 220 kilovolt. Bedömningsförfarandet ska i särskilda fall kunna tillämpas också på andra ledningsprojekt som sannolikt medför betydande skadliga miljökonsekvenser som till sin art och omfattning kan jämföras med konsekvenserna av ett sådant projekt som beskrivs ovan.

16 §. Beviljande av projekttillstånd. Projekttillstånd ska i första hand beviljas efter behovsprövning där elsystemets behov beaktas. Tillstånd ska kunna beviljas om elledningen behövs för att trygga elöverföringen. En ny ledning behövs t.ex. när elöverföringen inte längre rimligen kan skötas med det nät som finns. En ny elledning som hör till

stamnätet behövs för att trygga elöverföringen bl.a. i en situation där det håller på att bildas en sådan flaskhals i stamnätet som eventuellt innebär att landet måste delas in i separata budområden för elhandeln. Det kan också vara nödvändigt att bygga en ny ledning som reservförbindelse eller för att minska nätförlusterna.

En förutsättning för att utlandsförbindelser ska få byggas är dessutom att byggandet av ledningen också i övrigt är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på elmarknaden. Vid bedömning av om projektet är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på elmarknaden gäller det att bedöma åtminstone de konsekvenser som projektet har för elsystemet och elnätet i Finland, för elleveranssäkerheten och för en säker energiförsörjning samt för tillgången och priset på el. Vid bedömning av om ömsesidighetskriteriet uppfylls bör uppmärksamhet fästas vid åtminstone i hur hög grad elmarknaden i det andra landet har öppnats och om det finns ömsesidiga förutsättningar för konkurrens. Ömsesidiga förutsättningar för konkurrens hänför sig till exempelvis tillträde på marknaden, infrastruktur, miljönormer och energisäkerhet. Dessutom bör EU:s gemensamma politik gentemot tredjeländer beaktas.

I 2 mom. föreslås bestämmelser som innebär att vissa slags elledningar utesluts ur den behovsprövning som utgår från elsystemet. Bestämmelserna ska inte tillämpas på elledningar som överskrider landets gräns. För att få tillstånd ska den som ansöker om projekttillstånd inte särskilt behöva påvisa att ledningen behövs på grund av otillräcklig elöverföringskapacitet eller bristfällig elkvalitet. Bestämmelsen befriar dock inte från miljörelaterade bedömningar i anslutning till tillståndsprövningen. Abonnenten ska dessutom uppfylla de tekniska krav som nätinnehavaren ställt på abonnenterna. Det föreslås att trots 1 mom. ska projekttillstånd beviljas för det första för en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe eller ett eller flera kraftverk ansluts till närmaste elnät för en nominell spänning på minst 110 kilovolt. Bedömning enligt 1 mom. ska emellertid fortfarande gälla fall där projekttillstånd söks för en ledning som byggs till ett annat än närmaste högspänningselnät. För det andra

ska projekttillstånd trots 1 mom. beviljas för en elledning som en distributionsnätsinnehavare bygger på sitt ansvarsområde eller från sitt ansvarsområde, om elledningen förenar delar av distributionsnätsinnehavarens elnät med varandra eller distributionsnätsinnehavarens elnät med ett annat elnät. Det är meningen att undantaget ska främja distributionsnätsinnehavarens möjligheter att på ett ändamålsenligt sätt planera och genomföra de förbindelser till stamnätet som behövs för distributionsnätet.

I 3 mom. föreslås en bestämmelse som gör det möjligt att förena tillståndsbeslutet med sådana villkor som ska anses nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd. Begränsningar i fråga om projekttillståndets giltighet är exempel på villkor av detta slag.

17 §. Bestämmelser om kommunens ställning. I paragrafen föreskrivs det om kommunens ställning i samband med byggande av elnät. Markanvändningsplanering och planläggning inom kommunens område hör till kommunens uppgifter. Största delen av högspänningsledningarna har en områdesreservering i planen. Avsikten är att områdesreserveringar för ledningarna även i fortsättningen i huvudsak ska anges redan när planerna utarbetas. Enligt förslaget ska det krävas kommunens samtycke för rutten för en högspänningsledning, om inte rätten att placera elledningen grundar sig på ett sådant inlösningsförfarande som avses i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) och elledningen byggs någon annanstans än på ett område som i planen har reserverats för detta ändamål. Genom bestämmelsen preciseras ordalydelsen i gällande lag till denna del så att den motsvarar rättspraxis för tillämpning av inlösningslagen.

En kommun som överväger att ge sitt samtycke ska inte kunna bedöma om ledningen behövs, utan behovsprövningen ska göras av projekttillståndsmyndigheten när den behandlar projekttillstånd enligt 14 §. Då samtycke ska ges och eventuella villkor ställas i anslutning till detta gäller kommunens prövning markanvändnings- och miljöaspekter. Det föreslås att kommunens prövningsrätt ska begränsas så att utan giltiga skäl som baserar sig på områdesplaneringen eller som

hänför sig till miljöaspekter eller andra omständigheter ska samtycke dock inte få förvägras eller villkor ställas för beviljandet, om vägran eller villkoren medför oskäligt förfång för tryggheten av elöverföringen eller för sökanden. I synnerhet i fråga om en ledning som ska byggas på flera kommuners områden bör det ses till att ledningsrutten ur helhetssynvinkel är ändamålsenlig då både elsystemets behov och miljöaspekter beaktas. Kommunens beslut ska få överklagas enligt den normala vägen för kommunalbesvär.

När det gäller distributionsnät regleras placeringen av elledningar genom markanvändnings- och bygglagen (132/1999). I 2 mom. föreslås dessutom en bestämmelse enligt vilken distributionsnätsinnehavaren ska se till att kommunerna informeras om planerna på att anlägga ett distributionsnät. Distributionsnätsinnehavaren ska i samråd med kommunerna inom sitt ansvarsområde även i övrigt se till att samarbetet fungerar tillräckligt väl för att nätet ska kunna placeras med hänsyn till kommunernas synpunkter på markanvändningen.

4 kap. Nätinnehavarens allmänna skyldigheter och prissättningen av nättjänster

Bestämmelserna i kapitlet ska tillämpas på alla elnät och elnätsinnehavare, om det inte i lagen föreskrivs särskilt om undantag för någon typ av elnät eller nätinnehavare. Sådana undantag föreslås i 62 §. Bestämmelserna i 30 § ska tillämpas bara på stamnätsinnehavare och på i 60 § avsedda juridiskt åtskilda distributionsnätsinnehavare.

18 §. Allmänna principer för tillhandahållande av nättjänster. I paragrafen föreslås en ny bestämmelse som preciserar gällande lagstiftning och innebär en allmän skyldighet för nätinnehavare att tillhandahålla elnätstjänster på ett jämlikt sätt. Bestämmelsen harmonierar med principerna för tillämpningspraxis i fråga om den gällande elmarknadslagen och med kraven enligt elmarknadsdirektivet. Enligt paragrafen ska nätinnehavare tillhandahålla parterna på elmarknaden sina elnätstjänster på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. I tillhandahållandet av tjänster ska det inte få förekomma villkor el-

ler begränsningar som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom elhandeln.

Nättjänster ska tillhandahållas nätanvändarna på ett jämlikt och icke-diskriminerande sätt. Det innebär att en viss tjänst ska tillhandahållas på samma, enhetliga villkor för alla som använder nätet. Villkoren för tjänsterna ska exempelvis inte vara beroende av vems el som överförs i nätet. Lika lite ska tjänsterna för den som köper el få ändras utan grund när elleverantören byts. När det gäller användningen av tjänster ska villkoren för nättjänsterna dock få variera för nätanvändare av olika storlek eller olika typ. Också de krav som i lagstiftningen ställs på nätinnehavarna kan förutsätta eller berättiga till variation i tjänsterna för olika grupper av nätanvändare. Likadana villkor och principer för tjänsterna ska dock tillämpas inom samma grupp av nätanvändare.

Undantag från de allmänna försäljningsvillkoren och principerna för tjänsterna ska få göras endast i särskilda fall. Exempelvis kan en nätanvändare förvänta sig en tjänst som avviker från det sedvanliga och vars villkor inte kan fastslås utgående från de allmänna villkoren. En situation där en nätinnehavare konkurrerar med nätinnehavaren bredvid, vilket i vissa fall är möjligt, ger däremot inte den förstnämnda nätinnehavaren rätt att i fråga om den nätanvändare som är föremål för konkurrensen tillämpa sådana villkor eller principer för tjänsterna som avviker från dem som gäller för andra.

19 §. Skyldighet att utveckla nätet. I paragrafen föreslås en allmän bestämmelse om skyldighet att utveckla nätet, vilken ska tillämpas på alla elnätsinnehavare. Skyldigheten preciseras genom kvalitetskrav för verksamheten i olika typer av nät. Bestämmelser om kvalitetskraven föreslås på ett annat ställe i lagen. Tillsammans utgör bestämmelserna en helhet genom vilken det fastslås en lägsta grad av driftsäkerhet för elnäten och de skyldigheter nätinnehavarna har att upprätthålla den i varje elnät och varje del av elnätet.

De grundläggande samhällsfunktionerna är beroende av elnätsverksamheten. Elnäten utgör en funktionell helhet där funktionsstörningar i ett av elnäten kan påverka de övriga elnätens och hela elsystemets funktion. Av-

göranden som gäller elnätens funktionella egenskaper kan därför inte vara beroende uteslutande av nätinnehavarnas egen prövning, utan reglering som gäller dem är nödvändig med hänsyn till både elnätens samhällseliga betydelse och vikten av att säkerställa att de är funktionsdugliga. Den nuvarande lagstiftningsgrunden är delvis bristfällig och inexact, och av lagbestämmelserna framgår inte tillräckligt klart de krav som ställs på elnätsverksamheten. Reglering av elnätens funktionella egenskaper behövs också därför att nätinnehavaren i regel har monopolställning. Andra har i allmänhet inga möjligheter att bygga nät inom influensområdet för ett befintligt nät; distributionsnätsinnehavaren har monopol på byggande av distributionsnät och även i andra nät är det av ekonomiska eller miljömässiga skäl oftast omöjligt att anlägga en konkurrerande förbindelse. Nätanvändarens möjligheter att få nättjänster är följaktligen beroende av den nätinnehavares åtgärder till vars nät nätanvändaren har anslutit sig eller har tänkt ansluta sig.

Skyldigheten att utveckla nätet och kvalitetskraven på nätverksamheten utgör grunden för planering och dimensionering av elnäten. Ett elnät med dess utrustningar och program utgör ett tekniskt system i vilket det ibland oundvikligen förekommer fel. När det bedöms om skyldigheten att utveckla nätet har fullgjorts gäller det därför att analysera de risker och påföljder som eventuella försummelser från nätinnehavarens sida medför för nätanvändarna samt för andra nätinnehavare och elleverantörerna inklusive deras kunder. Eftersom de krav som hänförs sig till skyldigheten att utveckla nätet bör ses i första hand som grunder för planering och dimensionering av elnätet innebär en enskild händelse i strid med kraven inte nödvändigtvis genast ett brott mot bestämmelserna om skyldighet att utveckla nätet. Flera enskilda händelser i strid med kraven i samma del av nätet kan däremot indikera att nätinnehavaren inte har fullgjort sin utvecklingsskyldighet. Beroende på fallet kan även en enskild försummelse innebära brott mot bestämmelserna om skyldighet att utveckla nätet. Det kan handla om en försummelse av detta slag t.ex. i ett sådant fall där försummelsen rör en viss betydande åtgärd eller investering som påverkar nätin-

nehavarens förmåga att klara av de uppgifter som förutsätts enligt lagstiftningen eller som riktar sig mot eller påverkar andra nätinnehavare eller elleverantörerna eller en stor grupp av användarna av elnätet i fråga. Som exempel på en enskild försummelse som i tillämpningspraxis ansetts innebära att utvecklings-skyldigheten har försummats kan nämnas strukturella brister i skyddet mot störningar i nätet till följd av vilka fel i nätet kan förmedlas till andra nät och på så vis förorsaka risk för att ett elavbrott sprids till andra elnät.

Den verksamhet hos nätinnehavaren som ska anses omfattas av utvecklingsskyldigheten är så pass allmän till sin karaktär och allmän för dem som använder nätet eller en del av det att de kostnader som den medför riktas generellt till de avgifter som nätinnehavaren tar ut för sina tjänster, inte till en viss nätanvändare.

Energimarknadsverket ska övervaka hur skyldigheten att utveckla nätet fullgörs. Energimarknadsverket ska ha behörighet att ålägga nätinnehavaren att vidta korrigerande åtgärder för att avhjälpa försummelserna. Som påföljd för försummelse av skyldigheten att utveckla nätet ska nätinnehavaren också kunna föreläggas t.ex. en påföljdsavgift. Med stöd av den föreslagna 107 § faller brott mot eller försummelse av bestämmelserna om skyldighet att utveckla nätet utanför tillämpningsområdet för skadeståndslagen (412/1974). En nätanvändare ska emellertid kunna ha rätt till skadestånd antingen på avtalsbasis eller med stöd av bestämmelserna om fel i den föreslagna 97 §, om ersättningskriterierna enligt avtalet eller enligt 97 § uppfylls.

I 1 mom. sägs att för att garantera sina nätanvändare tillgång på el av tillräcklig god kvalitet ska nätinnehavaren upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät samt förbindelserna till andra nät i enlighet med de krav som ställts på elnätsverksamheten och användarnas rimliga behov. Detta innebär bl.a. att nätinnehavaren ska hålla nätets driftsäkerhet på en allmänt godtagbar nivå. Nivån bestäms utifrån de krav som anges i elmarknadslagen. Dessutom ska nätinnehavaren bygga och förstärka sitt nät så att nätanvändarnas sedvanliga och förutsebara behov av tjänster blir tillgodosedda.

Nätanvändarna ska också garanteras tillgång på el av tillräckligt god kvalitet. Elkvaliteten och elavbrottens täthet och längd beror i huvudsak på elnätens struktur och skick. Nätinnehavaren ska se till att nätet till denna del är i tillräckligt gott skick också i glesbygdsområdena. Närmare bestämmelser om elnätets driftsäkerhet föreslås i 2 mom. och kan ingå bland kvalitetskraven för verksamheten i olika typer av elnät.

Skyldigheten att utveckla nätet begränsas till nätanvändarnas rimliga behov. Exceptionell art, den tid som krävs för nödvändig nätförstärkning, förfaranden för tillstånd att bygga nät och andra liknande faktorer kan hindra nätinnehavaren eller sätta gränser för nätinnehavarens möjligheter att agera på det sätt som nätanvändaren önskar.

Skyldigheten att utveckla nätet preciseras i 2 mom., där de principer enligt vilka nätinnehavaren ska planera, bygga och upprätthålla sitt elnät preciseras. Elnätet ska för det första uppfylla de krav på verksamheten som uppställts för elnätstypen i fråga. Dessutom ska kvaliteten på elöverföringen och eldistributionen också i övrigt vara god i respektive elnät. Elnäten och elnätstjänsterna ska fungera tillförlitligt och säkert vid normala klimatrelaterade, mekaniska och andra yttre störningar som kan förväntas. Väsentligt är då att de yttre störningarna är regelbundna och kan förutses. Vidare ska det förutsättas att elnätet och elnätstjänsterna fungerar så tillförlitligt som möjligt vid störningar under normala förhållanden och vid sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011). Den nivå som krävs vid störningar under normala förhållanden och vid undantagsförhållanden är inte lika hög som när det gäller i 2 punkten avsedda normala störningar som kan förväntas. Ett viktigt krav med tanke på elsystemet är att elnäten ska vara kompatibla med elsystemet och vid behov kunna förenas med andra elnät. Det förväntas ytterligare att driftställen och kraftverk som uppfyller kraven ska kunna anslutas till elnätet. Nätinnehavaren ska även i övrigt kunna fullgöra skyldigheter som ankommer på nätinnehavaren och skyldigheter som har ålagts nätinnehavaren med stöd av elmarknadslagen.

Bestämmelser om elnätens elsäkerhet ska inte finnas i elmarknadslagen utan i elsäkerhetslagen (410/1996) och i bestämmelser som utfärdas med stöd av den.

20 §. Anslutningsskyldighet. I paragrafen föreskrivs det om anslutningsskyldighet som hör till uppgifterna för alla elnätsinnehavare. Syftet med anslutningsskyldigheten är att trygga att alla elanvändare har möjlighet att köpa el. Alla elproducenter ska likaså kunna komma in på nätet för att sälja el, och detta ska på lika grunder gälla även småproducenter. Nätinnehavaren ska vara skyldig att på begäran till sitt elnät ansluta alla intresserade nätanvändare inom sitt verksamhetsområde. Detta gäller såväl anslutning av nya eldriftsställen eller kraftverk som ändring av avtalad överföringseffekt i en befintlig anslutning.

I stam- och distributionsnätet utgörs nätinnehavarens verksamhetsområde av nätinnehavarens ansvarsområde. I ett högspänningsdistributionsnät ska nätinnehavarens anslutningsskyldighet gälla ett område där det för de nätanvändare som finns på detta område av tekniska eller ekonomiska skäl eller av markanvändningsskäl är förmånligare att ansluta sig till nätinnehavarens än till någon annans nät. I de flesta fall är gränsdragningen mellan verksamhetsområdena klar också i högspänningsdistributionsnäten. Eftersom en nätinnehavare har möjlighet att av de anslutna ta ut alla skäligena kostnader en anslutning medför, är det inte befogat för nätinnehavaren att avvisa en intresserad från att ansluta sig, men det är befogat för den som ska ansluta sig att söka det nät som det är förmånligast att bli ansluten till.

På samma sätt som för närvarande ska nätinnehavaren ha rätt att för anslutningen ta ut en skälig anslutningsavgift. Ett villkor för anslutning ska också vara att den elanläggning som ska anslutas uppfyller nödvändiga tekniska krav. Nätinnehavarens anslutningsvillkor och tekniska krav ska vara objektiva och icke-diskriminerande. De ska dessutom beakta det som krävs för ett driftsäkert och effektivt elsystem.

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning och en skälig tid inom vilken nätinnehavaren ska behandla alla anbudsbegäran som gäller anslutning. I enlighet med den föreslagna 27 § ska nätinnehavaren

dessutom publicera även de övriga allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina anslutningstjänster samt grunderna för hur de fastställs. Publicerandet av villkoren och kraven ska gälla både elanvändare och elproducenter.

Nätinnehavaren ska på begäran ge den som ska anslutas en heltäckande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna samt en bedömning av anslutningens leveranstid.

21 §. Överföringsskyldighet. Paragrafen gäller så kallat tredjepartstillträde till elnäten. Tillträde till nätet ska genomföras i överensstämmelse med gällande bestämmelser i enlighet med den reglerade modell för tillträde som fastslås i artikel 32 i elmarknadsdirektivet. Tillträde ska basera sig på de tariffer och villkor som nätinnehavaren offentliggjort och som ska tillämpas objektivt och utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan nätanvändarna. Energimarknadsverket ska godkänna metoderna som används för att beräkna tarifferna och villkoren innan tarifferna införs.

I paragrafen åläggs nätinnehavaren överföringsskyldighet. Detta innebär att under vissa förutsättningar ska nät som har monopolställning ställas till alla intresserades disposition. En nätinnehavare ska inte kunna hindra de nätanvändare som är anslutna till nätinnehavarens nät att fritt välja sin leverantör på basis av konkurrens. Skyldigheten att överföra el ska med vissa undantag gälla alla elnät.

Nätinnehavaren ska inom gränserna för elnätets överföringskapacitet sälja elöverförings- och eldistributionstjänster till dem som använder nätet. Om elnätets överföringskapacitet inte räcker till för allas behov av överföring, ska nätinnehavaren ha rätt att av skäl som hänför sig till driftsäkerheten begränsa elöverföringen, dvs. hantera överbelastning. Om nätanvändarnas överföringsbehov är rimliga i en situation av överbelastning av överföringskapaciteten, ska nätinnehavaren vara skyldig att höja överföringskapaciteten i nätet för att undanröja flaskhalsen. Om nätinnehavaren försummar detta kan det handla om brott mot bestämmelserna om skyldighet att utveckla nätet.

Nätinnehavaren ska inom en skälig tid avhjälpa de brister i nätets överföringskapacitet

som står i strid med skyldigheten att utveckla nätet. Exempelvis anslutning av nya abonnenter får inte i onödan skjutas upp på grund av att överföringskapaciteten är otillräcklig. När den skäligen tid som behövs för att avhjälpa bristerna i överföringskapaciteten bedöms gäller det att beakta den tid som krävs för planering, tillståndsförfaranden och bygande.

Nätverksamhet är affärsverksamhet där verksamhetsutövaren har rätt till en skälig ersättning för de överförings- och distributions-tjänster som verksamhetsutövaren säljer. De prissättningsprinciper som ligger till grund för detta anges på ett annat ställe i elmarknadslagen.

22 §. Nätinnehavarens uppgift vid mätningen av elleveranser. I paragrafen föreskrivs det om nätinnehavarens allmänna uppgifter vid mätningen av elleveranser. De föreslagna bestämmelserna i 1-3 mom. har tagits in från statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (66/2009), där de finns för närvarande. När bestämmelserna om mätning av elleveranser tillämpas gäller det att analysera dem tillsammans med övriga bestämmelser om nättjänster, såsom bestämmelserna om tekniska krav och anslutning i 19 och 20 §, bestämmelsen om överföringsskyldighet i 21 § och bestämmelserna om prissättningen av nättjänster i 24—26 §.

Nätinnehavaren ska ordna den mätning av elleveranser i sitt nät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen, samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på elmarknaden. Genom att nätinnehavaren tilldelas uppgiften att ordna mätningen och anmälningen av mätuppgifterna till parterna på elmarknaden skapas det förutsättningar för enhetliga och tillförlitliga mätningssystem och anmälningsförfaranden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till elleverantören per eldriftsställe eller per mätning. Nätinnehavarens ansvar för ordnandet av mätningen ska inte omfatta situationer där el levereras via ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp.

Vid ordnandet av mättjänster ska nätinnehavaren verka för en effektiv och sparsam användning av el i kunders verksamhet

och främja möjligheterna att styra elförbrukningen. Syftet med förslaget är att säkerställa att nätinnehavarna beaktar energieffektivitetsaspekterna och behoven av att styra kunders elförbrukning när nätinnehavarna tillhandahåller mättjänster.

Nätinnehavaren ska kunna tillhandahålla mättjänster antingen som eget arbete eller skaffa tjänsterna hos utomstående. Tjänster kan därvid skaffas också hos andra parter inom elhandeln. Avsikten med bestämmelsen är att framhäva att nätinnehavarna har olika alternativ när det gäller att finna kostnadseffektiva och innovativa lösningar för att producera mättjänster.

Närmare bestämmelser om mätning av elleveranser i elnät ska utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla att utrusta eldriftsställen och kraftverk med mätutrustning, krav som ställs på mätapparatur och mätningssystem, avläsning av mätapparatur, utnyttjande av mätningssuppgifter samt tidsfördelning i fråga om mättjänster.

23 §. Anskaffning av förlustenergi för elnätet. I paragrafen föreslås en bestämmelse som gäller den skyldighet som i elmarknadsdirektivet uppställs för nätinnehavare och enligt vilken nätinnehavarna ska konkurrensutsätta anskaffningen av energi som ska användas för att täcka överföringsförlusterna i elnätet. Motsvarande skyldighet gäller även anskaffning av långvarig reservkraft för användningen av nätinnehavarens elnät. Kravet på anskaffningsförfarandet enligt bestämmelsen uppfylls t.ex. genom ett tillräckligt heltäckande tillvägagångssätt för anbudsbegäran, ordnande av anbuds-förfarande eller förvärv på elbörsen.

24 §. Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster. I paragrafen föreslås allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster. Den föreslagna paragrafen motsvarar i huvudsak tillämpningspraxis i fråga om den gällande elmarknadslagen. I 2 mom. preciseras dock den nuvarande regleringen genom att det föreslås att prissättningen ska vara skälig enligt en helhetsbedömning.

Enligt 1 mom. ska försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de fastställs vara objektiva

och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Det innebär att en viss tjänst ska tillhandahållas alla kunder på samma, enhetliga villkor. Överförings- och distributionspriset ska t.ex. inte bero på vems el som överförs. Lika lite ska den överförings- eller distributionsavgift som elköparen betalar kunna ändras utan grund när elförsäljaren byts.

Vad gäller bruket av nättjänster ska distributionsavgifterna kunna variera för kunder av olika storlek eller olika typ, vilket också är fallet i dagens läge. Prissättningen ska dock vara densamma inom en och samma kundgrupp. Distributionsavgiften för kunder med en lika stor säkring ska följa samma prissättning.

Från de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna ska undantag kunna göras endast i särskilda fall. Exempelvis kan en kund förvänta sig en tjänst som avviker från det sedvanliga och vars pris inte kan fastslås utgående från den allmänna tariffen. En situation där en nätinnehavare konkurrerar med nätinnehavaren bredvid, vilket i vissa fall är möjligt, ger däremot inte nätinnehavaren rätt att i fråga om den kund som är föremål för konkurrensen tillämpa en prissättning som avviker från den som gäller för andra.

Av en nätverksamhet i monopolställning bör det förutsättas skälighet i fråga om prissättningen. Skäligheten i fråga om prissättningen ska bedömas som en helhet, varvid både kostnads motsvarigheten för priserna på nätverksamheten och en skälig avkastning på affärsverksamheten kan säkerställas. Grundprincipen är att prissättningen bör motsvara kostnaderna för verksamheten. Prissättningens kostnads motsvarighet bedöms följaktligen utifrån kostnaderna för respektive nätinnehavare. Marknaden pressar inte prissättningen av nätverksamheten, vilket innebär att nätinnehavaren inte sporras till att effektivisera sin verksamhet. En eventuell kostnads ineffektivitet kan kompenseras med högre priser. Vid bedömningen av monopolprissättningen gäller det därför att analysera vilken företagets kostnadsnivå är jämfört med de kostnader som företaget de facto skulle ha möjlighet att uppnå. I en skälig prissättning ingår via regleringen ett element som sporrar till ekonomiskt effektiv verksamhet med

hjälp av vilket det kan säkerställas att nätinnehavarens verksamhet är kostnadseffektiv.

Tillsynen över skäligheten i fråga om prissättningen bör utgå från det faktiska bruksvärdet för företagens elnätstillgångar, vilket beskriver varje företags marknadsvärde, och inte från t.ex. de kommersiella marknadsvärden som fastställts på basis av företagsarrangemang och som kan innehålla värderings- eller organisationsposter som inte hör till elnätsverksamheten.

För att rimliga förutsättningar för att nyttja egendomen ska bevaras bör nätinnehavaren trots allt garanteras möjlighet att få en skälig ersättning för nättjänsterna. Prissättningen av tjänsterna bör trygga en sådan skälig inkomstfinansiering och soliditet som behövs för att nätinnehavaren ska kunna fullgöra sina uppgifter. Inkomsterna får följaktligen täcka skäliga kostnader för underhållet, driften och byggandet av nätet samt ge en avkastning som kan anses som skälig på det placerade kapitalet. En skälig avkastning bör i sin tur återspegla den grad av ekonomisk risk som utövandet av verksamheten medför för det kapital som elnätsinnehavaren placerat i nätverksamheten samt beakta de låga finansieringsutgifterna för främmande kapital och anläggningarnas långa livslängd.

Vid bedömning av skäligheten i fråga om prissättningen bör hänsyn tas även till de investeringar som skyldigheten att utveckla nätet medför och till finansieringen av dem. För att kunna fullgöra sina uppgifter kan nätinnehavaren bli tvungen att investera i så stora projekt att den inkomstfinansiering som är tillräcklig för att finansiera nätinnehavarens normala verksamhet inte nödvändigtvis räcker till för att finansiera de aktuella projekten. Nätinnehavaren bör då förlita sig på kapitalfinansiering. Det är motiverat eftersom kapitalfinansiering är ett finansieringsteoretiskt effektivt sätt att finansiera investeringar och eftersom elnätsverksamheten med hänsyn till dess monopolkaraktär utgör affärsverksamhet med låg risk.

I prissättningen av nättjänsterna ska enligt 3 mom. inte få finnas villkor eller begränsningar som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom elhandeln. Villkor som gäller elsystemets driftsäkerhet och effektivitet samt de kostnader och

fördelar som föranleds av att ett kraftverk ansluts till nätet ska emellertid beaktas i prissättningen. Det är meningen att bestämmelserna i momentet ska trygga att villkoren för nättjänsterna är sakliga och inte utan grund begränsar kundernas möjligheter att använda nätet. Exempelvis i villkoren för överföringstjänsten ska elsystemets driftsäkerhet och en effektiv användning av det beaktas. Därför har nätinnehavaren rätt att ställa villkor som är motiverade med tanke på möjligheterna att trygga driften av nätet men som kan begränsa eller annars påverka kundernas möjligheter att använda nätet. Däremot ska sådana begränsningar som ser ut att vara allmänna och lika för alla men i verkligheten är skraddarsydda för att bara gälla andra än den försäljare som äger nätet i fråga vara förbjudna.

I prissättningen av nättjänsterna gäller det dessutom att beakta de kostnader och fördelar som föranleds av att ett kraftverk ansluts till nätet. De fördelar som avses i bestämmelsen är t.ex. att nätförlusterna minskar samt att de avgifter som nätinnehavaren ska betala och som hör till den högre nätnivån sjunker. Genom bestämmelsen preciseras syftet att förbättra realiseringen av kostnadsmotsvarigheten vid prissättningen av nättjänsterna mellan olika kundgrupper samt mellan nätinnehavarens olika tariffer.

25 §. Punktprissättning. I paragrafen föreslås bestämmelser som motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om punktprissättning. Anslutningsavgifterna omfattas inte av avståndsoberoende prissättning i analogi med tidigare tillämpningspraxis. För ökad konkurrens inom elhandeln förutsätts det att handelns parter så enkelt som möjligt kan komma in på den marknadsplats som elnäten som helhet bildar. Då landets nätsystem bildas av flera nät, som innehas av olika ägare, kan avtalandet om nättjänster och de olika prissättningsprinciperna för dessa i avsevärd grad försvåra handeln. Det är därför nödvändigt att förplikta nätinnehavarna att iakttä vissa gemensamma principer som föreslås i paragrafen. Dessa principer underlättar kundernas tillgång till tjänsterna i systemet.

Enligt principen i 1 mom. ska kunden, dvs. nätanvändaren, kunna avtala om alla sina nättjänster med den nätinnehavare till vars nät nätanvändaren är ansluten. Denna princip

om en lucka underlättar tillgången på sådana tjänster som annars skulle kräva avtal med flera nätinnehavare. I praktiken innebär bestämmelsen att nätinnehavarna genom ömsesidiga avtal ska se till att det finns förutsättningar för en tjänst av detta slag.

I 2 mom. uppställs en med tanke på målen med lagen central prissättningsprincip för nättjänsterna, så kallad punktprissättning. Enligt den får en kund som vid en punkt är ansluten till nätet och har betalat nödvändiga avgifter rätt att använda hela landets elnät utgående från sin anslutningspunkt. Med andra ord kan kunden i princip handla med alla dem som är anslutna till landets nät. Bestämmelsen förutsätter att nätinnehavarna samarbetar för att skapa en hierarkisk prissättningspraxis som till sina principer är enhetlig och förenar de olika nätleden. Tariffuppbyggnaderna ska passa ihop och bilda en helhet. Däremot kan de prisnivåer som nätinnehavarna tillämpar avvika från varandra, eftersom de beror på de olika kostnaderna för näten. Punktprissättningen ska tillämpas på alla sedvanliga nättjänster. Alla parter på elmarknaden deltar därmed i regel på enhetliga grunder i kostnaderna för upprätthållandet av marknadsplatsen och det är inte möjligt att vara fripassagerare. Samma rättigheter att handla med el på landets nätområde samt skyldigheter att delta i kostnaderna för hela nätet genom avgifterna för distributionsnätstjänsterna ska gälla också för en kund som är ansluten till distributionsnätet. För exceptionella behov och situationer ska nätinnehavarna emellertid kunna ha specialtjänster. Priset på dem kan fastslås på ett sätt som avviker från den allmänna principen.

Utgångspunkten är att punktprissättningen inte ska gälla ledningsförbindelser som överskrider landets gränser. Enligt den föreslagna 43 § ska stamnätsinnehavaren utöver den överföringsavgift som hör till punktprissättningen ta ut en separat överföringsavgift för import eller export av el till eller från sitt nät, om inte annat följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland eller av avtal som stamnätsinnehavaren har ingått och som grundar sig på ömsesidighet vad gäller elsystemets driftsäkerhet och effektivitet samt på marknadsbetingelserna. De avgifter som tas ut för användningen av ut-

landsförbindelser påverkas dessutom av de normer som anges i EU:s lagstiftning. Exempelvis med stöd av bestämmelserna i elhandelsförordningen tillämpas punktprissättning också i de sammanlänknings mellan EES-staterna som står till förfogande på marknaden.

Med stöd av gällande lydelse i motsvarande bestämmelse i elmarknadslagen får genom förordning av ministeriet vid behov utfärdas närmare bestämmelser om tillämpningen av principerna för punktprissättning. Det föreslås att bestämmelsen om bemyndigande ska utgå.

26 §. Nätinnehavarens prestationer när det gäller byte av elleverantör. Enligt paragrafen ska nätinnehavaren inte få ta ut en separat avgift för prestationer som anknyter till registrering, balansavräkning och andra motsvarande prestationer i samband med byte av elleverantör. De kostnader som tjänster av detta slag medför bör inbegripas i nätinnehavarens allmänna överförings- och distributions-tariffer. Särskilda tjänsteavgifter blir lätt villkor som begränsar byte av elleverantör och därmed konkurrensen inom elhandeln. Samtidigt ger avgifterna en elleverantör som hör till nätinnehavarens intressesfär en möjlighet att prissätta elenergin till de kunder som förbrukar små elmängder dyrare än konkurrenterna. Bestämmelsen är motiverad också därför att det i praktiken har visat sig vara svårt att övervaka kostnadsmotsvarigheten hos detta slags separata avgifter för tjänster. Bestämmelsen motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om elmarknadslagen.

27 §. Publicerande av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster. Ordande av tillträde till nätet ska basera sig på offentliggjorda försäljningsvillkor och försäljningspriser. Genom lagen eftersträvas omfattande öppenhet i fråga om nättjänsterna och nätverksamheten. De föreslagna bestämmelserna motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om elmarknadslagen.

Enligt 1 mom. ska nätinnehavaren publicera de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina nättjänster samt grunderna för hur de fastställs.

Enligt 2 mom. ska nätinnehavaren underätta Energimarknadsverket om de villkor, priser och grunder som avses i 1 mom. Enligt

momentet bemyndigas Energimarknadsverket att bestämma närmare om de uppgifter som nätinnehavaren ska ge vid anmälan av gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för nättjänsterna och grunderna för hur de fastställs, samt om anmälningsförfarandet.

Med stöd av 3 mom. ska Energimarknadsverket kunna föreskriva närmare vilka nyckeltal om nättjänsternas prisnivå samt nätverksamhetens effektivitet som nätinnehavaren ska publicera. I Energimarknadsverkets föreskrifter kan också ingå bestämmelser om formuler och anvisningar för beräkning av nyckeltalen samt om det förfarande som ska följas vid publicerandet.

28 §. Nätinnehavarens beredskapsplanering. I paragrafen föreslås bestämmelser om en ny beredskapsplanering som är förpliktande för nätinnehavaren. Syftet med paragrafen är att förbättra leveranssäkerheten i elnäten, i synnerhet i distributionsnäten, och att effektivisera elnätsinnehavarnas beredskapsverksamhet.

Nätinnehavaren ska genom beredskap och ändamålsenlig planering se till att dess verksamhet fortgår med så litet störning som möjligt samt normaliseras så snabbt som möjligt efter störningar under normala förhållanden och sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Varje nätinnehavare ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras åtminstone vart annat år.

Skyldigheten att vidta förberedelser omfattar bl.a. skyldighet att säkerställa tillräcklig kundinformation vid störningar under normala förhållanden och under undantagsförhållanden, skyldighet att ordna sådan förbindelse till räddningsmyndigheterna, polisen, vägmyndigheterna och till andra nätinnehavare inom verksamhetsområdet, till teleföretag och andra som innehar infrastruktur som fungerar under alla förhållanden, skyldighet att på förhand göra upp planer för anlitande av och jourhavande personal för reparationer och för ansvariga personer i samband med stormar och andra störningar. Nätinnehavaren ska ta in dessa angelägenheter i sin beredskapsplan.

I beredskapsplanen ska ingå uppgifter om hur och i vilken ordning kunderna får elektriciteten återställd vid störningar. När ordningen för återställande av elektriciteten planeras bör hänsyn tas till nödvändigheten av störningsfri leverans av el till kundgrupperna samt tekniska egenskaper i anslutning leveranssäkerheten i elnätet, såsom nätdelarnas känslighet för skador och möjligheter för omdirigering. Stora kundkoncentrationer, eluppvärmning för flera bostäder utan reservuppvärmning, ålderdomshem, sjukhus och liknande samt basstationer som är kritiska med tanke på kommunikationsnäten är exempel på objekt där det är speciellt viktigt med så störningsfri tillgång på el som möjligt. När reparationsåtgärder planeras gäller det också att prioritera åtgärder som påverkar en stor kundkrets.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen ska få utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna ska kunna gälla nödvändigt ordnande av elnätverksamhet samt elöverföring eller eldistribution i syfte att trygga samhällets ledning eller säkerhet, befolkningens uppehälle eller näringslivets funktionsduglighet.

Försörjningsberedskapscentralen ska övervaka uppgörandet av beredskapsplanen. Försörjningsberedskapscentralen ska ha rätt att inom sex månader från det att den mottagit beredskapsplanen kräva att nätinnehavaren gör ändringar i planen om den inte uppfyller de krav som föreskrivs. Försörjningsberedskapscentralen ska ålägga nätinnehavaren att rätta till sin överträdelse eller försummelse, om denne bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt paragrafen. I det förpliktande beslutet ska det kunna förordnas om på vilket sätt överträdelsen eller försummelsen ska rättas.

29 §. Nätinnehavarens samarbetsskyldighet vid störningar. I paragrafen föreslås bestämmelser om en ny samarbetsskyldighet för nätinnehavaren. Syftet med paragrafen är att förbättra leveranssäkerheten i elnäten, i synnerhet i distributionsnäten, och att effektivisera elnätsinnehavarnas beredskapsverksamhet.

Nätinnehavaren ska vid störningar verka för att eliminera störningarna och begränsa effekten av dem i samarbete med andra el-

nätsinnehavare och räddningsmyndigheterna, polisen, de kommunala myndigheterna och vägmyndigheterna samt innehavare av andra samhällstekniska nät inom nätinnehavarens verksamhetsområde. För samarbetet ska nätinnehavaren ha reserverat en separat teleförbindelse.

I räddningslagen (379/2011) finns bestämmelser om situationer där det krävs räddningsåtgärder. I en räddningssituation leds räddningsverksamheten i enlighet med 34 § av en räddningsmyndighet. Om myndigheter från flera ansvarsområden deltar i räddningsverksamheten, är räddningsledaren allmän ledare. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Nätinnehavarna ska för sin del se till att det finns förutsättningar för skapandet av en lägesbild och att de uppgifter som behövs för detta lämnas.

30 §. En stamnätsinnehavares och en juridiskt åtskild distributionsnätsinnehavares rätt att anskaffa och leverera el. I paragrafen anges de fall där en stamnätsinnehavare som i enlighet med 32 § ska vara oberoende av produktion och leverans av el samt en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet ska få bedriva elanskaffning och elleverans. Paragrafen motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om 34 b § i elmarknadslagen.

Elanskaffning och elleverans ska kunna bedrivas för att skaffa förlustenergi för nätinnehavarens elnät, sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret, kontrollera överföringsbegränsningar, använda flyttbara reservkraftsaggregat för byggande, drift och underhåll av nätet och till nätet leverera el som producerats med dessa, skaffa el för eget bruk samt i sådana situationer där detaljförsäljarens leverans har avbrutits av en orsak som beror på elleverantören. I de aktuella situationer handlar det egentligen inte om näringsverksamhet som gäller elanskaffning och elleverans.

5 kap. Bestämmelser som gäller stamnätet och stamnätsinnehavare

31 §. Definition av stamnät och fastställande av de elledningar och anläggningar som hör till stamnätet. I paragrafen föreslås

en ny bestämmelse om definitionen av stamnät. Genomförandet av elmarknadsdirektivet förutsätter att stamnätet för elöverföring definieras på ett sådant sätt att stamnätet tydligt åtskiljs från andra nät, eftersom direktivet innehåller nya krav som har stor inverkan på överföringsnätverksamheten, t.ex. effektiv åtskillnad av elöverföringsnäten. Det ska preciseras i paragrafen att stamnät avser ett nät som är ett riksomfattande enhetligt elöverföringsnät som består av elledningar för en nominell spänning på minst 110 kilovolt, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar. Stamnät är även en sammanlänkning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt som är i en stamnätsinnehavares besittning. Kriterierna för definitionen av ett riksomfattande stamnät är nätets syfte, spänningsnivå, geografiska omfattning, enhetlighet samt det faktum huruvida nätet har möjlighet till masknätsdrift. En stamnätsinnehavare kan inneha även andra elnät än det stamnät som definieras i denna paragraf. Det föreslås att en sådan anslutningsledning som avses i elmarknadslagen inte trots hög spänningsnivå ska höra till stamnätet och inte heller omfattas av stamnätsinnehavarens skyldighet att utveckla nätet.

Det föreslås att det första kriteriet som definierar stamnätet är syftet. De delar av nätet som används för stamnätets uppgift att förena de mest betydelsefulla produktions- och belastningskoncentrationerna på det riksomfattande planet ska höra till stamnätet. När det gäller syftet hör till stamnätet dessutom sammanlänknings- och anslutningsledningar som används av elmarknaden och som överskrider rikets gränser. När betydelsen av en belastnings- eller produktionskoncentration definieras kan man som kriterium använda den nuvarande eller framtida belastningens eller produktionens effekt, behov av överföring eller någon annan betydelse för samhället. Viktigare än storheten absolut effekt eller motsvarande är i detta fall jämförbarheten hos de motiveringar som leder till gränsdragningsbeslut. Syftet kan också vara ett exkluderande kriterium när stamnätet ska definieras på så sätt att t.ex. anslutningsledningar trots sin höga spänningsnivå inte ska höra till stamnätet. Det kriterium som grundar sig på syftet är inte entydigt, men det beskriver tydligt den

viktigaste skillnaden mellan stamnät och högspänningsdistributionsnät, enligt vilken stamnätet fungerar på riksplanet, medan högspänningsdistributionsnätet fungerar på det lokala eller regionala planet. Stamnätet ska ha en riksomfattande uppgift att överföra el mellan sådan produktion och förbrukning som på riksplanet är betydelsefull samt mellan utländska nät.

Stamnätet ska i regel anses bestå av ett sådant maskat drivet högspänningsnät på minst 110 kilovolt som omfattar rikets elsystem och som i egenskap av elsystem uppfyller kriteriet n-1 i fråga om driftssäkerheten. Stamnätet ska förena stora elförbruknings- och elproduktionskoncentrationer som genom förbindelseledningar, som binder samman näten, eller anslutningsledningar ansluts till transformator- och kopplingsstationer i stamnätet. Till stöd för stamnätets överföringsledningar på 400 kilovolt och transformator- och kopplingsstationer på 400 eller 110 kilovolt ska det finnas överföringsledningar på 110 kilovolt som hör till stamnätet för att säkerställa störningsfri elöverföring när överföringsledningarna på 400 kilovolt och transformator- och kopplingsstationerna på 400 eller 110 kilovolt ska underhållas eller när de drabbas av fel. De överföringsledningar på 110 och 220 kilovolt som hör till stamnätet har till uppgift att fungera som stöd för överföringsnätet och som överföringsnät på områden där de effekter som ska överföras inte kräver någon högre överföringsspänning.

Spänningsnivån i de ledningar som omfattas av stamnätsdefinitionen ska alltid vara minst 110 kilovolt. I enlighet med de ursprungliga motiveringarna till elmarknadslagen (RP 138/1994 rd) ska nät på 220 och 400 kilovolt fortfarande höra till stamnätet. Stamnätsinnehavaren ska i princip ansvara för sådan överföring av el som kräver mer än 110 kilovolts spänning, med undantag för anslutningsledningar, under förutsättning att även kriteriet för enhetlighet, för vilket redogörs nedan, uppfylls. Även ur en stamnätsinnehavares synvinkel omfattas en enskild radiell förbindelse på över 110 kilovolt av skyldigheten att utveckla nätet, om en stor förbrukningskoncentration i distributionsnätet tekniskt-ekonomiskt förutsätter att det

byggs en förbindelseledning som förenar distributionsnätssinnehavarens och stamnätssinnehavarens nät och som fungerar med en spänning på över 110 kilovolt.

Till stamnätet hör också förbindelseledningar i stamnätssinnehavarnas besittning till andra stamnätssinnehavares elnät under förutsättning att den nominella spänningen för förbindelseledningen är minst 110 kilovolt.

Till stamnätet ska inte höra sådana ledningar på 110 kilovolt som är radiella, som hör till ett högspänningsdistributionsnät eller som är anslutningsledningar.

Vad gäller den riksomfattande täckningen ska stamnätet fullgöra tre uppgifter eller uppfylla tre egenskaper. Stamnätet ska förena sådana produktions- och förbrukningspunkter eller sådana produktions- och förbrukningsområden som är betydelsefulla för elsystemet med varandra. Nivån på tjänsterna i stamnätet ska vara tillräckligt jämlika i hela landet och dessutom ska stamnätet vara en sammanhängande och enhetlig helhet, inbegripet förbindelserna till andra stamnät. Nätets omfattning på riksnivå som ett definitionskriterium för ett stamnät stöder principen om icke-diskriminering så att den blir genomförd.

Stamnätets geografiska omfattning bestäms i första hand av det existerande eller det förutspådda framtida överföringsbehovet. Principen om icke-diskriminering genomförs emellertid inte på ett för helheten tillfredsställande sätt om stamnätets omfattning fastställs enbart utifrån överföringsbehovet. På den totala kostnad för nättjänsten som orsakas slutförbrukarna inverkar i betydande utsträckning omfattningen av och ägarförhållandena i fråga om förbindelseledningarna mellan stamnätet och distributionsnätet. På grund av detta bör man även i pengar mäta om den geografiska omfattningen är jämlik.

Kriteriet för nätets enhetlighet håller enskilda ledningsförbindelser eller elnät utanför stamnätet, om de inte har anslutits till det riksomfattande stamnätet fastän kriterierna för stamnätsdefinitionen i övrigt uppfylls. Stamnätets enhetlighet avspeglas också av att stamnätet, som består av överföringsledningar, drivs och övervakas med hjälp av samma driftsövervakningssystem.

Ersättande investeringar och nyinvesteringar i stamnätet som genomförs till följd av förändringar i överföringsbehovet kan medföra ändringar i fråga om sådana överföringsledningar och sådana transformator- och kopplingsstationer som hör till stamnätet. På grund av dessa ändringar bör stamnätets omfattning ses över med några års mellanrum. Beslut ska fattas från fall till fall om ändringar som ska göras i stamnätets omfattning. De ändringar som ska göras grundar sig på principerna för definition av stamnät och på nationella nätplaner och preciserande regionala nätplaner som utarbetas av stamnätssinnehavaren.

I 2 mom. i paragrafen finns bestämmelser om fastställande av de elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar som hör till stamnätet och om offentliggörande av beslutet om fastställande. Det föreslås att stamnätssinnehavaren ska fastställa och publicera de delar av sitt elnät som hör till stamnätet för varje tillsynsperiod som gäller prissättning av överföringstjänster. Fastställandet ska göras senast nio månader innan tillsynsperioden börjar. Innan beslutet om fastställande publiceras ska stamnätssinnehavaren ge sina nätanvändare samt de myndigheter och andra intressentgrupper som saken berör tillfälle att framföra sin åsikt om definitionen. Det föreslås att delar av nätet ska kunna strykas ur ett publicerat beslut om fastställande endast av vägande skäl innan nästa tillsynsperioden börjar. De ägararrangemang i fråga om elnätet som eventuellt följer av ändringar av stamnätets omfattning genomförs genom frivilligt köp med dem som använder överföringskapaciteten och de nätbolag som är verksamma på området. Om en del av ett nät som inte hör till stamnätet kvarstår i stamnätssinnehavarens ägo, täcks kostnaderna för denna del av nätet inte med stamnätstariffen.

Beslutet om fastställande och ändringar i det ska lämnas till Energimarknadsverket för bedömning. Energimarknadsverket ska ha rätt att inom tre månader från mottagandet av en sådan anmälan genom sitt beslut kräva att stamnätssinnehavaren gör ändringar i beslutet, om det strider mot lagen. Lagenligheten i fråga om beslutet om fastställande ska bedömas i enlighet med definitionen av stamnät i

31 § 1 mom. i elmarknadslagen och principerna för definition av stamnätet.

I paragrafens 3 mom. föreslås en bestämmelse om att en avtalspart i fråga om stamnätsinnehavarens nättjänst har rätt att begära att Energimarknadsverket prövar huruvida stamnätsinnehavarens beslut om fastställande är lagenligt. Den som begärt prövningen ska dessutom få rätt att överklaga det beslut som Energimarknadsverket fattat på begäran. Genom förslaget garanterar man en parts rättsliga ställning i fråga om nättjänsten i ett ärende som inverkar även på parter rätt och fördel eller som uppställer utvecklings- eller underhållsskyldigheter för dem beroende på hur omfattande definitionen av stamnätet är t.ex. när det gäller nätutvecklingsansvaret.

32 §. *Stamnätsinnehavarens oberoende.* I paragrafen föreskrivs det om de åtgärder som garanterar stamnätsinnehavarens oberoende av elproduktion och elleverans. Elmarknadsdirektivet förutsätter att stamnätet och stamnätsfunktionerna åtskiljs från produktionen och leveransen av el och naturgas.

I modellen för effektiv åtskillnad, som föreslås bli tillämpad som modell för åtskillnad, ägs överföringsnätet av stamnätsinnehavaren. De företag som producerar eller levererar el får inte direkt eller indirekt ha bestämmande inflytande över stamnätsinnehavaren eller rösträtt i stamnätsinnehavarnas organ eller utse ledamöter till stamnätsinnehavarnas organ. Begränsningen gäller personer som har bestämmande inflytande eller rätt att använda rösträtten eller rätt att utse ledamöter till organen i ett företag som producerar eller levererar el och tvärtom i fråga om stamnätsinnehavaren. I elmarknadsdirektivet jämföras företag som producerar eller levererar naturgas med företag som producerar eller levererar el när bestämmelsen tillämpas. Samma person ska inte kunna utses till en stamnätsinnehavares organ eller till organ i ett företag som producerar eller levererar el.

En stamnätsinnehavare ska se till att samma person eller samma personer inte har rätt att i stamnätsinnehavarens organisation eller beslutsfattande direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar naturgas och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande

över en stamnätsinnehavare eller över ett stamnät eller någon av de rättigheter som föreslås i 2 mom., vilka är rätten att rösta, befogenheten att utse ledamöter till förvaltningsrådet, styrelsen eller organ som enligt lagen företräder företaget samt rätten att inneha ägarmajoriteten. Samma person eller samma personer ska inte heller ha rätt att direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande över en stamnätsinnehavare eller över ett stamnät och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar el eller naturgas eller direkt eller indirekt utöva någon rättighet enligt 2 mom. gentemot ett företag som producerar eller levererar el eller naturgas. Samma person eller samma personer ska inte heller ha rätt att utse ledamöter till en stamnätsinnehavares förvaltningsråd, styrelse eller organ som enligt lagen företräder stamnätsinnehavaren och direkt eller indirekt utöva bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar el eller direkt eller indirekt utöva någon av de rättigheter som föreslås i 2 mom. gentemot ett företag som producerar eller levererar el.

Genom åtskillnad av stamnätsverksamheten från annan el- och naturgasaffärsverksamhet strävar man efter att garantera en stamnätsinnehavares oberoende och på så sätt så jämlika omständigheter som möjligt för att det inte ska förekomma diskriminering i nätverksamheten. Åtskillnaden inverkar bl.a. på hurdana incitamenten är för ett stamnätsbolag att investera i nätet.

I 2 mom. i paragrafen definieras de rättigheter som avses i 1 mom. Elmarknadsdirektivet förutsätter att man ser till att den person eller de personer som avses i 1 mom. inte använder rätten att rösta eller befogenheten att utse ledamöter till förvaltningsrådet, styrelsen eller organ som enligt lagen företräder företaget i fråga om stamnätsinnehavarens organisation och beslutsfattande eller rätten att inneha ägarmajoriteten i stamnätsinnehavaren.

I 3 mom. föreslås bestämmelser om undantag i fråga om staten eller ett annat offentligt organ. Begränsningarna i modellen för effektiv åtskillnad gäller formellt endast användningen av sådana maktbefogenheter som hänför sig till ägande. Aktieinnehav ska inte

vara begränsat och inte heller därmed förknippade rättigheter att få ekonomiska förmåner av stamnätsinnehavare. Vissa undantag ska dessutom gälla för begränsningarna. Det föreslås att begränsningarna av det bestämmande inflytandet, rösträtten samt utnämningsrätten inte ska gälla staten eller ett annat offentligt organ, t.ex. en kommun, om denna har utsett två separata offentliga organ som å ena sidan ansvarar för stamnätsinnehavarens angelägenheter och å andra sidan för elproduktions- eller elförsäljningsföretagets angelägenheter. När det gäller staten kan det eventuellt vara fråga om t.ex. två olika ministerier. Om staten eller ett annat offentligt organ är den person som avses i denna paragraf, ska två separata offentliga organ som har bestämmande inflytande över, å ena sidan, en stamnätsansvarig eller över ett stamnät och, å andra sidan, över ett företag som antingen producerar eller levererar el eller naturgas, vid tillämpningen av 1 mom. inte anses vara samma person eller samma personer. Samma fysiska person ska emellertid inte kunna företräda två separata offentliga organ, och samma fysiska person ska inte heller som företrädare för staten eller något annat offentligt organ kunna delta både i verksamheten i ett företag som producerar el eller levererar el eller naturgas och i en stamnätsinnehavares verksamhet, och i vardera utöva det bestämmande inflytande som avses i 1 mom.

Paragrafens 1—3 mom. bör tillämpas i överensstämmelse med kraven på åtskillnad i artikel 9 i elmarknadsdirektivet.

På basis av bestämmelsen om undantag i artikel 44 i elmarknadsdirektivet föreslås det i 4 mom. ett undantag för slutförbrukare som bedriver produktion eller leverans av el. Det föreslås att slutförbrukare som bedriver verksamhet inom produktion eller leverans av el, antingen direkt eller genom ett företag som de har bestämmande inflytande över, antingen enskilt eller gemensamt med någon annan slutförbrukare, vid tillämpningen av 1 mom. 1 punkten inte ska betraktas som företag som producerar eller levererar el, förutsatt att slutförbrukaren eller slutförbrukarna och det kontrollerade företaget är nettoförbrukare av el uttryckt i årligt genomsnitt och förutsatt att det ekonomiska värdet av den el som de säl-

jer till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet. I praktiken ska undantaget gällande slutförbrukare tillämpas på situationer där ett företag är nettoförbrukare av el uttryckt i årligt genomsnitt och det ekonomiska värdet av den el som sålts till tredje part är obetydligt i förhållande till den övriga affärsverksamheten. Samma person får emellertid inte samtidigt vara verksam i en stamnätsinnehavares organ och en ovan nämnd slutförbrukares organ. När det ekonomiska värdet av elförsäljningen är obetydligt anses slutförbrukaren inte ha något större intresse av att påverka verksamheten i ett företag som producerar eller levererar el.

33 §. Säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende. I paragrafen föreskrivs om en procedur för att säkerställa stamnätsinnehavarens oberoende. Stamnätets oberoende bör säkerställas genom den procedur som anges i 33 § samt i artikel 3 i elhandelsförordningen. Syftet med certifieringsförfarandet enligt elhandelsförordningen är att garantera att medlemsstaterna genomför bestämmelserna om åtskillnad av ägandet av sina överföringsnät på lika villkor. Detta bör fastställas genom ett yttrande av kommissionen i anslutning till certifieringsförfarandet. Den nationella energitillsynsmyndigheten bör så noggrant som möjligt beakta kommissionens utlåtande när den fattar beslut. Överföringsnätinnehavarna ska söka säkerställande av oberoendet hos den nationella energitillsynsmyndigheten, dvs. Energimarknadsverket. I enlighet med elmarknadsdirektivet kan stamnätsinnehavaren i proceduren för säkerställandet beviljas undantag från kraven enligt 32 § 1 mom., om stamnätet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag och det finns arrangemang som säkerställer ett mer effektivt oberoende för stamnätsinnehavaren än bestämmelserna i kapitel V i elmarknadsdirektivet.

Det föreslås att det i 2 mom. i enlighet med kraven i elmarknadsdirektivet föreskrivs om stamnätsinnehavarens skyldighet att meddela Energimarknadsverket alla planerade affärstransaktioner och andra åtgärder som inverkar på dess organisation och beslutsfattande och som kan komma att kräva en omprövning av huruvida affärstransaktionerna eller

åtgärderna uppfyller kraven på oberoende enligt 32 §. Stamnätsinnehavaren ska bl.a. meddela Energimarknadsverket alla ägararrangemang och andra arrangemang som kan inverka på huruvida kraven på oberoende för stamnätsinnehavaren enligt 32 § uppfylls.

Det föreslås i 3 mom. att Energimarknadsverket ska åläggas en skyldighet att säkerställa stamnätsinnehavarens oberoende i enlighet med kraven i elmarknadsdirektivet. Det föreskrivs att Energimarknadsverket ska åläggas en skyldighet att inleda en procedur för säkerställande när stamnätsinnehavaren lämnar in en i 2 mom. avsedd anmälan om planerade affärstransaktioner eller andra åtgärder som inverkar på stamnätsinnehavarens organisation och beslutsfattande. Proceduren för säkerställande bör inledas på Energimarknadsverkets eget initiativ då verket får vetskap om att en planerad förändring som gäller stamnätets ägare eller stamnätsinnehavarens organisation kan leda till överträdelse av 32 §, eller då verket har anledning att misstänka att en sådan överträdelse kan ha skett. Proceduren för säkerställande bör inledas även efter en motiverad begäran från kommissionen. Energimarknadsverket ska i egenskap av energitillsynsmyndighet generellt övervaka att stamnätsinnehavaren förblir oberoende i enlighet med kraven enligt 32 §.

I 4 mom. föreskrivs det om Energimarknadsverkets skyldighet att fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende. Ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende ska fattas inom fyra månader från det att stamnätsinnehavarens anmälan eller kommissionens begäran anländer. Det anses att ett interimistiskt beslut har fattats, om Energimarknadsverket inte har meddelat beslut inom denna tid. Energimarknadsverket ska utan dröjsmål meddela kommissionen det interimistiska beslutet så att säkerställandet av oberoendet kan slutföras i enlighet med artikel 3 i elhandelsförordningen. Tillsammans med anmälan ska Energimarknadsverket lämna kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet. Energimarknadsverkets uttryckliga eller underförstådda beslut ska i enlighet med direktivet träda i kraft först efter det att förfarandet med kommissionen först har fullföljts.

I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt genom besvär. Energimarknadsverket ska fatta sitt slutliga beslut som gäller säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende inom två månader från det att verket mottagit kommissionens yttrande i frågan. Kommissionens yttrande bör beaktas så noggrant som möjligt när beslut ska fattas. Energimarknadsverkets beslut och kommissionens yttrande ska publiceras tillsammans.

34 §. Stamnätsinnehavarens skyldighet att anmäla ägare från tredjeländer. Det föreslås att stamnätsinnehavaren föreläggs en anmälningsskyldighet gentemot Energimarknadsverket i situationer som eventuellt kan leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över stamnätet eller stamnätsinnehavaren. Fungerande elmarknader, och framför allt de nät och andra tillgångar som är förknippade med elförsörjningen, har en avgörande betydelse för den allmänna säkerheten, ekonomins konkurrenskraft och för unionsmedborgarnas välfärd. Personer från tredjeländer bör därför endast tillåtas utöva bestämmande inflytande över ett överföringsnät eller en innehavare av ett överföringsnät, om de uppfyller de krav på effektiv åtskillnad som tillämpas inom gemenskapen. Genom anmälningsskyldigheten strävar man efter att garantera stamnätsinnehavarens oberoende. Genom anmälningsskyldigheten är syftet särskilt att garantera leveranssäkerheten för el i Finland, som i vissa situationer kan äventyras, om en eller flera personer från tredjeländer har bestämmande inflytande över stamnätsinnehavaren.

Det föreslås i 2 mom. att Energimarknadsverket ska åläggas en skyldighet att utan dröjsmål meddela ministeriet och kommissionen om situationer där stamnätets ägare eller innehavare, som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer, begär säkerställande av en stamnätsinnehavarens oberoende. Energimarknadsverket ska också göra en anmälan om det annars fått kännedom om omständigheter som kan leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över stamnätet eller stamnätsinnehavaren.

35 §. Säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende när det gäller ägande som

härstammar från tredjeländer. I paragrafen föreslås i enlighet med skyldigheterna i artikel 11 i elmarknadsdirektivet ett förfarande för säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende i situationer där stamnätsinnehavaren i enlighet med 34 § begär säkerställande av oberoendet, om stamnätsinnehavaren kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken Energimarknadsverket ska fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende inom fyra månader från det att stamnätsinnehavarens anmälan anländer. En part ska inte ha rätt att särskilt söka ändring i ett interimistiskt beslut av Energimarknadsverket genom besvär. Energimarknadsverket ska utan dröjsmål meddela ministeriet och kommissionen det interimistiska beslutet och begära ett yttrande av ministeriet enligt 36 § om leveranssäkerheten. Dessutom ska Energimarknadsverket begära ett yttrande av kommissionen om huruvida stamnätsinnehavaren uppfyller kraven på åtskillnad i artikel 9 i elmarknadsdirektivet. För att avgöra frågan ska Energimarknadsverket lämna ministeriet och kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet.

Det föreslås i 3 mom. att Energimarknadsverket föreläggs en skyldighet att fatta sitt slutliga beslut om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende inom två månader från utgången av den period som reserverats för kommissionens yttranden och ministeriets yttrande om leveranssäkerheten. I enlighet med kraven i elmarknadsdirektivet ska kommissionen avge sitt yttrande i frågan till Energimarknadsverket inom två månader efter det att den ursprungliga begäran har mottagits. Kommissionen kan dessutom begära in synpunkter från byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, den berörda medlemsstaten och berörda parter när yttrandet utarbetas. Om kommissionen framställer en sådan begäran föreslås det att tvåmånadersperioden ska förlängas med två månader. Om kommissionen inte avger något yttrande inom den period som föreskrivits, ska den inte anses ha några invändningar mot den nationella energitillsynsmyndighetens beslut. Det föreslås att Energimarknadsverket, när

det fattar sitt slutliga beslut, ska ta största hänsyn till kommissionens yttrande.

Enligt 4 mom. ska Energimarknadsverket fatta ett negativt beslut i fråga om säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende, om det inte har påvisats att stamnätsinnehavaren uppfyller kraven gällande oberoende och åtskillnad i 32 §. Ett negativt beslut ska fattas också om ministeriet lämnar Energimarknadsverket ett yttrande om leveranssäkerhet enligt 36 §, och om det enligt yttrandet inte har visats att beviljandet av ett säkerställande inte äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Energimarknadsverket är i fråga om bedömningen av leveranssäkerheten bundet till ministeriets bedömning. Elmarknadsdirektivets bestämmelser om säkerställande av oberoendet ska inte begränsa en medlemsstats rätt att, i överensstämmelse med gemenskapsrätten, utöva nationell rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör allmän säkerhet.

Enligt 5 mom. i paragrafen ska Energimarknadsverket bifoga ministeriets och kommissionens yttranden till sitt slutliga beslut.

36 §. Ministeriets yttrande om leveranssäkerhet. Den prövning som används vid bedömningen av leveranssäkerheten är till sin karaktär politisk ändamålsenlighetsprövning och utförandet av bedömningen förutsätter sådan god sakkunskap som gäller frågor om såväl försörjningsberedskap och energileveranssäkerhet som gemenskapsrätt och internationella relationer. Därför passar bedömningen av leveranssäkerheten bäst som ministeriets uppgift. Ministeriet ska lämna Energimarknadsverket ett yttrande om huruvida säkerställandet av stamnätets oberoende i en sådan situation som avses i 34 § äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till Energimarknadsverket i tid så att verket hinner behandla det. Elmarknadsdirektivet förutsätter att Energimarknadsverket fattar sitt beslut i ett ärende enligt 35 § 3 mom. inom två månader efter det att verket mottagit kommissionens yttrande. På grund av skyldigheten i direktivet föreslås det att ministeriet samordnar sitt yttrande med kommissionens yttrande för att Energimark-

nadsverket ska ha tid att beakta ministeriets ståndpunkt inom den tid som anges i 35 § 2 mom.

När ministeriet lämnar sitt yttrande ska det beakta de i elmarknadsdirektivet angivna rättigheterna och skyldigheterna för Europeiska unionen med avseende på tredjeländer enligt internationell rätt, inbegripet sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet. Beaktas bör även Finlands rättigheter och skyldigheter med avseende på tredjeländer, enligt avtal som Finland ingått med det berörda tredjelandet i den mån avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning samt andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

I 2 mom. föreskrivs det om ministeriets skyldighet att för sitt yttrande begära ett yttrande av kommissionen om huruvida säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten inom Europeiska unionen. I sitt eget yttrande ska ministeriet ta största hänsyn till kommissionens yttrande. Ministeriet kan avvika från kommissionens yttrande, om säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

Enligt paragrafens 3 mom. får ändring i ministeriets yttrande inte sökas särskilt genom besvär. Ministeriets beslut ska emellertid fogas till Energimarknadsverkets beslut enligt 35 § 5 mom., vilket innebär att stamnätsinnehavarens rättsskydd garanteras, när denna har möjlighet att själv söka ändring i ett beslut som gäller säkerställande av oberoendet.

37 §. Genomförande av en affärstransaktion. I paragrafen ska det föreskrivas att stamnätsinnehavaren eller parten eller parterna i en affärstransaktion inte får vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller åtgärd som avses i 33 § 2 mom. eller 34 § 1 mom. innan stamnätsinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller det vid behandlingen av ärendet bestäms något annat. Detta innebär att parterna i ett företagsförvärv eller en person från ett tredjeland eller personer från tredjeländer inte ska kunna vidta åtgär-

der för att genomföra ett företagsförvärv eller skaffa bestämmande inflytande över stamnätsinnehavaren innan åtgärdens effekt på stamnätsinnehavarens oberoende har prövats och oberoendet har säkerställts.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag från kravet i 1 mom. i fråga om 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) så att kravet i 1 mom. inte ska hindra att en inlösen skyldighet eller inlösenrätt enligt aktiebolagslagen fullgörs eller att tillstånd för genomförandet av en fusion beviljas. Genomförandet av fusionen får emellertid inte registreras innan stamnätsinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

I 3 mom. föreskrivs det att kravet i 1 mom. inte ska tillämpas på beslut som gäller val av ledamöter till stamnätsinnehavarens förvaltningsråd, styrelse eller organ som juridiskt företräder företaget. I dessa fall kan man häva valet av ledamöter utan att parterna drabbas av betydande ekonomisk skada, om säkerställandet av oberoendet får avslag i proceduren för säkerställande. Proceduren för säkerställande leder inte heller till fördröjningar i förfarandena för att välja stamnätsinnehavare.

38 §. Åtgärder med anledning av vägran att säkerställa stamnätsinnehavarens oberoende. Avsikten är att proceduren för att säkerställa stamnätsinnehavarens oberoende utförs på samma sätt som i fråga om tillsynen över företagsförvärv i konkurrenslagen (948/2011) innan ett företagsförvärv eller en affärstransaktion genomförs. Det föreslås bestämmelser i paragrafen för sådana situationer när säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende avslås för ett redan verkställt företagsförvärv eller någon annan affärstransaktion. Det är viktigt för säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende att det i lag föreskrivs om sådana åtgärder som kan garantera att det krav som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende i 34 § tillgodoses.

Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs att marknadsdomstolen på framställning av Energimarknadsverket kan bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende har avslagits för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan Energimark-

nadsverket gör framställningen ska det rådgöra med parterna om frivilligt hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det i detta sammanhang avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs, ställer Energimarknadsverket de villkor som ska följas vid hävningen av affärstransaktionen eller åtgärden. Energimarknadsverket offentliggör inte med iakttagande av sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen sådana parter affärshemligheter som hänför sig till stamnätsinnehavaren eller ärendet, utan behandlingen är för deras del hemlig.

39 §. *Ändring i beslut om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende.* Effekterna av säkerställandet av en stamnätsinnehavarens oberoende bör förankras i rådande omständigheter. Energimarknadsverket ska oberoende av ett tidigare beslut i vissa situationer kunna fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende. Ett beslut av detta slag kan fattas, om stamnätsinnehavaren eller parterna har uppgett felaktiga eller vilseledande uppgifter som i väsentlig mån har inverkat på beslutet, eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 37 §. Ett nytt beslut kan fattas endast av vägande skäl, om fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes. De bestämmelser som föreslås i paragrafen kompletterar Energimarknadsverkets behörighet att ingripa i situationer där det inträffar förändringar i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende.

40 §. *Kvalitetskrav i fråga om stamnätets funktion.* I paragrafen föreskrivs det om kvalitetskraven i fråga om stamnätsinnehavarens verksamhet. Bestämmelsen ska i fråga om stamnätsinnehavaren komplettera och precisera skyldigheten att utveckla nätet enligt 19 § i lagen. Utöver detta ska bestämmelsen dessutom tangera den systemansvariga stamnätsinnehavarens skyldighet att utveckla nätet enligt 45 § 1 mom.

Stamnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att nätet uppfyller de krav som ställts i Europeiska unionens lagstiftning på nätens säkerhet och tillförlitlighet och så att nätet uppfyller de krav i fråga om nätens säkerhet och tillförlitlighet som i elnätstillstån-

det ställts på den systemansvariga stamnätsinnehavaren. Enligt elmarknadsdirektivet ska stamnätsinnehavaren bidra till försörjningstryggheten genom lämplig överföringskapacitet och systemtillförlitlighet. I elhandelsförordningen och bestämmelser som utfärdas med stöd av den kan det närmare fastställas krav för stamnätsinnehavaren i fråga om nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet.

Stamnätet ska också planeras, byggas och upprätthållas så att träd som faller över elledningarna eller växer längs ledningsgatan inte orsakar funktionsstörningar på nätet (trädsäkerhet). Med tanke på planeringen och upprätthållandet av stamnätets funktion är det väsentliga när det gäller att garantera trädsäkerheten uttryckligen att på ett ändamålsenligt sätt gallra och sköta de träd som växer längs ledningsgatorna. Stamnätsinnehavaren kan inte ansvara för skador som orsakas av träd som växer utanför ledningsgatan t.ex. i situationer där en storm gör att kvistar utanför ledningsgatan slungas in på nätet, som sedan skadas. I sådana fall är det inte fråga om brott mot stamnätsinnehavarens skyldighet att utveckla nätet.

Genom stamnätsinnehavarens skyldighet att utveckla nätet bör man säkerställa att stamnätets överföringskapacitet är tillräcklig för att bevara Finland som ett budområde för elhandeln. Syftet med bestämmelsen är att sträva efter att trygga nätanvändarnas möjlighet att från alla Finlands anslutningspunkter kunna idka elhandel inom hela landet. För att målet ska nås krävs tillräckliga investeringar i Finlands interna överföringskapacitet. Motsvarande mål har även tagits in i motiveringen till gällande elmarknadslag.

Det kan oberoende av den systemansvariga stamnätsinnehavarens egna åtgärder uppkomma situationer där driftsituationen ändras på ett sådant sätt att det blir nödvändigt eller ändamålsenligt att dela in Finland i separata budområden för elhandel eller att tillämpa olika förfaranden på olika håll i den interna flaskhalsen.

I detta fall är det inte fråga om en situation som strider mot utvecklingsskyldigheten enligt 1 mom. 4 punkten. Enligt förslaget ska det i 2 mom. föreskrivas om undantag som den systemansvariga stamnätsinnehavaren kan göra från kravet i 1 mom. 4 punkten.

Stamnätsinnehavaren kan gå tillväga på detta sätt, om det är fråga om elanskaffning eller balanskraftshandel för förverkligande av systemansvaret och undantaget är ändamålsenligt med tanke på elsystemets driftsäkerhet eller effektivitet. Undantag från målet med ett prisområde är möjligt i sådan verksamhet som hänför sig till systemansvaret, där det är ändamålsenligt att vidta nödvändiga åtgärder på olika sätt på olika håll i prisområdets interna flaskhals. Detta gör det möjligt att t.ex. hantera överbelastning med hjälp av motköp eller effekthandel. Det föreslås att undantag från kravet i 1 mom. 4 punkten ska vara möjligt också om en betydande ändring i balansen mellan elproduktionen och förbrukningen orsakar en permanent eller långvarig överbelastning av överföringskapaciteten mellan ansvarsområdets olika delar, vilken stamnätsinnehavaren inte rimligen kan förutsättas ha tagit i beaktande i sin verksamhet, och stamnätsinnehavaren inte rimligen kan förväntas vidta de åtgärder som behövs för att utveckla nätet så snabbt att man kan undvika att ansvarsområdet delas in i budområden. Om det av någon orsak sker en överraskande förändring i balansen mellan produktion och förbrukning, kan man inte kräva att en systemansvarig stamnätsinnehavare ska kunna förbereda sig på den överraskande obalansen mellan efterfrågan och utbud t.ex. på grund av att ett stort kraftverk eller ett stort förbrukningsobjekt stängs.

41 §. Plan för utvecklande av stamnätet. Det föreslås i paragrafen en ny bestämmelse som grundar sig på den nya elhandelsförordningen, där stamnätsinnehavaren åläggs en skyldighet att göra upp en tioårig utvecklingsplan för sitt stamnät och dess förbindelser till andra elnät. Den gemenskapsomfattande tioåriga nätutvecklingsplanen (TYNDP) ska grunda sig på nationella och regionala utvecklingsplaner, och planeringsprocessen för det nationella nätet ska därför samordnas med gemenskapens nätplaneringsprocess.

Stamnätsinnehavaren ska använda utvecklingsplanen som grund vid utarbetandet av den gemenskapsomfattande nätutvecklingsplan som det föreskrivs om i elhandelsförordningen. Utvecklingsplanen har ingen annan rättsverkan för stamnätsinnehavaren,

nätanvändarna eller de myndigheter som övervakar stamnätsinnehavaren. Planerna bör publiceras, men de är inte rättsligt bindande för nätinnehavarna, och myndigheterna fastställer dem inte.

I 2 mom. föreslås i enlighet med kraven på en gemenskapsomfattande utvecklingsplan i elhandelsförordningen en bestämmelse enligt vilken utvecklingsplanen ska innehålla investeringar vars förverkligande leder till att skyldigheten att utveckla nätet och kvalitetskraven för verksamhet i stamnätet uppfylls. Dessutom föreslås investeringar som gäller sammanlänkningar som behövs för en effektivt fungerande nationell och regional elmarknad och för Europeiska unionens inre marknad för el. I utvecklingsplanen ska det tas in en utredning av de metoder som använts vid utarbetandet av utvecklingsplanen samt de prognoser och övriga antaganden som planen grundar sig på och som gäller utveckling av elförbrukningen och elproduktionen. Nätutvecklingsplanen ska innehålla effektiva åtgärder för att garantera att nätets prestanda är tillräcklig och leveranserna är säkra.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs det om skyldigheten att publicera utvecklingsplanen. Syftet med bestämmelsen är att öka öppenheten i stamnätsplaneringen. Innan utvecklingsplanen publiceras ska stamnätsinnehavaren ge sina nätanvändare samt de myndigheter och andra intressentgrupper som saken berör tillfälle att framföra sin åsikt om utvecklingsplanen. Utvecklingsplanen ska uppdateras vartannat år i enlighet med kraven i elhandelsförordningen.

42 §. Kompensation mellan stamnätsinnehavare. I paragrafen föreslås det en bestämmelse om kompensation mellan stamnätsinnehavare. Stamnätsinnehavaren ska sköta uppgifter som hänför sig till kompensation mellan stamnätsinnehavare, som det föreskrivs om i elhandelsförordningen. I elhandelsförordningen föreskrivs det om en kompensationsmekanism som bidrar till att stamnätsinnehavarna får kompensation för kostnader som föranleds av gränsöverskridande flöden i stamnätsinnehavarens nät. En stamnätsinnehavare ska ansvara för uttaget av de avgifter som hänför sig till kompensationsmekanismen mellan stamnätsinnehavare när

en tredje part beviljas tillträde till nätet. Kompensation ska betalas av innehavarna av de nationella överföringsnät från vilka de gränsöverskridande flödena härstammar och de nät för vilka dessa flöden är avsedda.

43 §. Överföringsavgifter för import och export av el. Punktprissättningen ska i princip inte gälla ledningsförbindelser över landets gränser. Med stöd av 1 mom. i paragrafen ska stamnätsinnehavaren ta ut överföringsavgifter för import eller export av el över landets gränser, vilka beaktar ömsesidighet och de kostnadseffekter som stamnätsinnehavaren orsakas, om inte något annat följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland eller av avtal eller andra arrangemang som stamnätsinnehavaren har ingått och som grundar sig på ömsesidig driftsäkerhet och effektivitet i elsystemet samt på marknadsbetingelserna. På avgifter som tas ut för användningen av utlandsförbindelser inverkar dessutom normerna i Europeiska unionens lagstiftning. På basis av t.ex. bestämmelserna i elhandelsförordningen tillämpas punktprissättningen också i de sammanlänknings mellan EES-staterna som är i bruk på marknaden. Dessutom kan avgifter som grundar sig på kompensation mellan stamnätsinnehavare tas ut för import och export av el.

Den avgift som tas ut för import och export av el ska uppfylla villkoren i 24 § i elmarknadslagen. Om överföringsavgifter tas ut, ska villkoren för dem och grunderna för hur de fastställs vara jämlika och icke-diskriminerande. Prissättningen ska vara skälig, och i den får inte förekomma ogrundade villkor eller begränsningar som uppenbart begränsar konkurrensen inom elhandeln. Vid prissättningen bör de villkor beaktas som elsystemets driftsäkerhet eller effektivitet kräver.

44 §. Den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs om den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde. Till den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde hör hela Finlands territorium med undantag för landskapet Åland, som med stöd av självstyrelsen tillämpar egen ellagstiftning. Sammanlänknings till andra stamnät hör till stamnätsinnehavarens

ansvarsområde. Definitionen motsvarar den systemansvariga stamnätsinnehavarens nuvarande faktiska verksamhetsområde.

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs att den systemansvariga stamnätsinnehavaren ansvarar inom sitt ansvarsområde för de uppgifter som omfattas av systemansvaret samt andra uppgifter som ankommer på stamnätsinnehavaren enligt denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt elhandelsförordningen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde svara för den utvecklingsskyldighet som ankommer på honom. Till den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde hör inte någon sådan ensamrätt att bygga nät som hänför sig till distributionsnätinnehavarens ansvarsområde.

45 §. Systemansvar. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska även i fortsättningen svara för att Finlands elsystem är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert samt handha de uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret samt den riksomfattande balansavräkningen på ett ändamålsenligt och för parterna på elmarknaden jämnt och icke-diskriminerande sätt. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska upprätthålla och utveckla sina verksamheter och tjänster som omfattas av systemansvaret samt upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät och övriga anläggningar som behövs för skötseln av systemansvaret samt förbindelserna till andra nät. Den utvecklingsskyldighet som ingår i systemansvaret kompletterar nätinnehavarnas allmänna skyldighet att utveckla nätet som avses i 19 §. Den systemansvariga bör tillämpa båda bestämmelserna parallellt. Den utvecklingsskyldighet som ingår i systemansvaret är avsedd att vara mera omfattande till sitt tillämpningsområde än skyldigheten att utveckla nätet. Förutom på sådan verksamhet som sammanhänger med utvecklandet av elnätet ska bestämmelsen också tillämpas på upprätthållandet och utvecklandet av de verksamheter och tjänster som omfattas av systemansvaret samt utöver på elnätet också på upprätthållandet, drivandet och utvecklandet av övriga anläggningar samt datasystem och programvara som behövs vid skötseln av systemansvaret. Utvecklingsskyldig-

heten bör uppfyllas så att näten fungerar effektivt och att förutsättningarna för en effektivt fungerande nationell och regional elmarknad samt Europeiska unionens inre marknad för el kan tryggas. Syftet med den utvecklingsskyldighet som hör till systemansvaret är att i enlighet med bestämmelsen om mål i 1 § i elmarknadslagen trygga förutsättningarna för effektivt fungerande elmarknader. Denna förpliktelse innebär att elmarknadens funktionsduglighet bör granskas med tanke på elmarknaden som en helhet samt vad som är bäst för hela elmarknaden. I en verksamhet som regleras av denna bestämmelse bör den systemansvariga därmed i enskilda fall träffa sina avgöranden med tanke på vad som är fördelaktigt för hela elmarknaden. I en sådan situation kan en enskild marknadsparts intresse inte åsidosätta ett intresse som omfattar elmarknadens funktionsduglighet mera vidsträckt.

Den systemansvariga ska för att realisera systemansvaret kunna uppställa villkor inte bara för belastningen från kraftverk och nätinnehavare som anslutit sig till stamnätet utan också från elanvändare, eftersom det kan vara nödvändigt att koppla från belastningen i situationer med svåra störningar. Detta förhindrar att värre störningar uppkommer och det tryggar eltillförseln till viktiga objekt. I 2 mom. i paragrafen föreskrivs att den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska kunna ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna realiseras. Villkoren ska kunna tillämpas i enskilda fall efter det att Energimarknadsverket har fastställt dem genom sitt beslut. Fastställandeförfarandet gäller allmänna villkor för verksamhet som omfattas av systemansvaret för stamnätsinnehavaren med systemansvar. Villkoren ställs av den systemansvariga och gäller användningen av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna. Bestämmelsen berättigar däremot inte Energimarknadsverket att i enskilda fall på förhand ingripa i den systemansvarigas verksamhet. Det föreslås att villkoren enligt bestämmelsen ska kunna tillämpas i enskilda fall efter det att Energimarknadsverket har godkänt villkoren. De villkor som

Energimarknadsverket har fastställt ska kunna tillämpas även om de överklagas, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

I 3 mom. i paragrafen föreskrivs det att närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska realiseras och om innehållet i det kan utfärdas genom förordning av ministeriet. Närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska realiseras och om innehållet i det ska kunna utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet. De frågor som anknyter till sättet att realisera systemansvaret och innehållet är av sådan art att deras tekniska natur och betydelse i sak inte förutsätter att statsrådet bemyndigas att utfärda förordning.

I lagens 8 § föreskrivs om elnätstillstånd för en systemansvarig stamnätsinnehavare samt om åläggande av systemansvaret.

46 §. Riksomfattande balansansvar. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska sörja för att balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen hela tiden upprätthålls inom hans ansvarsområde (riksomfattande balansansvar). I paragrafen föreskrivs det om skyldigheten för den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar att på riksnivå organisera den hantering av balansen mellan produktionen och förbrukningen som krävs för att landets elsystem ska vara funktionsdugligt. Det riksomfattande balansansvaret omfattar alla de åtgärder och resurser som skötseln av det kräver och som ska genomföras eller garanteras för respektive balansavräkningsperiod. Detta ska beträffande frekvensen ske inte bara momentant i enlighet med vad som för närvarande bestäms om ansvaret att upprätthålla frekvensen utan också för balansavräkningsperioden. I den föreslagna bestämmelsen bereder man sig på att längden på balansavräkningsperioden senare kommer att harmoniseras i unionens lagstiftning. Om längden på den balansavräkningsperiod som ska tillämpas i den riksomfattande balansavräkningen inte har fastställts i elhandelsförordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, ska det genom bemyndigandet i 74 § föreskrivas om balansavräkningsperiodens längd genom förordning av statsrådet. På basis av övergångsbestämmelsen i 120 § tillämpas i den riksomfattande balansavräkningen och balansavräkningen en balansavräkningsperiod på en timme enligt

gällande lagstiftning tills det föreskrivs särskilt om detta. Det riksomfattande balansansvaret för överföringssystemet ska utsträckas till de regleringsåtgärder som ska vidtas eller inledas under varje balansavräkningsperiod. Under en tidsperiod som är längre än detta ska upprätthållandet av jämvikten i produktionen och förbrukningen i främsta hand ske direkt utifrån avtal mellan elförsäljare och elköpare.

Lika möjligheter till konkurrens för parterna på elmarknaden förutsätter jämlik och icke-diskriminerande behandling av balanskraftsenheten. Därför ska anskaffningen av den reglerkraft som balanskraftsenheten bedriver samt balanskraftshandeln grunda sig på så neutrala principer som möjligt med tanke på parterna på elmarknaden. Det föreslås att det i 2 mom. föreskrivs att anskaffningsvillkoren för den el som behövs för skötseln av det riksomfattande balansansvaret samt köpevillkoren för balanskraften ska vara jämlika och icke-diskriminerande för parterna på elmarknaden och i dem får inte ingå villkor eller begränsningar som är ogrundade eller uppenbarligen begränsar konkurrensen i elhandeln. Balanskraftsenheten anskaffar reglerkraften på konkurrensutsatta marknader så att priset på reglerkraft för varje balansavräkningsperiod bildas utifrån anbudet. Alla parter som innehar reglerkapacitet, inklusive utländska parter, ska kunna erbjuda reglerkraft på reglermarknaden på lika och icke-diskriminerande villkor. Även de fränkopplingsbara belastningarna ska i vissa situationer kunna utgöra reglerkraft. På samma sätt ska den anskaffning av reglerkapacitet som grundar sig på långtidskontrakt basera sig på konkurrensutsättning. På reglerkraftsmarknaden sker prisbildningen således utifrån marknadsmekanismen.

Den systemansvariga ska dock vid anskaffningen av reglerkraft kunna följa de motiverade villkor som krävs för att landets elsystem ska vara funktionsdugligt och effektivt. För att landets elsystem ska vara funktionsdugligt och driften av det ändamålsenlig kan det t.ex. förutsättas att en viss minimimängd reglerkapacitet hela tiden och i alla förhållanden ska stå till balanskraftsenhetens förfogande. Balanskraftsenheten ska härvid ha rätt att ingå avtal om fastare reservering

av en del av denna reglerkapacitet för sitt bruk. Däremot ska sådana villkor och begränsningar som ser ut att vara allmänna och jämlika, men som de facto har skräddarsyttts för att gälla bara vissa elmarknadsparter, vara förbjudna.

Balanskraftsenheten ska göra en balanskraftsprodukt av den reglerkraft som enheten har skaffat och med denna produkt ska den idka handel med parterna på elmarknaden med den mängd som balansavräkningen visar efter varje balansavräkningsperiod. En part på elmarknaden ska hos balanskraftsenheten skaffa sig den reglerkraft som behövs, enligt en balansavräkning i efterskott, eller alternativt ska parten ha en utomstående balansansvarig, som sörjer för att den el som behövs för att jämvikten ska kunna återställas i partens elbalans levereras med öppna elleveransavtal. Hanteringen av den egna balansen så mycket i realtid som möjligt är en viktig konkurrensfaktor för elförsäljaren. Till följd av detta behövs den föreslagna bestämmelsen för att garantera att elförsäljarnas möjligheter att skaffa sig balanskraft från balanskraftsenheten är så jämlika som möjligt samt icke-diskriminerande och att det i balanskraftshandeln inte oberättigat finns villkor som begränsar konkurrensen i elhandeln. Den systemansvariga ska dock kunna ställa sådana motiverade villkor för balanskraftshandeln som krävs med tanke på att landets elsystem ska vara funktionsdugligt och effektivt.

Balanskraftshandeln med balanskraftsenheten ska vara öppen för alla parter på elmarknaden som i elsystemet kan sörja för de tekniska krav som ska ställas på dem som börjar idka handel med balanskraft. Ett sådant krav kan i det utvecklingsskede som för närvarande råder i elsystemet vara de tekniska förutsättningarna för att parten i fråga ska kunna vara utomstående balansansvarig för andra parter på elmarknaden samt sörja för de skyldigheter i anslutning till detta som balansavräkningen förutsätter. Kriterierna för att en part ska få vara balansansvarig ska ställas av balanskraftsenheten.

Flexibilitet i efterfrågan på el kan utnyttjas i synnerhet som en del av stamnätsinnehavarens strategiska reserver. Energimarknadsverket bör anteckna användningen av flexibilitet i efterfrågan vid upprätthållandet av ba-

lansansvaret i den föreskrift som gäller systemansvaret. I paragrafen föreskrivs i enlighet med förutsättningarna i elmarknadsdirektivet att köpevillkoren för balanskraften ska ge nätanvändarna goda incitament att balansera sin inmatning och sitt uttag av el.

I 3 mom. i paragrafen föreslås en bestämmelse om att prissättningen av balanskraften ska vara skälig. Principerna för prissättningen av balanskraften ska också styra balanskraftshandeln så att balanskraft inte används som ersättning för egentlig elanskaffning. Däremot ska sådana villkor och begränsningar som ser ut att vara allmänna och jämlika, men som de facto är skraddarsydda för att gälla bara vissa elmarknadsparter, vara förbjudna. Således ska t.ex. sådana villkor som används för att begränsa balanskraftshandeln endast till innehavare av reglerkapacitet vara förbjudna. Vid prissättningen av balanskraften ska de villkor beaktas som elsystemets driftsäkerhet och effektivitet ställer.

Den balanskraftshandel som balanskraftsenheten idkar ska utgöra ett monopol. Till följd av detta ska prissättningen av balanskraft regleras i elmarknadslagen liksom också andra motsvarande funktioner på elmarknaden. Till följd av detta ska det bestämmas att prissättningen av balanskraften ska vara skälig. Prissättningens skälighet avser i enlighet med principerna i energimarknadslagstiftningen att prissättningen ska grunda sig på faktiska kostnader. Prissättningens skälighet ska också innebära förbud mot att ta överstora vinster, dvs. avkastningen av verksamheten ska vara skälig. I verksamheten ska man också eftersträva kostnadseffektivitet, dvs. det ska inte få förekomma en betydande skillnad mellan priset på balanskraft och kostnaderna, som ska vara så låga som möjligt. Viktigt vad gäller prissättningen är också kravet på att prissättningen och grunderna för den ska vara öppna.

Den systemansvariga stamnätsinnehavarens balanskraftsenhet ska sörja för skötseln av det riksomfattande balansansvaret. Det föreskrivs om enhetens organisatoriska ställning i 8 §.

47 §. Riksomfattande balansavräkning. I paragrafen föreslås bestämmelser om den riksomfattande balansavräkningen. I den riksomfattande balansavräkningen ska man

för varje balansavräkningsperiod klarlägga balansavvikelse mellan balanskraftsenheten och de balansansvariga samt balansavvikelse mellan balanskraftsenheten och balanskraftsenheterna inom andra stamnätsinnehavares ansvarsområden. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde sörja för att elbalansen samt hans ansvarsområdes balansansvarigas elbalanser klarläggs (riksomfattande balansavräkning).

Om längden på den balansavräkningsperiod som tillämpas i den riksomfattande balansavräkningen inte har fastställts i elhandelsförordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, ska det föreskrivas om periodens längd genom förordning av statsrådet. Elhandelsförordningen förutsätter ett ökat samarbete och en ökad samordning mellan överföringsnätinnehavarna och att nätföreskrifter som harmoniserar den gemensamma elmarknaden utarbetas även i fråga om de föreskrifter som gäller balansavräkning. Genom förordning av statsrådet kan man precisera balansavräkningsperiodens längd inom ramen för tillämpningsområdet för de nätföreskrifter som utfärdas med stöd av elhandelsförordningen.

Det föreskrivs om ordnandet av den riksomfattande balansavräkningen i 8 §.

48 §. Publicerande av villkor för tjänster som hänför sig till systemansvaret. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs om publicerande av villkor för tjänster som hänför sig till systemansvaret. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska i fråga om de tjänster som hör till systemansvaret publicera samt till Energimarknadsverket anmäla gällande försäljnings- och anskaffningsvillkor samt grunderna för hur de bestäms liksom även de villkor som är nödvändiga för realiseringen av systemansvaret och som avses i 45 § 2 mom. En systemansvarig stamnätsinnehavare förutsätts publicera och anmäla åtminstone alla villkor som hänför sig till driften av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna. Prissättningen ska vara offentlig och nätinnehavaren ska göra priserna och villkoren för sina tjänster och grunderna för hur de fastställs allmänt tillgängliga i skriftlig form. De ska innehålla tillräckliga uppgifter för att kunden i princip

själv ska kunna beräkna priset på tjänsten. Kravet på att prissättningen ska vara offentlig är viktigt med tanke på målen med den föreslagna lagen. Endast på detta sätt har kunderna och myndigheterna möjlighet att övervaka att en nätinnehavare som har monopolställning iakttar en riktig prissättning.

Det ska i 2 mom. i paragrafen föreskrivas att Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska publiceras och anmälas samt om förfarandet för publicerandet och anmälningen. Energimarknadsverket har i egenskap av den specialmyndighet som svarar för tillsynen över elmarknaden, främjandet av marknadens funktionsduglighet och beviljandet av tillstånd förutsättningar för det beslutsfattande som gäller verksamheten på elmarknaden och den sakkunskap som avser parterna på marknaden.

49 §. Utvecklande av det informationsutbyte som krävs för elhandeln och balansavräkningen. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs om utvecklandet av det informationsutbyte som krävs för elhandeln och balansavräkningen. Utvecklandet av det informationsutbyte som krävs för elhandeln och balansavräkningen föreslås vara den systemansvariga stamnätsinnehavarens uppgift. Syftet med utvecklingsverksamheten är att i enlighet med målen i 1 § främja ett effektivt och med avseende på elmarknadsparterna, nätinnehavarna och de balansansvariga jämlikt och icke-diskriminerande informationsutbyte. Till utvecklandet av informationsutbytet hör åtminstone utvecklande av standarder för meddelandetraffiken samt deltagande i det internationella utvecklingssamarbetet i anslutning till det, utvecklande av procedurer som hänför sig till informationsutbyte samt deltagande i internationellt utvecklingsarbete i anslutning till det, uppgörande av förslag för ministeriet om ändring av standarderna för meddelandetraffiken och de procedurer som hänför sig till informationsutbyte, upprätthållande av testtjänst för meddelandetraffiken, informering, utbildning och rådgivning som hänför sig till informationsutbyte samt kontroll av hur standarderna för meddelandetraffiken och procedurerna för informationsutbyte iakttas.

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs om finansiering av de uppgifter för utvecklande av informationsutbyte som avses i 1 mom. med separata avgifter som den systemansvariga stamnätsinnehavaren har rätt att ta ut hos dem som använder stamnätsservicen och balanstjänsten. Avgifterna får täcka skäliga kostnader som uppdraget orsakat den systemansvariga stamnätsinnehavaren samt en skälig vinst.

När man fastställer den ersättning som ska betalas för utvecklande av det informationsutbyte som krävs för elhandeln och balansavräkningen bör man tillämpa vad som föreskrivs om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Enligt artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt ska företag som anförtratts uppgiften att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse vara underkastade reglerna i detta fördrag, särskilt konkurrensreglerna, i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats dem fullgörs. Utvecklingen av handeln får inte påverkas i en omfattning som strider mot gemenskapens intresse. Kommissionen fattade den 20 december 2011 ett beslut om tillämpningen av bestämmelserna i artikel 106.2 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt på statligt stöd i form av ersättning för allmännyttiga tjänster som beviljas vissa företag som fått i uppdrag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (2012/21/EU). Kommissionens beslut förutsätter att den som tillhandahåller tjänster specificerar ersättningen i sin interna redovisning. Energimarknadsverket ska övervaka att avgifterna tas ut och verket kan kräva att den ersättning som betalas för utvecklandet av informationsutbytet specificeras i bokföringen och åtskiljs från den systemansvariga stamnätsinnehavarens övriga funktioner. Den ersättning som betalas ut bör också uppfylla de kriterier som Europeiska gemenskapernas domstol definierat i Altmark Trans-domen (mål C-280/00) för att Europeiska unionens bestämmelser om statligt stöd inte ska tillämpas på den ersättning som betalas för utvecklandet av informationsutbytet. Med ersättning avses de skäliga kostnader och den

Grunderna för fastställandet av avgifterna ska vara jämlika och icke-diskriminerande.

Grunderna för hur de avgifter som ska tas ut fastställs bör behandla aktörer och aktörsgrupper jämlikt och utan diskriminering. I grunderna för fastställande kan finnas skillnader mellan olika aktörsgrupper, men skillnaderna ska grunda sig på objektiva fastslagna kriterier. Den stamnätsinnehavare som påförts systemansvar ska publicera avgifterna och grunderna för fastställande av dem.

6 kap. Bestämmelser som gäller distributionsnät och distributionsnätsinnehavare

50 §. Kvalitetskrav i fråga om högspänningsdistributionsnätets funktion. Det föreslås i paragrafen en ny bestämmelse som preciserar gällande lagstiftning och som gäller kvalitetskraven i fråga om högspänningsdistributionsnätets funktion. Bestämmelsen ska i fråga om innehavaren av ett distributionsnät för högspänning komplettera och precisera skyldigheten att utveckla nätet enligt 19 § i lagen. Enligt 1 punkten i paragrafen ska ett distributionsnät för högspänning planeras, byggas och upprätthållas så att nätet uppfyller de krav i fråga om nätens säkerhet och tillförlitlighet som en stamnätsinnehavare som påförts systemansvar ställt i egenskap av systemansvarig. Med dessa krav avses de villkor i 45 § 2 mom. i elmarknadslagen som Energimarknadsverket fastställer enligt 10 § 1 mom. i den föreslagna lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden innan de börjar tillämpas. I 2 punkten i paragrafen preciseras principerna för praxis i fråga om tillämpningen av gällande elmarknadslag genom att det föreskrivs om planering, byggande och upprätthållande av ett distributionsnät för högspänning så att träd som faller över elledningarna eller växer längs ledningsgatan inte orsakar funktionsstörningar på nätet (trädsäkerhet). Nätinnehavaren ska inte bära ansvaret för skador som orsakas av träd som växer utanför ledningsgatan t.ex. i situationer där en storm slungar in kvistar utanför ledningsgatan på nätet, som sedan skadas. I sådana fall är det inte fråga om brott mot nätinnehavarens skyldighet att utveckla nätet.

51 §. Kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion. Det föreslås i paragrafen en ny bestämmelse som preciserar gällande

lagstiftning och som gäller kvalitetskraven i fråga om distributionsnätets funktion. Bestämmelsen ska i fråga om en distributionsnätsinnehavare komplettera och precisera skyldigheten att utveckla nätet enligt 19 § i lagen. I paragrafen föreslås sådana tidsgränser för avbrott i eldistributionen som är förpliktande för distributionsnätsinnehavare och enligt vilka distributionsnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att sådana fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte överskrider de gränser som nämns i paragrafen. Genom den föreslagna bestämmelsen åläggs de distributionsnätsinnehavare som inte ännu uppfyller föreslagna krav att höja nivån på leveranssäkerheten i eldistributionen. Genom bestämmelsen uppställs planeringskriterier för distributionsnätsinnehavarna med stöd av vilka nätinnehavarna ska dimensionera nivån på leveranssäkerheten i sina nät. Nätinnehavarna bestämmer själva om de metoder som de använder för att uppfylla dessa kriterier. Nätets konstruktion ska emellertid uppfylla de föreslagna kraven genom en dimensionering som grundar sig på ett normalt antal reparatörer. När nätets egenskaper dimensioneras kan dess egenskaper vad gäller konstruktionen inte ersättas genom att ett extra antal reparatörer reserveras för sådana situationer som avses i bestämmelsen, eftersom detta i en verklig situation likväl inte är möjligt för alla nätinnehavare, om en storm drar in över flera nätinnehavares område. Den föreslagna grunden för dimensioneringen av distributionsnätets funktion ska definieras utifrån väderfenomen som grundar sig på vind och snö. I vädervokabulären i vårt land beskriver ordet "storm" väderfenomen som endast gäller vind. Som dimensioneringsgrund ska inte andra kraftiga väderfenomen användas. Kraftigt underkyllt regn, som av alla väderfenomen är det som troligtvis orsakar de största skadorna på elnätet som man kan föreställa sig, ska lämnas utanför dimensioneringsgrunden. I Finland har det tills vidare inte förekommit väderfenomen av detta slag i någon större utsträckning. För att gardera sig mot ett sådant väderfenomen krävs i praktiken att elnätet nästan helt och hållet kablifieras. Utifrån det krav som föreslås i 19 § 2 mom. 2 punkten i lagen ska alla elnät dess-

utom ha beredskap för alla normala klimatologiska störningar, t.ex. störningar som orsakas av regn, översvämningar och stigande havsvattenstånd.

Skyldigheten att utveckla nätet och kvalitetskraven i fråga om distributionsnätets funktion bestämmer målnivån på distributionsnätets funktion, och Energimarknadsverket övervakar att nivån nås. Kunderna ska inte på grund av den begränsning som grundar sig på 107 § 2 mom. i lagen kunna kräva skadestånd av nätinnehavaren med stöd av skadeståndslagen (412/1974), om nätinnehavaren inte uppfyller de krav som ställs i bestämmelserna. Bestämmelser om kunders rättigheter och påföljder vid brott mot rättigheterna ska däremot finnas i lagens 13 kap. och dessutom ska de ingå i elnätsavtalet mellan nätinnehavaren och kunden. Eftersom det är fråga om ett planeringskriterium, ska avsikten i enskilda fall i princip inte vara att tillämpa en påföljdsavgift, men en avgift kan komma på fråga, om brott mot utvecklingsskyldigheten har begåtts utifrån en helhetsbedömning som Energimarknadsverket gjort.

Enligt 1 mom. 1 punkten i paragrafen ska ett distributionsnät planeras, byggas och upprätthållas så att nätet uppfyller de krav i fråga om nätens säkerhet och tillförlitlighet som en stamnätsinnehavare som påförts systemansvar ställt i egenskap av systemansvarig. Med dessa krav avses villkoren i 45 § 2 mom. i elmarknadslagen. Krav av detta slag kan gälla t.ex. elnätens skyddssystem och samordningen av dem. Enligt 1 mom. 2 punkten i paragrafen ska distributionsnätet planeras, byggas och upprätthållas så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över 6 timmar för nätanvändare inom detaljplaneområden. Detta krav gäller dock inte stranddetaljplaneområden. Enligt 1 mom. 3 punkten i paragrafen ska distributionsnätet planeras, byggas och upprätthållas så att fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över 36 timmar för nätanvändare någon annanstans än inom det område som avses i 2 punkten. Om det är fråga om fel i distributionsnätet till följd av någon annan faktor än storm eller snöbelastning, ska på be-

dömningen tillämpas den bestämmelse som gäller utvecklingsskyldigheten i 19 §. Under normala förhållanden förutsätts det en högre nivå på tillförlitligheten i fråga om elnätets och elnätstjänsternas funktion än i situationer med svåra störningar.

I 2 mom. i paragrafen föreskrivs det om undantag från målnivån för kvalitetskraven i fråga om distributionsnätets funktion på öar utan broförbindelse eller motsvarande annan fast förbindelse eller förbindelse med en regelbundet trafikerande landsvägsfärja. Med landsvägsfärja avses en sådan vajerfärja eller frigående färja som avses i 6 § i landsvägslagen (503/2005). I dessa fall kan en distributionsnätsinnehavare fastställa en målnivå som är lägre än den målnivå som avses i 1 mom. 2 och 3 punkten i överensstämmelse med lokala förhållanden. Motiveringen till en lägre målnivå kan t.ex. vara det att en distributionsnätsinnehavare inte har möjlighet att utföra reparationer inom utsatt tid eller att reparationerna kräver specialutrustning för att reparatörerna ska komma fram till platsen. Som motivering är det även möjligt att beakta att kostnaderna kommer att vara höga i jämförelse med den nytta som uppnås, eftersom det på området finns lite bosättning och att den i huvudsak är semesterbosättning samt att kostnaderna på grund av rådande omständigheter blir exceptionellt höga för de övriga nätanvändarna. När man bedömer målnivån ur kundens synvinkel kan man beakta att kunden i princip själv har valt att bosätta sig på en plats där förhållandena med tanke på eldistributionen är krävande. Därmed har kunden också godkänt att nätinnehavaren inte kan garantera samma service som i fråga om service för kunder under normala förhållanden. Den fastställda nivån ska i vilket fall som helst uppfylla kunders skäliga krav. När nivån fastställs bör gränsvärden enligt t.ex. standarden SFS-EN 50160 beaktas. Det totala antalet avbrott ska alltid hålla sig åtminstone inom de gränser som fastställs i standarden. Dessutom bör man beakta huruvida det på området finns ett enskilt objekt eller också flera kunder. Syftet med bestämmelsen är inte att försämra den nuvarande nivån ens i skärgårdsområden.

I övergångsbestämmelsen i lagens 119 § föreskrivs det om en övergångsperiod, inom

vilken distributionsnätsinnehavaren ska uppfylla kraven i paragrafen, samt om genomförandet av kraven. Distributionsnätsinnehavaren ska uppfylla de krav som ställs i 1 mom. 2 och 3 punkten inom sitt ansvarsområde senast den 31 december 2028. Kraven ska genomföras så att de är uppfyllda senast den 31 december 2019 för minst 50 procent av alla distributionsnätsanvändare med undantag för fritidsbostäder och senast den 31 december 2023 för minst 75 procent av alla distributionsnätsanvändare med undantag för fritidsbostäder. Strandområden och fritidsboställningen på dem hör till de objekt där det vanligtvis är svårast och dyrast att förverkliga de föreslagna leveranssäkerhetsmålen för distributionsnäten. Därför föreslås det att fritidsbostäderna ska lämnas utanför delmålen. På detta sätt kan nätinnehavaren granska de åtgärder som ska vidtas sist på dessa områden när det gäller åtgärdernas prioritet.

52 §. Utvecklingsplan för distributionsnät. Förbättringen av leveranssäkerheten i distributionsnäten ska övervakas med hjälp av en utvecklingsplan för distributionsnät. Enligt 1 mom. i paragrafen ska distributionsnätsinnehavaren göra upp en utvecklingsplan för sitt distributionsnät som ska innehålla de åtgärder som leder till att kraven enligt 51 och 119 § uppfylls och upprätthålls i distributionsnätet. Utvecklingsplanen ska uppdateras vart annat år.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska utvecklingsplanen innehålla detaljerade åtgärder fördelade på perioder om två kalenderår som systematiskt och långsiktigt förbättrar distributionsnätets tillförlitlighet och säkerhet under den övergångstid som avses i 119 § och som leder till att distributionsnätet uppfyller de krav som avses i 51 och 119 §. Syftet med förslaget är att distributionsnätsinnehavarna särskilt ska beakta alla möjliga åtgärder som används för att höja nivån på leveranssäkerheten. Utöver kablfiering bör man även beakta andra alternativ för att förbättra leveranssäkerheten. I utvecklingsplanen ska man utifrån nätanvändarnas rimliga behov fästa uppmärksamhet vid tryggandet av eltillgången på elförbrukningsplatser med funktioner och tjänster som är viktiga med avseende på tryggandet av samhällets ledning eller säkerhet, befolkningens uppehålle eller näringsli-

vets funktionsduglighet. Befolkningens uppehålle förutsätter kontinuerlig funktionsförmåga för vissa centrala sektorer inom näringslivet. De funktioner som med tanke på befolkningens uppehålle är viktiga kan även anses omfatta t.ex. sjukhus, hälsostationer, ålderdomshem och vårdinrättningar för utvecklingsstörda. Bland annat de basstationer som är kritiska med tanke på kommunikationsnäten kan vara funktioner som är viktiga för att säkerställa näringslivets funktionsduglighet. Vid placeringen av de elledningar som ingår i utvecklingsplanen ska man så långt det är möjligt utnyttja gemensamma rutter med andra samhällstekniska nät. Hit räknas t.ex. kommunikationsnät samt vatten- och avloppsnät. Syftet är att effektivisera planmässigheten i fråga om kablfieringen och samarbetet med kommunikationsnäten.

Utvecklingsplanen och ändringar i den ska lämnas till Energimarknadsverket. Energimarknadsverket har rätt att inom sex månader från det att det har mottagit planen genom ett beslut kräva att distributionsnätsinnehavaren gör ändringar i planen, om det finns anledning att misstänka att de åtgärder som ingår i planen inte leder till att kraven enligt 51 och 119 § uppfylls eller om utvecklingsplanen inte uppfyller de krav som anges i 2 mom. Energimarknadsverket kan i en sådan situation där distributionsnätsinnehavaren försummar sin skyldighet att genomföra utvecklingsplanen för distributionsnätet bestämma att distributionsnätsinnehavaren verkställer sin utvecklingsplan för distributionsnätet. Försummelse av ett beslut som Energimarknadsverket fattar i en sådan situation kan betraktas som försummelse av utvecklingsskyldigheten.

Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska ges i utvecklingsplanen samt om hur planen ska lämnas till Energimarknadsverket.

53 §. Anslutningsvillkor för distributionsnätsinnehavare. Det föreslås att det i paragrafen tas in en bestämmelse som överensstämmer med gällande lag, enligt vilken en distributionsnätsinnehavare ska ha offentliga allmänna avtalsvillkor (anslutningsvillkor) för sådana nätanvändare som ansluter sig till distributionsnätet med en nominell spänning på högst 20 kilovolt.

54 §. *Tidsfördelning i fråga om eldistributionstjänster i distributionsnätet.* Det föreslås i paragrafen en ny bestämmelse som kompletterar gällande lagstiftning och som gäller tidsfördelningen i fråga om eldistributionstjänster i distributionsnätet. Distributionsnätinnehavaren ska inom sitt distributionsnät tillhandahålla slutförbrukarna eldistributionstjänster enligt den allmänna tidsfördelningen. I eldistributionstjänsten ska ingå en måttjänst enligt en motsvarande tidsfördelning. Eldistributionstjänster enligt den allmänna tidsfördelningen är 1) distribution som baserar sig på timvis mätning, 2) entidsdistribution, 3) tvåtidsdistribution som grundar sig på natt- och dagenergi samt 4) säsongdistribution som grundar sig på vintervardagsenergi och annan energi. Syftet med bestämmelsen är att distributionsnätinnehavarna ska erbjuda sina kunder alla överföringsprodukter som nämns i paragrafen samt måttjänster som är kompatibla med dessa produkter. På detta sätt kan man säkerställa att det för elförbrukarna i distributionsnäten finns överföringsprodukter som motsvarar deras köp av elenergi och måttjänster som är kompatibla med dessa produkter. Tidsfördelningen i fråga om måttjänsten och överföringsprodukten ska emellertid grunda sig på den tidsfördelning som distributionsnätinnehavaren fastställer.

Särdraget för en överföringsprodukt som grundar sig på timvis mätning är att avgifterna för överföringsprodukten kan variera under dygnets timmar mer än i fråga om tvåtidsdistribution. I en produkt av detta slag ska det åtminstone ingå separata energiavgifter för natt- och dagtimmar, men även den energi som överförs under toppbelastningstimmarna under ett dygn kan ha en avvikande avgift. När det gäller entidsdistribution innefattar överföringsprodukten endast ett enhetspris för energiavgiften, som är detsamma oberoende av tidpunkt på dygnet, dygn eller årstid. När det gäller tvåtidsdistribution innefattar överföringsprodukten olika enhetsavgifter för energi som överförs under natt- och dagtimmar. När det gäller säsongdistribution innefattar överföringsprodukten olika enhetsavgifter för energi som överförs under en vintervardag och för energi som överförs under övriga tider. Utöver dessa överförings-

produkter kan distributionsnätinnehavaren också ha andra överföringsprodukter.

Genom förslaget säkerställs det att en slutförbrukare, om han av en elförsäljare vill köpa en elprodukt med tvåtidsfördelning som grundar sig på natt- och dagenergi, även kan köpa tvåtidsdistribution som grundar sig på natt- och dagenergi av distributionsnätinnehavaren. Måttjänsten ska ingå i priset på överföringsprodukten. En kund ska emellertid, om han så vill, kunna köpa elenergi och överföringstjänster enligt olika tidsfördelning, dvs. avsikten är inte att sammankoppla dem. Dessutom ska det vara möjligt att köpa mät- och distributionsprodukter i kors till de delar som distributionsprodukten kan mätas med hjälp av sådan mätapparatur som kunden använder.

Förslaget inverkar inte på kundens rätt att få de egna mätuppgifterna till sitt förfogande. På detta sätt ska kunden oberoende av distributions- och måttjänsten fortsättningsvis ha rätt att få sina uppmätta timmätvärden till sitt förfogande så som föreskrivs i statsrådets förordning om utredning och mätning av elleveranser (66/2009). Syftet med bestämmelsen är inte att ingripa i reformen av den timvisa mätningen och inte heller att förutsätta ett byte av timmätare, om kunden vill byta överförings- eller mätprodukt. Balansavräkningen ska även grunda sig på timmätning, dvs. på uppmätta timmätvärden, om en timmätare har installerats på driftsstället.

55 §. *Prissättning av eldistribution i distributionsnät oberoende av avstånd.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om prissättning av eldistribution i distributionsnät oberoende av avstånd som motsvarar nuvarande tillämpningspraxis i fråga om prissättning i distributionsnät oberoende av avstånd. Enligt bestämmelsen får priset på eldistributionen i distributionsnätet inte vara beroende av var inom nätinnehavarens ansvarsområde kunden finns.

I paragrafen föreslås dessutom en bestämmelse enligt vilken distributionsnätinnehavaren inom de delar av sitt ansvarsområde som är geografiskt åtskilda ska tillämpa egna distributionspriser för respektive område. Det ska också vara möjligt att tillämpa olika prissättningsstrukturer inom olika områden, förutsatt att nätinnehavarens prissättningsgrun-

der uppfyller kraven i de bestämmelser som gäller distributionspriser. Inom respektive område ska dock tillämpas prissättning oberoende av avstånd i enlighet med huvudregeln. Den föreslagna bestämmelsen syftar till att dämpa de stora förändringarna i enskilda kunders eller olika kundgruppers avgifter för överföringstjänster till följd av betydande prissättningsändringar i samband med företagsarrangemang. Det finns inte något behov av lokalt differentierad prissättning i sådana fall där det inte finns några betydande kostnadsskillnader mellan områdena. Energi marknadsverket ska därför genom beslut i enskilda fall kunna bevilja undantag från den lokala prissättningen. Den föreslagna bestämmelsen motsvarar till denna del nuvarande tillämpningspraxis.

Bestämmelsen i paragrafen gäller endast distributionstjänsten. Bestämmelsen ska inte tillämpas på anslutningstjänster. Kundens placering i förhållande till distributionsnätet påverkar således hur deras anslutningsavgifter fastställs.

56 §. Specialbestämmelser som gäller nättjänstavgifter för elproduktion i distributionsnät. I paragrafen föreslås en bestämmelse som motsvarar nuvarande 14 b § i elmarknadslagen. Syftet med bestämmelsen är att främja nättillträde för småskalig elproduktion och möjliggöra ett förenhetligande av distributionsavgifterna för elproduktionen i distributionsnäten. Med småskalig elproduktion ska avses ett kraftverk eller en helhet som utgörs av flera kraftverk med en effekt på högst två megavoltampere. På prissättningen av elproduktionens nättjänster ska i fortsättningen alljämt tillämpas också de allmänna principerna i 4 kap.

Genom bestämmelsen i 1 mom. föreslås det att det i distributionsnäten ska göras undantag från en strikt tillämpning av principen om kostnadsmotsvarighet, dvs. den s.k. orsakarprincipen, som ingår i 24 § i lagen och som reglerar prissättningen av nättjänster när anslutnings- och distributionsavgifter fastställs för elproducenterna. Till denna del ska de kostnader som enskilda elproducenter orsakar nätet och som nätinnehavaren inte kan täcka med de nättjänstavgifter som tas ut av producenterna täckas med de distributions-

avgifter som generellt tas ut av alla nätanvändare.

Enligt 1 punkten i momentet får i den avgift som tas ut för anslutning av småskalig elproduktion till ett elnät inte inbegripas sådana kostnader som föranleds av att elnätet förstärks. För elproducentens del är dessa kostnader i distributionsnäten sådana kostnader som hör till nätinnehavarens utvecklingskyldighet och som ska täckas generellt med distributionsavgifterna. Genom bestämmelsen ska verkningarna av gränsdragningen mellan nätutvecklingskyldigheten och anslutningskyldigheten på fastställandet av anslutningsavgifter och distributionsavgifter inte ändras till övriga delar. Den elproducent vars produktion ansluts till ett nät ska därmed fortfarande vara skyldig att betala en ersättning för byggande av den nätdel och den apparatur som betjänar endast producenten. Bestämmelsen ska inte heller gälla elförbrukning som hänför sig till samma nätdel, utan på elförbrukningen ska fortfarande tillämpas de andra bestämmelser som meddelats om anslutningsavgifter och prissättning av nättjänsterna. Följaktligen ska nätinnehavaren i de objekt där det utöver elproduktion också förekommer elförbrukning kunna ta ut en anslutningsavgift för elförbrukningens del i enlighet med de prissättningsprinciper som gäller elanvändningsobjekten. För fastställandet av en anslutningsavgift ska också bestämmelsen i 24 § 2 mom. i lagen gälla. Enligt den ska i prissättningen av nättjänsterna beaktas de fördelar som föranleds av att ett kraftverk ansluts till nätet. Nätinnehavaren ska också alljämt kunna ställa tekniska krav i enlighet med 19 § och 20 § i lagen för att ett kraftverk ska anslutas.

Enligt 2 punkten i momentet ska med de distributionsavgifter som tas ut för elproduktionen i distributionsnätet en relativt sett mindre andel av kostnaderna för elnätet täckas än med de distributionsavgifter som tas ut för elförbrukningen. Bestämmelsen ger en möjlighet att främja konkurrensbetingelserna för småskalig elproduktion som anslutits till distributionsnätet i förhållande till övrig elproduktion. Samtidigt möjliggörs förenhetligandet av distributionsavgifterna för elproduktionen också i distributionsnätet, när harmoniseringen för de övriga nätens del

genomförs genom en förordning av kommissionen som antas med stöd av bemyndigandet i elhandelsförordningen. Förenhetligandet ska genomföras genom den statsrådsförordning som ska utfärdas med stöd av det bemyndigande som ingår i 2 mom. i paragrafen.

I 2 mom. i paragrafen ska det föreskrivas om ett bemyndigande att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om distributionsavgifterna för elproduktion och om hur de bestäms i distributionsnätet. Genom förordning ska det vara möjligt att föreskriva om de metoder som ska följas när distributionsavgifter för elproduktion fastställs och om avgifternas uppbyggnad. Det kan också bli fråga om att ställa intervaller för det totala beloppet av distributionsavgifter som ska tas ut av en elproducent i relation till den energimängd som överförs. Bestämmelsen ska däremot inte ge rätt att föreskriva om ett sådant generellt belopp för distributionsavgiften som alla distributionsnätinnehavare ska vara skyldiga att följa. Bestämmelser om grunderna för prissättningen av nättjänster finns i 4 kap. i elmarknadslagen. De kriterier om vilka det ska föreskrivas i förordningen bör uppfylla de krav som ställs för prissättningen av nättjänster i lagen.

57 §. Distributionsnätinnehavarens fakturering i fråga om distributionsnät. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis den tidigare 13 § i elmarknadslagen, och för att kraven i elmarknadsdirektivet ska uppfyllas föreslås det dessutom en bestämmelse enligt vilken det i den fakturering som är riktad till konsumenterna ska ges uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till och hur de anhängiggörs. I paragrafen har dessutom tagits in en förpliktelse för distributionsnätinnehavaren att erbjuda konsumenterna olika alternativa betalningssätt.

Distributionsnätinnehavaren ska i fakturan ge slutförbrukaren en specifikation över hur eldistributionspriset bildas. I specifikationen ska distributionsnätinnehavaren presentera för kunden vilka delar den faktura som kunden ska betala består av. Energimarknadsverket får enligt förslaget befogenhet att utfärda närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt upp-

gifterna ska ges i fakturan. Förpliktelsen riktar sig till distributionsnätinnehavarens alla kunder. Utöver de uppgifter som nämnts ovan ska fakturor till konsumenter innehålla uppgifter om hur konsumenterna kan göra reklamationer samt uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Fakturan ska bland annat innehålla anvisningar för vart en reklamation om fakturan i första hand ska riktas. Syftet är att göra konsumenterna medvetna om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till.

I paragrafen har det också tagits in en ny bestämmelse som gäller de alternativa betalningssätt som erbjuds konsumenten. Till de betalningssätt som konsumentkunder ska erbjudas hör åtminstone ett betalningssätt som baserar sig på förbrukningen per faktureringsperiod och ett betalningssätt som baserar sig på jämnstora betalningsposter grundade på den kalkylerade sannolika årliga elförbrukningen. Utgångspunkten bör vara en fakturering som baserar sig på kundens faktiska förbrukning också i sådana fall där konsumenten väljer fakturering i jämna poster. Kunden har också rätt att få sina elförbrukningsuppgifter, oberoende av vilket faktureringsätt som tillämpas. En utjämning av faktureringen så att den motsvarar kundens faktiska förbrukning ska göras minst en gång per år. De alternativa betalningssätten får inte innehålla ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Detta innebär t.ex. att extra serviceavgifter inte får tas ut av kunden, om kunden väljer fakturering i jämna poster som betalningssätt. Nätinnehavaren har rätt att ändra beloppet av de jämna poster som tas ut av kunden om han ändrar prissättningen eller om kundens uppskattade årliga förbrukning förändras. Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på vilken typ av distributions- och mättjänstprodukt kunden använder. Också en kund som valt ett betalningssätt som baserar sig på jämna poster kan omfattas av olika slags tjänster.

Syftet med förslaget om alternativa betalningssätt är att öka kundens valfrihet när det gäller betalningen av fakturor och slopa den betalningspraxis som elbolagen ensidigt tagit i bruk, vilken enbart baserar sig på fakturering enligt faktisk förbrukning. Förslaget ba-

serar sig på det faktum att det förekommer stora variationer i elräkningarnas belopp under olika tider på året för dem som har eluppvärmning. Elförbrukningen ska även i fortsättningen mätas per timme och mätuppgifterna användas som grund för faktureringen. Reformen innebär att distributionsnätssinnehavarna och detaljförsäljarna ska vara skyldiga att även tillhandahålla en tjänst där kunden får betala sin årliga elförbrukning i jämnstora poster, om han så vill. Kunden kan t.ex. ha ett slags elkonto hos distributionsnätssinnehavaren, där fakturorna som baserar sig på faktisk förbrukning registreras och som kunden betalar in på i jämnstora poster. Också i bilaga 1 till elmarknadsdirektivet, vilken gäller konsumentskydd, krävs det att kunderna ska kunna välja bland flera olika betalningsmetoder. Bestämmelsens inverkan på elmarknaden och dess förhållande till energisparandet bör utredas inom några år. Då kan man på nytt bedöma om bestämmelsen behövs.

En distributionsnätssinnehavare kan också erbjuda konsumenten ett betalningssätt som baserar sig på förhandsfakturering. Förhandsfakturering får emellertid inte vara det enda alternativet som erbjuds konsumentkunder. De poster som faktureras på förhand bör också tillräckligt väl återspegla konsumentens beräknade sannolika årliga elförbrukning.

58 §. Distributionsnätssinnehavarens skyldighet att ge nätanvändarna anvisningar i fråga om beredskap. I paragrafen föreslås en ny bestämmelse som kompletterar gällande lagstiftning och som syftar till att förbättra möjligheterna för distributionsnätets kunder att förbereda sig för störningar i distributionen. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs om en skyldighet för distributionsnätssinnehavaren att i erbjudanden som gäller anslutningsavtal ge abonnenten uppgifter om nivån på leveranssäkerheten i distributionsnätet och planer som inverkar på den vid anslutningspunkten. I 2 mom. i paragrafen föreskrivs om en skyldighet för distributionsnätssinnehavaren att åtminstone med två års mellanrum ge dem som använder hans distributionsnät anvisningar för hur de ska förbereda sig för störningar i eldistributionen. Uppgifterna kan lämnas t.ex. i kundtidningen eller i ett meddelande som skickas med fakturan. I 3 mom.

i paragrafen föreskrivs att distributionsnätssinnehavaren är skyldig att ge den som använder hans distributionsnät på dennes begäran eller på eget initiativ individuella beredskapsanvisningar, om användarens elförbrukning kräver garanterande av eltillgång på högre nivå än den vanliga leveranssäkerhet som tillämpas i nätdelen. För distributionsnätssinnehavaren föreslås dessutom en skyldighet att på nätanvändarens begäran förete en uppskattning om huruvida beredskapen är förmånligare genom nätanvändarens egna åtgärder eller distributionsnätets utvecklingsåtgärder.

59 §. Distributionsnätssinnehavarens information till nätanvändarna vid störningar. I paragrafen föreslås en ny bestämmelse som kompletterar gällande lagstiftning och som syftar till att säkerställa tillräcklig kundinformation till distributionsnätets kunder vid störningar under normala förhållanden. Målet är att distributionsnätssinnehavarnas informationskapacitet förmår täcka kundkretsens behov av information på ett övergripande sätt samtidigt som svåra störningar förekommer. På detta sätt undviker man även förfrågningar hos räddningsmyndigheterna. I 1 mom. i paragrafen föreskrivs om distributionsnätssinnehavarens skyldighet att utan dröjsmål informera distributionsnätssinnehavarna, om eldistributionen avbryts i distributionsnätet i betydande utsträckning, t.ex. vid omfattande störningar. Det föreskrivs dessutom om en skyldighet för distributionsnätssinnehavaren att ge användarna en uppskattning av felets eller avbrottets längd och omfattning. Informationen ska ges t.ex. som sms-tjänst. I 2 mom. i paragrafen föreskrivs om ett bemyndigande för Energimarknadsverket att utfärda närmare föreskrifter om innehållet i och formen för de meddelanden som avses i 1 mom.

60 §. Juridiskt åtskild distributionsnätssamhet. I 1 mom. i paragrafen fastställs distributionsnätssamhet, som juridiskt ska åtskiljas från elproduktion och elleverans som bedrivs av samma företag eller av en företagsgrupp där samma part har bestämmande inflytande. Att ålägga distributionsnätssamheten med en skyldighet till åtskillnad baserar sig på gällande elmarknadsdirektiv. I 3 § i lagen fastställs vad som avses med bestämmande inflytande i denna lag.

Skyldigheten att åtskilja verksamheten juridiskt gäller s.k. vertikalt integrerade elverksföretag. Med dem avses företag eller företagsgrupper där samma part har bestämmande inflytande och som utöver distributionsnätsverksamhet också bedriver elproduktion och utför elleveranser. Om det bestämmande inflytande som avses i bestämmelsen saknas, omfattas inte nätinnehavaren av de skyldigheter som gäller juridiskt åtskild elnätsverksamhet. Skyldigheten att åtskilja verksamheten juridiskt ska gälla sådana distributionsnätsinnehavare i vars elnät med en spänning på 400 volt de tre senaste utgångna kalenderåren årligen överförts en elmängd på minst 200 gigawattimmar. Det föreslås att det i 33 § som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende föreskrivs om stamnätsinnehavarens skyldighet att skilja åt verksamhet.

Med juridisk åtskillnad avses att sådana sammanslutningar och kommunala inrättningar eller samkommuner eller statliga inrättningar som utövar distributionsnätsverksamhet och som överskrider tröskelvärdet ska utöva distributionsnätsverksamhet som en separat juridisk person i förhållande till de övriga elaffärsverksamheterna. En nätinnehavare med juridiskt åtskild nätverksamhet ska också ha en egen från elproduktionen och elleveransen fristående organisation samt organ med egen beslutanderätt. Detta syftar till att nätinnehavarens dagliga verksamhet och investeringar i elnätet inte ska styras av de övriga elaffärsverksamheterna. Juridisk åtskillnad syftar således till att säkra att elnätet utvecklas utifrån utgångspunkterna för nätverksamheten.

Juridisk åtskillnad innebär i praktiken att övriga elaffärsverksamheter skiljs åt från nätverksamheten som en separat juridisk person. På motsvarande sätt ska det vara möjligt att skilja åt distributionsnätsverksamheten från elverksföretagets övriga affärsverksamhet som en separat juridisk person. På så vis kan nätinnehavaren fortsätta sin verksamhet t.ex. som ett kommunalt affärsverk, om affärsverkets verksamheter som gäller elproduktion och elleverans bolagiseras så att de sköts av en från kommunen fristående juridisk person. En uppdelning av ett kommunalt affärsverk i två separata affärsverk uppfyller

däremot inte kravet på en separat juridisk person. Skyldigheten att bilda en juridiskt åtskild juridisk person gäller i praktiken distributionsnätsverksamhet som överskrider tröskelvärdena. På motsvarande sätt är skyldigheten inte obligatorisk för mindre elverk som underskrider tröskelvärdet.

Skyldigheten i fråga om juridisk åtskillnad uppkommer, om nätinnehavaren under tre kalenderår i rad har överskridit det föreskrivna tröskelvärdet. Överskridning av tröskelvärdet tre år i rad innebär i praktiken att nätinnehavaren till sin storlek på ett permanent sätt förflyttats ovanför tröskelvärdet. Tillfälliga överskridningar av tröskelvärdet innebär däremot inte att åtskillnadsskyldigheten ska fullgöras. Den föreslagna förpliktelsen uppfyller det krav på juridisk åtskillnad för nätinnehavarna som ställs i elmarknadsdirektivet. I förslaget utnyttjas dock möjligheten att avvika från åtskillnadsskyldigheten för distributionsnät när det gäller små företag. Som tröskelvärde för undantag från skyldigheten att skilja åt verksamheterna juridiskt föreslås en energivolym på minst 200 gigawattimmar som överförs i ett lågspänningsnät per kalenderår. Det föreslagna tröskelvärdet är lägre än den övre gräns på 100 000 kunder som anges i direktivet, eftersom de minsta företagen som omfattas av skyldigheten har åtminstone ca 18 000 kunder. I ledningen för dessa nätinnehavare som underskrider storleksgränsen och som bedriver juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet kan således finnas samma personer som i ledningen för ett företag som bedriver elproduktion eller utför elleveranser och i vilket samma part har bestämmande inflytande.

I enlighet med elmarknadsdirektivet ska distributionsnätsinnehavare för skötseln av dessa uppgifter förfoga över de resurser som krävs, inbegripet mänskliga, tekniska, fysiska samt ekonomiska resurser.

I paragrafen föreskrivs om den övergångsperiod inom vilken ett företag som överskridit tröskelvärdet ska verkställa de ändringar av företagsstrukturen som hänför sig till juridiskt åtskild nätverksamhet. För att säkerställa en tillräcklig tid för genomförandet föreslås en övergångsperiod på två år.

I 2 mom. föreskrivs om nätinnehavarens varumärke. För distributionsnätsverksamhet

har i elmarknadsdirektivet som ett nytt krav uppställts komplettering av åtskillnaden av distributionsnätsinnehavarna genom ett tilläggskrav som gäller varumärken. Vertikalt integrerade distributionsnätsinnehavare får i synnerhet inte i samband med kommunikation och varumärkesprofilering ge upphov till förvirring i fråga om den separata identitet som leveransdelen av det vertikalt integrerade företaget har. En juridiskt åtskild distributionsnätsinnehavare får inte verka enbart under försäljningsorganisationens varumärke, utan han bör i sin egen kommunikation och sitt eget varumärke inkludera åtminstone nätinnehavarens officiella namn, för att garantera att han profilerar sig gentemot försäljningsorganisationen. Direktivet innehåller inget förbud mot att koncernens gemensamma namn används som en del av distributionsnätsinnehavarens namn. Av namnet ska det emellertid framgå att det är fråga om en distributionsnätsinnehavare, som är en juridisk person separat från den övriga verksamheten.

I 3 mom. ska arbets- och näringsministeriet bemyndigas att vid behov genom förordning utfärda närmare bestämmelser om krav på oberoende i fråga om organisation och beslutsfattande för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet i fall där nätinnehavaren har minst 50 000 kunder. Bemyndigandet att utfärda förordning hänförs sig till beslut om anställningsförmåner som gäller säkerställande av oberoende för dem som hör till nätinnehavarens ledning. Anställningsförmånerna för dem som hör till ledningen för nätinnehavare med juridiskt åtskild elnätsverksamhet bör inte hänföra sig till verksamheten vid de delar av ett vertikalt integrerat företag som utövar annan elaffärsverksamhet. Resultatpremie som är bunden till resultatet för en annan sammanslutning än en sammanslutning som utövar juridiskt åtskild nätverksamhet är ett exempel på en anställningsförmån som kan äventyra oavhängigheten för dem som ansvarar för ledningen av juridiskt åtskild elaffärsverksamhet. Genom förordning kan det också föreskrivas att nätinnehavaren ska ha ett program med åtgärder som säkerställer att sammanslutningen på ett icke-diskriminerande sätt uppfyller de allmänna förpliktelser för

nätverksamhet och följer de prissättningsprinciper som anges i 4 kap., uppfyller de systemskyldigheter för aktörer på elmarknaden som avses i 11 kap. samt uppfyller sina förpliktelser i anslutning till avräkning av elhandeln på ett icke-diskriminerande sätt. Nätinnehavaren ska också utse en ansvarig person som ansvarar för uppgörandet av programmet och uppföljningen av hur det fullgörs. Den ansvariga personen ska årligen sammanställa en rapport om åtgärderna enligt programmet. Rapporten ska lämnas till Energimarknadsverket och publiceras.

Bestämmelsen i 3 mom. föreslås även gälla nätinnehavare som bedriver juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet och som har minst 50 000 nätanvändare. I gällande lag är motsvarande antal 100 000 kunder. Kravet på 100 000 kunder uppfylls i finska förhållanden endast av några få distributionsnätsinnehavare. Genom att sänka gränsen uppnås en betydande ökning i effekterna av nämnda åtgärder. Gränsen harmonierar också med bestämmelsen i 61 §. Det är inte ändamålsenligt att förpliktelserna enligt paragrafen utsträcks till att gälla alla nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild elnätsverksamhet. När det gäller mindre och medelstora aktörer som omfattas av förpliktelsen i fråga om juridisk åtskillnad står inte de fördelar som nås genom uppfyllandet av förpliktelserna i denna lag i proportion till de åtgärder som uppfyllandet föranleder.

61 §. Oberoende i fråga om ledningen för en nätinnehavare som bedriver juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet. I paragrafen föreskrivs om de tilläggskrav som i elmarknadsdirektivet förutsätts som komplement till den juridiska åtskillnaden och som syftar till att säkra nätinnehavarens oavhängighet. Tilläggskraven gäller nätinnehavare som överskrider de gränser som anges i paragrafen och som utövar juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet.

Den som hör till ledningen för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet och som har minst 50 000 nätanvändare får inte vara verkställande direktör för ett företag som svarar för elproduktion eller elförsäljning och inte medlem av styrelsen eller motsvarande organ i ett sådant företag, om samma part har bestäm-

mande inflytande hos nätinnehavaren och företaget. I praktiken betyder detta att i vertikalt integrerade företag får inte heller de personer som hör till ledningen för ett företag som svarar för elproduktion och elförsäljning höra till ledningen för en nätinnehavare. Med den som hör till ledningen för en nätinnehavare avses i detta sammanhang företagets verkställande direktör samt en medlem av styrelsen eller ett motsvarande organ. Med vertikalt integrerade företag avses företag enligt definitionen i 60 §. Förbudet i bestämmelsen gäller inte bara sådana bolag inom en koncern som bedriver elproduktion eller elförsäljning, utan också moderbolaget för ett sådant koncernbolag. Förbudet gäller också övriga företag i vilka samma part har bestämmande inflytande, även om det inte råder något koncernförhållande mellan dem. En person som hör till ledningen för ett kommunalt ägt affärsverk som utövar nätverksamhet får således inte vara verkställande direktör för eller styrelsemedlem i ett företag som ägs av samma kommun och som utövar annan elaffärsverksamhet. Förbudet gäller däremot inte deltagande i förvaltningen av ett annat företag som utövar nätverksamhet eller verksamhet som i väsentlig grad ansluter sig till nätverksamhet.

62 §. Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät. I paragrafen föreskrivs om ett undantag enligt vilket vissa bestämmelser i elmarknadslagen inte tillämpas på slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät. I motiveringen till lagens 11 § beskrivs begreppet slutna distributionsnät närmare.

Elmarknadsdirektivet gör det möjligt att de slutna distributionsnäten och innehavarna av slutna distributionsnät undantas vissa krav i direktivet. I paragrafen föreskrivs att bestämmelserna i 23, 28 och 29 §, 50—52 §, 54 § samt 57—59 § i lagen inte tillämpas på slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät. Det föreslås att en sluten distributionsnätsinnehavare ska åläggas lindrigare förpliktelser när det gäller att bedriva elnätverksamhet och således föreslås det att en innehavare av ett slutet distributionsnät ska undantas de krav som anges i 23 § om anskaffning av förlustenergi för elnätet, i 28 § om nätinnehavarens beredskaps-

planering, i 29 § om nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar, i 50 § om kvalitetskrav i fråga om högspänningsdistributionsnätets funktion, i 51 § om kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion samt i 52 § om en utvecklingsplan för distributionsnät. Innehavaren av ett slutet distributionsnät ska också vara befriad från den förpliktelse i 54 § som gäller tidsfördelning i fråga om eldistributionstjänster i distributionsnätet, från den förpliktelse i 57 § som gäller distributionsnätsinnehavarens fakturering i fråga om distributionsnät, från distributionsnätsinnehavarens skyldighet att ge nätanvändarna anvisningar i fråga om beredskap enligt 58 § samt från distributionsnätsinnehavarens skyldighet att informera nätanvändarna vid störningar enligt 59 §.

III avdelningen. **Elproduktion och elleverans**

7 kap. **Elproduktion**

63 §. Anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet. I denna paragraf föreskrivs det i enlighet med en bestämmelse som grundar sig på artikel 8 i elmarknadsdirektivet om anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet. I syfte att trygga tillräcklig eltillförsel kan statsrådet besluta om ordnande av offentligt anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet eller åtgärder för styrning av efterfrågan. Beslutet får fattas endast om tillgången på el, med beaktande av elproduktionsinrättningar och sammanlänkningsplaner och sådana som anläggs och av de åtgärder för styrning av efterfrågan som ska vidtas för att främja energieffektiviteten, inte räcker till för att svara på efterfrågan på el i Finland och om tillräcklig eltillförsel inte kan tryggas genom andra åtgärder. Tröskeln för anbudsförfarande är mycket hög. Ett beslut om inledande av anbudsförfarande ska baseras sig på en bestående fysisk utveckling av tillgången och efterfrågan på el. Exceptionella kortvariga variationer i vattenkraftssituationen i Norden eller en hög prisnivå för el berättigar inte till att inleda anbudsförfarande. På en öppen elmarknad baserar sig uppbyggandet av ny produktionskapacitet på en marknadsmekanism där marknaden ger be-

hövliga signaler för nya investeringar. Anbudsförfarande är den sista metoden för att garantera eltillförsel i en situation där elmarknaden fungerar dåligt och tillräcklig elproduktionskapacitet inte uppkommer på marknadsvillkor eller genom medverkan av allmänna energipolitiska stödsystem. För anbudsförfarande förutsätts i praktiken ett separat statsunderstöd för det kraftverk som anbudsförfarandet gäller, eftersom det på den öppna marknaden inte går att garantera en fast kundkrets till vilken de aktuella kraftverkens produktion säljs.

I 2 mom. föreskrivs det om beslutet om ordnande av anbudsförfarande. I beslutet anges de uppgifter om förutsatta avtalsvillkor som ska ingå i anbudsförfrågan och de förfaringssätt som anbudsgivarna ska iaktta samt de grunder som reglerar valet av anbudsgivare och ingåendet av avtal.

I 3 mom. anges de myndigheter som ansvarar för ordnandet av anbudsförfaranden. Beslut om ordnande av anbudsförfarande avgörs vid statsrådets allmänna sammanträde. Arbets- och näringsministeriet är den myndighet som bereder och verkställer beslutet. Ministeriet ska också besluta om godkännande av anbud.

I 4 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning, enligt vilket närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid anbudsförfaranden ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §. Anmälan om byggande och avvecklande av kraftverk. I paragrafen föreslås en bestämmelse som behövs för uppföljningen av balansen mellan tillgången och efterfrågan på el och som förpliktar elproducenten att underrätta Energimarknadsverket om byggnadsplanen för och idrifttagandet av ett kraftverk samt om långvarig eller bestående avveckling av ett kraftverk. Information om dessa projekt i tillräckligt god tid kan vara nödvändig för att myndigheterna ska ha möjligheter att bedöma elsystemets utveckling bl.a. ur säkerhetssynpunkt samt att klara av vissa tillståndsuppgifter och andra myndighetsuppgifter som baserar sig på lagstiftningen om kärnenergi, miljö och vatten och på annan lagstiftning. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om

innehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet.

65 §. Underhållsstopp vid kraftverk. I paragrafen föreslås en bestämmelse som förpliktar elproducenten att underrätta Energimarknadsverket om planerade underhållsstopp under tiden mellan den 1 december och 28 februari vid kraftverk med en effekt på minst 100 megavoltampere och separat elproduktion. Med kraftverk avses i detta sammanhang för det första ett enskilt kraftverk som är en självständig helhet trots att det finns flera kraftverk på samma förlägningsplats, om dessa kraftverk inte bildar en i tekniskt hänseende sammanhängande helhet. Ett exempel på detta är kondenskraftverk. Med kraftverk avses dessutom en sammanhängande kraftverkshelhet som i typiska fall drivs som en helhet trots att kraftverket består av flera kraftmaskiner som också kan användas eller kopplas ur separat. I enlighet med detta gäller anmälningsskyldigheten t.ex. vattenkraftverk där det finns tre turbiner med 40 megavoltampere eller en helhet som bildas av flera kraftverk i samma å och som drivs som en helhet, om det samlade kraftverkets effekt överskrider 100 megavoltampere.

Det föreslås att Energimarknadsverket ska ha befogenhet att flytta underhållsstoppet, om det finns grundad anledning att misstänka att tillgången på el inte räcker till för efterfrågan på el vid den tidpunkt som anmälts för underhållsstoppet. Anmälningsskyldigheten och möjligheten att flytta underhållsstoppet gäller inte kombinerad produktion av el och värme, elproduktion i anslutning till industriprocesser eller kraftverk som har en effekt på mindre än 100 megavoltampere och som är av ringa betydelse för effektbalansen på riksnivå. Anmälningsförfarandet och förflyttningsmöjligheten i anslutning till det gäller inte underhållsstopp på grund av akuta behov. I samband med underhållsstopp på grund av ett akut behov kan även andra motiverade underhållsåtgärder vidtas som det är ändamålsenligt att utföra samtidigt som kraftverket också annars är ur drift. Systemet förpliktar inte heller kraftverksinnehavaren att producera el under den aktuella tidsperioden.

Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet ska utfärdas genom förordning av statsrådet.

Energimarknadsverket ska inte få fatta beslut om förflyttning, om en förflyttning av underhållsstoppet medför fara på grund av ett tekniskt fel i kraftverket eller äventyrar säkerheten vid drift av kraftverket. Före ett beslut om förflyttning ska Energimarknadsverket höra Säkerhets- och kemikalieverket, som ansvarar för tryckkärls- och elsäkerheten, och, om underhållsstoppet gäller ett kärnkraftverk, Strålskyddscentralen, som ansvarar för kärnsäkerheten. Det föreslagna systemet äventyrar inte säkerheten vid kraftverken och utsätter inte kraftverken för skador, eftersom kraftverksinnehavaren vid behov kan tidigarelägga underhållsstoppet så att det inleds före den period som börjar den 1 december. Ett beslut om förflyttning ska iakttagas även om det överklagas, om inte besvärsmyndigheten förbjuder att beslutet verkställs eller bestämmer att det ska avbrytas.

Det föreslås att bestämmelsen i den gällande lagen om Energimarknadsverkets möjlighet att förena sitt beslut om förflyttning med vite ska upphävas, eftersom en påföljdsavgift med stöd av 16 § i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden kan påföras för brott mot Energimarknadsverkets beslut.

8 kap. Bevarande av elleverantörens avtalsuppgifter

66 §. *Bevarande av elleverantörens avtalsuppgifter.* I paragrafen föreslås en bestämmelse om att elleverantören ska bevara viktiga uppgifter som gäller elleveransavtal och elderivat. Skyldigheten gäller elleverantörens affärstransaktioner med grossister och stamnätsinnehavare.

Genom bestämmelsen försöker man förbättra öppenheten och förtroendet för elmarknaden genom att öka transparensen för och övervakningen av verksamheten på marknaden. Elförsäljarna är också enligt gällande bestämmelser skyldiga att bevara uppgifter om affärstransaktioner inom den fysiska elhandeln och derivathandeln. De mest betydande elförsäljarna är verksamma på Nord Pools marknadsplatser och har förbun-

dit sig till att följa börsens regler. Den allmänna bokförings- och finansmarknadslagstiftningen, t.ex. värdepappersmarknadslagen, innehåller också bestämmelser som inverkar på bevarandet av handelsinformation. De skyldigheter att dokumentera och bevara uppgifter om handeln som ingår i paragrafen föranleder alltså inte några nya betydande skyldigheter för dem som redan omfattas av skyldigheterna. Det krav på att bevara information som anges i direktivet kan dock inte säkerställas enbart med stöd av de ovan nämnda systemen.

Skyldigheten att bevara uppgifter omfattar skyldighet både att förvara och att lämna ut uppgifter. Uppgifterna ska hållas tillgängliga för de nationella myndigheterna, dvs. Energimarknadsverket som är nationell energitillsynsmyndighet, Konkurrens- och konsumentverket som är nationell konkurrensmyndighet och Finansinspektionen som är nationell finansmarknadsmyndighet samt kommissionen. För att skyldigheten ska fullgöras räcker det att uppgifterna bevaras bland bokföringsuppgifterna eller i enlighet med bestämmelserna om handel med derivat. På begäran ska uppgifterna lämnas ut till de nationella myndigheterna och kommissionen. Skyldigheten att bevara uppgifter gäller inte uppgifter om försäljning av el till slutförbrukare.

Det krävs att uppgifter bevaras både i fråga om fysisk elhandel och handel med elderivat. Med elderivat avses ett finansiellt instrument som anges i en av punkterna 5, 6 eller 7 i avsnitt C i bilaga I till direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument och som avser el. Sådana finansiella instrument är bl.a. optioner, terminskontrakt, swappar, räntesäkringsavtal och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror, som måste avvecklas kontant eller kan avvecklas kontant på en av parternas begäran, optioner, terminskontrakt, swappar och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror som kan avvecklas fysiskt förutsatt att de handlas på en reglerad marknad och/eller en MTF-plattform samt optioner, terminskontrakt, swappar, terminer och varje annat derivatkontrakt som avser råvaror, som kan avvecklas fysiskt om inget annat anges i C punkt 6 och som inte är för kommersiella ändamål, som anses ha egenskaper som

andra derivat till finansiella instrument, med utgångspunkt från bland annat om clearing och avveckling sker via erkända avvecklingsorganisationer, eller om de är föremål för regelmässiga marginalsäkerhetskrav.

Elförsäljaren ska bevara åtminstone följande uppgifter så att de är tillgängliga för myndigheterna: 1) affärstransaktionens löptid, 2) procedurer som hänför sig till leveranser och fullgörande, 3) leveransmängd, 4) datum och tid för verkställandet, 5) pris, 6) information som identifierar avtalsparten och 7) information om alla avtal som inte fullgjorts. Förteckningen är alltså inte uttömmande, utan myndigheterna kan vid behov även begära andra uppgifter om handeln som de anser betydelsefulla. Vilka uppgifter som anses betydelsefulla avgörs från fall till fall.

9 kap. Detaljförsäljning av el

67 §. Leveransskyldighet. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 21 § i den gällande elmarknadslagen. Den terminologi som används i paragrafen har förnyats så att den motsvarar terminologin i elmarknadsdirektivet genom att man ändrat termen elanvändare till slutförbrukare.

Enligt det föreslagna 1 mom. ska en detaljförsäljare av el som har betydande marknadsinflytande inom detaljförsäljningen av el på en distributionsnätinnehavares ansvarsområde leverera el inom ansvarsområdet till ett skäligt pris för de kundgrupper som anges i momentet. Skyldigheten benämns leveransskyldighet. Leveransskyldigheten har begränsats till de kundgrupper som fastställs i bestämmelsen, dvs. konsumenter som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen samt övriga elanvändare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. Leveransskyldigheten gäller alla elanvändare som omfattas av skyldigheten, oavsett om elanvändarna har möjlighet att skaffa el från någon annan än den leveransskyldiga elförsäljaren.

En detaljförsäljare av el anses ha betydande marknadsinflytande på den aktuella distributionsnätinnehavares ansvarsområde, om det utifrån en marknadsanalys konstateras att detaljförsäljaren har ett sådant ekonomiskt

inflytande på området i fråga att detaljförsäljaren i betydande grad kan utöva verksamhet oberoende av konkurrenter, konsumenter och andra elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten. Betydande marknadsinflytande enligt den föreslagna bestämmelsen avviker från dominerande marknadsställning enligt konkurrenslagen på den punkten att när det gäller verksamheten på området i fråga behöver inte ställningen för ett företag med betydande marknadsinflytande vara lika oavhängig av konkurrenterna eller kunderna som för ett företag med dominerande marknadsställning.

Leveransskyldigheten gäller en sådan detaljförsäljare av el som med mängden levererad el som måttstock har den största marknadsandelen på ansvarsområdet i fråga om de elanvändare som omfattas av leveransskyldigheten, om det inte går att påvisa att det på ansvarsområdet finns någon detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande. Bestämmelsen är nödvändig för fullgörandet av den skyldighet i fråga om samhällsomfattande tjänster som föreskrivs i elmarknadsdirektivet i händelse av att det inte kan påvisas att det finns en detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande inom ett ansvarsområde.

Enligt 2 mom. ska en detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser för de kunder som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller villkor som begränsar konkurrensen inom elhandeln. En leveransskyldig detaljförsäljare ska få tillhandahålla sina kunder el även på villkor som avviker från de offentliga villkoren, eftersom också de kunder som omfattas av leveransskyldigheten är berättigade att utsätta sina elköp för konkurrens. Den leveransskyldiga elförsäljaren bör ha möjlighet att i sin tur svara på konkurrensen från andra elförsäljare.

Enligt 3 mom. kan Energimarknadsverket bestämma att en detaljförsäljare som avses i 1 mom. ska leverera el till de kunder som omfattas av leveransskyldigheten på de offentliga villkor som anges i 2 mom.

68 §. Anmälan till Energimarknadsverket om detaljförsäljares försäljningsvillkor. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 22 § i den gällande elmarknadsla-

gen. Den terminologi som används i paragrafen har förnyats så att den motsvarar terminologin i elmarknadsdirektivet genom att man ändrat termen elanvändare till slutförbrukare.

I paragrafen bemyndigas Energimarknadsverket att meddela föreskrifter som är bindande för de detaljförsäljare som avses i 67 §, och genom vilka detaljförsäljarna förpliktas att tillställa myndigheten sina i paragrafen avsedda detaljförsäljningsvillkor och detaljförsäljningspriser samt grunderna för hur de fastställs. Utgående från de prisuppgifter som Energimarknadsverket samlat in följer verket priserna på detaljförsäljningen.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse enligt vilken en detaljförsäljare av el ska underrätta Energimarknadsverket också om andra än i 67 § avsedda detaljförsäljningsvillkor för el och detaljförsäljningspriser för el som gäller när detaljförsäljaren allmänt tillhandahåller el för konsumenterna och andra slutförbrukare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år. Dessa erbjudanden avviker från erbjudandena enligt 67 § på så vis att detaljförsäljaren tillämpar dem allmänt även utanför det distributionsnät som avses i 67 §. Syftet med den föreslagna bestämmelsen är att skapa förutsättningar för en uppföljning av priserna på detaljförsäljningserbjudanden av el. Med hjälp av prisuppföljningen får elanvändarna centraliserat information om detaljförsäljarnas allmänna elförsäljningserbjudanden. För detaljförsäljare av el är prisuppföljningen ett effektivt verktyg för att nå de elanvändare som begär anbud. Med stöd av den föreslagna bestämmelsen kan detaljförsäljarna förpliktas att för prisuppföljningen anmäla bestämda former av elprodukter som detaljförsäljarna allmänt bjuder ut till på förhand fastställda grupper av elanvändare. Detta gör det möjligt att upprätta ett allmänt anbudsregister som ger elanvändarna centraliserad information om bestämda former av elprodukter som tillhandahålls. Registeranmälan förpliktat inte detaljförsäljarna att lämna anbud som gäller bestämda former av elprodukter, om de inte vill göra det. En detaljförsäljare kan också fastställa kvantitativa gränser för det elparti som bjuds ut och som de-

taljförsäljaren har anmält för prisuppföljningen. På motsvarande sätt kan en detaljförsäljare på elprodukter som avses i detta moment också tillämpa andra än de villkor som anmälts till Energimarknadsverket.

69 §. Detaljförsäljarens fakturering. Den föreslagna paragrafen motsvarar delvis 23 § i den tidigare elmarknadslagen. På grund av direktivet har paragrafen kompletterats med uppgifter om avtalens giltighetstid och uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till samt hur de inleds. Dessutom har man i paragrafen tagit in bestämmelser om en tidsfrist inom vilken en slutfaktura ska sändas till konsumenten samt om skyldighet att erbjuda konsumenten alternativa betalningssätt. Terminologin i paragrafen har också uppdaterats. I sin faktura till slutförbrukaren ska detaljförsäljaren utöver specifikationen över hur elpriset bildas också uppge information om avtalets giltighetstid. I specifikationen ska detaljförsäljaren ange för kunden vilka delar den räkning som kunden ska betala består av. Energimarknadsverket får enligt förslaget befogenhet att utfärda närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges i fakturan. Genom att ta med uppgiften om avtalets giltighetstid vill man göra slutförbrukarnas medvetna om giltighetstiden för avtal som ingås för en viss tid och minska risken för att kunderna bryter mot ett gällande avtal genom ett ingå överlappande avtal. De nämnda uppgifterna ska ingå i fakturorna till alla slutförbrukare.

Utöver de uppgifter som nämnts ovan ska fakturor till konsumenter innehålla uppgifter om hur konsumenterna kan göra reklamationer samt uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Fakturan ska innehålla anvisningar för vart en reklamation om faktureringen i första hand ska riktas. Syftet är att göra konsumenterna medvetna om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till.

Enligt 2 mom. i den föreslagna paragrafen ska en detaljförsäljare av el ge konsumenten en slutfaktura inom sex veckor. Tidsfristen baserar sig på en bestämmelse i elmarknadsdirektivet. Syftet med tidsfristen är att säkerställa att frågor som gäller betalningsskyldigheten mellan kunden och detaljförsäljaren

kan avgöras i rimlig tid efter att avtalsförhållandet avslutats. En oskäligen fördröjning med slutfakturan kan försvåra konsumentens planering av sin ekonomi, eftersom kunden inte nödvändigtvis vet på förhand om han kommer att få återbetalning av elleverantören eller om han måste betala något till elleverantören. Tidsfristen på sex veckor räknas från det att elleveransen till konsumenten har upphört.

I paragrafen har också en ny bestämmelse tagits in enligt vilken konsumenten ska erbjudas alternativa betalningssätt. Bland betalningssätten ska en konsumentkund åtminstone erbjudas ett alternativ som baserar sig på förbrukning per faktureringsperiod samt ett alternativ som baserar sig på jämnstora betalningsposter grundade på den kalkylerade sannolika årliga elförbrukningen. Utgångspunkten bör vara en fakturering som baserar sig på kundens faktiska förbrukning också i sådana fall där konsumenten väljer fakturering i jämna poster. Kunden har också rätt att få uppgifter om sin elförbrukning oberoende av vilket faktureringsätt som tillämpas. En utjämning av faktureringen så att den motsvarar kundens faktiska förbrukning ska göras minst en gång per år. De alternativa betalningssätten får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Detta innebär t.ex. att extra serviceavgifter inte får tas ut hos kunden om kunden väljer fakturering i jämna poster som betalningssätt. Detaljförsäljaren har rätt att ändra beloppet av de jämna poster som tas ut hos kunden, om han ändrar pris-sättningen eller om kundens uppskattade årliga förbrukning förändras. Den föreslagna bestämmelsen inverkar inte på vilken typ av elprodukt kunden använder. Också en kund som valt ett betalningssätt som baserar sig på jämna poster kan omfattas av olika slags tjänster.

Syftet med förslaget om alternativa betalningssätt är att öka kundens valfrihet när det gäller betalningen av fakturor och slopa den betalningspraxis som elbolagen ensidigt tagit i bruk, vilken enbart baserar sig på fakturering enligt faktisk förbrukning. Bakgrunden till detta är att elräkningarnas belopp i betydande grad har varierat under olika tider på året för dem som har eluppvärmning. Elför-

brukningen ska även i fortsättningen mätas per timme och mätuppgifterna användas som grund för faktureringen. Reformen innebär att distributionsnätinnehavarna och detaljförsäljarna ska vara skyldiga att även tillhandahålla en tjänst där kunden får betala för sin årliga elförbrukning i jämnstora poster. Kunden kan t.ex. ha ett slags elkonto hos detaljförsäljaren, där mätvärdesfakturorna registreras och kunden betalar fakturorna i jämnstora poster. Också i bilaga 1 till elmarknadsdirektivet, vilken gäller konsumentskydd, krävs det att kunderna ska kunna välja bland flera olika betalningsmetoder. Bestämmelsens inverkan på elmarknaden och dess förhållande till energisparandet bör utredas om några år. Då kan man på nytt bedöma om bestämmelsen behövs.

En detaljförsäljare av el kan också erbjuda konsumenten ett betalningssätt som baserar sig på förhandsfakturering. Förhandsfakturering får emellertid inte vara det enda alternativet som erbjuds konsumentkunder. De poster som faktureras på förhand bör också tillräckligt väl återspegla konsumentens beräknade sannolika årliga elförbrukning. Ett faktureringsätt där för höga kalkylerade förbrukningsbelopp tas ut hos konsumenten för att finansiera detaljförsäljarens affärsverksamhet kan sålunda inte anses godtagbart. Detaljförsäljaren ska också i sin förhandsfakturering undvika ett faktureringsätt där en faktureringsperiod omfattar flera månader och kunden på fakturans förfallningsdag ännu inte har förbrukat ens en del av den energimängd som detaljförsäljaren fakturerat. Förutom att ett sådant faktureringsätt försvårar konsumenternas möjlighet att försäkra sig om det faktiska beloppet av sin betalningsskyldighet, överför det också riskerna inom detaljförsäljarens affärsverksamhet i högre grad på konsumenterna. Också marknadsdomstolen har i sin rättspraxis ansett att en sådan förhandsfakturering är oskäligen för konsumenten (MD 229/2012).

I bestämmelsen har det också tagits in en hänvisning till lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009), där även bestämmelser om detaljförsäljarens fakturering ingår.

70 §. Publicerande och anmälan till Energimarknadsverket av detaljförsäljarens nyck-

etal. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll delvis 23 § i den gällande elmarknadslagen. Dessutom föreslås det i paragrafen att detaljförsäljarens skyldighet att lämna ut uppgifter enligt den gällande elmarknadslagen utökas. Utöver uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån ska detaljförsäljaren lämna Energimarknadsverket uppgifter om elförsäljningsverksamhetens omfattning och den genomsnittliga prisnivån på den sålda elen samt uppgifter som hänför sig till elförsäljningsverksamheten och beskriver elmarknadens funktion.

De nyckeltal som beskriver den genomsnittliga prisnivån ger information om olika elförsäljares prisnivå och prisskillnader när det gäller olika grupper av konsumenter. Uppgifter om försäljningsverksamhetens omfattning och den genomsnittliga prisnivån samt andra uppgifter som beskriver elmarknadens funktion används när man ska beräkna företagens marknadsandelar och koncentration. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter skyldigheterna att publicera och anmäla uppgifter ska gälla, vilka formler och anvisningar som ska följas vid beräkning av nyckeltalen samt på vilket sätt de nyckeltal som beskriver den genomsnittliga prisnivån ska publiceras.

10 kap. Försäljning av el via ett internt nät i en fastighet.

71 §. Elmätning i ett internt nät i en fastighet. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om mätning av el som levererats i ett internt nät i en fastighet. Bestämmelsens tillämpningsområde omfattar situationer där en särskild elleverantör är verksam i ett fastighetsnätverk, om elen har övergått i dennes ägo och överläts till dennes kunder i ett fastighetsnät som befinner sig bakom anslutningspunkten mellan distributionsnätet och fastighetsnätet och bakom en mätningsspunkt som distributionsnätsinnehavaren svarar för. Bestämmelsen gäller i dessa fall t.ex. bostadsaktiebolag, fastighetsbolag och hyresvärdar som levererar el. Bestämmelserna ska däremot inte tillämpas på tillfälliga sammanslutningar som de som bor i en fastighet har bildat för att tillsammans köpa el, och vilka har bildats enbart för insamlande av

anbudsbegäran samt för förmedling av erhållna anbud och till vilkas ägo elen inte övergår innan den överläts till användaren.

Om el levereras till slutförbrukare via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, ska fastighetsinnehavaren på behörigt sätt ordna mätningen av levererad el. Elmätningen ska då ordnas så att om slutförbrukaren vill byta elleverantör, ska den elförbrukning som mäts med lägenhetsspecifik mätapparat kunna utredas på ett enkelt och tekniskt tillförlitligt sätt. Utredningen görs genom att man med distansavläsningsfunktioner eller mätimpulser som sänds ut från mätapparaturen antingen sammanför förbrukningen med eller avskiljer förbrukningen från den totala förbrukning som uppmäts i fastigheten eller fastighetsgruppen. Mätningen ska ordnas på ett sådant sätt att de kostnader den orsakar slutförbrukarna och elförsäljarna är så små som möjligt.

I 71 § 2 mom. föreskrivs det om möjligheten att genom förordning av statsrådet utfärda närmare bestämmelser om mätning av elleveranser i ett internt nät i en fastighet eller en motsvarande fastighetsgrupp. Bestämmelserna kan gälla installerande av mätapparat i en lägenhet, krav som ställs på mätapparat och mätningssystem, avläsning av mätapparat eller utnyttjande av mätningssuppgifter. Genom den gällande förordningen av statsrådet om utredning och mätning av elleveranser har motsvarande bestämmelser utfärdats bl.a. om avläsning av mätapparat i en fastighets interna elnät och utrustande av en lägenhet med mätapparat när elen säljs via en fastighets interna elnät.

72 §. Slutförbrukarens möjlighet till elleverans via distributionsnät. Enligt den föreslagna paragrafen ska fastighetsinnehavaren se till att slutförbrukarna har möjlighet att ingå elnätssavtal och elförsäljningsavtal enligt vilka leveransen sker via distributionsnätsinnehavarens distributionsnät. I detta syfte ska fastighetsinnehavaren ge slutförbrukaren rätt att använda fastighetens eller fastighetsgruppens interna elnät. Med avseende på konsumenterna motsvarar bestämmelsen 25 d § 3 mom. i den gällande elmarknadslagen. På grund av EU-domstolens rättspraxis utvidgas bestämmelsens tillämpningsområde emeller-

tid så att denna rätt i fortsättningen även gäller företag och företagare.

Om el levereras till slutförbrukarna via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, ska slutförbrukaren ersätta fastighetsinnehavaren för de kostnader som ändringsarbeten med anknytning till elmätningen har förorsakat när slutförbrukaren övergår till att köpa sin el via distributionsnätet. Slutförbrukarens skyldighet att ersätta fastighetsinnehavaren för de kostnader som ändringsarbeten med anknytning till elmätningen har orsakat bör begränsas till skäliga mätningsekostnader orsakade av ändringsarbeten. Slutförbrukaren ska inte förpliktigas att ersätta kostnader för överdimensionerad anskaffning av mätutrustning som fastighetsinnehavaren gjort för egen vinning. Enligt gällande avtalspraxis ingår fastigheterna fastighetsspecifika anslutningsavtal med distributionsnätinnehavaren. Därför finns det inte någon anledning eller något behov att ingå ett separat anslutningsavtal i fråga om en enskild boende som övergår till att vara distributionsnätets kund.

IV avdelningen. Skyldigheter som gäller aktörer på elmarknaden

11 kap. Skyldigheter som gäller elsystemet för aktörer på elmarknaden

73 §. Balansansvar. I paragrafen bestäms det att parterna på elmarknaden ska ges balansansvar för sin egen elbalans. Balansansvar avser att en parts elanskaffningsavtal och egen produktion på timnivå ska täcka partens egen elförbrukning och leveranser till utomstående. Ombesörjandet av balansansvaret ska ske så att parten alltid ska ha en öppen leverantör som har valts på marknaden och som ska leverera el som motsvarar underskottet i partens elbalans och ta emot överskottet av den el som parten har anskaffat. I elhandelsledet ska varje aktör ha en öppen leverantör. De öppna leveranserna bildar därmed en enhetlig och obruten kedja som sträcker sig från elanvändaren till den systemansvariga som har riksomfattande balansansvar. Via kedjan av öppna leveranser ska det ombesörjas att upprätthållandet av balansen mellan landets produktion och för-

brukning kan utsträckas till alla elanvändare. Skyldigheten ska också gälla elproducenter som producerar el för försäljning eller för sina delägars eller sitt eget behov och försäljare som på annat håll skaffar den el de säljer samt nätinnehavare och elbörssmanslutningar och andra med dessa jämförbara parter på elmarknaden.

Balansansvaret ska därmed innebära en parts ansvar att se till att parten för sin del har anslutit sig till elsystemet med ett ändamålsenligt, öppet leveransavtal. På elanvändarens ansvar ska följaktligen ankomma att sörja för att han har ett öppet leveransavtal som uppfyller dessa krav.

Nätinnehavaren ska för sin del ha rätt att förvägra elöverföring, tills elmarknadsparten har uppfyllt sina skyldigheter gällande det öppna leveransavtalet. På detta sätt säkerställs det att det finns en ansvarig betalare för varje använt elparti. Genom detta innebär balansansvaret också ekonomiskt ansvar för att vederlag erläggs för använda och anskaffade elpartier.

Närmare bestämmelser om innehållet i balansansvaret och om de procedurer som hänför sig till genomförandet av balansansvaret kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Genom förordning av statsrådet ska det t.ex. bestämmas om frågor som gäller uppfyllandet av balansansvaret i de öppna leveransavtalen och om anmälningsskyldigheter som sammanhänger med de öppna leveransavtalen. Genom förordning överförs balansansvaret för en sådan konsument som avses i konsumentskyddslagen till elförsäljaren i fråga om vissa anmälningsskyldigheter.

74 §. Balansavräkning. Enligt paragrafen ska nätinnehavarna och de balansansvariga ha skyldighet att handha utredningen av handeln med el i efterskott, dvs. balansavräkningen. Med balansavräkning avses en utredning av den handel med el som genomförts under respektive balansavräkningsperiod. Som resultat av denna ska varje elmarknadsparts kraftbalans och balansavvikelse utredas. Utgående från balansavräkningen ska det för varje elparti som har matats in i elsystemet letas reda på en leverantör samt på motsvarande sätt för varje parti som har tagits ut ur systemet en användare. Balansavräkningen ska utgöra en organisation i elsy-

stemet som sträcker sig från elanvändaren till den systemansvariga som agerar på riksnivå.

Utöver nätinnehavarna ska även sådana parter på elmarknaden som utför lämpliga uppgifter i elsystemet genom förordning av statsrådet kunna ges ansvar för balansavräkningen, om elsystemets funktionsduglighet och effektivitet kräver detta. I det utvecklingsskede som elmarknaden befinner sig i idag kan sådana parter på elmarknaden som lämpar sig för att sköta balansavräkningsuppgiften vara de balansansvariga parter som idkar balanskraftshandel med balanskraftsenheten.

I den föreslagna bestämmelsen bereder man sig på att längden på balansavräkningsperioden senare kommer att harmoniseras i unionens lagstiftning. Bestämmelsen om balansavräkning ändras så att det, om längden på den balansavräkningsperiod som tillämpas i balansavräkningen inte har fastställts i elhandelsförordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, ska föreskrivas om periodens längd genom förordning av statsrådet. I de förordningar av kommissionen som antas med stöd av elhandelsförordningen kan det utfärdas sådana bestämmelser om balansavräkningsperiodens längd som är bindande för Finland. Om det inte föreskrivs om balansavräkningsperiodens längd i elhandelsförordningen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller om bestämmelsen lämnar utrymme för nationell tillämpning, kan bestämmelser om balansavräkningsperiodens längd utfärdas genom förordning av statsrådet. Med stöd av övergångsbestämmelsen i 120 § ska dock en balansavräkningsperiod på en timme tillämpas i balansavräkningen i enlighet med den nu gällande lagstiftning tills det föreskrivs särskilt om detta.

I 74 § 2 mom. föreskrivs det om skyldigheten att tillhandahålla parterna på elmarknaden balansavräkningstjänster på jämlika och icke-diskriminerande villkor. På en balansavräkning som nätinnehavaren har utfört ska de bestämmelser i 4 kap. i elmarknadslagen som gäller nätverksamhetens allmänna skyldigheter tillämpas. Enligt dessa ska nättjänsternas försäljningspriser och försäljningsvillkor samt grunderna för hur de fastställs vara jämlika och icke-diskriminerande för alla som

använder nätet. Vid prissättningen av nättjänsterna får inte heller sådana villkor förekomma som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen i elhandeln. Med stöd av dessa bestämmelser är det möjligt att förhindra att nätinnehavarna i villkoren för och prissättningen av balansavräkningstjänster använder åtgärder som skyddar den egna organisationens elförsäljning mot konkurrens. Därmed bör de kostnader som t.ex. producerandet av balansavräkningstjänster ger upphov till i regel finansieras genom en överförings- eller distributionstariff. De bestämmelser som gäller dessa nättjänster kan dock inte tillämpas på en balansavräkningsuppgift som andra parter på elmarknaden utför. Till följd av detta föreslås det att motsvarande principer som tryggar konkurrensen inom elhandeln också ska inriktas på den balansavräkningsverksamhet som övriga parter på elmarknaden utövar.

I ansvaret för balansavräkningen ingår en möjlighet att utföra balansavräkningstjänsterna på så sätt att de köps utifrån. Också då ska den nätinnehavare eller någon annan part på elmarknaden som i förordning har getts ansvaret för balansavräkningen svara för verksamheten. En balansavräkningsansvarig som skaffar sig balansavräkningen som en köpt tjänst ska därmed vara skyldig att sörja för att de konfidentiella uppgifter om handel med el som erhålls vid balansavräkningen inte råkar i fel händer genom den som producerar de köpta tjänsterna.

75 §. Anmälningsskyldighet. Parterna på elmarknaden och nätinnehavarna ska göra de anmälningar som krävs för elhandeln, genomförandet av balansansvar och balansavräkningen och som hör till deras ansvar. Varje anmälan ska göras inom den tid som fastställts för den och enligt det anmälningsförfarande som föreskrivs för den och på det sätt som föreskrivs närmare om anmälningsförfarandet i förordning. Det är nödvändigt att föreskriva om en anmälningsskyldighet, eftersom verksamheten på elmarknaden förutsätter att övriga parters verksamhet beaktas så att dessa av de andra parterna till sitt förhållande kan få de uppgifter som inverkar på deras egen verksamhet. Dyliga uppgifter är främst den information om elleveranser och elmätningar som inverkar på hur de uppgifter

uppfylls som sammanhänger med varje parts balans samt balansavräkning. Anmälningsskyldigheten ska dock avgränsas så att den gäller endast de nödvändigaste uppgifterna och osakligt utnyttjande av dem ska såvitt möjligt förhindras för att elmarknadsparternas affärshemligheter inte ska komma till konkurrenternas kännedom. De uppgifter som ska anmälas ska i första hand vara sådana uppgifter med vilka det säkerställs att parten har ordnat sitt balansansvar. Utöver dessa ska man anmäla de förhandsanmälningsskyldiga och mätningsskyldiga uppgifter som gäller leveransmängder och leveranstidpunkter samt mätningsskyldiga uppgifter som gäller överföringar, vilka behövs för balansavräkningen samt för övriga parter balanshantering. Anmälningsskyldigheten kan, om så behövs, gälla alla parter på elmarknaden och dess innehåll varierar med arten av den verksamhet som parten utövar.

Utfärdandet av bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten gäller frågor som omfattas av näringsfriheten samt individens grundlagsskyddade rättigheter och skyldigheter. Det är således motiverat att statsrådet bemyndigas att utfärda förordning. Genom förordning av arbets- och näringsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet. Det förfarande som ska iakttas vid informationsutbytet anknyter till utövandet av den verkställande makt som ministeriet har.

76 §. Sekretess. Den systemansvariga stamnätsinnehavaren samt andra nätinnehavare och balansansvariga som svarar för balansavräkningen har enligt den föreslagna paragrafen sekretessplikt i fråga om affärs- och yrkeshemligheter som de fått kännedom om när de utfört sina uppgifter enligt II avdelningen och IV avdelningen 11 kap. i elmarknadslagen. Det föreskrivs om sekretessplikten genom en hänvisning till 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen lämpar sig även i sådana situationer där det inte är fråga om en handling på vilken lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ska tillämpas enligt lagens 4 §. Med stöd av 4 § har lagens tillämpningsområde begränsats till att gälla myndigheter. Den föreslagna preciseringen i elmarknads-

lagen är nödvändig, eftersom innehavarna av distributionsnät för högspänning, distributionsnätinnehavarna och de balansansvariga inte har ställning som myndighet när de utför uppgifter enligt II avdelningen och IV avdelningen 11 kap. i elmarknadslagen. I 22 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om handlingssekretess. Enligt 1 mom. ska en myndighetshandling sekretessbeläggas, om det i lag föreskrivs eller om en myndighet med stöd av lag har föreskrivit att handlingen ska vara sekretessbelagd eller om handlingen innehåller uppgifter för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Enligt 2 mom. får inte en sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling företes för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat sätt företes för eller lämnas ut till utomstående. Bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande finns i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I 1 mom. förbjuds röjande av en handling sekretessbelagda innehåll. Tystnadsplikten fortsätter att gälla även efter det att verksamheten hos myndigheten har upphört eller det uppdrag som utförts för myndighetens räkning har avslutats. Enligt 2 mom. gäller tystnadsplikten även en praktikant eller någon annan som verkar hos en myndighet. Enligt 3 mom. får en person som avses i 1 eller 2 mom. inte använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan. I 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet konstateras det att handlingar som innehåller uppgifter om en privat affärs- eller yrkeshemlighet är sekretessbelagda myndighetshandlingar. Sekretessbelagda är också handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren och det inte är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgö-

rande av dessa. Bestämmelsen förstärks genom en straffbestämmelse i 109 § i elmarknadslagen. Bestämmelserna ska endast tillämpas på de sekretessförpliktelser som grundar sig på utförandet av de uppgifter som avses i II avdelningen eller IV avdelningen 11 kap. i elmarknadslagen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den lagen. Om de personer som sköter dessa uppgifter i företag inom elbranschen också omfattas av sekretess jämte hot om straff enligt annan lagstiftning, ska de andra aktuella bestämmelserna tillämpas i dessa situationer.

12 kap. Särredovisning av verksamheter

77 §. Skyldighet att särredovisa elaffärsverksamheter. I paragrafen preciseras det att skyldigheten att särredovisa verksamheterna gäller företag som är verksamma på elmarknaden. Dessa ska särredovisa elnätverksamhet och övriga elaffärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och företagets övriga affärsverksamhet. Företag som utövar elnätverksamhet ska särredovisa nätverksamheten och sina andra verksamheter. Elaffärsverksamheter som omfattas av konkurrens, dvs. elproduktion och elleverans, ska särredovisas som en helhet åtskild från nätverksamheten och företagets övriga affärsverksamhet. Elproduktion och elförsäljning omfattas däremot båda av konkurrens och behöver därför inte åtskiljas från varandra. Förslaget att införa särredovisningsskyldighet för elnätverksamheten baserar sig på elmarknadsdirektivet.

Huvudsyftet med särredovisningen är att utöka öppenheten inom elaffärsverksamheten och därmed försvåra korssubventionering mellan sådan affärsverksamhet som har dominerande ställning på marknaden eller monopolställning och sådan som utövas i konkurrens. Med korssubventionering avses i praktiken överlägsna ekonomiska resurser som ställts till en annan sektors disposition och används för att stöda en affärsverksamhet som utövas i konkurrens på marknaden. Resultat- och balansräkningen över nätverksamheten ska visa hur väl priserna på och kostnaderna för nättjänsterna motsvarar varandra på lång sikt. Utgående från resultat- och balansräkningen beräknas de nyckeltal

som avses i 27 § och som visar nätverksamhetens lönsamhet. I praktiken ska åtskiljandet alltid gälla nätverksamheten och beroende på företagets situation eventuellt också andra elaffärsverksamheter samt annan affärsverksamhet.

I 77 § 2 mom. föreskrivs det närmare om nätinnehavarens skyldighet att särredovisa delfunktioner i elnätverksamheten. Distributions- och stamnätverksamheterna bör skiljas åt till egna verksamhetsformer, eftersom de klart är egna affärsverksamhetsområden. Kunderna ska separat kunna bedöma kostnadsmotsvarigheten hos prissättningen av nätverksamheten. Detta gör att prissättningen inom respektive område blir öppen för insyn och att kostnadsmotsvarigheten kan övervakas. Enligt den föreslagna paragrafen ska nätinnehavaren särredovisa stamnätverksamhet och distributionsnätverksamhet samt sådana distributionsnätverksamheter som bedrivs i geografiskt åtskilda delar av ansvarsområdet, om prissättningen enligt 55 § tillämpas i delarna. Geografiskt åtskilda distributionsnät ska i regel kunna behandlas som en enda nätverksamhet, om inte nätverksamheternas olika karaktär kräver annat. Om nätverksamheterna försiggår separat på mycket olika distributionsområden och de har separat prissättning, är det motiverat att distributionsnätverksamheterna skiljs åt till egna verksamheter. I enlighet med 2 § 2 mom. i elmarknadslagen ska bestämmelserna om nätinnehavare tillämpas på en sammanslutning eller inrättning som utövar tillståndspliktig elnätverksamhet och som i sin besittning har ett elnät, om inte Energimarknadsverket har fattat ett beslut om att befria nätinnehavaren från tillståndsplikten. Enligt den föreslagna 4 § är sådan elnätverksamhet inte tillståndspliktig där man med ett elnät som en sammanslutning eller inrättning besitter endast sköter en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna elleverans. Skyldigheten att särredovisa elaffärsverksamheterna gäller sålunda inte sådan elnätverksamhet som utövas i en fastighet. Om ett företag som är verksamt på elmarknaden utövar annan verksamhet än sådan som anknyter till elmarknaden, ska elaffärsverksamheten också åtskiljas från företagets övriga affärsverksamhet.

Enligt bestämmelsen om bemyndigande i 77 § 3 mom. kan närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet om när affärsverksamheten anses vara av ringa betydelse, vilket innebär att verksamheten inte omfattas av särredovisningsskyldigheten. Affärsverksamhet som ska anses vara av ringa betydelse ska vara ringa till sin omfattning eller i förhållande till företagets övriga affärsverksamhet.

78 §. Innehållet i särredovisningsskyldigheten. Paragrafen ändras så att man för varje räkenskapsperiod utöver en resultaträkning och balansräkning för de elaffärsverksamheter som enligt 77 § ska särredovisas också ska upprätta en kombinerad resultaträkning och balansräkning för företagets övriga affärsverksamheter. Resultat- och balansräkningen, som ska kunna härledas ur företagets bokföring, ska upprättas enligt bokföringslagen (1336/1997). Bestämmelsen i paragrafen preciseras så att man alltid ska följa bokföringslagen när särredovisade bokslut upprättas och på så sätt försäkra sig om att inte de särredovisade verksamheternas resultat- och balansräkningar till någon del upprättas i strid med bestämmelserna i bokföringslagen. Kravet på åtskiljande förutsätter alltså inte nödvändigtvis att separata bokföringsenheter bildas av verksamhetsformerna.

Hur skälighetsprissättningen av nätverksamheten är bedöms utifrån nätverksamhetens resultaträkning och balansräkning. Om ett företag skiljer åt verksamhetsformerna till interna affärsverksamheter, förutsätts det att resultat- och balansräkningarna över de åtskilda verksamhetsformerna och den resterande verksamheten sammanräknade utgör resultat- och balansräkningen enligt det officiella bokslutet för hela företaget. Detta är en förutsättning för att det ska vara möjligt att genom att jämföra de särredovisade verksamheternas resultat- och balansräkningar med det officiella bokslutet för hela företaget bedöma de kvarvarande verksamheternas lönsamhet och ekonomiska situation. Ifall en verksamhetsform som ska avskiljas utgör en separat sammanslutning bedöms prissättningens skälighet utgående från det egentliga bokslutets resultat- och balansräkning.

De anslutningsavgifter som kunderna har betalat för att få ansluta sig till elnätet bör

överföras till den ingående balansräkningen för nätverksamheten. I de kommunala inrättningarnas balansräkningar har anslutningsavgifterna inte alltid tagits upp. På basis av elmarknadslagen ska det emellertid förutsättas att också de kommunala inrättningarna utreder influtna anslutningsavgifter för en rimlig tid bakåt och för in dem i ingående balansräkningen.

För hänförande av långfristiga skulder till ingående balansräkningen för de olika verksamhetsformerna är det skäl att om möjligt hänföra lånen till de anläggningstillgångsposter för vilka lånen har lyfts. Till ingående balansräkningarna för verksamhetsformerna överförs härvid den egendom som hör till verksamheten och de lån som upptagits för finansiering av den. Avgifterna för anslutning till elnätet ingår i det långfristiga främmande kapitalet för nätverksamheten. Företagen förutsätts som tilläggsuppgift till ingående balansräkningen publicera de principer enligt vilka ingående balansräkningen har uppgjorts. För att fördelningen av de gemensamma kostnaderna för i synnerhet de internt åtskilda verksamhetsformerna, grunderna för debiteringen av tjänster och använda låneräntor ska kunna övervakas förutsätts det att uppgifter om dessa publiceras som tilläggsuppgifter till resultat- och balansräkningarna över de verksamhetsformer som skilts åt.

79 §. Särredovisning av en kommunal inrättning. Särredovisningen av ett kommunalt elverk från kommunen klargör det ekonomiska förhållandet mellan kommunen och elverket. Kraven gäller kommunala inrättningar och samkommuner som utövar nätverksamhet för vilken nättillstånd krävs, elleverans eller elproduktion.

För en kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet ska bokslutet per räkenskapsperiod åtskiljas från kommunens övriga bokföring samt kommunens övriga inrättningars bokföring. Dessutom förutsätts det att en egen resultat- och balansräkning görs upp för inrättningen. Ett kommunalt elverks särredovisning kan genomföras genom att antingen en separat sammanslutning eller en affärsverksamhet med särredovisning bildas. En affärsverksamhet med särredovisning kan åstadkommas t.ex. genom att en kommunal inrättning ombildas till ett affärsverk enligt

87 a § i kommunallagen (365/1995), vilket ska iakttas bestämmelserna om bokföring i kommunallagen.

80 §. Upprättande av särredovisade bokslut. I paragrafen föreskrivs det om de allmänna principer som ska följas när särredovisade bokslut upprättas. Det förutsätts att inkomster och utgifter samt balansposter som är gemensamma för olika affärsverksamheter kalkylmässigt registreras för de olika verksamheterna i enlighet med orsaksprincipen i samband med att bokslutet upprättas. Vid bokföringen ska inkomst från ägande av nätverksamhet särredovisas i enlighet med det gällande elmarknadsdirektivet.

Enligt 80 § 2 mom. ska avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången ska anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planliga avskrivningarna, inbegripas i bokslutet.

För att säkra kontinuiteten för det valda särredovisningsförfarandet förutsätts i 3 mom. att det särredovisningsförfarande som väljs ska följas, om det inte finns grundad anledning att ändra det.

81 §. Granskning av särredovisade bokslut. Enligt den föreslagna paragrafen ska revisorerna granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar, balansräkningar och tilläggsuppgifterna till dessa som en del av den lagstadgade revisionen av sammanslutningen, kommunen eller inrättningen. Skyldigheten att granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar och balansräkningar omfattas av lagstadgad revision, vilket innebär att revisionsberättelsen också omfattar revisionsobservationer som gäller särredovisade bokslut. Energimarknadsverket kan vid behov också granska att beräkningarna har gjorts på behörigt sätt.

82 §. Publicerande av särredovisade bokslut. Enligt den föreslagna paragrafen ska bokslut över särredovisade elaffärsverksamheter publiceras. Boksluten ska fogas till det officiella bokslutet över ett företag som utövar elaffärsverksamhet samt till den årsredovisning som ska publiceras eller till någon annan offentlig handling som motsvarar årsredovisningen och som är tillgänglig för intressentgrupperna. Skyldigheten att publicera särredovisade bokslut gäller utöver företag

också en koncern, en kommun, en samkommun och en statlig inrättning. De övriga elaffärsverksamheternas bokslut ska fogas till det officiella bokslutet samt till den årsredovisning som ska publiceras eller en annan motsvarande handling. De offentliga bokslutsuppgifterna gör det möjligt för kunderna och konkurrenterna att bedöma om den tillämpade prissättningen har varit skälig.

83 §. Kompletterande bestämmelser om särredovisning. I paragrafen bemyndigas arbets- och näringsministeriet att utfärda närmare bestämmelser om särredovisning. Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna samt om grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter som gäller en enskild elaffärsverksamhet. Också bestämmelser om registreringen av gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna samt om de tilläggsuppgifter som ska inbegripas i bokslut över särredovisade verksamheter samt i nätinnehavarens bokslut kan utfärdas genom förordning av ministeriet. Vidare kan man genom förordning utfärda bestämmelser om sändande av särredovisade bokslut samt nätinnehavarens bokslut till Energimarknadsverket.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det att företag som utövar elaffärsverksamhet i samband med särredovisade bokslut ska publicera uppgifter som klargör grunderna för hur boksluten har upprättats samt nyckeltal som beskriver nätinnehavarens verksamhet. Energimarknadsverket får genom ett normbeslut meddela närmare föreskrifter om publicerandet av uppgifterna och nyckeltalen. Analysering av bokslutsuppgifterna utgör en väsentlig del av tillsynen över elmarknaden. I egenskap av specialmyndighet inom branschen ansvarar Energimarknadsverket för tillsynen. De föreskrifter som ska meddelas med stöd av de befogenheter som föreslås för Energimarknadsverket gäller sammanslutningar och inrättningar som utövar elaffärsverksamhet. Det kan således anses föreligga särskilda skäl i anslutning till föremålet för regleringen till att föreskriva om bemyndigandet.

Enligt 3 mom. ska Energimarknadsverket av grundad anledning i enskilda fall kunna bevilja undantag från det sätt att skilja åt verksamheterna som elmarknadslagen kräver, om det är orimligt att vara tvungen att skilja dem åt på det sätt som lagen kräver. Ett undantag i fråga om särredovisningssättet kan också basera sig på ett sådant undantag som Energimarknadsverket enligt 55 § beviljat för tillämpning av separat prissättning i geografiskt åtskilda delar inom distributionsnätinnehavarens ansvarsområde.

V avdelningen. Elavtal

13 kap. Bestämmelser om elavtal

84 §. Kapitlets tillämpningsområde och definitioner. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 25 § i den gällande elmarknadslagen. Terminologin har uppdaterats genom att elanvändare bytts ut till slutförbrukare.

I 1 mom. föreskrivs det om tillämpningsområdet för 13 kap. Bestämmelserna i kapitlet tillämpas på anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal. På elnätsavtal och elförsäljningsavtal tillämpas bestämmelserna i kapitlet emellertid endast om en slutförbrukare som är part i avtalet köper el av detaljförsäljaren huvudsakligen för eget bruk.

Bestämmelserna om detaljförsäljare i kapitlet tillämpas också på en elförsäljare som säljer el till slutförbrukarna via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp. Genom bestämmelserna utvidgas minimiregleringen av elmarknadsavtal så att den också gäller elleverantörer som levererar el till elanvändare genom en fastighets nätverk. Samtidigt får de konsumenter som köper sin el genom fastighetens nät ett minimiskydd gällande avtalsvillkoren som motsvarar skyddet för konsumenter som köper sin el via distributionsnätet. Kapitlets tillämpningsområde omfattar alla elleverantörer som är verksamma i ett fastighetsnätverk, om elen har övergått i deras ägo och överläts till deras kunder i ett fastighetsnät som befinner sig bakom anslutningspunkten mellan distributionsnätet och fastighetsnätet och bakom en

mätningpunkt som distributionsnätinnehavaren svarar för. Bestämmelserna gäller därmed t.ex. bostadsaktiebolag, fastighetsbolag och hyresvärdar som är verksamma som elleverantörer samt separata elförsäljningsföretag som grundats av dem. Bestämmelserna ska däremot inte tillämpas på tillfälliga sammanslutningar som de som bor i en fastighet har bildat för att tillsammans köpa el, och vilka har bildats enbart för insamlande av anbudsbegäran samt för förmedling av erhållna anbud och till vilkas ägo elen inte övergår innan den överläts till användaren.

I 2 mom. definieras vad som i 13 kap. avses med anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal. Med anslutningsavtal avses ett avtal mellan distributionsnätinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett eldriftsställe (abonnent) om att eldriftsstället ska anslutas till ett distributionsnät för en nominell spänning på högst 20 kilovolt. Om anslutningsavtalet överförs på någon annan, tillämpas bestämmelserna om abonnent på denna mottagare. Med elnätsavtal avses ett avtal mellan distributionsnätinnehavaren och en slutförbrukare som gäller eldistribution via distributionsnätet och någon annan nättjänst i anslutning till detta. Med elförsäljningsavtal avses ett avtal mellan en detaljförsäljare och en slutförbrukare om elleverans till slutförbrukaren.

85 §. Bestämmelsernas tvingande natur. Det förelås inga ändringar i den gällande paragrafen. Avvikelse från bestämmelserna i kapitlet får inte genom avtal göras till nackdel för konsumenten. Det att konsumentavtalen är tvingande innebär att ett avtalsvillkor som avviker från bestämmelserna i kapitlet är ogiltigt. Ogiltigheten innebär att avtalsvillkoret inte har någon inverkan i avtalsförhållandet och att det inte kan hänvisas till det lagstridiga villkoret ens i fråga om en konsument som har godkänt det. En domstol eller myndighet bör på tjänstens vägnar beakta att ett avtalsvillkor är ogiltigt.

Enligt 2 mom. tillämpas bestämmelserna i 13 kap. i övrigt endast om inget annat följer av avtalet, av praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller någon annan sed som måste anses vara bindande för avtalsparterna. Vissa av bestämmelserna i 13 kap. är dock tvingande. Parterna på elmark-

naden är naturligtvis skyldiga att följa övriga tvingande bestämmelser i elmarknadslagen samt de bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

Avtalens dispositiva natur innebär inte att avtalsfriheten inte skulle ha några som helst begränsningar. I 3 kap. i lagen om rättshandlingar på förmögenhetsrättens område (228/1929) finns bestämmelser om när en rättshandling är ogiltig. Ogiltigheten kan enligt kapitlet bero på bl.a. rättsstridigt tvingande eller begagnande av trångmål, oförstånd eller någons beroende ställning i förhållande till någon annan. I kapitlet ingår också en bestämmelse om jämkning av oskäligen villkor i rättshandlingar. I konkurrenslagen bestäms det bl.a. om missbruk av dominerande marknadsställning. En part som tillhandahåller tjänster och som har dominerande ställning på marknaden får inte med hänvisning till avtalsfriheten missbruka sin starka ställning i förhållande till sina kunder.

86 §. Upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås. Paragrafen motsvarar i huvudsak 25 c § i den gällande elmarknadslagen. Det föreslås att paragrafen i enlighet med elmarknadsdirektivet kompletteras med bestämmelser om de uppgifter som distributionsnätinnehavare och detaljförsäljare åtminstone ska lämna sina kunder innan ett avtal ingås. För att uppfylla kraven i elmarknadsdirektivet har man tagit in en ny 8-punkt i listan över uppgifter som ska lämnas till kunden samt i 2 mom. en bestämmelse om energiförbrukarens kontrollista.

De uppgifter som avses i 2 mom. ska i överenskommen form antecknas i avtalet eller bekräftelsen. Tillsammans med avtalet eller bekräftelsen ska konsumenten ges information om energiförbrukarens kontrollista samt Energimarknadsverkets internetadress där listan finns tillgänglig. Distributionsnätinnehavaren och elförsäljaren ska på begäran ge konsumenten en kopia av kontrollistan.

Enligt artikel 3.9 c i direktivet ska medlemsstaterna se till att elbolagen på eller i samband med sina fakturor och i reklam informerar sina kunder om konsumenternas rättigheter. Motsvarande uppgifter ska enligt den föreslagna 8-punkten ges abonnenten och slutförbrukaren innan ett avtal ingås.

I artikel 3.16 i elmarknadsdirektivet föreskrivs det om den kontrollista för energianvändare som kommissionen ska fastställa. Direktivet förutsätter att medlemsstaterna ser till att elleverantörerna och distributionsnätinnehavarna i samarbete med energitillsynsmyndigheten vidtar nödvändiga åtgärder för att alla deras konsumenter ska få ett exemplar av kontrollistan. Dessutom ska de se till att listan finns tillgänglig för allmänheten. Energimarknadsverket har tillsammans med Finsk Energiindustri rf och Konsumentverket utgående från kommissionens förslag utarbetat kontrollistan, vilken har offentliggjorts på Energimarknadsverkets internetsidor. Genom den förpliktande bestämmelsen i det föreslagna 2 mom. försäkras man sig om att detaljförsäljarna och nätinnehavarna informerar sina kunder om att det finns en kontrollista.

87 §. Ingående av avtal. Paragrafen motsvarar 25 d § 1—3 mom. i den gällande elmarknadslagen. Enligt det föreslagna 1 mom. ska anslutningsavtal ingås skriftligen. Ett anslutningsavtal som ingåtts muntligen är emellertid inte ogiltigt. Om anslutningsavtalet endast ingås muntligen eller det endast muntligen avtalas om något villkor i det, kan distributionsnätinnehavare inte hänvisa till ett sådant villkor. Däremot kan abonnenten åberopa också ett sådant avtalsvillkor. Eftersom bestämmelsen inte är tvingande i fråga om andra än sådana abonnenter som är konsumenter, kan distributionsnätinnehavaren i övrigt ingå också muntliga anslutningsavtal. Anslutningsavtalen har i allmänhet redan länge ingåtts i skriftlig form. Muntliga anslutningsavtal ingås i praktiken främst för företags och organisationers kortvariga elbehov.

Ett elnätavtal eller elförsäljningsavtal kan enligt 2 mom. ingås i fri form, t.ex. muntligen. Om en avtalspart kräver det, ska avtalet ingås skriftligen. Elförsäljningsavtalen ingås numera oftast per telefon.

Enligt det föreslagna 3 mom. ska en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten enligt 67 § ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver elleverans omfattar den service som ingår i eldistributionen.

88 §. Bekräftelse. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll i huvuddrag 25 e § i den gäl-

lande elmarknadslagen. Terminologin har dock uppdaterats för att motsvara terminologin i direktivet genom att man bytt ut termen elanvändare till slutförbrukare. Dessutom har paragrafen kompletterats med en bestämmelse om att bekräftelser som gäller ett avtal som ingåtts med en konsument vid hemförsäljning eller distansförsäljning ska uppfylla de krav som ställts på hemförsäljningshandlingar och bekräftelser samt en bestämmelse enligt vilken bekräftelsen ska innehålla uppgifter om ångerrätt i fråga om hem- och distansförsäljning.

Om ett elnätssavtal eller elförsäljningsavtal inte har ingåtts skriftligen, ska distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren till slutförbrukaren sända uppgifter om det avtal som har ingåtts samt om de priser och övriga villkor som ska tillämpas på det (*bekräftelse*). Om avtalet har ingåtts med en konsument vid hemförsäljning eller distansförsäljning, ska bekräftelsen uppfylla de krav som ställts på hemförsäljningshandlingar och bekräftelser som gäller distansförsäljning. Bekräftelsen ska också innehålla uppgifter om ångerrätt i fråga om hem- och distansförsäljning. Bekräftelsen ska sändas utan dröjsmål och senast inom två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks.

Avtalet anses ha ingåtts på de villkor som anges i bekräftelsen, om inte slutförbrukaren inom den tid för framförande av anmärkningar som nämns i bekräftelsen har utnyttjat sin ångerrätt eller meddelat sin avtalspart att han inte anser att bekräftelsen motsvarar avtalet. Tiden för framförande av anmärkningar ska vara minst tre veckor från det bekräftelsen sändes.

Under tiden från det att avtalet har ingåtts till dess slutförbrukaren lämnar in en anmärkning tillämpas avtalsvillkoren enligt bekräftelsen, om det inte visas att något annat har avtalats.

Bestämmelser om hemförsäljning och distansförsäljning till konsumenter finns i 6 kap. i konsumentskyddslagen (38/1978). Begreppen hemförsäljning och distansförsäljning i paragrafen motsvarar definitionerna i konsumentskyddslagen. Med hemförsäljning avses sålunda utbud av en konsumtionsnyttighet till konsumenten personligen på någon annan plats än näringsidkarens driftställe

med beaktande av den begränsning som ingår i 6 kap. 3 § i konsumentskyddslagen. Med distansförsäljning avses utbud av en konsumtionsnyttighet till konsumenten genom användning av en distansutbudsmetod som näringsidkaren organiserat så att endast ett eller flera medel för distanskommunikation används för att ingå ett avtal och för den marknadsföring som föregår avtalet. Med ett medel för distanskommunikation avses telefon, post, television, datanät eller något annat medel som kan användas för ingående av avtal utan att parterna är samtidigt närvarande. Också begreppet ångerrätt och definitionen av det härstammar från konsumentskyddslagen.

89 §. Avtalets varaktighet och upphörande. Till sitt innehåll motsvarar paragrafen 25 f § i den gällande elmarknadslagen, förutom att man i det andra momentet har strukit bestämmelsen om att det som föreskrivs i momentet inte gäller ett elförsäljningsavtal som inte omfattas av leveransskyldigheten. Den tidigare formuleringen i 2 mom. har i onödan försatt kunder som omfattas av leveransskyldigheten och kunder som ingått konkurrensutsatta avtal i ojämlig ställning och gränsdragningen har inte motsvarat den avtalspraxis som råder inom branschen. Sålunda ska också ett tidsbundet avtal på över två år som ingåtts av en konsument inom ramen för leveransskyldighet kunna sägas upp av konsumenten på samma sätt som ett avtal som gäller tills vidare.

Anslutningsavtal, elnätssavtal och elförsäljningsavtal kan ingås så att de är i kraft tills vidare eller en viss tid. Anslutningsavtal och elnätssavtal ingås i allmänhet så att de gäller tills vidare. I fråga om dessa avtal anknyter ett tidsbundet avtal främst till konsumentens egna specialbehov. Exempelvis byggnadsarbete på ett egnahemshus eller en semesterbostad kan förutsätta tillfällig anslutning till arbetsplatsens central. En dylik lösning lämpar sig inte för annan elförbrukning än den som sker under byggnadstiden. De tidsbundna försäljningsavtalen har däremot ökat och de bedöms bli ännu allmännare i framtiden.

Ett avtal som är i kraft tills vidare upphör till följd av hävning eller uppsägning. Ett avtal som är i kraft en viss tid upphör när tiden har gått ut. Om en abonnent eller en slutför-

brukare är konsument, får han dock säga upp också ett anslutnings- och elnätsavtal som är i kraft en viss tid på samma sätt som ett avtal som är i kraft tills vidare.

Elnätsavtal och elförsäljningsavtal som är i kraft tills vidare upphör att gälla utan särskilda åtgärder, när det anslutningsavtal som gäller eldriftsstället i fråga upphör att gälla. I sådana fall ska man emellertid också beakta bestämmelsen i 90 § 1 mom., enligt vilken en abonnent inte får säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal som en annan slutförbrukare har ingått för samma eldriftsställe är i kraft.

90 §. Uppsägning av ett anslutningsavtal. Det föreslås ingen ändring i paragrafens innehåll jämfört med 25 g § i den gällande elmarknadslagen.

Enligt 90 § 1 mom. får distributionsnättsinnehavaren inte säga upp ett anslutningsavtal. Förbudet beror på den anslutningsskyldighet om vilken det bestäms i 19 §.

I den andra meningen i momentet bestäms det att en abonnent inte får säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnätsavtal eller ett elförsäljningsavtal som en annan slutförbrukare har ingått för samma eldriftsställe är i kraft. En abonnent som äger en fastighet kan inte på detta sätt genom att säga upp anslutningsavtalet avbryta hyresgästens eltillförsel och t.ex. påskynda vräkning.

Enligt 2 mom. får den uppsägningstid som abonnenten har till sitt förfogande vara högst en månad. Abonnenten behöver inte anföra något skäl till uppsägningen.

Från bestämmelserna i paragrafen får avvikelser inte göras genom avtal. Situationen är inte beroende av, om abonnenten är en konsument eller inte. Sålunda kan distributionsnättsinnehavaren och abonnenten inte avtala om att abonnenten har rätt att säga upp avtalet, ifall en annan elanvändares avtal som gäller samma eldriftsställe är i kraft.

91 §. Uppsägning av ett elnätsavtal. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 25 h § i den gällande elmarknadslagen. Distributionsnättsinnehavaren får inte säga upp ett elnätsavtal som ingåtts med en konsument. Andra elnätsavtal får distributionsnättsinnehavaren säga upp endast om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till

följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elnätsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för distributionsnättsinnehavaren.

Bestämmelserna i paragrafen är tvingande också till fördel för någon annan än en konsument. Från bestämmelserna i paragrafen får avvikelser inte göras till skada för slutförbrukaren.

92 §. Uppsägning av ett elförsäljningsavtal. Paragrafen motsvarar i huvuddrag 25 i § i den gällande elmarknadslagen. På motsvarande sätt som i 89 § har man emellertid i 3 mom. strukit den bestämmelse som gör skillnad på konsumenter som omfattas av leveransskyldigheten och konsumenter som ingått konkurrensutsatta avtal, eftersom den bestämmelsen ansetts vara obehövlig och inte motsvara etablerad avtalspraxis i branschen. Sålunda ska också ett tidsbundet avtal på över två år som ingåtts av en konsument inom ramen för leveransskyldighet kunna sägas upp av konsumenten på samma sätt som ett avtal som gäller tills vidare. Terminologin har uppdaterats i paragrafen genom att termen elanvändare bytts ut till slutförbrukare.

En detaljförsäljare får inte säga upp ett elförsäljningsavtal med en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten och är konsument. Andra elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten får detaljförsäljaren säga upp endast om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elförsäljningsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för detaljförsäljaren. Uppsägningstiden för ett avtal som inte omfattas av leveransskyldigheten är två veckor för detaljförsäljaren.

Om ett elförsäljningsavtal som är i kraft en viss tid har ingåtts med en konsument för en längre tid än två år, får konsumenten efter två år säga upp avtalet på samma sätt som ett avtal som är i kraft tills vidare. Ingen övre gräns har ställts för ett elförsäljningsavtals tidsbundenhet. Konsumenten anses dock inte kunna bindas för hårt vid ett långvarigt, tidsbundet elförsäljningsavtal.

Från bestämmelserna i 1 och 2 mom. får avvikelser inte göras till skada för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten.

93 §. *Ändring av avtalsvillkoren.* Paragrafen motsvarar till sitt innehåll i huvuddrag 26 § i den gällande elmarknadslagen. Det föreslås att gränsdragningen mellan tidsbundna elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten och sådana som är konkurrensutsatta slopas i 1 mom. 1 punkten. Tidsbestämda avtal är i regel avsedda att binda parterna under hela avtalsperioden utan ändringar. Därför ska detaljförsäljaren inte ha möjlighet att ändra villkoren i tidsbestämda avtal annat än i exceptionella fall. Sådana fall är just de situationer som nämns i 2 punkten.

Paragrafens 3 mom. innehåller fortfarande en gränsdragning mellan avtal som omfattas av leveransskyldigheten och konkurrensutsatta avtal när det gäller detaljförsäljarna. Avtalen inom elsektorn är ofta i kraft en lång tid, varför det kan uppstå ett motiverat behov att ändra ett avtal. Den kostnadsstruktur som en distributionsnätinnehavare eller en leveransskyldig detaljförsäljare använt som grund för sin prissättning kan visa sig vara föråldrad, varvid nätinnehavaren eller detaljförsäljaren bör ha möjlighet att förnya sina avtalsvillkor och sin prissättning mera ingående än det är möjligt på basis av t.ex. 1 punkten. Avtal om konkurrensutsatt el kan inte ändras på denna grund. Parterna får friare komma överens om innehållet i avtal som omfattas av konkurrens, eftersom speciella krav som gäller icke-diskriminering och jämlikhet eller behov av speciellskydd inte behöver beaktas.

I 1 mom. definieras de mest centrala situationerna där distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren ensidigt får ändra avtalsvillkor och priser. I 1 mom. krävs det dessutom att avtalet inte ändras i väsentlig mån. Hur väsentlig en ändring är bedöms inte genom en jämförelse med det ursprungliga innehållet i avtalet utan med det avtal som gällde vid tidpunkten för ändringen. Detta beror på att avtalen kan vara i kraft mycket länge, vilket gör att det kan bli nödvändigt att ändra deras innehåll. Detaljförsäljaren får dock inte på denna grund ändra ett elförsäljningsavtal som är i kraft en viss tid.

De avtalsklausuler som gäller fastställandet av priset kan indelas i två grupper, ändringsklausuler som i sig har verkningar och klausuler som förutsätter att en avtalspart gör något.

För det första kan det överenskommas om ett automatiskt verkande beräkningssätt, utgående från vilket det pris som ska betalas med vissa intervaller granskas med stöd av ett eller flera bestämda referensvärden som avtalsparterna inte kan påverka. Ett dylikt avtalsvillkor kan t.ex. vara utformat på ett sådant sätt att energipriset för varje månad utgör medelvärdet av vissa elbörsnoteringar under föregående månad, utökat med någon marginal. Även ett tidsbundet elförsäljningsavtal kan bindas på detta sätt. När justeringar enligt avtalsvillkoren görs i en eller annan riktning under avtalsperioden är det inte fråga om att ändra avtalsvillkoren, och följaktligen gäller bestämmelserna i denna paragraf inte dessa prisfluktuationer. Med tanke på betalningen av fakturan är det dock nödvändigt att detaljförsäljaren i tid informerar elanvändaren om priserna under den nya perioden, också om elanvändaren själv kan räkna ut sitt pris via de offentliga prisuppgifterna.

För det andra kan klausulerna om ändring av priset ge detaljförsäljaren rätt att ändra priset, om ett visst villkor uppfylls. I avtalet fastställs priset på en viss nivå. För att priset ska kunna ändras krävs särskilda åtgärder av avtalsparten. När ett visst index eller t.ex. priset på stenkolk har stigit till minst den nivå som fastställs i avtalet, kan detaljförsäljaren sända elanvändaren ett ändringsmeddelande. I dessa situationer är det fråga om en ändring av avtalsvillkoren. I ett elförsäljningsavtal kan t.ex. en sådan klausul tas in som berättigar till en ändring av priset till följd av ändringar i partipriset på el eller i bränslepriserna. Distributionsnätinnehavaren kan i sina avtalsvillkor förbereda sig på en ändring av priserna på nättjänsten, t.ex. då detta förutsätts av utvecklingen i fråga om de kostnader som förorsakas av att nätverksamhet utövas, ändringar i de avgifter som distributionsnätinnehavaren betalar till andra nätinnehavare eller uppfyllandet av den skyldighet att utveckla nätet om vilken det bestäms i 19 §.

Utgångspunkten är att klausulerna om pris och prisändringar kan utformas fritt enligt

avtalsparternas syfte. Utöver andra alternativ kan det avtalas att priset är en fast prissättning som gäller under hela avtalstiden eller att priset kan kopplas till ett visst index eller något annat värde om vilket avtalas, så att prisjusteringar görs med överenskomna intervaller. Som referensvärde kan man använda prisindex för bränslen, valda noteringar på elbörsen eller index eller andra överenskomna värden som har beräknats på dessa. Elförsäljarna kan också till ett fast pris erbjuda sådana avtal som de och elanvändarna kommer överens om att parterna kan bli kvitt genom en uppsägningstid.

Med stöd av 2 punkten kan villkor och priser ändras till följd av en ändring av lagstiftningen eller ett beslut som en myndighet har meddelat, om distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte kunde ta dessa med i beräkningen när avtalet ingicks. Med stöd av denna punkt kan avtalet ändras t.ex. då mervärdesskatteprocenten ändras. Också ändringar i skatter och avgifter, som grundar sig på t.ex. energi eller utsläpp från energiproduktionen, kan berättiga till en prisändring med stöd av 2 punkten. Även en myndighets beslut som sammanhänger med t.ex. tillsynen över elsäkerheten eller nätverksamheten kan inverka på elpriset eller priset på nättjänsten. Exempel på sådana beslut är beslut genom vilka myndigheten ändrar sin etablerade avgörandepraxis samt beslut som förorsakar betydande tilläggskostnader.

Med stöd av 3 punkten kan avtalet ändras, om det finns särskilda skäl till detta till följd av att förhållandena ändras, att föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang förnyas eller att åtgärder som behövs för energisparandet vidtas. Eftersom avtalen inom elsektorn ofta är i kraft länge, kan det uppkomma ett motiverat skäl att ändra avtalet. Ändringsbehoven kan föranledas t.ex. av att den kostnadsstruktur som har utgjort grund för distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens prissättning och som i tiden var adekvat har blivit föråldrad under tidens gång. Snedvridningar kan uppkomma t.ex. i förhållandet mellan fasta avgifter och energavgifter eller i prisförhållandena mellan olika dagar och årstider. Till exempel i de elnät-avtal som har slutits på obestämd tid kan snedvridningar uppkomma under årens eller

årtiondenas förlopp. På de grunder som avses i denna punkt kan en detaljförsäljare inte ändra villkoren eller priserna i ett elförsäljningsavtal som ingåtts inom ramen för konkurrens. Detta beror framför allt på att de konkurrensutsatta elförsäljningsavtalen kan sägas upp och prissättningssystemet följaktligen inte hinner föråldras på det sätt som avses i punkten. Inom ramen för konkurrens kan parterna också ta större risker i fråga om ändringar i framtiden än t.ex. i de elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldighet.

Enligt 2 mom. har distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren dessutom rätt att göra små ändringar i avtalsvillkoren. Dessa ändringar får inte påverka det centrala innehållet i avtalet.

I 3 mom. bestäms det om justeringar av priset som beror på ändringar i distributionsnätsinnehavarens geografiska ansvarsområde. Enligt 55 § får priset på nättjänsterna inte vara beroende av var inom en viss distributionsnätsinnehavares ansvarsområde kunden är belägen. Om distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnätsinnehavaren rätt att ändra priset på eldistributionen för att kunna genomföra en sådan enhetlig prissättning som avses i 55 §. Prisändringar som medför betydande ändringar i enskilda nätanvändares avgifter ska genomföras inom en övergångsperiod som Energi-marknadsverket godkänt innan den nya prissättningen införs.

I 4 mom. bestäms det att en ensidig ändring av avtalet eller priserna ska meddelas den andra avtalsparten. I meddelandet ska det anföras till vilka delar avtalet ändras och hurdana de nya villkoren eller priserna är till de delar som har ändrats, från vilken tidpunkt ändringen träder i kraft samt avtalspartens eventuella rätt att säga upp avtalet på grund av ändringen. Dessutom ska grunden för ändringen meddelas. Meddelandet ska sändas skriftligen till avtalsparten. Kunderna kan meddelas om prisändringen t.ex. genom ett meddelande i samband med fakturan eller genom ett brev som sänds separat till faktureringsadressen. Ändringen får i regel träda i kraft tidigast en månad efter att abonnenten eller elanvändaren har sänts meddelande om ändringen. Sådana ändringar av priset och

andra avtalsändringar som beror på ändringar i lagstiftningen eller myndighetsåtgärder kan dock genomföras vid den tidpunkt som lagstiftningen eller myndighetsbeslutet förutsätter. Till exempel en prisändring till följd av en skatteändring kan genomföras från den dag då den ändrade skatten börjar tas ut. Som exempel på ett myndighetsbeslut kan nämnas ett beslut genom vilket distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde ändras. Man bör sträva efter att alltid så snabbt som möjligt meddela de ändringar man känner till.

94 §. Rätt att hålla inne betalning på grund av dröjsmål. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 27 § i den gällande elmarknadslagen.

Enligt 1 mom. har abonnenten rätt att hålla inne anslutningsavgiften, om anslutningen inte har kopplats vid den tidpunkt som avtalats i anslutningsavtalet. I anslutningsavtalet kommer man också överens om betalningen av anslutningsavgiften. Vanligen förfaller anslutningsavgiften till betalning omedelbart när anslutningen har kopplats. Rätten att hålla inne anslutningsavgiften har ofta ingen praktisk betydelse, eftersom avgiften förfaller till betalning först efter anslutningstidpunkten. I anslutningsavtalet kan det dock avtalas om att anslutningsavgiften betalas i flera poster. I konsumentavtal kommer betalning av avgiften i flera poster främst i fråga, om det t.ex. till följd av att eldriftsstället är beläget i periferin har överenskommit att anslutningsavgiften är högre än sedvanligt. När det avtalas om leveranstidpunkten är det skäl att beakta de faktorer man känner till som kommer att påverka möjligheterna att uppfylla avtalet, såsom tillståndsärenden som gäller markägandet eller vid vilken tidpunkt kommunaltekniken installeras. Dessa kan orsaka hinder eller dröjsmål för distributionsnätsinnehavaren när denne ska uppfylla sina förpliktelser. När anslutningen har kopplats efter ett dröjsmål, har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av sin prestation som är nödvändig som säkerhet för hans krav på ersättning.

Enligt 2 mom. har slutförbrukaren rätt att hålla inne avgifter enligt elförsäljningsavtalet sedan inledandet av elleveransen har fördröjts. Slutförbrukarens skyldighet att betala avgifterna börjar först när elleveransen har

inletts. För dröjsmålstiden har slutförbrukaren ingen skyldighet att betala grundavgifterna. Grundavgifterna fastställs på basis av tiden, vilket gör att dröjsmålstidens relativa andel av avgiften kan fastställas. Avgifterna för nättjänsten slutförbrukaren däremot bli tvungen att betala också för den tid som detaljförsäljarens dröjsmål varar. När en elleverans har inletts efter ett dröjsmål, har slutförbrukaren fortsättningsvis rätt att hålla inne en sådan del av sin prestation som är nödvändig som säkerhet för hans ersättningsanspråk.

I ett dröjsmålsfälle har såväl slutförbrukaren som abonnenten också rätt att kräva att avtalet uppfylls, fastän det inte föreslås att en uttrycklig bestämmelse om detta ska tas in i lagen.

95 §. Standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt innehåll 27 a § i den gällande elmarknadslagen. Det föreslås att standardersättningens maximibelopp höjs från 1 700 euro till 3 000 euro. Standardersättningens maximibelopp kan vid behov justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.

Paragrafens 1 mom. gäller den standardersättning som ska betalas när kopplandet av en anslutning fördröjs. Enligt förslaget ska standardersättningen fastställas utgående från hur länge dröjsmålet har varat. Under de två första dröjsmålsveckorna är standardersättningen 5 procent för varje påbörjad vecka. När dröjsmålet har varat 8–14 dagar är standardersättningen följaktligen 10 procent. För de följande två påbörjade dröjsmålsveckorna är standardersättningen 10 procent för vardera veckan. Detta innebär att när dröjsmålet har varat minst 22 dagar är standardersättningen 30 procent, vilket också är standardersättningens maximiprocent. I momentet fastställs också standardersättningens maximibelopp, vilket är 3 000 euro. I praktiken uppgår totalavgifterna för de anslutningar som skaffas till hushåll vanligen till högst 3 000 euro. Det förutsätts inte att abonnenten kan visa att han har åsamkats skada av dröjsmålet för att han ska få standardersättning.

När standardersättningen beräknas, beaktas alla sedvanliga avgifter som ska tas ut för anslutandet. Utöver den egentliga anslutnings-

avgiften kan man i praktiken ta ut t.ex. kopplingsavgifter. När standardersättningen fastställs, beaktas den anslutningsavgift som distributionsnätinnehavaren allmänt använder när denne bjuder ut anslutningar enligt s.k. tabellpriser. Priser som är högre än de eurobelopp som ingår i tabellen över anslutningsavgifterna kan användas t.ex. när anslutningar levereras till eldriftsställen som är belägna i periferin och därmed orsakar stora kostnader. Dessa beaktas dock inte när standardersättningen beräknas.

En byggnadsentreprenad som gäller en anslutningsledning och som omfattas av konkurrens hör inte till denna anslutningsavgift. Om påföljderna vid eventuellt dröjsmål i en ledningsentreprenad kan man komma överens i entreprenadavtalet i fråga.

Enligt 2 mom. har en abonnent, som har lidit skada av dröjsmål vid levererandet av en anslutning, rätt att för skadan få en ersättning som överskrider standardersättningen. Tvister som gäller skyldighet till skadestånd eller prisavdrag och skadeståndets belopp behandlas i domstol.

Enligt 3 mom. har abonnenten inte rätt till ovan nämnda standardersättning i en situation där dröjsmålet beror på ett hinder som distributionsnätinnehavaren inte kan påverka.

96 §. Skadestånd på grund av dröjsmål. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 27 b § i den gällande elmarknadslagen.

I paragrafen föreskrivs det om distributionsnätinnehavarens och detaljförsäljarens skadeståndsskyldighet i dröjsmålssituationer. Bestämmelsen motsvarar skadeståndsbestämmelserna i konsumentskyddslagen och bestämmelserna i 27 § i köplagen. Utgångspunkten är att distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren ska ersätta abonnenten eller slutförbrukaren för en skada som denne har lidit till följd av dröjsmål vid kopplandet av anslutningen eller inledandet av eldistributionen eller elleveransen. Under de förutsättningar som nämns i 1 och 2 mom. kan distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren dock befrias från ersättningsskyldigheten. Bestämmelserna i 3 mom. begränsar skadeståndet när det är fråga om indirekta skador.

I 1 mom. finns en huvudregel om ersättningsskyldighet, enligt vilken abonnenten och slutförbrukaren har rätt till ersättning för en skada som han lider till följd av dröjsmål. I momentet ställs förutsättningar för att befrielse från skadeståndsskyldigheten ska ges. Alla dessa förutsättningar ska uppfyllas för att distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren ska undgå att behöva betala skadestånd. På den som hänvisar till att ansvarsfrihet bör beviljas ankommer det att bevisa att förutsättningar för ansvarsfrihet finns.

Den första förutsättningen för ansvarsfrihet är att dröjsmålet beror på en sådan omständighet som hindrar att anslutningen levereras eller att eldistributionen eller elleveransen inleds i rätt tid. Det räcker inte att uppfyllandet av avtalet försvåras eller blir dyrare än väntat. Å andra sidan krävs det inte i bestämmelsen att det ska vara fråga om en s.k. objektiv omöjlighet, dvs. att en prestation i rätt tid har blivit omöjlig förutom för distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren också för vem som helst annan. Som hinder kan också sådana förhållanden anses som inte gör prestationen direkt omöjlig men dock så exceptionellt tung att de objektivt bedömda måste anses faktiskt förhindra prestationen.

Det att uppfyllandet av avtalet förhindras kan ha många slags orsaker. Naturkatastrofer och olyckor med motsvarande verkningar, såsom bränder eller explosioner liksom t.ex. en strejk, kan förhindra levererandet av en anslutning. Även en brottslig gärning eller en åtgärd från myndighetens sida kan förhindra distributionsnätinnehavarens eller detaljförsäljarens prestation.

Händelser av ovan nämnt slag är således inte i sig grunder för befrielse, utan endast under den förutsättningen att de faktiskt förhindrar distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren från att uppfylla den avtalade prestationen. Till exempel en strejk bland distributionsnätinnehavarens anställda kan i ett tidigt skede av en leverans förhindra eller försena planeringen av anslutningar eller ingåendet av nödvändiga avtal om markanvändning, men strejken behöver inte nödvändigtvis inverka på själva installeringsarbetet.

Distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren kan inte generellt hänvisa till att uppfyllandet av avtalet blir dyrare än väntat.

Också ekonomiska faktorer kan dock i vissa fall förhindra uppfyllandet av avtalet. Härvid överskrider de kostnader som är nödvändiga för att det skedda eller följderna av det ska kunna övervinnas klart det som objektivt sett kan anses som en tänkbar insats för att uppfylla avtalet i fråga.

Den andra förutsättningen för befrielse från skadeståndsskyldigheten är enligt 1 mom. att dröjsmålet beror på ett hinder utanför distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens kontroll. Sådana faktorer som kan räknas till deras egen kontrollsfär medför alltid skadeståndsansvar. Till exempel andra faktorer än arbetstvister i anslutning till distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens anställdas verksamhet hör till de faktorer som dessa kan påverka. Också sådana faktorer som distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren kan kontrollera genom planeringen eller organiseringen av sin verksamhet omfattas av ersättningsskyldigheten.

Enligt bestämmelserna i momentet är det med tanke på uppkomsten av skadeståndsansvar inte av betydelse om distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens förfarande i något hänseende har varit klandervärt. Bestämmelserna i momentet skiljer sig i detta hänseende från skadeståndsansvar på grund av vållande.

En tredje förutsättning för befrielse från skadeståndsskyldighet är enligt 1 mom. att hindret är sådant att distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte skäligen kunde förväntas ha beaktat det när avtalet ingicks. Ifall t.ex. nätbyggnadssektorn i en arbetstvist redan hade gett varning om strejk när avtalet ingicks och prestationstiden avtalades, kan distributionsnätsinnehavaren inte hänvisa till detta som skäl för dröjsmål vid levererandet av anslutningen.

Ett fjärde hinder för befrielse från skadestånd är att distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte skäligen har kunnat undvika eller övervinna hindret eller följderna av det. Till exempel för att prestationshinder som beror på kortvariga svårigheter i tillgången på förnödenheter ska kunna undvikas, kan det förutsättas att ett rimligt stort lager hålls. Om det t.ex. visar sig att en anslutning inte kan levereras på det sätt som distributionsnätsinnehavaren har haft för av-

sikt, ska denne förlita sig på tillbudsstående alternativa möjligheter för att uppfylla sin prestationsskyldighet. Dock är det inte alltid möjligt att eliminera följderna av något som redan har skett.

Den befrielse från skadeståndsskyldighet om vilken det bestäms i momentet gäller dock i allmänhet endast den tid som verkan av hindret räcker. Situationen kan ändras så att förutsättningarna för ansvarsfrihet inte längre uppfylls. Distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren befrias härvid från ersättningsskyldigheten endast i fråga om den skada som abonnenten eller elförbrukaren har orsakats under den tid då förutsättningarna för ansvarsfrihet förelåg.

Till exempel ett dröjsmål som abonnenten själv är orsak till eller som han kan påverka befriar distributionsnätsinnehavaren från ersättningsskyldigheten. Typiska dröjsmål som abonnenten ger upphov till kan vara att installationer som abonnenten ansvarar för, såsom en anslutningsledning som har beställts av en entreprenör, inte är färdiga vid den tidpunkt då det har avtalats att anslutningen ska ske.

Paragrafens 2 mom. gäller hur distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens dröjsmål påverkas av ett dröjsmål som beror på någon som distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet. Distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren befrias från skadeståndsansvar till följd av dröjsmål som denna person, t.ex. en underentreprenör, har förorsakat, endast om också denne har drabbats av det hinder som avses i 1 mom. Bestämmelsen skärper skadeståndsansvaret jämfört med 1 mom. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte kan undgå skadeståndsansvar enbart av den orsaken att han har gett en tredje person i uppdrag att helt eller delvis uppfylla avtalet. Inledandet av ett eller leverans till ett eldriftsställe, till vilket el inte levereras innan elförsäljningsavtalet träder i kraft, sker så att detaljförsäljaren av distributionsnätsinnehavaren beställer koppling av eldriftsstället. Härvid agerar distributionsnätsinnehavaren som en av detaljförsäljaren anlitad person som avses i momentet. Till exempel vid levererandet av en anslutning i form av en jord-

kabel har distributionsnätssinnehavaren delvis kunnat förlita sig på en grävmaskinsföretagare.

Enligt 3 mom. är distributionsnätssinnehavaren eller detaljförsäljaren skyldig att ersätta abonnenten eller slutförbrukaren för de indirekta skador dessa förorsakats endast om skadan beror på vårdslöshet från hans sida. När kopplandet av anslutningen eller elleveransen fördröjs ska de situationer som definieras i momentet anses som indirekta skador.

Som indirekt skada anses för det första den förlust av inkomst som abonnenten eller slutförbrukaren lider på grund av avtalsbrott eller åtgärder som föranleds av detta. För det andra anses som indirekt skada en skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal, t.ex. skyldigheten att betala lön när arbetena till följd av dröjsmålet är nedlagda eller i fråga om ett produktionsföretag skyldighet att ersätta dem som har beställt produkter när ett dröjsmål inträffar i produktionen. För det tredje anses som indirekt skada förlust av bruksnyttan av föremålet för avtalet som inte medför direkt ekonomisk skada, samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet. För det fjärde ska som indirekt skada anses en annan skada som är av samma slag som den som nämns ovan i detta moment och som är svår att förutse.

Andra skador än de som räknas upp i momentet är direkta. Exempel på direkta skador som grundar sig på dröjsmål med anslutningen är skälig hyra som måste betalas för en tillfällig bostad när flyttningen fördröjs och kostnaderna för utredning av vad dröjsmålet beror på.

97 §. Fel. Begreppet fel har utvidgats i den föreslagna paragrafen jämfört med 27 c § i den tidigare elmarknadslagen. Det föreligger ett fel i eldistributionen och den övriga nättjänsten samt elleveransen, om elkvaliteten eller elleveranssättet inte stämmer överens med vad som kan anses avtalat. Dessutom anses det som ett fel då faktureringen av en konsument är felaktig eller försenad. Den gällande elmarknadslagens 27 c § omfattar också fel i kvaliteten och leveranssättet i fråga om eldistribution och den övriga nättjänsten, men efter uppdateringen av terminologin i den nya regleringen avser man med elleverans i den nya lagen uttryckligen elförsälj-

ning. Därför föreslås det att paragrafen preciseras så att också fel i eldistributionen och andra nättjänster uttryckligen nämns i den.

Bestämmelsen om felaktig eller försenad fakturering av en konsument har fogats till paragrafen som helt nya felgrunder för att förpliktelserna enligt elmarknadsdirektivet ska fullgöras. De nya felgrunderna har tagits in i paragrafen för att skydda konsumenterna. Med felaktig fakturering avses fel i fakturabeloppet. Bestämmelsen binder både detaljförsäljaren och distributionsnätssinnehavaren. El är en nödvändighetsartikel, och en felfri fakturering samt rätt tidpunkt för faktureringen kan anses ha ekonomisk betydelse för kunden. Faktureraren ska sträva efter omsorgsfullhet vid faktureringen. Exempelvis får ändringar i faktureringssystemet hos ett företag som verkar inom elbranschen inte leda till att kunden inte alls får sina fakturor eller får dem först efter flera månader. Felaktig är också sådan fakturering som anger att kunden ska betala fakturor som har fel betalningsgrund eller fel belopp.

Enligt paragrafen är en prestation felaktig, då elens kvalitet eller leveranssätt inte motsvarar det avtalade. Om inget annat har avtalats mellan avtalsparterna, är leveransen felaktig när elens kvalitet i fråga om spänning eller övriga definierade egenskaper inte stämmer överens med de standarder som ska följas i Finland. För närvarande följs standarden SFS-EN 50160. Man kan avvika från kvalitetskraven enligt standarden i riktning mot det bättre eller sämre i ett anslutningsavtal, elnätsavtal eller ett elförsäljningsavtal som inbegriper nättjänst, när det finns särskilda skäl till detta. En ovillkorlig gräns i frågor som gäller kvaliteten på den el som ska levereras via nätet ställer de bestämmelser och föreskrifter som gäller elsäkerheten.

Även i fråga om leveranssättet kan det avtalas om undantag. Mellan detaljförsäljarna, distributionsnätssinnehavarna och slutförbrukarna har det ingåtts avtal om nedskärning av tillbudsstående effekt främst med tanke på tidpunkter med toppeffekt. Om försämringar som gäller leveranssättet avtalas det i allmänhet för att sänka kostnaderna för elansskaffningen. Elanvändaren får sin del av kostnadsinbesparingarna via billigare priser. I fråga om hushållen är uppvärmningselen

det mest typiska objektet för nedskärning av effekten. Definitionen av fel i denna paragraf hindrar inte att man också i framtiden ingår motsvarande avtal med elanvändare, detaljförsäljare och distributionsnätinnehavare. Det är inte frågan om ett sådant fel som avses i denna paragraf, när distributionsnätinnehavaren på uppdrag av detaljförsäljaren skär ned den effekt som står till elanvändarens förfogande.

Bristfällighet i elkvaliteten kan visa sig t.ex. på så sätt att fel uppkommer i de apparater som fungerar med el eller belysningens skarpa upprepade gånger och klart iakttagbart varierar.

Eldistributionen eller elleveransen är felaktig också då det i den förekommer avbrott som med beaktande av avbrottets orsak och övriga omständigheter inte kan anses ringa. Någon entydig timgräns kan inte ställas, eftersom definierandet av felet enligt paragrafen också påverkas av andra faktorer än avbrottets längd.

Avbrott i eldistributionen eller elleveransen kan ha många olika orsaker. Av en eldistribution kan det inte förutsättas att den ska ske utan avbrott. Elnätet är alltid utsatt för olika naturfenomen och andra fenomen som orsakar avbrott. Nätinnehavarna kan minska antalet avbrott och förkorta den tid avbrotten varar från det nuvarande genom att investera i elnätet och t.ex. genom att upprätthålla en betydande beredskap att reparera fel. Ur nätanvändarnas synvinkel, vilka finansierar kostnaderna för nätverksamheten, är det dock förnuftigast att eftersträva en sådan nivå i fråga om avvärjningen av avbrott där priset på nättjänsten och de kostnader som elanvändarna orsakas av avbrotten sammanräknade är så förmånliga som möjligt. Av detta skäl kan det inte anses förekomma ett sådant fel i eldistributionen som skulle medföra påföljder, om eldistributionen avbryts för en kort tid och detta inte upprepas ofta.

När det bedöms om det är fråga om ett fel, ska man utöver avbrottets längd också beakta orsaken till avbrottet och övriga omständigheter. Som beaktansvärda omständigheter kan också avbrottets verkningar för slutförbrukaren komma i fråga.

Distributionsnätinnehavarens skyldighet att vidta åtgärder för att reparera ett fel börjar

i och med att distributionsnätinnehavaren får kännedom om avbrottet antingen av slutförbrukaren eller via sitt eget bevakningssystem. På motsvarande sätt bedöms avbrottstidens längd enligt när distributionsnätinnehavaren har fått kännedom om avbrottet. Om en elanvändare vill försäkra sig om sin möjlighet att hänvisa till ett fel som kanske finns i eldistributionen, är det skäl att han själv meddelar avbrottet till distributionsnätinnehavaren.

I en eldistribution förekommer ett fel också då det under en längre period, t.ex. under en vecka, uppstår avbrott som upprepas ofta och som med beaktande av skälen till avbrotten och övriga omständigheter inte kan anses ringa. Den totala verkan av avbrotten kan jämföras med ett långvarigt enhetligt avbrott. Om dylika avbrott är sporadiska, är det inte fråga om en felsituation.

I en eldistribution förekommer också kortvariga avbrott som beror på att man med tekniska hjälpmedel försöker förhindra större störningar. Om t.ex. en gren som har fallit på en luftkabel förorsakar kortslutning, gör nätinnehavarens styrsystem nätdelen i fråga spänningslös för att förhindra brand och livsfara. Tekniska hjälpmedel, såsom snabbåterkoppling eller fördröjd återkoppling, återställer spänningen efter en stund, varvid kunderna igen får el. När automatiken med snabbåterkoppling används blir det redan inom bråkdelen av en sekund efter det att avbrottet har börjat klart om kortslutningen har upphört, vilket gör att kunden inte nödvändigtvis alls märker avbrottet. Även under omfattande reparationsarbeten kan man, när man reder ut och reparerar ett fel, bli tvungen att t.o.m. flera gånger bryta och på nytt koppla på eltillförseln till de kunder där felet förekommer. I ovan nämnda situationer är det dock inte fråga om ett sådant fel som avses i paragrafen.

Felavbrotten beror ofta på väderleksförhållanden eller andra naturfenomen. En storm kan fälla träd på en luftkabel, åskan kan skada en distributionstransformator och ett träd som har fällts av ett snölass kan skada ledningar. Även vinden kan förorsaka avbrott i elleveransen och detsamma gäller djur som tränger in i transformatorn. En kortslutning till följd av fuktskador kan också vara orsa-

ken till ett avbrott. De avbrott som inträffar av ovan nämnda skäl försöker man minska bl.a. genom att röja ledningsgatorna och genom skydd mot åskan. Det är dock inte möjligt att uppnå ett fullständigt skydd. Till exempel att bredda ledningsgatorna i mellanspänningsnätet så mycket att träd i inga som helst fall kan falla på ledningarna är i teorin möjligt, men en dålig lösning både ekonomiskt och med tanke på miljön.

När det är fråga om en exceptionell situation, t.ex. en kraftig storm, är också elanvändaren oftast medveten om detta. Felbedömningen bör också då göras utgående från förhållandena i det enskilda fallet och det är inte ändamålsenligt att ställa någon ovillkorlig timgräns. Ett rimligt kort avbrott bör i dessa fall inte anses som ett fel.

Om ett avbrott varar länge, kan det dock inte ur elanvändarens synvinkel anses skäligt att han inte alls får gottgörelse. I dylika fall är det ett fel i elleveransen.

Vid bedömningen av ett fel ska många faktorer i anslutning till skälet till avbrottet och till de förhållanden som har påverkat det beaktas. De jordkablar som används i områden med tät bebyggelse är inte lika känsliga för väderleksförhållanden och avbrott som de luftkablar som är allmänna i områden med gles bebyggelse. Å andra sidan kan ett fel i en jordkabel kräva en längre reparationstid. På ett område med gles bebyggelse kan ett avbrott som t.o.m. räcker flera timmar emellertid i vissa fall vara av sådan art att det med beaktande av omständigheterna inte är fråga om ett sådant fel som avses i paragrafen.

På områden med gles bebyggelse är det ofta svårt att korrigera skälet till ett avbrott till följd av de långa avstånden. Det förekommer också skillnader i distributionsnätinnehavarnas beredskap att förhindra avbrott och i synnerhet i deras beredskap att korrigera orsakerna till dem. Nätinnehavarens otillräckliga beredskap att avvärja avbrott och otillräckliga reparationsberedskap räcker inte som grund för att bolaget i fråga ska tillåtas ha längre avbrottstider än övriga bolag. I detta sammanhang är det skäl att beakta att distributionsnätinnehavaren enligt 19 och 51 § har skyldighet att utveckla nätet och uppfylla kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion samt enligt 28 och 29 § är skyldig

att utarbeta en beredskapsplan och har samarbetsskyldighet vid störningar.

Vid bedömningen av ett fel är det också av betydelse huruvida elanvändarens uppvärmning är beroende av el eller inte. Med detta hänger den tidpunkt nära samman då avbrottet sker. Ett avbrott sommartid är med tanke på uppvärmningen inte av så stor betydelse som ett avbrott vintertid. Å andra sidan påverkar ett avbrott sommartid förvaringen av livsmedel mera än ett avbrott vintertid. Också den faktorn huruvida det är fråga om en fritidsbostad eller stadigvarande bostad är av betydelse när man med stöd av avbrottets längd och rådande omständigheter bedömer om det är fråga om ett sådant fel i eldistributionen som avses i detta förslag. Ett avbrott i en fritidsbostad kan t.o.m. vara länge utan att det är frågan om ett sådant fel som avses i paragrafen.

Tillgången på el kan försvåras bl.a. under en kraftverksstrejk, i en situation där det förekommer störningar i stamnätet eller när bränsletillgången försvåras till följd av kriser av olika slag. Härvid kan distributionsnätinnehavaren bli tvungen att ransonera eltillgången. För fall av dylika situationer som är sällsynta men allvarliga har distributionsnätinnehavarna utarbetat planer, med vilka de eftersträvar att i alla förhållanden trygga verksamheten vid t.ex. sjukhus och alarmcentraler. I praktiken innebär en dylik ransonering av eltillgången i det första skedet att eltillgången begränsas så att el levereras turvis till olika bostadsområden.

För en tid med elbrist har verksamhetsprinciper beretts mellan producenterna, försäljarna och nätinnehavarna. Principerna gäller såväl riksomfattande elbrist och den situation som föregår den som också en regional brist-situation. Principerna utgår ifrån att leveransskyldigheterna uppfylls i den omfattning som det är möjligt. När ett hinder föreligger begränsar parterna sina leveranser och även sin egen förbrukning relativt sett med samma regionala andelar fördelade så jämnt som möjligt på de olika elanvändarna. Begränsningarna klassificeras i olika nivåer enligt viktighetsgrad. Begränsningarna gäller inte livsviktiga funktioner. Lokalt sörjer varje distributionsnätinnehavare för att begränsningarna verkställs oberoende av vems elförsälj-

ning det är fråga om. I dessa exceptionella situationer anses en eldistribution felaktig ifall avbrottet varar länge — avsevärt mycket längre än vad som skulle anses vara ett fel under vanliga förhållanden.

Ibland är det nödvändigt att tillfälligt avbryta en eldistribution för att avvärja en fara som hotar människoliv, hälsa eller egendom.

Distributionsnätinnehavarna kan för sin egen verksamhet ställa kvalitetskriterier i anslutning till längden på och antalet avbrott.

I eldistributionen förekommer också s.k. planerade avbrott, då eldistributionen till kunderna måste avbrytas t.ex. till följd av underhålls- eller reparationsarbeten. Om kunderna effektivt har informerats om dylika avbrott och den tid de sannolikt pågår, och om de pågår en rimlig tid, har slutförbrukaren i allmänhet inte med anledning av avbrottet rätt till påföljder på grund av fel. Informerandet ska skötas så att så många som möjligt av de nätanvändare som omfattas av avbrottet får kännedom om det. Om ett avbrott gäller endast ett fåtal nätanvändare, kan de meddelas per telefon. Ett textmeddelande eller ett kort som sänds till nätanvändarna hör till de effektivaste informationsmetoderna som är i bruk. Korta avbrott, som t.ex. räcker endast några minuter, behöver inte meddelas elanvändarna, eftersom de också i övrigt måste förbereda sig på korta avbrott. Dessutom kan man vid vissa situationer där man letar efter ett fel bli tvungen att utan förvarning avbryta eltillförseln till ett visst område för att det ska bli möjligt att reparera felet.

98 §. *Prisavdrag på grund av fel.* Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 27 d § i den gällande elmarknadslagen. Slutförbrukaren har enligt förslaget till följd av ett fel rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Prisavdraget ska dock när det är fråga om avbrott utgöra minst en sådan andel av den årliga avgiften för överföringstjänster som motsvarar två veckor. Eftersom avbrotten nästan utan undantag beror på fenomen inom nätverksamheten, är det ändamålsenligt att koppla beloppet av prisavdraget till priset på överföringstjänsten. Avsikten är inte att prisavdraget i samtliga fall automatiskt ska vara av den storleken, utan det kan också vara större. Syftet är att distributionsnätinnehavaren i fall där prisavdrag blir aktuella i praktiken

ska göra prisavdraget på fakturan sedan slutförbrukaren har yrkat på detta. Ett sådant förfarande där slutförbrukaren själv gör prisavdraget på fakturan kan leda till onödiga meningsskiljaktigheter och utredningskostnader. I villkoren för nättjänsten kan man komma överens om förfarandet mer i detalj.

Om en sådan standardsättning som avses i 100 § betalas till en slutförbrukare till följd av ett avbrott i nättjänsten, har han inte rätt till ett sådant prisavdrag som avses i 98 § för samma avbrott. På detta sätt undviks det att ersättning betalas för samma avbrott två gånger.

99 §. *Skadestånd på grund av fel.* Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 27 e § i den gällande elmarknadslagen. I paragrafen bestäms om distributionsnätinnehavarens och detaljförsäljarens skadeståndsskyldighet i situationer där fel har uppkommit. Bestämmelsen motsvarar konsumentskyddslagens skadeståndsbestämmelser. Enligt förslaget är distributionsnätinnehavarna och detaljförsäljarna skyldiga att ersätta en indirekt skada endast om skadan beror på vårdslöshet från deras sida.

I motiveringen till 96 § 3 mom. redogörs för arten av de indirekta skadorna. I situationer där det förekommer ett fel är typiska indirekta skador för konsumenten den förlust av bruksnytta och boendekomfort som drabbar slutförbrukaren och hans familj. För företagen kan de typiska indirekta skadorna innebära inkomstbortfall i och med att produktionen avbryts till följd av elavbrott. Direkta kostnader är däremot kostnaderna för en sats deg som förstörs i och med att ett bageris eltillgång avbryts och för hanteringen av det eller kostnaderna för de frysvaror som förstörs i en butiks kylutrymmen och för städningen av utrymmena.

Enligt de allmänna principerna om skadestånd ska den skadlidande parten handla så att skadorna blir så små som möjligt. Försummar han det, får han själv bära en motsvarande del av förlusten.

100 §. *Standardsättning på grund av avbrott i eldistributionen eller elleveransen.* Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll i huvudsak 27 f § i den gällande elmarknadslagen. Det föreslås att det till den gällande bestämmelsen fogas två nya steg i systemet

med standardersättningar. Dessutom föreslås det att grunderna för fastställandet av maxibeloppet av den standardersättning som betalas till slutförbrukaren under ett kalenderår ändras.

När avbrottet i eldistributionen varat i minst 12 timmar är distributionsnätsinnehavaren skyldig att betala ersättning till slutförbrukaren på grund av avsaknad av möjlighet att använda el. Nätinnehavarens ansvar är enligt den föreslagna bestämmelsen oberoende av vållande. Förutom på distributionsnätsinnehavare ska bestämmelsen tillämpas på en sådan detaljförsäljare som säljer el till slutförbrukarna via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, om orsaken till avbrottet i elleveransen beror på något som inträffat i ett sådant nät. Avbrott i stamnätet och i högspänningsdistributionsnät ska inte omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelsen.

Som grund för standardersättningen föreslås en avbrottshändelse som beror på distributionsnätsinnehavarens eldistribution. Ett avbrott i en elförsäljares elenergileverans är däremot inte en händelse som berättigar till standardersättning, utan en sådan händelse ska bedömas som ett sådant fel och avtalsbrott av detaljförsäljaren som avses i 97 §. Om ett och samma företag sköter om både eldistributionen till slutförbrukaren och säljer den el slutförbrukaren använder, ska händelsen bedömas utifrån vilken funktion, dvs. som distributionsnätsinnehavare eller detaljförsäljare, företaget orsakat avbrottet. Distributionsnätsinnehavaren är däremot enligt 102 § skyldig att leverera el till konsumenten i vissa situationer där elleveransen avbryts av skäl som beror på detaljförsäljaren. Konsumenten är berättigad till standardersättning även i sådana situationer, om avbrottet i eldistributionen beror på distributionsnätsinnehavarens felaktiga förfarande, även om det i bakgrunden till händelsen finns ett fel i detaljförsäljarens leverans.

Enligt 1 mom. är distributionsnätsinnehavaren oberoende av vållande skyldig att betala en standardersättning till slutförbrukaren vid avbrott där de avbrottstider som anges i paragrafen överskrids. Befrielse från ersättningsskyldigheten kan komma i fråga endast i undantagsfall. I bestämmelsen anges tre

villkor för befrielse från ersättningsskyldigheten. Alla dessa villkor ska uppfyllas för att distributionsnätsinnehavaren ska befrias från att betala standardersättning. Distributionsnätsinnehavaren har bevisbörda för att villkoren för ansvarsfrihet uppfylls.

Ett villkor för befrielse från ersättningsskyldigheten är för det första att den händelse som orsakat avbrottet står utanför distributionsnätsinnehavarens kontroll. Detta innebär att de omständigheter som kan räknas ligga inom distributionsnätsinnehavarens kontroll i regel alltid ålägger distributionsnätsinnehavare ett 100-procentigt ersättningsansvar.

Ett annat villkor för befrielsen från ersättningsskyldigheten är ett hinder som förutom att det står utanför distributionsnätsinnehavarens kontroll är sådant att han skäligen inte kan förutsättas beakta det i sin verksamhet. Bestämmelsen avviker i detta avseende från de bestämmelser i annan lagstiftning som motiverar ett kontrollansvar, på så sätt att kontrollansvaret också utsträcker sig till hinder som kan uppkomma under avtalsperioden, men som distributionsnätsinnehavare eller detaljförsäljaren inte nödvändigtvis har kunnat beakta redan när avtalet ingicks. Detta baserar sig på tekniska särdrag i elnätsverksamheten samt på avtalspraxis. Elnätsavtalen som gäller eldistributionen ingås för en tid som inte bestäms på förhand. Det är typiskt att avtalen gäller så länge slutförbrukaren är kund hos eldriftsstället i fråga, om inte hans elanvändningsbehov ändras på ett sådant sätt att avtalet till följd av detta måste förnyas. Avtalen kan härvid gälla i årtal, t.o.m. decennier. Under avtalens långa giltighetstid är det oundvikligt att lagstiftningen om nätverksamheten inklusive skyldigheter samt eldistributionstekniken ändras. Till ett distributionsnäts egenskaper hör att nätet kontinuerligt byggs ut och kompletteras. Tekniken hos de elanordningar som slutförbrukarna har kopplat till nätet utvecklas på ett sätt som kan medföra generella nya krav på elkvaliteten och eldistributionen. Dessa egenskaper kan orsaka ändringar i avtalsförhållandet mellan nätinnehavaren och dennes kund medan elnätsavtalet är i kraft, vilka påverkar innehållet i kontrollansvaret. Mot denna bakgrund är det inte motiverat att begränsa kontrollansvaret i detta sammanhang

enbart till de hinder som distributionsnätssinnehavaren eller elförsäljaren borde ha beaktat när de förband sig vid avtalet.

Av rådande förhållanden beror naturligtvis i hög grad, vilka händelser distributionsnätssinnehavaren eller detaljförsäljaren måste beakta i sin verksamhet. Med distributionsnätssinnehavarens verksamhet sammanhänger ofta förekommande och typiska risker, som nätinnehavaren regelbundet måste beakta i sin verksamhet och vilkas effekter denne måste försöka förhindra preventivt eller också på adekvat sätt förbereda sig på att reparera effekterna av de skadefall dessa risker kan orsaka. Det är inte möjligt att åstadkomma en elleverans helt utan avbrott i distributionsnäten och det är inte ekonomiskt ändamålsenligt att använda alla möjliga beredskapsmetoder för att trygga en nättjänst utan avbrott. Till följd av detta föreslås det i bestämmelsen att villkoren för befrielse från ersättningskyldigheten till denna del uppfylls, om de åtgärder som förutsätts för att undanröja ett hinder skulle kräva att en orimligt hög beredskapsnivå upprätthålls eller att oskäligt stora investeringar görs för att undvika skadefall i relation till händelsens exceptionella art eller sällsynthet.

Avbrott som är en följd av väderleksförhållanden är typiska händelser som sammanhänger med avbrott i distributionsnätssinnehavarens verksamhet. Till exempel stormvind, blix, översvämning eller snö som faller på trädens grenar kan leda till att elnäten och delar av dem skadas så att följden är att eldistributionen avbryts. Även om distributionsnätssinnehavaren inte kan påverka de naturfenomen som ligger bakom de avbrott som orsakas av väderleksförhållanden, är skador orsakade av väderleksförhållanden till sin art händelser som är typiska för distributionsnätssinnehavarens verksamhet. Det samma gäller också skador som djur orsakar på elnät och de avbrott i eldistributionen som uppkommer som en följd av dem. Därför kan det skäligen förutsättas att distributionsnätssinnehavaren förbereder sig på en mycket hög nivå för att förebygga de avbrott dessa orsakar samt för att klara av de avbrott dessa oundvikligen orsakar nättjänsten till de delar de inte är fullständigt exceptionella i finska förhållanden. Avbrott i nättjänsten som orsakats av väderleksförhållan-

den och djur har ersatts som ett sådant fel som avses i 97 § i synnerligen liten utsträckning. Ett fel i en elleverans kan dock uppkomma t.ex. i ett tätortsnät som består av kablar redan innan den tidsgräns uppfylls som har ställts som grund för den standard-sättning som avses i denna paragraf. Till följd av dessa omständigheter är avsikten inte att de avbrott i nättjänsten som väderleksförhållandena orsakat ska bedömas enhetligt med kännetecknen för det fel som fastställs i 97 §. Ett långt avbrott i eldistributionen kan dock också bero på ett fel i eldistributionen, utgående från vilket elanvändaren har möjlighet att också separat få skadestånd för den skada han har lidit.

De omständigheter som sammanhänger med de personers verksamhet som är anställda hos distributionsnätssinnehavaren och vilkas verksamhet distributionsnätssinnehavaren i enlighet med de allmänna förpliktelser som binder en arbetsgivare är ansvarig för, omfattas naturligtvis alltid av dennes ansvar. Ett undantag från detta kan dock arbetskonfliktsituationer utgöra. I sådana fall är det fråga om arbetstagarnas självständiga verksamhet, som i allmänhet inte kan anses omfattas av distributionsnätssinnehavarens ansvar. Till de omständigheter som ligger inom distributionsnätssinnehavarens kontroll hör också de faktorer som han direkt eller indirekt kan påverka genom sina egna åtgärder med hjälp av planering, organisering eller övervakning av verksamheten. Ett sådant ersättningsansvar som avses i bestämmelsen uppkommer, om skälen till avbrottet i eldistributionen har samband med det sätt på vilket företaget sköts. Skälet till avbrottet kan vara t.ex. vårdslöshet eller bristfällig planering vid genomförandet av nättjänsterna, eller i bakgrunden kan det finnas mera allmänna brister i företagets organisation, administration, resurser eller effektivitet. Distributionsnätssinnehavarens ansvar omfattar också hur han har skött de arrangemang med utomstående som är nödvändiga för att han ska kunna utöva sin verksamhet. Distributionsnätssinnehavaren kan t.ex. inte befrias från ansvar på den grunden att ett företag som bistår honom vid repareringen eller underhållet av nätet inte uppfyller sina skyldigheter gentemot distributionsnätssinnehavaren. I princip bör nätin-

nehavaren också planera sitt underhållsarbete så att elleveransen inte avbryts för en så lång enhetlig period att detta medför en grund för att betala standardsättning.

Distributionsnätsinnehavarens kunders eller utomstående parter verksamhet kan medföra avbrott i nättjänsten. En av nätinnehavarens kunder har kunnat koppla en elanordning till nätet, vilken orsakar avbrott i nättjänsten. Nätet kan också skadas av vårdslös hantering av en utomstående arbetsmaskin eller en utomstående parts skadegörelse på eller förstörelse av nätet. Dessa avbrott är i princip en följd av utomstående parter självständiga verksamhet, och hör som sådana inte till nätinnehavarens kontrollsfär. Distributionsnätsinnehavaren kan dock genom sin egen verksamhet i sådana fall påverka att skador orsakade av avbrott inte kan uppkomma t.ex. genom att ställa villkor eller ge anvisningar om vilka anordningar som godkänns för anslutning till nätet samt genom att skydda anläggningarna i sitt nät med adekvata skyddsmetoder. Det kan ofta anses att distributionsnätsinnehavaren inte kan påverka avbrott orsakade av nätinnehavarens kunder och utomstående, men också i ett sådant fall kan skyldigheten att betala en standardsättning uppkomma på den grunden att nätinnehavaren inte på ett tillräckligt och adekvat sätt har förberett sig för att preventivt kunna förhindra sådana skadefall eller för att reparera uppkomna skadefall.

Omständigheter som står utanför nätinnehavarens påverkningsmöjligheter är entydigt de undantagsförhållanden som avses i 3 § beredskapslagen (1552/2011). Till dem räknas bl.a. ett väpnat angrepp eller ett hot om det, sådana synnerligen allvarliga händelser eller hot mot befolkningens försörjning eller mot grunder för landets näringsliv som innebär en väsentlig risk för samhällets vitala funktioner samt en synnerligen allvarlig storolycka. Elproduktionen och elnätsverksamheten står med tanke på samhället i en sådan position att distributionsnätsinnehavaren i dessa förhållanden inte längre med sin egen verksamhet kan garantera en oavbruten eldistribution, utan eldistributionen kan avbrytas t.ex. till följd av att elen eller bränslena ransoneras.

Det finska elsystemet utgör en helhet, där till varandra anslutna elnät tekniskt drivs som

en enhetlig helhet tillsammans med till nätet anslutna kraftverk, anläggningar som använder el samt elnäten i grannländerna. Till följd av elsystemets tekniska egenskaper kan en enskild distributionsnätsinnehavare inte inom ramen för sina egna påverkningsmöjligheter garantera en eldistribution helt utan avbrott ens om de undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen inte räknas med. En väsentlig störning i elproduktionen eller i övriga elnäts verksamhet eller i den elöverföring som överskrider rikets gränser kan oberoende av distributionsnätsinnehavarens verksamhet leda till avbrott i eldistributionen i distributionsnätet t.ex. till följd av en storstörning och de åtgärder för ransonering av elen som eventuellt anknyter till detta. Också i sådana situationer ska det anses att det för avbrottet i nättjänsten finns en grund som står utanför distributionsnätsinnehavarens kontrollsfär och påverkningsmöjligheter.

Ett tredje villkor för att bli befriad från ersättningsskyldigheten är att distributionsnätsinnehavaren trots all omsorgsfullhet han iakttagit inte har kunnat undvika eller övervinna ett hinder eller följderna av det. I bestämmelsen nämns i detta sammanhang endast följderna av hindret, men det är trots detta klart att distributionsnätsinnehavaren inte kan befrias från ersättningsskyldigheten, om han genom att iaktta samma omsorgsfullhet hade kunnat undanröja det hinder som utgör grund för avbrottet i eldistributionen. Det kan vara möjligt att undvika ett hinder antingen genom att vidta förebyggande åtgärder för att bekämpa ett skadefall eller för att undvika följderna av sådana eller genom att försöka reparera följderna av händelsen sedan den skett. Distributionsnätsinnehavaren ska också i den mån det är möjligt eftersträva att övervinna de händelser som orsakar avbrott i eldistributionen.

Som det har konstaterats ovan kan det hända att den ersättningsskyldighet som avses i bestämmelsen inte uppkommer, om det kan konstateras att eldistributionen har avbrutits till följd av en sådan händelse som det inte hade varit omöjligt att förebygga eller undanröja, men detta objektivt sett hade krävt en klart oskäligen insats av nätinnehavaren i förhållande till den nytta som kunde uppnås. Som ett exempel på en sådan oskäligen insats i

förhållande till den nytta som kan uppnås kan nämnas äventyrande av livet eller säkerheten för arbetstagare som är anställda hos nätinnehavaren. På motsvarande sätt förutsätts i bestämmelsen inte heller att undvikande eller avvärjande av ett hinder eller följderna av det ska vara direkt omöjligt för att det ska bli fråga om befrielse från ersättningsskyldigheten. Genom att som villkor för att en nätinnehavare ska kunna befrias från sitt ansvar dock ställa att han inte hade kunnat undvika eller övervinna följderna av hindret genom att iakttä alla omsorgsfullhet, har man velat betona en hög kravnivå för de åtgärder genom vilka man preventivt försöker förhindra avbrott i nättjänsten samt för de åtgärder genom vilka man försöker övervinna de händelser som orsakat avbrott i nättjänsten.

I 2 mom. fastställs standardersättningens storlek samt de avbrottstider i eldistributionen som ger upphov till en grund för ersättning. Standardersättningen ska beräknas som relativa andelar av den årliga avgiften för överföringstjänsten för varje kund som har lidit av avbrottet. När det som grund för ersättningen används en relativ andel av avgiften för överföringstjänsten kan ersättningen anses bli mera rättvist relaterad till hur stor skada kunderna har tillfogats. Med avgift för överföringstjänst avses i detta sammanhang alla de komponenter som regelbundet upprepas vid faktureringen av den överföringstjänst som kunden använder, såsom fasta avgifter, energiavgifter samt mätutrustningsavgifter inklusive det skattebelopp som ingår i dem. Som grund för fastställande av ersättningen skulle det vara ändamålsenligt att använda i första hand den årliga förbrukningsuppskattning som ligger till grund för faktureringen, om det inte vid den tidpunkt då ersättningen ska betalas ut finns information att tillgå som baserar sig på mätning av elanvändningen hos den kund som har rätt till ersättning.

Avbrottstidens längd bedöms i fråga om standardersättningen på motsvarande sätt som i fråga om fel som definieras i 97 §. Avbrottstiden ska börja från det då avbrottet har kommit eller det kan anses ha kommit till distributionsnätsinnehavarens kännedom. Nätinnehavaren kan få information om avbrottet antingen automatiskt av sina egna in-

formationssystem för näthantering eller på så sätt att kunden anmäler det. En sådan anmälan inleder avbrottstiden också för de kunder vilkas eldistribution på basis av den erhållna informationen kan konstateras avbruten. En sådan situation är för handen t.ex. när nätinnehavaren får en felanmälan av en kund, vars driftsställe är beläget längs en radiell ledning nära en transformatorstation; då är det uppenbart att eldistributionen också är avbruten hos de kunder som är belägna längre bort längs samma ledning.

Skyldigheten att betala standardersättning uppkommer alltid separat för varje avbrott. Således skapar flera på varandra följande avbrott i nättjänsten, vilka överskrider de tidsgränser som nämns i paragrafen, en skyldighet att betala standardersättning. Avbrottet i nättjänsten ska dock bedömas som en helhet, fastän nätinnehavaren för en stund skulle lyckas koppla på elleveransen, om leveransen i detta fall inte klart korrigeras under en tid som med beaktande av förhållandena ska anses skälig. Nätinnehavaren kan dock, om en möjlighet till detta uppkommer, försöka befria sig från ersättningsansvaret genom att distribuera el till olika objekt på så sätt att grund för ersättning inte uppkommer och samtidigt ge kunderna en möjlighet att utnyttja elen under den eller de kommande leveransstoppen till dess eldistributionen kan fås normal igen.

I 2 mom. föreslås det att systemet med standardersättning ändras så att två nya steg införs. Det första nya steget ska tillämpas efter 8 dygn, varvid beloppet av standardersättningen stiger till 150 procent av den årliga avgiften för överföringstjänsten. Det andra nya steget ska tillämpas efter 12 dygn, varvid beloppet av standardersättningen stiger till 200 procent av den årliga avgiften för överföringstjänsten. Som beräkningsgrund för standardersättningen används kundens årliga avgift för överföringstjänsten, inklusive skatt. Till följd av stormarna Tapani och Hannu i slutet av år 2011 blev flera hushåll på vissa områden långa tider utan el. Med de nya stegen i systemet med standardersättning vill man förbättra den ersättning för avbrott som kunderna får när det är fråga om långa avbrott samt sporra distributionsnätsinnehavarna att utveckla sitt elnät och sin verksamhet

för korrigering av fel, så att skadeverkningarna orsakade av avbrotten blir så små som möjligt för kunderna.

I 3 mom. fastställs maximibeloppet av standardersättningen per kund. Eftersom det är möjligt att distributionsnätinnehavaren kan bli tvungen att betala standardersättning åt en t.o.m. mycket stor del av sin kundkrets, är det ändamålsenligt att för varje avbrott sätta ett ersättningstak per kund, som begränsar nätinnehavarens ansvar. Om ett sådant ersättningstak inte sätts, kan enskilda stora skadefall eller nätinnehavarnas strävan att bereda sig på sådana t.ex. genom försäkringar medföra betydande förhöjningar i nättjänstavgifterna. Maximibeloppet har ställts så att maximiersättningen motsvarar den genomsnittliga årliga fakturan för överföringstjänsten för ett småhus som är utrustat med eluppvärmning och använder 18 000—20 000 kilowattimmar el per år. Ersättningstaket skär däremot ned de standardersättningar som har relaterats till medelstora och stora elanvändares avgift för överföringstjänst.

I 3 mom. föreslås ett nytt maximiersättningsbelopp och bestämmelser om hur det fastställs. Standardersättningens maximibelopp förelås vara högst 200 procent av den årliga avgiften för överföringstjänsten, eller 2 000 euro. Maximibeloppet fastställs i första hand som en procentuell ersättning baserad på kundens avgift för överföringstjänsten. För ersättning fastställs dock fortfarande ett maximibelopp i euro, eftersom medelstora och stora slutförbrukares årliga avgifter för överföringstjänster kan bli t.o.m. mycket höga. I bestämmelsen beaktas även sådana avbrottshändelser som sträcker sig över två kalenderår. Den standardersättning som ska betalas för avbrottet bestäms vid beräkningen av maximibeloppet för respektive kalenderår utgående från den andel av tiden för avbrottet som infaller under vilket år.

Enligt övergångsbestämmelsen i 122 § ska en övergångsperiod tillämpas i fråga om maximibeloppet för standardersättningen så att beloppet är 1 000 euro om det avbrott som ersättningen baserar sig på har börjat före den 1 januari 2016 och 1 500 euro om det avbrott som ersättningen baserar sig på har börjat före den 1 januari 2018. I och med

övergångsperioden får nätinnehavarna en skälig tid för att förbättra sin beredskap för störningar som beror på naturfenomen.

I 4 mom. preciseras i vilket förhållande den standardersättning som grundar sig på avbrott i nättjänsten står till nätinnehavarens fel och avtalsbrott samt följderna av dem, om vilka bestäms i 13 kap. Bestämmelsen om standardersättning kompletterar bestämmelserna om fel och avtalsbrott i lagen. Eldistributionen eller elleveransen kan vara felaktig fastän avbrottstiden inte motsvarar den avbrottstid enligt 100 § som gör att skyldigheten att betala standardersättning uppkommer. På motsvarande sätt, till följd av att bestämmelsen om standardersättning har en annan uppbyggnad, behöver det att avbrottstiden motsvarar den avbrottstid som gör att en grund för ersättning uppkommer inte nödvändigtvis innebära att det finns ett sådant fel i eldistributionen eller elleveransen som avses i 97 §. Om nätinnehavarens kund utgående från avbrott i nättjänsten dock har rätt både till ett prisavdrag enligt 98 § och en standardersättning enligt 100 §, har han rätt att få ersättning enligt den grund som är fördelaktigast för honom. Samma avbrott kan dock ge rätt till gottgörelse endast enligt endera grunden. Den bestämmelse som gäller standardersättning har däremot ingen verkan på kundens rätt att få ersättning enligt 99 § till följd av de skador han eventuellt har lidit på grund av ett avbrott i eldistributionen.

I 5 mom. bestäms att avvikelser från bestämmelserna i paragrafen inte får göras till skada för slutförbrukaren. Bestämmelsen är ett undantag från bestämmelserna i 13 kap., vilka i fråga om andra än konsumenter grundar sig på principen om avtalsfrihet. Från denna princip är det ändamålsenligt att göra en avvikelse i fråga om bestämmelsen om standardersättning, eftersom det om nätinnehavarna på avtalsgrunder drar en gräns som gör att företagskunder inte omfattas av förfarandet med standardersättning, i störningssituationer kan leda till att distributionsnätinnehavarna styr sin reparationsverksamhet i första hand till sådana objekt som omfattas av förfarandet med standardersättning. Detta är dock inte nödvändigtvis det ändamålsenligaste förfarandet vid begränsningen av avbrottens omfattning och de materiella skador

dessas orsakat. Ett annat skäl är att en begränsning av förfarandet med standardersättning till att gälla endast en del av distributionsnätinnehavarnas kundkrets på lång sikt kan leda till att också elnätets skick och elens kvalitet skiljer sig mellan olika kunder. Därmed kan också de av distributionsnätinnehavarnas kunder som inte hör till dem som har rätt till standardersättning ställa krav på att de kostnader som bestämmelsen medför för nätinnehavaren inte ska inkluderas i dessa kunders avgifter för överföringstjänsten.

101 §. Ansvariga aktörer. Paragrafen gäller ansvarsfördelning i de situationer som avses i 97 och 100 §. Paragrafen föreslås innehålla de bestämmelser som tidigare ingick i 27 g §, enligt vilka en elanvändare har haft möjlighet att hos distributionsnätinnehavaren framställa ett yrkande som grundar sig på ett fel samt på ett avbrott i eldistributionen. Distributionsnätinnehavaren har ansvaret för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnätinnehavaren kunnat anvisa konsumenten den detaljförsäljare som åtagit sig att svara för följderna av felet.

Syftet med bestämmelsen är också att säkerställa att de slutförbrukare som köper sin el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp ska ha rätt till motsvarande standardersättning som om de köper sin el via distributionsnätet. Distributionsnätinnehavaren och en detaljförsäljare som verkar i ett fastighetsnät kan med ömsesidiga avtalsarrangemang sörja för ansvarsfördelningen i sådana fall.

Avsikten med bestämmelsen är inte att på distributionsnätinnehavarens ansvar slutgiltigt överföra sådana standardersättningar som grundar sig enbart på ett avbrott i en nättjänst som har inträffat i ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp som har anslutits till distributionsnätet. Distributionsnätinnehavaren kan för sådana fall genom avtalsarrangemang sörja för att den detaljförsäljare som är verksam i fastighetsnätet ersätter distributionsnätinnehavaren för den standardersättning denna har betalat detaljförsäljarens kunder.

En elanvändare ska framställa sitt yrkande på standardersättning hos nätinnehavaren inom en skälig tid för att försäkra sig om att standardersättning kommer att betalas ut.

Distributionsnätinnehavarna ska ha till uppgift att arrangera ansökandet om standardersättning på ett så enkelt sätt som möjligt för slutförbrukarna t.ex. genom att ställa ansökningsformulär till deras förfogande på sina webbsidor. Nätinnehavaren kan betala ersättning också på eget initiativ t.ex. med hjälp av sina näthanterings- och kundinformationssystem.

102 §. Avbrott i eldistributionen av skäl som beror på detaljförsäljaren. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 27 h § i den gällande elmarknadslagen. Enligt 1 mom. får distributionsnätinnehavaren inte avbryta en eldistribution till slutförbrukaren av ett skäl som beror på detaljförsäljaren innan distributionsnätinnehavaren har meddelat slutförbrukaren att eldistributionen kommer att avbrytas och orsaken till detta.

Vidare ska distributionsnätinnehavaren enligt 1 mom. sörja för att el levereras till konsumenten under minst tre veckor. Perioden på tre veckor börjar från den tidpunkt då konsumenten har meddelats om det förestående avbrottet. Distributionsnätinnehavaren kan t.ex. avtala med en elförsäljare att denne sörjer för elleverans i de fall som avses i momentet.

Bakgrunderna till de situationer som avses i paragrafen kan vara t.o.m. mycket olika. Detaljförsäljaren kan göra sig skyldig till avtalsbrott gentemot distributionsnätinnehavaren. Detaljförsäljaren betalar t.ex. inte de avgifter som föranleds av tjänster som han har beställt av distributionsnätinnehavaren, såsom mätning och databehandling. Detaljförsäljaren har också kunnat åta sig att betala sina elanvändares avgifter för nättjänster till distributionsnätinnehavaren och försummat detta. Detaljförsäljaren kan låta bli att sköta sitt ansvar vid elanskaffningen. I detta fall har detaljförsäljaren inte betalt den el som han har köpt av partiförsäljaren eller på elbörsen eller inte åtgärdat de anskaffningsbrister som har konstaterats i samband med utredningen av elbalanserna i efterskott. Detaljförsäljarens verksamhet kan upphöra genom t.ex. en konkurs.

Också om slutförbrukaren har beställt nättjänsten via detaljförsäljaren och detaljförsäljaren råkar i svårigheter är det ingen fara för att elanvändaren ska lida ekonomisk förlust,

förutsatt att han inte har betalat avgifter på förhand till detaljförsäljaren.

Enligt 2 mom. får elleveransen till en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldighet inte avbrytas innan Energimarknadsverket har utsett en ny leveransskyldig detaljförsäljare. Energimarknadsverket ska utse en detaljförsäljare åt elanvändaren t.ex. i sådana situationer där det uppkommer ovisshet om vem som är leveransskyldig försäljare eller om den leveransskyldige försäljaren anser att det inte finns förutsättningar för leveransskyldighet.

Enligt 3 mom. ska slutförbrukaren ersätta de skäliga kostnader som orsakats av elleveransen. I en sådan situation levereras el inte nödvändigtvis på samma villkor som den tidigare detaljförsäljaren gjorde. Om elanvändaren inte har ett elnätavtal med distributionsnätinnehavaren, ska priset för eldistributionen fogas till nämnda skäliga kostnader.

Distributionsnätinnehavaren kan också anvisa en detaljförsäljare som ska sörja för elleveransen till slutförbrukarna i de situationer som avses i denna paragraf. Denna anvisade detaljförsäljare kan vid sidan av annat fakturera för den el som har levererats under perioden i fråga och, beroende på avtalsarrangemangen, också för den eldistribution som försäljaren ansvarar för. I förhållande till slutförbrukaren är dock distributionsnätinnehavaren ansvarig för att förpliktelseerna enligt denna paragraf uppfylls.

Energimarknadsverket fastställer storleken på en skälig ersättning, om distributionsnätinnehavaren och slutförbrukaren inte kan komma överens om den.

103 §. Avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll i huvudsak 27 i § i den gällande elmarknadslagen.

Enligt 1 mom. kan eldistributionen eller elleveransen avbrytas om slutförbrukaren trots anmärkning i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot villkoren i avtalet om eldistribution eller elleverans. Vilket som helst dröjsmål med betalningen eller annan försummelse ska enligt förslaget inte berättiga till att avbryta eldistributionen eller elle-

veransen, utan försummelsen ska vara väsentlig.

Om slutförbrukaren, trots uppmaning, inte betalar fordringar som förfaller till betalning eller korregerar en annan försummelse inom utsatt tid, ska distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren meddela den tidpunkt när eldistributionen eller elleveransen kommer att avbrytas genom att sända information om detta till användaren (varning om avbrott). För att slutförbrukaren ska ha tillräckligt med tid att korrigera sin försummelse får eldistributionen eller elleveransen inte avbrytas innan minst fem veckor har förflutit från den tidpunkt då avgiften förfallit till betalning eller från den tidpunkt då ett annat avtalsbrott har meddelats för första gången. Om en slutförbrukare betalar en försenad avgift nära den tidpunkt då hotet om avbrott ska verkställas, bör han räkna med att avgiften inte nödvändigtvis hinner bli beaktad.

Till 1 mom. föreslås det att det fogas ett krav, som kompletterar bestämmelserna om konsumentskydd i led a i bilaga I till elmarknadsdirektivet, på att det i den varning om avbrott som ska sändas till konsumenten ska nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna återropa de rättigheter som nämns i denna paragraf. Rådgivningen till konsumenten för att finna alternativa betalningssätt kunde till exempel omfatta fakturering till fast belopp, betalningstidtabeller för försenade betalningar samt personlig rådgivning till konsumenter i ekonomiska svårigheter. Kravet föreslås ingå i paragrafen i syfte att uppfylla den förpliktelse att skydda utsatta kunder som ingår i artikel 3.7 i elmarknadsdirektivet.

I den föreslagna paragrafen behandlas endast de förutsättningar som ska råda för att eldistributionen eller elleveransen ska få avbrytas. Bestämmelser om förutsättningarna för återkoppling, såsom de avgifter som ska betalas före detta, kan ingå i avtalsvillkoren.

Paragrafens 2 mom. gäller s.k. socialt prestationshinder. Enligt bestämmelsen får eldistributionen eller elleveransen inte avbrytas innan två månader har förflutit från räkningens första förfallodag, om slutförbrukaren har råkat i betalningssvårigheter huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, t.ex. till följd av sjukdom, arbetslöshet eller av något

annat med dessa jämförbart skäl. I en sådan situation är det en orimlig åtgärd ur slutförbrukarens synvinkel att eldistributionen eller elleveransen avbryts. Slutförbrukaren ska meddela betalningsmottagaren om hindret, om möjligt före förfallodagen. Det att ett socialt prestationshinder föreligger avlägsnar inte andra eventuella påföljder av betalningsdröjsmålet, såsom skyldigheten att betala dröjsmålsränta och t.ex. den avgift som orsakas av den avsända betalningsupmaningen.

Enligt 3 mom. som gäller vinteravbrottsförbud får eldistributionen eller elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan inte, om uppvärmningen är beroende av el, avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfalldagen för den obetalda avgiften.

104 §. Hävning av anslutningsavtal. Paragrafen motsvarar till sitt innehåll 27 j § i den gällande elmarknadslagen. Enligt 1 mom. får distributionsnätinnehavaren häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt anslutningsavtalet. Abonnentens viktigaste avtalsförpliktelser är att betala anslutningsavgift, att hålla installationer och anordningar i adekvat skick samt att svara för upprätthållandet av anslutningen.

I ekonomiskt hänseende är den viktigaste av förpliktelserna anslutningsavgiften som betalas en gång. När en anslutning eventuellt senare förstoras kan också en s.k. extra anslutningsavgift tillkomma. Underhållet av installationerna och anordningarna syftar främst till att upprätthålla elsäkerheten, men också till att kundens installationer eller anordningar inte ska orsaka elnätet sådana fenomen som stör elkvaliteten. Den förpliktelse som gäller upprätthållandet aktualiseras främst i de förhållanden där ett elnäts- eller elförsäljningsavtal som gäller eldriftsstället inte är i kraft t.ex. för att eldriftsstället står tomt. Om abonnenten i en sådan situation vill hålla anslutningsavtalet i kraft, är han skyldig att avtala om upprätthållandet av anslutningen och om betalningen av avgifter för detta. Avgifterna för upprätthållandet fastställs enligt distributionsnätinnehavarens prislista. I

praktiken torde den till sin storlek motsvara motsvarande fasta avgifter för nättjänsten.

För att ett anslutningsavtal ska kunna hävas, krävs det enligt momentet dessutom att avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnätinnehavaren har meddelat. I anslutningsavtalet kan det ha överenskommit att anslutningsavgiften är antingen återbärbar och överförbar eller bara överförbar. Avgifter som är både återbärbara och överförbara är de allmännaste. En återbärbar anslutningsavgift återbetalas när anslutningsavtalet går ut. Med den anslutningsavgift som ska återbäras kan distributionsnätinnehavaren kvittera sina fordringar hos abonnenten i enlighet med allmänna obligationsrättsliga principer. Sedan ett anslutningsavtal har gått ut bör anslutningen inte onödigt snabbt rivas och därmed orsaka onödiga kostnader för en eventuell ny abonnent.

I 2 mom. bestäms om det skriftliga meddelande om hävning som ska sändas till abonnenten. Meddelandet ska sändas till abonnentens senast kända faktureringsadress. I meddelandet ska grunden för hävningen och den tidpunkt från vilken avtalet anses hävt nämnas.

105 §. Distributionsnätinnehavarens rätt att häva ett elnätsavtal och detaljförsäljarens rätt att häva ett elförsäljningsavtal. Paragrafen motsvarar till sitt sakinnehåll 27 k § i den gällande elmarknadslagen.

Enligt 1 mom. 1 punkten får distributionsnätinnehavaren häva ett elnätsavtal och detaljförsäljaren ett elförsäljningsavtal, om slutförbrukaren väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet och inte har åtgärdat läget inom en skälig tid som har meddelats skriftligen. Denna punkt gäller inte fall där en konsument har betalningsförseeningar. Således tillämpas detta moment på alla typer av avtalsbrott som andra än konsumenter har gjort sig skyldiga till samt på andra förseelser som konsumenterna gör sig skyldiga till än sådana som gäller betalningsskyldigheten. Dessa övriga förseelser är avsevärt mycket sällsyntare än betalningsförsummelserna. I dessa förseelser kan det vara fråga om t.ex. åtgärder som gäller mätningen eller mätaren, såsom förhindrande av tillträde till mätaren, eller försummelser som hör samman med elanordningarna och elinstallationerna.

Enligt 2 punkten kan ett avtal hävas, om eldistributionen eller elleveransen till ett eldriftsställe har avbrutits till följd av slutförbrukarens betalningsförsummelse eller annat avtalsbrott och avbrottet har varat i minst en månad.

Enligt 2 mom. får ett elnätssavtal och elförsäljningsavtal med en konsument hävas endast med stöd av vad som bestäms i 1 mom. 2 punkten. Bestämmelsen skyddar konsumentavtalens fortbestånd på så sätt att det inte är möjligt att häva avtalen innan avbrottsperioden har varat minst en månad.

Enligt 3 mom. får distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren häva ett elnätssavtal och ett elförsäljningsavtal omedelbart utan skriftlig varning och rättelseuppmaning, om elanvändaren har gjort sig skyldig till tillgrepp av el, uppsåtlig skadegörelse på utrustning som nätinnehavaren eller försäljaren ansvarar för eller till att ha brutit sigill som nätinnehavaren eller försäljaren har fäst.

I 4 mom. bestäms om det skriftliga meddelande om hävning som ska sändas till slutförbrukaren. Meddelandet ska sändas till slutförbrukarens senast kända faktureringsadress. I meddelandet ska grunden för hävningen och den tidpunkt från vilken avtalet anses hävt nämnas.

Paragrafens 1 mom. är tvingande också till fördel för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten och som inte är konsument. Detta konstateras i 5 mom.

VI avdelningen. Tillsyn och påföljder

14 kap. Styrning och tillsyn

106 §. Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter. I paragrafen förslås bestämmelser om tillsynsmyndigheter och deras uppgifter.

Den allmänna ledningen och övervakningen av verkställigheten av lagen ankommer på ministeriet.

Energimarknadsverket föreslås ha till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser och myndighetsföreskrifter samt tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om Energimarknadsverkets tillsyn och om dess

befogenheter och vissa påföljder ska utfärdas särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Försörjningsberedskapscentralen ska dock övervaka nätinnehavarens beredskapsplanering, om vilken det föreskrivs i 28 §.

Konsumentombudsmannen ska övervaka att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

15 kap. Påföljder

107 §. Bestämmelser om skadeståndsskyldighet. I 1 mom. utfärdas bestämmelser som förtydligar skadeståndsskyldigheten i händelse av brott mot skyldigheterna i 20 och 21 §, 67 § 1 och 3 mom. eller 102 §. Det är möjligt att en elnätssinnehavare i strid med anslutningsskyldigheten i 20 § vägrar att mot skälig ersättning till sitt nät ansluta eldriftsstäl- len eller kraftverk eller att sälja överförings- tjänster på de villkor som anges i lagen. En detaljförsäljare av el kan däremot i strid med 67 § 1 och 3 mom. vägra att leverera el till en kund på det sätt som förutsätts enligt leveransskyldigheten. I sådana situationer har det mellan parterna ännu inte alltid hunnit uppstå ett avtalsförhållande. Nätinnehavarens eller detaljförsäljarens förfarande kan vålla den andra parten skada. Skadan är oftast av ekonomisk art och den har inget samband med person- eller saksador. Enligt paragrafen är nätinnehavaren eller detaljförsäljaren skyldig att ersätta en skada som deras felaktiga förfarande har orsakat någon annan. Skadestånds- talan ska väckas i tingsrätten.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om de skyldigheter i elmarknadslagen där skadeståndslagen (412/1974) inte ska tillämpas i händelse av ett förfarande som står i strid med skyldigheterna i fråga. Skadeståndsla- gen ska inte tillämpas på 19 § om skyldighet att utveckla nätet, 40 § om kvalitetskrav i fråga om stamnätets funktion, 50 § om kvali- tetskrav i fråga om högspänningsdistribu- tionsnätets funktion och inte på 51 § om kva- litetskrav i fråga om distributionsnätets funk- tion. Skyldigheten att utveckla nätet samt kvalitetskraven i fråga om elnätets funktion anses vara bestämmelser som styr nätinnehavarnas verksamhet och planering och vilka i

första hand ska styra nätinnehavarnas verksamhet i enlighet med målen för elmarknadsdirektivet och lagen. Nätanvändaren kan inte anses ha subjektiv rätt till en viss utvecklings- och kvalitetsnivå på nätverksamheten på det sätt som utvecklingsskyldigheten och kvalitetskraven har definierats i de bestämmelser som föreslås ingå i 2 mom.

Nätinnehavarens ansvar gentemot en enskild kund realiserar i enlighet med 13 kap. eller andra bestämmelser som gäller elavtal eller i enlighet med de villkor som överenskommits i ett avtal, och avsikten här är inte att ändra skadeståndsansvaret i fråga om nätanvändarna. Eftersom skadeståndslagen enligt de allmänna principerna ska tillämpas om nätinnehavaren bryter mot en skyldighet enligt elmarknadslagen, är det behövligt att bestämmelserna om skyldigheten att utveckla nätet och kvalitetskraven i fråga om elnätets funktion utesluts från att omfattas av skadeståndsansvaret.

108 §. Olovligt utövande av elnätsverksamhet. I paragrafen bestäms om utövande av nätverksamhet utan tillstånd. Den som bygger en elledning eller utövar elnätsverksamhet utan tillstånd eller i strid med villkoren i tillståndet kan dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag. För annat utövande av nätverksamhet som strider mot elmarknadslagen kan följden utöver förbud och vite i vissa fall bli att nättillståndet återkallas.

109 §. Brotts mot sekretess. Det föreslås att det för brott mot sekretess enligt 76 § föreskrivs straff enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen. På brott mot sekretess som avses i lagen ska, beroende på hur allvarlig gärningen är, straffbestämmelsen om sekretessbrott eller sekretessförseelse tillämpas.

Enligt 35 § 1 mom. i offentlighetslagen ska till straff för brott mot skyldigheten att iakttä handlingssekretess dömas enligt 40 kap. 5 § i strafflagen, om gärningen inte är straffbar enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen eller om strängare straff för gärningen inte föreskrivs någon annanstans i lag. Bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen gäller tjänstebrott och brott som begås av anställda i ett offentligt samfund. I kapitlets 5 § bestäms om brott mot tjänstehemlighet och brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet. För brott mot tjänste-

hemlighet kan böter eller fängelse i högst två år dömas ut. En tjänsteman kan även dömas till avsättning, om brottet visar att han eller hon är uppenbart olämplig för sitt uppdrag. För brott mot tjänstehemlighet av oaktsamhet kan böter eller fängelse i högst sex månader dömas ut. Bestämmelserna i 38 kap. i strafflagen gäller informations- och kommunikationsbrott. I 1 § i kapitlet bestäms om sekretessbrott och i 2 § om sekretessförseelse. För sekretessbrott kan böter eller fängelse i högst ett år dömas ut. För sekretessförseelse kan böter dömas ut. Som sådana nätinnehavare och balansansvariga som avses i 11 kap. i elmarknadslagen verkar förutom privatägda företag som är verksamma i bolags- eller andelslagsform också kommunala och statliga affärsverk. Det finns dock inget behov av ett hot om strängare straff för personer som är anställda vid offentliga samfund än det som gäller personer som är anställda hos privatföretag, eftersom de uppgifter som enligt elmarknadslagen ska omfattas av sekretess är gemensamma för alla aktörer i branschen oavsett deras juridiska ställning och eftersom uppgifterna egentligen inte är förenade med utövande av offentlig makt. Till följd av detta ska samma straffbestämmelse tillämpas på alla personer som omfattas av sekretessen, oavsett om de är anställda vid ett offentligt samfund eller en privat sammanslutning.

VII avdelningen. Särskilda bestämmelser

16 kap. Särskilda bestämmelser

110 §. Arbete som äventyrar jordkablar och utredande av var jordkablar är placerade. I paragrafen föreslås nya bestämmelser om arbete som äventyrar jordkablar och utredande av var jordkablar är placerade.

Innan jordbyggnadsarbete, skogsarbete, vattenbyggnadsarbete eller annat arbete i närheten av elkablar inleds ska enligt 1 mom. den som utför arbetet, för att säkerställa arbetarskyddet och undvika skador, ta reda på om det finns elkablar på området. Avsikten med bestämmelsen är att förebygga skador på jordkablar. Skador på jordkablar kan förutom reparationskostnader till följd av att eldistri-

butionen avbryts också medföra betydande ekonomiska förluster för den nätinnehavare som förvaltar kabeln och för dess kunder. En skadevållare som försummar skyldigheten att utreda, kan inte på ett effektivt sätt åberopa att han eller hon inte visste om att en jordkabel fanns på området.

I 2 mom. bestäms om nätinnehavarens skyldighet att kostnadsfritt för utarbetande av en plan över det byggnadsarbete som avses i 1 mom. och för verkställandet av planen ge information om var elkablar finns. Nätinnehavaren ska se till att uppgifterna om var elkablarna finns är tillgängliga i digital form, varvid det är enklare för dem som utför arbetet att utnyttja dem. Nätinnehavaren ska också lämna den som utför arbetet de uppgifter och anvisningar som behövs för att faror ska kunna undvikas. Vid behov ska kabelns placering visas på plats. För att leveranssäkerheten ska garanteras är det väsentligt att tjänsten är kostnadsfri, så att det vid planeringen och genomförandet av projektet inte uppstår onödiga fel.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om behandling och förvaring av uppgifter om var elkablar finns. Uppgifterna om var elkablarna finns ska behandlas och förvaras så att de är tillgängliga endast för dem som är berättigade att handha dem, för att informationssäkerheten inte ska äventyras.

I 4 mom. föreslås bestämmelser om möjligheten att genom statsrådets förordning utfärda närmare bestämmelser när det gäller i vilken form och med vilken noggrannhet uppgifterna om placeringen av jordkablar ska sparas, lagringsanläggningens funktionella egenskaper och krav i fråga om informationssäkerheten samt lagringsanläggningens kompatibilitet.

111 §. Förebyggande åtgärder i skog i närheten av distributionsnät. I paragrafen föreslås en ny bestämmelse som ger distributionsnätsinnehavaren rätt att vidta förebyggande åtgärder i skogen i närheten av elledningarna i syfte att trygga elleveranssäkerheten. En av de viktigaste åtgärderna för att leveranssäkerheten av el ska förbättras är att förbättra trädsäkerheten. För närvarande orsakas uppskattningsvis hälften av avbrotten av träd, och antalet avbrott skulle kunna minskas betydligt om tillräckliga skogssköt-

selåtgärder skulle vidtas i skogarna i närheten av ledningsgator. Hittills har problemet varit att nätinnehavaren haft begränsade möjligheter att vidta skogsskötselåtgärder. Nätinnehavaren har från ledningsgator endast kunnat avlägsna enstaka träd som kan äventyra eldistributionen. Markägaren har däremot inte omfattats av någon bindande förpliktelse att avlägsna träd som utgör ett hot mot en störningsfri eldistribution. Det egentliga ansvaret för skogsskötseln kvarstår fortfarande hos ägaren eller innehavaren av skogen, men genom den föreslagna bestämmelsen försöker man göra det lättare att sköta eldistributionen. Bestämmelsen ska inte tillämpas på anskaffning av användarrättigheter för ledningsgator.

Det föreslås att distributionsnätsinnehavaren ska få tillstånd att fälla och avlägsna träd och andra växter i närheten av distributionsnätet utan tillstånd av ägaren eller innehavaren av området, om det är nödvändigt för att åtgärda eller förebygga avbrott i eldistributionen. Åtgärderna får inte orsaka ägaren oskälig skada i förhållande till den nytta som uppnås genom åtgärderna med avseende på en förbättrad säkerhet i distributionsnätet. Åtgärderna ska begränsas så att de endast riktas till träd och andra växter som utgör en klar risk för distributionsnätets säkerhet. I syfte att utföra förebyggande åtgärder föreslås anställda hos distributionsnätsinnehavaren eller den som utför åtgärderna ha rätt att röra sig på privat område och placera ut behövliga märken i terrängen.

I 2 mom. föreslås bestämmelser om att distributionsnätsinnehavare i andra än bråds-kande fall ska ge fastighetens eller områdets ägare eller innehavare möjlighet att själv utföra de åtgärder som nämns i 1 mom. Distributionsnätsinnehavaren ska också informera fastighetens eller områdets ägare och innehavare om åtgärder som utförts utan förhandsanmälan. Distributionsnätsinnehavaren föreslås ha rätt att göra en bedömning av hur bråds-kande åtgärderna är, eftersom ägaren eller innehavaren av skogen i sin tur har rätt att få ersättning för den skada eller olägenhet som åtgärden orsakar.

112 §. Ersättning för olägenhet och skada som orsakats av förebyggande åtgärder. I paragrafen föreslås bestämmelser om den rätt

som fastighetens ägare och innehavare har att få full ersättning för olägenhet och skada som orsakats av åtgärder som avses i 111 §. Också kommunen i egenskap av ägare eller innehavare av allmänna områden har rätt till ersättning. Fastighetsägarens rätt till ersättning begränsar sig endast till de faktiska olägenheter och skador som orsakats av åtgärden.

I 2 mom. bestäms att om det inte på förhand har överenskommit om ersättning för olägenheten och skadan, ska ersättningsyrkande framställas hos distributionsnätinnehavaren inom tre år efter det att olägenheten eller skadan uppkom. Kan överenskommelse om ersättningen inte nås, ska saken avgöra i den ordning som anges i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

113 §. Kommunens rätt att bedriva elaffärsverksamhet utanför kommunens område. I paragrafen föreslås bestämmelser om kommunens rätt att utöva elaffärsverksamhet utanför kommunens område. En kommun eller en sammanslutning i vilken kommunen har bestämmande inflytande kan bedriva elproduktion, elnätsverksamhet och elförsäljning också utanför kommunens område. En betydande del av de kommunala elverken och elverk i sammanslutningsform som kommunen äger utövar elverksverksamhet också utanför kommunens gränser. I fråga om elförsäljningen och elproduktionen är det viktigt att de kommunala inrättningarna och de sammanslutningar som kommunen äger har samma möjligheter till konkurrens som andra sammanslutningar.

114 §. Ändringssökande. I paragrafen föreslås bestämmelser om sökande av ändring i myndighetsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om sökande av ändring i ett beslut som Energimarknadsverket meddelat i egenskap av energitillsynsmyndighet med stöd av lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden utfärdas dessutom i den lagen.

I 1 mom. bestäms om sökande av ändring till den del besvär avseende Energimarknadsverkets beslut i enlighet med huvudregeln i förvaltningsprocesslagen (586/1996) ska riktas till de regionala förvaltningsdomstolarna. Hit hör andra ärenden än de som

särskilt nämns i 2 mom. Till de viktigaste grupper av ärenden som avses i momentet hör beslut i tillståndsärenden samt beslut som gäller fullgörandet av skyldigheterna att lämna information. Också besvär över beslut som Försörjningsberedskapscentralen meddelat med stöd av 28 § riktas till de regionala förvaltningsdomstolarna.

I 2 mom. bestäms om de ärenden i fråga om vilka ändring i ett beslut av Energimarknadsverket ska sökas hos marknadsdomstolen. Besvär över beslut som gäller definition av stamnät enligt 31 §, utvecklingsplan för distributionsnät enligt 52 § och underhållsstopp vid kraftverk enligt 65 § anförs hos marknadsdomstolen. Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013), som träder i kraft den 1 september 2013. Med tanke på ändringssökande som gäller beslut som Energimarknadsverket har meddelat före denna tidpunkt utfärdas övergångsbestämmelser i 124 § i lagen.

I 3 mom. bestäms om sökande av ändring i beslut som arbets- och näringsministeriet och första instansens fullföljdsdomstolar meddelat. Ändring i beslut som ministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Energimarknadsverket föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat Energimarknadsverkets beslut. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimarknadsverket ska ha fortsatt besvärsrätt särskilt med tanke på verkets uppdrag att utöva tillsyn över ett allmänt intresse. Energimarknadsverkets fortsatta besvärsrätt stöds även av bestämmelserna i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimarknadsverket fortsatt besvärsrätt i de beslut som det fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet. Marknadsdomstolen beslut ska enligt artikel

37 i elmarknadsdirektivet trots besvär iakttas, om inte högsta domstolen bestämmer något annat.

115 §. Verkställbarhet av Energimarknadsverkets beslut. I paragrafen föreslås särskilda bestämmelser om verkställbarhet av Energimarknadsverkets beslut. Ett beslut av Energimarknadsverket, till vilket hänvisas i 114 § 2 mom., är på det sätt som förutsätts i artikel 37.11 och 37.12 i elmarknadsdirektivet i regel verkställbart även om det överklagats. Dessa beslut ska ha meddelats med stöd av bestämmelserna i 31 § om definition av stamnät, 52 § om utvecklingsplan för distributionsnät och 65 § om underhållsstopp vid kraftverk. Fullföljdsdomstolen får dessutom meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut i enlighet med de allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen. På verkställbarheten av Energimarknadsverkets andra än i paragrafen nämnda beslut tillämpas de allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

116 §. Avgifter som tas ut för myndigheters prestationer. För ministeriets, Energimarknadsverkets och Försörjningsberedskapscentralens prestationer enligt denna lag tas det ut avgifter som fastställs enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

17 kap. Ikraftträdande

117 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs om lagens ikraftträdande. Bestämmelserna i 114 § 2 mom. föreslås träda i kraft den 1 september 2013. Lagen om rättegång i marknadsdomstolen genom vilken behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen reformeras ska också träda i kraft vid denna tidpunkt. På ärenden som inletts i marknadsdomstolen under tiden mellan lagens beräknade ikraftträdande och den 1 september 2013 tillämpas övergångsbestämmelsen i 124 §.

Enligt 2 mom. ska den gällande elmarknadslagen (386/1995) upphävas genom lagen. De förordningar och de föreskrifter av Energimarknadsverket som utfärdats med stöd av elmarknadslagen (386/1995) förblir

dock gällande till dess något annat bestäms eller föreskrivs med stöd av denna lag.

118 §. Övergångsbestämmelser om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende samt om elnätstillstånd. I paragrafen finns övergångsbestämmelser för påskyndande av förfarandena för säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende och elnätstillstånd. Stamnätsinnehavaren ska begära att Energimarknadsverket påbörjar förfarandet för säkerställande av oberoendet enligt 33 § inom en månad från lagens ikraftträdande.

I 2 mom. finns en övergångsbestämmelse som gäller elnätstillstånd. En stamnätsinnehavare ska ge in sin ansökan om elnätstillstånd till Energimarknadsverket inom en månad efter det att Energimarknadsverkets beslut om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende har vunnit lag kraft. Innan ansökan om elnätstillstånd avgörs kan Energimarknadsverket besluta att ändra villkoren i den systemansvariga stamnätsinnehavarens gällande elnätstillstånd så att de gäller för en viss tid på det sätt som förutsätts i bestämmelserna i denna lag. Bestämmelsen är behövlig för att de ändringar som förutsätts enligt elmarknadsdirektivet i fråga om stamnätsinnehavarens uppgifter och systemansvar ska träda i kraft så snart som möjligt efter det att lagen har trätt i kraft.

Andra nätinnehavare än stamnätsinnehavaren ska ge in sin tillståndsansökan enligt 2 kap. till Energimarknadsverket inom tre månader från det att lagen trätt i kraft. Det föreslås att elnätstillstånd som beviljats en nätinnehavare med stöd av den gällande elmarknadslagen (386/1995) eller en sådan befrielse från elnätstillstånd som beviljats med stöd av 4 § 2 mom. i samma lag är giltiga som elnätstillstånd enligt denna lag tills Energimarknadsverket har fattat ett laga-kraftvunnet beslut med anledning av en ny tillståndsansökan.

I 3 mom. bestäms att Energimarknadsverket vid behandling av en distributionsnätsinnehavares tillståndsansökan inte behöver höra andra distributionsnätsinnehavare som är distributionsnätsinnehavarens grannar, om inte det i tillståndsansökan föreslås att det ansvarsområde som beviljats distributionsnätsinnehavaren i det förra elnätstillståndet ska ändras. Att höra distributionsnätsinnehavare

varna kan inte anses vara behövt i en situation där det inte sker några ändringar i ansvarsområdena. De distributionsnätbolag som är distributionsnätinnehavarens grannar har ursprungligen haft möjlighet att framföra sin åsikt vid behandlingen av ansökan. Avsikten med bestämmelsen är att förkorta tiden för behandling av distributionsnätinnehavarnas tillståndsansökningar och minska den arbetsmängd som behandlingen av elnätstillstånd orsakar Energimarknadsverket.

119 §. Övergångsbestämmelse om driftssäkerheten i ett distributionsnät. I övergångsbestämmelsen i lagens 119 § föreskrivs det om en övergångsperiod, inom vilken distributionsnätinnehavaren ska uppfylla paragrafens krav på distributionsnätets driftssäkerhet, samt om genomförandet av kraven. Distributionsnätinnehavaren ska uppfylla de krav som ställs i 51 § 1 mom. 2 och 3 punkten inom sitt ansvarsområde senast den 31 december 2028. Kraven ska genomföras så att de är uppfyllda senast den 31 december 2019 för minst 50 procent av alla distributionsnätanvändare med undantag för fritidsbostäder och senast den 31 december 2023 för minst 75 procent av alla distributionsnätanvändare med undantag för fritidsbostäder. Strandområden och fritidsbosättningen på dem hör till de objekt där det vanligtvis är svårast och dyrast att förverkliga de föreslagna leveranssäkerhetsmålen för distributionsnäten. Därför föreslås det att fritidsbostäderna ska lämnas utanför delmålen. På detta sätt kan nätinnehavaren granska de åtgärder som ska vidtas sist på dessa områden när det gäller åtgärdernas prioritet.

120 §. Övergångsbestämmelse om utvecklingsplanen för distributionsnät. I paragrafen finns en övergångsbestämmelse om utvecklingsplanen för distributionsnät, enligt vilken distributionsnätinnehavaren ska ge in sin första utvecklingsplan för distributionsnät enligt 52 § till Energimarknadsverket senast den 31 december 2013. Energimarknadsverkets rätt att kräva att distributionsnätinnehavaren ändrar planen föreslås gå ut den 31 december 2014. Energimarknadsverkets beslut ska meddelas senast nämnda dag. Syftet med bestämmelsen är att ge Energimarknadsverket tillräckligt med tid att behandla de första och således de viktigaste utvecklingsplanerna

för distributionsnätet. Detta sparar också in på de extra personalresurser som verkställigheten av lagen förutsätter att Energimarknadsverket får.

121 §. Övergångsbestämmelse om balansavräkningen. I paragrafen föreslås det bestämmelser om att det i den riksomfattande balansavräkningen och balansavräkningen tillämpas en balansavräkningsperiod på en timme tills det föreskrivs särskilt om detta. Bestämmandet av balansavräkningsperiodens längd har samband med ikraftträdandet av den förordning av kommissionen som ska antas med stöd av elhandelsförordningen. Genom kommissionens förordning kan det utfärdas för Finland eller verksamhetsutövaren bindande bestämmelser om balansavräkningsperiodens längd. Först efter att förordningen har trätt i kraft kan det nationellt bedömas om det finns behov av att utfärda en i 74 § 2 mom. avsedd förordning av statsrådet om balansavräkningsperiodens längd.

122 §. Övergångsbestämmelser om distributionsnätinnehavarens och detaljförsäljarens fakturering. I paragrafen fastställs övergångstider för faktureringen i fråga om de alternativa betalningssätt som distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren ska erbjuda. En övergångstid medges, för att distributionsnätinnehavarna och detaljförsäljarna av el ska ha tid att anpassa sin faktureringspraxis och de informationssystem som krävs för ordnande av alternativa betalningssätt, så att de motsvarar de krav som lagen ställer.

I 1 mom. bestäms att en distributionsnätinnehavare ska erbjuda konsumenterna de alternativa betalningssätt som är obligatoriska enligt 57 § 2 mom. senast från och med den 1 mars 2014.

I 2 mom. bestäms däremot att en detaljförsäljare av el ska erbjuda konsumenterna de alternativa betalningssätt som är obligatoriska enligt 69 § 3 mom. senast från och med den 1 mars 2014.

123 §. Övergångsbestämmelser om elavtal. I paragrafen föreslås att denna lag också ska tillämpas på anslutnings-, elnäts- och elförsäljningsavtal som ingåtts innan lagen trätt i kraft. De föreslagna bestämmelserna om anslutnings-, elnäts- och elförsäljningsavtal är till innehållet så gott som identiska med de motsvarande bestämmelserna i den gällande

elmarknadslagen. På ett avtal om återbetalning av anslutningsavgiften eller överlåtande av säkerheter som ingåtts innan denna lag trätt i kraft ska dock de villkor tillämpas som tillämpades innan lagen trädde i kraft.

I 2 mom. bestäms det att om eldistributionen eller elleveransen var avbruten när lagen trädde i kraft, anses det vid tillämpning av 100 § 2 mom. 5 och 6 punkten att avbrottsstiden har börjat vid tidpunkten för lagens ikraftträdande. De bestämmelser som leder till en större standardsättning tillämpas således inte retroaktivt på de avbrott som har börjat innan lagen trätt i kraft.

I fråga om maximibeloppet för den standardsättningen som betalas på grund av avbrott i eldistributionen eller elleveransen ska en övergångstid tillämpas så att maximibeloppet är 1 000 euro om det avbrott som ersättningen baserar sig på har börjat före den 1 januari 2016 och 1 500 euro om det avbrott som ersättningen baserar sig på har börjat före den 1 januari 2018. I och med övergångstiden får nätinnehavarna en skälig tid för att förbättra sin beredskap för störningar som beror på naturfenomen.

124 §. Övergångsbestämmelse som gäller utredning av jordkablar placering. I paragrafen bestäms att information om placeringen av jordkablar som byggts innan lagen trädde i kraft ska finnas tillgänglig i digital form senast den 31 december 2014. Avsikten med att göra informationen om placeringen av jordkablar tillgänglig i digital form är att säkerställa elsäkerheten vid väghållningsarbeten och därför är det av yttersta vikt att också befintlig information om placeringen av jordkablar förs in i ett digitalt geografiskt informationssystem.

125 §. Övergångsbestämmelse om sökande av ändring. Lagens 114 § 2 mom. och lagen om rättegång i marknadsdomstolen träder i kraft den 1 september 2013. Eftersom avsikten är att den föreslagna elmarknadslagen ska träda i kraft redan före denna tidpunkt, utfärdas det i denna paragraf övergångsbestämmelser om ändringssökande som gäller beslut som Energimarknadsverket har meddelat före denna tidpunkt.

1.2 Naturgasmarknadslagen

1 kap. Allmänna bestämmelser

2 §. Det föreslås att terminologin i paragrafen ska preciseras så att den bättre motsvarar kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG, nedan RES-direktivet. Termen gas från förnybara på energikällor ska även omfatta bl.a. metan från avstjälningsplatser och metan från röt-kammare vid jordbruk.

3 §. Det föreslås att definitionerna i 1 kap. 3 § i lagen kompletteras och delvis ändras så att de bättre motsvarar lagens ändrade innehåll och naturgasmarknadsdirektivets krav. Definitionerna av naturgasnät, naturgasöverföring, naturgasnätets verksamhet, naturgasmarknadsmyndighet och konsument i paragrafen ska enligt förslaget förbli oförändrade. Det föreslås att definitionen av överföringsnät för naturgas ändras så att den motsvarar definitionen i direktivet och samtidigt ska i definitionen av distributionsnät för naturgas tas in den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas. Dessutom förelås det att det från de nu gällande definitionerna tas bort definitionen av naturgasupplagring, eftersom den till sitt sakinnehåll ingår i de nya föreslagna definitionerna av lagringsanläggning och lagring av gas i rörledning. Alla de nya definitioner som enligt förslaget att ska fogas till paragrafen motsvarar till sitt innehåll definitionerna i naturgasmarknadsdirektivet. Således är ändringarna i paragrafen närmast av teknisk natur och i dem ingår inga nämnda nationella linjedragningar.

2 kap. Allmänna förpliktelser för nätinnehavare och innehavare av lagringsanläggning och behandlingsanläggning för kondenserad naturgas samt prissättningen av tjänster

Det föreslås att det till lagens 2 kap., utöver bestämmelserna om nätinnehavare, även fo-

gas bestämmelser om upplagring av naturgas och om behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Samtidigt ändras kapitlets rubrik så att den bättre beskriver det bredare innehåll i det kompletterade kapitlet.

1 §. Det föreslås att paragrafens bestämmelser om innehavare av en lagringsanläggning och en anläggning för naturgas ska flyttas till den nya 11 § i 2 kap. Paragrafens sakinnehåll ändras inte, men i motsats till tidigare avgränsas den till att enbart omfatta nätinnehavare.

2 §. Det föreslås att paragrafen ändras så att den föreskrivna anslutningsskyldigheten ska omfatta även produktionsanläggningar för gas från förnybara energikällor. Genom att man skapar förutsättningar för tillträde till nät för gas från förnybara energikällor genomförs Finlands förpliktelse enligt RES-direktivet och främjas produktionen och nyttjandet av gas från förnybara energikällor. I enlighet med det gällande rättsläget ska anslutningsskyldigheten enligt förslaget gälla inom nätinnehavarens faktiska verksamhetsområde. Dessutom föreslås det att ett krav på att anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara objektiva och icke-diskriminerande fogas till paragrafen. I villkoren och kraven ska dessutom beaktas de krav som ställs på naturgasöverföringssystemets och nätets driftskompatibilitet och driftsäkerhet och på ett effektivt naturgasöverföringssystem. De föreslagna preciseringsändringarna ändrar inte väsentligt paragrafens syfte eller innehåll, utan genom dem skrivs i lagtexten ut sådana krav som redan nu ingår i anslutningsskyldigheten.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning samt en skälig tid inom vilken anbudsbegäran som gäller anslutning ska behandlas. Nätinnehavaren åläggs även att på abonnentens begäran ge denne en täckande och tillräckligt detaljerad kalkyl över anslutningskostnaderna samt en uppskattning av anslutningens leveranstid. Genom åläggandet säkerställs att anslutningsmöjligheten faktiskt verkställs.

3 §. Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen, enligt vilken bestämmelserna i 1 och 2 mom. inte tillämpas på gas från förnybara energikällor. Bestämmelser om över-

föringsskyldighet som gäller gas från förnybara energikällor tas in i en ny 3 a §.

3 a §. I den nya paragrafen föreskrivs det om överföringsskyldigheten i fråga om gas från förnybara energikällor. Enligt förslaget ska nätinnehavaren mot skälig ersättning sälja överförings- och distributionstjänster för gas från förnybara energikällor till dem som behöver sådana inom gränserna för nätets överföringskapacitet. Överföringsskyldigheten för gas från förnybara energikällor ska vara mera omfattande än för annan gas. Det finns inte behov av motsvarande begränsningar i fråga om öppnandet av marknaderna för gas från förnybara energikällor som i fråga om naturgas som importeras från Ryssland. Överskridning av nätets överföringskapacitet kan utgöra en grund för att begränsa överföringstjänsten, men enligt 2 kap. 1 § har nätinnehavaren å andra sidan skyldighet att utveckla nätet inom skälig tid så att det motsvarar kundernas behov. Nätinnehavaren har rätt att ta ut en skälig ersättning enligt 2 kap. 8 § för de tjänster som han tillhandahåller. Enligt förslaget är en förutsättning för överföringsskyldigheten dessutom det att gasmätningen omfattas av ett system för fjärravläsning, genom vilket man i första hand strävar efter att främja ibruktagandet av fjärravlästa mätare. Distributionsnätinnehavare som inte har egna system för fjärravläst mätning har möjlighet att köpa mättjänster av utomstående. Bestämmelsen motsvarar till denna del regleringen av överföringsskyldigheten enligt gällande 3 §.

4 §. Det föreslås att 4 § 2 mom. 1 punkten ses över så att den föråldrade hänvisningen till det upphävda naturgasmarknadsdirektivet ersätts med en hänvisning till det nya direktivet. Ändringsförslaget är således enbart av teknisk natur. Dessutom föreslås det att preciseringen av allvarliga problem i fråga om nätinnehavarens take-or-pay-avtal i den gällande 2 mom. 5 punkten ska överföras till 3 punkten i momentet. Överföringen ändrar inte det gällande rättsläget, utan är närmast avsedd att förbättra konsekvensen och läsbarheten i momentet.

4 a §. Det föreslås att det fogas en ny mening till 3 mom. enligt vilken naturgasmarknadsmyndigheten, när den fogar villkor till undantagslov, ska ta särskild hänsyn till den

ytterligare kapacitet som ska byggas upp eller förändringen av befintlig kapacitet, projektets tidsplan samt nationella förhållanden. Den föreslagna bestämmelsen kompletterar genomförandet av artikel 36.6 i naturgasmarknadsdirektivet och ska närmast precisera paragrafens nuvarande innehåll.

10 §. Genom den nya paragrafen genomförs artikel 13.5 i naturgasmarknadsdirektivet, där det förutsätts att nätinnehavaren anskaffar den energi han använder på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt. För tillfället finns inte någon motsvarande bestämmelse i naturgasmarknadslagen.

11 §. Det föreslås att det till 2 kap. fogas en ny 11 §, i vilken det bestäms om de allmänna förpliktelserna för innehavaren av en lagringsanläggning för naturgas eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas. Till paragrafen flyttas de bestämmelser om lagringsanläggning och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som ingår i nuvarande 1 §. Dessutom kompletteras bestämmelserna så att de till sin omfattning motsvarar innehållet i artikel 13.1 i naturgasmarknadsdirektivet. Den utvecklingsskyldighet som i paragrafen påförs innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas motsvarar efter ändringen i huvudsak innehållet i nätinnehavarnas skyldighet att utveckla sitt nät. Eftersom lagringsanläggningarna och anläggningarna för kondenserad naturgas är av mera lokal karaktär påförs innehavarna av dem emellertid inte en motsvarande skyldighet till samverkan med kommunerna som den i 2 kap. 1 § 2 mom.

12 §. I paragrafen föreskrivs det att en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska sälja tjänster för tillträde till anläggningen inom ramen för anläggningens kapacitet. Tillträde till de tjänster som tillhandahålls av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas baserar sig på ett förfarande för tillträde som motsvarar s.k. reglerat tillträde till nätet. Prissättningen av tjänsten bör vara skälig och möjliggöra nödvändiga investeringar i utvecklandet av anläggningarna. Dessutom ska de förfaranden som gäller tillträde vara ordnade så att de inte medför hinder för nödvändiga

investeringar. Bestämmelsen förpliktigar både Energimarknadsverket i egenskap av naturgasmarknadsmyndighet och anläggningens innehavare och den kompletteras genom den lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden som ingår i denna proposition. I 10 § i den lagen påförs naturgasmarknadsmyndigheten skyldighet att innan anläggningarna tas i bruk fastställa villkor, förutsättningar och tariffer som gäller tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Genom bestämmelserna genomförs artikel 41.6 i naturgasmarknadsdirektivet till den del det gäller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

13 §. I paragrafen föreskrivs det att innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska publicera grunderna för sin prissättning och anmäla dem till naturgasmarknadsmyndigheten. Naturgasmarknadsmyndigheten bemyndigas att närmare bestämma om anmälningsförfarandet. Genom momentet genomförs artikel 41.7 i naturgasmarknadsdirektivet till den del det gäller anläggningar för kondenserad naturgas.

14 §. I den föreslagna paragrafen föreskrivs det om förfaranden för tillträde till lagringsanläggningar. Genom paragrafen genomförs artikel 33 i naturgasmarknadsdirektivet. Enligt artikeln ska tillträde till lagringsanläggningar organiseras genom det förhandlingsförfarande som beskrivs närmare i artikeln, genom ett reglerat tillträdesförfarande eller genom båda dessa. I paragrafen föreslås det att endast förhandlingsförfarandet ska tillämpas på tillträde till lagringsanläggningar i Finland.

Enligt förslaget ska en innehavare av en lagringsanläggning eller en nätinnehavare förhandla om tillträde till lagringsanläggningar eller tillträde till lagring av gas i rörledning samt stödtjänster om detta är tekniskt och ekonomiskt nödvändigt för att man ska kunna tillhandahålla ett effektivt tillträde till nätet och organisera tillträdet till andra stödtjänster. Villkoren för förhandlingarna motsvarar kraven i direktivet. Innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska dessutom publicera, vilka lagringsanläggningar eller delar av sådana anläggningar respektive vilken lagring av gas i rörledning

som tillhandahålls samt informera naturgasmarknadsmyndigheten om detta.

I 2 mom. föreskrivs det om innehållet i parternas egentliga förhandlingsskyldighet och om de allmänna krav som gäller leveransvillkoren i överensstämmelse med direktivet.

I 3 mom. föreskrivs det om skyldigheten för innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren att publicera sina viktigaste kommersiella leveransvillkor och anmäla dem till naturgasmarknadsmyndigheten. Innan leveransvillkoren publiceras ska nätets användare och kunder dessutom höras om innehållet i villkoren. Enligt momentet kan naturgasmarknadsmyndigheten också vid behov ge närmare föreskrifter om vilka leveransvillkor innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska publicera.

Det föreslås dessutom att förhandlingsförfarandet ska kompletteras i den lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden som utfärdas samtidigt. Enligt 6 § 1 mom. 12 punkten i den lagen ska naturgasmarknadsmyndigheten övervaka förhandlingsförfarandet och tillträdet till lagringsanläggningar. Naturgasmarknadsmyndigheten ska sålunda övervaka att paragrafen iakttas och att leveransvillkoren är skäliga och icke-diskriminerande.

2 a kap. Överföringsnätsinnehavares oberoende och säkerställande av det

Till lagen föreslås ett nytt 2 a kap., där det föreskrivs om överföringsnätsinnehavares oberoende och om bedömningen av leveranssäkerheten i anslutning till det. Syftet med bestämmelserna i detta kapitel är främst att föregripa upphävandet av Finlands undantag som gäller enskilda marknader.

1 §. Det föreslås att överföringsnätsinnehavaren föreläggs en anmälningsskyldighet gentemot naturgasmarknadsmyndigheten i situationer som eventuellt kan leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren. När det gäller leveranssäkerheten för naturgas är det viktigt att säkerställa att personer från tredjeländer bör tillåtas utöva bestämmande infly-

tande över ett överföringsnät eller en innehavare av ett överföringsnät endast om de uppfyller de krav på överföringsnätsinnehavarens oberoende som tillämpas inom gemenskapen. Syftet med anmälningsförfarandet är alltså särskilt att garantera leveranssäkerheten i fråga om naturgas i de situationer som avses i paragrafen.

Det föreslås i 2 mom. att naturgasmarknadsmyndigheten ska åläggas en skyldighet att utan dröjsmål meddela arbets- och näringsministeriet situationer där överföringsnätets ägare eller innehavare, som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer, begär säkerställande av en överföringsnätsinnehavares oberoende. Naturgasmarknadsmyndigheten ska dessutom informera om situationer där den annars fått kännedom om omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

2 §. Till paragrafen föreslås ett på artikel 11 i naturgasmarknadsdirektivet grundat förfarande för säkerställande av det oberoende som avses i 1 §.

Enligt förslaget ska naturgasmarknadsmyndigheten inom fyra månader efter det att anmälan inkommit antingen meddela ett interimistiskt beslut om att de omständigheter som avses i 1 § skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren eller ett beslut om avslutande av behandlingen av ärendet. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt genom besvär. Naturgasmarknadsmyndigheten ska utan dröjsmål meddela ministeriet det interimistiska beslutet och begära ett yttrande om leveranssäkerheten av ministeriet enligt 3 §. För att ärendet ska kunna avgöras ska naturgasmarknadsmyndigheten lämna ministeriet sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet.

Det föreslås i 4 mom. att naturgasmarknadsmyndigheten föreläggs en skyldighet att inom två månader från det att den mottagit ministeriets yttrande om leveranssäkerheten fatta sitt slutliga beslut om säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende.

Enligt 5 mom. ska naturgasmarknadsmyndigheten fatta ett negativt beslut i fråga om

säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende, om ministeriet lämnar ett yttrande om leveranssäkerheten till naturgasmarknadsmyndigheten enligt vilket det inte har visats för ministeriet att säkerställandet inte äventyrar en trygg energiförsörjning nationellt eller inom Europeiska unionen. Naturgasmarknadsmyndigheten är alltså i fråga om bedömningen av leveranssäkerheten bunden till ministeriets bedömning. Naturgasmarknadsdirektivets bestämmelser om säkerställande av oberoendet ska inte begränsa en medlemsstats rätt att, i överensstämmelse med gemenskapsrätten, utöva nationell rättslig kontroll för att skydda legitima intressen som rör allmän säkerhet.

Enligt 6 mom. i paragrafen ska naturgasmarknadsmyndigheten bifoga ministeriets yttrande till sitt slutliga beslut.

3 §. Den prövning som används vid bedömningen av leveranssäkerheten är till sin karaktär politisk ändamålsenlighetsprövning och utförandet av bedömningen förutsätter sådan god sakkunskap som gäller frågor om såväl försörjningsberedskap och energileveranssäkerhet som gemenskapsrätt och internationella relationer. Därför passar bedömningen av leveranssäkerheten bäst som ministeriets uppgift. Ministeriet ska lämna naturgasmarknadsmyndigheten ett yttrande om huruvida säkerställandet av överföringsnätets oberoende i en sådan situation som avses i 1 § äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till naturgasmarknadsmyndigheten inom två månader från det att begäran om yttrande inkommit.

När ministeriet lämnar sitt yttrande ska det beakta de i naturgasmarknadsdirektivet angivna rättigheterna och skyldigheterna för Europeiska unionen med avseende på tredjeländer enligt internationell rätt, inbegripet sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet. Beaktas bör även Finlands rättigheter och skyldigheter med avseende på tredjeländer enligt avtal som Finland ingått med det berörda tredjelandet, i den mån avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning, samt andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

I 2 mom. föreskrivs det om ministeriets rätt att för sitt yttrande begära ett yttrande av kommissionen om huruvida säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten inom Europeiska unionen. I sitt eget yttrande ska ministeriet ta största hänsyn till kommissionens yttrande. Ministeriet kan dock avvika från kommissionens yttrande, om säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

Enligt paragrafens 3 mom. får ändring i ministeriets yttrande inte sökas särskilt genom besvär. Ministeriets beslut ska emellertid fogas till naturgasmarknadsmyndighetens beslut enligt 2 § 3 mom., vilket innebär att överföringsnätsinnehavarens rättsskydd garanteras genom att denna har möjlighet att själv söka ändring i ett beslut som gäller säkerställande av oberoendet.

4 §. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs att överföringsnätsinnehavaren eller de parter som avses i 1 § inte ska få vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller åtgärd som avses i 1 § 1 mom. innan överföringsnätsinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller det vid behandlingen av ärendet bestäms något annat. Detta innebär att en person från ett tredjeland eller personer från tredjeländer inte ska kunna vidta åtgärder för att skaffa bestämmande inflytande över överföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren innan åtgärdens effekt på överföringsnätsinnehavarens oberoende har prövats och oberoendet har säkerställts.

I 2 mom. föreskrivs det om undantag från kravet i 1 mom. i fråga om 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) så att kravet i 1 mom. inte ska hindra att en inlöSENSKYLDIGHET eller inlösenrätt enligt aktiebolagslagen fullgörs eller att tillstånd för genomförandet av en fusion beviljas. Genomförandet av fusionen ska emellertid inte få registreras innan överföringsnätsinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

5 §. I artikel 11.9 i naturgasmarknadsdirektivet ges medlemsstaterna rätt att utöva inhemsk rättslig kontroll och vidta nödvändiga åtgärder för att skydda legitima intressen som

rör allmän säkerhet. Det är viktigt för säkerställandet av överföringsnätsinnehavarens oberoende att det i lag föreskrivs om sådana åtgärder som kan garantera att det krav som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende i 1 § tillgodoses. Det föreslås att det i paragrafen föreskrivs att marknadsdomstolen på framställning av naturgasmarknadsmyndigheten kan bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende har avslagits för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan naturgasmarknadsmyndigheten gör framställningen ska den rådgöra med parterna om frivilligt hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det i detta sammanhang avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs, ställer naturgasmarknadsmyndigheten de villkor som ska följas vid hävningen av affärstransaktionen eller åtgärden. Naturgasmarknadsmyndigheten ska med iakttagande av sekretessbestämmelserna i offentlighetslagen inte offentliggöra sådana parter af-färshemligheter som hänför sig till överföringsnätsinnehavaren eller ärendet, utan behandlingen är för deras del hemlig.

6 §. Effekterna av säkerställandet av en överföringsnätsinnehavarens oberoende bör förankras i rådande omständigheter. I paragrafen föreskrivs om de åtgärder genom vilka naturgasmarknadsmyndigheten oberoende av ett tidigare beslut kan fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av oberoende. Ett beslut av detta slag kan fattas, om överföringsnätsinnehavaren eller parterna har uppgett felaktiga eller vilseledande uppgifter som i väsentlig mån har inverkat på beslutet, eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 4 §. Ett nytt beslut kan dock fattas endast av vägande skäl, om över fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes. De åtgärder som föreslås i paragrafen kompletterar naturgasmarknadsmyndighetens behörighet att ingripa i situationer där det inträffar förändringar i ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende.

3 kap. Systemförpliktelser och utredning av naturgashandeln

2 §. I paragrafen föreskrivs det om nättinnehavarens uppgifter vid mätningen av naturgasleveranser. Nättinnehavaren ska enligt förslaget ordna den mätning av naturgasleveranser i sitt naturgasnät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen, samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på naturgasmarknaden. Genom att nättinnehavaren tilldelas uppgiften att ordna mätningen och anmäla mätuppgifterna skapas det förutsättningar för enhetliga och tillförlitliga mätningssystem och anmälningsförfaranden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till naturgasleverantören per driftsställe eller per mätning.

Enligt 2 mom. kan nättinnehavaren också skaffa mättjänsten som en köpt tjänst. Avsikten med bestämmelsen är att framhäva att nättinnehavaren har olika alternativ när det gäller att finna kostnadseffektiva lösningar för att producera mättjänster.

Närmare bestämmelser om de omständigheter som preciseras i 3 mom. utfärdas enligt förslaget genom förordning av statsrådet. Bemyndigandet avgränsas i förslaget betydligt mera exakt än i motsvarande gällande bemyndigande att utfärda förordning.

För att regleringen ska bli tydligare och mera konsekvent överförs innehållet i den gällande paragrafen till de nya 2 b och 3 a §.

2 a §. Det föreslås att det till kapitlet fogas en ny 2 a §, genom vilken artikel 3.6 b i naturgasmarknadsdirektivet och punkt 1 h i bilaga I till direktivet genomförs. I paragrafen föreskrivs det om kundens rätt att få mätuppgifterna om sin egen naturgasförbrukning samt om möjligheten att ge en utomstående aktör rätt att få dessa uppgifter. Kunden har i överensstämmelse med direktivets bestämmelser rätt att få dessa tjänster utan att betala någon separat ersättning. I paragrafen ges dessutom naturgasmarknadsmyndigheten rätt att ge närmare föreskrifter om i vilken form uppgifterna ska lämnas ut och vilka standarder som ska iaktas i samband med detta samt om det förfarande som ska tillämpas då uppgifterna lämnas ut.

I 2 mom. föreskrivs om ett undantag till rätten enligt 1 mom. i fråga om de objekt där naturgasförbrukningen inte mäts. Undantaget gäller i praktiken vissa hushållskunders användning för drivande av spisar i huvudstadsregionen, där det skulle bli oskäligt dyrt att ordna mätningen i förhållande till den obetydliga användningen av naturgas och den nytta som fås.

2 b §. Till denna paragraf överförs bestämmelserna om utredning av naturgashandeln i 3 kap. 2 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen. Det bemyndigande att utfärda förordning som ingår i paragrafen avgränsas också till att endast gälla utredning av naturgashandeln. Syftet med ändringsförslagen är att förbättra bestämmelsernas konsekvens och de är tekniska till sin natur.

3 a §. Till paragrafen överförs, delvis med precisering av ordalydelsen, bestämmelserna i 3 kap. 2 § 3 mom. i den gällande lagen. Enligt förslaget ska parterna på naturgasmarknaden och nätinnehavarna göra de anmälningar som krävs för naturgashandeln, genomförandet av balansansvaret och utredningen av naturgashandeln och som hör till deras ansvar inom de tidsfrister som särskilt fastställs och det särskilda anmälningsförfarande som föreskrivs för detta. Om innehållet i anmälningsskyldigheten bestäms närmare genom förordning av statsrådet och om anmälningsförfarandet utfärdas närmare bestämmelser genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

4 kap. Naturgasleverans och naturgasförbrukarens ställning

1 §. Det föreslås att ett nytt 3 mom. fogas till paragrafen, enligt vilket bestämmelserna i 1 och 2 mom. inte tillämpas på gas från förnybara energikällor som levereras som en separat produkt. Ändringen gör det möjligt att sälja gas från förnybara energikällor separat från annan naturgas som en produkt som säljs på andra villkor än de som gäller för leveransskyldighetsförsäljning.

2 §. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 3 mom., i vilket ingår bestämmelserna i nuvarande 2 kap. 3 § 2 mom. om försäljarnas skyldighet att publicera uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån

på naturgas. Förslaget ändrar inte det gällande rättsläget, utan syftet är endast att förbättra lagens läsbarhet och konsekvens.

2 a §. Genom paragrafen genomförs artiklarna 44.1 och 44.2 i naturgasmarknadsdirektivet om naturgasleverantörens skyldighet att bevara viktiga uppgifter gällande avtal om naturgasleverans. Förslaget motsvarar till sitt innehåll minimikraven på bevarande av uppgifter som förutsätts i direktivet. Genom bestämmelsen försöker man i första hand förbättra öppenheten och förtroendet för naturgasmarknaden genom att öka transparensen för och övervakningen av verksamheten på marknaden.

3 §. Genom paragrafen verkställs kraven i punkt 1 d i bilaga I till naturgasmarknadsdirektivet. Enligt förslaget ska en naturgasleverantör i sin faktura ge kunden en specifikation över hur naturgaspriset bildas samt information om avtalets giltighetstid. Genom att ta med uppgiften om avtalets giltighetstid vill man göra slutförbrukarna medvetna om giltighetstiden för avtal som ingås för en viss tid och därmed minska risken för att kunderna bryter mot ett gällande avtal genom att ingå överlappande avtal. De nämnda uppgifterna ska ingå i fakturorna till alla slutförbrukare. I fakturering som är riktad till konsumenter ska konsumenterna dessutom ges uppgifter om hur de kan göra reklamationer samt uppgifter om tillgängliga mekanismer för tvistlösning. Fakturan ska bland annat innehålla anvisningar för vart en reklamation om fakturan i första hand ska riktas. Syftet är att göra konsumenterna medvetna om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Naturgasmarknadsmyndigheten får enligt förslaget dessutom utfärda närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges.

Till paragrafen fogas också en bestämmelse om att konsumenten ska ges en slutfaktura inom en tidsfrist på sex veckor. Tidsfristen motsvarar den som gäller för elleveransavtal och räknas från det att naturgasleveransen till konsumenten har upphört. Tidsfristen baserar sig på en bestämmelse i naturgasmarknadsdirektivet. Syftet med tidsfristen är att säkerställa att frågor som gäller betalningsskyldigheten mellan kunden och detaljförsäljaren

slås i denna proposition och bestämmelserna i den. Ändringsförslaget är således tekniskt.

7 §. Det föreslås att paragrafens förteckning över minimiinnehållet i ett avtal om leverans av naturgas och naturgasöverförings-tjänster utvidgas så att den uppfyller kraven i punkt 1 a i bilaga I till naturgasmarknadsdirektivet. I avtalet ska utöver det som anges i gällande paragraf också ingå uppgifter om de ersättningar och andra gottgörelser som ska tillämpas när fel har uppkommit samt information om konsumenternas rättigheter, som dessutom ska anges på företagets webbplats. Dessutom preciseras bestämmelsen om mekanismen för tvistlösning i 1 mom. så att uppgifterna om de förfaranden för besvär och tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds ska anges för konsumenterna. Paragrafens 1 mom. 5 punkt och 2 mom. ska dessutom preciseras så att de motsvarar direktivets krav. Enligt 1 mom. 5 punkten ska det i ett tidsbundet avtal anges om det är tillåtet att säga upp avtalet utan kostnad. Med denna ordalydelse avses alla kostnader som uppsägningen av avtalet orsakar kunden, oberoende av deras juridiska form.

5 kap. Åtskilljande av verksamheter

7 §. Det föreslås att det till lagens 5 kap. ska fogas en ny 7 §, genom vilken artikel 15 i naturgasmarknadsdirektivet genomförs i fråga om innehavare av lagringsanläggning. Nämda artikel 15 gäller både åtskillnad av ägare till överföringsnät och innehavare av lagringsanläggning, men i fråga om överföringsnätsägare behöver den inte ännu genomföras på grund av Finlands undantag som gäller enskilda marknader. Däremot ska bestämmelserna om åtskillnad av innehavare av lagringsanläggning införas i den nationella lagstiftningen, och detta har man tills vidare inte gjort i Finland.

Paragrafen gäller innehavare av en lagringsanläggning som ingår i vertikalt integrerade naturgasföretag, dvs. i praktiken företag som bedriver flera verksamheter inom naturgasbranschen. Sådana innehavare av lagringsanläggning ska enligt förslaget vara oberoende av företagets övriga verksamhet som inte rör överföringsnät, distribution eller lagring när det gäller organisation, juridisk

form och förfaranden för beslutsfattande. I bestämmelsen preciseras dessutom vad som avses med oberoende i överensstämmelse med direktivets krav.

Enligt 4 mom. ska innehavare av lagringsanläggning utarbeta ett program för att säkerställa och genomföra oberoendet och årligen lämna naturgasmarknadsmyndigheten en rapport om de åtgärder som vidtagits. Förslaget motsvarar till sitt innehåll artikel 15 i direktivet, och innehåller inga betydande nationella linjedragningar.

6 kap. Tillstånd och anmälningar

3 §. Det föreslås att de nuvarande bestämmelserna om återkallande av naturgasnätstillstånd slopas i paragrafen. Samtidigt upphävs 6 kap. 4 §, som gäller följderna av att tillståndet återkallas. Bestämmelserna i fråga överförs av konsekvensskäl till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, som ingår i denna proposition, dvs. ändringen är till denna del närmast teknisk.

Som nytt förslag föreskrivs i paragrafen om tilläggskrav för beviljande av naturgasnätstillstånd för överföringsnätsinnehavare, som ska tillämpas utöver kraven i 2 §. Enligt förslaget ska sökanden för det första äga ett överföringsnät för naturgas i Finland. Dessutom ska sökanden uppfylla kraven i 5 kap. i lagen som gäller åtskilljande av verksamheter och kraven i 2 a kap. som gäller överföringsnätsinnehavares oberoende. Tilläggskraven hör till området för Finlands undantag som gäller enskilda marknader. Regleringen av dessa krav är alltså inte nödvändig, utan genom dem föregrips det förestående sloandet av undantaget.

I 2 mom. föreskrivs om de villkor som kan ställas i naturgasnätstillståndet för den överföringsnätsinnehavare som påförs systemansvar. De särskilda kraven grundar sig på naturgassystemets tekniska karaktär som en enhetlig helhet, där produktionen och förbrukningen av naturgas måste vara i balans sinsemellan. På den öppna naturgasmarknaden som baserar sig på ekonomisk konkurrens och där det för naturgashandeln parter har ordnats tillträde till en annan aktörs naturgasnät är det nödvändigt att organisera marknadsplatser där naturgas som behövs för oli-

ka ändamål kan säljas och köpas. Verksamheten på den öppna naturgasmarknaden förutsätter att systemets gemensamma funktioner organiseras och att ansvarsförhållanden i anslutning till dem ordnas samt att överföringsnätinnehavarna i olika länder och regioner samarbetar. Skötseln av naturgassystemets och naturgasmarknadens gemensamma funktioner ska höra till uppgifterna för systemansvariga överföringsnätinnehavare.

5 §. Det föreslås att det till 2 mom. fogas en ny mening, enligt vilken naturgasmarknadsmyndigheten i sin tillståndsprövning ska beakta projektets betydelse för den inre marknaden för naturgas. Med tillägget kompletteras genomförandet av artikel 4.2 i naturgasmarknadsdirektivet. Dessutom preciseras 3 mom. så att sådana villkor kan fogas till projekttillståndet som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd och så att projekttillståndet inte kan överföras på någon annan.

8 §. Det föreslås att det till kapitlet fogas en ny 8 §, där det fastställs en skyldighet att uppge och utnämna en innehavare av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas. Skyldigheten att utnämna en innehavare grundar sig på artikel 12 i naturgasmarknadsdirektivet. Enligt förslaget ska ett företag som bedriver verksamhet uppge innehavaren för naturgasmarknadsmyndigheten senast sex månader innan verksamheten inleds. På basis av detta utnämner naturgasmarknadsmyndigheten innehavaren, om denna utövar den verksamhet som uppgetts. Naturgasmarknadsmyndigheten kunde från fall till fall överväga utnämningens varaktighet, dock så att den gäller för högst tio år.

7 kap. Ledning och tillsyn

1 §. I paragrafen föreskrivs om ledningen och tillsynen av verkställigheten av lagen. Enligt 1 mom. hör den allmänna ledningen och övervakningen av verkställigheten av lagen fortfarande till ministeriet.

Enligt 2 mom. har naturgasmarknadsmyndigheten till uppgift att övervaka efterlevnaden av lagen och de bestämmelser och myndighetsföreskrifter samt tillståndsbeslut som meddelats med stöd av den. I förslaget över-

förs övervakningen av byggandet av rör för naturgasöverföring som överskrider landets gräns samt övervakningen av naturgasimporten och naturgasexporten från ministeriet till naturgasmarknadsmyndigheten. Bestämmelser om tillsyn utfärdas särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

Paragrafens 3 mom. ändras så att dess nuvarande bestämmelse om naturgasmarknadsmyndighetens årsberättelse och internationella informationsförpliktelser överförs till lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden. I stället fogas till paragrafen en bestämmelse om att konsumentombudsmannen övervakar villkoren i de avtal som avses i 4 kap. 6 och 7 § med tanke på konsumentskyddet.

1 a—7 §. Det föreslås att 7 kap. 1 a—7 § i lagen upphävs och att sakinnehållet i dem överförs till den lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden som utfärdas i samband med denna proposition. Ändringsförslaget är alltså tekniskt till sin natur och syftet med det är närmast att förbättra bestämmelsernas konsekvens.

8 kap. Skadestånd och straff

1 §. Det föreslås att paragrafen uppdateras så att dess paragrafhänvisningar motsvarar innehållet i den ändrade lagen. Ändringsförslaget är tekniskt till sin natur.

9 kap. Särskilda bestämmelser

2 §. Det föreslås att bestämmelsen om sekretess i paragrafen preciseras så att den bättre motsvarar kraven enligt artikel 16 i naturgasmarknadsdirektivet.

I paragrafen föreskrivs om tystnadsplikt för nätinnehavare och innehavare av lagringsanläggningar eller anläggningar för naturgas i fråga om affärs- och yrkeshemligheter som de fått kännedom om när de utfört sina uppgifter genom en hänvisning till 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen lämpar sig även i sådana situationer där det inte är fråga om en handling på vilken lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet ska tillämpas enligt lagens 4 §. Enligt 4 § har lagens tillämpningsområde

begränsats till att gälla myndigheter. Den föreslagna preciseringen i naturgasmarknadslagen är nödvändig, eftersom de företag inom naturgasbranschen som hör till målgruppen inte har ställning som myndighet när de utför sina uppgifter enligt naturgasmarknadslagen.

I 22 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet finns bestämmelser om handlingssekretess. Enligt 1 mom. ska en myndighetshandling sekretessbeläggas, om det i lag föreskrivs eller en myndighet med stöd av lag har föreskrivit att den ska vara sekretessbelagd eller om handlingen innehåller uppgifter för vilka tystnadsplikt föreskrivs genom lag. Enligt 2 mom. får inte en sekretessbelagd handling eller en kopia eller utskrift av en sådan handling företas för eller lämnas ut till utomstående eller med hjälp av en teknisk anslutning eller på något annat sätt företas för eller lämnas ut till utomstående. Bestämmelser om tystnadsplikt och förbud mot utnyttjande finns i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I 1 mom. förbjuds röjande av en handlings sekretessbelagda innehåll. Tystnadsplikten fortsätter att gälla även efter det att verksamheten hos myndigheten har upphört eller det uppdrag som utförts för myndighetens räkning har avslutats. I 2 mom. utsträcks tystnadsplikten även till praktikanter och andra som verkar på uppdrag av en myndighet. Enligt 3 mom. får en person som avses i 1 eller 2 mom. inte använda sekretessbelagda uppgifter för att skaffa sig själv eller någon annan fördel eller för att skada någon annan.

I 24 § 1 mom. 20 punkten konstateras det att handlingar som innehåller uppgifter om en privat affärs- eller yrkeshemlighet är sekretessbelagda myndighetshandlingar. Sekretessbelagda är också handlingar som innehåller uppgifter om någon annan motsvarande omständighet som har samband med privat näringsverksamhet, om utlämnandet av uppgifter ur sådan handling skulle medföra ekonomisk skada för näringsidkaren, och det inte är fråga om uppgifter som är betydelsefulla för skyddande av konsumenters hälsa eller en hälsosam miljö eller för bevakande av de rättigheter som innehas av dem som orsakas skada av verksamheten eller uppgifter om näringsidkarens skyldigheter och fullgörande av dessa. Bestämmelsen förstärks ge-

nom en straffbestämmelse i 8 kap. 3 § i naturgasmarknadslagen.

4 §. Enligt förslaget till paragraf ska ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag enligt samma praxis som nu sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

I 2 mom. bestäms om de ärenden i vilka ändring i ett beslut av naturgasmarknadsmyndigheten riktas till marknadsdomstolen. Hos marknadsdomstolen överklagas beslut om undantagslov enligt 2 kap. 4 § och beslut om befrielse enligt 2 kap. 4 a § i denna lag. Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen, som träder i kraft den 1 september 2013. Med tanke på ändringssökande som gäller beslut som Energimarknadsverket har meddelat före denna tidpunkt utfärdas övergångsbestämmelser i lagens ikraftträdandebestämmelse.

I 3 mom. bestäms om sökande av ändring i beslut som arbets- och näringsministeriet och första instansens fullföljdsdomstolar meddelat. Ändring i beslut som ministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Naturgasmarknadsmyndigheten föreslås ha rätt att söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat myndighetens beslut. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att naturgasmarknadsmyndigheten ska ha fortsatt besvärsrätt särskilt med tanke på verkets uppdrag att utöva tillsyn över ett allmänt intresse. Naturgasmarknadsmyndigheten fortsätta besvärsrätt stöds även av bestämmelserna i artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge naturgasmarknadsmyndigheten fortsatt besvärsrätt i de beslut som den fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

5 §. I paragrafen föreskrivs om det förfarande som naturgasmarknadsmyndigheten ska iaktta, om en sökande beviljas undan-

tagstov som avses i 2 kap. 4 eller 4 a §. Bestämmelsen motsvarar den gällande regleringen och genom den genomförs delvis bestämmelserna om förfarande i artikel 36 i naturgasmarknadsdirektivet. Naturgasmarknadsmyndigheten ska med stöd av bestämmelsen vara skyldig att särskilt iaktta de bestämmelser om förfarande som riktas till de nationella myndigheterna i artiklarna 36.4, 36.6, 36.8 och 36.10 i direktivet.

6 §. För arbets- och näringsministeriets och naturgasmarknadsmyndighetens prestationer enligt denna lag tas det ut avgifter som fastställs enligt lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

Ikraftträdandebestämmelse. I ikraftträdandebestämmelsens 1 punkt föreskrivs om lagens ikraftträdande. Enligt 2 punkten i ikraftträdandebestämmelsen ska 9 kap. 4 § 2 mom. tillämpas först från och med den 1 september 2013. Lagen om rättegång i marknadsdomstolen, genom vilken behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen reformeras, träder också i kraft vid denna tidpunkt. På ärenden som inletts i marknadsdomstolen under tiden mellan lagens beräknade ikraftträdande och den 1 september 2013 tillämpas övergångsbestämmelsen i 8 punkten i ikraftträdandebestämmelsen.

Enligt 3 punkten i ikraftträdandebestämmelsen upphävs lagen om ändring av 9 kap. 4 § i naturgasmarknadslagen (125/2013) genom föreliggande lag.

Enligt 4 punkten i ikraftträdandebestämmelsen förblir de förordningar och de beslut av naturgasmarknadsmyndigheten som utfärdats med stöd av de upphävda eller ändrade bestämmelserna i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna lag.

I 5 punkten i ikraftträdandebestämmelsen finns övergångsbestämmelser för påskynande av förfarandena för säkerställandet av överföringsnätinnehavarens oberoende och naturgasnätstillstånden. En överföringsnätinnehavare som är verksam då lagen träder i kraft ska ge in sin ansökan om naturgasnätstillstånd till naturgasmarknadsmyndigheten inom en månad från lagens ikraftträdande. Kravet i 6 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten om säkerställande av överföringsnätinnehavarens oberoende tillämpas inte på omständigheter i fråga om vilka det meddelande som

avses i 2 a kap. 1 § 1 mom. inte hade behövt lämnas. Innan ansökan om naturgasnätstillstånd avgörs ska naturgasmarknadsmyndigheten genom sitt beslut kunna ändra villkoren i den systemansvariga överföringsnätinnehavarens gällande naturgasnätstillstånd så att de gäller för en viss tid på det sätt som förutsätts i bestämmelserna i denna lag. Bestämmelsen är behövlig för att de ändringar som förutsätts enligt naturgasmarknadsdirektivet i fråga om överföringsnätinnehavarens uppgifter och systemansvar ska träda i kraft så snart som möjligt efter lagen har trätt i kraft.

Enligt 6 punkten i ikraftträdandebestämmelsen ska en naturgasleverantör erbjuda konsumenterna de alternativa betalningssätt som är obligatoriska enligt 4 kap. 3 § 3 mom. senast från och med den 1 mars 2014. En övergångstid medges för att naturgasleverantörerna ska ha tid att anpassa sin faktureringspraxis och de informationssystem som krävs för ordnande av alternativa betalningssätt, så att de motsvarar de krav som lagstiftningen ställer.

Enligt 7 punkten i ikraftträdandebestämmelsen ska bestämmelserna i 4 kap. 6 § också tillämpas på naturgasavtal som ingåtts innan lagen trätt i kraft. De föreslagna bestämmelserna om naturgasavtal är till sitt innehåll mycket lika motsvarande gällande bestämmelser.

Bestämmelserna i 9 kap. 4 § 2 mom. ska tillämpas först från och med den 1 september 2013. Eftersom avsikten är att den föreslagna lagen ska träda i kraft redan före denna tidpunkt, utfärdas det i 8 punkten i ikraftträdandebestämmelsen övergångsbestämmelser för det ändringssökande som gäller beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat före denna tidpunkt.

1.3 Lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Mål. I paragrafen föreskrivs om målet med tillsynen över och kontrollen av el- och naturgasmarknaden. De som tillämpar lagen ska beakta detta mål när lagen tillämpas och tolkas.

Målet med tillsynen och kontrollen av el- och naturgasmarknaden är att främja effektiv, säker och miljömässigt hållbar verksamhet på de nationella och regionala el- och naturgasmarknaderna samt Europeiska unionens inre marknad för el och naturgas i syfte att garantera energiförbrukarna god leveranssäkerhet, konkurrenskraftiga priser och skäliga principer för el och naturgastjänster. Fullföljandet av målet med lagen kommer i sista hand till uttryck som dess inverkan på slutförbrukarna av el och naturgas. Fullföljandet av målet med lagen bör därför bedömas ur slutförbrukarnas synvinkel. Av denna orsak är målet med bestämmelsen att slutförbrukarna ska tryggas god leveranssäkerhet för el och naturgas, konkurrenskraftiga priser på el och naturgas och skäliga principer för el och naturgastjänster. Med leveranssäkerhet för el och naturgas avses anskaffnings- och leveranssäkerhet samt teknisk säkerhet.

2 §. Tillämpningsområde. I paragrafen föreskrivs om lagens tillämpningsområde. Lagen tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som ankommer på Energimarknadsverket enligt den lagstiftning som nämns i paragrafen. Lagen tillämpas således på tillsynen över och kontrollen av den nationella el- och naturgasmarknadslagstiftningen och unionens lagstiftning om den inre marknaden för el och naturgas.

3 §. Definitioner. I paragrafen finns en förteckning över de definitioner som används i denna lag. Termerna i lagen definieras så enhetligt som möjligt med definitionerna i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet. Definitionerna i lagen ska alltså tillämpas i överensstämmelse med definitionerna i direktiven. Enligt 2 mom. i paragrafen gäller definitionerna i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen också vid tillämpningen av denna lag.

2 kap. Energimarknadsverkets uppgifter

4 §. Allmänna mål för Energimarknadsverkets verksamhet. I paragrafen finns en förteckning över de mål som Energimarknadsverket ska främja vid skötseln av de uppgifter som avses i denna lag. Enligt 1 punkten ska Energimarknadsverket vid fullgörandet av de uppgifter som avses i denna lag främja

en effektiv, säker och miljömässigt hållbar nationell el- och naturgasmarknad i enlighet med de mål som ställts i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. Enligt de övriga punkterna ska de allmänna målen för Energimarknadsverkets verksamhet enligt lagen överensstämma med de allmänna mål som anges i artikel 36 i elmarknadsdirektivet och artikel 40 i naturgasdirektivet. De sistnämnda allmänna målen ska tillämpas i överensstämmelse med de allmänna målen i direktiven.

Enligt 2 mom. i paragrafen ska Energimarknadsverket vid förverkligandet av de allmänna målen beakta de undantag som föreskrivs i naturgasmarknadslagen och naturgasnätetsförordningen. Med dessa undantag avses de undantag som grundar sig på artikel 49.1 i naturgasmarknadsdirektivet och artikel 30 i naturgasnätetsförordningen.

5 §. Energimarknadsverkets allmänna tillsynsuppgift. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets allmänna tillsynsuppgift. Enligt paragrafen ska Energimarknadsverket utöva tillsyn över iakttagandet av den nationella lagstiftning och EU-lagstiftning samt de myndighetsföreskrifter som avses i 2 § i lagen samt sköta andra uppgifter som ankommer på verket enligt den lagstiftning som avses i 2 §.

6 §. Energimarknadsverkets uppgifter som nationell energitillsynsmyndighet. I 1 mom. finns en förteckning över de uppgifter som Energimarknadsverket i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet i synnerhet ska svara för. Enligt bestämmelsen ska Energimarknadsverket sköta de nationella energitillsynsmyndigheternas harmoniserade uppgifter enligt artikel 37.1 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.1 i naturgasmarknadsdirektivet. Dessa uppgifter ska tillämpas i överensstämmelse med direktiven. Bestämmelser om de uppgifter som den nationella energitillsynsmyndigheten ska svara för finns dessutom i den unionslagstiftning som avses i 2 § i lagen.

Vid genomförandet av övervakningen enligt 1 mom. 9 punkten ska Energimarknadsverket i enlighet med led j i ovannämnda punkter i direktiven följa t.ex. graden och effektiviteten av marknadsöppnande och konkurrens på grossist- och konsumentnivå, även

när det gäller elbörser och naturgasbörser, priser för hushållskunder, inklusive system för förskottsbetalning, andel kunder som byter elhandlare, andel kunder som får sina leveranser avstängda, avgifterna för och utförandet av underhållstjänster och hushållskundernas klagomål, samt övervaka eventuell snedvridning eller inskränkning av konkurrensen, och tillhandahålla relevant information, och göra de berörda konkurrensmyndigheterna uppmärksamma på relevanta fall.

I led 1 i ovannämnda punkter i direktiven förutsätts det att den nationella energitillsynsmyndigheten respekterar avtalsfriheten. Även om denna uppgift inte har tagits in i bestämmelsen i paragrafen, kan det ur de allmänna principer som ingår i Finlands rättsordning härledas att Energimarknadsverket vid skötseln av den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter ska beakta den princip om avtalsfrihet som ingår i Finlands rättsordning.

7 §. *Den nationella energitillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse.* Energimarknadsverket ska årligen ge ministeriet, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och kommissionen en berättelse om sin verksamhet som nationell energitillsynsmyndighet. Verksamhetsberättelsen ska publiceras. Berättelsen ska innehålla de åtgärder som vidtagits och uppnådda resultat av de uppgifter som avses i 6 § i lagen samt en bedömning av hur stamnätsinnehavarnas och gasöverföringsnätsinnehavarnas investeringsplaner motsvarar de gemenskapstäckande planer för utveckling av el- och naturgasnät som utarbetats av nätinnehavarnas europeiska nätverk. Bedömningen får innehålla rekommendationer om ändring av investeringsplanerna.

8 §. *Energimarknadsverkets övervakning av leveranssäkerheten i fråga om el och naturgas.* I paragrafen föreskrivs det om Energimarknadsverkets övervakning av leveranssäkerheten i fråga om el och naturgas. Genom bestämmelsen ska skyldigheterna enligt artikel 4 i elmarknadsdirektivet och artikel 5 i naturgasmarknadsdirektivet sättas i kraft. Enligt 1 mom. är Energimarknadsverket skyldigt att i samarbete med andra myndigheter följa utvecklingen av balansen mellan utbudet av och efterfrågan på el och naturgas,

el- och naturgasnätens kvalitet och nivån på underhållet av dem samt åtgärder för att täcka toppar i efterfrågan på el och naturgas och hantera brister i leveranserna från leverantörernas sida.

Enligt 2 mom. ska Energimarknadsverket vart annat år publicera en berättelse om leveranssäkerheten i fråga om el och varje år en berättelse om leveranssäkerheten i fråga om naturgas senast den 31 juli respektive år. Berättelsen ska lämnas till ministeriet och kommissionen. Energimarknadsverket får i berättelserna granska även andra frågor i anslutning till leveranssäkerheten i fråga om el och naturgas.

3 kap. **Energimarknadsverkets behörighet i tillsynsärenden**

9 §. *Energimarknadsverkets behörighet i tillsynsärenden.* I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets behörighet i tillsynsärenden. Behörigheten gäller tillsyn i efterhand, om det inte särskilt bestäms någon annanstans i lagstiftningen att behörigheten gäller tillsyn på förhand. Energimarknadsverkets behörighet i efterhand omfattar bl.a. de tillsyns- och kontrolluppgifter som den nationella energitillsynsmyndigheten har enligt 6 §. Bestämmelser om Energimarknadsverkets behörighet att utöva tillsyn på förhand finns i 10 § i lagen.

Energimarknadsverket får i beslut som grundar sig på paragrafen fastställa de uttryckliga åtgärder genom vilka den som är föremål för övervakning förpliktas att rätta till sin överträdelse eller försummelse vid brott mot bestämmelserna. Energimarknadsverket ges dessutom behörighet att förordna att avgifter som tagits ut på felaktiga grunder ska betalas tillbaka till de enskilda kunderna. Den behörighet som föreslås gäller till denna del situationer där Energimarknadsverket uttryckligen har konstaterat att den som övervakas har förfarit i strid med bestämmelserna. Behörigheten omfattar däremot inte sådana avtalstvister mellan den som övervakas och dennes kund som ska avgöras av allmänna domstolar. Återbäringen gäller andra återbärningar än sådana som avses i 14 § och som grundar sig på en tillsynsperiod. Bestämmelsen motsvarar gällande tillämpningspraxis

enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen.

10 §. Villkor och metoder fastställda av Energimarknadsverket. I paragrafen finns det bestämmelser som grundar sig på artikel 37.6 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.6 i naturgasmarknadsdirektivet och som gäller Energimarknadsverkets behörighet att utöva tillsyn på förhand vid fastställandet av villkor och prissättningsmetoder i fråga om tjänster som tillhandahålls av nätinnehavare och innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas samt systemansvariga stamnätsinnehavare och systemansvariga överföringsnätsinnehavare. Behörighet som utövas på förhand föreligger i fråga om verksamhet som utövas av nätinnehavare och systemansvariga samt innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas i de fall som anges i 1 mom. I övriga fall utövar Energimarknadsverket behörighet i efterhand.

Fastställandet på förhand av villkoren för innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas gäller med undantag av nätinnehavare de tariffer som tas ut för tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas. Eftersom verksamheten vid behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas till sin karaktär avviker från nätverksamhet och innehavarna av anläggningarna inte är föremål för en omfattande utvecklingskyldighet som kan jämföras med skyldigheten att utveckla nätet, är det möjligt att bestämmelserna om de avgifter som ska tas ut för tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas görs sådana att den metod som ska tillämpas på nätinnehavare och som grundar sig på tillsynsperioder och motsvarar övervakningen av nätavgifter inte utvärderas vid övervakningen av de avgifter som tas ut för tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

Behörighet som utövas på förhand innebär att en nätinnehavare, en systemansvarig stamnätsinnehavare eller en systemansvarig överföringsnätsinnehavare inte får införa sådana villkor och prissättningsmetoder i fråga om tjänster som omfattas av den behörighet som utövas på förhand, innan Energimarknadsverket har meddelat beslut om fastställande av dessa villkor och metoder. Motsva-

rande förfarande gäller även villkor, förutsättningar och tariffer som gäller tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

Energimarknadsverket är, när det meddelar beslut om fastställande, inte bundet av de villkor eller metoder som en nätinnehavare föreslår, utan verket har rätt att avvika från nätinnehavarens framställning på det sätt som anges i artikel 37.10 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.10 i naturgasmarknadsdirektivet. Ett beslut om fastställande är till sin karaktär ett förvaltningsbeslut som gäller en enda verksamhetsutövare och som verksamhetsutövaren har rätt att söka ändring i. Det är vid behov möjligt att genom ett och samma beslut ställa villkor för flera verksamhetsutövare.

Enligt det föreslagna 1 mom. är villkor och metoder som ska fastställas på förhand 1) metoderna för bestämmande av nätinnehavarens intäkter av nätverksamheten och de avgifter som ska tas ut för överföringstjänsten under tillsynsperioden, 2) villkor, förutsättningar och tariffer som gäller tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas, 3) villkoren för nätinnehavarens överföringstjänst, 4) villkoren för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för anslutningen, 5) villkoren för hantering av överbelastning och fördelningen av överföringskapaciteten i stamnätet och överföringsnätet samt metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för överbelastningen och metoderna för användningen av inkomster från hanteringen av överbelastning, 6) villkoren för de tjänster som omfattas av en systemansvarig stamnätsinnehavare och en systemansvarig överföringsnätsinnehavare systemansvar samt metoderna för bestämmande av avgifterna för nämnda tjänster, och 7) metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för den systemansvariga stamnätsinnehavarens uppgift att utveckla det informationsutbyte som krävs för elhandel och balansavräkning. De materiellrättsliga bestämmelser som finns i 12 § i lagen anger ramar för Energimarknadsverkets beslut om fastställande. Verkets beslut ska grunda sig på dessa bestämmelser.

I beslutet om fastställande av de metoder som ska iakttas vid prissättningen kan det bestämmas om de ärenden som anges i 2 mom. i paragrafen. Bestämmelsen i paragrafen tillämpas inte på innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas.

I beslutet om fastställande anges det hur olika kapitalposter ska beaktas när det kapital fastställs som är bundet till nätverksamheten och som ligger till grund för prissättningen. För vissa kapitalposter såsom elnätet ska dessutom de värderingsprinciper och värderingsmetoder för kapital som ligger till grund för prissättningen fastställas. På grund av den tidigare skattebundenheten återspeglar elnätets bokföringsvärden vanligen inte det faktiska kapital som bundits vid dem. Det finns också betydande skillnader mellan olika nätinnehavare, vilket beror på innehavarnas olika företagshistoria. För att säkerställa att olika nätinnehavare behandlas lika ska enhetliga beräkningsmetoder därför tillämpas i besluten om fastställande. Däremot ska de egentliga kapitalposter som tillämpas i prissättningen inte fastställas i beslutet på förhand, utan de kan variera årligen enligt variationen i nätinnehavarens tillgångar.

I beslutet fastställs även den metod enligt vilken en skälig avkastningsprocent bestäms också för det kapital som är bundet i nätverksamheten. För att förbättra förutsägbarheten ska metoden för bestämmande av avkastningsprocenten utformas så att avkastningsprocenten för följande år kan beräknas i förväg. Att bestämma en skälig avkastningsprocent inkluderar också en bedömning av risknivån. Vid bedömningen av risknivån kan de eventuellt varierande förhållandena i olika typer av företag vid behov beaktas. Avkastningsprocenterna kan alltså variera enligt typen av företag, så som avkastningsprocenterna för naturgasnätverksamhet och elnätsverksamhet, och t.ex. enligt skattskyldighet. Det har dock ingen betydelse för avkastningsprocenten om det är fråga om t.ex. ett s.k. stads- eller landsbygdsbolag.

I beslutet om fastställande anges dessutom de principer som ska tillämpas på rättelse av resultaträkningen och balansräkningen för nätverksamheten. I principerna anges metoderna för hur det kapital som är bundet i nätverksamheten indelas i eget och främmande

kapital, hur avskrivningarna av nätet och övriga anläggningstillgångar behandlas när nättjänsterna prissätts och när skäligheten hos nättjänstpriserna bedöms.

I beslutet fastställs för alla nätinnehavare ett effektiviseringsmål som gäller den nya tillsynsperiod som inleds och som kan inkludera även ett allmänt effektiviseringsmål på branschnivå som beaktar en avkastningsökning. På samma sätt fastställs metoderna för uppföljning av hur effektiviseringsmålet nås och hur uppfyllandet av effektiviseringsmålet kan beaktas vid prissättningen av nättjänster. Det effektiviseringsmål som ställs upp bör sporra alla nätinnehavare till effektiv verksamhet och förbättrad effektivitet. Uppställandet av ett effektiviseringsmål förutsätter att nätinnehavarens nuvarande effektiviseringspotential bedöms med hjälp av en effektivitetsmätning och att tillväxtmöjligheterna för branschens produktivitet fastställs. I beslutet om fastställande ska den effektiviseringspotential som med hjälp av en effektivitetsmätning bedömts för varje nätinnehavare och tillväxtmöjligheten för branschens allmänna produktivitet omvandlas till effektiviseringsmål för varje nätinnehavare under tillsynsperioden. När effektiviseringsmålet fastställs ska utöver den uppmätta effektiviseringspotentialen hänsyn tas också till nätinnehavarens faktiska möjlighet att effektivisera verksamheten under tillsynsperioden. Effektiviseringsmålet bör fastställas så att det inte styr nätinnehavarens verksamhet på ett sätt som äventyrar leveranssäkerheten för el eller säkerställandet av leverans av el av tillräckligt hög kvalitet.

I beslutet kan det för varje nätinnehavare fastställas mål för den nya tillsynsperioden i fråga om leveranssäkerheten för, kvaliteten på och utvecklingen av nätverksamheten. Samtidigt kan det fastställas metoder för hur uppnåendet av målen för leveranssäkerhet, kvalitet och utveckling ska följas och hur uppnåendet av målen för leveranssäkerhet, kvalitet och utveckling beaktas i prissättningen av nättjänster. De mål för leveranssäkerhet, kvalitet och utveckling som ställs ska sporra och styra alla nätinnehavare att utveckla näten och göra nätinvesteringar så att leveranssäkerheten för och kvaliteten på nätverksamheten samt nätverksamhetens servi-

ceförmåga förbättras. De mål för leveranssäkerhet, kvalitet och utveckling som ställs ska även sporra och styra alla nätinnehavare till ansvarsfull underhållsverksamhet. Uppställandet av mål för leveranssäkerhet och kvalitet kan förutsätta t.ex. historiska uppgifter om nätinnehavarens leveranssäkerhet och kvalitet så att den referensnivå som grundar sig på uppgifter om avbrottskostnader kan fastställas för nätinnehavaren, och utvecklingen av nätverksamhetens leveranssäkerhet och kvalitet kan följas genom att jämföra den årliga leveranssäkerheten och kvaliteten under varje tillsynsperiod och nivån på utvecklingen med den uppställda referensnivån. I beslutet om fastställande kan metoder som sporrar till utveckling av nät fastställas även för t.ex. utforskning och utveckling av nya nättekniker och för effektivt ibruktage av dem. Genom metoder som sporrar till utveckling av nät kan nätinnehavare spurras till att också t.ex. utveckla och främja innovativa tekniska och funktionella lösningar i fråga om nätverksamhet, med hjälp av vilka ett näts leveranssäkerhet och kvalitet t.ex. kan förbättras i olika situationer.

I beslutet om fastställande kan också metoden för bestämmande av nätinnehavarens prissättningsstruktur fastställas, om en sådan metod behövs för genomförandet av tillträde till nätet eller verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland, eller om metoden hänför sig till prissättning av tjänster som omfattas av systemansvar. För att möjliggöra tillträde till nätet kan det i beslutet om fastställande i fråga om nätinnehavarens prissättningsstruktur bestämmas t.ex. att villkor som begränsar konkurrensen inom elhandeln kan slopas. I beslutet om fastställande kan det dock inte anges några accentueringar mellan olika pris-komponenter, om accentueringen baserar sig på andra grunder än de som nämns i 5 punkten.

I 3 mom. föreskrivs om giltighetstiderna för beslut om fastställande. Ett beslut om de metoder som avses i 1 mom. 1 punkten ska tillämpas under två på varandra följande tillsynsperioder på fyra år. Innan en ny tillsynsperiod börjar ska Energimarknadsverket bereda ett nytt utkast till ett beslut om fastställande, i vilket de metoder som anges i beslutet

vid behov har utvecklats utifrån erfarenheterna av tillsynen. Energimarknadsverket ska göra utkastet tillgängligt för tillräcklig offentlig diskussion innan nya beslut om fastställande meddelas för nästa tillsynsperiod. Ett beslut om fastställande som gäller en ny aktör ska gälla bara till utgången av en pågående tillsynsperiod, för att samma principer som tillämpas på de andra aktörerna ska kunna tillämpas även på den nya aktören. Avsikten är att på en nätinnehavare som inleder sin verksamhet under en pågående tillsynsperiod tillämpas inte en annorlunda tillsynsperiod än på andra nätinnehavare. Beslut om fastställande som tillämpas på de villkor, förutsättningar och tariffer för innehavare av behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas som avses i 1 mom. 2 punkten ska vara i kraft under den tid på högst två år som Energimarknadsverket fastställer. Andra beslut om fastställande än sådana som avses i 1 mom. 1 punkten gäller i regel tills vidare. Det är dock alltså möjligt att tillämpa det ovannämnda förfarandet till den del det inte är fråga om ett villkor som enligt 1 punkten ska tillämpas under två på varandra följande tillsynsperioder på fyra år.

11 §. Fastställande av villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät. I paragrafen föreskrivs om fastställande av villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät. Bestämmelsen motsvarar de mål som ställts i artikel 28.2 och 28.3 i elmarknadsdirektivet och artikel 28.2 och 28.3 i naturgasmarknadsdirektivet. Omfattningen av verksamheten och affärsverksamheten i slutna distributionsnät är mindre än i allmänna distributionsnät. Därmed kan det vid fastställandet av villkor och metoder finnas skillnader jämfört med allmänna distributionsnät. Beslutet om fastställande kan vara snävare eller av allmänare natur än i allmänna distributionsnät. Beslutet ska dock möjliggöra tillträde till nätet. Energimarknadsverket kan även kräva att villkor som avviker från den framställning som gjorts av en innehavare av slutna distributionsnät iakt-tas. På fastställandet tillämpas 10 § och på förfarandet denna lag.

12 §. Materiellrättslig grund för beslutet om fastställande. I paragrafen anges den materiellrättsliga grunden som de beslut om

fastställande som avses i 10 och 11 § ska basera sig på. Beslut om fastställande ska basera sig på bestämmelserna i den nationella lagstiftningen och unionens lagstiftning om el- och naturgasmarknaden och på de beslut som byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter eventuellt har fattat och genom vilka byrån har fastställt villkoren för tillträde till gränsöverskridande infrastrukturer.

13 §. Ändring av ett beslut om fastställande. I paragrafen finns bestämmelser om när de beslut om fastställande som Energimarknadsverket har meddelat på förhand kan ändras. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak gällande tillämpningspraxis enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. Ett beslut om fastställande tillmäts som förvaltningsbeslut rättskraftsverkan utifrån vilken den myndighet som har meddelat beslutet inte längre kan ta upp ett ärende som har avgjorts genom ett lagakraftvunnet beslut, om myndigheten inte kan hänvisa till en uttrycklig bestämmelse om behörighet som berättigar till ett sådant ingripande. Artikel 37.10 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.10 i naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att myndigheten har rätt att kräva ändringar i villkoren för nättjänsten.

Ett beslut om fastställande kan ändras genom ett nytt beslut först och främst i det fall att den verksamhetsutövare som är föremål för beslutet tar initiativ till en ändring av beslutet. Det kan anses vara fråga om en exceptionell bestämmelse i jämförelse med det sedvanliga förvaltningsförfarandet. Eftersom andra beslut om fastställande än de som grundar sig på en tillsynsperiod i regel gäller tills vidare, finns det då och då behov av att ändra beslut. När den verksamhetsutövare som beslutet gäller är den som har inlett ärendet, ska samma principer tillämpas som när Energimarknadsverket på eget initiativ ändrar beslut. Energimarknadsverket är i vilket fall som helst skyldigt att sörja för att också det nya beslutet om fastställande uppfyller kraven i bestämmelserna. Energimarknadsverket överväger från fall till fall om det finns tillräckligt vägande skäl att ändra beslutet om fastställande. Vid övervägandet ska hänsyn tas till nättjänstutövarens och dess kunders rättsskydd och till hur el- och naturgas-

marknaden och specialövervakningen av den fungerar. Vid bedömningen av hur väsentlig förändringen i omständigheterna är ska direktivens mål för upprätthållande av den s.k. principen om tillsyn på förhand beaktas. Kravet på vägande skäl på grund av en väsentlig förändring i omständigheterna som inträffat efter det att beslutet meddelats förutsätter att den väsentliga förändringen i omständigheterna även har inverkat på verksamhetsutövarens faktiska ekonomiska verksamhetsmöjligheter. Vid bedömningen av detta ska det dessutom beaktas vilken företags kostnadsnivå är jämfört med de kostnader som företaget de facto skulle ha möjlighet att uppnå. Under två på varandra följande tillsynsperioder på fyra år förekommer det oundvikligen någon form av variation, och målet ska inte vara att beslut om fastställande som har meddelats för en viss tid ändras på alltför svaga grunder. Som huvudregel ska kvarstå att beslut om fastställande gäller under tillsynsperioden.

Utöver den verksamhetsutövare som beslutet gäller kan även Energimarknadsverket föreslå att ett beslut om fastställande ska ändras. I detta fall kan initiativet ursprungligen basera sig på en begäran om utredning som verksamhetsutövarens kund har lämnat till Energimarknadsverket. Ett beslut om fastställande kan på Energimarknadsverkets initiativ ändras i de fall som nämns i bestämmelsen. Om behovet av att ändra ett beslut om fastställande grundar sig på ett fel som Energimarknadsverket har gjort eller en ny utredning som färdigställts efter det att beslutet meddelades, tillämpas de allmänna bestämmelserna i förvaltningslagen (434/2003) och förvaltningsprocesslagen (586/1996). Energimarknadsverket ska göra ändringar på tjänstens vägnar i de beslut om fastställande som påverkas av ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat.

I 2 mom. preciseras tidsfristerna inom vilka ansökan om ändring ska göras till Energimarknadsverket. Avsikten med bestämmelsen är att stärka rättskraften för beslut om fastställande så att återbäring till kunderna av eventuella avgifter till för höga belopp inte skjuts upp i onödan genom ansökningar om ändring samt ändringssökande som gäller de beslut som har meddelats om ansökningarna.

Om ett beslut om fastställande har meddelats för en viss tid, ska den som beslutet gäller lämna en ansökan om ändring av beslutet till Energimarknadsverket innan beslutets giltighetstid har gått ut eller, om ansökan grundar sig på 1 mom. 4 punkten, inom sex månader från det att förändringen i omständigheterna inträffat, dock senast inom 60 dagar från det att beslutets giltighetstid har gått ut. Om ansökan grundar sig på 1 mom. 3 punkten, kan den lämnas också efter det att tillsynsperioden gått ut, dock inom 60 dagar från det att fullföljdsdomstolens beslut har vunnit laga kraft.

14 §. Energimarknadsverkets beslut efter tillsynsperioden. I paragrafen föreskrivs om det beslut som Energimarknadsverket meddelar efter tillsynsperioden och i vilket det utvärderas om den prissättning som en nätinnehavare tillämpat under tillsynsperioden i sin helhet har stämt överens med bestämmelserna och det beslut om fastställande som avses i 10 § 1 mom. 1 punkten. Närprissättningen ska under hela tillsynsperioden uppfylla kraven i bestämmelserna och beslutet, men under enskilda år kan det förekomma avvikelser. En granskning som grundar sig på hela tillsynsperioden ger nätinnehavaren långsiktigare planerings- och verksamhetsmöjligheter bl.a. i fråga om investeringar, och ger bättre förutsättningar att i verksamheten beakta årliga skillnader som orsakas av variationer i vädret. Utvärderingen görs och tillsynsbeslut meddelas skilt för varje tillsynsperiod, även om beslutet om fastställande enligt förslaget gäller under två på varandra följande tillsynsperioder.

Energimarknadsverket ges behörighet att bestämma nätinnehavarnas avkastning av nätverksamheten under tillsynsperioden och att bedöma om denna avkastning stämmer överens med bestämmelserna och det beslut om fastställande som meddelats för tillsynsperioden. Energimarknadsverket har behörighet att genom beslut förplikta en nätinnehavare att under nästa tillsynsperiod sänka sina avgifter för överföringstjänster med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under tillsynsperioden överstigit beloppet av en skälig avkastning eller berättiga nätinnehavaren att under tillsynsperioden höja sina avgifter för överföringstjänster med

det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått understigit beloppet av en skälig avkastning. En utjämning genomförs som en allmän utjämning till kunderna via denna prissättning. Det är ändamålsenligt att ge nätinnehavaren en möjlighet att under följande tillsynsperiod jämna ut en avkastning som har understigit en skälig avkastning, eftersom en del nätinnehavare annars för säkerhets skull kontinuerligt skulle prissätta sin överföringstjänst så att avgiften ligger över den godtagbara nivån i syfte att undvika att avkastningsmålet av en slumpartad eller oförutsägbart orsak inte uppnås.

Perioden för utjämning av en avkastning som understiger en skälig avkastning begränsas till nästa tillsynsperiod. Efter denna period kan avkastningen inte längre utjämnas. För att undvika att en ändring i en ägares avkastningskrav eller byte av nätinnehavare leder till att belopp som understiger en skälig avkastning tas ut i efterskott under en lång tid är det ändamålsenligt att begränsa utjämningsperiodens längd. För att förhindra en betydande överprissättning ska nätinnehavaren i samband med återbäring betala ränta på det belopp som betalas tillbaka till kunden, om avkastningen av nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit beloppet av en skälig avkastning med minst 5 procent. Räntan på det belopp som ska sänkas beräknas som årlig ränta på hela det belopp som ska sänkas för den tillsynsperiod som utgått enligt genomsnittsräntan på eget kapital bestämt i enlighet med beslutet om fastställande.

I 2 mom. finns som en precisering till bestämmelserna i den gällande elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen ett omnämnande av att det beslut som avses i 1 mom. inte får meddelas, om inte det beslut om fastställande som gäller tillsynsperioden i fråga har vunnit laga kraft. I praktiken har detta varit fallet även vid tillämpningen av de gällande bestämmelserna.

Enligt 3 mom. kan Energimarknadsverket av vägande skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. Med ett sådant vägande skäl som berättigar till förlängning av utjämningsperioden avses t.ex. att Energimarknadsverkets beslut enligt denna paragraf

på grund av ändringssökande har förändrats betydligt under utjämningsperioden. Att genomföra en utjämnung under den återstående utjämningsperioden kan i ett sådant fall leda till oändamålsenligt stora förändringar i avgifterna för överföringstjänsterna för både nätinnehavarna och deras kunder. Bestämmelsen motsvarar gällande tillämpningspraxis enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen.

15 §. Överlåtelse av nätaffärsverksamhet och nätinnehavarnas fusionering under en tillsynsperiod. I paragrafen föreskrivs det om förlängning av tillsynsperioden och överföring av ansvar när en nätinnehavare överlåter nätverksamheten till en ny verksamhetsutövare eller när en nätinnehavare fusioneras med en annan nätinnehavare. Bestämmelsen tillämpas även på partiell överlåtelse av nätverksamhet t.ex. i situationer där en nätinnehavare av en annan nätinnehavare köper ett nät inom ett betydande geografiskt område.

Bestämmelsen innehåller en allmän princip om överlåtelse av nätverksamhet enligt vilken beslutet om fastställande inklusive de skyldigheter och rättigheter som är förknippade med det och som gäller den nätverksamhet som ska överlåtas eller överföras också tillämpas på den mottagande verksamhetsutövaren för återstoden av tillsynsperioden. Mottagaren eller den övertagande nätinnehavaren ansvarar för återbäring av avgifter för överföringstjänster enligt 14 § till den överlåtande nätinnehavarens kunder också till den del återbäringen hänför sig till en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen får på motsvarande sätt räkna sig till godo den i 14 § avsedda rätten att höja avgifterna för överföringstjänsterna också till den del denna rätt hänför sig till den överlåtande nätinnehavarens verksamhet under en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Till denna del motsvarar bestämmelsen principen om överföring av tillgångar och skulder i lagstiftningen om fusion mellan sammanslutningar. I händelse av att det uppstår oklarhet om omfattningen av det ansvar som överförs finns det i 2 mom. en bestämmelse enligt vilken Energimarknadsverket på begäran av överlåtaren och motta-

garen ska meddela särskilt ett beslut i vilket det belopp som överförs fastställs för överlåtelsestidpunkten. Överlåtaren och mottagaren ska ha rätt att söka ändring i beslutet. Energimarknadsverket ska ha tillgång till motsvarande uppgifter som har fastställts av en revisor, om inte den som framfört begäran kan leverera ett fastställt, särredovisat bokslut så att ett särskilt beslut kan meddelas. Energimarknadsverket har med stöd av 30 § rätt att få de uppgifter som behövs. Bestämmelsen motsvarar gällande tillämpningspraxis enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen 4 kap. **Påföljder**

16 §. Påföljdsavgift. I paragrafen föreskrivs om påföljdsavgift. Det är fråga om en administrativ påföljd som kan påföras näringsidkare som bryter mot eller försummar de bestämmelser som anges i paragrafen. Syftet med bestämmelsen är att uppfylla kraven enligt artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet på de befogenheter som energitillsynsmyndigheterna åtminstone ska få samt påföljder.

Enligt förslaget ska påföljdsavgift först och främst tas ut som påföljd för brott mot eller försummelse av de centrala bestämmelserna i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. I de flesta fall utgör bakgrunden till dessa bestämmelser de skyldigheter för näringsidkare som anges i elmarknadsdirektivet eller naturgasmarknadsdirektivet. Det föreslås att påföljdsavgift fastställs som påföljd för brott mot eller försummelse av de centrala bestämmelserna i elhandelsförordningen och bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 18 i elhandelsförordningen, eller bestämmelser i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 10.10 eller 40.4 i elmarknadsdirektivet eller artikel 10.10, 15.3 eller 44.4 i naturgasmarknadsdirektivet. På motsvarande sätt föreslås det att påföljdsavgift ska fastställas som påföljd för innehavare av lagringsanläggningar för naturgas eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas för brott mot eller försummelse av de centrala bestämmelserna i naturgasnätförordningen eller bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som

kommissionen antagit med stöd av artikel 23. Kommissionens förordningar och beslut som nämns är direkt förpliktande rätt i medlemsstaterna och i dem utfärdas kompletterande unionslagstiftning om den inre marknaden för el och naturgas. I de ovannämnda fallen förutsätter kravet i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet på säkerställande av ett effektivt genomförande av unionens lagstiftning om den inre marknaden för energi att kravet förenas med hot om påföljdsavgift. Förslaget gäller dock inte bestämmelserna om överföringsnätinnehavare i naturgasnätförordningen, eftersom förordningen inte under giltighetstiden för undantag som gäller enskilda marknader tillämpas på de naturgasöverföringsnät som finns i Finland.

Det föreslås att påföljdsavgift även fastställs som påföljd för brott mot eller försummelse av de centrala energitillsynsmyndigheternas beslut som gäller nättinnehavare. Sådana beslut är Energimarknadsverkets lagakraftvunna beslut som avses i 10 § 1 mom. 2—6 punkten och 14 § samt de lagakraftvunna beslut av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete. Även till denna del grundar sig bestämmelserna om påföljdsavgift på kraven i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet.

Påföljdsavgift ska påföras för brott mot eller försummelse av de centrala bestämmelserna då förseelsen eller försummelsen har betydande konsekvenser eller avsikten med verksamheten har stridit mot målen med bestämmelserna. Skyldigheterna enligt elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen eller enligt motsvarande unionslagstiftning gäller ofta säkerställande av att systemet fungerar. I detta fall kan en förseelse eller försummelse som för en enskild kunds del orsakat liten skada i själva verket vara en del av en förseelse eller försummelse som kan äventyra t.ex. hur el- eller naturgassystemet fungerar tekniskt eller hur marknadssystemet fungerar i någon del av marknaden. Eftersom förseelsernas art och deras konsekvenser kan variera avsevärt i olika fall, ska den myndighet som föreslår påföljdsavgiften och den domstol som påför påföljdsavgiften ha tillräckligt om-

fattande prövningsrätt vid bedömningen av påföljdsavgiften.

Framställningen om påföljdsavgift och beslutet om påförande av den ska grunda sig på normer som har utfärdats i lag och på förseelser av dem. Det bör dock påpekas att elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen har preciserats genom omfattande och med tanke på lagstiftningen betydande bestämmelser på förordningsnivå. Preciserande bestämmelser av detta slag har utfärdats om t.ex. vissa centrala systemskyldigheter såsom mätning av leveranser och utredning av handeln. De bestämmelser på förordningsnivå som preciserar de huvudsakliga skyldigheterna enligt lag kan vara till hjälp för tolkningen vid bedömningen av om en huvudsaklig skyldighet har brutits mot.

Framställningen om påföljdsavgift och påförandet av påföljdsavgift är förknippade med prövningsrätt som Energimarknadsverket och marknadsdomstolen kan använda vid åtgärds- och beslutsprövningen. För att undvika klart orimliga påföljder kan Energimarknadsverket låta bli att föreslå påföljdsavgift eller marknadsdomstolen låta bli att påföra påföljdsavgift t.ex. när förfarandet kan anses ringa eller påförandet av avgiften kan anses omotiverat i övrigt med tanke på målen med bestämmelserna. Till exempel en tidsmässigt begränsad verksamhet eller en verksamhet som har små ekonomiska konsekvenser kan anses ringa.

Energimarknadsverket kan innan det framställer ett förslag om påförande av påföljdsavgift även inom ramen för sina andra befogenheter försöka ändra den näringsidkares verksamhet som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen. Verket kan även använda sina befogenheter parallellt för att uppnå en förändring i näringsidkarens verksamhet.

Enligt 2 mom. i paragrafen kan påföljdsavgift också påföras sådana näringsidkare som genom ett företagsköp eller företagsarrangemang har övertagit en näringsverksamhet som varit delaktig i en förseelse eller försummelse. Således kan näringsidkaren inte befrias från påföljdsavgift genom att till någon annan överlåta den näringsverksamhet där förseelsen eller försummelsen har skett.

I 3 mom. i paragrafen tas det in en bestämmelse som säkerställer genomförandet av ne bis in idem-bestämmelsen och som krävs enligt grundlagsutskottets utlåtandep Praxis i fråga om administrativa påföljder. Enligt bestämmelsen kan påföljdsavgift inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff eller den som för samma brott eller försummelse genom ett lagakraftvunnet beslut har påförts en påföljdsavgift enligt konkurrenslagen (948/2011).

17 §. Påförande av påföljdsavgift. I paragrafen föreskrivs om påförande av påföljdsavgift. Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen på skriftlig framställning av Energimarknadsverket. Avgiften ska betalas till staten.

18 §. Påföljdsavgiftens storlek. I paragrafen föreskrivs om på vilka grunder påföljdsavgiftens storlek ska påföras. När påföljdsavgiftens storlek påförs ska hänsyn tas till hur allvarlig förseelsen eller försummelsen är. Enligt 1 mom. ska påföljdsavgiftens storlek bestämmas utgående från en helhetsbedömning där det tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen samt varaktigheten. Med förseelsens eller försummelsen omfattning avses även hur ofta den ägt rum. Påföljdsavgiften får vara högst 10 procent av näringsidkarens omsättning för det senaste år över vilket förseelsen eller försummelsen sträckt sig.

I 2 mom. föreskrivs om fastställande av omsättning för de affärsverksamheter som används som beräkningsgrund för omsättningen och som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på. Till exempel i situationer där någon brutit mot bestämmelserna om åtskiljande kan det anses att avsikten med förseelsen eller försummelsen har varit att inverka på alla de affärsverksamheter i fråga om vilka åtskiljandeskyldigheten har brutits.

19 §. Preskription av påföljdsavgiften. I paragrafen föreskrivs om preskription av påföljdsavgiften. Energimarknadsverket ska

göra en framställning till marknadsdomstolen om påförande av påföljdsavgift inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde, för att preskriptionstiden ska avbrytas. Energimarknadsverkets åtgärder för utredning av förseelsen eller försummelsen avbryter preskriptionstiden som då börjar löpa från början. Avsikten är således att även Energimarknadsverkets andra åtgärder än meddelande av tillsynsbeslut avbryter preskriptionen.

Tidsgränsen enligt 2 mom. på tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde får dock inte överskridas. Behandling av ärendet i ett rättsväsende inverkar inte på preskriptionen.

20 §. Behandlingen av ett påföljdsavgifts-ärende vid marknadsdomstolen. I paragrafen föreskrivs om behandlingen av ett påföljdsavgiftsärende vid marknadsdomstolen. Förfarandet motsvarar den process som avses i konkurrenslagen.

Ett ärende som gäller påföljdsavgift blir anhängigt vid marknadsdomstolen genom Energimarknadsverkets framställning som avses i 17 §. Framställningen ska göras skriftligen.

Då framställningen om påförande av påföljdsavgift har inkommit till marknadsdomstolen ska ärendet före den egentliga behandlingen förberedas under ledning av överdomaren eller en marknadsrättsdomare så att det kan avgöras utan dröjsmål. Någon förberedelse behövs inte om framställningen lämnas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundad.

Vid förberedelsen av ärendet ska den näringsidkare som framställningen gäller ges tillfälle att bemöta framställningen muntligt eller skriftligt. Med anledning av framställningen kan också den näringsidkare som försummelsen eller förseelsen riktar sig mot höras. Förberedelsen får avslutas även om parten inte har bemött framställningen.

Marknadsdomstolen kan ålägga en part att infinna sig till ett sammanträde och att lägga fram sin affärskorrespondens och bokföring

samt protokoll och andra handlingar som klarlägger grunden till framställningen.

Enligt 4 mom. finns övriga bestämmelser om behandling och utredning av ett ärende vid marknadsdomstolen i lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Momentet träder i kraft den 1 september 2013. På behandlingen och utredningen vid marknadsdomstolen av ett ärende som gäller påföljdsavgift och som har blivit anhängigt vid marknadsdomstolen före detta tillämpas övergångsbestämmelsen i 41 §.

5 kap. Energimarknadsverkets övervakning av koncessioner

21 §. Kapitlets tillämpningsområde. I paragrafen finns en förteckning över vilka beslut som omfattas av övervakningen av koncessioner enligt 5 kap. Bestämmelsen motsvarar gällande tillämpningspraxis enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. Övervakningen av ministeriets beslut i ärenden som gäller projekttillstånd ska dock överföras till Energimarknadsverket. Övervakningen av ärenden som gäller koncessioner koncentreras i sin helhet till Energimarknadsverket.

22 §. Energimarknadsverkets allmänna befogenhet när det gäller övervakning av koncessioner. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets allmänna tillsynsbefogenheter när det gäller övervakning av koncessioner. Verket har befogenheter att förplikta den vars koncession övervakas att rätta sin förseelse eller försummelse. Energimarknadsverket har rätt att i det förpliktande beslutet även förordna om på vilket sätt förseelsen eller försummelsen ska rättas. Bestämmelsen motsvarar gällande tillämpningspraxis enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen.

23 §. Återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd. I paragrafen föreskrivs om villkoren för när Energimarknadsverket kan återkalla ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd samt en sådan befrielse eller ett sådant undantagslov som avses i 12 § i elmarknadslagen eller 2 kap. 4 eller 4 a § eller 6 kap. 1 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen.

Energimarknadsverket kan återkalla ett tillstånd, en befrielse eller ett undantagslov, om tillståndshavaren upphör med nätverksamheten eller om tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd. Tillståndshavaren ska uppfylla förutsättningarna för beviljande av tillstånd under hela den tiden som tillståndet, undantagslovet eller befrielsen gäller.

Tillstånd, undantagslov eller befrielser kan även i fortsättningen återkallas på grund av förseelser. Det är möjligt att återkalla tillstånd, om tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot tillståndsvillkoren, elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, elhandelsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den eller mot en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av elmarknadsdirektivet eller naturgasmarknadsdirektivet, eller om tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot naturgasnätförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den, till de delar de ska tillämpas i Finland. En förutsättning för återkallelse på grund av förseelse är att tillståndshavaren i förväg getts en varning om att tillståndet kommer att återkallas och varningen inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

24 §. Åtgärder med anledning av återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd. I paragrafen föreskrivs om åtgärder till följd av återkallelse av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd samt en befrielse som avses i 12 § i elmarknadslagen eller 6 kap. 1 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen. Enligt 1 mom. ska Energimarknadsverket vid behov besluta om de åtgärder som ska vidtas för att upprätthålla nätverksamheten i fråga.

I 2 mom. föreskrivs i enlighet med bestämmelserna i den gällande elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen om Energimarknadsverkets rätt att besluta om överföring av nättillståndet och inlösning av nätet mot full ersättning i situationer där det inte avtalas om överföring av elnätet eller naturgasnätet till en annan nätinnehavare. I fråga

om grunderna för ersättningen och hur den fastslås ska det som föreskrivs om inlösningsförfarandet och inlösningssättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) iakttas.

25 §. Hindrande av olovligt byggande av elnät och naturgasnät. I paragrafen föreskrivs om hindrande av att elnät och naturgasnät byggs utan tillstånd. Energimarknadsverket har i överensstämmelse med tillämpningspraxis enligt den gällande elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen rätt att bestämma att byggandet av ett elnät eller ett naturgasnät ska avbrytas eller förbjuda användningen av nätet, om byggnadsarbetet har inletts eller nätet byggts utan tillstånd eller rätt enligt elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen.

6 kap. Samarbete mellan myndigheter

26 §. Energimarknadsverkets allmänna skyldighet att samarbeta. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets samarbete med andra myndigheter. Bestämmelserna om den nationella energitillsynsmyndighetens samarbetskyldighet i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet sätts i kraft genom bestämmelsen.

I 1 mom. föreskrivs om Energimarknadsverkets skyldighet att i frågor som hänför sig till verkets uppgifter främja samarbetet med andra nationella myndigheter i energibranschen.

Enligt 2 mom. ska Energimarknadsverket vid skötseln av de uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten samarbeta med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, andra EES-staters energitillsynsmyndigheter och kommissionen på det sätt som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning. Energimarknadsverket har rätt att ansluta sig till organisationer som främjar energitillsynsmyndigheternas tillsynssamarbete samt delta i andra arrangemang som främjar EES-staternas energitillsynsmyndigheters tillsynssamarbete.

27 §. Myndigheternas tillsynssamarbete. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets rätt att i frågor som hör till verkets behörighet utöva tillsynssamarbete med Fi-

nansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, konsumentombudsmannen, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, en annan EES-stats energitillsynsmyndighet och kommissionen samt på begäran ge handräckning då dessa utför tillsyns- eller kontrolluppgifter som hänför sig till ett elföretag eller naturgasföretag.

28 §. Energimarknadsverkets rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter utöver det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Energimarknadsverket har rätt att trots sekretessbestämmelserna lämna ut uppgifter till de aktörer som räknas upp i 1 mom. Bestämmelsen är nödvändig för att möjliggöra tillsynssamarbetet mellan myndigheter.

Enligt 2 mom. ska Energimarknadsverkets rätt att lämna ut uppgifter begränsas till endast sådana uppgifter som behövs för att en myndighet som nämns i 1 mom. ska kunna utföra sina uppgifter. Om uppgifter lämnas ut till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ förutsätts det dessutom att dessa har motsvarande sekretessplikt som Energimarknadsverket i fråga om de uppgifter som lämnas ut.

I 3 mom. begränsas Energimarknadsverkets rätt att lämna ut sekretessbelagda uppgifter som verket fått av en myndighet i en annan stat eller ett internationellt organ, om inte den myndighet som gett uppgifterna har gett sitt uttryckliga samtycke till utlämningen. Uppgifterna får endast användas för skötsel av de uppgifter som avses i denna lag eller för de ändamål som samtycket getts för.

7 kap. Procedurer

29 §. Särskilda bestämmelser om hur Energimarknadsverket ska handlägga en begäran om utredning. I paragrafen föreskrivs om de behandlingskrav som anges i artikel 37.11 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.11 i naturgasmarknadsdirektivet och som Energimarknadsverket ska iakttä vid behandlingen av en begäran om utredning som gäller nätt innehavare och innehavare av en lag-

ringsanläggning för naturgas eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas. Enligt bestämmelsen ska Energimarknadsverket behandla en begäran om utredning som gäller ovannämnda aktörer inom två månader från det att verket mottagit begäran. Energimarknadsverket kan förlänga tidsfristen för behandlingen, om behandlingen av begäran om utredning förutsätter att ytterligare uppgifter inhämtas. I det senare fallet kan tidsfristen förlängas med högst två månader, och efter detta kan tidsfristen ytterligare förlängas, om den som begärt utredningen samtycker till detta.

30 §. Energimarknadsverkets rätt att få uppgifter av den som övervakas eller andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden. I paragrafen föreskrivs om lämnande av uppgifter till Energimarknadsverket på det sätt som förutsätts i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet. Paragrafens 1 mom. motsvarar gällande tillämpningspraxis enligt elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. Enligt 2 mom. har en behörig tjänsteman vid Energimarknadsverket rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som Energimarknadsverket har meddelat samt de beslut av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som grundar sig på artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete. Granskning får emellertid inte utföras i lokaler som omfattas av hemfriden och som används för permanent boende. En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de el- eller naturgasanläggningar och el- eller naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som ska granskas och utskrift av de registreringar som finns i datasystemet. Bestämmelser om att förseelser mot skyldigheten att lämna

uppgifter får förenas med vite finns i 31 § i denna lag.

31 §. Vite. Enligt paragrafen kan Energimarknadsverket förena ett beslut, förbud eller åläggande som det meddelat med stöd av denna lag med vite. Det föreslås att bestämmelserna i 39 § 2 mom. i den gällande elmarknadslagen och 7 kap. 2 § 2 mom. i den gällande naturgasmarknadslagen kompletteras så att alla beslut som Energimarknadsverket fattar och förbud eller åläggande som det meddelar med stöd av denna lag kan förenas med vite vid behov. Vid vitesföreläggande och utdömning av vite iaktas det förfarande som föreskrivs i viteslagen. Vitesbeloppet ska övervägas så att det kan antas uppfylla den huvudsakliga skyldigheten.

32 §. Överföring av ett ärende till Konkurrens- och konsumentverket. Nätinnehavarna är nästan alltid företag som har dominerande ställning på marknaden. Leverantörerna av naturgas har också ofta dominerande ställning på marknaden i sina verksamhetsområden. Även andra företag som är verksamma på naturgasmarknaden kan ha dominerande ställning på marknaden eller så tillämpas på dem bestämmelserna om förbjudna konkurrensbegränsningar i konkurrenslagen. Till dessa delar kan tillämpningsområdena för elmarknadslagen och konkurrenslagen och för naturgasmarknadslagen och konkurrenslagen vara överlappande. Det vore ändamålsenligt om endast ett beslut fattades om samma ärende. Därför föreslås det i paragrafen att Energimarknadsverket kan hänskjuta ärenden som gäller konkurrensbegränsningar för behandling enligt konkurrenslagen. På motsvarande sätt ska även Konkurrens- och konsumentverket till Energimarknadsverket kunna hänskjuta ärenden som klart omfattas av specialbestämmelserna i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. I ett beslut om hänskjutande av ett ärende får ändring inte särskilt sökas genom besvär.

33 §. Verkställande av Europeiska kommissionens beslut om överensstämmelse med riktlinjerna. I paragrafen inkluderas den bestämmelse om överensstämmelse med riktlinjerna som förutsätts enligt artikel 39 i elmarknadsdirektivet och artikel 43 i naturgasmarknadsdirektivet. Kommissionen kan enligt direktiven fatta beslut om att den anser

att ett beslut av Energimarknadsverket inte överensstämmer med de riktlinjer som getts med stöd av elhandelsförordningen, naturgasnätetsförordningen, elmarknadsdirektivet eller naturgasmarknadsdirektivet. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets skyldighet att ta upp ett beslut till ny behandling i sådana fall där kommissionen genom beslut har konstaterat att Energimarknadsverkets beslut inte överensstämmer med riktlinjerna. Energimarknadsverket ska utan dröjsmål ta upp ärendet till ny behandling efter det att kommissionens beslut har vunnit laga kraft. Energimarknadsverket behöver inte nödvändigtvis tillämpa kommissionens beslut som sådant, utan verket har även möjlighet att avgöra ärendet på något annat sätt. Energimarknadsverket ska inom två månader meddela ett nytt beslut som överensstämmer med riktlinjerna samt underrätta kommissionen om beslutet.

34 §. Hur påföljdsavgiften verkställs. I paragrafen föreskrivs om hur påföljdsavgiften verkställs. Enligt 1 mom. verkställs en påföljdsavgift utan dom eller beslut med iakttagande av det som bestäms i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Rättsregistercentralen ska se till att avgiften verkställs.

Enligt 2 mom. ska beslut av marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen om bestämmande av en påföljdsavgift meddelas Rättsregistercentralen. Om högsta förvaltningsdomstolen ändrar marknadsdomstolens beslut så att en påföljdsavgift avlyfts eller beloppet ändras, ska högsta förvaltningsdomstolen underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut.

Enligt 3 mom. ska Rättsregistercentralen utan ansökan återbetala en påföljdsavgift, om det beslut som gäller avgiften har upphävts eller om avgiftsbeloppet har sänkts.

35 §. Handräckning av polisen. I paragrafen föreskrivs om polisens skyldighet att ge handräckning. Handräckning kan komma i fråga vid fullgörandet av skyldigheter som har förelagts av såväl Energimarknadsverket som ministeriet. Polismyndigheten ska vid behov bistå också vid verkställandet av de tvångsmedel som avses i 25 §.

8 kap. Ändringssökande

36 §. Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av denna lag. Ändringssökande som gäller Energimarknadsverkets beslut består av två steg i enlighet med gällande tillämpningspraxis. Bestämmelser om sökande av ändring i beslut av fullföljdsdomstolar finns i 37 §. Den gällande rätten att söka ändring preciseras i enlighet med kraven i direktiven så att den utvidgas till att gälla beslut som Energimarknadsverket har meddelat i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 §.

I 1 mom. föreskrivs om rätten att söka ändring hos förvaltningsdomstolen. Ändring i beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av denna lag söks i regel hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

I 2 mom. föreskrivs om sökande av ändring hos marknadsdomstolen i ett beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av 3 kap. i denna lag samt i ett beslut som Energimarknadsverket i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 §. Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen, som träder i kraft den 1 september 2013. Med tanke på ändringssökande som gäller beslut som Energimarknadsverket har meddelat före denna tidpunkt finns det övergångsbestämmelser i 42 § i lagen.

Enligt 3 mom. får i Energimarknadsverkets beslut om att utföra granskningar eller ge handräckning ändring inte sökas särskilt genom besvär.

37 §. Sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i beslut som förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag. Ändringssökande som gäller Energimarknadsverkets beslut består av två steg i enlighet med gällande tillämpningspraxis.

Enligt 1 mom. får ändring i beslut som förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut med anledning av besvär som anförts i fråga om ett beslut som Energimarknadsverket meddelat med stöd av 10, 11, 13 eller 14 § ska enligt artikel 37 i elmarknadsdirektivet och artikel 41 i naturgasmarknadsdirektivet iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

I 2 mom. föreskrivs om Energimarknadsverkets rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat i fråga om Energimarknadsverkets framställning om påförande av påföljdsavgift eller genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat Energimarknadsverkets beslut. Ändring i marknadsdomstolens beslut som gäller påförande av påföljdsavgift får sökas även i fråga om påföljdsavgiftens belopp. Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att ge Energimarknadsverket fortsatt besvärsrätt till följd av i synnerhet den tillsynsuppgift i fråga om allmänt intresse som verket har. Energimarknadsverkets fortsatta besvärsrätt stöds även av bestämmelserna i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet och artikel 41 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Det är på dessa grunder nödvändigt att för tydlighetens skull ge Energimarknadsverket fortsatt besvärsrätt i de beslut som det fattar som tillstånds- och tillsynsmyndighet.

38 §. Verkställbarhet av Energimarknadsverkets beslut. I paragrafen föreskrivs om verkställbarhet av beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av denna lag i enlighet med motsvarande bestämmelser i den gällande elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen. Energimarknadsverkets beslut ska på det sätt som krävs i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet i huvudsak vara verkställbara även om de överklagats. I paragrafen utvidgas den huvudsakliga verkställbarheten i jämförelse med gällande tillämpningspraxis så att den

täcker även andra beslut av Energimarknadsverket än de föreslagna tillsyns- och fastställandebesluten i 10, 11 och 14 §. Beslut av detta slag är t.ex. beslut som Energimarknadsverket har meddelat i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet. I enlighet med gällande tillämpningspraxis får ett sådant beslut enligt den föreslagna 9 § som gäller återbäring till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömande av vite dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Fullföljdsdomstolen får dessutom meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut i enlighet med de allmänna bestämmelserna i förvaltningsprocesslagen.

9 kap. Ikraftträdande

39 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs om lagens ikraftträdande. Det föreslås att 20 § 4 mom. och 36 § 2 mom. i lagen ska träda i kraft den 1 september 2013. Lagen om rättegång i marknadsdomstolen genom vilken behandlingen av ärenden vid marknadsdomstolen reformeras träder också i kraft vid denna tidpunkt. På ärenden som inlett i marknadsdomstolen under tiden mellan lagens beräknade ikraftträdande och den 1 september 2013 tillämpas övergångsbestämmelsen i 41 och 42 §.

40 §. Övergångsbestämmelser om beslut om fastställande. I paragrafen föreskrivs om övergångsbestämmelser om beslut om fastställande.

Enligt 1 mom. förblir beslut om fastställande enligt 10 § som meddelats före den föreslagna lagens ikraftträdande i kraft då denna lag träder i kraft, men bestämmelserna i den föreslagna lagen tillämpas dock på ändring av besluten. Om grunden för ändringen är 13 § 1 mom. 4 punkten, dvs. det finns vägande skäl till följd av en väsentlig förändring i omständigheterna som inträffat efter att beslutet meddelades, och förändringen i omständigheterna har inträffat före den föreslagna lagens ikraftträdande, anses förändringen i omständigheterna dock ha inträffat efter det att lagen trädde i kraft. Om grunden för ändringen är 13 § 1 mom. 2 punkten, dvs. en ändring som grundar sig på en ändring i lagstiftningen, kan Energimarknadsverket

besluta att ändringen i ett beslut om fastställande som meddelats för en viss tid träder i kraft vid ingången av det kalenderår som följer på det kalenderår som börjar efter det att lagen trädde i kraft. I detta fall tillämpas bestämmelserna i denna lag samt de materiellt-rättsliga bestämmelserna i elmarknadslagen och lagen om ändring av naturgasmarknadslagen på ett tillsynsbeslut enligt 14 § som gäller den tillsynsperiod som pågick då lagarna trädde i kraft, till de delar beslutet gäller tiden efter det att ändringen i beslutet om fastställande trädde i kraft.

Genom 2 mom. förlängs giltighetstiden för en tillsynsperiod enligt 10 § 1 mom. 1 punkten som gäller en naturgasnätinnehavare och som börjat den 1 januari 2010 och för ett beslut enligt 10 § 1 mom. 6 punkten som meddelats för viss tid med två år, dvs. till och med den 31 december 2015. Avsikten med bestämmelsen är att i fråga om el- och naturgasnätinnehavare övergå till enhetliga tillsynsperioder. Detta underlättar tillämpningen av enhetliga tillsynsmetoder.

41 §. Övergångsbestämmelse om behandlingen av påföljdsavgiftsärenden. I paragrafen föreskrivs om övergångsbestämmelsen om behandlingen av påföljdsavgiftsärenden i marknadsdomstolen. Enligt bestämmelsen ska bestämmelserna i 20 § 1–3 mom. i denna lag tillämpas på behandling och utredning i marknadsdomstolen av påföljdsavgiftsärenden som har blivit anhängiga vid marknadsdomstolen före den 1 september 2013. I övrigt finns bestämmelser om behandling och utredning av ärenden i marknadsdomstolen i förvaltningsprocesslagen och marknadsdomstolslagen (1527/2001). Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt. Övergångsbestämmelsen har samband med ikraftträdandet av lagen om rättegång i marknadsdomstolen. Nämda lag träder i kraft efter det att denna lag har trätt i kraft.

42 §. Övergångsbestämmelse om sökande av ändring. Lagens 36 § 2 mom. och lagen om rättegång i marknadsdomstolen träder i kraft den 1 september 2013. Eftersom avsikten är att den föreslagna lagen ska träda i kraft redan före denna tidpunkt, utfärdas det i denna paragraf övergångsbestämmelser för det ändringssökande som gäller beslut som

Energimarknadsverket har meddelat före denna tidpunkt och som överförs till marknadsdomstolen.

1.4 Lagen om Energimarknadsverket

I propositionen föreslås att det utfärdas en ny lag om Energimarknadsverket. I lagen föreskrivs om Energimarknadsverkets uppgifter och förvaltning samt ställningen för de tjänstemän som sköter uppgifter som hör till den nationella energitillsynsmyndigheten.

1 §. Uppgifter. I paragrafen föreskrivs om Energimarknadsverkets uppgifter. Energimarknadsverket finns för tillsyn och kontroll av el- och naturgasmarknaden, främjande av verksamheten på el- och naturgasmarknaden samt verkställighetsuppgifter inom energipolitiken och utsläppshandeln med växthusgas-er.

I 2 mom. finns en förteckning över den lagstiftning i vilken uppgifter föreskrivs för Energimarknadsverket.

I 3 mom. föreskrivs om de uppgifter som Energimarknadsverket ska sköta i egenskap av nationell tillsynsmyndighet. Energimarknadsverket sköter de uppgifter som hör till den nationella tillsynsmyndigheten och som det föreskrivs om i den unionslagstiftning som anges i momentet. Genom bestämmelsen utses Energimarknadsverket till nationell energitillsynsmyndighet på det sätt som förutsätts i artikel 35.1 i elmarknadsdirektivet och artikel 39.1 i naturgasmarknadsdirektivet.

Enligt 4 mom. har Energimarknadsverket till uppgift att samla in uppgifter som föreskrivits för investeringsprojekt som hänför sig till energiinfrastruktur inom Europeiska unionen och att anmäla dem till kommissionen. Med uppgiften avses uppgifter som motsvarar de uppgifter som anges i rådets förordning (EU, Euratom) nr 617/2010 om anmälan till kommissionen av projekt för investeringar i energiinfrastruktur inom Europeiska unionen och om upphävande av förordning (EG) nr 736/96. Denna har ogiltigförklarats genom EU-domstolens beslut av den 6 september 2012 (Mål C-490/10).

I 5 mom. föreslås det att Energimarknadsverket dessutom ska bidra till att främja målen för den nationella energipolitiken, följa

den nationella och internationella utvecklingen inom sitt verksamhetsområde, ta initiativ till utveckling av lagstiftning som hänför sig till dess verksamhetsområde, ge utlåtanden som hänför sig till dess verksamhetsområde samt bistå arbets- och näringsministeriet i beredningen av ärenden som hänför sig till dess verksamhetsområde. Energimarknadsverket ska när det sköter de uppgifter som avses i detta moment anpassa verksamheten till kraven på den nationella energitillsynsmyndighetens oberoende enligt artikel 37 i elmarknadsdirektivet och artikel 39.4 i naturgasmarknadsdirektivet. I 6 mom. föreskrivs om möjligheten att ge Energimarknadsverket också andra uppgifter som lämpar sig för dess verksamhetsområde enligt vad som bestäms särskilt.

2 §. Administrativ ställning. Enligt paragrafen ankommer behandlingen i statsrådet av ärenden som gäller Energimarknadsverket på arbets- och näringsministeriet. Energimarknadsverket hör till arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde.

3 §. Överdirektör. I paragrafen föreslås det bestämmelser om överdirektörens ställning som chef för Energimarknadsverket, utnämnan- de av överdirektören till tjänsten, tjänstens behörighetsvillkor och att tjänsten tillsätts för en viss tid. Enligt 1 mom. är chef för Energimarknadsverket en överdirektör.

Elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att en tjänst inom högsta ledningen i den nationella energitillsynsmyndigheten tillsätts för en viss tid och att möjligheterna att på nytt utnämnas till tjänsten begränsas. Enligt 2 mom. utnämns överdirektören av statsrådet. Tjänsten som överdirektör tillsätts för en viss tid på 5—7 år. Samma person kan utses till överdirektör för högst två mandatperioder i följd.

Enligt 3 mom. ska bestämmelserna i 22 § i statstjänstemannalagen (750/1994) om möjligheten att ställa en tjänsteman till statsrådets disposition för en viss tid inte tillämpas på överdirektören. Den föreslagna bestämmelsen utgör ett undantag från de allmänna principerna i statstjänstemannalagen. Elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet förutsätter att medlemmar av högsta ledningen i den nationella energitillsynsmyndigheten kan avsättas endast om de inte läng-

re uppfyller villkoren i dessa direktiv eller har gjort sig skyldiga till fel enligt nationell lag.

4 §. Överdirektörens uppgifter. I paragrafen föreskrivs mera detaljerat än tidigare om överdirektörens uppgifter.

Energimarknadsverket är ett chefsverk vid vilket ärenden avgörs av överdirektören eller någon annan tjänsteman som har getts beslutanderätt genom verkets arbetsordning. Energimarknadsverkets verksamhet kan ordnas så att de av verkets beslut som ska fattas av den nationella energitillsynsmyndighet som avses i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet begränsas till endast överdirektörens beslutanderätt. Således kan överdirektörens tjänst kvarstå som den enda tjänsten som ska tillsättas för en viss tid. I fråga om andra uppgifter som hör till verket, t.ex. utsläppshandeln och administrativa ärenden, finns det inga hinder för att delegera beslutanderätten till också andra tjänstemän utan att dessa omfattas av kravet på att tjänsten ska tillsättas för en viss tid. Om överdirektören är förhindrad, måste beslut som gäller den nationella energitillsynsmyndighetens uppgifter tillfälligt även fattas av tjänstemän som fungerar som ställföreträdare och som i huvudsak leder beredningen. Det kan inte anses motiverat att direktiven ska tolkas så noggrant att kraven på tillsättning för en viss tid skulle gälla även tjänstemän som i egen- skap av överdirektörens ställföreträdare tillfälligt fattar beslut.

Enligt paragrafen har överdirektören till uppgift att 1) leda verksamheten vid Energimarknadsverket, 2) avgöra ärenden som ska avgöras vid Energimarknadsverket enligt a) elmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den, b) naturgasmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den, c) lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden, d) förordningen om en byrå för samarbete samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den, e) elhandelsförordningen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den, f) naturgasnätförordningen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den, g) riktlinjer som antagits med stöd av el- eller naturgasmarknadsdirektivet, 3) avgöra andra ärenden som ankommer på Energimarknadsverket, om inte beslutande-

rätten har getts till någon annan tjänsteman genom arbetsordningen, 4) se till att de uppgifter som ankommer på Energimarknadsverket sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

5 §. Oberoende i fråga om tjänstemän som sköter uppgifter som hör till den nationella energitillsynsmyndigheten. I paragrafen föreskrivs i enlighet med kraven i elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet om att en tjänsteman som sköter de av Energimarknadsverkets uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten i uppdraget ska vara oberoende av el- och naturgasföretag, får inte höra till förvaltningsrådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i el- eller naturgasbranschen och får inte vara anställd av ett företag i el- eller naturgasbranschen.

I 2 mom. föreskrivs om att på jäv för dem som avses i 1 mom. tillämpas bestämmelserna om jäv i förvaltningslagen (434/2003).

6 §. Företrädande av staten. I paragrafen föreslås bestämmelser om att Energimarknadsverket kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter samt inrättningar och sammanslutningar statens rätt och fördel i de ärenden som gäller Energimarknadsverket.

7 §. Närmare bestämmelser. I paragrafen föreskrivs om möjligheten att utfärda närmare bestämmelser om Energimarknadsverkets organisation, förvaltning och personal genom förordning av statsrådet.

8 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs om lagens ikraftträdande. Enligt 2 mom. ska den gällande lagen om Energimarknadsverket (507/2000) upphävas genom denna lag.

1.5 Konkurrenslagen

39 §. Utlämnande av sekretessbelagda handlingar till vissa myndigheter. Paragrafen ändras så att Finansinspektionen och Energimarknadsverket fogas till de myndigheter som avses i paragrafen, och till vilka Konkurrens- och konsumentverket har rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet och som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag. Bestämmel-

sen grundar sig på bestämmelserna om myndighetssamarbete i artikel 40 i elmarknadsdirektivet och artikel 44 i naturgasmarknadsdirektivet.

1.6 Lagen om Finansinspektionen

71 §. Rätt och skyldighet att lämna ut information. Det föreslås att paragrafen ändras så att Energimarknadsverket och Konkurrens- och konsumentverket fogas till de myndigheter som avses i paragrafen, och som Finansinspektionen trots sekretessbestämmelserna har rätt att lämna ut information till. Information får lämnas ut för skötseln av Energimarknadsverkets uppgifter och för skötseln av Konkurrens- och konsumentverkets uppgifter i anslutning till konkurrensärenden. Den information som lämnas ut ska gälla affärstransaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal för el eller naturgas och som leverantören ska bevara. Bestämmelsen grundar sig på bestämmelserna om myndighetssamarbete i artikel 40 i elmarknadsdirektivet och artikel 44 i naturgasmarknadsdirektivet.

1.7 Lagen om rättegång i marknadsdomstolen

1 kap. Allmänna bestämmelser

2 §. Konkurrens- och tillsynsärenden. Det föreslås att 1 mom. 2 punkten i paragrafen ändras så att elmarknadslagen från 1995, som avses i punkten, ersätts med den nya elmarknadslagen. Dessutom föreslås det att till 1 mom. fogas en ny 3 a punkt enligt vilken även de ärenden som avses i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden hör till marknadsdomstolens behörighet. Marknadsdomstolen ska handlägga de ärenden som avses i den nya 3 a punkten som konkurrens- och tillsynsärenden.

Lagen föreslås träda i kraft samma dag som lagen om rättegång i marknadsdomstolen, dvs. den 1 september 2013.

1.8 Marknadsdomstolslagen

1 §. Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe. Det föreslås att paragrafen

ändras så att elmarknadslagen från 1995, som avses i 1 mom. 3 punkten, ersätts med den nya elmarknadslagen. Dessutom föreslås det att till 1 mom. fogas en ny 4 a punkt enligt vilken även de ärenden som avses i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden hör till marknadsdomstolens behörighet.

5 §. Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter. Det föreslås att bestämmelsen i 2 mom. om behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter tillämpas även på de ärenden som avses i 1 § 1 mom. 4 a punkten i denna lag och de ärenden som avses i lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

2.1 Elmarknadslagen

Den föreslagna elmarknadslagen innehåller ett flertal bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter. Bemyndigandena att utfärda normer i den gällande elmarknadslagen (386/1995) reviderades genom lag 1172/2004 (RP 127/2004 rd) så att de motsvarar kraven i den nya grundlagen. I samband med detta slopades en del av bemyndigandena att utfärda normer och behörigheten att utfärda normer överfördes från ministeriet till statsrådet och Energimarknadsverket. Bemyndigandena att utfärda normer gjordes även mera exakta och noggrant avgränsade. De bemyndiganden att utfärda normer som föreslås i propositionen har utarbetats i enlighet med riktlinjerna i nämnda ändring.

Sådana centrala bestämmelser på lägre nivå som preciserar bestämmelserna i lagen utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning finns i 15, 22, 28, 47, 56, 63—65, 71, 73—75, 95, 100 och 110 § i den föreslagna elmarknadslagen. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om först och främst de utredningar som krävs i ansökan om tillstånd (15 §) samt innehållet i vissa planer och anmälningsskyldigheter och om anmälningsförfarandet (28, 64 och 65 §). Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser också om skyldigheter

som är centrala med tanke på elsystem och verksamheten på elmarknaden t.ex. mätningen av elleveranser (22 och 71 §), balansansvar (73 §) och balansavräkning (46 och 74 §) samt anmälningsskyldighet som hänför sig till systemförpliktelser (75 §). Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas även om distributionsavgifterna för elproduktionen och hur de bestäms i fråga om distributionsnätet (56 §). Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet utfärdas genom förordning av statsrådet (63 §). Den övre gränsen för vissa ersättningar i euro kan även justeras genom förordning av statsrådet så att den motsvarar förändringen i penningvärdet (95 och 100 §). Genom förordning av statsrådet kan det dessutom utfärdas närmare bestämmelser om de tekniska egenskaperna hos elektroniska datasystem för placeringen av elkablar (110 §).

Enligt propositionen ska genom förordning av ministeriet utfärdas närmare bestämmelser om i första hand tekniska ärenden som kräver en omfattande detaljerad reglering. Bemyndiganden för ministeriet att utfärda förordning finns i 45, 60, 75, 77 och 83 § i den föreslagna elmarknadslagen. Genom förordning av ministeriet kan det utfärdas närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska realiseras och innehållet i det (45 §), krav på oberoende i fråga om organisation och beslutsfattande för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet (60 §) och tekniska krav i fråga om anmälningar som hänför sig till systemförpliktelser t.ex. meddelandenas form och innehåll (75 §). Det kan även utfärdas detaljerade bestämmelser om bokföringsmässig särredovisning av elaffärsverksamheter (77 och 83 §).

Energimarknadsverkets normbeslut ska gälla detaljer och förfaringssätt i fråga om fullgörandet av de olika anmälningsskyldigheter som föreskrivits särskilt för företag inom elbranschen. Bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser på Energimarknadsverkets föreläggande finns i 9, 27, 48, 52, 57, 59, 68—70 och 83 § i den föreslagna elmarknadslagen. Energimarknadsverkets behörighet att utfärda normer gäller tillsyn

över företagen inom elbranschen och publicerande och anmälan av uppgifter som krävs för transparensen i villkor för tjänster (9, 27, 48, 52, 68, 70 och 83 §), de uppgifter som ska ges i utvecklingsplanen för distributionsnät (52 §), de uppgifter som ska meddelas kunderna i elfakturan (57 och 69 §) och de meddelanden som kunderna ska ges vid störningar (59 §).

I propositionen ingår ingen omfattande revidering av de bestämmelser och föreskrifter på lägre nivå som har utfärdats med stöd av den gällande elmarknadslagen (386/1995). Avsikten är att dessa bestämmelser och föreskrifter ska revideras i takt med att det blir nödvändigt att revidera innehållet i dem. Därför finns det i 117 § i förslaget till ny elmarknadslag en övergångsbestämmelse enligt vilken de förordningar och de föreskrifter av Energimarknadsverket som utfärdats med stöd av den elmarknadslag (386/1995) som ska upphävas förblir gällande till dess något annat bestäms eller föreskrivs med stöd av denna lag.

2.2 Naturgasmarknadslagen

Den föreslagna lagen om ändring av naturgasmarknadslagen innehåller ett flertal bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter. Avsikten med propositionen är bl.a. att förbättra exaktheten och avgränsningen i fråga om bemyndigandena att utfärda normer.

Sådana centrala bestämmelser på lägre nivå som preciserar bestämmelserna i lagen utfärdas genom förordning av statsrådet. Bemyndiganden för statsrådet att utfärda förordning finns i 3 kap. 2, 2 b och 3 a § i den föreslagna lagen. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om skyldigheter som är centrala med tanke på naturgassystemet och verksamheten på naturgasmarknaden t.ex. mätning av naturgasleveranser (3 kap. 2 §), utredningen av naturgashandeln (3 kap. 2 b §) och anmälningsskyldigheter i anslutning till systemförpliktelser (3 kap. 3 a §).

Genom förordning av ministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de tekniska kraven i fråga om anmälningarna i anslutning till systemförpliktelser t.ex. meddelandenas form och innehåll (3 kap. 3 a §).

Förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen innehåller dessutom ett flertal bemyndiganden för Energimarknadsverket att utfärda normer. Sådana bemyndiganden att utfärda närmare föreskrifter på föreläggande av Energimarknadsverket finns i 2 kap. 12 och 13 §, 3 kap. 2 a § och 4 kap. 2 och 3 § i den föreslagna naturgasmarknadslagen. De befogenheter att utfärda normer som föreslås för Energimarknadsverket gäller tillsyn över företagen inom naturgasbranschen och publicerande och anmälan av uppgifter som krävs för transparensen i villkor för tjänster (2 kap. 12 och 13 § samt 4 kap. 2 §), lämnande av uppgifter om naturgasförbrukning till kunderna (3 kap. 2 a §) och de uppgifter som ska meddelas kunderna i naturgasfakturan (4 kap. 3 §).

2.3 Lagen om Energimarknadsverket

Den föreslagna lagen om Energimarknadsverket innehåller ett bemyndigande enligt vilket närmare bestämmelser om verkets organisation, förvaltning och personal utfärdas genom förordning av statsrådet.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft så snart som möjligt. Orsaken till att lagarna ska sättas i kraft skyndsamt är Europeiska kommissionens beslut av den 21 november 2012 om att väcka talan mot Finland vid Europeiska unionens domstol, på grund av att Finland inte helt och hållet har införlivat elmarknadsdirektivet och naturgasmarknadsdirektivet i sin nationella lagstiftning. Kommissionen har i sin talan meddelat att den kräver att ett dagligt vite till ett betydligt belopp föreläggs för att effektivisera kravet. Avsikten med propositionen är att de bestämmelser som behövs för genomförandet av direktiven ska sättas i kraft innan domstolen meddelar sitt beslut om kommissionens talan och hot om vite föreläggs bindande. Även i fråga om direktiv 2009/28/EG om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor och om ändring och ett senare upphävande av direktiven 2001/77/EG och 2003/30/EG har det inletts ett långt framskridet överträdelseförfarande mot Finland.

De bestämmelser i elmarknadslagen, lagen om ändring av naturgasmarknadslagen och lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden som gäller ändringssökande och behandling av påföljdsavgift i marknadsdomstolen föreslås träda i kraft den 1 september 2013. Lagen om rättegång i marknadsdomstolen genom vilken behandlingen av ärenden i marknadsdomstolen revideras träder också i kraft vid denna tidpunkt. På ärenden som har inletts i marknadsdomstolen under tiden mellan de föreslagna lagarnas beräknade ikraftträdande och den 1 september 2013 tillämpas övergångsbestämmelserna i de föreslagna lagarna.

I övergångsbestämmelserna i elmarknadslagen och lagen om ändring av naturgasmarknadslagen har det för verksamhetsutövarna reserverats övergångsperioder i fråga om genomförande av de bestämmelser som kräver förändringar i t.ex. de datasystem som används för tillhandahållande av tjänsterna.

4. Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Näringsfrihet

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Principen om näringsfrihet enligt grundlagen betraktas som en huvudregel för näringsutövande, men det är dock möjligt att frånga denna regel genom att tillståndsplikt föreskrivs. Det ska alltid föreskrivas om tillståndsplikt genom lag som ska uppfylla de krav på noggrann avgränsning och exakthet som gäller begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet. Begränsningarnas huvudsakliga innehåll t.ex. begränsningarnas omfattning och villkor ska framgå av lagen (t.ex. GrUU 34/2012 rd, GrUU 19/2009 rd och GrUU 31/2006 rd).

När det gäller bestämmelser om näringsverksamhet har grundlagsutskottet brukat anse att återkallande av tillstånd får mer kännbara följder än avslag på tillståndsansökan. Därför har utskottet ansett att det för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga

förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats (t.ex. GrUU 34/2012 rd, GrUU 17/2012 rd, GrUU 10/2012 rd, GrUU 58/2010 rd, GrUU 32/2010 rd, GrUU 28/2008 rd, GrUU 31/2006 rd och GrUU 8/2006 rd).

Grundlagsutskottet har granskat tillståndssystemen i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen i utlåtandena GrUU 36/2004 rd, GrUU 62/2002 rd och GrUU 4/2000 rd.

I 2 kap. i den föreslagna elmarknadslagen föreskrivs om tillståndsplikt för elnätverksamhet samt ändring av elnätstillstånd och tillståndsvillkoren. I 30 § i förslaget till elmarknadslag föreskrivs om en stamnätsinnehavares och en juridiskt åtskild distributionsnätinnehavares rätt att bedriva elanskaffning och elleverans. I 6 kap. 3 § i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen föreskrivs om vilka krav den som ansöker om naturgasnätstillstånd för överföringsnätinnehavare ska uppfylla. I 23 § i den föreslagna lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreskrivs om förutsättningarna för återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd.

I 32 och 34 § i förslaget till elmarknadslag och 2 a kap. 2 § i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen föreskrivs om kraven på stam- och överföringsnätinnehavarens oberoende. Enligt 37 § i förslaget till elmarknadslag och 2 a kap. 4 § i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen får stam- eller överföringsnätinnehavaren eller parterna inte vidta åtgärder för att genomföra en affärstransaktion eller åtgärd som krävs för omprövning av stam- eller överföringsnätinnehavare innan innehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Marknadsdomstolen kan enligt 38 § i förslaget till elmarknadslag och 2 a kap. 5 § i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen på framställning av Energimarknadsverket bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställande av stam- eller överföringsnätinnehavarens oberoende har vägrats för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan Energimarknadsverket gör framställningen ska det rådgöra med parterna om frivilligt

hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det på detta sätt avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs, ställer Energimarknadsverket de villkor som ska följas vid hävningen av affärstransaktionen eller åtgärden.

Grundlagsutskottet har granskat sådana bestämmelser om tillsyn över företagsköp som påminner om det föreslagna tillsynsförfarandet i utlåtandet GrUU 40/2010 rd. Att ett företagsförvärv förbjuds, hävs eller att det ställs villkor för det är enligt utskottet betydelsefullt med tanke på näringsfriheten enligt 18 § 1 mom. i grundlagen. Bestämmelserna måste dessutom bedömas mot 2 § 3 mom. i grundlagen. Där sägs det att all utövning av offentlig makt ska bygga på lag.

Den föreslagna regleringen grundar sig på unionens energimarknadslagstiftning som förpliktar medlemsstaterna att utse innehavare av överförings- och distributionsnät och säkerställa att nätverksamhet utövas endast av verksamhetsutövare som medlemsstaterna godkännt och som uppfyller tillståndsvillkoren. Regleringen av tillståndspliktig nätverksamhet grundar sig på exakta och noggrant avgränsade bestämmelser i lag, och av vilka nätinnehavarnas och verksamhetsutövarnas rättigheter och skyldigheter framgår. Det finns i fråga om regleringen godtagbara grunder som hänför sig till genomförandet av unionens energimarknadslagstiftning och ett effektivt genomförande av lagstiftningen om energinät. Den föreslagna regleringen beräknas inte vara problematisk med tanke på 18 § 1 mom. i grundlagen.

4.2 Skydd av egendom

Begränsning av användningen av egendom

Grundlagsutskottet har tidigare med tanke på bestämmelserna om egendomsskydd i 15 § i grundlagen bedömt förslag som inneburit skyldigheter eller begränsningar för bl.a. ägarna till el-, naturgas- och teleföretag i fråga om rätten att nyttja egendomen i syfte att skapa eller trygga konkurrensvillkor. I de här sammanhangen har utskottet brukat utgå från att skyldigheterna och begränsningarna med hänsyn till egendomens speciella art står i samklang med grundlagen, om de finns in-

skrivna i tydliga bestämmelser i lag och är skäliga med avseende på ägaren (t.ex. GrUU 19/1994 rd, GrUU 4/2000 rd, GrUU 34/2000 rd, GrUU 8/2002 rd, GrUU 63/2002 rd och GrUU 36/2004 rd).

Grundlagsutskottet har ansett att det i princip är nödvändigt och acceptabelt att näringsverksamheten regleras i en marknadssituation där det råder s.k. naturligt monopol (t.ex. GrUU 4/2000 rd och GrUU 36/2004 rd). I ett sådant läge är det enligt utskottets mening motiverat att främja konkurrensen och skydda kundernas rättigheter av förmögenhetsvärde genom effektivare metoder än vanligt. Utskottet har även ansett att vid bedömningen av att bestämmelserna är tillräckligt exakta kan hänsyn tas till omständigheternas delvis bokföringsmässiga och därmed tekniska särdrag liksom det faktum att regleringen i första hand gäller elaffärsverksamhet och inte enskilda (t.ex. GrUU 2/2004 rd och GrUU 36/2004 rd). Utskottet har dessutom fäst uppmärksamhet vid ordnande av lämplig rättssäkerhet för verksamhetsutövarna (t.ex. GrUU 36/2004 rd).

Skyldigheter eller begränsningar som gäller användning av egendom finns i bestämmelserna i 19 § (skyldighet att utveckla nätet), 20 § (anslutningsskyldighet), 21 § (överföringsskyldighet), 40 § (kvalitetskrav i fråga om stamnätets funktion), 45 § (systemansvar), 50 § (kvalitetskrav i fråga om högspänningsdistributionsnätets funktion), 51 § (kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion), 65 § (underhållsstopp vid kraftverk) och 72 § (slutförbrukarens möjlighet till elleverans via distributionsnät) i förslaget till elmarknadslag. Motsvarande skyldigheter eller begränsningar finns i bestämmelserna i 2 kap. 1 § (skyldighet att utveckla nätet), 2 § (anslutningsskyldighet), 3 a § (överföringsskyldighet i fråga om gas från förnybara energikällor) och 11–13 § i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen.

Det finns till denna del i fråga om de föreslagna bestämmelserna godtagbara grunder i anslutning till reglering av naturligt monopol och genomförande av unionens energimarknadslagstiftning. Bestämmelserna har utarbetats med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandep Praxis. De föreslagna bestämmelserna

beräknas inte vara problematiska med tanke på 15 § i grundlagen.

Regleringens retroaktiva verkningar

Enligt övergångsbestämmelsen i 122 § i förslaget till elmarknadslag och ikraftträdandebestämmelsen i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen ska bestämmelserna i lagen i vissa fall tillämpas även på el- och naturgasavtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande.

Avtalsförhållandenas varaktighet omfattas av det tryggande av vars och ens egendom som garanteras enligt 15 § 1 mom. i grundlagen. Grundlagsutskottet har i praktiken förhållit sig restriktivt till retroaktiva ingrepp, även om det inte är en absolut regel att ingrepp inte får göras i avtalsförhållanden (t.ex. GrUU 33/1998 rd, GrUU 37/1998 rd, GrUU 48/1998 rd, GrUU 63/2002 rd och GrUU 36/2004 rd). Utskottet har utifrån de allmänna förutsättningarna för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna också bedömt lagstiftning som gör intrång på egendomsskyddet (t.ex. GrUU 5/2002 rd och GrUU 63/2002 rd).

I 13 kap. i förslaget till elmarknadslag och 4 kap. i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen finns det bestämmelser om skydd av konsumenten i avtalsförhållanden på energimarknaden. Det finns alltså i fråga om regleringen godtagbara grunder med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har i ett tidigare utlåtande om bestämmelserna i kapitlet om avtal i elmarknadslagen (GrUU 33/1998 rd) konstaterat att grundlagens bestämmelser om egendomsskydd inte ställer något hinder för att bestämmelserna får retroaktiv verkan.

Grundlagsutskottet har i ett tidigare utlåtande bedömt även tillämpningen av bestämmelserna om standardersättning till följd av avbrott i eldistributionen på avtal som har ingåtts före lagens ikraftträdande (GrUU 63/2002 rd). Utskottet har ansett att på grund av jämlikhetsbestämmelsen i grundlagens 6 § är det på sin plats att konsumentskyddsbestämmelser av detta slag också, som regeringen föreslagit, ska gälla avtal som ingåtts innan lagen trädde i kraft.

Den föreslagna regleringen beräknas inte vara problematisk med tanke på 15 § i grundlagen.

Inlösning av el- eller naturgasnät

Energimarknadsverket som är el- och naturgasnätstillståndsmyndighet kan enligt 24 § 2 mom. i lagförslaget om tillsyn över el- och naturgasmarknaden besluta om överföring av el- eller naturgasnätstillståndet och inlösning av nätet mot ersättning, om tillståndet återtas och om det inte avtalas om överföring av nätet till en annan nätinnehavare. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den fastslås tillämpas lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

Förslaget måste bedömas med tanke på 15 § 2 mom. i grundlagen enligt vilket det angående expropriation av egendom för allmänt behov mot full ersättning bestäms genom lag. Grundlagsutskottet har i sin tidigare praxis ansett att kravet på allmänt behov inte nödvändigtvis är en förutsättning för att inlösningen sker till gagn för en offentlig sammanslutning, utan mottagaren kan också vara någon annan part (GrUU 19/1994 rd). Utskottet har även ansett att upprätthållande av nätverksamhet som är nödvändig för distribution av naturgas uppfyller kravet på allmänt behov i grundlagen (GrUU 4/2000 rd). Enligt utskottets utlåtandepraxis uppfylls det grundlagsfästa kravet på full ersättning, om den ovannämnda inlösningslagen tillämpas på grunderna för och fastställande av ersättningen för inlösning.

De föreslagna bestämmelserna beräknas inte vara problematiska med tanke på 15 § 2 mom. i grundlagen.

4.3 Granskningsbefogenheter

I 30 § 2 mom. i förslaget till lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden finns bestämmelser om att en behörig tjänsteman vid Energimarknadsverket har rätt att utföra granskningar för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag och för att övervaka iakttagandet av beslut som har meddelats med stöd av lagen. Granskningar får utföras i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver verksamhet underkastad tillsyn. Gransk-

ning får emellertid inte utföras i lokaler som används för permanent boende.

Grundlagsutskottet har granskat myndigheternas granskningsbefogenheter i många utlåtanden (t.ex. GrUU 46/2001 rd, GrUU 40/2002 rd, GrUU 69/2002 rd, GrUU 7/2004 rd, GrUU 16/2004 rd, GrUU 49/2005 rd, GrUU 8/2006 rd och GrUU 40/2010 rd). Grundlagsutskottet har dessutom granskat Energimarknadsverkets granskningsbefogenheter i utlåtandena GrUU 63/2002 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 37/2004 rd.

Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis bedömt regleringen av myndigheternas granskningsbefogenheter med tanke på hemfridskyddet som tryggas i 10 § i grundlagen. Utskottet har ansett att proportionalitetskravet beträffande en begränsning av en grundläggande fri- eller rättighet inte uppfylls när granskningar utförs i affärslokaler som omfattas av hemfriden utifrån misstanke om sådana förseelser som högst leder till böter (GrUU 40/2002 rd). Vid bedömningen av tillåtligheten i fråga om granskningar som utförs för kontroll av hur stöd och bidrag som beviljats av offentliga medel används har utskottet dock ansett att det är acceptabelt att inspektioner utförs också om det finns grundad anledning att misstänka sådana straffbara förseelser som allra högst ger ett bötesstraff (GrUU 69/2002 rd). Utskottet har ansett att det måste föreligga grundad anledning att misstänka att lagen överträtts eller kommer att överträdas på ett straffbart sätt för att inspektion ska vara tillåtlig i konstitutionellt hänseende (GrUU 7/2004). I samma utlåtande ansåg utskottet dessutom att sammankoplandet av inspektionsrätten med ett förfarande som är sanktionerat med en konkurrensbrottsavgift av straffnatur även kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utskottet har ansett att hemfriden täcker i princip alla lokaler som används för permanent boende (GrUU 49/2005 rd och GrUU 8/2006 rd). Affärs- och lagerlokaler kan även innehålla lokaler som är avsedda för boende. Hemfriden som tryggas i grundlagen täcker i princip även de utrymmen i fordon som eventuellt används för permanent boende (GrUU 46/2001 rd). Sådana utrymmen har dock ansetts vara en sorts gråzon när det gäller hemfriden som tryggas i grundlagen

(GrUU 17/1998 rd, GrUU 8/1994 rd och GrUU 16/2004 rd).

Enligt lagförslaget får granskningar inte utföras i lokaler som används för permanent boende. De föreslagna bestämmelserna beräknas inte vara problematiska med tanke på 10 § i grundlagen.

4.4 Administrativa påföljder

I 16—20 och 34 § i förslaget till lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden föreslås det bestämmelser om påföljdsavgift och grunderna för hur den verkställs. Bestämmelser om att en påföljdsavgift ska påföras finns i artikel 37.4 d i elmarknadsdirektivet och artikel 41.4 d i naturgasmarknadsdirektivet. Även elhandelsförordningen och naturgasnätförordningen förpliktar medlemsstaterna att besluta om effektiva, proportionerliga och avskräckande sanktioner vid förseelser mot förordningarna.

Grundlagsutskottets hävdvunna tolkning är att sådana avgifter som föreslås med avseende på 81 § i grundlagen varken är skatter eller avgifter, utan administrativa påföljder av sanktionskaraktär för lagstridiga gärningar. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 9/2012 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet anser också att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om betalningsskyldigheten och grunderna för avgiftens storlek, lika väl som om den betalningsskyldiges rättsskydd och grunderna för att verkställa lagen (GrUU 17/2012 rd, GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd, GrUU 40/2010 rd, GrUU 55/2005 rd och GrUU 32/2005 rd). Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som här (GrUU 9/2012 rd, GrUU 57/2010 rd och GrUU 74/2002 rd).

De bestämmelser om administrativa påföljder som ingår i propositionen beräknas upp-

fylla de krav som utskottet i praktiken ställer på bestämmelser av detta slag.

4.5 Myndigheternas rätt till ändringssökande

Enligt 37 § 2 mom. i förslaget till lag om tillsyn över el- och naturgasmarknaden har Energimarknadsverket rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat i fråga om Energimarknadsverkets framställning om påförande av påföljdsavgift eller genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat Energimarknadsverkets beslut. Motsvarande bestämmelser om Energimarknadsverkets rätt att söka ändring föreslås även i 114 § i förslaget till elmarknadslag och 9 kap. 4 § i förslaget till lag om ändring av naturgasmarknadslagen.

I sin praxis har grundlagsutskottet haft en återhållsam inställning till specialbestämmelser om allmän rätt för myndigheter att överklaga beslut (GrUU 15/2011 rd, GrUU 37/2004 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 4/2004 rd). Å andra sidan har utskottet ansett att en myndighets besvärsmätt inte är något problem med tanke på grundlagen, om den genom lag har begränsats t.ex. till ambitionen att bevara en enhetlig rättspraxis (GrUU 45/2006 rd, GrUU 47/2005 rd, GrUU 4/2005 rd och GrUU 4/2004 rd) eller myndighetens inskränkta besvärsmätt kan anses motiverad i övrigt med hänsyn till ärendenas karaktär (GrUU 15/2011 rd och GrUU 58/2006 rd).

Enligt 6 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen har en myndighet besvärsmätt på grundval av stadgande i lag eller om besvärsmätten är nödvändig för det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. Efter det att förvaltningsprocesslagen trädde i kraft har en likadan fortsatt besvärsmätt för myndigheter som den som föreslås tagits in i ett flertal lagar, t.ex. i kommunikationsmarknadslagen (393/2003) och i den gällande elmarknadslagen och i 9 kap. 4 § i naturgasmarknadslagen (motiveringen till bestämmelserna EkUB 27/2004 rd och EkUB 28/2004 rd). Avsikten med den föreslagna bestämmelsen är att Energimarknadsverket ska ha fortsatt besvärsmätt särskilt som verket utövar tillsyn över ett allmänintresse. Energimarknadsver-

kets fortsatta besvärsmätt stöds även av bestämmelserna i artikel 37.4 i elmarknadsdirektivet och artikel 41.4 i naturgasmarknadsdirektivet enligt vilka medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella energitillsynsmyndigheterna får befogenheter att kunna utföra sina uppgifter på ett effektivt sätt. Energimarknadsverket bör på dessa grunder för tydlighetens skull ges fortsatt besvärsmätt i beslut som verket fattar i egenskap av tillstånds- och tillsynsmyndighet samt besvärsmätt i ärenden som gäller påföljdsavgifter.

De bestämmelser om ändringssökande som ingår i propositionen beräknas uppfylla de krav som utskottet i praktiken ställer på bestämmelser av detta slag.

4.6 Grundlagens 124 §

Den systemansvariga stamnätinnehavaren kan med stöd av 45 § 2 mom. i förslaget till elmarknadslag ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna realiseras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimarknadsverket har godkänt och fastställt dem.

Grundlagsutskottet har utvärderat bestämmelserna om systemansvar med tanke på 124 § i grundlagen i utlåtandena GrUU 4/2000 rd (naturgasmarknadslagen) och GrUU 62/2002 rd (elmarknadslagen). Grundlagsutskottet har ansett att det faktum att en nätinnehavare påförs systemansvar betyder att offentliga förvaltningsuppgifter delegeras till någon annan än en myndighet. Utskottet har ansett att det med hänsyn till nätversamhetens natur är motiverat och ändamålsenligt att systemansvaret åläggs en nätinnehavare. På grund av verksamhetens faktiska natur var det enligt utskottet inte skäl att anta att detta i sig skulle äventyra kravet på god förvaltning eller andra verksamhetsutövares grundläggande fri- och rättigheter eller rättsskydd. Utskottet menade dock att rättssäkerheten måste förstärkas genom att det ska vara möjligt att söka ändring i ett beslut om villkoren som den systemansvariga fattat. Detta kunde enligt utskottet ordnas t.ex. så att energimarknadsmyndigheten fastställer villkoren i fråga.

Bestämmelserna i 45 § 2 mom. i lagförslaget överensstämmer med grundlagsutskottets tidigare ställningstaganden och beräknas inte inverka på lagförslagets behandlingsordning.

4.7 Delegering av lagstiftningsbehörigheten

Den föreslagna elmarknadslagen, lagen om ändring av naturgasmarknadslagen och lagen om Energimarknadsverket innehåller ett flertal bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser och föreskrifter.

Enligt 80 § 1 mom. i grundlagen kan statsrådet och ministerierna utfärda förordningar med stöd av ett bemyndigande i lag. Genom lag ska dock utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag.

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan även andra myndigheter genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande ska vara exakt avgränsat. Av grundlagen följer dessutom att de frågor som befogenheten täcker måste preciseras exakt i lag (GrUU 34/2000 rd).

Grundlagsutskottet har utvärderat de bestämmelser om bemyndigande att utfärda normer som finns i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen i utlåtandena GrUU

4/2000 rd, GrUU 62/2002 rd, GrUU 36/2004 rd och GrUU 37/2004 rd.

Bemyndigandena i lagförslagen har utarbetats med beaktande av grundlagsutskottets utlåtandepaxis. De föreslagna bemyndigandena har i huvudsak begränsats till att gälla endast detaljer av teknisk art när grunderna för den rättsliga ställningen fastställs utifrån bestämmelserna i lagen. Bemyndigandena har tagits in i och anknutits i sak till den paragraf som gäller det som ska regleras. Bemyndigandet att utfärda normer har i övrigt angivits så noggrant och exakt som möjligt. De föreslagna bestämmelserna är nödvändiga till följd av att föremålen för regleringen är av teknisk art. Utfärdande av föreskrifter som hör till Energimarknadsverkets behörighet är endast i någon mån förenat med ändamålsenlighetsprövning. De föreslagna bemyndigandena är för Energimarknadsverkets del motiverade med tanke på den särskilda sakkunskap som regleringen förutsätter.

De bemyndiganden att utfärda normer som lagförslagen innehåller beräknas inte strida mot 80 § i grundlagen.

4.8 Bedömning av lagstiftningsordningen

Med stöd av vad som anförts ovan beräknas lagförslagen kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

*Lagförslag***1.****Elmarknadslag**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

I AVDELNINGEN**ALLMÄNNA BESTÄMMELSER****1 kap.****Mål, tillämpningsområde och definitioner****1 §***Mål*

Syftet med denna lag är att säkerställa förutsättningarna för att den nationella och regionala elmarknaden och Europeiska unionens inre elmarknad ska fungera effektivt och säkert samt miljömässigt hållbart, så att slutförbrukarna kan garanteras en god elleveranssäkerhet, konkurrenskraftiga elpriser och skäliga principer för tjänsterna. De främsta metoderna för att uppnå detta är att trygga en sund och fungerande ekonomisk konkurrens vid produktion och leverans av el samt att upprätthålla skäliga och jämlika principer för tjänsterna inom elnätsverksamheten.

Elföretagen har till uppgift att sörja för de tjänster som sammanhänger med kundernas och elnätsanvändarnas elanskaffning samt att främja en effektiv och sparsam användning av elektricitet i såväl sin egen som kundernas och elnätsanvändarnas verksamhet.

2 §*Tillämpningsområde*

Denna lag tillämpas på elmarknaden, som omfattar produktion, import, export och leverans av el samt elöverföring och eldistribution. Avdelning II samt 7 och 21 kap. tillämpas inte på försvarsförvaltningen.

Lagens bestämmelser om nätinnehavare tillämpas på näringsidkare som utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet och i sin besittning har ett elnät i Finland, om inte Energimarknadsverket har fattat ett beslut om att befria nätinnehavaren från tillståndsplikten.

Lagens bestämmelser om detaljförsäljare tillämpas på elleverantörer som levererar el direkt till slutförbrukarna via en distribu-

tionsnätsinnehavares distributionsnät, om inte något annat bestäms nedan.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *elnät* en för elöverföring eller eldistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra elanläggningar och elutrustningar, system och program för användning av elnätet och produktion av elnätstjänster,

2) *distributionsnät* ett elnät vars nominella spänning är lägre än 110 kilovolt,

3) *högspänningsdistributionsnät* lokala eller regionala elnät eller elledningar vars nominella spänning är 110 kilovolt och vilka inte är anslutningsledningar och inte sträcker sig över riksgränsen,

4) *sammanlänkning* en elledning som förerar två stamnätsinnehavares nät med varandra samt den utrustning som hör till elledningen,

5) *anslutningsledning* en elledning som dragits för ett (1) eldriftsställe eller ett eller flera kraftverk och med vilken abonnenten eller abonnenterna ansluts till elnätet,

6) *elnätsverksamhet* att mot vederlag ställa elnät till förfogande för dem som behöver elöverföring eller eldistribution och andra elnätstjänster; till elnätsverksamheten hör nätinnehavarens planering, byggande, underhåll och drift av elnät, anslutande av nätanvändarnas elanläggningar till elnätet, elmätning, kundservice och andra åtgärder som hänför sig till elöverföring eller eldistribution och som är nödvändiga för elöverföring eller eldistribution som sker i nätinnehavarens elnät samt övriga nättjänster,

7) *elöverföring* transport av el i stamnätet mellan parterna i elhandel,

8) *eldistribution* transport av el i distributionsnät och högspänningsdistributionsnät mellan parterna i elhandel,

9) *nätinnehavare* en näringsidkare som har ett elnät i sin besittning och utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet i det nätet,

10) *distributionsnätsinnehavare* en nätinnehavare som har ett distributionsnät eller ett

högspänningsdistributionsnät i sin besittning och utövar tillståndspliktig elnätsverksamhet i det nätet,

11) *elleverans* försäljning av el för förbrukning eller återförsäljning,

12) *detaljförsäljning* leverans av el direkt till slutförbrukarna via distributionsnätsinnehavarens distributionsnät,

13) *småskalig elproduktion* ett kraftverk eller en helhet som utgörs av flera kraftverk med en effekt på högst två megavoltampere,

14) *producent* en fysisk eller juridisk person som producerar el,

15) *kund* grossist eller slutförbrukare av el,

16) *grossist* en fysisk eller juridisk person som köper el i syfte att återförsälja den,

17) *slutförbrukare* kund som köper el för eget bruk,

18) *nätanvändare* en fysisk eller juridisk person som levererar el till eller får elleveranser från elnätet,

19) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

20) *elföretag* en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutförbrukare, som bedriver åtminstone en av följande verksamheter: produktion, överföring, distribution, leverans eller inköp av el och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,

21) *ministeriet* arbets- och näringsministeriet,

22) *EES-stat* en stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

23) *tredjeland* stat som inte är medlemsstat i Europeiska unionen,

24) *balansavräkning* en sådan utredning av elhandeln per balansavräkningsperiod som resulterar i en elbalans och balansavvikelse för respektive part på elmarknaden,

25) *balanskraft* sådan el som den enhet som sköter uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret (*balanskraftsenheten*) använder för att skapa jämvikt mellan en elmarknadsparts elanskaffning och elleverans så att dessa är lika stora,

26) *balansansvarig* en part på elmarknaden som balanserar skillnaden mellan sin elproduktion och elanskaffning samt sin elförbrukning och sina elleveranser med den ba-

lanskraft som balanskraftsenheten har levererat,

27) *anknutet företag* ett anknutet företag som avses i artikel 41 i rådets sjunde direktiv 83/349/EEG grundat på artikel 44.2 g i fördraget om sammanställd redovisning och ett intresseföretag som avses i artikel 33.1 i samma direktiv samt företag som tillhör samma aktieägare,

28) *anbudsförfarande* förfarande genom vilket planerade ytterligare behov och ersättningskapacitet täcks genom leveranser från ny eller befintlig produktionskapacitet,

29) *styrning av efterfrågan för att främja energieffektiviteten* en övergripande eller integrerad metod som syftar till att påverka elförbrukningens omfattning och den tidpunkt vid vilken elen förbrukas för att därigenom minska förbrukningen av primäre energi och toppbelastningar genom att i stället för investeringar i ökad produktionskapacitet gynna investeringar i energieffektivitetsåtgärder eller andra åtgärder, om sådana investeringar är det mest effektiva och ekonomiska alternativet med hänsyn till de positiva effekterna för miljön och leveranssäkerhets- och distributionskostnadsaspekterna av lägre energiförbrukning,

30) *avtal om leverans av el* ett avtal om leverans av el, men som inte inbegriper ett elderivat,

31) *elderivat* ett finansiellt instrument som anges i 5, 6 och 7 punkten i avsnitt C i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2004/39/EG om marknader för finansiella instrument och om ändring av rådets direktiv 85/611/EEG och 93/6/EEG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG samt upphävande av rådets direktiv 93/22/EEG och vars underliggande tillgång är el,

32) *bestämmande inflytande* rättigheter, avtal och andra medel som separat eller tillsammans, med hänsyn till de faktiska och juridiska omständigheterna i saken ger parten möjlighet att utöva avgörande inflytande i företaget, i synnerhet genom

a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett

företags organ och dessas voteringar eller beslut.

II AVDELNINGEN

ELNÄT

2 kap.

Tillståndsplikt för elnätsverksamhet

4 §

Tillståndsplikt för elnätsverksamhet

I elnät i Finland får elnätsverksamhet utövas endast med Energimarknadsverkets tillstånd (*elnätstillstånd*). Elnätstillstånd kan inte överföras på någon annan.

Elnätsverksamhet är inte tillståndspliktig om ett elnät används endast för skötseln av en fastighets eller en motsvarande fastighetsgrupps interna elleveranser.

5 §

Beviljande av elnätstillstånd

Elnätstillstånd beviljas om den sökande uppfyller de tekniska, ekonomiska och organisatoriska krav som ställs på den elnätsverksamhet som ansökan gäller. Tillståndet beviljas tills vidare eller av särskilda skäl för viss tid.

Elnätstillståndet kan förenas med villkor som är nödvändiga med tanke på förutsättningarna för beviljandet av tillståndet. Tillståndet eller tillståndsvillkoren kan ändras med tillståndshavarens samtycke eller också annars om ändringen grundar sig på en ändring i lagstiftningen eller ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat eller då det är nödvändigt på grund av väsentliga förändringar i verksamhetsförutsättningarna.

Energimarknadsverket ska underrätta Europeiska kommissionen om att elnätstillstånd beviljats en stamnätsinnehavare. Dessutom ska beslutet om att tillstånd beviljats publiceras i Europeiska unionens officiella tidning.

6 §

Allmänna krav för den som söker elnätstillstånd

Den som söker elnätstillstånd ska uppfylla följande allmänna krav:

- 1) sökanden ska vara en sammanslutning eller en inrättning,
- 2) sökandens organisation ska motsvara omfattningen och arten av elnätsverksamheten,
- 3) sökanden ska ha tillräckligt med personal som motsvarar omfattningen och arten av nätverksamheten,
- 4) sökanden ska ha en anställd driftsledare samt, om sökanden utför elarbeten, en elarbetsledare, vilka uppfyller de behörighetsvillkor som föreskrivs i eller med stöd av elsäkerhetslagen (410/1996),
- 5) sökanden ska ha ekonomiska förutsättningar för en lönsam elnätsverksamhet,
- 6) sökanden ska ha beslutanderätt i fråga om de medel som behövs för drift, underhåll och utveckling av elnät samt rätt att ingå anslutningsavtal och elnätsavtal med nätanvändare,
- 7) om sökanden utöver elnätsverksamhet bedriver annan verksamhet, eller om sökanden bedriver både stamnätsverksamhet och distributionsnätsverksamhet, ska sökanden ha lämnat en utredning över att dessa funktioner har skiljts åt på det sätt som föreskrivs i 12 kap.

7 §

Tilläggskrav för stamnätsinnehavare

En sökande som ansöker om elnätstillstånd för stamnätsinnehavare ska utöver kraven i 6 § äga ett stamnät i Finland och uppfylla de krav i 5 kap. som gäller stamnätsinnehavares oberoende. Oberoendet ska ha säkerställts i enlighet med förfarandet enligt 5 kap. i denna lag och artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, nedan *elhandelsförordningen*.

8 §

Elnätstillstånd för en systemansvarig stamnätsinnehavare

Energimarknadsverket ska i elnätstillståndet förordna en stamnätsinnehavare till systemansvarig stamnätsinnehavare.

En sökande som ansöker om elnätstillstånd för systemansvarig stamnätsinnehavare ska utöver kraven i 6 och 7 § dessutom uppfylla följande krav:

- 1) sökanden ska ha ordnat balanskraftsenhetens funktioner så att de sköts av en separat verksamhetsenhet eller ett helägt dotterbolag,
- 2) sökanden ska ha ordnat de funktioner som hänför sig till den riksomfattande balansavräkningen så att de sköts av balanskraftsenheten eller av ett intressebolag som sökanden äger tillsammans med stamnätsinnehavare från andra EES-stater.

I elnätstillståndet för systemansvariga stamnätsinnehavare kan man ställa villkor som hänför sig till

- 1) den systemansvariges uppgifter och skötseln av dem,
- 2) den systemansvariges skyldigheter och fullgörandet av dem,
- 3) den systemansvariges rättigheter och utövandet av dem.

Den systemansvarige stamnätsinnehavaren kan med Energimarknadsverkets tillstånd anförtro ett intressebolag som den systemansvarige stamnätsinnehavaren äger tillsammans med stamnätsinnehavare från andra EES-stater funktioner som hänför sig till den riksomfattande balansavräkningen. I tillståndsbeslutet tillämpas bestämmelserna i 5 § om beviljande av elnätstillstånd och bestämmelserna i 3 mom. om de villkor som i elnätstillståndet kan ställas på systemansvariga stamnätsinnehavare.

9 §

Elnätstillstånd för distributionsnätsinnehavare

I elnätstillståndet för distributionsnätsinnehavare bestämmer Energimarknadsverket ett geografiskt ansvarsområde för distributionsnätsinnehavaren gällande distributionsnätet.

Efter det att elnätstillståndet beviljats kan Energimarknadsverket av vägande skäl ändra distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde.

Distributionsnätsinnehavaren kan avtala med andra innehavare av elnätstillstånd om ändring av ansvarsområdet. Abonnenterna i området och Energimarknadsverket ska underrättas om ändringen.

Den distributionsnätsinnehavare vars ansvarsområde överförs till en annan tillståndshavare är ansvarig för området tills överföringen på behörigt sätt har anmälts till Energimarknadsverket och abonnenterna i området. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet.

10 §

Tilläggskrav för distributionsnätsinnehavare

En sökande som ansöker om elnätstillstånd för elnätsverksamhet i ett distributionsnät ska utöver de krav som anges i 6 § också uppfylla de krav som i 6 kap. ställs på juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet, om

1) en elmängd på minst 200 gigawattimmar har överförts i sökandens 400 volts elnät under vart och ett av de tre senaste kalenderåren, och

2) sökanden är verksam som en del av ett företag som bedriver elproduktion eller elleverans eller av en företagsgrupp där samma aktör har bestämmande inflytande och som bedriver elproduktion eller elleverans.

11 §

Elnätstillstånd för slutna distributionsnät

Elnätstillstånd för slutna distributionsnät kan på ansökan beviljas en sökande som utövar elnätsverksamhet i ett distributionsnät eller högspänningsdistributionsnät inom ett geografiskt avgränsat område för industriell verksamhet eller näringsverksamhet eller område där gemensamma tjänster tillhandahålls och som inte levererar el till konsument, om

1) driften eller produktionsprocessen hos nätanvändarna av särskilda tekniska skäl eller säkerhetsskäl bildar en gemensam helhet, eller

2) nätet distribuerar el huvudsakligen till nätets ägare eller innehavare eller till företag som är besläktade i förhållande till ägaren eller innehavaren.

Elnätstillstånd för slutna distributionsnät får emellertid inte beviljas om el levereras till konsumenter inom sökandens elnät, om inte det är fråga om elleverans till ett litet antal konsumenter som har sådana förbindelser med sökanden som baserar sig på ett arbetsförhållande eller motsvarande förbindelser.

På slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät tillämpas det som i denna lag bestäms om högspänningsdistributionsnät och distributionsnät samt om innehavare av distributionsnät, om inte något annat föreskrivs särskilt. På tillståndsbeslutet tillämpas det som ovan i 5 § föreskrivs om beviljande av elnätstillstånd.

12 §

Befrielse från elnätstillstånd för vissa sammanlänknings

Energimarknadsverket kan i enskilda fall för viss tid tillåta att elnätsverksamhet utövas utan elnätstillstånd, om nätinnehavaren har beviljats undantag enligt artikel 17 i elhandelsförordningen. Befrielse kan beviljas för högst den tid som undantaget enligt artikel 17 i elhandelsförordningen gäller. Befrielsen kan inte överföras på någon annan.

Bestämmelserna om nätinnehavare i denna lag tillämpas inte på en nätinnehavare som fått befrielse. Energimarknadsverket kan dock i sitt beslut om befrielse från tillståndsplikten ställa villkor som gäller tillgången till nätet via sammanlänkningen i fråga samt driftsäkerheten. Villkoren för tillgången till nätet kan hänföra sig till

- 1) fördelningen av överföringskapaciteten,
- 2) fördelningen av inkomster från överbelastning,
- 3) de avgifter som tas ut hos sammanlänkningens användare.

3 kap.

Byggande av elnät

13 §

Byggande av distributionsnät

En distributionsnätsinnehavare har ensamrätt att bygga distributionsnät på sitt ansvarsområde.

Andra får bygga distributionsnät på ansvarsområdet, om

1) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eldriftsställe ansluts till distributionsnätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

2) det är fråga om en anslutningsledning eller reservmatningsförbindelse genom vilken ett eller flera kraftverk ansluts till distributionsnätsinnehavarens eller någon annan nätsinnehavarens elnät på ansvarsområdet,

3) det är fråga om ett internt nät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp,

4) nätsinnehavaren ger någon annan sitt samtycke till att nätet byggs.

14 §

Projekttillstånd för byggande av högspänningsledning

För byggande av en elledning med en nominell spänning på minst 110 kilovolt ska projekttillstånd begäras hos Energimarknadsverket. För byggande av en elledning med en nominell spänning på minst 110 kilovolt vilken sträcker sig över riksgränsen ska projekttillstånd begäras hos ministeriet. Projekttillstånd som beviljats för byggande av en elledning som sträcker sig över riksgränsen kan inte överföras på någon annan.

Projekttillstånd behövs emellertid inte för byggande av en intern elledning i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp.

I projekttillståndet bestäms inte var elledningen ska dras. Innan projekttillstånd har beviljats behövs inte någon områdesreservering eller kommunens samtycke enligt 17 § i fråga om hur ledningen ska dras. Av tillståndets beslut ska det framgå på vilket sätt bedömningen enligt lagen om förfarandet vid

miljökonsekvensbedömning (468/1994) har beaktats.

15 §

Ansökan om projekttillstånd

Bestämmelser om de uppgifter och utredningar som ska ingå i en ansökan om projekttillstånd utfärdas genom förordning av statsrådet. Till en ansökan som gäller ett projekt som avses i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ska en miljökonsekvensbeskrivning enligt nämnda lag fogas.

16 §

Beviljande av projekttillstånd

En förutsättning för att projekttillstånd ska beviljas är att elledningen behövs för att trygga elöverföringen. En förutsättning för att projekttillstånd ska beviljas för en elledning som överskrider riksgränsen är dessutom att byggandet av elledningen också i övrigt är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på elmarknaden.

Om ansökan inte gäller en elledning som överskrider riksgränsen, ska projekttillstånd utan hinder av 1 mom. beviljas för

1) en anslutningsledning genom vilken ett eldriftsställe eller ett eller flera kraftverk ansluts till närmaste elnät med en nominell spänning på minst 110 kilovolt,

2) en elledning som en distributionsnätsinnehavare bygger inom sitt ansvarsområde eller från sitt ansvarsområde, om elledningen förenar delar av distributionsnätsinnehavarens elnät med varandra eller distributionsnätsinnehavarens elnät med ett annat elnät.

Till projekttillståndet kan sådana villkor fogas som ska anses nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd.

17 §

Bestämmelser om kommunens ställning

Dragning av en elledning med en nominell spänning på minst 110 kilovolt kräver kommunens samtycke, om inte rätten att placera elledningen grundar sig på ett sådant inlös-

ningsförfarande som avses i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) och elledningen byggs någon annanstans än på ett område som i planen har reserverats för detta ändamål. Kommunen får inte förvägra samtycke eller ställa villkor för det utan giltiga skäl som baserar sig på områdesplaneringen eller som hänför sig till miljöaspekter eller andra omständigheter, om vägran eller villkoren medför oskäligt förfång för tryggheten av elöverföringen eller för sökanden.

Distributionsnätinnehavaren ska se till att kommunerna informeras om planeringen av anläggandet av ett distributionsnät. Distributionsnätinnehavaren ska i samråd med kommunerna inom sitt ansvarsområde även i övrigt se till att samarbetet är tillräckligt för att nätet ska kunna placeras med beaktande av kommunernas synpunkter på markanvändningen.

4 kap.

Nätinnehavarens allmänna skyldigheter och prissättningen av nättjänster

18 §

Allmänna principer för tillhandahållande av nättjänster

Nätinnehavare ska tillhandahålla parterna på elmarknaden sina elnätstjänster på ett jämligt och icke-diskriminerande sätt. I tillhandahållandet av tjänster får det inte förekomma villkor som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom elhandeln.

19 §

Skyldighet att utveckla nätet

För att garantera sina nätanvändare tillgång på el av tillräckligt god kvalitet ska nätinnehavaren upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät samt förbindelserna till andra nät i enlighet med de krav som ställs på elnätssamheten och nätanvändarnas rimliga behov.

Elnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

1) elnätet uppfyller kvalitetskraven på elnätssamheten och den tekniska kvaliteten på elöverföringen och eldistributionen också i övrigt är god,

2) elnätet och elnätstjänsterna fungerar tillförlitligt och säkert vid normala klimatrelaterade, mekaniska och andra yttre störningar som kan förutses,

3) elnätet och elnätstjänsterna fungerar så tillförlitligt som möjligt vid störningar under normala förhållanden och vid sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen (1552/2011),

4) elnätet är kompatibelt med elsystemet och kan vid behov anslutas till ett annat elnät,

5) driftställen och kraftverk som uppfyller kraven kan anslutas till elnätet,

6) nätinnehavaren i övrigt kan fullgöra skyldigheter som ankommer på honom eller som har ålagts honom med stöd av denna lag.

Särskilda bestämmelser utfärdas om elnätens elsäkerhet.

20 §

Anslutningsskyldighet

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skälig ersättning till sitt elnät ansluta eldriftställen och kraftverk inom sitt verksamhetsområde som uppfyller de tekniska kraven. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara objektiva och icke-diskriminerande och beakta elsystemets driftsäkerhet och effektivitet.

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning och en skälig tid inom vilken nätinnehavaren behandlar de anbudsfrågningar som gäller anslutning.

Nätinnehavaren ska på begäran ge den som ska anslutas en täckande och tillräckligt detaljerad uppskattning av anslutningskostnaderna samt en bedömning av när anslutningen kan levereras.

21 §

Överföringsskyldighet

Nätinnehavaren ska inom gränserna för överföringskapaciteten för innehavarens el-

nät, mot skälig ersättning sälja elöverförings- och eldistributionstjänster till dem som behöver sådana.

22 §

Nätinnehavarens uppgift vid mätningen av elleveranser

Nätinnehavaren ska ordna den mätning av elleveranser i sitt nät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på elmarknaden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till elleverantören per eldriftsställe eller per mätning.

Vid ordnandet av mättjänster ska nätinnehavaren verka för en effektiv och sparsam användning av el i nätanvändarnas verksamhet samt främja möjligheterna att styra elförbrukningen.

Nätinnehavaren kan tillhandahålla mättjänster antingen som eget arbete eller skaffa tjänsterna hos utomstående. Tjänster kan därvid skaffas också hos andra parter inom elhandeln.

Närmare bestämmelser om mätning av elleveranser i elnät utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla

- 1) installation av mätutrustning på eldriftsställen och i kraftverk,
- 2) krav som ställs på mätapparatur och mätningssystem,
- 3) avläsning av mätapparatur,
- 4) utnyttjande av mätningssuppgifter,
- 5) tidsfördelning i fråga om mättjänster.

23 §

Anskaffning av förlustenergi för elnätet

Nätinnehavaren ska skaffa energi för att täcka överföringsförluster i sitt elnät och reservkraft för driften av sitt elnät i enlighet med öppna, icke-diskriminerande och marknadsbaserade förfaranden.

24 §

Allmänna bestämmelser om försäljningsvillkoren för och prissättningen av nättjänster

Försäljningspriserna och försäljningsvillkoren för nättjänsterna samt grunderna för hur de bestäms ska vara objektiva och icke-diskriminerande för alla nätanvändare. Undantag från dem får göras endast av särskilda skäl.

Prissättningen av nättjänsterna ska vara skälig enligt en helhetsbedömning.

I prissättningen av nättjänsterna får inte finnas villkor som är ogrundade eller som uppenbarligen begränsar konkurrensen inom elhandeln. Elsystemets driftsäkerhet och effektivitet samt de kostnader och fördelar som föranleds av att ett kraftverk ansluts till nätet ska emellertid beaktas i prissättningen.

25 §

Punktprissättning

Nätinnehavaren ska för sin del ordna förutsättningar för att en nätanvändare ska kunna avtala om alla nättjänster med den nätinnehavare till vars nät användaren är ansluten.

Nätinnehavaren ska för sin del ordna förutsättningar för att en nätanvändare genom att betala avgifterna får rätt att använda hela landets elnät utgående från sin anslutningspunkt, med undantag av utlandsförbindelser.

26 §

Nätinnehavarens prestationer när det gäller byte av elleverantör

Nätinnehavaren får inte ta ut en separat avgift för prestationer som hänför sig till ett byte av elleverantör.

27 §

Publicerande av försäljningsvillkor och nyckeltal för nättjänster

Nätinnehavaren ska publicera uppgifter om de allmänna försäljningsvillkoren och för-

säljningspriserna för sina nättjänster samt grunderna för hur de bestäms.

Nätinnehavaren ska underrätta Energimarknadsverket om gällande försäljningsvillkor och försäljningspriser för sina nättjänster samt om grunderna för hur de bestäms. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska ges i anmälan samt om anmälningsförfarandet.

Nätinnehavaren ska publicera uppgifter om prisnivån på sina nättjänster, nätverksamhetens effektivitet, kvalitet och lönsamhet, utveckling av elnätet samt nyckeltal som hänför sig till elnätet och beskriver verksamheten på elmarknaden. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka nyckeltal denna skyldighet ska gälla, vilka formler och anvisningar som ska följas vid beräkning av nyckeltalen samt vilket förfarande som ska följas vid publicerandet.

28 §

Nätinnehavarens beredskapsplanering

Nätinnehavaren ska genom beredskap och ändamålsenlig planering se till att dess verksamhet fortgår med så litet störning som möjligt samt normaliseras så snabbt som möjligt efter störningar under normala förhållanden och sådana undantagsförhållanden som avses i beredskapslagen. Nätinnehavaren ska göra upp en beredskapsplan och i behövlig omfattning delta i beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen. Beredskapsplanen ska uppdateras åtminstone en gång per två år.

Närmare bestämmelser om innehållet i beredskapsplanen kan utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla nödvändigt ordnande av elnätsverksamhet samt elöverföring eller eldistribution i syfte att trygga ledandet av samhället eller dess säkerhet, befolkningens uppehälle eller näringslivets funktionsduglighet.

Beredskapsplanen och ändringar i den ska lämnas till Försörjningsberedskapscentralen. Försörjningsberedskapscentralen har rätt att inom sex månader från det att den mottagit beredskapsplanen kräva att nätinnehavaren

gör ändringar i planen om den inte uppfyller de krav som föreskrivs.

Försörjningsberedskapscentralen ska ålägga nätinnehavaren att rätta till sin överträdelse eller försummelse, om denne bryter mot eller försummar sina skyldigheter enligt denna paragraf. I beslutet kan det förordnas om på vilket sätt överträdelsen eller försummelsen ska rättas.

Bestämmelser om beredskapsplanering som ska trygga försörjningsberedskapen utfärdas särskilt.

29 §

Nätinnehavarens samarbetskyldighet vid störningar

Nätinnehavaren ska vid störningar verka för att eliminera störningarna och begränsa effekten av dem i samarbete med andra elnätsinnehavare och räddningsmyndigheterna, polisen, de kommunala myndigheterna och vägmyndigheterna samt innehavare av andra samhällstekniska nät inom nätinnehavarens verksamhetsområde. Nätinnehavaren ska vid störningar delta i skapandet av en lägesbild som hänför sig till hans verksamhetsområde och lämna den myndighet som svarar för skapandet av lägesbilden de uppgifter den behöver för detta.

Nätinnehavaren ska för det samarbete som avses i 1 mom. ordna en separat teleförbindelse till sitt kontrollrum eller en annan plats varifrån nätinnehavarens åtgärder för att eliminera störningarna leds.

30 §

En stamnätsinnehavares och en juridiskt åtskild distributionsnätsinnehavares rätt att anskaffa och leverera el

En stamnätsinnehavare och en sådan nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätsverksamhet kan anskaffa och leverera el, om syftet med verksamheten är att

- 1) skaffa energi för att täcka överföringsförluster i elnätet,
- 2) sköta uppgifter som omfattas av systemansvaret,
- 3) kontrollera överföringsbegränsningar,

4) använda flyttbara reservkraftsaggregat för byggande, drift och underhåll av nätet och till nätet leverera el som producerats med dessa,

5) skaffa el för eget bruk till sammanslutningens lokaler, transformator- och kopplingsstationer eller länkstationer eller till sammanslutningens andra motsvarande objekt,

6) distributionsnätssinnehavaren med stöd av skyldigheten enligt denna lag ska leverera el till slutförbrukarna i en situation där detaljförsäljarens leverans har avbrutits av en orsak som beror på försäljaren.

5 kap.

Bestämmelser som gäller stamnätet och stamnätssinnehavare

31 §

Definition av stamnät och fastställande av de elledningar och anläggningar som hör till stamnätet

Stamnät är

1) ett riksomfattande enhetligt elöverföringsnät som består av elledningar med en nominell spänning på minst 110 kilovolt, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar,

2) en sammanlänkning för en nominell spänning på minst 110 kilovolt som är i en stamnätssinnehavares besittning.

Stamnätssinnehavaren ska för varje tillsynsperiod som gäller prissättning av överföringstjänster senast nio månader innan tillsynsperioden börjar fastställa vilka elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar som hör till innehavarens stamnät och publicera beslutet om fastställande. Före fastställandet ska stamnätssinnehavaren ge sina nätanvändare samt de myndigheter och andra intressentgrupper som saken berör tillfälle att framföra sin åsikt om förslaget till fastställande. Stamnätssinnehavaren kan stryka elledningar, transformator- och kopplingsstationer och andra anläggningar ur ett publicerat beslut endast av

vägande skäl innan nästa tillsynsperiod börjar.

Stamnätssinnehavarens beslut om fastställande och ändringar i beslutet ska lämnas till Energimarknadsverket. Om beslutet om fastställande strider mot lagen har Energimarknadsverket rätt att inom tre månader från mottagandet av en sådan anmälan kräva att stamnätssinnehavaren gör ändringar i beslutet.

En avtalspart i fråga om stamnätssinnehavarens nättjänst har rätt att inom en månad från det att stamnätssinnehavaren har publicerat sitt beslut om fastställande begära att Energimarknadsverket ska pröva huruvida beslutet eller ändringar i det är lagenliga. Den som begärt prövningen har rätt att överklaga det beslut som Energimarknadsverket fattat med anledning av begäran.

32 §

Stamnätssinnehavarens oberoende

I fråga om sin organisation och sitt beslutsfattande ska stamnätssinnehavaren se till

1) att samma person(er) inte har rätt att

a) direkt eller indirekt ha bestämmande inflytande i ett företag som producerar eller levererar el eller naturgas och direkt eller indirekt ha bestämmande inflytande över eller utöva någon rättighet enligt 2 mom. gentemot en stamnätssinnehavare eller ett stamnät, eller

b) direkt eller indirekt ha bestämmande inflytande över en stamnätssinnehavare eller över ett stamnät och direkt eller indirekt ha bestämmande inflytande över eller utöva någon rättighet enligt 2 mom. i ett företag som producerar eller levererar el eller naturgas,

2) att samma person(er) inte för en stamnätssinnehavare får utse ledamöter i förvaltningsrådet, styrelsen eller organ som juridiskt företräder stamnätssinnehavaren, och direkt eller indirekt ha bestämmande inflytande över eller utöva någon rättighet enligt 2 mom. i ett företag som producerar eller levererar el,

3) att en och samma person inte är ledamot i förvaltningsrådet, styrelsen eller i ett organ som juridiskt företräder företaget i både

stamnätsinnehavaren och ett företag som producerar eller levererar el.

De rättigheter som avses ovan i 1 mom. 1 och 2 punkten är

- 1) rätten att rösta,
- 2) befogenheten att utse ledamöter i förvaltningsrådet, styrelsen eller i ett organ som juridiskt företräder företaget,
- 3) ägande av en majoritetsandel.

Om den person som avses i 1 mom. är staten eller ett annat offentligt organ, två separata offentliga organ som har bestämmande inflytande i, å ena sidan, en stamnätsinnehavare eller över ett stamnät och, å andra sidan, i ett företag som producerar eller levererar el eller naturgas, ska dessa vid tillämpningen av 1 mom. inte anses vara samma person. Slutförbrukare som bedriver verksamhet inom produktion eller leverans av el, antingen direkt eller genom ett företag som de har bestämmande inflytande i, antingen enskilt eller gemensamt med någon annan slutförbrukare, ska inte vid tillämpningen av 1 mom. 1 punkten betraktas som företag som producerar eller levererar el, förutsatt att slutförbrukaren eller slutförbrukarna och det kontrollerade företaget, är nettoförbrukare av el uttryckt i årligt genomsnitt och förutsatt att det ekonomiska värdet av den el som de levererar till tredje part är obetydligt i förhållande till deras övriga affärsverksamhet.

33 §

Säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende

Stamnätsinnehavarens oberoende enligt 32 § ska säkerställas med iakttagande av det förfarande som anges i denna paragraf och artikel 3 i elhandelsförordningen. I proceduren för säkerställandet kan stamnätsinnehavaren beviljas undantag från kraven i 32 § 1 mom., om stamnätet den 3 september 2009 tillhörde ett vertikalt integrerat företag och det finns arrangemang som säkerställer ett mer effektivt oberoende för stamnätsinnehavaren än bestämmelserna i kapitel V i Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av

direktiv 2003/54/EG, nedan *elmarknadsdirektivet*.

Stamnätsinnehavaren ska meddela Energimarknadsverket alla planerade affärstransaktioner och andra åtgärder som inverkar på dess organisation eller beslutsfattande och som kan komma att kräva en omprövning av huruvida transaktionerna och åtgärderna uppfyller kraven i 32 §.

Energimarknadsverket ska inleda proceduren för säkerställande

1) när stamnätsinnehavaren gör en anmälan i enlighet med 2 mom.,

2) på eget initiativ då verket får vetskap om att en planerad ändring som gäller stamnätets ägare eller innehavare kan leda till överträdelse av 32 §, eller då verket har anledning att misstänka att en sådan överträdelse kan ha skett,

3) efter en motiverad begäran från Europeiska kommissionen.

Energimarknadsverket ska fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende inom fyra månader från det att stamnätsinnehavarens anmälan eller Europeiska kommissionens begäran anländer. Det anses att ett interimistiskt beslut har fattats, om Energimarknadsverket inte har meddelat beslut inom denna tid. Energimarknadsverket ska utan dröjsmål meddela Europeiska kommissionen det interimistiska beslutet så att säkerställandet kan slutföras i enlighet med artikel 3 i elhandelsförordningen. Tillsammans med anmälan ska Energimarknadsverket lämna Europeiska kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt.

34 §

Stamnätsinnehavarens skyldighet att anmäla ägare från tredjeländer

Stamnätsinnehavaren ska underrätta Energimarknadsverket om situationer som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över stamnätet eller stamnätsinnehavaren.

Energimarknadsverket ska utan dröjsmål meddela ministeriet och Europeiska kommissionen om

1) säkerställande av en stamnätsinnehavares oberoende begärs av stamnätets ägare eller innehavare som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer,

2) Energimarknadsverket annars fått kännedom om situationer som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över stamnätet eller stamnätsinnehavaren.

35 §

Säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende när det gäller ägande som härstammar från tredjeländer

Stamnätsinnehavarens oberoende ska säkerställas i enlighet med det förfarande som anges i denna paragraf i en situation som avses i 34 §.

Energimarknadsverket ska inom fyra månader från det att en stamnätsinnehavarens anmälan anlände fatta ett interimistiskt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt. Energimarknadsverket ska utan dröjsmål meddela ministeriet och Europeiska kommissionen om det interimistiska beslutet och begära ett yttrande av ministeriet enligt 36 § samt ett yttrande av Europeiska kommissionen om huruvida stamnätsinnehavaren uppfyller kraven i artikel 9 i elmarknadsdirektivet. Tillsammans med anmälan ska Energimarknadsverket lämna ministeriet och Europeiska kommissionen sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet.

Energimarknadsverket ska inom två månader från utgången av den period som reserverats för Europeiska kommissionens i 2 mom. och 36 § avsedda yttrande fatta sitt slutliga beslut om säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende. När Energimarknadsverket fattar sitt slutliga beslut ska det beakta Europeiska kommissionens yttrande så noggrant som möjligt. Om Europeiska kommissionen inte har avgett något yttrande inom den period som föreskrivits, ska den inte an-

ses ha några invändningar mot Energimarknadsverkets interimistiska beslut.

Energimarknadsverket ska fatta ett negativt beslut i fråga om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende, om

1) det inte har påvisats att stamnätsinnehavaren uppfyller kraven i 32 §, eller

2) ministeriet har lämnat ett yttrande till Energimarknadsverket i enlighet med 36 §, enligt vilket det inte har visats för ministeriet att säkerställandet inte äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen.

Energimarknadsverket ska foga ministeriets och Europeiska kommissionens yttranden till sitt slutliga beslut.

36 §

Ministeriets yttrande om leveranssäkerhet

Ministeriet ska lämna Energimarknadsverket ett yttrande om huruvida säkerställandet av stamnätsinnehavarens oberoende i en sådan situation som avses i 34 § äventyrar energileveranssäkerheten nationellt eller inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till Energimarknadsverket så att verket har tillräckligt med tid för att behandla yttrandet. Vid prövningen av ärendet ska ministeriet beakta

1) de rättigheter och skyldigheter enligt internationell rätt som Europeiska unionen har gentemot det tredjeland som saken gäller, inbegripet sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet,

2) de rättigheter och skyldigheter som Finland har gentemot det tredjeland som saken gäller, enligt avtal som Finland ingått med detta tredjeland förutsatt att avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning,

3) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

Ministeriet ska för sitt yttrande begära ett yttrande av Europeiska kommissionen om huruvida säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten inom Europeiska unionen. I sitt eget yttrande ska ministeriet beakta Eu-

ropeiska kommissionens yttrande så noggrant som möjligt. Ministeriet kan avvika från Europeiska kommissionens yttrande, om säkerställandet äventyrar energileveranssäkerheten i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

I ministeriets yttrande får ändring inte sökas särskilt.

37 §

Genomförande av en affärstransaktion

Stamnätsinnehavaren eller parterna får inte påbörja affärstransaktioner eller vidta åtgärder som avses i 33 § 2 mom. eller 34 § 1 mom. innan stamnätsinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller det vid behandlingen av ärendet bestäms något annat.

Det som föreskrivs i 1 mom. hindrar inte att en inlösen skyldighet eller inlösenrätt enligt 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) fullgörs eller utövas eller att tillstånd för en fusion enligt 16 kap. i nämnda lag beviljas. Fusionen får dock inte registreras innan stamnätsinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

Det som föreskrivs i 1 mom. tillämpas inte på beslut som gäller utnämning av ledamöter i stamnätsinnehavarens förvaltningsråd, styrelse eller i ett organ som enligt lag företräder företaget.

38 §

Åtgärder med anledning av vägran att säkerställa stamnätsinnehavarens oberoende

På förslag av Energimarknadsverket kan marknadsdomstolen bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende har vägrats för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan Energimarknadsverket lägger fram sitt förslag ska det rådgöra med parterna om frivilligt hävande av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden hävs frivil-

ligt, ställer Energimarknadsverket de villkor som ska iakttas.

39 §

Ändring i beslut om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende

Oberoende av ett tidigare beslut kan Energimarknadsverket fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av en stamnätsinnehavarens oberoende, om stamnätsinnehavaren eller parterna har gett felaktiga eller vilseledande uppgifter som i väsentlig mån har inverkat på beslutet, eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 37 §. Ett nytt beslut kan fattas endast av vägande skäl, om fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes.

40 §

Kvalitetskrav i fråga om stamnätets funktion

Stamnätet ska planeras, byggas och upprätthållas så att

1) nätet uppfyller de krav som ställs i Europeiska unionens lagstiftning på nätens driftssäkerhet och tillförlitlighet,

2) nätet uppfyller de krav i fråga om nätets driftssäkerhet och tillförlitlighet som i elnätstillståndet ställs på den systemansvariga stamnätsinnehavaren,

3) driften av nätet inte störs av träd som faller över elledningarna eller växer längs ledningsgatan,

4) nätet har tillräcklig överföringskapacitet för att trygga förutsättningarna för att den systemansvarige stamnätsinnehavarens ansvarsområde ska bevaras som ett enhetligt budområde för elhandeln.

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren kan dock göra undantag från kravet i 1 mom. 4 punkten

1) om det är fråga om elanskaffning eller balanskraftshandel för förverkligande av systemansvaret och undantaget är ändamålsenligt med tanke på elsystemets driftsäkerhet eller effektivitet,

2) om en betydande ändring i balansen mellan elproduktionen och konsumtionen orsakar en permanent eller långvarig överbelastning av överföringskapaciteten mellan ansvarsområdets olika delar, vilken stamnätsinnehavaren inte rimligen kan förutsättas ha tagit i beaktande i sin verksamhet och stamnätsinnehavaren inte rimligen kan förväntas vidta de åtgärder som behövs för att utveckla nätet så snabbt att man kan undvika att ansvarsområdet delas in i budområden.

41 §

Plan för utvecklande av stamnätet

Stamnätsinnehavaren ska göra upp en tioårig utvecklingsplan för sitt stamnät och dess förbindelser till andra elnät. Stamnätsinnehavaren ska använda utvecklingsplanen som grund vid utarbetandet av den unionsomfattande nätutvecklingsplan som det föreskrivs om i elhandelsförordningen. Utvecklingsplanen har ingen annan rättsverkan för stamnätsinnehavaren, nätanvändarna eller de myndigheter som övervakar stamnätsinnehavaren. Utvecklingsplanen ska uppdateras med två års intervaller.

Utvecklingsplanen ska innehålla

1) en plan över investeringar vilka ifall de förverkligas leder till att skyldigheten att utveckla nätet som avses i 19 § 1 mom. fullgörs och kvalitetskraven för verksamhet i stamnätet uppfylls,

2) en plan över investeringar som gäller sammanlänknings- och andra åtgärder som behövs för en effektivt fungerande nationell och regional elmarknad samt Europeiska unionens inre marknad för el,

3) en utredning av de metoder som använts vid utarbetandet av utvecklingsplanen samt de prognoser och övriga antaganden som planen grundar sig på och som gäller utveckling av elkonsumtionen och elproduktionen.

Utvecklingsplanen ska publiceras. Innan utvecklingsplanen publiceras ska stamnätsinnehavaren ge sina nätanvändare samt de myndigheter och andra intressentgrupper som saken berör tillfälle att framföra sin åsikt om utvecklingsplanen.

42 §

Kompensation mellan stamnätsinnehavare

Stamnätsinnehavaren ska sköta uppgifter som hänför sig till det system med kompensationsbetalningar mellan stamnätsinnehavare som det föreskrivs om i elhandelsförordningen.

43 §

Överföringsavgifter för import och export av el

Stamnätsinnehavaren ska utöver den överföringsavgift som hör till punktprissättningen enligt 25 § 2 mom. ta ut en separat överföringsavgift för import och export av el till och från hans nät, om inte annat följer av internationella förpliktelser som är bindande för Finland eller av avtal som stamnätsinnehavaren har ingått och som grundar sig på ömsesidighet vad gäller elsystemets driftsäkerhet och effektivitet samt på marknadsbetingelserna. Överföringsavgifterna ska uppfylla de förutsättningar om vilka det föreskrivs i 24 §.

44 §

Den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde

Till den systemansvariga stamnätsinnehavarens ansvarsområde hör rikets territorium med undantag för landskapet Åland.

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren svarar inom sitt ansvarsområde för de uppgifter som omfattas av systemansvaret samt andra uppgifter som ankommer på stamnätsinnehavaren enligt denna lag och bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt elhandelsförordningen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den.

45 §

Systemansvar

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska svara för att Finlands elsystem är tekniskt funktionsdugligt och driftsäkert samt handha de uppgifter som omfattas av det riksomfattande balansansvaret samt den riksomfattande balansavräkningen på ett ändamålsenligt och för parterna på elmarknaden jämlikt och icke-diskriminerande sätt (*systemansvar*). Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska upprätthålla och utveckla sina verksamheter och tjänster som omfattas av systemansvaret samt upprätthålla, driva och utveckla sitt elnät och övriga anläggningar som behövs för skötseln av systemansvaret samt förbindelserna till andra nät så att de fungerar effektivt och så att förutsättningarna för en effektivt fungerande nationell och regional elmarknad samt Europeiska unionens inre marknad för el kan tryggas.

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren kan ställa sådana villkor för användning av elöverföringssystemet samt de anslutna kraftverken och belastningarna som är nödvändiga för att systemansvaret ska kunna realiseras. Villkoren kan tillämpas i enskilda fall efter det att Energimarknadsverket har fastställt dem. De fastställda villkoren kan tillämpas även om de överklagats, om inte besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Närmare bestämmelser om hur systemansvaret ska realiseras och om innehållet i det kan utfärdas genom förordning av ministeriet.

46 §

Riksomfattande balansansvar

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska sörja för att den kortvariga balansen mellan elproduktionen och elförbrukningen hela tiden upprätthålls inom hans ansvarsområde (*riksomfattande balansansvar*). Det riksomfattande balansansvaret omfattar alla de åtgärder och resurser som skötseln av det kräver och som ska genomföras eller garanteras för respektive balansavräkningsperiod.

Anskaffningsvillkoren för den el som behövs för skötseln av det riksomfattande balansansvaret samt köpevillkoren för balanskraften ska vara jämlika och icke-diskriminerande för parterna på elmarknaden och i dem får inte ingå villkor som är ogrundade eller uppenbarligen begränsar konkurrensen i elhandeln. I villkoren ska dock de krav som följer av elsystemets driftssäkerhet och effektivitet beaktas. Villkoren ska dessutom sporra nätanvändarna att balansera sin inmatning och sitt uttag av el.

Prissättningen av balanskraften ska vara skälig.

47 §

Riksomfattande balansavräkning

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde sörja för att hans ansvarsområdes elbalans samt hans ansvarsområdes balansansvarigas elbalanser klarläggs (*riksomfattande balansavräkning*). I den riksomfattande balansavräkningen ska man för varje balansavräkningsperiod klarlägga balansavvikelse mellan balanskraftsenheten och de balansansvariga samt balansavvikelse mellan balanskraftsenheten och balanskraftsenheterna inom andra stamnätsinnehavares ansvarsområden. Om längden på den balansavräkningsperiod som tillämpas i den riksomfattande balansavräkningen inte har reglerats i elhandelsförordningen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den, utfärdas bestämmelser om periodens längd genom förordning av statsrådet.

48 §

Publicerande av villkor för tjänster som hänför sig till systemansvaret

Den systemansvariga stamnätsinnehavaren ska i fråga om de tjänster som hör till systemansvaret publicera samt till Energimarknadsverket anmäla gällande försäljnings- och anskaffningsvillkor och grunderna för hur de bestäms, gällande försäljnings- och anskaff-

ningspriser och grunderna för hur de bestäms samt de villkor som avses i 45 § 2 mom.

Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska publiceras och anmälas samt om förfarandet för publicerandet och anmälningen.

49 §

Utvecklande av det informationsutbyte som krävs för elhandeln och balansavräkningen

Det är den systemansvariga stamnätsinnehavarens uppgift att utveckla det informationsutbyte som krävs för elhandeln och balansavräkningen. Utvecklingsverksamheten ska främja ett effektivt och med avseende på elmarknadsparterna, nätsinnehavarna och de balansansvariga jämlikt och icke-diskriminerande informationsutbyte. Utvecklandet av informationsutbytet omfattar åtminstone

1) utvecklande av standarder för meddelandefrafiken samt deltagande i det internationella utvecklingssamarbetet i anslutning till det,

2) utvecklande av procedurer som hänför sig till informationsutbyte samt deltagande i internationellt utvecklingsarbete i anslutning till det,

3) uppgörande av förslag för ministeriet om ändring av standarderna för meddelandefrafiken och de procedurer som hänför sig till informationsutbyte,

4) upprätthållande av en testtjänst för meddelandefrafiken,

5) informering, utbildning och rådgivning som hänför sig till informationsutbyte,

6) kontroll av hur standarderna för meddelandefrafiken och procedurerna för informationsutbyte iakttas.

De uppgifter som avses i 1 mom. finansieras med separata avgifter som den systemansvariga stamnätsinnehavaren har rätt att ta ut hos dem som använder stamnätsservicen och balanstjänsten. Avgifterna får täcka skäliga kostnader som uppdraget orsakat den systemansvariga stamnätsinnehavaren samt en skälig vinst. Grunderna för bestämmande av avgifterna ska vara jämlika och icke-diskriminerande. Uppgifter om avgifterna

och grunderna för bestämmande av dem ska publiceras.

6 kap.

Bestämmelser som gäller distributionsnät och distributionsnätsinnehavare

50 §

Kvalitetskrav i fråga om högspänningsdistributionsnätets funktion

Ett högspänningsdistributionsnät ska planeras, byggas och upprätthållas så att

1) nätet uppfyller de krav i fråga om nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet som en systemansvarig stamnätsinnehavare ställt,

2) driften av nätet inte störs av träd som faller över elledningarna eller växer längs ledningsgatan.

51 §

Kvalitetskrav i fråga om distributionsnätets funktion

Ett distributionsnät ska planeras, byggas och upprätthållas så att

1) nätet uppfyller de krav i fråga om nätets driftsäkerhet och tillförlitlighet som en systemansvarig stamnätsinnehavare ställt,

2) fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över 6 timmar för nätanvändare inom detaljplaneområden,

3) fel i distributionsnätet som uppkommit till följd av storm eller snöbelastning inte orsakar avbrott i eldistributionen på över 36 timmar för nätanvändare annanstans än inom det område som avses i 2 punkten.

Distributionsnätsinnehavaren kan bestämma en målnivå för kvalitetskraven i fråga om distributionsnätets funktion med avvikelse från 1 mom. 2 och 3 punkten i enlighet med de lokala förhållandena på öar utan broförbindelse eller motsvarande annan fast förbindelse eller förbindelse med en regelbundet trafikerande landsvägsfärja.

52 §

Utvecklingsplan för distributionsnät

Distributionsnätsinnehavaren ska göra upp en utvecklingsplan för sitt distributionsnät. Planen ska innehålla de åtgärder som leder till att kraven enligt 51 och 119 § uppfylls och upprätthålls i distributionsnätet. Utvecklingsplanen ska uppdateras med två års intervaller.

Utvecklingsplanen ska innehålla detaljerade åtgärder fördelade på perioder om två kalenderår som systematiskt och långsiktigt förbättrar distributionsnätets tillförlitlighet och säkerhet och som leder till att distributionsnätet uppfyller de krav som föreskrivs i 51 och 119 §. I utvecklingsplanen ska man utifrån nätanvändarnas rimliga behov fästa uppmärksamhet vid tryggheten av eltillgången på elförbrukningsplatser med funktioner och tjänster som är viktiga med avseende på tryggheten av ledandet av samhället eller dess säkerhet, befolkningens uppehälle eller näringslivets funktionsduglighet. Vid placeringen av de elledningar som ingår i utvecklingsplanen ska man så långt det är möjligt utnyttja dragningar som är gemensamma för andra samhällstekniska nät.

Utvecklingsplanen och ändringar i den ska lämnas till Energimarknadsverket. Energimarknadsverket har rätt att inom sex månader från det att den mottagit planen kräva att distributionsnätsinnehavaren gör ändringar i planen, om det finns anledning att misstänka att de åtgärder som ingår i planen inte leder till att kraven enligt 51 och 119 § uppfylls eller om utvecklingsplanen inte uppfyller de krav som anges i 2 mom.

Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om de uppgifter som ska ges i utvecklingsplanen samt om hur planen ska lämnas till Energimarknadsverket.

53 §

Anslutningsvillkor för distributionsnätsinnehavare

En distributionsnätsinnehavare ska ha offentliga allmänna avtalsvillkor för sådana

nätanvändare som ansluter sig till ett distributionsnät med en nominell spänning på högst 20 kilovolt.

54 §

Tidsfördelning i fråga om eldistributions-tjänster i distributionsnätet

Distributionsnätsinnehavaren ska i sitt distributionsnät tillhandahålla slutförbrukarna eldistributionstjänster enligt den allmänna tidsfördelningen. I eldistributionstjänsten ingår en måttjänst enligt en motsvarande tidsfördelning. Eldistributionstjänster enligt den allmänna tidsfördelningen är

- 1) distribution som baserar sig på timvis mätning,
- 2) entidsdistribution,
- 3) tvåtidsdistribution som grundar sig på natt- och dagenergi,
- 4) säsongdistribution som grundar sig på vintervardagsenergi och annan energi.

55 §

Prissättning av eldistribution i distributionsnät oberoende av avstånd

I distributionsnätet får priset på eldistributionen inte vara beroende av nätanvändarens geografiska läge inom nätinnehavarens ansvarsområde. Inom de delar av distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde som är geografiskt åtskilda ska dock egna distributionspriser tillämpas. Energimarknadsverket kan i enskilda fall bevilja undantag från tillämpningen av separata priser på eldistributionen, om kostnadsnivåerna och prissättningsgrunderna inom de olika delarna av distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde inte avviker från varandra på ett betydande sätt.

56 §

Specialbestämmelser som gäller nättjänstavgifter för elproduktion i distributionsnät

De nättjänster som används för elproduktion ska prissättas i distributionsnätet utan

hinder av övriga bestämmelser i denna avdelning enligt följande:

1) i den avgift som tas ut för anslutning av småskalig elproduktion till ett elnät får inte inbegripas kostnader som föranleds av att elnätet förstärks,

2) med de distributionsavgifter som tas ut för elproduktionen ska en relativt sett mindre andel av kostnaderna för distributionsnätet täckas än med de distributionsavgifter som tas ut för elförbrukning.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om distributionsavgifterna för elproduktionen och om hur de bestäms i fråga om distributionsnätet samt om de till den överförda energimängden relaterade gränsvärden som ska ställas för distributionsavgifterna för elproduktionen och som distributionsnätssinnehavaren ska följa.

57 §

Distributionsnätssinnehavarens fakturering i fråga om distributionsnät

Distributionsnätssinnehavaren ska i sin faktura ge distributionsnätssinnehavaren en specifikation över hur priset för eldistributionen bildas. Distributionsnätssinnehavaren ska i fakturor som sänds till konsumenter ge nätanvändarna uppgifter om hur de kan göra reklamationer samt i fakturering som är riktad till konsumenter uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges i fakturan.

Distributionsnätssinnehavaren ska erbjuda konsumenterna olika sätt för betalning av eldistributionsräkningar. Alternativen får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Bland betalningssätten ska det åtminstone finnas ett alternativ som baserar sig på förbrukning per faktureringsperiod samt ett alternativ som baserar sig på jämnstora betalningsposter grundade på konsumentens kalkylerade sannolika årliga elförbrukning. Om distributionsnätssinnehavaren erbjuder konsumenterna ett förhandsbetalningssystem,

ska systemet i tillräcklig grad återspegla konsumentens kalkylerade sannolika årliga elförbrukning.

58 §

Distributionsnätssinnehavarens skyldighet att ge nätanvändarna anvisningar i fråga om beredskap

Distributionsnätssinnehavaren ska i erbjudanden som gäller anslutningsavtal ge abonnenten uppgifter om nivån på leveranssäkerheten i distributionsnätet och planer som inverkar på den vid anslutningspunkten.

Distributionsnätssinnehavaren ska med två års mellanrum eller oftare ge dem som använder hans distributionsnät anvisningar för hur de ska förbereda sig för störningar i eldistributionen.

Distributionsnätssinnehavaren ska ge den som använder hans distributionsnät på dennes begäran eller på eget initiativ individuella beredskapsanvisningar, om användarens elförbrukning kräver att eltillgången garanteras bättre än vid den vanliga leveranssäkerhet som tillämpas i nätdelen. Nätssinnehavaren ska då på nätanvändarens begäran förete en uppskattning om huruvida beredskapen är förmanligare genom nätanvändarens egna åtgärder eller genom utvecklande av distributionsnätet.

59 §

Distributionsnätssinnehavarens information till nätanvändarna vid störningar

Om eldistributionen i distributionsnätet avbryts i betydande omfattning, ska distributionsnätssinnehavaren utan dröjsmål informera distributionsnätssinnehavarna om detta. Samtidigt ska användarna ges en uppskattning av felets eller avbrottets varaktighet och omfattning.

Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om innehållet i och formen för de meddelanden som avses i 1 mom.

60 §

Juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet

Om en distributionsnätssinnehavare i vars distributionsnät för en spänning på 400 volt under vart och ett av de tre senaste kalenderåren årligen överförs en elmängd på minst 200 gigawattimmar är verksam som en del av ett företag eller av en företagsgrupp där samma aktör har bestämmande inflytande och som bedriver elproduktion eller utför elleveranser, ska nätinnehavaren till sin juridiska form, sin organisation och sitt beslutsfattande vara oberoende av företagets eller företagsgruppens elproduktions- och elförsäljningsverksamhet (*juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet*). En ändring av företagsstrukturen beträffande juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet ska verkställas inom två år från utgången av det kalenderår då det tröskelvärde som avses i detta moment uppnåddes.

En nätinnehavare som bedriver juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet ska se till att verksamhetens varumärke skiljer sig från varumärkena för de enheter vid företaget eller företagsgruppen som producerar eller levererar el. Nätinnehavaren ska i sin kommunikation använda sitt eget namn och varumärke.

Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om krav på oberoende i fråga om organisation och beslutsfattande för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet. Kraven ska tillämpas på nätinnehavare som har minst 50 000 nätanvändare. Kraven kan gälla

- 1) beslut om anställningsförmåner som gäller säkerställande av oberoende för dem som hör till nätinnehavarens ledning,
- 2) nätinnehavarens skyldighet att utarbeta ett program med åtgärder som säkerställer att nätinnehavaren på ett icke-diskriminerande sätt uppfyller sina förpliktelser som elnätssinnehavare.

61 §

Oberoende i fråga om ledningen för en nätinnehavare som bedriver juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet

Den som hör till ledningen för en nätinnehavare som utövar juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet och som har minst 50 000 nätanvändare får inte vara verkställande direktör för ett företag som svarar för elproduktion eller elleverans och inte medlem av styrelsen eller motsvarande organ i ett sådant företag, om en och samma aktör har bestämmande inflytande hos nätinnehavaren och företaget.

62 §

Specialbestämmelser som gäller slutna distributionsnät

Bestämmelserna i 23, 28, 29, 50—52, 54 och 57—59 § i denna lag tillämpas inte på slutna distributionsnät och innehavare av slutna distributionsnät.

III AVDELNINGEN

ELPRODUKTION OCH ELLEVERANS

7 kap.

Elproduktion

63 §

Anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet

I syfte att trygga tillräcklig eltillförsel kan statsrådet besluta om ordnande av offentligt anbudsförfarande för ny elproduktionskapacitet eller åtgärder för styrning av efterfrågan. Beslutet får fattas om tillgången på el, med beaktande av planerade kraftverk och sammanlänknings- samt kraftverk och sammanlänknings- som anläggs och av de åtgärder för styrning av efterfrågan som ska vidtas för att främja energieffektiviteten, inte räcker till för att svara på efterfrågan på el i Finland

och om tillräcklig eltillförsel inte kan tryggas genom andra åtgärder.

I beslutet om ordnande av anbudsförfarande anges

1) de uppgifter om förutsatta avtalsvillkor som ska ingå i anbudsförfrågan och de förfaringssätt som anbudsgivarna ska iaktta, samt

2) de grunder på vilka anbudsgivarna väljs och avtal ingås.

Statsrådets allmänna sammanträde beslutar om ordnande av ett anbudsförfarande. Ministeriet beslutar om godkännande av anbudet. Ministeriet svarar också för verkställandet av anbudsförfarandet.

Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid anbudsförfaranden utfärdas genom förordning av statsrådet.

64 §

Anmälan om byggande och avvecklande av kraftverk

Producenten ska underrätta Energimarknadsverket om byggnadsplanen för och idrifttagandet av ett kraftverk samt om långvarigt eller bestående avvecklande av ett kraftverk. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten och om anmälningsförfarandet.

65 §

Underhållsstopp vid kraftverk

Producenten ska underrätta Energimarknadsverket om planerade underhållsstopp under perioden mellan den 1 december och 28 februari vid kraftverk med en effekt på minst 100 megavoltampere och separat elproduktion. Anmälan ska göras minst sex månader före den planerade tidpunkten för då underhållsstoppet ska inledas. Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om de uppgifter som ska ingå i anmälan och om anmälningsförfarandet.

Energimarknadsverket får bestämma att ett underhållsstopp vid ett kraftverk enligt 1 mom. ska infalla under någon annan tid än tiden mellan den 1 december och 28 februari, om det finns grundad anledning att misstänka

att tillgången på el inte skulle motsvara efterfrågan på el i Finland under den tid som anmäls för underhållsstoppet. Beslut om flyttning av underhållsstoppet ska fattas senast tre månader före den tidpunkt då underhållsstoppet enligt anmälan ska inledas. Beslut om flyttning får inte fattas, om en flyttning av underhållsstoppet skulle medföra risk för tekniska fel i kraftverket eller äventyra säkerheten vid drift av kraftverket. Före ett beslut om flyttning ska Energimarknadsverket höra Säkerhets- och kemikalieverket och, om underhållsstoppet gäller ett kärnkraftverk, Strålsäkerhetscentralen. Ett beslut om flyttning ska iakttas även om det överklagas, om inte besvärsmyndigheten har förbjudit att beslutet verkställs eller bestämt att verkställigheten ska avbrytas.

Energimarknadsverket kan förena ett beslut enligt 2 mom. med vite.

8 kap.

Bevarande av elleverantörens avtalsuppgifter

66 §

Bevarande av elleverantörens avtalsuppgifter

En elleverantör ska bevara viktiga uppgifter om alla sina affärstransaktioner gällande elleveransavtal samt de uppgifter enligt Europeiska kommissionens förordning eller beslut om riktlinjer som hänför sig till affärstransaktioner gällande elderivat med grossister och stamnätsinnehavare under minst fem år efter utgången av den räkenskapsperiod under vilken affärstransaktionen genomfördes. Uppgifter som ska bevaras är åtminstone

- 1) affärstransaktionens löptid,
- 2) procedurer som hänför sig till leveranser och fullgörande,
- 3) leveransmängd,
- 4) tidpunkt för genomförandet,
- 5) pris,
- 6) information som identifierar avtalsparten,
- 7) information om alla avtal som inte fullgjorts.

9 kap.

Detaljförsäljning av el

67 §

Leveransskyldighet

En detaljförsäljare som har betydande marknadsinflytande på en distributionsnät-innehavares ansvarsområde ska på ansvarsområdet leverera el till ett skäligt pris för konsumenterna och andra slutförbrukare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år (*leveransskyldighet*). Om det inte finns någon detaljförsäljare med betydande marknadsinflytande inom distributionsnät-innehavarens ansvarsområde, är den detaljförsäljare leveransskyldig som med mängden levererad el som måttstock har den största marknadsandelen på det aktuella ansvarsområdet när det gäller el som anskaffas av slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten.

En leveransskyldig detaljförsäljare ska ha offentliga elförsäljningsvillkor och elförsäljningspriser samt grunder för hur de bestäms för de slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten. I dem får inte ingå oskäliga villkor eller sådana villkor som begränsar konkurrensen inom elhandeln och inte heller oskäliga begränsningar.

Energimarknadsverket kan bestämma att en detaljförsäljare som avses i denna paragraf ska leverera el till de slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten på de villkor som anges i 2 mom.

68 §

Anmälan till Energimarknadsverket om detaljförsäljares försäljningsvillkor

En detaljförsäljare som har betydande marknadsinflytande ska till Energimarknadsverket ge in de detaljförsäljningsvillkor och detaljförsäljningspriser som avses i 67 § 2 mom. samt grunderna för hur de bestäms innan de införs.

En detaljförsäljare ska underrätta Energimarknadsverket eller den sammanslutning som Energimarknadsverket utsett om de detaljförsäljningsvillkor och detaljförsäljningspriser som gäller när detaljförsäljaren allmänt tillhandahåller el för konsumenterna samt för andra slutförbrukare vilkas driftsställe är utrustat med huvudsäkringar på högst 3 x 63 ampere eller till vilkas eldriftsställe högst 100 000 kilowattimmar el köps per år.

Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter med anknytning till detaljförsäljningsvillkoren och detaljförsäljningspriserna samt grunderna för hur de bestäms ska ges in till verket, hur dessa uppgifter ska specificeras samt om det förfarande som ska iakttagas när uppgifterna lämnas.

69 §

Detaljförsäljarens fakturering

En detaljförsäljare ska i sin faktura ge slutförbrukaren en specifikation över hur elpriset bildas samt information om avtalets giltighetstid. I fakturor som sänds till konsumenter ska detaljförsäljaren ge konsumenterna uppgifter om hur de kan göra reklamationer samt i fakturering som är riktad till konsumenter uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges i fakturan.

En detaljförsäljare ska ge konsumenten en slutfaktura inom sex veckor efter det att elleveransen till konsumenten har upphört.

Detaljförsäljaren ska erbjuda konsumenterna olika sätt för betalning av elräkningar. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Bland betalningssätten ska det åtminstone finnas ett alternativ som baserar sig på förbrukning per faktureringsperiod samt ett alternativ som baserar sig på jämnstora betalningsposter grundade på konsumentens kalkylerade sannolika årliga elförbrukning. Om detaljförsäljaren erbjuder konsumenterna ett förhandsbetalningssystem, ska systemet i tillräcklig grad

återspegla konsumentens kalkylerade sannolika årliga elförbrukning.

Bestämmelser om detaljförsäljares fakturerings för elförsäljning finns dessutom i lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009).

70 §

Publicerande och anmälan till Energimarknadsverket av detaljförsäljarens nyckeltal

Detaljförväldjare ska publicera uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på den levererade elen.

Detaljförväldjaren ska meddela Energimarknadsverket omfattningen av sin elförsäljningsverksamhet, den genomsnittliga prisnivån på den levererade elen samt uppgifter som hänför sig till detaljförsäljarens elförsäljningsverksamhet och beskriver elmarknadens funktion.

Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka nyckeltal skyldigheten att publicera och att lämna en anmälan ska gälla, vilka formler och anvisningar som ska följas vid beräkning av nyckeltalen samt på vilket sätt de nyckeltal som beskriver den genomsnittliga prisnivån på el ska publiceras.

10 kap.

Leverans av el via ett internt nät i en fastighet

71 §

Elmätning i ett internt nät i en fastighet

Om el levereras till slutförbrukare via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, ska fastighetsinnehavaren på behörigt sätt ordna mätningen av levererad el. Om slutförbrukaren vill byta elleverantör ska den elförbrukning som mäts med lägenhetsspecifik mätapparat enklert och på ett tekniskt tillförlitligt sätt genom distansavläsningsfunktioner eller mätimpulser som sänds ut från mätapparaturen kunna både sammanföras med och avskiljas från den totala förbrukning som uppmäts i fastigheten eller fastighetsgruppen. Mätningen ska

också ordnas på ett sådant sätt att de kostnader den orsakar slutförbrukarna och elleverantörerna är så små som möjligt.

Närmare bestämmelser om mätning av elleveranser i ett internt nät i en fastighet eller en motsvarande fastighetsgrupp utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla

- 1) installerande av mätapparat i en lägenhet,
- 2) krav som ställs på mätapparat och mätningssystem,
- 3) avläsning av mätapparat,
- 4) utnyttjande av mätningssuppgifter.

72 §

Slutförbrukarens möjlighet till elleverans via distributionsnät

Fastighetsinnehavaren ska se till att slutförbrukarna har möjlighet att ingå elnätsavtal och elförsäljningsavtal enligt vilka leveransen sker via distributionsnätsinnehavarens distributionsnät. I detta syfte ska fastighetsinnehavaren ge slutförbrukaren rätt att använda fastighetens eller fastighetsgruppens interna elnät. Om el levereras till slutförbrukarna via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, ska slutförbrukaren ersätta fastighetsinnehavaren för de kostnader som ändringsarbeten med anknäning till elmätningen har förorsakat när slutförbrukaren övergår till att köpa sin el via distributionsnätet.

IV AVDELNINGEN

SKYLDIGHETER SOM GÄLLER AKTÖRER PÅ ELMARKNADEN

11 kap.

Skyldigheter som gäller elsystemet för aktörer på elmarknaden

73 §

Balansansvar

Parterna på elmarknaden är ansvariga för att deras elproduktion och elanskaffningsav-

tal täcker deras elanvändning och elleveranser under respektive balansavräkningsperiod (*balansansvar*).

Närmare bestämmelser om balansansvarets innehåll och om de procedurer som hänför sig till genomförandet av balansansvaret utfärdas genom förordning av statsrådet.

74 §

Balansavräkning

Nätinnehavaren och den balansansvariga är skyldiga att handha balansavräkningen. En balansavräkning ska grunda sig på elmätning eller en kombination av mätning och typbelastningskurva samt på anmälningar som gäller leveranserna, på det sätt som bestäms närmare genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om innehållet i balansavräkningen och om de metoder som ska användas i den utfärdas genom förordning av statsrådet. Om längden på den balansavräkningsperiod som tillämpas i balansavräkningen inte har angivits i elhandelsförordningen eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den, ska det föreskrivas om periodens längd genom förordning av statsrådet.

Utöver vad som i 4 kap. bestäms om nätjänster ska balansavräkningstjänster tillhandahållas parterna på elmarknaden på jämlika och icke-diskriminerande villkor. När balansavräkningstjänster bjuds ut får det inte förekomma ogrundade villkor eller villkor som uppenbarligen begränsar konkurrensen i elhandeln.

75 §

Anmälningsskyldighet

Parterna på elmarknaden och nätinnehavarna ska göra de anmälningar som krävs för elhandeln, genomförandet av balansansvar och balansavräkningen och som hör till deras ansvar. Varje anmälan ska göras inom den tid som bestäms för den och enligt föreskrivet anmälningsförfarande. Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet

utfärdas genom förordning av ministeriet.

76 §

Sekretess

På sekretess i fråga om handlingar som inkommit eller upprättats vid utförandet av uppdrag som avses i II avdelningen eller detta kapitel eller i bestämmelser utfärdade med stöd av dem samt i fråga om uppgifter i handlingarna, liksom på tystnadsplikt i fråga om och förbud mot utnyttjande av de upplysningar som erhållits vid utförandet av uppgifterna samt på brott mot sekretess tillämpas 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 20 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) även då det inte är fråga om en handling på vilken nämnda lag är tillämplig enligt dess 4 §.

12 kap.

Särredovisning av verksamheter

77 §

Skyldighet att särredovisa elaffärsverksamheter

De företag som är verksamma på elmarknaden ska särredovisa elnätsverksamhet och övriga elaffärsverksamheter samt elaffärsverksamheter och företagets övriga affärsverksamhet.

Nätinnehavaren ska särredovisa följande delområden i elnätsverksamheten:

1) stamnätsverksamhet och distributionsnätsverksamhet,

2) distributionsnätsverksamheter som bedrivs i geografiskt åtskilda delar av ansvarsområdet, om separata priser på eldistribution i enlighet med 55 § tillämpas i delarna.

Elaffärsverksamheter ska inte redovisas skilt från varandra eller från den övriga affärsverksamheten, om elaffärsverksamheten till sin volym eller i förhållande till företagets övriga affärsverksamhet är ringa. Bestämmelser om när affärsverksamhet är av ringa betydelse utfärdas genom förordning av ministeriet.

78 §

Innehållet i särredovisningsskyldigheten

Med *särredovisning* avses i denna lag det att det för varje räkenskapsperiod ska upprättas en resultaträkning och balansräkning för de elaffärsverksamheter som ska särredovisas samt en kombinerad resultaträkning och balansräkning för företagets övriga affärsverksamheter. Resultat- och balansräkningen, som ska kunna härledas ur företagets bokföring, ska upprättas enligt bokföringslagen (1336/1997).

79 §

Särredovisning av en kommunal inrättning

En kommunal inrättning som utövar elaffärsverksamhet ska per räkenskapsperiod redovisa sin elaffärsverksamhet skilt från kommunen och från kommunens övriga inrättningar. För inrättningen ska en egen resultaträkning och balansräkning upprättas.

80 §

Upprättande av särredovisade bokslut

Affärshändelser och balansposter ska tas upp i resultaträkningen och balansräkningen över affärsverksamheterna i enlighet med orsaksprincipen. Gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter ska registreras kalkylmässigt för de olika verksamheterna i samband med att bokslutet upprättas så att orsaksprincipen i mån av möjlighet realiseras.

I särredovisade bokslut ska avskrivningarna basera sig på anskaffningsutgifter. När ett särredovisat bokslut upprättas första gången ska anläggningstillgångarnas anskaffningsutgifter, minskade med de planenliga avskrivningarna, inbegripas i bokslutet.

Det särredovisningsförfarande som väljs ska följas kontinuerligt, om det inte finns grundad anledning att ändra det. Ändringarna ska klarläggas i samband med det särredovisade bokslutet.

81 §

Granskning av särredovisade bokslut

Revisorerna för en sammanslutning och en kommunal eller statlig inrättning som utövar elaffärsverksamhet ska granska de särredovisade verksamheternas resultaträkningar, balansräkningar och tilläggsupplysningarna till dessa som en del av den lagstadgade revisionen av sammanslutningen, kommunen eller inrättningen.

82 §

Publicerande av särredovisade bokslut

Bokslut över särredovisade elaffärsverksamheter ska publiceras. Boksluten ska fogas till det officiella bokslutet för ett företag eller en koncern eller en kommunal, samkommunal eller statlig inrättning som utövar elaffärsverksamhet samt till den årsredovisning som ska publiceras eller till någon annan offentlig handling som motsvarar årsredovisningen och som är tillgänglig för intressentgrupperna.

83 §

Kompletterande bestämmelser om särredovisning

Genom förordning av ministeriet kan närmare bestämmelser utfärdas om

1) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,

2) grunderna för registrering av inkomster och utgifter samt balansposter som gäller en enskild elaffärsverksamhet,

3) registreringen av gemensamma inkomster och utgifter samt balansposter för de olika affärsverksamheterna,

4) schemat för särredovisade resultaträkningar och balansräkningar samt för nättinnehavarens resultaträkning och balansräkning,

5) de tilläggsupplysningar som ska inbegripas i särredovisade bokslut samt i nättinnehavarens bokslut,

6) sändande av särredovisade bokslut samt nätinnehavarens bokslut till Energimarknadsverket.

I samband med särredovisade bokslut ska uppgifter som klargör grunderna för hur boksluten har upprättats samt nyckeltal som beskriver nätinnehavarens verksamhet publiceras. Energimarknadsverket kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter och nyckeltal skyldigheten att publicera gäller samt vilket förfarande som ska iakttas vid publicerandet.

Energimarknadsverket kan av grundad anledning i enskilda fall bevilja undantag från det sätt att särredovisa verksamheterna som förutsätts i denna lag, om det är oskäligt att särredovisa dem i enlighet med vad som krävs i lagen.

V AVDELNINGEN

ELAVTAL

13 kap.

Bestämmelser om elavtal

84 §

Kapitlets tillämpningsområde och definitioner

Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas på anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal. På elnätsavtal och elförsäljningsavtal tillämpas bestämmelserna emellertid endast om en slutförbrukare som är part i avtalet köper el av detaljförsäljaren huvudsakligen för eget bruk. Bestämmelserna i detta kapitel om detaljförsäljare tillämpas också på en elleverantör som levererar el till slutförbrukarna via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp.

I detta kapitel avses med

1) *anslutningsavtal* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och ägaren eller innehavaren av ett eldriftsställe (*abbonnent*) om att eldriftsstället ska anslutas till ett distributionsnät med en nominell spänning på högst 20 kilovolt; om anslutningsavtalet överförs

på någon annan, tillämpas bestämmelserna om abonnent på denna mottagare,

2) *elnätsavtal* ett avtal mellan distributionsnätsinnehavaren och en slutförbrukare som gäller eldistribution via distributionsnätet och annan nättjänst i anslutning till detta,

3) *elförsäljningsavtal* ett avtal mellan en detaljförsäljare och en slutförbrukare om elleverans till slutförbrukaren.

85 §

Bestämmelsernas tvingande natur

Avvikelse från bestämmelserna i detta kapitel får inte genom avtal göras till nackdel för konsumenten.

Om inte något annat bestäms nedan, tillämpas bestämmelserna i detta kapitel i övrigt endast om inget annat följer av avtalet, av praxis som avtalsparterna har omfattat eller av handelssed eller av någon annan sed som måste anses vara bindande för avtalsparterna.

86 §

Upplysningar som ska lämnas innan avtal ingås

Distributionsnätsinnehavaren ska innan ett anslutningsavtal ingås lämna en abonnent och innan elnätsavtal ingås en slutförbrukare upplysningar om de centrala villkor som ska tillämpas på avtalet samt om tillbudsstående alternativ som gäller innehållet i avtalet, såsom alternativ i fråga om prissättningen. En detaljförsäljare ska innan ett elförsäljningsavtal ingås lämna slutförbrukaren motsvarande upplysningar.

Abbonnenten och slutförbrukaren ska ges åtminstone följande uppgifter:

1) tjänsteleverantörens namn och kontaktuppgifter,

2) de prestationer eller tjänster som tillhandahålls, deras art och, om det är fråga om ett anslutningsavtal, tidpunkten för anslutningen,

3) eventuella underhållstjänster i anslutning till prestationer eller tjänster enligt avtalet,

4) metoderna för att abonnenten eller slutförbrukaren ska få information om de avgifter som ska tillämpas på avtalet eller underhållstjänster i anslutning till det,

5) avtalets giltighetstid samt villkoren för förnyelse och avslutande av avtalet,

6) de ersättningar och andra gottgörelser som ska tillämpas om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,

7) det besvärsförfarande och förfarande för tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds,

8) information om konsumenternas rättigheter, som anges på räkningarna eller på distributionsnätsinnehavarens eller detaljförsäljarens internetsidor.

De uppgifter som avses i 2 mom. ska i överenskommen form antecknas i avtalet eller bekräftelsen. Tillsammans med avtalet eller bekräftelsen ska konsumenten ges information om energiförbrukarens kontrollista enligt artikel 3.16 i elmarknadsdirektivet samt Energimarknadsverkets internetadress där listan finns tillgänglig. Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren ska på begäran ge konsumenten en kopia av kontrollistan.

87 §

Ingående av avtal

Ett anslutningsavtal ska ingås skriftligen. Distributionsnätsinnehavaren får inte åberopa ett villkor som inte finns i anslutningsavtalet eller om vilket det inte annars har överenskommit skriftligen.

Ett elnätsavtal och ett elförsäljningsavtal ska ingås skriftligen, om en avtalspart kräver detta.

En slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten ska ha möjlighet att ingå ett sådant avtal med detaljförsäljaren som utöver elleverans omfattar den service som ingår i eldistributionen.

88 §

Bekräftelse

Om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal inte har ingåtts skriftligen, ska distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren till slutförbrukaren sända uppgifter om det avtal som har ingåtts samt om de priser och övriga villkor som ska tillämpas på det (*bekräftelse*). Om avtalet har ingåtts med konsumenten vid hemförsäljning eller distansförsäljning enligt 6 kap. i konsumentskyddslagen, ska bekräftelsen uppfylla de krav som ställts på hemförsäljningshandlingar eller bekräftelser som gäller distansförsäljning. Bekräftelsen ska också innehålla uppgifter om ångerrätt i fråga om hem- och distansförsäljning. Bekräftelsen ska sändas utan dröjsmål och senast inom två veckor från den tidpunkt då avtalet ingicks.

Avtalet anses ha ingåtts på de villkor som anges i bekräftelsen, om inte slutförbrukaren inom den tid för framförande av anmärkningar som nämns i bekräftelsen har utnyttjat sin ångerrätt eller meddelat sin avtalspart att han inte anser att bekräftelsen motsvarar avtalet. Tiden för framförande av anmärkningar ska vara minst tre veckor från det bekräftelsen sändes.

Under tiden från det att avtalet har ingåtts till dess slutförbrukaren lämnar in en anmärkning tillämpas avtalsvillkoren enligt bekräftelsen, om det inte visas att något annat har avtalats.

89 §

Avtalets varaktighet och upphörande

Ett anslutningsavtal, elnätsavtal och elförsäljningsavtal kan ingås så att det är i kraft tills vidare eller viss tid.

Ett avtal som är i kraft tills vidare upphör till följd av hävning eller uppsägning. Ett avtal som är i kraft viss tid upphör när tiden har gått ut. Om en abonnent eller en slutförbrukare är konsument, får han dock säga upp också ett anslutnings- och elnätsavtal som är i kraft viss tid på samma sätt som ett avtal som är i kraft tills vidare.

Elnätsavtal och elförsäljningsavtal som är i kraft tills vidare upphör att gälla utan särskilda åtgärder, när det anslutningsavtal som gäller eldriftsstället i fråga upphör att gälla.

90 §

Uppsägning av ett anslutningsavtal

Distributionsnätsinnehavaren får inte säga upp ett anslutningsavtal. En abonnent får inte säga upp ett anslutningsavtal, om ett elnätsavtal eller elförsäljningsavtal som en annan slutförbrukare har ingått för samma eldriftsställe är i kraft.

Uppsägningstiden för ett anslutningsavtal får inte vara längre än en månad.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras genom avtal.

91 §

Uppsägning av ett elnätsavtal

Distributionsnätsinnehavaren får inte säga upp ett elnätsavtal som ingåtts med en konsument. Ett annat elnätsavtal får distributionsnätsinnehavaren säga upp endast om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elnätsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för distributionsnätsinnehavaren.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras till skada för slutförbrukaren.

92 §

Uppsägning av ett elförsäljningsavtal

En detaljförsäljare får inte säga upp ett elförsäljningsavtal med en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten och är konsument. Ett annat elförsäljningsavtal som omfattas av leveransskyldigheten får detaljförsäljaren säga upp endast om det ur hans synvinkel är oskäligt att hålla avtalet i kraft

till följd av en ändring i lagstiftningen eller en väsentlig förändring i förhållandena.

Uppsägningstiden för ett elförsäljningsavtal är två veckor för slutförbrukaren och tre månader för detaljförsäljaren. Uppsägningstiden för ett avtal som inte omfattas av leveransskyldigheten är två veckor för detaljförsäljaren.

Om ett elförsäljningsavtal som är i kraft viss tid har ingåtts med en konsument för en längre tid än två år, får konsumenten efter två år säga upp avtalet på samma sätt som ett avtal som är i kraft tills vidare.

Från bestämmelserna i 1 och 2 mom. får avvikelser inte göras till skada för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten.

93 §

Ändring av avtalsvillkoren

Distributionsnätsinnehavaren får ändra de priser och övriga avtalsvillkor som anges i anslutningsavtalet och elnätsavtalet samt detaljförsäljaren de som anges i elförsäljningsavtalet endast

1) på en grund som har specificerats i avtalet, förutsatt att innehållet i avtalet inte ändras i väsentlig mån; detaljförsäljaren får dock inte på denna grund ändra ett elförsäljningsavtal som är i kraft viss tid,

2) om ändringen baseras på en ändring av lagstiftningen eller på ett myndighetsbeslut som distributionsnätsinnehavaren eller detaljförsäljaren inte har kunnat beakta då avtalet ingicks, eller

3) om det finns särskilda skäl till ändringen till följd av en väsentlig förändring i förhållandena, förnyande av föråldrade avtals- eller prissättningsarrangemang eller åtgärder som behövs för energisparandet; detaljförsäljaren får dock inte på dessa grunder ändra ett avtal som inte omfattas av leveransskyldigheten.

Distributionsnätsinnehavaren och detaljförsäljaren har dessutom rätt att göra sådana små ändringar i avtalsvillkoren som inte påverkar det centrala innehållet i avtalet.

Om distributionsnätsinnehavarens ansvarsområde förändras, har distributionsnätsinnehavaren rätt att ändra priset på eldistributionen för att kunna genomföra en sådan enhet-

lig prissättning som avses i 55 §. Om enskilda nätanvändares avgifter ändras på ett betydande sätt, ska Energimarknadsverket innan den nya prissättningen införs godkänna en övergångsperiod inom vilken ändringarna ska genomföras.

Distributionsnätinnehavaren och detaljförsäljaren ska sända sin avtalspart ett meddelande om hur och från vilken tidpunkt priserna eller andra avtalsvillkor ändras och vad som ligger till grund för ändringen. I detaljförsäljarens meddelande ska det nämnas huruvida avtalsparten har rätt att säga upp avtalet. Om grunden är något annat än en ändring av lagstiftningen eller ett myndighetsbeslut, får ändringen träda i kraft tidigast en månad efter att meddelandet sändes.

94 §

Rätt att hålla inne betalning på grund av dröjsmål

Om en anslutning till följd av dröjsmål hos distributionsnätinnehavaren inte har kopplats vid den tidpunkt när anslutningsavgiften eller en del av den enligt avtalet förfaller till betalning, har abonnenten rätt att hålla inne betalningen tills anslutningen har kopplats. Sedan anslutningen har kopplats har abonnenten rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

Om en elleverans på grund av detaljförsäljarens dröjsmål inte har inletts vid avtalad tidpunkt, är slutförbrukaren skyldig att betala de avgifter som baserar sig på avtalet först från det att elleveransen har inletts. Sedan elleveransen har inletts har slutförbrukaren rätt att hålla inne en sådan del av avgiften som är nödvändig som säkerhet för ersättningsanspråk som grundar sig på dröjsmålet.

95 §

Standardsättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning

Om kopplandet av en anslutning fördröjs, har abonnenten rätt till en standardsättning.

Den uppgår till 5 procent av anslutningsavgiften för den första och den andra påbörjade dröjsmålsveckan och därefter till 10 procent av anslutningsavgiften för varje påbörjad dröjsmålsvecka. Standardsättningens maximibelopp är 30 procent av anslutningsavgiften, dock högst 3 000 euro. Maximibeloppet kan justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet. När standardsättningen beräknas används som grund de avgifter som distributionsnätinnehavaren allmänt tar ut för anslutandet utan sådana förhöjningar som beror på specialförhållanden.

En abonnent har dock oberoende av denna paragraf med stöd av 96 § rätt att få en ersättning som överskrider standardsättningen för den skada som han har lidit.

Om distributionsnätinnehavarens prestation drabbas av ett sådant hinder som avses i 96 § 1 och 2 mom., är distributionsnätinnehavaren inte skyldig att betala standardsättning.

96 §

Skadestånd på grund av dröjsmål

En abonnent och en slutförbrukare har rätt till ersättning för en skada, som han lider till följd av dröjsmål, om inte den distributionsnätinnehavare eller detaljförsäljare som är avtalspart visar att dröjsmålet beror på ett hinder utanför hans kontroll som han skäligen inte kunde förväntas ha beaktat när avtalet ingicks och vars följder han inte heller skäligen kunde ha undvikit eller övervunnit.

Om dröjsmålet beror på någon som distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren har anlitat för att fullgöra avtalet, är distributionsnätinnehavaren eller på motsvarande sätt detaljförsäljaren fri från skadeståndsskyldighet endast om också den som han har anlitat skulle vara fri från ansvar enligt 1 mom.

Distributionsnätinnehavarens och detaljförsäljarens skyldighet att ersätta indirekt skada gäller endast om dröjsmålet eller skadan beror på vårdslöshet från hans sida. Som indirekt skada anses

1) förlust av inkomst, som abonnenten eller slutförbrukaren lider på grund av dröjsmål eller åtgärder som föranleds av detta,

2) skada som beror på en förpliktelse som grundar sig på något annat avtal,

3) sådan väsentlig förlust av bruksnyttan av ett eldriftsställe som inte medför direkt ekonomisk skada samt annan därmed jämförbar väsentlig olägenhet,

4) annan skada av samma slag som är svår att förutse.

97 §

Fel

Det föreligger ett fel i eldistributionen och den övriga nättjänsten samt elleveransen, om elkvaliteten eller elleveranssättet inte stämmer överens med vad som kan anses avtalat eller då faktureringen av konsumenten är felaktig eller försenad. Om inte något annat har avtalats föreligger ett fel i eldistributionen och den övriga nättjänsten samt elleveransen, om elen till sin kvalitet inte motsvarar de standarder som ska följas i Finland eller om eldistributionen eller elleveransen kontinuerligt eller upprepade gånger är avbruten och avbrottet inte kan anses ringa med beaktande av skälen till och förhållandena under avbrottet.

98 §

Prisavdrag på grund av fel

Till följd av ett fel har en slutförbrukare rätt till ett prisavdrag som motsvarar felet. Om felet beror på ett avbrott i eldistributionen, utgör prisavdraget en sådan andel av den årliga avgiften för överföringstjänster som motsvarar minst två veckor.

99 §

Skadestånd på grund av fel

En slutförbrukare har rätt till ersättning för den skada som han lider till följd av ett fel. En distributionsnätinnehavare eller en i 100 § avsedd detaljförsäljare är då skyldig att ersätta en indirekt skada enligt 96 § 3 mom.

endast om felet eller skadan beror på vårdslöshet från hans sida.

100 §

Standardsättning på grund av avbrott i eldistributionen eller elleveransen

En slutförbrukare har rätt till en standardsättning på basis av ett kontinuerligt avbrott i eldistributionen eller elleveransen, om inte distributionsnätinnehavaren eller detaljförsäljaren, som levererar el till slutförbrukarna via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, visar att avbrottet i eldistributionen eller elleveransen beror på ett hinder som står utanför hans kontroll och som han skäligen inte kunde förväntas ha beaktat i sin verksamhet och vars följder han inte har kunnat undvika eller övervinna trots att han har iakttagit all omsorgsfullhet.

Av slutförbrukarens årliga avgift för överföringstjänsten utgör standardsättningen

1) 10 procent, när avbrottet har varat minst 12 timmar men mindre än 24 timmar,

2) 25 procent, när avbrottet har varat minst 24 timmar men mindre än 72 timmar,

3) 50 procent, när avbrottet har varat minst 72 timmar men mindre än 120 timmar,

4) 100 procent, när avbrottet har varat minst 120 timmar men mindre än 192 timmar,

5) 150 procent, när avbrottet har varat minst 192 timmar men mindre än 288 timmar,

6) 200 procent, när avbrottet har varat minst 288 timmar.

Beloppet av den standardsättning som betalas till en slutförbrukare under ett kalenderår är dock högst 200 procent av den årliga avgiften för överföringstjänsten, eller 2 000 euro. Om samma avbrott i eldistributionen eller elleveransen sträcker sig över två kalenderår, bestäms standardsättningen för avbrottet vid beräkningen av maximibeloppet för respektive kalenderår utgående från den andel av tiden för avbrottet som inföll under kalenderåret. Standardsättningens maximibelopp kan justeras genom förordning av statsrådet så att det motsvarar förändringen i penningvärdet.

Om en slutförbrukare till följd av ett avbrott i nättjänsten betalas en sådan standardersättning som avses i 2 mom., har han inte rätt till ett sådant prisavdrag som anges i 98 § för samma avbrott.

Från bestämmelserna i denna paragraf får avvikelser inte göras genom avtal till skada för slutförbrukaren.

101 §

Ansvariga aktörer

En slutförbrukare har alltid rätt att hos distributionsnätssinnehavaren framställa ett yrkande som grundar sig på ett fel samt på ett sådant avbrott i eldistributionen som avses i 100 §. Yrkandet ska framställas inom skälig tid från det att slutförbrukaren upptäckte eller borde ha upptäckt felet eller avbrottet i eldistributionen och hade de uppgifter om distributionsnätssinnehavaren som behövs för att framställa yrkandet.

Distributionsnätssinnehavaren svarar för ett fel gentemot en konsument, om inte distributionsnätssinnehavaren inom en skälig tid från det att han har fått kännedom om yrkandet meddelar konsumenten vilken detaljförsäljare som är ansvarig för felet och som åtar sig att svara för det skadestånd eller det prisavdrag som blir följden av felet.

Distributionsnätssinnehavaren och detaljförsäljaren, som levererar el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp, svarar gentemot slutförbrukaren för ett sådant avbrott i eldistributionen eller elleveransen som avses i 100 §. Dessutom ansvarar distributionsnätssinnehavaren för avbrott i eldistributionen i sitt nät också gentemot en slutförbrukare som köper el via ett internt elnät i en fastighet eller i en motsvarande fastighetsgrupp som har anslutits till innehavarens distributionsnät, om inte distributionsnätssinnehavaren inom en skälig tid från det att han har fått kännedom om yrkandet meddelar slutförbrukaren vilken detaljförsäljare som åtar sig att svara för den standardersättning som grundar sig på avbrottet i eldistributionen.

102 §

Avbrott i eldistributionen av skäl som beror på detaljförsäljaren

Distributionsnätssinnehavaren får inte avbryta en eldistribution av ett skäl som beror på detaljförsäljaren innan distributionsnätssinnehavaren har meddelat slutförbrukaren att eldistributionen kommer att avbrytas och orsaken till detta. Distributionsnätssinnehavaren ska sörja för att el levereras till en konsument under minst tre veckor efter att meddelandet har sänts.

Distributionsnätssinnehavaren får inte avbryta elleveransen till en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten innan Energimarknadsverket med stöd av 67 § har utsett en ny detaljförsäljare.

En slutförbrukare ska ersätta distributionsnätssinnehavaren för de skäliga kostnader som orsakats av elleverans som avses i denna paragraf. Om slutförbrukaren och distributionsnätssinnehavaren inte kommer överens om ersättningen, bestämmer Energimarknadsverket ersättningens storlek.

103 §

Avbrott i eldistributionen eller elleveransen av skäl som beror på slutförbrukaren

Eldistributionen eller elleveransen kan avbrytas om slutförbrukaren i väsentlig grad har försummat att betala avgifterna till distributionsnätssinnehavaren eller detaljförsäljaren eller annars väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet. Innan eldistributionen eller elleveransen avbryts ska till slutförbrukaren sändas en skriftlig anmärkning om betalningsförsummelsen eller något annat avtalsbrott samt tidigast två veckor efter att anmärkningen har sänts sändas en separat varning om att distributionen eller leveransen kommer att avbrytas. I en varning som sänds till en konsument ska det nämnas hur konsumenten ska gå till väga för att kunna åberopa de rättigheter som nämns i denna paragraf samt ges anvisningar om hur konsumenten kan reda ut ärendet och finna alternativa betalningssätt. Eldistributionen eller elleveransen får avbrytas tidigast fem veckor efter

att avgiften har förfallit till betalning eller något annat avtalsbrott för första gången har meddelats slutförbrukaren och avtalsbrottet inte har avhjälpits i tid före den tidpunkt då eldistributionen eller elleveransen enligt varningen kommer att avbrytas.

Om försummelsen av betalningen har berott på slutförbrukarens betalningssvårigheter som han har råkat i till följd av en svår sjukdom, arbetslöshet eller någon annan särskild omständighet, huvudsakligen utan att själv vara orsak till dem, får eldistributionen eller elleveransen avbrytas tidigast två månader efter den dag då avgiften förföll till betalning.

Eldistributionen eller elleveransen till en byggnad som används som stadigvarande bostad eller till en del av en sådan får inte, om uppvärmningen är beroende av el, avbrytas trots obetalda avgifter under tiden från ingången av oktober till utgången av april innan fyra månader har förflutit från förfalldagen för den obetalda avgiften.

104 §

Hävning av anslutningsavtal

Distributionsnättsinnehavaren har rätt att häva ett anslutningsavtal, om abonnenten väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt anslutningsavtalet och avtalsbrottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnättsinnehavaren har meddelat skriftligen.

Distributionsnättsinnehavaren ska sända sin avtalspart ett skriftligt meddelande om hävningen av avtalet, där grunden för hävningen och den tidpunkt då avtalet upphör att gälla ska nämnas.

105 §

Distributionsnättsinnehavarens rätt att häva ett elnättsavtal och detaljförsäljarens rätt att häva ett elförsäljningsavtal

Distributionsnättsinnehavaren har rätt att häva ett elnättsavtal och detaljförsäljaren ett elförsäljningsavtal, om

1) slutförbrukaren väsentligt har brutit mot sina förpliktelser enligt avtalet och avtals-

brottet inte har åtgärdats inom en skälig tid som distributionsnättsinnehavaren eller detaljförsäljaren har meddelat skriftligen, eller om

2) eldistributionen eller elleveransen till ett eldriftsställe som avses i avtalet har avbrutits på en sådan grund som anges i 103 § 1 mom. och avbrottet har varat i minst en månad.

Ett elnättsavtal och ett elförsäljningsavtal får på grund av konsumentens dröjsmål med betalningen hävas endast i ett sådant fall som nämns i 1 mom. 2 punkten.

Oberoende av vad som bestäms i 1 mom. får ett elnättsavtal och ett elförsäljningsavtal hävas omedelbart, om slutförbrukaren har gjort sig skyldig till tillgrepp av el, uppsåtlig skadegörelse på utrustning som distributionsnättsinnehavaren eller detaljförsäljaren ansvarar för eller till att ha brutit sigill som distributionsnättsinnehavaren eller detaljförsäljaren har fäst.

Distributionsnättsinnehavaren eller på motsvarande sätt detaljförsäljaren ska sända sin avtalspart ett skriftligt meddelande om hävningen av avtalet där grunden för hävningen och den tidpunkt då avtalet upphör att gälla ska nämnas.

Från bestämmelserna i 1 mom. får avvikelser inte göras till nackdel för en slutförbrukare som omfattas av leveransskyldigheten.

VI AVDELNINGEN

TILLSYN OCH PÅFÖLJDER

14 kap.

Styrning och tillsyn

106 §

Tillsynsmyndigheter och deras uppgifter

Den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen ankommer på ministeriet.

Energimarknadsverket har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den samt de myndighetsföreskrifter och tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om tillsyn utfärdas

särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (/).

Försörjningsberedskapscentralen övervakar nätinnehavarens beredskapsplanering, som regleras i 28 §.

Konsumentombudsmannen övervakar att villkoren i de avtal som avses i 13 kap. är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

15 kap.

Påföljder

107 §

Bestämmelser om skadeståndsskyldighet

Den som genom ett förfarande som står i strid med 20 eller 21 §, 67 § 1 eller 3 mom. eller 103 § orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Skadeståndslagen (412/1974) tillämpas inte på skador som orsakats någon annan genom ett förfarande som står i strid med 19, 40, 50 och 51 §.

108 §

Olovligt utövande av elnätsverksamhet

Den som utövar elnätsverksamhet utan tillstånd enligt 2 kap. eller bygger en elledning utan projekttillstånd enligt 14 §, ska för *olovligt utövande av elnätsverksamhet* dömas till böter, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs i någon annan lag.

109 §

Brott mot sekretess

Till straff för brott mot sekretess som föreskrivs i 76 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen (39/1889).

VII AVDELNINGEN

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER

16 kap.

Särskilda bestämmelser

110 §

Arbete som äventyrar jordkablar och utredande av var jordkablar är placerade

Innan jordbyggnadsarbete, skogsarbete, vattenbyggnadsarbete, nätbyggnadsarbete eller annat arbete i närheten av elkablar inleds ska den som utför arbetet för att säkerställa arbetarskyddet och undvika skador ta reda på om det finns elkablar på området.

Nätinnehavaren ska kostnadsfritt ge den som utarbetar en plan över det arbete som avses i 1 mom. samt den som utför arbetet information om de elkablar som finns i närheten av objektet i fråga. Nätinnehavaren ska se till att uppgifterna om var elkablarna finns är tillgängliga i digital form för dem som har rätt att få uppgifterna samt lämna den som utför arbetet de uppgifter och anvisningar som behövs för att faror ska kunna undvikas.

Uppgifterna om var elkablarna finns ska behandlas och förvaras så att de är tillgängliga för dem som är berättigade att använda dem och att inte informationssäkerheten äventyras.

Genom förordning av statsrådet kan närmare bestämmelser utfärdas om uppgifter om placeringen av elkablar när det gäller

1) i vilken form och med vilken noggrannhet uppgifterna ska registreras,

2) lagringssystemets funktionella egenskaper och krav i fråga om informationssäkerheten,

3) lagringssystemens kompatibilitet.

111 §

Förebyggande åtgärder i skog i närheten av distributionsnät

Distributionsnätsinnehavaren får utan ägarens eller innehavarens tillstånd fälla och avlägsna träd och andra växter i närheten av

distributionsnätet, om det är nödvändigt för att eliminera eller förebygga avbrott i eldistributionen. Åtgärderna får inte orsaka ägaren oskäligen skada i förhållande till den nytta för distributionsnätets säkerhet som uppnås genom åtgärderna. Åtgärderna ska avgränsas så att de riktar sig mot träd eller andra växter som utgör en uppenbar risk för distributionsnätets säkerhet. Anställda hos distributionsnätsinnehavaren eller den som utför åtgärderna har i detta syfte rätt att röra sig på privat område och placera ut behövliga märken i terrängen.

Distributionsnätsinnehavaren ska i andra än brådskande fall ge fastighetens eller områdets ägare och innehavare möjlighet att själv utföra de åtgärder som nämns i 1 mom. Distributionsnätsinnehavaren ska informera fastighetens eller områdets ägare och innehavare om åtgärder som utförts utan förhandsanmälan.

112 §

Ersättning för olägenhet och skada som orsakats av förebyggande åtgärder

Fastigheters ägare och innehavare, kommunen i egenskap av ägare och innehavare av allmänna områden samt staten i egenskap av ägare och innehavare av allmänna vägområden har rätt till full ersättning för olägenhet och skada som orsakats av åtgärder som avses i 111 §.

Om det inte överenskommits om ersättning på förhand, ska ersättningsyrkande framställas hos distributionsnätsinnehavaren inom tre år efter det att olägenheten eller skadan uppkom. Kan överenskommelse om ersättningen inte nås, avgörs saken i den ordning som anges i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

113 §

Kommunens rätt att bedriva elaffärsverksamhet utanför kommunens område

En kommun eller en sammanslutning i vilken kommunen har bestämmande inflytande kan bedriva elnätverksamhet, elproduktion

och elleverans också utanför kommunens område.

114 §

Ändringssökande

Ändring i beslut som Energimarknadsverket och Försörjningsberedskapscentralen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av 31, 52 och 65 § får dock sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i beslut som ministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut ska trots besvär iakttas, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Energimarknadsverket har rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilket fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat verkets beslut.

115 §

Verkställbarhet av Energimarknadsverkets beslut

Beslut av Energimarknadsverket som avses i 114 § 2 mom. ska följas även om det överklagats, om inte Energimarknadsverket genom sitt beslut bestämmer något annat. Fullföljdsdomstolen har dessutom rätt att meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut, enligt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

116 §

Avgifter som tas ut för myndigheternas prestationer

Ministeriets och Energimarknadsverkets prestationer enligt denna lag är avgiftsbelagda. Bestämmelser om avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

17 kap.

Ikraftträdande

117 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2013. Lagens 114 § 2 mom. träder dock i kraft först den 1 september 2013.

Genom denna lag upphävs elmarknadslagen (386/1995, nedan *den upphävda lagen*). De förordningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen och de föreskrifter som Energimarknadsverket meddelat med stöd av lagen förblir i kraft.

118 §

Övergångsbestämmelser om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende samt om elnätstillstånd

En stamnätsinnehavare som är verksam då lagen träder i kraft ska inom en månad från lagens ikraftträdande begära att Energimarknadsverket säkerställer hans oberoende i enlighet med 33 §.

En stamnätsinnehavare som är verksam då lagen träder i kraft ska ge in sin ansökan om elnätstillstånd till Energimarknadsverket inom en månad efter det att Energimarknadsverkets beslut om säkerställande av stamnätsinnehavarens oberoende har vunnit laga kraft. Innan ansökan om elnätstillstånd avgörs kan Energimarknadsverket för viss tid ändra villkoren i den systemansvariga stam-

nätsinnehavarens gällande elnätstillstånd på det sätt som förutsätts i bestämmelserna i denna lag. Andra nätsinnehavare ska ge in sin tillståndsansökan enligt 2 kap. till Energimarknadsverket inom tre månader från det att lagen trätt i kraft. Elnätstillstånd som beviljats en nätsinnehavare med stöd av den upphävda lagen eller en sådan befrielse från elnätstillstånd som beviljats med stöd av 4 § 2 mom. i samma lag är giltiga som elnätstillstånd enligt denna lag tills Energimarknadsverket har fattat ett lagakraftvunnet beslut med anledning av en ny tillståndsansökan.

Vid behandling av en distributionsnätsinnehavares tillståndsansökan behöver Energimarknadsverket inte höra andra distributionsnätsinnehavare som är distributionsnätsinnehavarens grannar, om inte det i tillståndsansökan föreslås att det ansvarsområde som angetts för distributionsnätsinnehavaren i det förra elnätstillståndet ska ändras.

119 §

Övergångsbestämmelse om driftssäkerheten i ett distributionsnät

Distributionsnätsinnehavaren ska inom sitt ansvarsområde uppfylla de krav som ställs i 51 § 1 mom. 2 och 3 punkten senast den 31 december 2028. Kraven ska uppfyllas senast den 31 december 2019 för minst 50 procent av alla distributionsnätsanvändare med undantag för fritidsbostäder och senast den 31 december 2023 för minst 75 procent av alla distributionsanvändare med undantag för fritidsbostäder.

120 §

Övergångsbestämmelse om utvecklingsplanen för distributionsnät

Distributionsnätsinnehavaren ska ge in sin första utvecklingsplan för distributionsnät enligt 52 § till Energimarknadsverket senast den 31 december 2013. Energimarknadsverkets rätt att kräva att distributionsnätsinnehavaren

varen ändrar planen går ut den 31 december 2014.

121 §

Övergångsbestämmelse om balansavräkningen

I den riksomfattande balansavräkningen och i balansavräkningen tillämpas en balansavräkningsperiod på en timme tills det föreskrivs särskilt om detta.

122 §

Övergångsbestämmelser om distributionsnätinnehavarens och detaljförsäljarens fakturering

En distributionsnätinnehavare ska erbjuda konsumenterna de sätt att sköta betalningar som är obligatoriska enligt 57 § 2 mom. senast från och med den 1 mars 2014.

En detaljförsäljare ska erbjuda konsumenterna de sätt att sköta betalningar som är obligatoriska enligt 69 § 3 mom. senast från och med den 1 mars 2014.

123 §

Övergångsbestämmelser om elavtal

Denna lag tillämpas också på anslutnings-, elnäts- och elförsäljningsavtal som ingåtts innan lagen trätt i kraft. På ett avtal om återbetalning av anslutningsavgiften eller överlåtande av säkerheter som ingåtts innan denna lag trätt i kraft tillämpas dock de villkor som tillämpades innan lagen trädde i kraft.

Om eldistributionen eller elleveransen var avbruten när lagen trädde i kraft, anses det

vid tillämpning av 100 § 2 mom. 5 och 6 punkten att distributionen eller leveransen avbröts när lagen trädde i kraft. Maximibeloppet för den standardsättning som betalas på grund av avbrott i eldistributionen eller elleveransen är 1 000 euro om det avbrott som standardsättningen baserar sig på har börjat före den 1 januari 2016 och 1 500 euro om det avbrott som standardsättningen baserar sig på har börjat före den 1 januari 2018.

124 §

Övergångsbestämmelse som gäller utredning av jordkablar placering

Information om placeringen av jordkablar som byggts innan lagen trädde i kraft ska finnas tillgänglig i digital form senast den 31 december 2014.

125 §

Övergångsbestämmelse om sökande av ändring

I beslut som Energimarknadsverket har meddelat före den 1 september 2013 med stöd av 31, 52 eller 65 § får ändring sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av besvär i marknadsdomstolen vilka har blivit anhängiga vid marknadsdomstolen före den 1 september 2013 finns i förvaltningsprocesslagen och marknadsdomstolslagen (1527/2001). Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt.

2.

Lag**om ändring av naturgasmarknadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i naturgasmarknadslagen (508/2000) 6 kap. 4 §, 7 kap. 1 a—1 d, 2, 2 a och 3—7 § samt 9 kap. 4 a §,

av dem 7 kap. 1 a—1 d, 2, 2 a och 7 § och 9 kap. 4 a § sådana de lyder i lag 1293/2004 samt 7 kap. 5 § sådana de lyder delvis ändrad i lag 1293/2004,

ändras 1 kap. 2 § 3 mom. och 3 §, rubriken för 2 kap., 2 kap. 1 och 2 §, 4 § 2 mom. och 4 a § 3 mom., 3 kap. 2 §, rubriken för 4 kap., 4 kap. 3, 6 och 7 §, 6 kap. 3 och 5 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § samt 9 kap. 2, 4 och 5 §,

av dem 1 kap. 2 § 3 mom., 2 kap. 4 a § 3 mom., 4 kap. 7 § samt 9 kap. 4 och 5 § sådana de lyder i lag 1293/2004, 4 kap. 6 § sådana de lyder i lag 445/2003 samt 7 kap. 1 § sådana de lyder delvis ändrad i lag 1293/2004, samt

fogas till 2 kap. 3 § ett nytt 3 mom., till 2 kap. nya 3 a och 10—14 §, till lagen ett nytt 2 a kap., till 3 kap. nya 2 a, 2 b och 3 a §, till 4 kap. 1 § ett nytt 3 mom. och till 2 § ett nytt 3 mom., till 4 kap. en ny 2 a §, till 5 kap. en ny 7 §, till 6 kap. en ny 8 § och till 9 kap. en ny 6 §, i stället för den 6 § som upphävts genom lag 1293/2004, som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Denna lag tillämpas även på gas från förnybara energikällor och annan gas, om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in gas i och överföra den i naturgasnätet. På gasen tillämpas då bestämmelserna om naturgas i denna lag.

3 §

I denna lag avses med

1) *naturgasnät* en för naturgasöverföring eller naturgasdistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna naturgasrör och naturgasrörssystem samt alla de behållare, anordningar och aggregat som hör till dessa och vilka innehåller naturgas,

2) *överföringsnät för naturgas* rörssystem för naturgas där naturgas överförs i huvudsak genom högtryck, undantaget den del av

högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,

3) *distributionsnät för naturgas* ett lokalt eller regionalt rörssystem för naturgas via vilket naturgas transporteras under reducerat tryck, inklusive den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,

4) *naturgasöverföring* transport av naturgas i ett överförings- eller distributionsnät mellan parter i naturgashandel,

5) *naturgasnätets verksamhet* affärsverksamhet där verksamhetsidkaren (*nätinnehavaren*) mot vederlag överför naturgas samt producerar och tillhandahåller andra på överförings- eller distributionsnätet för naturgasbaserade tjänster som ålagts nätinnehavaren i denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den till dem som behöver sådana tjänster,

6) *naturgasmarknadsmyndighet* Energi-marknadsverket,

7) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

8) *gas från förnybara energikällor* gas som framställs ur biomassa genom termisk för-gasning, gas som uppkommer på avstjälp-ningsplatser och i avloppsreningsverk samt biogas som alstras genom rötning,

9) *leverans av naturgas* försäljning av na-turgas till kunder, inbegripet återförsäljning,

10) *naturgasleverantör* fysisk eller juridisk person som levererar naturgas,

11) *tredjeland* stat som inte är medlemsstat i Europeiska unionen,

12) *bestämmande inflytande* rättigheter, av-tal och andra medel som separat eller till-sammans med hänsyn till de faktiska och ju-ridiska omständigheterna i saken ger möjlig-het att utöva avgörande inflytande i företaget, i synnerhet genom

a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett före-tags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

b) rättigheter eller avtal som ger ett avgö-rande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och dessas voteringar eller be-slut,

13) *naturgasföretag* en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutförbrukare, som bedriver produktion, överföring, distri-bution, leverans, köp eller lagring av natur-gas, inbegripet kondenserad naturgas, och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,

14) *lagringsanläggning* en anläggning som används för lagring av naturgas och som ägs eller drivs av ett naturgasföretag, inbegripet den del av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas som används för lag-ring men undantaget den del som används för produktion och undantaget anläggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när han utför sina uppgifter,

15) *innehavare av ett lagringssystem* en fy-sisk eller juridisk person som lagrar naturgas och som ansvarar för driften av en lagrings-anläggning,

16) *behandlingsanläggning för kondense-rad naturgas* en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, loss-nings och återförgasning av kondenserad na-turgas, inbegripet stödtjänster och den tillfäl-liga lagring som krävs för återförgasnings-processen och efterföljande leverans till överföringsnätet, dock inte de delar av en

terminal för naturgas som används för lag-ring.

17) *innehavare av en behandlingsanlägg-ning för kondenserad naturgas* en fysisk eller juridisk person som kondenserar naturgas el-ler importerar, lossar eller återförgasar kon-denserad naturgas och som ansvarar för drif-ten av en behandlingsanläggning för konden-serad naturgas.

18) *stödtjänster* de tjänster eller lagringsan-läggningar som behövs för tillträdet till och driften av överföringsnät, distributionsnät och behandlingsanläggningar för kondense-rad naturgas, inbegripet lastbalans, blandning och injektion av inerta gaser dock inte an-läggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när han utför sina uppgifter,

19) *lagring av gas i rörledning* lagring av gas genom kompression i överförings- och distributionssystem för naturgas, dock inte lagring i anläggningar som är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när han utför sina uppgifter,

20) *kund* en grossist och slutförbrukare av naturgas samt naturgasföretag som köper na-turgas,

21) *grossist* en fysisk eller juridisk person, med undantag för överförings- och distribu-tionsnätsinnehavare, som köper naturgas i syfte att återförsälja den inom eller utanför det nät i vilket personen är etablerad,

22) *slutförbrukare* en kund som köper na-turgas för eget bruk,

23) *nätanvändare* en fysisk eller juridisk person som levererar naturgas till eller får naturgasleveranser från nätet.

2 kap.

Allmänna förpliktelser för nätinnehavare och innehavare av lagringsanläggning och behandlingsanläggning för kondenserad naturgas samt prissättningen av tjänster

1 §

Nätinnehavaren ska underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät samt upprätthålla, nyttja och utveckla förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna.

Nätinnehavaren ska se till att kommunerna informeras om planeringen av byggande av ett naturgasrör. Nätinnehavaren ska tillsammans med kommunerna också i övrigt sörja för att tillräcklig samverkan ordnas så att de aspekter som gäller kommunernas markanvändning blir beaktade när rör och aggregat placeras.

2 §

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skäligen ersättning till sitt nät ansluta sådana drifts- och upplagringsställen för naturgas, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas samt produktionsanläggningar för gas från förnybara energikällor som uppfyller de tekniska kraven. Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara objektiva och icke-diskriminerande och beakta de krav som ställs på naturgasöverföringssystemets och nätets funktionalitet och driftsäkerhet och på ett effektivt naturgasöverföringssystem.

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning samt en skäligen tid inom vilken nätinnehavaren ska behandla anbudsbegäran som gäller anslutning.

Nätinnehavaren ska på abonnentens begäran ge denne en täckande och tillräckligt detaljerad kalkyl över anslutningskostnaderna samt en uppskattning av anslutningens leveranstid.

3 §

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på gas från förnybara energikällor.

3 a §

Nätinnehavaren ska mot skäligen ersättning sälja överförings- och distributionstjänster för gas från förnybara energikällor till dem som behöver sådana inom gränserna för nätets överföringskapacitet. En förutsättning för överföringsskyldigheten är att gasmätningen omfattas av ett system för fjärravläsning.

4 §

Naturgasmarknadsmyndigheten ska pröva undantagslovet med särskild hänsyn till följande synpunkter och grunder:

1) det allmänna målet att uppnå en konkurrensutsatt naturgasmarknad, de effekter ett undantag skulle få på den korrekta tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*, avseende en väl fungerande marknad för naturgas samt konkurrensläget på marknaden,

2) hur allvarliga ekonomiska och finansiella svårigheter naturgasföretagen och kunderna råkar ut för,

3) tidpunkten för undertecknande av och villkoren i ett take-or-pay-avtal, inbegripet i vilken utsträckning förändringar på marknaden beaktas i avtalet samt i vilken mån sökanden rimligen kunde ha förutsett att allvarliga problem skulle kunna uppstå till följd av avtalet; nätinnehavaren anses dock inte ha allvarliga problem om försäljningen av naturgas inte faller under nivån för minimiköpgarantierna i take-or-pay-avtal, om avtalet kan anpassas eller om nätinnehavaren kan finna alternativa avsättningsmöjligheter.

4) åtgärderna för att lösa problemet,

5) i hur hög grad systemet är anslutet till andra system och i vilken mån dessa system är driftkompatibla samt behovet av att säkerställa leveranssäkerheten i fråga om naturgas och att fullgöra skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster.

4 a §

Till undantagslov kan fogas villkor som gäller ett undantags varaktighet och villkor som gäller icke-diskriminerande rätt till tillträde till sammanlänkade rörsystem som överskrider medlemsstaternas gränser samt villkor för kapacitetskontroll, om de inte hindrar verkställigheten av långfristiga avtal. När beslut om sådana villkor fattas ska hänsyn särskilt tas till den ytterligare kapacitet som ska byggas eller förändringen av befintlig kapacitet samt till projektets tidsplan och till förhållandena i Finland.

10 §

Nätinnehavaren ska anskaffa den energi han använder i sin verksamhet på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

11 §

Innehavaren av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska i enlighet med de ekonomiska förutsättningarna och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas för att säkra en öppen marknad. Dessutom ska innehavaren av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas säkerställa att det finns tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheterna gällande tjänsten samt att skyldigheterna fullgörs icke-diskriminerande.

Innehavaren av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska förse nätinnehavarna och andra innehavare av lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

12 §

En innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska mot en skälig ersättning inom ramen för anläggningens kapacitet sälja nyttjanderätter till anläggningen till dem som behöver sådana.

De avgifter som tas ut för nyttjanderätter samt de förfaranden som gäller rätterna ska möjliggöra nödvändiga investeringar genom vilka funktionsdugligheten hos behandlingsanläggningen säkerställs.

13 §

Innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska publicera de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina tjänster samt grunderna för hur de bestäms. Innehavaren ska på det sätt som myndigheten närmare bestäm-

mer till naturgasmarknadsmyndigheten anmäla försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för tjänsterna samt grunderna för hur de bestäms.

14 §

Innehavaren av en lagringsanläggning ska förhandla om tillträde till lagring samt till stödtjänster i anslutning till lagring och nätinnehavaren om tillträde till lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till lagringen med naturgasföretag och kunder om tillträde är tekniskt och ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla en effektiv tillgång till nätet samt för organiseringen av tillträdet till andra stödtjänster. Innehavaren av ett lagringssystem samt nätinnehavaren ska publicera uppgifter om vilka lagringsanläggningar eller delar av sådana anläggningar det finns tillträde till och vilka möjligheter det finns att lagra gas i rörledning samt informera naturgasmarknadsmyndigheten om detta.

Parterna ska i sina förhandlingar om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster verka i god tro. Villkoren och förutsättningarna enligt avtalen, inklusive tariffer och metoder, ska vara skäliga och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

Innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska årligen publicera uppgifter om sina viktigaste kommersiella leveransvillkor för utnyttjandet av lagring och lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till dem. Innan leveransvillkoren publiceras ska nätets användare och kunder höras. Leveransvillkoren ska meddelas till naturgasmarknadsmyndigheten. Naturgasmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka leveransvillkor som ska publiceras.

2 a kap.

Överföringsnätsinnehavares oberoende och säkerställande av det

1 §

Överföringsnätsinnehavaren ska underrätta naturgasmarknadsmyndigheten om situationer som leder till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande

över naturgasöverföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska utan dröjsmål meddela arbets- och näringsministeriet, om

1) naturgasöverföringsnätets ägare eller en överföringsnätsinnehavare som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer har underrättat naturgasmarknadsmyndigheten om de omständigheter som avses i 1 mom.,

2) naturgasmarknadsmyndigheten annars fått kännedom om omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över naturgasöverföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

2 §

Naturgasmarknadsmyndigheten ska säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende i en sådan situation som avses i 1 §.

I ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende ska naturgasmarknadsmyndigheten meddela

1) ett interimistiskt beslut om att det är fråga om en sådan situation som avses i 1 §, eller

2) ett beslut om avslutande av behandlingen av ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende.

Det interimistiska beslut eller beslut som avses i 2 mom. ska fattas inom fyra månader från det att överföringsnätsinnehavarens anmälan anlände. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt. Naturgasmarknadsmyndigheten ska utan dröjsmål lämna en anmälan om det interimistiska beslutet till arbets- och näringsministeriet och av ministeriet begära ett yttrande enligt 3 §. Till sammans med anmälan ska naturgasmarknadsmyndigheten lämna sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska inom två månader från det att den mottagit arbets- och näringsministeriets yttrande fatta sitt slutliga beslut om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska låta bli att säkerställa överföringsnätsinnehavarens

oberoende, om arbets- och näringsministeriet har lämnat ett yttrande till naturgasmarknadsmyndigheten i enlighet med 3 § och det enligt yttrandet inte har visats för ministeriet att säkerställande inte äventyrar en trygg energiförsörjning nationellt eller någon annanstans inom Europeiska unionen.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska bifoga de yttranden som avses i 3 § till sitt slutliga beslut.

3 §

Arbets- och näringsministeriet ska lämna naturgasmarknadsmyndigheten ett yttrande om huruvida ett säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende som gjorts i en sådan situation som avses i 1 § äventyrar en trygg energiförsörjning i Finland eller någon annanstans inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till naturgasmarknadsmyndigheten inom två månader efter det att naturgasmarknadsmyndighetens begäran om yttrande har mottagits. Vid prövningen av ärendet ska ministeriet beakta

1) Europeiska unionens rättigheter och skyldigheter med avseende på respektive tredjeland enligt internationell rätt, inbegripet sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet,

2) Finlands rättigheter och skyldigheter med avseende på respektive tredjeland, enligt avtal som Finland ingått med det berörda tredjelandet i den mån avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning,

3) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

Arbets- och näringsministeriet kan för sitt yttrande begära ett yttrande av Europeiska kommissionen om huruvida säkerställande äventyrar en trygg energiförsörjning inom Europeiska unionen. Ministeriet kan avvika från Europeiska kommissionens yttrande, om säkerställandet äventyrar en trygg energiförsörjning i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

I ministeriets yttrande får ändring inte sökas särskilt.

4 §

Överföringsnätinnehavaren eller parterna får inte påbörja en affärstransaktion eller vidta en åtgärd som avses i 1 § 1 mom. innan överföringsnätinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller det vid behandlingen av ärendet bestäms något annat.

Det som föreskrivs i 1 mom. hindrar inte att en inlösen skyldighet eller inlösenrätt enligt 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) fullgörs eller utövas eller att tillstånd för en fusion enligt 16 kap. i nämnda lag beviljas. Fusionen får emellertid inte registreras innan överföringsnätinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

5 §

På framställning av naturgasmarknadsmyndigheten kan marknadsdomstolen bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om myndigheten har låtit bli att säkerställa överföringsnätinnehavarens oberoende i fråga om affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan naturgasmarknadsmyndigheten gör framställningen ska den rådgöra med parterna om frivillig hävning av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs, ställer naturgasmarknadsmyndigheten de villkor som ska iakttas.

6 §

Oberoende av ett tidigare beslut kan naturgasmarknadsmyndigheten fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av en överföringsnätinnehavares oberoende, om överföringsnätinnehavaren eller parterna har uppgett felaktiga eller vilseledande uppgifter som i väsentlig mån har inverkat på beslutet, eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 4 §. Ett nytt beslut kan fattas endast av vägande skäl, om mer än fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes.

3 kap.

Systemförpliktelser och utredning av naturgashandeln

2 §

Nätinnehavaren ska ordna den mätning av naturgasleveranser i sitt naturgasnät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på naturgasmarknaden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till naturgasleverantören per driftsställe eller per mätning.

Nätinnehavaren kan tillhandahålla mätjänster antingen som eget arbete eller skaffa tjänsterna hos utomstående. Tjänster kan då skaffas också hos andra parter inom naturgashandeln.

Närmare bestämmelser om mätning av naturgasleveranser i naturgasnät utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla

1) installering av mätapparat i ett driftsställe, en lagringsanläggning, en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en produktionsanläggning för gas från förnybara energikällor,

2) krav som ställs på mätapparat och mätningssystem,

3) avläsning av mätapparat,

4) utnyttjande av mätningssuppgifter,

5) tidsfördelning i fråga om mättjänster.

2 a §

Naturgasanvändare har utan att betala någon separat ersättning rätt att till sitt förfogande få, eller att ge en annan aktör rätt att få, mätuppgifterna om sin egen naturgasförbrukning vilka nätinnehavaren har samlat in från mätapparaturen på naturgasdriftsstället. Uppgifterna lämnas per naturgasdriftsställe eller per mätning i en sådan form som motsvarar det förfarande som allmänt tillämpas inom branschen och av nätinnehavaren. Naturgasmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om uppgifternas form och det förfarande som ska tillämpas då uppgifterna lämnas ut.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på objekt där naturgasförbrukningen inte mäts.

2 b §

Nätinnehavaren är skyldig att sörja för utredningen av naturgashandeln. Utredningen av naturgashandeln ska grunda sig på naturgasmätning genom fjärravläsning samt på anmälningar om leveranserna. Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid utredning av naturgashandeln utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 a §

Parterna på naturgasmarknaden och nätinnehavarna ska göra de anmälningar som krävs för naturgashandeln, genomförandet av balansansvaret och utredningen av naturgashandeln och som de ansvarar för. Varje anmälan ska göras inom den tid som angetts för den och enligt det anmälningsförfarande som föreskrivs för den. Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

4 kap.

Naturgasleverans och naturgasförbrukarens ställning

1 §

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på gas från förnybara energikällor som levereras som en separat produkt.

2 §

Försäljarna ska publicera uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på naturgas på det sätt som naturgasmarknadsmyndigheten bestämmer.

2 a §

En naturgasleverantör ska bevara viktiga uppgifter om alla sina affärstransaktioner gällande avtal om naturgasleverans samt de uppgifter enligt kommissionens förordning

eller beslut om riktlinjer som hänför sig till affärstransaktioner gällande naturgasderivat med återförsäljare av naturgas och överföringsnätinnehavare samt innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas under minst fem år efter utgången av den räkenskapsperiod under vilken affärstransaktionen genomfördes. Uppgifter som ska bevaras är åtminstone följande information om affärstransaktionernas särdrag:

- 1) affärstransaktionens löptid,
- 2) procedurer som hänför sig till leveranser och fullgörande,
- 3) leveransmängd,
- 4) tidpunkt för genomförandet,
- 5) pris,
- 6) information som identifierar avtalsparten,
- 7) information om alla avtal som inte fullgjorts.

3 §

En naturgasleverantör ska i sin faktura ge kunden en specifikation över hur naturgaspriset bildas samt information om avtalets giltighetstid. I fakturor som sänds till konsumenter ska naturgasleverantören ge uppgifter om hur de kan göra reklamationer samt i fakturering som är riktad till konsumenter uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Naturgasmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges i fakturan.

En naturgasleverantör ska ge konsumenten en slutfaktura inom sex veckor efter det att naturgasleveransen till konsumenten har avslutats.

Naturgasleverantören ska erbjuda konsumenterna olika sätt för betalning av räkningar. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Bland betalningssätten ska det åtminstone finnas ett sätt som baserar sig på konsumtion per faktureringsperiod samt ett sätt som baserar sig på jämnstora betalningsposter grundade på konsumentens kalkylerade sannolika årliga naturgasförbrukning. Om naturgasleverantören erbjuder konsumenterna ett förhandsbetal-

ningssystem ska systemet i tillräcklig grad återspegla konsumentens kalkylerade årliga naturgaskonsumtion.

Bestämmelser om naturgasleverantörers fakturering finns dessutom i lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009).

6 §

På konsumentskyddet på naturgasmarknaden tillämpas vad som i 95–99 och 101 § i elmarknadslagen (/) bestäms om standardsättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning, skadestånd på grund av dröjsmål, fel, prisavdrag på grund av fel, skadestånd på grund av fel och om de ansvariga aktörerna.

7 §

I avtal om leverans av naturgas och naturgasöverföringstjänster till konsumenterna ska följande uppgifter finnas:

- 1) tjänsteleverantörens namn och adress,
- 2) tjänster som tillhandahålls, tjänstekvalitet och tidpunkt för den ursprungliga uppkopplingen,
- 3) underhållstjänster som tillhandahålls,
- 4) på vilket sätt konsumenten kan få aktuell information om tariffer och underhållskostnader,
- 5) avtalets löptid och uppgifter om villkoren för att förlänga eller säga upp avtalet, eventuell rätt att säga upp ett tidsbundet avtal samt huruvida det ska vara tillåtet att säga upp ett tidsbundet avtal utan kostnad,
- 6) uppgift om konsumentens rätt till skadestånd och annan gottgörelse, om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,
- 7) de förfaranden för besvär och tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds,
- 8) information om konsumenternas rättigheter, som anges på räkningarna eller på naturgasföretagets webbplats.

Avtalsvillkoren ska vara rättvisa och konsumenterna ska ges information om dem innan avtalet ingås eller bekräftas. Villkoren bör ges innan avtalet ingås eller bekräftas också då avtal ingås genom en mellanhand.

Tjänsteleverantören ska underrätta konsumenten om ändringar i avtalsvillkoren senast

30 dagar innan ändringen träder i kraft. Om tjänsteleverantören ändrar avtalsvillkoren och konsumenten inte godtar de nya villkoren, har konsumenten rätt att säga upp avtalet. Också denna rättighet ska nämnas i det avtal som ingås med konsumenten.

5 kap.

Åtskiljande av verksamheter

7 §

Innehavaren av en lagringsanläggning som ingår i ett naturgasföretag eller en grupp av naturgasföretag där samma person eller samma personer direkt eller indirekt har rätt att utöva bestämmande inflytande och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver överföring, distribution, kondensering eller lagring av naturgas och produktion eller leverans av naturgas ska i fråga om juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av den verksamhet som inte rör överföringsnät, distribution eller lagring.

De personer som ansvarar för administrationen hos innehavaren av en lagringsanläggning får inte delta i administrationen av ett sådant integrerat naturgasföretag som direkt eller indirekt svarar för den dagliga driften när det gäller produktion eller leverans av naturgas. Deras yrkesmässiga intressen ska beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska ha beslutanderätt som är oberoende av det integrerade naturgasföretag som avses i 1 mom. om de resurser som behövs för att driva, underhålla eller utveckla lagringsanläggningarna. Trots det som nämns ovan har moderbolaget dock rätt att kontrollera den avkastning på kapitalet som ett dotterbolag ger, i synnerhet genom att godkänna den årliga finansieringsplan eller ett motsvarande instrument som upprättas av innehavaren av lagringsanläggningen och att ange övergripande gränser för dotterbolagets skuldsättningsnivå. Moderbolaget har dock inte rätt att ge innehavaren av lagringsanläggningen instruktioner för den dagliga driften eller fatta enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av lagringsan-

läggningar, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i finansieringsplanen eller i ett motsvarande instrument.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska utarbeta ett program för iakttagandet av 1—3 mom., där det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att garantera icke-diskriminerande beteende och se till att programmet följs. I programmet ska det också anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Den som ansvarar för kontrollen av att programmet följs ska årligen utarbeta och förete för naturgasmarknadsmyndigheten en rapport om de åtgärder som vidtagits. Innehavaren av lagringssystemet ska publicera rapporten.

6 kap.

Tillstånd och anmälningar

3 §

Den som ansöker om naturgasnätstillstånd för överföringsnätinnehavare ska utöver kraven i 2 § uppfylla följande krav:

- 1) sökanden ska äga ett överföringsnät för naturgas i Finland,
- 2) sökanden ska ha lagt fram en utredning om att han uppfyller kraven på åtskiljande av verksamheterna enligt 5 kap., och
- 3) sökanden ska ha lagt fram en utredning om att han uppfyller kraven på överföringsnätinnehavarens oberoende enligt 2 a kap. och oberoendet har säkerställts i enlighet med det förfarande som avses i nämnda kapitel.

I naturgasnätstillståndet för den överföringsnätinnehavare som ska påföras systemansvar kan villkor ställas i fråga om

- 1) den systemansvariges uppgifter och skötseln av dem,
- 2) den systemansvariges skyldigheter och fullgörandet av dem,
- 3) den systemansvariges rättigheter och utövandet av dem.

5 §

För byggande av ett överföringsrör som överskrider landets gräns ska ett projekttillstånd skriftligen sökas hos arbets- och näringsministeriet.

En förutsättning för att tillstånd ska beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på naturgasmarknaden. Då tillstånd beviljas ska projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden beaktas.

I projekttillståndet bestäms inte var överföringsröret ska dras. Till tillståndet kan sådana villkor fogas som ska anses nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd. Projekttillståndet kan inte överföras på någon annan.

8 §

Ett naturgasföretag som äger en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska senast sex månader innan verksamheten inleds till naturgasmarknadsmyndigheten lämna in en anmälan om vem som är innehavare av respektive anläggning. Naturgasmarknadsmyndigheten ska utse den anmälda verksamhetsutövaren till innehavare av lagringsanläggningen eller behandlingsanläggningen för kondenserad naturgas, om denna utövar den verksamhet som uppgetts. Beslutet att utse innehavaren är i kraft viss tid, dock högst tio år.

7 kap.

Styrning och tillsyn

1 §

Den allmänna styrningen och övervakningen av verkställigheten av lagen ankommer på arbets- och näringsministeriet.

Naturgasmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen samt de myndighetsföreskrifter och de tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om tillsyn utfärdas särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (/).

Konsumentombudsmannen övervakar att de avtalsvillkor som avses i 4 kap. 6 och 7 § är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

8 kap.

Skadestånd och straff

1 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 2 kap. 2, 3 eller 3 a §, 3 kap. 2, 2 b eller 3 §, 4 kap. 1 eller 5 § orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Bestämmelser om skadestånd finns dessutom i skadeståndslagen (412/1974).

9 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §

På sekretess i fråga om handlingar som inkommer eller upprättas då en nätinnehavare eller en innehavare av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas utför uppdrag som avses i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den samt i fråga om uppgifter i handlingarna, liksom på tystnadsplikt i fråga om och förbud mot utnyttjande av de upplysningar som erhållits vid utförandet av uppgifterna samt på brott mot sekretess tillämpas 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) även då det inte är fråga om en handling på vilken nämnda lag är tillämplig enligt dess 4 §.

4 §

Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 2 kap. 4 och 4 a § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om handläggningen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

Ändring i beslut som arbets- och näringsministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär

hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Naturgasmarknadsmyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i beslut av fullföljdsdomstolen, genom vilka fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat naturgasmarknadsmyndighetens beslut.

5 §

Om en sökande beviljas undantagslov som avses i 2 kap. 4 eller 4 a §, ska naturgasmarknadsmyndigheten iaktta det förfarande som nämns i artikel 36.4, 36.6, 36.8 och 36.10 i naturgasmarknadsdirektivet.

6 §

Arbets- och näringsministeriets och naturgasmarknadsmyndighetens prestationer enligt denna lag är avgiftsbelagda. Bestämmelser om avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

-
1. Denna lag träder i kraft den 2013.
 2. Lagens 9 kap. 4 § 2 mom. tillämpas från och med den 1 september 2013.
 3. Genom denna lag upphävs lagen om ändring av 9 kap. 4 § i naturgasmarknadslagen (125/2013).
 4. De förordningar som utfärdats och de föreskrifter av naturgasmarknadsmyndigheten som meddelats med stöd av de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande förblir i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna lag.
 5. En överföringsnätsinnehavare som är verksam då lagen träder i kraft ska ge in sin ansökan om naturgasnätstillstånd till naturgasmarknadsmyndigheten inom en månad från lagens ikraftträdande. Kravet i 6 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten tillämpas inte på situationer i fråga om vilka något meddelande enligt 2 a kap. 1 § 1 mom. inte ska lämnas. Innan ansökan om naturgasnätstillstånd avgörs kan naturgasmarknadsmyndigheten ändra villkoren i den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens gällande naturgasnätstillstånd för viss tid på det sätt som förutsätts i bestämmelserna i denna lag.
 6. En naturgasleverantör ska erbjuda konsumenterna de alternativa betalningssätt som

är obligatoriska enligt 4 kap. 3 § 3 mom. senast från och med den 1 mars 2014.

7. Bestämmelserna i 4 kap. 6 § ska tillämpas även på naturgasavtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft.

8. Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten före den 1 september 2013 har meddelat med stöd av 2 kap. 4 och 4 a § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvalt-

ningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av besvär vid marknadsdomstolen vilka har blivit anhängiga vid marknadsdomstolen före den 1 september 2013 finns i förvaltningsprocesslagen och marknadsdomstolslagen (1527/2001). Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt.

3.

Lag**om tillsyn över el- och naturgasmarknaden**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Mål

Målet med tillsynen och kontrollen av el- och naturgasmarknaden är att främja effektiv, säker och miljömässigt hållbar verksamhet på de nationella och regionala el- och naturgasmarknaderna samt Europeiska unionens inre marknad för el och naturgas i syfte att garantera energiförbrukarna god leveranssäkerhet, konkurrenskraftiga priser och skäliga principer för el och naturgastjänster.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på skötseln av de tillsyns- och kontrolluppgifter som ankommer på Energimarknadsverket enligt

1) elmarknadslagen (/) samt bestämmelser som utfärdats och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av den,

2) naturgasmarknadslagen (508/2000) samt bestämmelser som utfärdats och myndighetsföreskrifter som meddelats med stöd av den,

3) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, nedan *förordningen om en byrå för samarbete*, samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av förordningen,

4) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel

och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, nedan *elhandelsförordningen*, samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av förordningen,

5) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, nedan *elmarknadsdirektivet*,

6) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan *naturgasnätetsförordningen*, samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av förordningen, till de delar de ska tillämpas i Finland,

7) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*.

3 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *säkerhet* såväl säkerhet vid elleverans och elanskaffning och leveranssäkerhet i fråga om naturgas samt teknisk säkerhet.

2) *förnybara energikällor* vindkraft, solenergi, jordvärme, våg- och tidvattenenergi,

vattenkraft, biomassa, deponigas, gas från avloppsreningsanläggningar och biogaser,

3) *distribuerad produktion* kraftverk som är anslutna till distributionssystem,

4) *vertikalt integrerat företag* ett el- eller naturgasföretag eller en grupp av el- eller naturgasföretag där samma person eller samma personer direkt eller indirekt har rätt att utöva bestämmande inflytande och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring eller distribution och minst ett av områdena produktion eller leverans av el eller bedriver verksamhet inom minst ett av områdena överföring, distribution, kondensering eller lagring av naturgas och minst ett av områdena produktion eller leverans av naturgas.

Definitionerna i 3 § i elmarknadslagen och 1 kap. 3 § i naturgasmarknadslagen gäller också vid tillämpningen av denna lag.

2 kap.

Energimarknadsverkets uppgifter

4 §

Allmänna mål för Energimarknadsverkets verksamhet

Energimarknadsverkets mål vid fullgörandet av de uppgifter som avses i denna lag är

1) att främja en effektiv, säker och miljömässigt hållbar nationell el- och naturgasmarknad i enlighet med de mål som ställts i elmarknadslagen och naturgasmarknadslagen,

2) att i nära samarbete med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, andra EES-staters energitillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen främja en konkurrensutsatt, säker och miljömässigt hållbar inre marknad för el och naturgas inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt ett effektivt öppnande av el- och naturgasmarknaden för alla kunder och el- och naturgasleverantörer inom det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet,

3) främja säkerställandet av ändamålsenliga förutsättningar för att el- och naturgasnäten ska fungera effektivt och tillförlitligt med beaktande av de långsiktiga målen,

4) att främja utvecklingen i konkurrensutsatta och väl fungerande regionala el- och naturgasmarknader inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet för att de mål som avses i 2 och 3 punkten ska kunna uppnås,

5) att främja undanröjandet av restriktioner för el- och naturgashandeln mellan EES-staterna; i detta ingår också att utveckla en sådan ändamålsenlig kapacitet för gränsöverskridande överföring genom vilken man kan tillgodose efterfrågan och förbättra integreringen av nationella marknader,

6) att främja ett kostnadseffektivt utvecklande av säkra, pålitliga, effektiva och icke-diskriminerande el- och naturgasnät som är kundinriktade samt främja tillräcklig överföringskapacitet och energieffektivitet hos el- och naturgasnäten och integrera produktion av el och naturgas från förnybara energikällor och distribuerad produktion i el- och naturgasnäten,

7) att underlätta tillträde till nätet för ny produktionskapacitet; i detta ingår också åtgärder för att undanröja eventuella hinder för nya marknadsaktörer och för el och gas producerad från förnybara energikällor att få tillträde till marknaderna,

8) att sträva efter att säkerställa att innehavare och användare av el- och naturgasnät får lämpliga sporrar, både på kort och lång sikt, för att öka systemeffektiviteten och främja marknadsintegreringen,

9) att sträva efter att säkerställa att kunderna drar nytta av att den inhemska el- och naturgasmarknaden fungerar effektivt, främja effektiv konkurrens och säkerställa konsumentskyddet,

10) att främja uppnåendet av en hög standard på tjänster inom el- och naturgasbranschen, för egen del inverka på skyddandet av utsatta kunder samt verka för att de processer för utbyte av uppgifter som behövs vid byte av leverantör är kompatibla.

Vid förverkligandet av målen enligt 1 mom. ska Energimarknadsverket beakta de undantag som föreskrivs i naturgasmarknadslagen och naturgasnätsförordningen.

5 §

Energimarknadsverkets allmänna tillsynsuppgift

Energimarknadsverket ska utöva tillsyn över iakttagandet av den nationella lagstiftning och EU-lagstiftning samt de myndighetsföreskrifter som avses i 2 § samt sköta andra uppgifter som ankommer på verket enligt den lagstiftning som avses i 2 §.

6 §

Energimarknadsverkets uppgifter som nationell energitillsynsmyndighet

Energimarknadsverket ska i egenskap av den nationella energitillsynsmyndighet som avses i Europeiska unionens lagstiftning om el- och naturgasbranschen i synnerhet

1) för innehavare av el- och naturgasnät fastställa metoder för prissättning av överföring och distribution i enlighet med det förfarande som föreskrivs i denna lag,

2) säkerställa att innehavarna av el- och naturgasnät samt andra företag inom el- och naturgasbranschen fullgör sina skyldigheter enligt den nationella lagstiftningen och unionens lagstiftning,

3) samarbeta i gränsöverskridande frågor med energitillsynsmyndigheterna i de andra EES-staterna och med byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter,

4) verkställa de juridiskt bindande beslut av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen som hör till verkets ansvarsområde,

5) säkerställa att korssubventionering inte förekommer mellan verksamhetsgrenarna överföring, distribution och leverans av el och naturgas, lagring av naturgas samt behandling av kondenserad naturgas,

6) övervaka stamnätsinnehavarnas och gasöverföringsnätsinnehavarnas investeringsplaner,

7) övervaka efterlevnaden av reglerna för el- och naturgasnätens säkerhet och tillförlitlighet, se över hur näten fungerat tidigare och delta i beredningen av krav på kvaliteten hos el- och naturgasnätstjänster och el- och naturgasleveranser,

8) övervaka nivån på transparensen på el- och naturgasmarknaden och säkerställa att företagen inom el- och naturgasbranschen fullgör sina skyldigheter vad gäller transparens,

9) övervaka öppnandet av parti- och detaljmarknaden för el och naturgas för konkurrens samt följa hur konkurrensen fungerar på dessa marknader,

10) övervaka förekomsten av avtalspraxis som begränsar konkurrensen i el- och naturgasbranschen,

11) övervaka hur mycket tid innehavarna av el- och naturgasnät använder för leverans av anslutningar och reparationer,

12) övervaka grunderna för regleringen av användarrättigheter i fråga om naturgaslager och lagring av gas i rörledning samt andra stödtjänster i fråga om naturgas samt övervaka tillämpningen av de bestämmelser som gäller användarrättigheter i fråga om naturgaslager och lagring av gas i rörledning samt andra tilläggstjänster,

13) bidra till att säkerställa effektiviteten och genomförandet när det gäller konsumentskyddsåtgärder som riktar sig mot el- och naturgasmarknaden,

14) årligen göra upp och publicera en utvärdering av hur skyldigheter som gäller allmännyttiga tjänster i fråga om el- och naturgasleveranser har fullgjorts,

15) säkerställa att kunderna kan få tillgång till uppgifter om sin egen förbrukning av el eller naturgas,

16) övervaka verkställandet av de bestämmelser som gäller ställningen och ansvarsområdena för innehavare av el- och naturgasnät, leverantörer av el och naturgas, kunderna samt andra parter på el- och naturgasmarknaden,

17) övervaka investeringar som görs i elproduktionskapacitet och deras konsekvenser för elleveranssäkerheten,

18) övervaka samarbete i tekniska frågor mellan EES-staternas och tredjeländers innehavare av stamnät för el,

19) övervaka genomförandet av skyddsåtgärder som riktas mot el- och naturgasmarknaden,

20) främja kompatibiliteten hos de processer för utbyte av uppgifter som hänför sig till

de viktigaste marknadsprocesserna på el- och gasmarknaden på regional nivå.

Vid skötseln av uppgifterna enligt denna paragraf ska Energimarknadsverket beakta de undantag som föreskrivs i naturgasmarknads-lagen och naturgasnätsförordningen.

7 §

Den nationella energitillsynsmyndighetens verksamhetsberättelse

Energimarknadsverket ska årligen ge ministeriet, den i förordningen om en byrå för samarbete avsedda byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen en berättelse om sin verksamhet som nationell energitillsynsmyndighet. Verksamhetsberättelsen ska publiceras.

Berättelsen ska innehålla de åtgärder som vidtagits och uppnådda resultat i fråga om de uppgifter som avses i 6 § samt en bedömning av hur stamnätsinnehavarnas och gasöverföringsnätinnehavarnas investeringsplaner motsvarar de planer för utveckling av el- och naturgasnät som omfattar gemenskapen och utarbetats av det europeiska kontaktverket för nätinnehavarna. Bedömningen får innehålla rekommendationer om ändring av investeringsplanerna.

8 §

Energimarknadsverkets övervakning av leveranssäkerheten i fråga om el och naturgas

I samarbete med andra myndigheter ska Energimarknadsverket följa utvecklingen av balansen mellan utbudet av och efterfrågan på el och naturgas, el- och naturgasnätens kvalitet och nivån på underhållet av dem samt åtgärder för att täcka toppar i efterfrågan på el och naturgas och hantera brister i leveranserna från leverantörernas sida.

Energimarknadsverket ska vart annat år publicera en berättelse om leveranssäkerheten i fråga om el och varje år en berättelse om leveranssäkerheten i fråga om naturgas senast den 31 juli. Berättelsen ska lämnas till ministeriet och kommissionen.

3 kap.

Energimarknadsverkets behörighet i tillsynsärenden

9 §

Energimarknadsverkets behörighet i tillsyns-ärenden

Om någon bryter mot eller försummar de förpliktelser som föreskrivs i den nationella lagstiftning eller EU-lagstiftning som avses i 2 §, ska Energimarknadsverket förplikta honom att rätta till sin överträdelse eller försummelse. I beslutet kan det bestämmas hur överträdelsen eller försummelsen ska rättas. I beslutet kan det också bestämmas att en avgift som tagits ut felaktigt ska betalas tillbaka till kunden, om inte återbäringsförfarandet enligt 14 § tillämpas.

10 §

Villkor och metoder fastställda av Energimarknadsverket

Energimarknadsverket ska genom ett beslut (*beslut om fastställande*) fastställa att en nätinnehavare, en systemansvarig stamnätsinnehavare och en systemansvarig överföringsnätinnehavare samt en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska iakta följande villkor för tjänsterna och metoder för prissättning av tjänsterna innan dessa införs:

1) metoderna för bestämmande av nätinnehavarens intäkter av nätverksamheten och de avgifter som ska tas ut för överföringstjänsten under tillsynsperioden,

2) villkor, förutsättningar och tariffer som gäller tillträde till behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas,

3) villkoren för nätinnehavarens överföringstjänst,

4) villkoren för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för anslutningen,

5) villkoren för hantering av överbelastning och fördelningen av överföringskapaciteten i stamnätet och överföringsnätet samt metoderna för bestämmande av de avgifter som

tas ut för överbelastningen och metoderna för användningen av inkomster från hanteringen av överbelastning,

6) villkoren för de tjänster som omfattas av systemansvaret för en systemansvarig stamnätsinnehavare och en systemansvarig överföringsnätsinnehavare samt metoderna för bestämmande av avgifterna för nämnda tjänster.

7) metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för den systemansvariga stamnätsinnehavarens uppgift att utveckla det informationsutbyte som krävs för elhandel och balansavräkning.

I beslutet om fastställande av de metoder som ska iakttas vid prissättningen kan det bestämmas om

1) principerna för värdering av det kapital som är bundet till nätverksamheten eller tjänsten,

2) sättet för bestämmande av en godtagbar avkastning på kapital som är bundet till nätverksamheten eller tjänsten eller av en godtagbar avkastning på tjänsten,

3) sättet för bestämmande av nätverksamhetens eller tjänstens resultat och sådan rättelse av resultaträkningen och balansräkning som detta kräver,

4) mål som sporrar till effektivisering av nätverksamheten samt till förbättrande av nattsäkerheten och utvecklande av nätet och sättet för hur målen bestäms samt de metoder enligt vilka målsättningen tillämpas i prissättningen,

5) metoden för bestämmande av prissättningsstrukturen, om en sådan metod behövs för tillträde till nätet eller verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland, eller om metoden hänför sig till prissättning av tjänster som omfattas av systemansvar.

Sådana beslut om fastställande där det bestäms om de metoder som avses i 1 mom. 1 punkten, gäller under två på varandra följande tillsynsperioder på fyra år. Om en nätsinnehavare har inlett sin verksamhet medan den tillsynsperiod som tillämpas på andra nätsinnehavare fortfarande pågår, gäller beslutet om fastställande enligt 1 mom. 1 punkten trots det fram till slutet av tillsynsperioden i fråga. Sådana beslut om fastställande där det bestäms om de villkor, förutsättningar och ta-

riffer som avses i 1 mom. 2 punkten gäller den tid på högst två år som Energimarknadsverket bestämmer. Övriga beslut som avses i 1 mom. gäller tills vidare eller, om det finns särskilda skäl, den tid som anges i beslutet.

11 §

Fastställande av villkor och metoder för innehavare av slutna distributionsnät

Bestämmelserna i 10 § tillämpas på innehavare av slutna distributionsnät, om en nätanvändare som är ansluten till ett slutet distributionsnät skriftligen har begärt att Energimarknadsverket fastställer de villkor och metoder som avses i nämnda paragraf. Energimarknadsverket ska då bestämma en skälig tid inom vilken innehavaren av det slutna distributionsnätet ska lägga fram sina villkor och metoder för fastställelse. I sådana fall tillämpas bestämmelserna i denna lag på förfarandet för fastställande samt på de villkor och metoder som fastställts.

12 §

Materiellrättslig grund för beslutet om fastställande

Ett beslut om fastställande som riktar sig mot en elnätsinnehavare och en systemansvarig stamnätsinnehavare ska basera sig på de grunder som föreskrivs i

1) elmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

2) elhandelsförordningen samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den,

3) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av elmarknadsdirektivet,

4) ett lagakraftvunnet beslut som gäller stamnätsinnehavaren och som har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete.

Ett beslut om fastställande som riktar sig mot en naturgasnätsinnehavare, en systemansvarig överföringsnätsinnehavare och en innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska basera sig på de grunder som föreskrivs i

1) naturgasmarknadslagen samt bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

2) naturgasnätförordningen samt kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av den, till de delar de ska tillämpas i Finland.

3) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av naturgasmarknadsdirektivet,

4) ett lagakraftvunnet beslut som gäller en överföringsnätinnehavare och som har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete.

13 §

Ändring av ett beslut om fastställande

Energimarknadsverket kan ändra ett beslut om fastställande genom ett nytt beslut, vars behandling har inletts på ansökan av den som beslutet om fastställande gäller eller på Energimarknadsverkets eget initiativ. Ett beslut om fastställandet som meddelats för viss tid kan ändras på initiativ av den som beslutet gäller eller av Energimarknadsverket och ett beslut om fastställande som gäller tills vidare kan ändras på Energimarknadsverkets initiativ, om

1) den som beslutet gäller har lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter som har inverkat på beslutets innehåll,

2) ändringen grundar sig på en ändring i lagstiftningen,

3) ändringen grundar sig på ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat,

4) det finns vägande skäl för att ändra beslutet till följd av en väsentlig förändring i omständigheterna som inträffat efter att beslutet meddelades,

5) det finns vägande skäl för att ändra beslutet på grund av revidering av föråldrade villkor eller prissättningsarrangemangen, eller

6) ändringen är nödvändig på grund av verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland.

Om beslutet om fastställande har meddelats för viss tid, ska den som beslutet gäller lämna en ansökan om ändring av beslutet till Energimarknadsverket innan beslutets giltig-

hetstid har gått ut eller, om ansökan grundar sig på 1 mom. 4 punkten, inom sex månader från det att förändringen i omständigheterna inträffat, dock senast inom 60 dagar från det att beslutets giltighetstid har gått ut. Om ansökan grundar sig på 1 mom. 3 punkten, kan den lämnas också efter det att tillsynsperioden gått ut, dock inom 60 dagar från det att fullföljdsdomstolens beslut har vunnit laga kraft.

14 §

Energimarknadsverkets beslut efter tillsynsperioden

Energimarknadsverket ska efter att den tillsynsperiod som avses i 10 § har utgått genom beslut förplikta nätinnehavaren att under den tillsynsperiod som följer på den tillsynsperiod som beslutet gäller sänka sina avgifter för överföringstjänster som bestämts enligt de i 10 § 1 mom. 1 punkten avsedda metoderna med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått överstigit beloppet av en skälig avkastning, eller berättiga nätinnehavaren att under den tillsynsperiod som följer på den tillsynsperiod som beslutet gäller höja sina avgifter för överföringstjänster med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått understigit beloppet av en skälig avkastning. Om avkastningen av nätverksamheten under den tillsynsperiod som beslutet gäller har överstigit beloppet av en skälig avkastning med minst 5 procent, ska till det belopp med vilket avgifterna ska sänkas, för den tillsynsperiod som utgått fogas ränta, räknad som årlig ränta på hela det sistnämnda beloppet enligt genomsnittsräntan på eget kapital bestämt i enlighet med det beslut om fastställande som gäller tillsynsperioden i fråga.

Det beslut som avses i 1 mom. får inte meddelas, om inte det beslut om fastställande som gäller tillsynsperioden i fråga har vunnit laga kraft.

Energimarknadsverket kan av vägande skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom. med högst fyra år.

15 §

Överlåtelse av nätaffärsverksamhet och nätinnehavarnas fusionering under en tillsynsperiod

Om en nätinnehavare överlåter nätaffärsverksamheten till någon annan eller fusioneras med en annan verksamhetsutövare under den tillsynsperiod som avses i 10 § 1 mom. 1 punkten, tillämpas beslutet om fastställande i fråga om den nätverksamhet som till följd av överlåtelsen eller fusionen övergått till någon annan på mottagaren eller den övertagande sammanslutningen under återstoden av tillsynsperioden. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen svarar för återbäring av avgifter för överföringstjänster enligt 14 § till den överlåtande eller fusionerade nätinnehavarens kunder också till den del återbäringen hänför sig till en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen får på motsvarande sätt räkna sig till godo den i 14 § avsedda rätten att höja avgifterna för överföringstjänsterna också till den del denna rätt hänför sig till den överlåtande eller fusionerade nätinnehavarens verksamhet under en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen.

Energimarknadsverket ska på begäran av överlåtare och mottagaren meddela ett separat beslut i vilket det belopp som avses i 1 mom. fastställs för överlåtelse tidpunkten.

4 kap.

Påföljder

16 §

Påföljdsavgift

En näringsidkare kan påföras en påföljdsavgift, om denne uppsåtligt eller av oaktsamhet

1) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i elmarknadslagen:

a) bestämmelserna i 18, 20—26, 43 eller 53—56 § om ordnande av tillträde till nätet

och nättjänster eller prissättningen av nättjänsterna,

b) bestämmelserna i 19, 40, 41 eller 50—52 § om utvecklande av elnätet eller kvalitetskrav i fråga om nätets funktion,

c) bestämmelserna i 30 § om en stamnätsinnehavares och en juridiskt åtskild distributionsnätinnehavares rätt att bedriva elansskaffning och elleverans eller bestämmelserna i 60 eller 61 § om juridiskt åtskild distributionsnätverksamhet,

d) bestämmelserna i 33 eller 34 § om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd eller bestämmelserna i 37 § om förbud mot att genomföra en affärstransaktion eller vidta en åtgärd,

e) bestämmelserna i 42 eller 45—47 § om stamnätsinnehavarens uppgifter eller om skyldigheter i anslutning till dem,

f) bestämmelserna i 57 eller 69 § om distributionsnätinnehavarens eller detaljför-säljarens fakturering,

g) bestämmelserna i 65 § om skyldighet att anmäla underhållsstopp vid kraftverk eller Energimarknadsverkets beslut om flyttning av underhållsstoppet,

h) bestämmelserna i 66 § om bevarande av avtalsuppgifter,

i) bestämmelserna i 67 § om leveransskyldighet eller skyldigheter i anslutning till den,

j) bestämmelserna i 11 kap. om systemskyldigheter för aktörer på elmarknaden, eller

k) bestämmelserna i 12 kap. om särredovisning av verksamheter,

2) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasmarknadslagen:

a) bestämmelserna i 2 kap. 1 § 1 mom. om skyldighet att utveckla nätet,

b) bestämmelserna i 2 kap. 2—3 a eller 8—10 § om ordnande av tillträde till nätet och nättjänster eller prissättningen av nättjänsterna,

c) bestämmelserna i 2 kap. 11—13 § om systemet för tillträde till lagringsanläggningar, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas eller lagring av gas i rörledning, om ordnandet av tillträde till anläggningar eller om prissättningen av tjänster,

d) bestämmelserna i 2 a kap. 1 § om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller

åtgärd eller bestämmelserna i 2 a kap. 4 § om förbud att genomföra en affärstransaktion eller vidta en åtgärd,

e) bestämmelserna i 3 kap. 1 § om uppgifterna för en överföringsnätinnehavare eller om skyldigheter i anslutning till dem,

f) bestämmelserna i 3 kap. 2—3 a § om systemförpliktelser och skyldigheter gällande utredning av naturgashandeln för aktörer på naturgasmarknaden,

g) bestämmelserna i 4 kap. 1 § om leveransskyldighet eller skyldigheter i anslutning till den,

h) bestämmelserna i 4 kap. 2 a § om bevarande av avtalsuppgifter,

i) bestämmelserna i 4 kap. 3 § om naturgasleverantörens fakturering,

j) bestämmelserna i 5 kap. 1—5 och 7 § om åtskiljande av verksamheter,

3) bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i elhandelsförordningen,

a) bestämmelserna i artikel 13 om kompensationsmekanismen mellan systemansvariga för överföringsnäten,

b) bestämmelserna i artikel 14 om avgifter för tillträde till nätet,

c) bestämmelserna i artikel 15 eller 20 om att lämna ut uppgifter,

d) bestämmelserna i artikel 16 om principerna för hantering av överbelastning,

e) bestämmelserna i bilaga 1 om hanteringen och tilldelningen av överföringskapaciteten,

f) bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 18,

4) bryter mot eller underlåter att iaktta en bestämmelse om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd eller bevarande av uppgifter som ingår i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 10.10 eller 40.4 i elmarknadsdirektivet,

5) bryter mot eller underlåter att iaktta en bestämmelse om skyldighet att anmäla en affärstransaktion eller åtgärd, om åtskillnad av systemansvariga för lagringssystem eller om bevarande av uppgifter vilken ingår i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel

10.10, 15.3 eller 44.4 i naturgasmarknadsdirektivet,

6) bryter mot eller underlåter att iaktta Energimarknadsverkets lagakraftvunna beslut enligt 10 § 1 mom. 2—6 punkten,

7) bryter mot eller underlåter att iaktta Energimarknadsverkets lagakraftvunna beslut enligt 14 § genom vilket nätinnehavaren har förpliktats att sänka avgifterna för sina överföringstjänster,

8) bryter mot eller underlåter att iaktta ett lagakraftvunnet beslut av byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, vilket har meddelats med stöd av artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete.

En näringsidkare som är innehavare av en lagringsanläggning för naturgas eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas kan påföras en påföljdsavgift om han uppsåtligt eller av oaktsamhet bryter mot eller underlåter att iaktta någon av följande bestämmelser i naturgasnätförordningen:

1) bestämmelserna i artikel 15 om tjänster för tredjepartstillträde till ett nät,

2) bestämmelserna i artikel 17 om mekanismerna för kapacitetstilldelning och förfarandena för hantering av överbelastning,

3) bestämmelserna i artikel 19 om krav på transparens,

4) bestämmelserna i artikel 20 om bevarande av information,

5) bestämmelserna i artikel 22 om handel med kapacitetsrättigheter, eller

6) bestämmelserna i en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av artikel 23.

Påföljdsavgift kan också påföras sådana näringsidkare som genom ett företagsköp eller något annat företagsarrangemang har övertagit en näringsverksamhet i vilken en förseelse eller försummelse ägt rum.

Påföljdsavgift kan inte påföras den som är misstänkt för samma brott i en förundersökning eller åtalsprövning eller i ett brottmål som behandlas vid en domstol. Påföljdsavgift kan inte heller påföras den som för samma brott genom en lagakraftvunnen dom har dömts till straff eller den som för samma brott eller försummelse genom ett lagakraftvunnet beslut har påförts en påföljdsavgift enligt konkurrenslagen (948/2011).

17 §

Påföljdsavgift

Påföljdsavgift påförs av marknadsdomstolen på en skriftlig framställning av Energimarknadsverket. Avgiften ska betalas till staten.

18 §

Påföljdsavgiftens storlek

Påföljdsavgiftens storlek ska bestämmas utgående från en helhetsbedömning där det tas hänsyn till förseelsens eller försummelsens art och omfattning, det klandervärda i förseelsen eller försummelsen samt varaktigheten. Påföljdsavgiften får vara högst 10 procent av näringsidkarens omsättning för det sista året som förseelsen eller försummelsen omfattar.

Som beräkningsgrund för omsättningen används näringsidkarens omsättning för de affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på. Om den näringsidkare som gjort sig skyldig till förseelsen eller försummelsen är verksam som en del av ett vertikalt integrerat företag, beräknas emellertid omsättningen utgående från omsättningen av de av det vertikalt integrerade företagets affärsverksamheter inom el- och naturgasbranschen som förseelsen eller försummelsen har inverkat på eller som den varit avsedd att inverka på.

19 §

Preskription av påföljdsavgiften

Påföljdsavgift får inte bestämmas, om inte framställning till marknadsdomstolen har gjorts inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom fem år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde. Energimarknadsverkets åtgärder för utredning av förseelsen eller försum-

melsen leder till att preskriptionstiden börjar löpa från början.

Påföljdsavgift får inte bestämmas, om framställning till marknadsdomstolen inte har gjorts inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen inträffade, eller vid fortsatt förseelse eller försummelse inom tio år från den dag då förseelsen eller försummelsen upphörde.

20 §

Behandlingen av ett påföljdsavgiftsärende vid marknadsdomstolen

Då framställningen om påförande av påföljdsavgift har inkommit till marknadsdomstolen ska ärendet före behandlingen förberedas under ledning av överdomaren eller en marknadsrättsdomare så att det kan avgöras utan dröjsmål. Någon förberedelse behövs inte om framställningen lämnas utan prövning eller omedelbart avslås såsom ogrundad.

Vid förberedelsen ska den näringsidkare som framställningen gäller ges tillfälle att bemöta framställningen muntligt eller skriftligt. Med anledning av framställningen kan också den näringsidkare som försummelsen eller förseelsen riktar sig mot höras. Förberedelsen får avslutas även om parten inte trots begäran har bemött framställningen.

Marknadsdomstolen kan ålägga en part att infinna sig till ett sammanträde och att lägga fram sin affärskorrespondens och bokföring samt protokoll och andra handlingar som klarlägger grunden för framställningen.

Bestämmelser om behandling och utredning av ett ärende vid marknadsdomstolen finns i övrigt i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).

5 kap.

Energimarknadsverkets övervakning av koncessioner

21 §

Kapitlets tillämpningsområde

Bestämmelserna i detta kapitel ska tillämpas på den övervakning av koncessioner som

hör till Energimarknadsverket uppgifter. Beslut av Energimarknadsverket eller ministeriet som hör till övervakningen av koncessioner är

1) beslut i ärenden som gäller elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd,

2) beslut i ärenden som gäller projekttillstånd för byggande av elledningar eller naturgasrör,

3) beslut i ärenden som gäller undantagslov från skyldigheten att särredovisa eller skilja åt el- och naturgasaffärsverksamheter,

4) beslut om undantagslov i fråga om tillhandahållande av överföringstjänster för naturgas,

5) beslut i ärenden som gäller befrielse enligt artikel 17 i elhandelsförordningen eller 2 kap. 4 a § i naturgasmarknadslagen.

22 §

Energimarknadsverkets allmänna behörighet när det gäller övervakning av koncessioner

Om den vars koncession övervakas inte uppfyller förutsättningarna för beviljande av koncessionen eller bryter mot eller försummar att iaktta villkoren i ett beslut inom ramen för koncessionsövervakningen, ska Energimarknadsverket förplikta honom att rätta sin förseelse eller försummelse. I det förpliktande beslutet kan det bestämmas hur förseelsen eller försummelsen ska rättas.

23 §

Återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Energimarknadsverket kan återkalla ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd eller en sådan befrielse eller ett sådant undantagslov som avses i 12 § i elmarknadslagen eller 2 kap. 4 eller 4 a § eller 6 kap. 1 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen, om

1) tillståndshavaren upphör med nätverksamheten,

2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd,

3) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot tillståndsvillkoren, elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av dem, elhandelsförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den eller mot en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av el- eller naturgasmarknadsdirektivet och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till, eller om

4) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot naturgasnätförordningen eller en förordning eller ett beslut om riktlinjer som kommissionen antagit med stöd av den, till de delar de ska tillämpas i Finland, och den varning som i förväg getts tillståndshavaren om att tillståndet kommer att återkallas inte har lett till att bristerna i verksamheten har rättats till.

24 §

Åtgärder med anledning av återkallande av ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd

Om ett elnätstillstånd eller naturgasnätstillstånd eller en befrielse enligt 12 § i elmarknadslagen eller 6 kap. 1 § 2 mom. i naturgasmarknadslagen återkallas, ska Energimarknadsverket vid behov besluta om de åtgärder som ska vidtas för att upprätthålla nätverksamheten i fråga.

Ifall det inte avtalas om överföring av elnätet eller naturgasnätet till en annan nätinnehavare, kan Energimarknadsverket besluta om överföring av nåttillståndet och inlösning av nätet mot full ersättning. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den bestäms ska det som föreskrivs om inlösningsförfarandet och inlösningsersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) iakttas.

25 §

Hindrande av olovligt byggande av elnät och naturgasnät

Energimarknadsverket har rätt att bestämma att byggandet av ett elnät eller ett naturgasnät ska avbrytas eller förbjuda användningen av nätet, om byggnadsarbetet har inletts eller nätet byggts utan tillstånd eller rätt enligt elmarknadslagen eller naturgasmarknadslagen.

6 kap.

Samarbete mellan myndigheter

26 §

Energimarknadsverkets allmänna skyldighet att samarbeta

I frågor som hänför sig till Energimarknadsverkets uppgifter ska verket främja samarbetet med andra nationella myndigheter i energibranschen. Energimarknadsverket har rätt att delta i arrangemang som främjar samarbetet mellan nationella myndigheter i energibranschen när det gäller frågor som hänför sig till verkets uppgifter.

Vid skötseln av de uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten ska Energimarknadsverket samarbeta med den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som avses i förordningen om en byrå för samarbete, andra EES-staters energitillsynsmyndigheter och Europeiska kommissionen på det sätt som föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning. Energimarknadsverket har rätt att ansluta sig till organisationer som främjar energitillsynsmyndigheternas energitillsynssamarbete samt delta i andra arrangemang som främjar EES-staternas energitillsynsmyndigheters energitillsynssamarbete.

27 §

Myndigheternas tillsynssamarbete

I frågor som hör till Energimarknadsverkets behörighet har verket rätt att utöva till-

synssamarbete med Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket, konsumentombudsmannen, byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, en annan EES-stats energitillsynsmyndighet och Europeiska kommissionen samt på begäran ge handräckning då dessa utför tillsyns- eller kontrolluppgifter som hänför sig till ett elföretag eller naturgasföretag.

28 §

Energimarknadsverkets rätt att lämna ut uppgifter till andra myndigheter

Utöver det som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Energimarknadsverket rätt att trots bestämmelserna om sekretess lämna ut uppgifter till

1) Finansinspektionen, Konkurrens- och konsumentverket och konsumentombudsmannen för att de ska kunna sköta sina uppgifter,

2) Europeiska kommissionen och byrån för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter för att de ska kunna sköta sina uppgifter,

3) den myndighet som övervakar finansmarknaden samt den nationella konkurrensmyndigheten och den nationella energitillsynsmyndigheten i en annan EES-stat för att de ska kunna sköta sina uppgifter,

4) Finlands eller en annan EES-stats åklagar- och förundersökningsmyndighet för förhindrande och utredning av brott.

Energimarknadsverket har rätt att lämna ut endast sådana uppgifter som behövs för att den berörda myndigheten ska kunna utföra sina uppgifter. Om uppgifter lämnas ut till en utländsk myndighet eller ett internationellt organ förutsätts det dessutom att dessa har motsvarande sekretess som Energimarknadsverket i fråga om de uppgifter som lämnas ut.

Energimarknadsverket får inte lämna ut sekretessbelagda uppgifter som verket fått av en myndighet i en annan stat eller ett internationellt organ, om inte den myndighet som gett uppgifterna har gett sitt uttryckliga samtycke till att uppgifterna lämnas ut. Uppgifterna får endast användas för skötsel av de

uppgifter som avses i denna lag eller för de ändamål som samtycket getts för.

7 kap.

Procedurer

29 §

Särskilda bestämmelser om hur Energimarknadsverket ska handlägga en begäran om utredning

Energimarknadsverket ska behandla en begäran om utredning som gäller nätinnehavare och innehavare av en lagringsanläggning för naturgas eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas inom två månader från det att verket mottagit begäran. Energimarknadsverket kan förlänga tidsfristen för behandlingen med högst två månader, om behandlingen av begäran om utredning förutsätter att ytterligare uppgifter inhämtas. Efter detta kan behandlingstiden ytterligare förlängas, om den som begärt utredningen samtycker till detta.

30 §

Energimarknadsverkets rätt att få uppgifter av den som övervakas eller andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden

Nätinnehavare och andra näringsidkare på el- eller naturgasmarknaden ska lämna Energimarknadsverket den information som behövs för skötseln av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta ska Energimarknadsverket ges den statistik och övrig information som är nödvändig för skötseln av de uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllande av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid Energimarknadsverket har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en näringsidkare som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka iakttagandet av beslut om fastställande eller förpliktande beslut som Energimarknadsverket har meddelat samt de

beslut av den byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter som avses i förordningen om en byrå för samarbete och som grundar sig på artikel 8 i förordningen om en byrå för samarbete. Granskning får emellertid inte utföras i lokaler som används för permanent boende. En näringsidkare som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn ska på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de el- eller naturgasanordningar och el- eller naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid utförandet av de tillsynsuppgifter som avses i denna lag. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som ska granskas och utskrift av de registreringar som finns i datasystemet.

31 §

Vite

Energimarknadsverket kan förena ett beslut, förbud eller åläggande som det meddelat med stöd av denna lag med vite. Bestämmelser om vitesföreläggande och utdömning av vite finns i viteslagen (1113/1990).

32 §

Överföring av ett ärende till Konkurrens- och konsumentverket

Om ett ärende som Energimarknadsverket behandlar gäller ett förfarande som kan strida mot bestämmelserna om förbjudna konkurrensbegränsningar i konkurrenslagen, kan Energimarknadsverket hänskjuta ärendet till Konkurrens- och konsumentverket till den del det är fråga om konkurrensbegränsningar.

33 §

Verkställande av Europeiska kommissionens beslut om överensstämmelse med riktlinjerna

Om Europeiska kommissionen har antagit ett beslut där det har konstaterats att ett be-

slut av Energimarknadsverket inte överensstämmer med bestämmelserna i elhandelsförordningen, naturgasnätetsförordningen eller en förordning eller ett beslut av kommissionen om riktlinjer som antagits med stöd av, elmarknadsdirektivet eller naturgasmarknadsdirektivet, ska Energimarknadsverket utan dröjsmål ta upp ärendet till förnyad granskning. Energimarknadsverket ska inom två månader meddela ett beslut som överensstämmer med Europeiska kommissionens förordning eller beslut om riktlinjer. Kommissionen ska underrättas om beslutet.

34 §

Hur påföljdsavgiften verkställs

En påföljdsavgift enligt denna lag är direkt utsökbar. Bestämmelser om indrivning av avgiften finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Rättsregistercentralen ska sköta verkställandet av avgiften.

Beslut av marknadsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen om bestämmande av en påföljdsavgift ska meddelas Rättsregistercentralen. Högsta förvaltningsdomstolen ska dessutom underrätta Rättsregistercentralen om sitt beslut att ändra en påföljdsavgift som marknadsdomstolen påfört eller att avlyfta påföljdsavgiften.

Rättsregistercentralen ska utan ansökan återbetala en påföljdsavgift eller en del av den, om det beslut som gäller avgiften har upphävts eller om avgiftsbeloppet har sänkts.

35 §

Handräckning av polisen

Bestämmelser om polisens handräckning till Energimarknadsverket finns i polislagen (493/1995).

8 kap.

Ändringssökande

36 §

Sökande av ändring i Energimarknadsverkets beslut

Ändring i beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte något annat bestäms nedan.

Ändring i ett beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av 3 kap. i denna lag samt i ett beslut som Energimarknadsverket i egenskap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av ärendet vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen.

I Energimarknadsverkets beslut om att utföra granskningar eller ge handräckning får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

37 §

Sökande av ändring i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen

Ändring i beslut som förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Marknadsdomstolens beslut med anledning av besvär som anförts i fråga om ett beslut som Energimarknadsverket meddelat med stöd av 10, 11, 13 eller 14 § ska iakttas trots besvär, om inte högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat.

Energimarknadsverket har rätt att genom besvär söka ändring i ett beslut som marknadsdomstolen har meddelat i fråga om Energimarknadsverkets framställning om påförande av påföljdsavgift eller genom vilket

fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut av Energimarknadsverket.

38 §

Verkställbarhet av Energimarknadsverkets beslut

Ett beslut som Energimarknadsverket har meddelat med stöd av denna lag ska följas även om det överklagats, om inte Energimarknadsverket bestämmer något annat i beslutet. Ett beslut som gäller återbetalning till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Om inte något annat bestäms särskilt i denna lag, har fullföljdsdomstolen dessutom rätt att meddela föreskrifter om verkställigheten av beslut på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

9 kap.

Ikraftträdande

39 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2013. Lagens 20 § 4 mom. och 36 § 2 mom. träder dock i kraft den 1 september 2013.

40 §

Övergångsbestämmelser om beslut om fastställande

Beslut om fastställande enligt 10 § som meddelats före denna lags ikraftträdande förblir i kraft då denna lag träder i kraft och besluten kan ändras så som bestäms i denna lag. Om grunden för ändringen är 13 § 1 mom. 4 punkten och förändringen i omständigheterna har inträffat före denna lags ikraftträdande, anses förändringen i omständigheterna ha inträffat då lagen trädde i kraft. Om grunden för ändringen är 13 § 1 mom. 2 punkten, kan Energimarknadsverket besluta att ändringen i ett beslut om fastställande

som meddelats för viss tid träder i kraft vid ingången av det kalenderår som följer på det kalenderår som börjar efter att lagen trätt i kraft. I detta fall tillämpas bestämmelserna i denna lag samt bestämmelserna i elmarknadslagen (/) och lagen om ändring av naturgasmarknadslagen (/) på ett beslut enligt 14 § som gäller den tillsynsperiod som pågick då denna lag och nämnda lagar trädde i kraft, till de delar beslutet gäller tiden efter det att ändringen i beslutet om fastställande trädde i kraft.

Genom denna lag förlängs giltighetstiden med två år för en tillsynsperiod enligt 10 § 1 mom. 1 punkten som gäller en naturgasnätinnehavare och som börjat den 1 januari 2010 och för ett beslut enligt 10 § 1 mom. 6 punkten som meddelats för viss tid.

41 §

Övergångsbestämmelse om behandlingen av påföljdsavgiftsärenden

På behandling och utredning i marknadsdomstolen av påföljdsavgiftsärenden som har blivit anhängiga vid marknadsdomstolen före den 1 september 2013 tillämpas bestämmelserna i 20 § 1—3 mom. Bestämmelser om behandling och utredning av ärenden i marknadsdomstolen finns i övrigt i förvaltningsprocesslagen och marknadsdomstolslagen (1527/2001). Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt.

42 §

Övergångsbestämmelse om sökande av ändring

Ändring i ett beslut som Energimarknadsverket har meddelat före den 1 september 2013 med stöd av 3 kap. i denna lag samt i ett beslut som Energimarknadsverket i egen skap av nationell energitillsynsmyndighet har meddelat med stöd av den unionslagstiftning som avses i 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen i marknadsdomstolen av besvär som har blivit anhängiga vid

marknadsdomstolen före den 1 september 2013 finns i förvaltningsprocesslagen och marknadsdomstolslagen. Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt.

4.

Lag**om Energimarknadsverket**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Uppgifter

För tillsyn och kontroll av el- och naturgasmarknaden, främjande av en fungerande el- och naturgasmarknad samt verkställighetsuppgifter inom energipolitiken och utsläppshandeln med växthusgaser finns Energimarknadsverket.

Energimarknadsverket sköter de uppgifter som föreskrivs för verket i

- 1) elmarknadslagen (/),
- 2) naturgasmarknadslagen (508/2000),
- 3) lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (/),
- 4) lagen om el- och naturgasnätsavgifter (950/2012),
- 5) lagen om certifiering och angivande av elens ursprung (1129/2003),
- 6) lagen om en effektreserv som säkerställer balansen mellan elproduktion och elförbrukning (117/2011),
- 7) lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009),
- 8) lagen om stöd till produktion av el från förnybara energikällor (1396/2010),
- 9) beredskapslagen (1552/2011),
- 10) lagen om utsläppshandel (311/2011),
- 11) lagen om handel med utsläppsrätter för luftfart (34/2010),
- 12) lagen om frivilligt deltagande i miljölednings- och miljörevisionsordningen (121/2011),
- 13) lagen om avskiljning och lagring av koldioxid (416/2012).

Energimarknadsverket ska sköta de uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten enligt

1) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 713/2009 om inrättande av en byrå för samarbete mellan energitillsynsmyndigheter, nedan *förordningen om en byrå för samarbete*,

2) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 714/2009 om villkor för tillträde till nät för gränsöverskridande elhandel och om upphävande av förordning (EG) nr 1228/2003, nedan *elhandelsförordningen*,

3) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/72/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om upphävande av direktiv 2003/54/EG, nedan *elmarknadsdirektivet*,

4) Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 715/2009 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten och om upphävande av förordning (EG) nr 1775/2005, nedan *naturgasnätsförordningen*, till de delar den ska tillämpas i Finland,

5) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan *naturgasmarknadsdirektivet*.

Energimarknadsverket svarar för att de uppgifter för investeringsprojekt som hänförs till energiinfrastruktur inom Europeiska unionen samlas in och anmäls till Europeiska kommissionen i enlighet med bestämmelser därom.

Energimarknadsverket ska dessutom främja målen för den nationella energipolitiken, följa den nationella och internationella utvecklingen inom sitt verksamhetsområde, ta initi-

ativ till utveckling av lagstiftning som hänför sig till dess verksamhetsområde, ge utlåtan- den som hänför sig till dess verksamhetsom- råde samt bistå arbets- och näringsministeriet i beredningen av ärenden som hänför sig till dess verksamhetsområde.

Energimarknadsverket kan också ges andra uppgifter som lämpar sig för dess verksam- hetsområde enligt vad som bestäms särskilt.

2 §

Administrativ ställning

Behandlingen i statsrådet av ärenden som gäller Energimarknadsverket ankommer på arbets- och näringsministeriet.

3 §

Överdirektör

Chef för Energimarknadsverket är en över- direktör. Behörighetsvillkor för överdirektö- ren är högre högskoleexamen, god förtrogen- het med verkets verksamhetsområde, i prak- tiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap

Överdirektören utnämns av statsrådet. Tjänsten som överdirektör tillsätts för viss tid som är minst fem och högst sju år. Samma person kan utnämnas till tjänsten som överdi- rektör för högst två mandatperioder i följd.

Bestämmelserna i 22 § i statstjänstemanna- lagen (750/1994) om möjligheten att ställa en tjänsteman till statsrådets disposition för viss tid tillämpas inte på överdirektören.

4 §

Överdirektörens uppgifter

Överdirektören har till uppgift att

1) leda verksamheten vid Energimarknads- verket,

2) avgöra ärenden som ska avgöras vid Energimarknadsverket enligt

a) elmarknadslagen eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

b) naturgasmarknadslagen eller bestämmel- ser som utfärdats med stöd av den,

c) lagen om tillsyn över el- och naturgas- marknaden,

d) förordningen om en byrå för samarbete eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den,

e) elhandelsförordningen eller bestämmel- ser som utfärdats med stöd av den,

f) naturgasnätsförordningen eller bestäm- melser som utfärdats med stöd av den,

g) kommissionens förordningar och beslut om riktlinjer som antagits med stöd av el- el- ler naturgasmarknadsdirektivet,

3) avgöra andra ärenden som ankommer på Energimarknadsverket, om inte beslutande- rätten har getts till någon annan tjänsteman genom arbetsordningen,

4) se till att de uppgifter som ankommer på Energimarknadsverket sköts på ett effektivt och ändamålsenligt sätt.

5 §

Oberoende i fråga om tjänstemän som sköter uppgifter som hör till den nationella energi- tillsynsmyndigheten

En tjänsteman som sköter de av Energi- marknadsverkets uppgifter som ankommer på den nationella energitillsynsmyndigheten ska i uppdraget vara oberoende av el- och na- turgasföretag, får inte höra till förvaltnings- rådet, styrelsen, fullmäktige eller revisorerna för ett företag i el- eller naturgasbranschen och får inte vara anställd av ett företag i el- eller naturgasbranschen.

Bestämmelser om jäv för tjänstemän finns i förvaltningslagen (434/2003).

6 §

Företrädande av staten

Energimarknadsverket kärar och svarar på statens vägnar samt bevakar vid domstolar och andra myndigheter samt inrättningar och sammanslutningar statens rätt och fördel i de ärenden som gäller Energimarknadsverket.

7 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om Energimarknadsverkets organisation, förvaltning och personal utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 2013.
Genom denna lag upphävs lagen om Energimarknadsverket (507/2000).

5.

Lag**om ändring av 39 § i konkurrenslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 39 §, sådan den lyder i lag 662/2012, som följer:

39 §

*Utlämnande av sekretessbelagda handlingar
till vissa myndigheter*

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Konkurrens- och konsumentverket rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i den lagen och som verket

fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag till Finansinspektionen, Energimarknadsverket och Kommunikationsverket, om det är nödvändigt för skötseln av deras uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 2013.

6.

Lag**om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
fögas till 71 § 1 mom. i lagen om Finansinspektionen (878/2008), sådant det lyder delvis
ändrat i lagarna 194/2011 och 752/2012, en ny 11 a-punkt som följer:

71 §

Rätt och skyldighet att lämna ut information

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) har Finansinspektionen utan hinder av sekretessbestämmelserna rätt att lämna ut information till

mentverket för skötseln av dess uppgifter i anslutning till konkurrensärenden, om informationen gäller affärstransaktioner som hänför sig till leverans- och derivatavtal för el eller naturgas och som el- eller naturgasleverantören ska bevara,

11 a) Energimarknadsverket för skötseln av dess uppgifter samt Konkurrens- och konsu-

Denna lag träder i kraft den 2013.

7.

Lag

om ändring av 1 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten
 och
fogas till 1 kap. 2 § 1 mom. en ny 3 a-punkt som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som *konkurrens- och tillsynsärenden* de ärenden som hör till dess behörighet enligt

 2) elmarknadslagen (/),

 3 a) lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (/),

Denna lag träder i kraft den 2013.

8.

Lag**om ändring av 1 och 5 § i marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen (1527/2001) 1 § 1 mom. 3 punkten och 5 § 2 mom., sådana
 de lyder, 1 § 1 mom. 3 punkten i lag 755/2012 och 5 § 2 mom. i lag 1173/2004,
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 755/2012, en ny 4 a-punkt som följer:

1 §

*Marknadsdomstolens behörighet och verk-
 samhetsställe*

Marknadsdomstolen behandlar de ärenden
 som hör till dess behörighet enligt

3) elmarknadslagen (/),

4 a) lagen om tillsyn över el- och natur-
 gasmarknaden (/),

5 §

*Behörighetsvillkor för och förordnande av
 sakkunnigledamöter*

Sakkunnigledamöter som deltar i behand-
 lingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom.
 1—4 och 4 a-punkten förutsätts ha avlagt för
 uppdraget lämplig högre högskoleexamen
 samt vara förtrogna med konkurrensrätt,
 upphandling, energimarknaden, ekonomiska
 vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska
 frågor.

Denna lag träder i kraft den 2013.

Helsingfors den 20 mars 2013

Statsministerns ställföreträdare, finansminister

JUTTA URPILAINEN

Näringsminister *Jan Vapaavuori*

*Bilaga
Parallelltexter*

2.

Lag

om ändring av naturgasmarknadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i naturgasmarknadslagen (508/2000) 6 kap. 4 §, 7 kap. 1 a—1 d, 2, 2 a och 3—7 § samt 9 kap. 4 a §,
av dem 7 kap. 1 a—1 d, 2, 2 a och 7 § och 9 kap. 4 a § sådana de lyder i lag 1293/2004 samt 7 kap. 5 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1293/2004,
ändras 1 kap. 2 § 3 mom. och 3 §, rubriken för 2 kap., 2 kap. 1 och 2 §, 4 § 2 mom. och 4 a § 3 mom., 3 kap. 2 §, rubriken för 4 kap., 4 kap. 3, 6 och 7 §, 6 kap. 3 och 5 §, 7 kap. 1 §, 8 kap. 1 § samt 9 kap. 2, 4 och 5 §,
av dem 1 kap. 2 § 3 mom., 2 kap. 4 a § 3 mom., 4 kap. 7 § samt 9 kap. 4 och 5 § sådana de lyder i lag 1293/2004, 4 kap. 6 § sådan den lyder i lag 445/2003 samt 7 kap. 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1293/2004, samt
fogas till 2 kap. 3 § ett nytt 3 mom., till 2 kap. nya 3 a och 10—14 §, till lagen ett nytt 2 a kap., till 3 kap. nya 2 a, 2 b och 3 a §, till 4 kap. 1 § ett nytt 3 mom. och till 2 § ett nytt 3 mom., till 4 kap. en ny 2 a §, till 5 kap. en ny 7 §, till 6 kap. en ny 8 § och till 9 kap. en ny 6 §, i stället för den 6 § som upphävts genom lag 1293/2004, som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Denna lag tillämpas även på biogas, gas från biomassa och annan gas, om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in gaserna i och överföra dem i naturgasnätet. På gasen tillämpas då denna lags bestämmelser om naturgas.

3 §

I denna lag avses med

1) *naturgasnät* en för naturgasöverföring eller naturgasdistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna naturgasrör och naturgasrörssystem samt alla de behållare,

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Denna lag tillämpas även på *gas från förnybara energikällor* och annan gas, om det är tekniskt möjligt och säkert att föra in gas i och överföra den i naturgasnätet. På gasen tillämpas *då bestämmelserna om naturgas i denna lag*.

3 §

I denna lag avses med

1) *naturgasnät* en för naturgasöverföring eller naturgasdistribution avsedd helhet som bildas av till varandra anslutna naturgasrör och naturgasrörssystem samt alla de behållare,

anordningar och aggregat som hör till dessa och vilka innehåller naturgas,

2) *överföringsnät för naturgas* ett naturgasrörssystem via vilket naturgas transporteras under högt, oreducerat tryck,

3) *distributionsnät för naturgas* ett lokalt eller regionalt naturgasrörssystem via vilket naturgas transporteras under reducerat tryck,

4) *naturgasöverföring* transport av naturgas i ett överförings- eller distributionsnät mellan parter i naturgashandel,

5) *naturgasupplagring* förvaring av naturgas någon annanstans än i ett naturgasrörssystem,

6) *naturgasnätsverksamhet* affärsverksamhet där verksamhetsidkaren (nätinnehavaren) mot vederlag överför naturgas i ett överförings- eller distributionsnät för naturgas samt producerar och tillhandahåller andra på överförings- eller distributionsnätet för naturgasbaserade tjänster som ålagts nätinnehavaren i denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den till dem som behöver sådana,

7) *naturgasmarknadsmyndighet* Energi-marknadsverket, samt med

8) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § konsumentskyddslagen (38/1978).

anordningar och aggregat som hör till dessa och vilka innehåller naturgas,

2) *överföringsnät för naturgas rörssystem för naturgas där naturgas överförs i huvudsak genom högtryck, undantaget den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,*

3) *distributionsnät för naturgas* ett lokalt eller regionalt rörssystem för naturgas via vilket naturgas transporteras under reducerat tryck, *inklusive den del av högtrycksrörledningarna som huvudsakligen används för lokal distribution av naturgas,*

4) *naturgasöverföring* transport av naturgas i ett överförings- eller distributionsnät mellan parter i naturgashandel,

5) *naturgasnätsverksamhet affärsverksamhet där verksamhetsidkaren (nätinnehavaren) mot vederlag överför naturgas samt producerar och tillhandahåller andra på överförings- eller distributionsnätet för naturgasbaserade tjänster som ålagts nätinnehavaren i denna lag eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den till dem som behöver sådana tjänster,*

6) *naturgasmarknadsmyndighet* Energi-marknadsverket,

7) *konsument* en konsument som avses i 1 kap. 4 § i konsumentskyddslagen (38/1978),

8) *gas från förnybara energikällor* gas som framställs ur biomassa genom termisk för-gasning, gas som uppkommer på avstjälpningsplatser och i avloppsreningsverk samt biogas som alstras genom rötning,

9) *leverans av naturgas* försäljning av naturgas till kunder, inbegripet återförsäljning,

10) *naturgasleverantör* fysisk eller juridisk person som levererar naturgas,

11) *tredjeland stat* som inte är medlemsstat i Europeiska unionen,

12) *bestämmande inflytande rättigheter, avtal och andra medel* som separat eller tillsammans med hänsyn till de faktiska och juridiska omständigheterna i saken ger möjlig-

het att utöva avgörande inflytande i företaget, i synnerhet genom

a) äganderätt eller nyttjanderätt till ett företags samtliga tillgångar eller en del av dessa,

b) rättigheter eller avtal som ger ett avgörande inflytande på sammansättningen av ett företags organ och dessas voteringar eller beslut,

13) naturgasföretag en fysisk eller juridisk person, med undantag för slutförbrukare, som bedriver produktion, överföring, distribution, leverans, köp eller lagring av naturgas, inbegripet kondenserad naturgas, och som ansvarar för kommersiella och tekniska arbetsuppgifter eller underhåll i samband med dessa verksamheter,

14) lagringsanläggning en anläggning som används för lagring av naturgas och som ägs eller drivs av ett naturgasföretag, inbegripet den del av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas som används för lagring men undantaget den del som används för produktion och undantaget anläggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätinnehavaren när han utför sina uppgifter,

15) innehavare av ett lagringssystem en fysisk eller juridisk person som lagrar naturgas och som ansvarar för driften av en lagringsanläggning,

16) behandlingsanläggning för kondenserad naturgas en terminal som används för kondensering av naturgas eller import, lossning och återförgasning av kondenserad naturgas, inbegripet stödtjänster och den tillfälliga lagring som krävs för återförgasningsprocessen och efterföljande leverans till överföringsnätet, dock inte de delar av en terminal för naturgas som används för lagring.

17) innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas en fysisk eller juridisk person som kondenserar naturgas eller importerar, lossar eller återförgasar kondenserad naturgas och som ansvarar för driften av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas.

18) stödtjänster de tjänster eller lagringsanläggningar som behövs för tillträdet till och driften av överföringsnät, distributionsnät och behandlingsanläggningar för kon-

denserad naturgas, inbegripet lastbalans, blandning och injektion av inerta gaser dock inte anläggningar som uteslutande är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när han utför sina uppgifter,

19) lagring av gas i rörledning lagring av gas genom kompression i överförings- och distributionssystem för naturgas, dock inte lagring i anläggningar som är förbehållna överföringsnätsinnehavaren när han utför sina uppgifter,

20) kund en grossist och slutförbrukare av naturgas samt naturgasföretag som köper naturgas,

21) grossist en fysisk eller juridisk person, med undantag för överförings- och distributionsnätsinnehavare, som köper naturgas i syfte att återförsälja den inom eller utanför det nät i vilket personen är etablerad,

22) slutförbrukare en kund som köper naturgas för eget bruk,

23) nätanvändare en fysisk eller juridisk person som levererar naturgas till eller får naturgasleveranser från nätet.

2 kap.

Allmänna förpliktelser vid nätverksamhet och prissättningsprinciper

1 §

Nätinnehavaren och innehavaren av en upplagrings- eller behandlingsanläggning för naturgas skall underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät och sitt naturgasaggregat på området för naturgasnätet samt upprätthålla, nyttja och utveckla förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna (skyldighet att utveckla nät och utrustning).

Nätinnehavaren och den som bygger en upplagrings- eller behandlingsanläggning för naturgas skall sörja för att den planering som gäller byggandet av naturgasröret och upplagrings- eller behandlingsanläggningen för naturgas delges kommunerna. En verksamhetsutövare skall tillsammans med kommunerna

2 kap.

Allmänna förpliktelser för nätinnehavare och innehavare av lagringsanläggning och behandlingsanläggning för kondenserad naturgas samt prissättningen av tjänster

1 §

Nätinnehavaren ska underhålla, driva och utveckla sitt naturgasnät samt upprätthålla, nyttja och utveckla förbindelserna till andra nät i enlighet med kundernas rimliga behov och för sin del trygga naturgasleveranserna till kunderna.

Nätinnehavaren ska se till att kommunerna informeras om planeringen av byggande av ett naturgasrör. Nätinnehavaren ska tillsammans med kommunerna också i övrigt sörja för att tillräcklig samverkan ordnas så att de aspekter som gäller kommunernas markanvändning blir beaktade när rör och

också i övrigt sörja för att tillräcklig samverkan ordnas så att de aspekter som gäller kommunernas markanvändning blir beaktade när rör och aggregat placeras.

aggregat placeras.

2 §

Nätinnehavaren skall på begäran och mot skälig ersättning till sitt nät ansluta drifts- och upplagringsställen för naturgas *samt* behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas vilka uppfyller de tekniska kraven (*anslutningsskyldighet*).

2 §

Nätinnehavaren ska på begäran och mot skälig ersättning till sitt nät ansluta *sådana* drifts- och upplagringsställen för naturgas, behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas *samt produktionsanläggningar för gas från förnybara energikällor* som uppfyller de tekniska kraven. *Anslutningsvillkoren och de tekniska kraven ska vara objektiva och icke-diskriminerande och beakta de krav som ställs på naturgasöverföringssystemets och nätets funktionalitet och driftsäkerhet och på ett effektivt naturgasöverföringssystem.*

Nätinnehavaren ska publicera de tekniska kraven för anslutning samt en skälig tid inom vilken nätinnehavaren ska behandla anbuds-begäran som gäller anslutning.

Nätinnehavaren ska på abonnentens begäran ge denne en täckande och tillräckligt detaljerad kalkyl över anslutningskostnaderna samt en uppskattning av anslutningens leveranstid.

3 §

3 §

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på gas från förnybara energikällor.

3 a §

Nätinnehavaren ska mot skälig ersättning sälja överförings- och distributionstjänster för gas från förnybara energikällor till dem som behöver sådana inom gränserna för nätets överföringskapacitet. En förutsättning för överföringsskyldigheten är att gasmätningen omfattas av ett system för fjärravläsning.

4 §

Naturgasmarknadsmyndigheten skall pröva undantagslovet med särskild hänsyn till följande synpunkter och grunder:

1) det allmänna målet att uppnå en konkurrensutsatt naturgasmarknad, de effekter ett undantag skulle få på den korrekta tillämp-

4 §

Naturgasmarknadsmyndigheten *ska* pröva undantagslovet med särskild hänsyn till följande synpunkter och grunder:

1) det allmänna målet att uppnå en konkurrensutsatt naturgasmarknad, de effekter ett undantag skulle få på den korrekta tillämp-

ningen av direktivet om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas (98/30/EG) avseende en väl fungerande marknad för naturgas samt konkurrensläget på marknaden,

2) hur allvarliga ekonomiska och finansiella svårigheter naturgasföretagen och *de i 2 kap. 3 § angivna* kunderna råkar ut för,

3) undertecknandedatum och villkor i take-or-pay-avtalen, inbegripet i vilken utsträckning förändringar på marknaden beaktas samt i vilken mån företaget, när det godtog take-or-pay-åtagandena, rimligen kunde ha förutsett att allvarliga problem troligen skulle uppstå,

4) åtgärderna för att lösa problemet, *samt*

5) i hur hög grad systemet är anslutet till andra system och i vilken mån dessa system är driftkompatibla samt behovet av att säkerställa försörjningstryggheten i fråga om naturgas och att fullgöra allmännyttiga tjänster. *Nätinnehavaren anses dock inte ha allvarliga problem om försäljningen av naturgas inte faller under nivån för minimiköpgarantierna i take-or-pay-avtal om köp av naturgas eller om det ifrågavarande take-or-pay-avtalet kan anpassas eller om nätinnehavaren kan finna alternativa avsättningsmöjligheter.*

4 a §

Till undantagslov kan fogas villkor som gäller ett undantags varaktighet och villkor som gäller icke-diskriminerande rätt till tillträde till sammanlänkade rörsystem som överskrider medlemsstaternas gränser samt regler för kapacitetskontroll, om de inte hindrar verkställigheten av långfristiga avtal.

ningen av *Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/73/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 2003/55/EG, nedan naturgasmarknadsdirektivet*, avseende en väl fungerande marknad för naturgas samt konkurrensläget på marknaden,

2) hur allvarliga ekonomiska och finansiella svårigheter naturgasföretagen och kunderna råkar ut för,

3) *tidpunkten för undertecknande av och villkoren i ett take-or-pay-avtal*, inbegripet i vilken utsträckning förändringar på marknaden beaktas *i avtalet* samt i vilken mån sökanden rimligen kunde ha förutsett att allvarliga problem *skulle kunna* uppstå *till följd av avtalet*; *nätinnehavaren anses dock inte ha allvarliga problem om försäljningen av naturgas inte faller under nivån för minimiköpgarantierna i take-or-pay-avtal, om avtalet kan anpassas eller om nätinnehavaren kan finna alternativa avsättningsmöjligheter.*

4) åtgärderna för att lösa problemet,

5) i hur hög grad systemet är anslutet till andra system och i vilken mån dessa system är driftkompatibla samt behovet av att säkerställa *leveranssäkerheten* i fråga om naturgas och att fullgöra skyldigheten att *tillhandahålla* allmännyttiga tjänster.

4 a §

Till undantagslov kan fogas villkor som gäller ett undantags varaktighet och villkor som gäller icke-diskriminerande rätt till tillträde till sammanlänkade rörsystem som överskrider medlemsstaternas gränser samt villkor för kapacitetskontroll, om de inte hindrar verkställigheten av långfristiga avtal. *När beslut om sådana villkor fattas ska hänsyn särskilt tas till den ytterligare kapacitet som ska byggas eller förändringen av befintlig kapacitet samt till projektets tidsplan och till förhållandena i Finland.*

10 §

Nätinnehavaren ska anskaffa den energi han använder i sin verksamhet på ett transparent, icke-diskriminerande och marknadsorienterat sätt.

11 §

Innehavaren av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska i enlighet med de ekonomiska förutsättningarna och med vederbörlig hänsyn till miljön driva, underhålla och utveckla säkra, tillförlitliga och effektiva lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas för att säkra en öppen marknad. Dessutom ska innehavaren av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas säkerställa att det finns tillräckliga resurser för fullgörandet av skyldigheterna gällande tjänsten samt att skyldigheterna fullgörs icke-diskriminerande.

Innehavaren av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska förse nätinnehavarna och andra innehavare av lagringsanläggningar eller behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas med den information som behövs för att säkerställa att transport och lagring av naturgas kan ske på ett sätt som är förenligt med säker och effektiv drift av det sammanlänkade systemet.

12 §

En innehavare av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska mot en skälig ersättning inom ramen för anläggningens kapacitet sälja nyttjanderätter till anläggningen till dem som behöver sådana.

De avgifter som tas ut för nyttjanderätter samt de förfaranden som gäller rätterna ska möjliggöra nödvändiga investeringar genom vilka funktionsdugligheten hos behandlingsanläggningen säkerställs.

13 §

Innehavaren av en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska publicera de allmänna försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för sina tjänster samt grun-

derna för hur de bestäms. Innehavaren ska på det sätt som myndigheten närmare bestämmer till naturgasmarknadsmyndigheten anmäla försäljningsvillkoren och försäljningspriserna för tjänsterna samt grunderna för hur de bestäms.

14 §

Innehavaren av en lagringsanläggning ska förhandla om tillträde till lagring samt till stödtjänster i anslutning till lagring och nätinnehavaren om tillträde till lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till lagringen med naturgasföretag och kunder om tillträde är tekniskt och ekonomiskt nödvändigt för att tillhandahålla en effektiv tillgång till nätet samt för organiseringen av tillträdet till andra stödtjänster. Innehavaren av ett lagringssystem samt nätinnehavaren ska publicera uppgifter om vilka lagringsanläggningar eller delar av sådana anläggningar det finns tillträde till och vilka möjligheter det finns att lagra gas i rörledning samt informera naturgasmarknadsmyndigheten om detta.

Parterna ska i sina förhandlingar om tillträde till lagring, lagring av gas i rörledning och andra stödtjänster verka i god tro. Villkoren och förutsättningarna enligt avtalen, inklusive tariffer och metoder, ska vara skäliga och tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

Innehavaren av en lagringsanläggning samt nätinnehavaren ska årligen publicera uppgifter om sina viktigaste kommersiella leveransvillkor för utnyttjandet av lagring och lagring av gas i rörledning samt stödtjänster i anslutning till dem. Innan leveransvillkoren publiceras ska nätets användare och kunder höras. Leveransvillkoren ska meddelas till naturgasmarknadsmyndigheten. Naturgasmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka leveransvillkor som ska publiceras.

2 a kap.

Överföringsnätsinnehavares oberoende och säkerställande av det

1 §

Överföringsnätsinnehavaren ska underrätta naturgasmarknadsmyndigheten om situationer som leder till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över naturgasöverföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska utan dröjsmål meddela arbets- och näringsministeriet, om

1) naturgasöverföringsnätets ägare eller en överföringsnätsinnehavare som kontrolleras av en eller flera personer från tredjeländer har underrättat naturgasmarknadsmyndigheten om de omständigheter som avses i 1 mom.,

2) naturgasmarknadsmyndigheten annars fått kännedom om omständigheter som skulle leda till att en eller flera personer från tredjeländer får bestämmande inflytande över naturgasöverföringsnätet eller överföringsnätsinnehavaren.

2 §

Naturgasmarknadsmyndigheten ska säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende i en sådan situation som avses i 1 §.

I ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende ska naturgasmarknadsmyndigheten meddela

1) ett interimistiskt beslut om att det är fråga om en sådan situation som avses i 1 §, eller

2) ett beslut om avslutande av behandlingen av ett ärende som gäller säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende.

Det interimistiska beslut eller beslut som avses i 2 mom. ska fattas inom fyra månader från det att överföringsnätsinnehavarens anmälan anlände. I ett interimistiskt beslut får ändring inte sökas särskilt. Naturgasmarknadsmyndigheten ska utan dröjsmål lämna en anmälan om det interimistiska beslutet till arbets- och näringsministeriet och av ministeriet begära ett yttrande enligt 3 §. Tillsammans med anmälan ska naturgas-

marknadsmyndigheten lämna sådana uppgifter som är av betydelse för behandlingen av ärendet.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska inom två månader från det att den mottagit arbets- och näringsministeriets yttrande fatta sitt slutliga beslut om säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska låta bli att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende, om arbets- och näringsministeriet har lämnat ett yttrande till naturgasmarknadsmyndigheten i enlighet med 3 § och det enligt yttrandet inte har visats för ministeriet att säkerställande inte äventyrar en trygg energiförsörjning nationellt eller någon annanstans inom Europeiska unionen.

Naturgasmarknadsmyndigheten ska bifoga de yttranden som avses i 3 § till sitt slutliga beslut.

3 §

Arbets- och näringsministeriet ska lämna naturgasmarknadsmyndigheten ett yttrande om huruvida ett säkerställande av överföringsnätsinnehavarens oberoende som gjorts i en sådan situation som avses i 1 § äventyrar en trygg energiförsörjning i Finland eller någon annanstans inom Europeiska unionen. Yttrandet ska lämnas till naturgasmarknadsmyndigheten inom två månader efter det att naturgasmarknadsmyndighetens begäran om yttrande har mottagits. Vid prövningen av ärendet ska ministeriet beakta

1) Europeiska unionens rättigheter och skyldigheter med avseende på respektive tredjeland enligt internationell rätt, inbegripet sådana avtal med ett eller flera tredjeländer som Europeiska unionen är part i och som rör energileveranssäkerhet,

2) Finlands rättigheter och skyldigheter med avseende på respektive tredjeland, enligt avtal som Finland ingått med det berörda tredjelandet i den mån avtalen överensstämmer med Europeiska unionens lagstiftning,

3) andra specifika omständigheter och förhållanden i fallet och i det berörda tredjelandet.

Arbets- och näringsministeriet kan för sitt yttrande begära ett yttrande av Europeiska kommissionen om huruvida säkerställande

äventyrar en trygg energiförsörjning inom Europeiska unionen. Ministeriet kan avvika från Europeiska kommissionens yttrande, om säkerställandet äventyrar en trygg energiförsörjning i Finland eller någon annan medlemsstat i Europeiska unionen.

I ministeriets yttrande får ändring inte sökas särskilt.

4 §

Överföringsnätsinnehavaren eller parterna får inte påbörja en affärstransaktion eller vidta en åtgärd som avses i 1 § 1 mom. innan överföringsnätsinnehavarens oberoende har säkerställts för affärstransaktionen eller åtgärden i fråga, om inte något annat föreskrivs i denna lag eller det vid behandlingen av ärendet bestäms något annat.

Det som föreskrivs i 1 mom. hindrar inte att en inlösen skyldighet eller inlösenrätt enligt 18 kap. 1 § 1 mom. i aktiebolagslagen (624/2006) fullgörs eller utövas eller att tillstånd för en fusion enligt 16 kap. i nämnda lag beviljas. Fusionen får emellertid inte registreras innan överföringsnätsinnehavarens oberoende har säkerställts med avseende på fusionen.

5 §

På framställning av naturgasmarknadsmyndigheten kan marknadsdomstolen bestämma att en affärstransaktion eller åtgärd ska hävas, om myndigheten har låtit bli att säkerställa överföringsnätsinnehavarens oberoende i fråga om affärstransaktionen eller åtgärden i fråga. Innan naturgasmarknadsmyndigheten gör framställningen ska den rådgöra med parterna om frivillig hävning av affärstransaktionen eller åtgärden. Om det avtalas att affärstransaktionen eller åtgärden frivilligt hävs, ställer naturgasmarknadsmyndigheten de villkor som ska iakttas.

6 §

Oberoende av ett tidigare beslut kan naturgasmarknadsmyndigheten fatta ett nytt beslut i ett ärende som gäller säkerställande av en överföringsnätsinnehavares oberoende,

om överföringsnätsinnehavaren eller parterna har uppgett felaktiga eller vilseledande uppgifter som i väsentlig mån har inverkat på beslutet, eller om en affärstransaktion eller åtgärd har genomförts i strid med 4 §. Ett nytt beslut kan fattas endast av vägande skäl, om mer än fem år har förflutit sedan det tidigare beslutet vann laga kraft eller affärstransaktionen eller åtgärden genomfördes.

3 kap.

Systemförpliktelser och utredning av naturgashandeln

2 §

Nätinnehavaren är skyldig att sörja för naturgasmätningen och utredningen av naturgashandeln.

Utredningen av naturgashandeln skall grunda sig på naturgasmätning som sker genom fjärravläsning samt på anmälningar om leveranserna. Bestämmelser om naturgasmätningen, utredningen av naturgashandeln och naturgasleveranserna utfärdas genom förordning av statsrådet.

Parterna på naturgasmarknaden är skyldiga att meddela mätningssuppgifter som gäller förbrukning och leverans av naturgas samt andra motsvarande uppgifter som krävs för att balansansvaret skall kunna genomföras och naturgashandeln utredas. Närmare bestämmelser om de uppgifter som skall meddelas och om det förfarande som skall iakttas vid informationsutbytet kan utfärdas genom förordning av handels- och industriministeriet.

3 kap.

Systemförpliktelser och utredning av naturgashandeln

2 §

Nätinnehavaren ska ordna den mätning av naturgasleveranser i sitt naturgasnät som ligger till grund för balansavräkningen och faktureringen samt registreringen av mätuppgifterna och anmälandet av dem till parterna på naturgasmarknaden. De mätuppgifter som behövs vid faktureringen ska lämnas till naturgasleverantören per driftsställe eller per mätning.

Nätinnehavaren kan tillhandahålla mätjänster antingen som eget arbete eller skaffa tjänsterna hos utomstående. Tjänster kan då skaffas också hos andra parter inom naturgashandeln.

Närmare bestämmelser om mätning av naturgasleveranser i naturgasnät utfärdas genom förordning av statsrådet. Bestämmelserna kan gälla

- 1) installering av mätapparatur i ett driftsställe, en lagringsanläggning, en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas eller en produktionsanläggning för gas från förnybara energikällor,
- 2) krav som ställs på mätapparatur och mätningssystem,
- 3) avläsning av mätapparatur,
- 4) utnyttjande av mätningssuppgifter,
- 5) tidsfördelning i fråga om mättjänster.

2 a §

Naturgasanvändare har utan att betala någon separat ersättning rätt att till sitt förfogande få, eller att ge en annan aktör rätt att få, mätuppgifterna om sin egen naturgasför-

brukning vilka nätinnehavaren har samlat in från mätapparaturen på naturgasdriftsstället. Uppgifterna lämnas per naturgasdriftsställe eller per mätning i en sådan form som motsvarar det förfarande som allmänt tillämpas inom branschen och av nätinnehavaren. Naturgasmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om uppgifternas form och det förfarande som ska tillämpas då uppgifterna lämnas ut.

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på objekt där naturgasförbrukningen inte mäts.

2 b §

Nätinnehavaren är skyldig att sörja för utredningen av naturgashandeln. Utredningen av naturgashandeln ska grunda sig på naturgasmätning genom fjärravläsning samt på anmälningar om leveranserna. Närmare bestämmelser om tillvägagångssätten vid utredning av naturgashandeln utfärdas genom förordning av statsrådet.

3 a §

Parterna på naturgasmarknaden och nätinnehavarna ska göra de anmälningar som krävs för naturgashandeln, genomförandet av balansansvaret och utredningen av naturgashandeln och som de ansvarar för. Varje anmälan ska göras inom den tid som angetts för den och enligt det anmälningsförfarande som föreskrivs för den. Närmare bestämmelser om innehållet i anmälningsskyldigheten utfärdas genom förordning av statsrådet. Närmare bestämmelser om anmälningsförfarandet utfärdas genom förordning av arbets- och näringsministeriet.

4 kap.

Naturgasförsäljning och naturgasförbrukarens ställning

1 §

4 kap.

Naturgasleverans och naturgasförbrukarens ställning

1 §

Bestämmelserna i denna paragraf tillämpas inte på gas från förnybara energikällor som levereras som en separat produkt.

2 §

2 §

Försäljarna ska publicera uppgifter som beskriver den genomsnittliga prisnivån på naturgas på det sätt som naturgasmarknadsmyndigheten bestämmer.

2 a §

En naturgasleverantör ska bevara viktiga uppgifter om alla sina affärstransaktioner gällande avtal om naturgasleverans samt de uppgifter enligt kommissionens förordning eller beslut om riktlinjer som hänför sig till affärstransaktioner gällande naturgasderivat med återförsäljare av naturgas och överföringsnätinnehavare samt innehavare av lagringsanläggningar och behandlingsanläggningar för kondenserad naturgas under minst fem år efter utgången av den räkenskapsperiod under vilken affärstransaktionen genomfördes. Uppgifter som ska bevaras är åtminstone följande information om affärstransaktionernas särdrag:

- 1) affärstransaktionens löptid,*
- 2) procedurer som hänför sig till leveranser och fullgörande,*
- 3) leveransmängd,*
- 4) tidpunkt för genomförandet,*
- 5) pris,*
- 6) information som identifierar avtalsparten,*
- 7) information om alla avtal som inte fullgjorts.*

3 §

Naturgasförsäljaren skall i enlighet med vad naturgasmarknadsmyndigheten bestämmer i sitt beslut i faktureringen lämna sina kunder en specifikation över hur naturgaspriset bildas.

3 §

En naturgasleverantör ska i sin faktura ge kunden en specifikation över hur naturgaspriset bildas samt information om avtalets giltighetstid. I fakturor som sänds till konsumenterna ska naturgasleverantören ge uppgifter om hur de kan göra reklamationer samt i fakturering som är riktad till konsumenterna uppgifter om de mekanismer för tvistlösning som konsumenterna har tillgång till. Naturgasmarknadsmyndigheten kan meddela närmare föreskrifter om vilka uppgifter fakturan ska innehålla och på vilket sätt uppgifterna ska ges i fakturan.

Försäljarna skall offentliggöra uppgifter

En naturgasleverantör ska ge konsumenten

som beskriver den genomsnittliga prisnivån på naturgas på det sätt som naturgasmarknadsmyndigheten bestämmer.

en slutfaktura inom sex veckor efter det att naturgasleveransen till konsumenten har avslutats.

Naturgasleverantören ska erbjuda konsumenterna olika sätt för betalning av räkningar. De alternativ som erbjuds får inte vara förenade med ogrundade villkor eller villkor som diskriminerar någon kundgrupp. Bland betalningssätten ska det åtminstone finnas ett sätt som baserar sig på konsumtion per faktureringsperiod samt ett sätt som baserar sig på jämnstora betalningsposter grundade på konsumentens kalkylerade sannolika årliga naturgasförbrukning. Om naturgasleverantören erbjuder konsumenterna ett förhandsbetalningssystem ska systemet i tillräcklig grad återspegla konsumentens kalkylerade årliga naturgaskonsumtion.

Bestämmelser om naturgasleverantörers fakturering finns dessutom i lagen om energieffektivitetstjänster hos företag på energimarknaden (1211/2009).

6 §

I fråga om konsumentskyddet vid marknadsföring av naturgas gäller vad som i 27 a—27 e och 27 g § elmarknadslagen (386/1995) bestäms om standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning, skadestånd på grund av dröjsmål, fel, prisavdrag på grund av fel, skadestånd på grund av fel och om de ansvariga parterna.

6 §

På konsumentskyddet på naturgasmarknaden tillämpas vad som i 95—99 och 101 § i elmarknadslagen (/) bestäms om standardersättning vid dröjsmål med kopplandet av en anslutning, skadestånd på grund av dröjsmål, fel, prisavdrag på grund av fel, skadestånd på grund av fel och om de ansvariga aktörerna.

7 §

På leverans av naturgas och naturgasöverföringstjänster till konsumenterna tillämpas följande:

1) kunderna har rätt till ett avtal med sin naturgastjänstleverantör, i vilket följande skall anges:

- a) leverantörens namn och adress,
- b) tjänster som tillhandahålls, tjänstekvalitet och tidpunkt för den ursprungliga uppkopplingen,
- c) eventuella underhållstjänster som tillhandahålls,
- d) på vilket sätt aktuell information om tariffer och underhållskostnader kan erhållas,
- e) avtalets löptid och hur avtalet och tjänsterna förlängs eller sägs upp samt eventuell rätt till frånträädande,

7 §

I avtal om leverans av naturgas och naturgasöverföringstjänster till konsumenterna ska följande uppgifter finnas:

- 1) tjänsteleverantörens namn och adress,

- f) alternativa tvistlösningsmetoder,
 2) avtalsvillkoren skall vara skäligen och information om dem bör ges kunderna innan avtalet ingås,
 3) kunden skall underrättas i god tid om varje avsikt att ändra avtalsvillkoren,
 4) tjänsteleverantören skall underrätta kunderna om att de har rätt att frånträda avtalet, om avtalsvillkoren förändras,
 5) tjänsteleverantören skall underrätta sina kunder om varje avgiftshöjning i god tid och senast 30 dagar innan höjningen träder i kraft,
 6) om tjänsteleverantören ändrar avtalsvillkoren och kunden inte godtar de nya villkoren, har kunden rätt att frånträda avtalet.

- 2) *tjänster som tillhandahålls, tjänstekvalitet och tidpunkt för den ursprungliga uppkopplingen,*
 3) *underhållstjänster som tillhandahålls,*
 4) *på vilket sätt konsumenten kan få aktuell information om tariffer och underhållskostnader,*
 5) *avtalets löptid och uppgifter om villkoren för att förlänga eller säga upp avtalet, eventuell rätt att säga upp ett tidsbundet avtal samt huruvida det ska vara tillåtet att säga upp ett tidsbundet avtal utan kostnad,*
 6) *uppgift om konsumentens rätt till skadestånd och annan gottgörelse, om prestationens eller tjänstens kvalitet inte motsvarar det som avtalats,*
 7) *de förfaranden för besvär och tvistlösning som står till förfogande och hur de inleds,*
 8) *information om konsumenternas rättigheter, som anges på räkningarna eller på naturgasföretagets webbplats.*
Avtalsvillkoren ska vara rättvisa och konsumenterna ska ges information om dem innan avtalet ingås eller bekräftas. Villkoren bör ges innan avtalet ingås eller bekräftas också då avtal ingås genom en mellanhand.
Tjänsteleverantören ska underrätta konsumenten om ändringar i avtalsvillkoren senast 30 dagar innan ändringen träder i kraft. Om tjänsteleverantören ändrar avtalsvillkoren och konsumenten inte godtar de nya villkoren, har konsumenten rätt att säga upp avtalet. Också denna rättighet ska nämnas i det avtal som ingås med konsumenten.

5 kap.

Åtskiljande av verksamheter

5 kap.

Åtskiljande av verksamheter

7 §

Innehavaren av en lagringsanläggning som ingår i ett naturgasföretag eller en grupp av naturgasföretag där samma person eller samma personer direkt eller indirekt har rätt att utöva bestämmande inflytande och där det berörda företaget eller den berörda företagsgruppen bedriver överföring, distribution, kondensering eller lagring av naturgas

och produktion eller leverans av naturgas ska i fråga om juridisk form, organisation och beslutsfattande vara oberoende av den verksamhet som inte rör överföringsnät, distribution eller lagring.

De personer som ansvarar för administrationen hos innehavaren av en lagringsanläggning får inte delta i administrationen av ett sådant integrerat naturgasföretag som direkt eller indirekt svarar för den dagliga driften när det gäller produktion eller leverans av naturgas. Deras yrkesmässiga intressen ska beaktas på ett sätt som säkerställer att dessa personer kan agera självständigt.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska ha beslutanderätt som är oberoende av det integrerade naturgasföretag som avses i 1 mom. om de resurser som behövs för att driva, underhålla eller utveckla lagringsanläggningarna. Trots det som nämns ovan har moderbolaget dock rätt att kontrollera den avkastning på kapitalet som ett dotterbolag ger, i synnerhet genom att godkänna den årliga finansieringsplan eller ett motsvarande instrument som upprättas av innehavaren av lagringsanläggningen och att ange övergripande gränser för dotterbolagets skuldsättningsnivå. Moderbolaget har dock inte rätt att ge innehavaren av lagringsanläggningen instruktioner för den dagliga driften eller fatta enskilda beslut beträffande uppförande eller uppgradering av lagringsanläggningar, så länge dessa beslut inte överskrider villkoren i finansieringsplanen eller i ett motsvarande instrument.

Innehavaren av lagringsanläggningen ska utarbeta ett program för iakttagandet av 1—3 mom., där det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att garantera icke-diskriminerande beteende och se till att programmet följs. I programmet ska det också anges vilka specifika skyldigheter de anställda har för att uppfylla dessa mål. Den som ansvarar för kontrollen av att programmet följs ska årligen utarbeta och förete för naturgasmarknadsmyndigheten en rapport om de åtgärder som vidtagits. Innehavaren av lagringssystemet ska publicera rapporten.

6 kap.

Tillstånd och anmälningar

3 §

Naturgasmarknadsmyndigheten kan återkalla naturgasnätstillståndet om

- 1) tillståndshavaren upphör med naturgasnätets verksamheten,
- 2) tillståndshavaren inte längre uppfyller förutsättningarna för beviljande av tillstånd, eller om
- 3) tillståndshavaren upprepade gånger och i väsentlig grad bryter mot de skyldigheter som anges i 2 kap. 1—3 § eller i 3 eller 5 kap.

4 §

Om ett naturgasnätstillstånd återkallas, skall naturgasmarknadsmyndigheten vid behov besluta om de åtgärder som måste vidtas för att nätverksamheten i fråga skall kunna upprätthållas.

Ifall det inte avtalas om överföring av nätet till en annan nätinnehavare, kan naturgasmarknadsmyndigheten besluta om överföring av tillståndet samt inlösning av naturgasnätet mot ersättning. I fråga om grunderna för ersättningen och hur den bestäms skall iakttas vad som föreskrivs om inlösningsförfarande och inlösning ersättning i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

5 §

För byggande av ett överföringsrör som överskrider landets gräns skall hos handels- och industriministeriet skriftligen ansökas om ett projekttillstånd.

6 kap.

Tillstånd och anmälningar

3 §

Den som ansöker om naturgasnätstillstånd för överföringsnätinnehavare ska utöver kraven i 2 § uppfylla följande krav:

- 1) sökanden ska äga ett överföringsnät för naturgas i Finland,
- 2) sökanden ska ha lagt fram en utredning om att han uppfyller kraven på åtskiljande av verksamheterna enligt 5 kap., och
- 3) sökanden ska ha lagt fram en utredning om att han uppfyller kraven på överföringsnätinnehavarens oberoende enligt 2 a kap. och oberoendet har säkerställts i enlighet med det förfarande som avses i nämnda kapitel.

I naturgasnätstillståndet för den överföringsnätinnehavare som ska påföras systemansvar kan villkor ställas i fråga om

- 1) den systemansvariges uppgifter och skötseln av dem,
- 2) den systemansvariges skyldigheter och fullgörandet av dem,
- 3) den systemansvariges rättigheter och utövandet av dem.

4 §

(upphävs)

5 §

För byggande av ett överföringsrör som överskrider landets gräns ska ett projekttillstånd skriftligen sökas hos arbets- och näringsministeriet.

En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen på naturgasmarknaden.

I tillståndet fastställs inte rutten för överföringsröret.

En förutsättning för att tillstånd *ska* beviljas är att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns är ändamålsenligt med tanke på utvecklingen och ömsesidigheten på naturgasmarknaden. *Då tillstånd beviljas ska projektets betydelse för den inre naturgasmarknaden beaktas.*

I projekttillståndet bestäms inte var överföringsröret ska dras. Till tillståndet kan sådana villkor fogas som ska anses nödvändiga med tanke på förutsättningarna för tillstånd. Projekttillståndet kan inte överföras på någon annan.

8 §

Ett naturgasföretag som äger en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas ska senast sex månader innan verksamheten inleds till naturgasmarknadsmyndigheten lämna in en anmälan om vem som är innehavare av respektive anläggning. Naturgasmarknadsmyndigheten ska utse den anmälda verksamhetsutövaren till innehavare av lagringsanläggningen eller behandlingsanläggningen för kondenserad naturgas, om denna utövar den verksamhet som uppgetts. Beslutet att utse innehavaren är i kraft viss tid, dock högst tio år.

7 kap.

Styrning och tillsyn

1 §

Den allmänna ledningen och uppföljningen av verkställigheten av lagen ankommer på handels- och industriministeriet.

Naturgasmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser. Byggandet av överföringsrör som överskrider landets gräns samt naturgasimport och naturgasexport övervakas dock av handels- och industriministeriet.

Naturgasmarknadsmyndigheten skall årligen publicera en rapport om tillsynen över marknaden samt sköta de internationella informationsförpliktelserna i anslutning till till-

7 kap.

Styrning och tillsyn

1 §

Den allmänna *styrningen och övervakningen* av verkställigheten av lagen ankommer på arbets- och näringsministeriet.

Naturgasmarknadsmyndigheten har till uppgift att övervaka efterlevnaden av denna lag och *de bestämmelser som utfärdats med stöd av lagen samt de myndighetsföreskrifter och de tillståndsbeslut som meddelats med stöd av denna lag. Bestämmelser om tillsyn utfärdas särskilt genom lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden (/).*

Konsumentombudsmannen övervakar att de avtalsvillkor som avses i 4 kap. 6 och 7 § är lagenliga med tanke på konsumentskyddet.

synen.

1 a §

Naturgasmarknadsmyndigheten skall genom beslut fastställa att en nätinnehavare och en överföringsnätsinnehavare som har systemansvar skall iaktta följande villkor för nättjänster och metoder för prissättning av tjänsterna innan dessa införs: (upphävs)

1) metoderna för bestämmande av nätinnehavarens intäkter av nätverksamheten och de avgifter som skall tas ut för överföringstjänsten under tillsynsperioden,

2) villkoren för nätinnehavarens överföringstjänst,

3) villkoren för nätinnehavarens anslutningstjänst och metoderna för bestämmande av de avgifter som tas ut för anslutningen, samt

4) villkoren för de tjänster som omfattas av en överföringsnätsinnehavares systemansvar samt metoderna för bestämmande av avgifterna för nämnda tjänster.

Beslutet om fastställande skall basera sig på de grunder som föreskrivs i 2 och 3 kap. samt i 4 kap. 6 §. I beslutet om fastställande av de metoder som skall iakttagas vid prissättningen kan bestämmas om

1) principerna för värdering av det kapital som är bundet till nätverksamheten,

2) sättet för bestämmande av en godtagbar avkastning på det kapital som är bundet till nätverksamheten,

3) sättet för bestämmande av nätverksamhetens resultat och sådan rättelse av resultaträkningen och balansräkningen som detta kräver,

4) mål som sporrar till effektivisering av nätverksamheten och sättet för hur målet bestäms samt den metod enligt vilken effektiviseringsmålsättningen tillämpas i prissättningen, samt

5) metoden för bestämmande av prissättningsstrukturen, om en sådan metod behövs för genomförande av tillträde till nätet eller för verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland, eller om metoden hänför sig till prissättning av tjänster som omfattas av systemansvar.

Ett beslut om fastställande, som tillämpas på de metoder som avses i 1 mom. 1 punkten, gäller i fyra år. Om en nätinnehavare har in-

1 a §

lett sin verksamhet medan den tillsynsperiod som tillämpas på andra nätinnehavare fortfarande pågår, gäller beslutet enligt 1 mom. 1 punkten dock till utgången av denna tillsynsperiod. De övriga beslut som avses i 1 mom. gäller tills vidare eller, om det finns särskilda skäl, den tid som anges i beslutet.

1 b §

Naturgasmarknadsmyndigheten kan ändra (upphävs)
det beslut om fastställande som avses i 1 a § 1 mom. genom ett nytt beslut vars behandling har inletts på ansökan av en nätinnehavare eller en överföringsnätinnehavare med systemansvar eller på naturgasmarknadsmyndighetens eget initiativ. Beslutet kan ändras på initiativ av naturgasmarknadsmyndigheten, om

1) den som beslutet gäller har lämnat felaktiga eller bristfälliga uppgifter som har inverkat på beslutets innehåll,

2) ändringen grundar sig på en ändring i lagstiftningen eller ett avgörande som en fullföljdsdomstol har meddelat,

3) det finns vägande skäl för att ändra beslutet till följd av att en väsentlig förändring i omständigheterna inträffat efter det att beslutet meddelades eller på grund av revidering av föråldrade villkor eller prissättningsarrangemangen, eller om

4) ändringen är nödvändig på grund av verkställigheten av en internationell förpliktelse som är bindande för Finland.

1 b §

1 c §

Naturgasmarknadsmyndigheten skall efter (upphävs)
det att den tillsynsperiod som nämns i 1 a § utgått genom beslut förplikta nätinnehavaren att under en pågående tillsynsperiod sänka sina avgifter för överföringstjänster som bestämts enligt de i 1 a § 1 mom. 1 punkten avsedda metoderna med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått överstigit beloppet av en skälig avkastning, eller berättiga nätinnehavaren att under tillsynsperioden höja sina avgifter för överföringstjänster med det belopp med vilket nätverksamhetens avkastning under den tillsynsperiod som utgått understigit beloppet av en skälig avkastning. Om avkastningen av nätverksamheten under tillsynsperioden har överstigit beloppet av en

1 c §

skälig avkastning med minst 5 procent, skall till det belopp med vilket avgifterna skall sänkas, för den tillsynsperiod som utgått fogas ränta, räknad som årlig ränta på hela det sistnämnda beloppet enligt genomsnittsräntan på eget kapital bestämt i enlighet med det beslut om fastställande som avses i 1 a § 1 mom. 1 punkten.

Naturgasmarknadsmyndigheten kan av vägande skäl förlänga den utjämningsperiod som avses i 1 mom.

1 d §

Om en nätinnehavare överlåter naturgasnätaffärsverksamheten till någon annan eller fusioneras med en annan aktör under den tillsynsperiod som avses i 1 a § 1 mom. 1 punkten, tillämpas beslutet om fastställande i fråga om den nätverksamhet som till följd av överlåtelsen eller fusionen övergått till någon annan på mottagaren eller den övertagande sammanslutningen under återstoden av tillsynsperioden. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen ansvarar för återbäring av avgifter för överföringstjänster enligt 1 c § till den överlåtande nätinnehavarens kunder också till den del återbäringen hänför sig till en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen. Mottagaren eller den övertagande sammanslutningen får på motsvarande sätt räkna sig till godo den i 1 c § avsedda rätten att höja avgifterna för överföringstjänsterna också till den del denna rätt hänför sig till den överlåtande nätinnehavarens nätverksamhet under en del av den tillsynsperiod som föregick överlåtandet eller fusioneringen.

Naturgasmarknadsmyndigheten skall på begäran av överlåtaren och mottagaren meddela ett särskilt beslut i vilket det belopp som avses i 1 mom. fastställs för överlåtelseperioden.

2 §

Om någon bryter mot eller åsidosätter de förpliktelser som föreskrivs i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den, skall tillsynsmyndigheten förplikta honom att rätta sitt fel eller sin försummelse. I det förpliktande beslutet kan förordnas om på vilket sätt felet eller försummelsen skall rättas och

1 d §

2 §

nätinnehavaren åläggas att till kunden betala tillbaka en avgift som tagits ut på felaktiga grunder, om inte det återbäringsförfarande tillämpas som avses i 1 c §.

Tillsynsmyndigheten kan förena sitt beslut enligt 1 mom. samt enligt 1 a—1 c § med vite. Vid vitesföreläggande och utdömande av vite iakttas det förfarande som föreskrivs i viteslagen (1113/1990).

Nedan bestäms särskilt om verkställigheten av förpliktelsen avseende de uppgifter som skall tillställas tillsynsmyndigheten.

2 a §

Naturgasmarknadsmyndigheten skall behandla en begäran om utredning som gäller nätinnehavare inom två månader från mottagandet av en sådan begäran. Naturgasmarknadsmyndigheten kan förlänga tidsfristen för behandlingen med högst två månader, om behandlingen av en begäran om utredning förutsätter att ytterligare uppgifter inhämtas. Efter det kan tidsfristen vid behov förlängas, om den som begärt utredning samtycker till detta. (upphävs)

2 a §

3 §

Handels- och industriministeriet har rätt att bestämma att byggandet av ett överföringsrör som överskrider landets gräns skall avbrytas eller förbjuda användningen av det, om byggandet har inletts utan projekttillstånd enligt denna lag. (upphävs)

3 §

4 §

Om ett ärende som naturgasmarknadsmyndigheten behandlar gäller ett förfarande som kan bryta mot bestämmelserna om konkurrensbegränsningar i lagen om konkurrensbegränsningar (480/1992), kan naturgasmarknadsmyndigheten hänskjuta ärendet för behandling i enlighet med lagen om konkurrensbegränsningar till den del det är fråga om konkurrensbegränsningar. (upphävs)

4 §

När konkurrensbegränsningar på naturgasmarknaden och deras skadliga effekter bedöms skall också denna lag och med stöd av den utfärdade bestämmelser beaktas.

I ett beslut om hänskjutande av ett ärende får ändring inte särskilt sökas genom besvär.

5 §

En person, sammanslutning eller inrättning (upphävs)

5 §

som utövar naturgasnätsverksamhet eller försäljning, upplagring, import eller export av naturgas skall ge handels- och industriministeriet och naturgasmarknadsmyndigheten den information som är nödvändig för skötseln av de övervakningsuppgifter som avses i denna lag. Utöver detta skall ministeriet och naturgasmarknadsmyndigheten ges den statistiska och övriga information som är nödvändig för andra uppgifter som avses i denna lag eller för uppfyllandet av internationella avtalsförpliktelser.

En behörig tjänsteman vid naturgasmarknadsmyndigheten har rätt att utföra granskningar i lokaler som innehas av en sammanslutning eller en inrättning som bedriver tillsyn underkastad verksamhet för att fullgöra tillsynsuppgiften enligt denna lag samt för att övervaka att det beslut om fastställande samt det förpliktande beslut som naturgasmyndigheten har gett följs. Granskningar får dock inte utföras i hemfridsskyddade lokaler. En sammanslutning eller inrättning som bedriver verksamhet som är underkastad tillsyn skall på yrkande för den tjänsteman som utför granskningen visa de handlingar och registreringar i datasystemet samt ordna tillträde till de naturgasanordningar och naturgasanläggningar som kan ha betydelse vid övervakningen av att denna lag eller bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats med stöd av den följs. Den tjänsteman som utför granskningen har rätt att avgiftsfritt ta kopior av de handlingar som skall granskas och utskrift av de registreringar som finns i datasystemet.

Om någon bryter mot eller åsidosätter de förpliktelser som gäller skyldighet att tillställa tillsynsmyndigheten de uppgifter som föreskrivs i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den, kan tillsynsmyndigheten förplikta honom att rätta sitt fel eller sin försummelse. Tillsynsmyndigheten kan förena sitt beslut med vite. Vid vitesföreläggande och utdömande av vite iakttas det förfarande som föreskrivs i viteslagen.

6 §

Handels- och industriministeriets och naturgasmarknadsmyndighetens övervakningsprestationer och andra prestationer enligt denna lag är avgiftsbelagda. Beträffande av- (upphävs)

6 §

gifterna iakttas lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

7 §

Naturgasmarknadsmyndigheten skall följa balansen mellan utbud och efterfrågan på naturgas, naturgasnätens kvalitet och underhållsnivå samt åtgärder för att täcka toppar i efterfrågan och hantera brister i leveranserna. Naturgasmarknadsmyndigheten skall senast den 31 juli varje år offentliggöra en rapport om leveranssäkerheten i fråga om naturgas i vilken resultaten av övervakningen av leveranssäkerheten samt eventuella åtgärder som vidtagits eller planerats för att lösa problem skall anges. Rapporten skall överlämnas till Europeiska gemenskapernas kommission.

7 §

(upphävs)

8 kap.

Skadestånd och straff

1 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 2 kap. 2 § (anslutningsskyldighet), 2 kap. 3 § (överföringsskyldighet), 3 kap. 2 eller 3 § (systemförpliktelse), 4 kap. 1 § (leveransskyldighet) eller 4 kap. 5 § (avbrott i naturgasleveransen) orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Om skadestånd gäller till övriga delar vad som bestäms i skadeståndslagen (412/1974).

8 kap.

Skadestånd och straff

1 §

Den som genom ett förfarande som står i strid med 2 kap. 2, 3 eller 3 a §, 3 kap. 2, 2 b eller 3 §, 4 kap. 1 eller 5 § orsakar någon annan skada är skyldig att ersätta skadan.

Bestämmelser om skadestånd finns dessutom i skadeståndslagen (412/1974).

9 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §

Den som vid fullgörande av uppgifter som avses i denna lag eller i bestämmelser som utfärdats med stöd av den har fått kännedom om någons affärs- eller yrkeshemligheter får inte röja dem för utomstående eller själv utnyttja dem.

9 kap.

Särskilda bestämmelser

2 §

På sekretess i fråga om handlingar som inkommer eller upprättas då en nätinnehavare eller en innehavare av en lagringsanläggning eller en behandlingsanläggning för kondenserad naturgas utför uppdrag som avses i denna lag eller i bestämmelser utfärdade med stöd av den samt i fråga om uppgifter i handlingarna, liksom på tystnadsplikt i fråga om och förbud mot utnyttjande av de upplysningar som erhållits vid utförandet av upp-

gifterna samt på brott mot sekretess tillämpas 22 och 23 § samt 24 § 1 mom. I punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) även då det inte är fråga om en handling på vilken nämnda lag är tillämplig enligt dess 4 §.

4 §

Ändring i beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), *om inte något annat föreskrivs i 2 mom.*

Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 2 kap. 4—4 a §, 3 kap. 1 § 2 mom. samt 7 kap. 1 a—1 d och 2 § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. På behandlingen av besvären i marknadsdomstolen tillämpas förvaltningsprocesslagen. Beträffande offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna bestäms särskilt.

Ändring i beslut som handels- och industriministeriet har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Naturgasmarknadsmyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i beslut av förvaltningsdomstolen i ett tillståndsärende enligt denna lag och i ett beslut av marknadsdomstolen enligt 2 mom. genom vilka fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat naturgasmarknadsmyndighetens beslut.

4 a §

Ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 7 kap. 1 a—1 d och 2 § skall följas även om det överklagats, om inte naturgasmarknadsmyndigheten genom sitt beslut bestämmer något annat. Ett beslut som gäller återbäring till en enskild kund av avgifter som tagits ut på felaktiga grunder eller ett beslut som gäller utdömande av vite får dock inte verkställas innan det har vunnit laga kraft. Fullföljdsdomstolen har dessutom rätt att meddela föreskrifter om

4 §

Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av denna lag *söks* genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten har meddelat med stöd av 2 kap. 4 och 4 a § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. *Bestämmelser om handläggningen av ärenden vid marknadsdomstolen finns i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013).*

Ändring i beslut som *arbets- och näringsministeriet* har fattat med stöd av denna lag samt i beslut av förvaltningsdomstolen eller marknadsdomstolen får sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som bestäms i förvaltningsprocesslagen. Naturgasmarknadsmyndigheten har rätt att genom besvär söka ändring i beslut av *fullföljdsdomstolen*, genom vilka fullföljdsdomstolen har upphävt eller ändrat naturgasmarknadsmyndighetens beslut.

4 a §

(upphävs)

verkställigheten av beslut, så som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

5 §

Om en sökande beviljas undantagslov som gäller vägran att tillhandahålla en naturgasöverföringstjänst eller en nätinvestering som avses i 2 kap. 4 a §, skall naturgasmarknadsmyndigheten iaktta det förfarande som nämns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG.

5 §

Om en sökande beviljas undantagslov som avses i 2 kap. 4 eller 4 a §, ska naturgasmarknadsmyndigheten iaktta det förfarande som nämns i artikel 36.4, 36.6, 36.8 och 36.10 i naturgasmarknadsdirektivet.

6 §

Arbets- och näringsministeriets och naturgasmarknadsmyndighetens prestationer enligt denna lag är avgiftsbelagda. Bestämmelser om avgifterna finns i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992).

-
1. Denna lag träder i kraft den 2013.
 2. Lagens 9 kap. 4 § 2 mom. tillämpas från och med den 1 september 2013.
 3. Genom denna lag upphävs lagen om ändring av 9 kap. 4 § i naturgasmarknadslagen (125/2013).
 4. De förordningar som utfärdats och de föreskrifter av naturgasmarknadsmyndigheten som meddelats med stöd av de bestämmelser som gällde vid lagens ikraftträdande förblir i kraft tills något annat bestäms med stöd av denna lag.
 5. En överföringsnätsinnehavare som är verksam då lagen träder i kraft ska ge in sin ansökan om naturgasnätstillstånd till naturgasmarknadsmyndigheten inom en månad från lagens ikraftträdande. Kravet i 6 kap. 3 § 1 mom. 3 punkten tillämpas inte på situationer i fråga om vilka något meddelande enligt 2 a kap. 1 § 1 mom. inte ska lämnas. Innan ansökan om naturgasnätstillstånd avgörs kan naturgasmarknadsmyndigheten ändra villkoren i den systemansvariga överföringsnätsinnehavarens gällande naturgasnätstillstånd för viss tid på det sätt som förutsätts i bestämmelserna i denna lag.

6. En naturgasleverantör ska erbjuda konsumenterna de alternativa betalningssätt som är obligatoriska enligt 4 kap. 3 § 3 mom. senast från och med den 1 mars 2014.

7. Bestämmelserna i 4 kap. 6 § ska tillämpas även på naturgasavtal som ingåtts innan denna lag trätt i kraft.

8. Ändring i ett beslut som naturgasmarknadsmyndigheten före den 1 september 2013 har meddelat med stöd av 2 kap. 4 och 4 a § får sökas genom besvär hos marknadsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Bestämmelser om behandlingen av besvär vid marknadsdomstolen vilka har blivit anhängiga vid marknadsdomstolen före den 1 september 2013 finns i förvaltningsprocesslagen och marknadsdomstolslagen (1527/2001). Om offentlighet i fråga om behandlingen och handlingarna föreskrivs särskilt.

5.

Lag**om ändring av 39 § i konkurrenslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i konkurrenslagen (948/2011) 39 §, sådan den lyder i lag 662/2012, som följer:

Gällande lydelse

39 §

*Utlämnande av sekretessbelagda handlingar
till Kommunikationsverket*

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Konkurrens- och konsumentverket rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i den lagen och som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag till Kommunikationsverket, om det är nödvändigt för skötseln av Kommunikationsverkets uppgifter.

Föreslagen lydelse

39 §

*Utlämnande av sekretessbelagda handlingar
till vissa myndigheter*

Utöver vad som föreskrivs i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet har Konkurrens- och konsumentverket rätt att lämna ut en sådan sekretessbelagd handling som avses i 24 § i den lagen och som verket fått eller upprättat i samband med skötseln av sina uppgifter enligt denna lag till *Finansinspektionen, Energimarknadsverket och Kommunikationsverket*, om det är nödvändigt för skötseln av *deras* uppgifter.

Denna lag träder i kraft den 2013.

6.

Lag**om ändring av 71 § i lagen om Finansinspektionen**

I enlighet med riksdagens beslut
 fogas till 71 § 1 mom. i lagen om Finansinspektionen (878/2008), sådant det lyder delvis
 ändrat i lagarna 194/2011 och 752/2012, en ny 11 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

71 §

Rätt och skyldighet att lämna ut information

Utöver vad som föreskrivs i lagen om of-
 fentlighet i myndigheternas verksamhet
 (621/1999) har Finansinspektionen utan hin-
 der av sekretessbestämmelserna rätt att lämna
 ut information till

Föreslagen lydelse

71 §

Rätt och skyldighet att lämna ut information

Utöver vad som föreskrivs i lagen om of-
 fentlighet i myndigheternas verksamhet
 (621/1999) har Finansinspektionen utan hin-
 der av sekretessbestämmelserna rätt att lämna
 ut information till

11 a) Energimarknadsverket för skötseln av
 dess uppgifter samt Konkurrens- och konsu-
 mentverket för skötseln av dess uppgifter i
 anslutning till konkurrensärenden, om infor-
 mationen gäller affärstransaktioner som hän-
 för sig till leverans- och derivatavtal för el
 eller naturgas och som el- eller naturgasle-
 verantören ska bevara,

Denna lag träder i kraft den 2013.

7.

Lag

om ändring av 1 kap. 2 § i lagen om rättegång i marknadsdomstolen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om rättegång i marknadsdomstolen (100/2013) 1 kap. 2 § 1 mom. 2 punkten
 och
fogas till 1 kap. 2 § 1 mom. en ny 3 a-punkt som följer:

Gällande lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som *konkurrens- och tillsynsärenden* de ärenden som hör till dess behörighet enligt

2) elmarknadslagen (386/1995),

Föreslagen lydelse

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 §

Konkurrens- och tillsynsärenden

Marknadsdomstolen handlägger som *konkurrens- och tillsynsärenden* de ärenden som hör till dess behörighet enligt

2) elmarknadslagen (/),

3 a) *lagen om tillsyn över el- och naturgasmarknaden* (/),

Denna lag träder i kraft den 2013.

8.

Lag**om ändring av 1 och 5 § i marknadsdomstolslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i marknadsdomstolslagen (1527/2001) 1 § 1 mom. 3 punkten och 5 § 2 mom., sådana
 de lyder, 1 § 1 mom. 3 punkten i lag 755/2012 och 5 § 2 mom. i lag 1173/2004,
fogas till 1 § 1 mom., sådant det lyder i lag 755/2012, en ny 4 a-punkt som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

1 §

*Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe**Marknadsdomstolens behörighet och verksamhetsställe*

Marknadsdomstolen behandlar de ärenden
 som hör till dess behörighet enligt

Marknadsdomstolen behandlar de ärenden
 som hör till dess behörighet enligt

3) elmarknadslagen (386/1995),

3) elmarknadslagen (/),

4 a) lagen om tillsyn över el- och natur-
 gasmarknaden (/),

5 §

5 §

*Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter**Behörighetsvillkor för och förordnande av sakkunnigledamöter*

Sakkunnigledamöter som deltar i behand-
 lingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom.
 1—4 förutsätts ha avlagt för uppdraget lämplig
 högre högskoleexamen samt vara förtrog-
 na med konkurrensrätt, upphandling, energi-
 marknaden, ekonomiska vetenskaper, när-
 ingslivet eller ekonomiska frågor.

Sakkunnigledamöter som deltar i behand-
 lingen av ärenden som avses i 1 § 1 mom.
 1—4 och 4 a-punkten förutsätts ha avlagt för
 uppdraget lämplig högre högskoleexamen
 samt vara förtrogna med konkurrensrätt,
 upphandling, energimarknaden, ekonomiska
 vetenskaper, näringslivet eller ekonomiska
 frågor.

Denna lag träder i kraft den 2013.